
ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

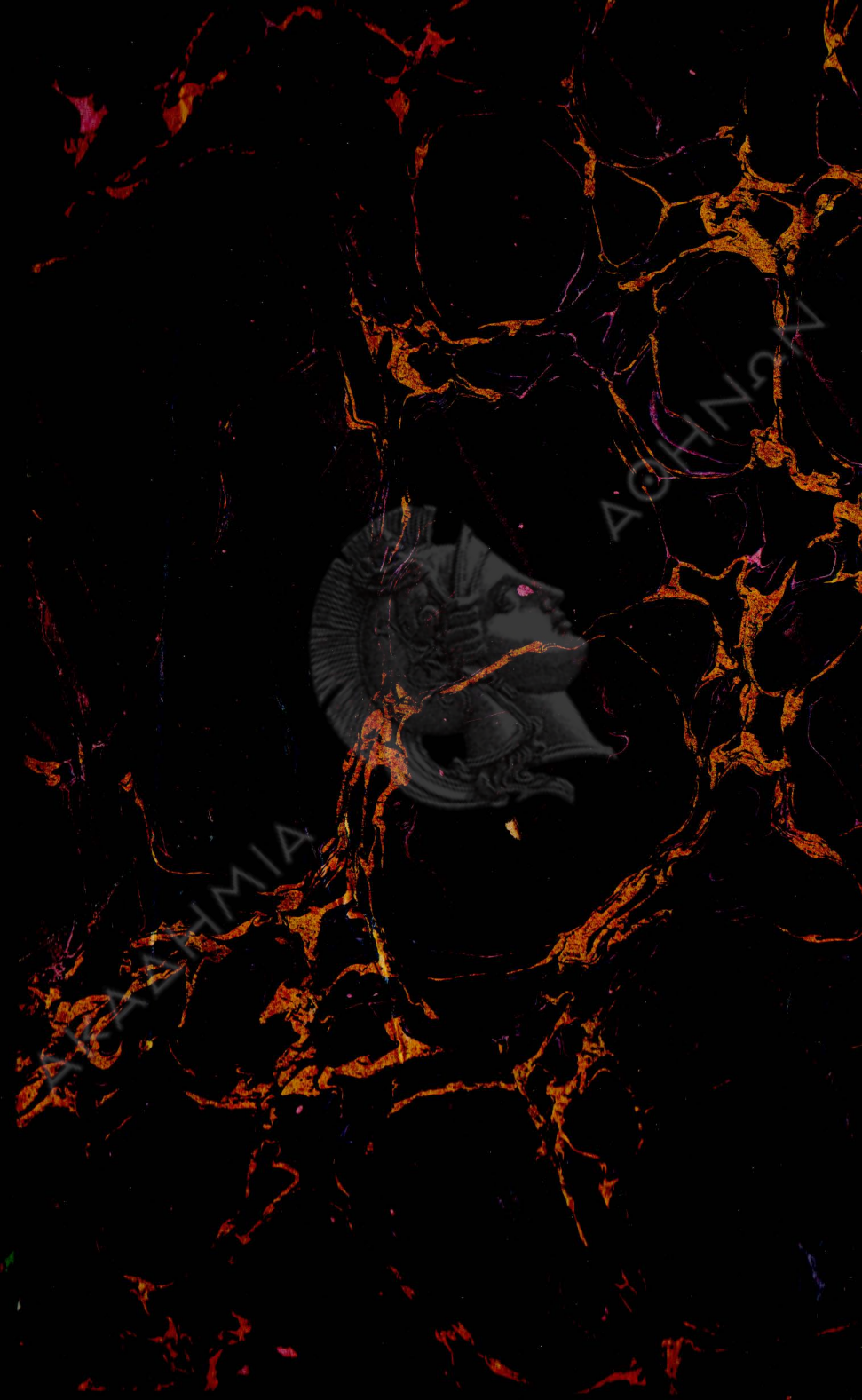

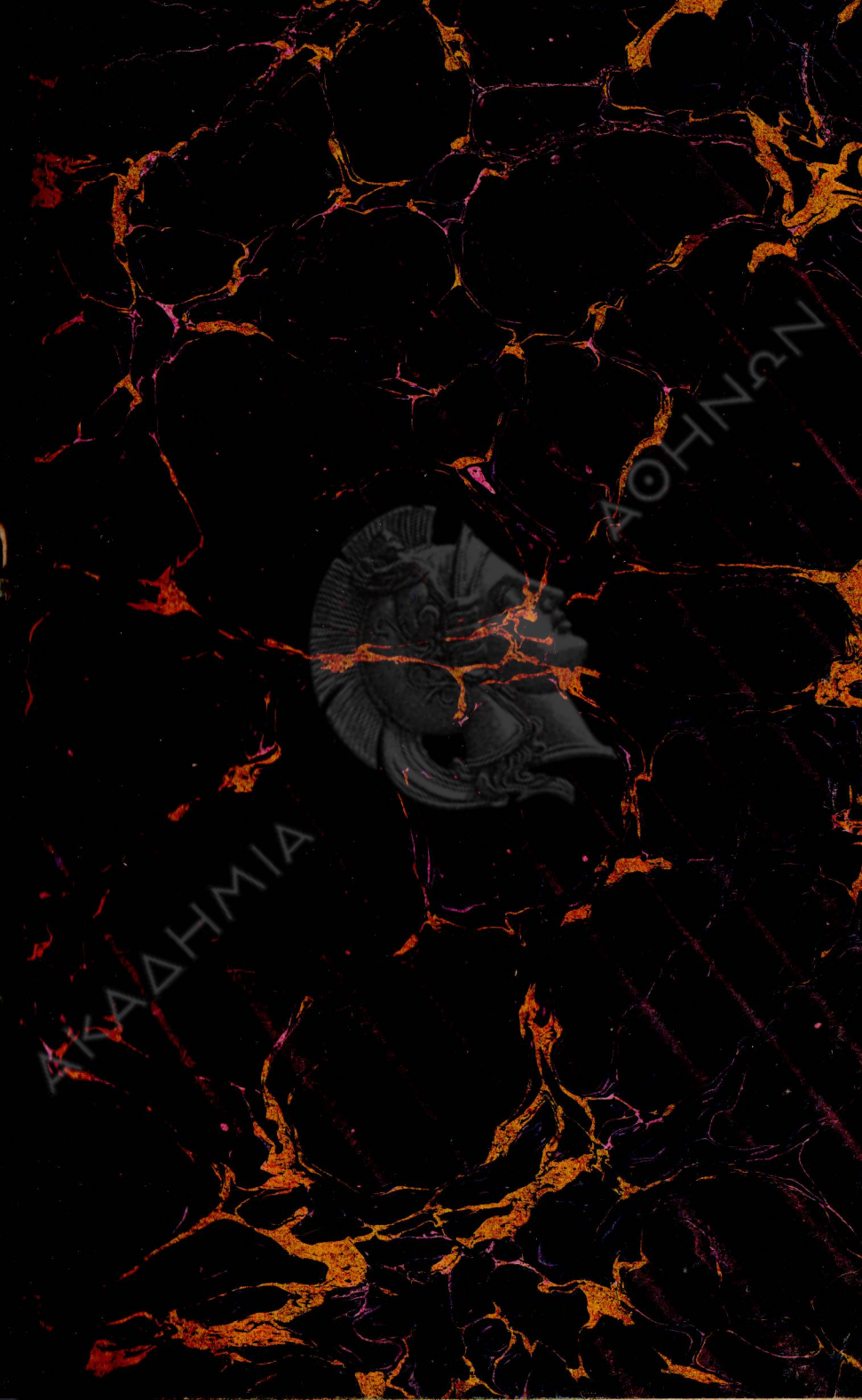
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ζαφύριος
Κλαζυδόνος

νεὶ τῶδε ἐν τῷ τοῦ Σωΐνου
Κλαζύδου

208
282
337
363
516
517
543

ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

Ή

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ.

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ.

« *Κειμήλια ἐσθλὰ καὶ νέοισι χρήσιμα.* »
(Εὐριπίδου.)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

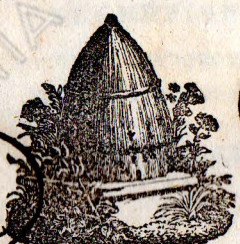

ΔΩΡΕΑ
ΙΩΑΝ. ΦΙΛΑΔΗΘΟΥΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ 1868

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ Δ. ΒΙΛΑΡΑ.

1858.

« *Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.* »

« *Εὖ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν.* »

ΦΙΛΙΠΠΩι ΛΑΒΡΑΝΩι

ΤΩι

ΚΕΡΚΥΡΑΙΩι

ΤΗΝ

ΒΙΒΛΟΝ ΤΑΥΤΗΝ,

ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑ,

ΕΙΣ

ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ΒΑΘΥΤΑΤΗΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ
ΕΥΣΕΒΑΣΤΩΣ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙ

ΛΕΩΝ ΜΕΛΑΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΟΥ

ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

—ooo—

Α. Ὁ Γεροστάθης. . . . . Σελίς. 1.
Β. Τὸ πρῶτον θεμέλιον . . . . . » 9.
Ἡ ἀνατολή. . . . . » 10.
Τὰ ἄνθη. . . . . » 12.
Τὰ πτερά. . . . . » 16.
Τὰ ἄκαρπα δένδρα. . . . . » 17.
Τὰ ἄγρια θηρία. . . . . » 18.
Τὸ ἡλιοτρόπιον. . . . . » 21.
Ὁ Λινναῖος καὶ ἡ βιβλιοθήκη του. . . » 22.
Ὁ Σωκράτης περὶ Θεοῦ. . . . . » 23.
Αἱ συνέπειαι τοῦ περιπάτου. . . . » 23.
Γ. Αἱ κόκκιναι παρειαί. . . . . » 26.
Ὁ μικρὸς Ζαχαρίας καὶ ὁ παραλυτικὸς πλούσιος. » 27.
Τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς. . . . . » 29.
Μηδὲν ἄγαν.—Πᾶν μέτρον ἄριστον. . . » 31.
Ὁ φίλος καὶ αἱ τρεῖς φίλαι τοῦ Γεροστάθου. . » 32.
Δ. Ἡ ἀόρατος τροφή. . . . . » 34.
Αἱ ἀναθυμιάσεις. . . . . » 35.
Ὑγιειναὶ παραγγέλματα. . . . . » 37.
Ὁ Πέτρος, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀθανάσιος . . » 39.
Τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος . . . » 40.
Τὰ Σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν . . . . . » 41.
Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ ὕπνος του . . . . » 42.
Ὁ Βυφὼν καὶ ὁ ὑπηρέτης του Ἰωσήφ. . . . » 44.
Ὑγιεινὰ ἔργα. . . . . » 46.
Ε. Ὁ ὑγιεινὸς στολισμός. . . . . » 49.
Τὰ ἄφθονα δῶρα. . . . . » 50.
Ὑγιειναὶ παραγγέλματα. . . . . » 51.
Ὁ ρυπαρὸς σιδηροδέσμιος. . . . . » 53.
Ὁ πλούσιος καὶ τὰ καθαρὰ παιδία. . . » 54.

		Σελίς.
Ζ.	Ἡ μήτηρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας.	» 57.
	Ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ σιδηρουργοῦ.	» 58.
	Ὁ Σόλων καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος.	» 60.
	Ὁ Φωκίων καὶ ὁ υἱός του Φῶκος.	» 60.
	Ὁ Λυκοῦργος καὶ τὰ παιδία τῆς Σπάρτης.	» 62.
	Ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Ὅμηρος.	» 64.
	Ὁ Λυκοῦργος καὶ αἱ Σπαρτιάτιδες.	» 65.
	Ἀνατροφὴ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.	» 67.
	Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὸν Μαραθῶνα.	» 70.
	Ὁ Λεωνίδας εἰς τὰς Θερμοπύλας.	» 72.
	Ἡ τελευταία παραγγελία τοῦ Ἀναξαγόρου.	» 77.
Η.	Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος.	» 80.
	Ὁ Πιττακὸς καὶ ὁ μύλος του.	» 82.
	Ἡ πληγὴ τοῦ Γεροστάθου.	» 83.
	Ὁ κακοῦργος Νάσος.	» 85.
	Τὰ λιμνάζοντα ὕδατα.	» 88.
	Οἱ μύρμηκες καὶ αἱ μέλισσαι.	» 89.
	Ὁ μύρμηξ καὶ ὁ τέττιξ.	« 90.
	Ὁ ψωμοζήτης Χρῆστος.	» 92.
	Ὁ ὀκνηρὸς Βαρθολομαῖος.	» 94.
Θ.	Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα.	» 98.
	Ὁ Μέγας Πέτρος σιδηρουργός.	» 99.
	Ὁ Βάσιγκτων καὶ ὁ δεκανεύς.	» 100.
	Ὁ Ἐπαμεινώνδας Τελέαρχος.	» 101.
	Ὁ Φωκίων ἀντλῶν καὶ ἡ σύζυγός του ζυμόνουσα.	» 103.
	Ὁ γεωργὸς Ζήσης καὶ ὁ υἱός του Ἰωάννης.	» 105.
	Ἡ πρόσδος τῆς Ἀγγλίας.	» 109.
	Ἡ δυστυχία τοῦ Μαυρικίου.	» 110.
	Ὁ βαθρακὸς καὶ τὸ βιβλίον.	» 113.
	Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἱπποκράτης.	» 114.
	Ὁ Σωκράτης ἀγαλματοποιός.	» 115.
	Ὁ Κινκιννάτος καὶ τὸ ἄροτρόν του.	» 116.
	Ὁ Φιλοποίμην γεωργός.	» 117.
	Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλούταρχος.	» 118.
Ι.	Ὁ Σωτήριος χαλινός.	» 123.
	Ὁ ἀσθενὴς Σταῦρος.	» 124.

	...ουλὶ τοῦ στομάχου.	» 126.
	ἐγκράτεια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.	» 128.
	Ὁ Διογένης καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος.	» 130.
	Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος.	» 132.
	Ὁ Ἡρακλῆς μεταξὺ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας.	» 134.
	Ἡ Πεταλοῦδα καὶ ὁ Φαγόνδιος.	» 138.
Κ	Ἡ ἀδελφὴ τῆς μανίας.	» 147.
	Ἀπροσδόκητος δυστυχία τοῦ Ἀθανασούλα.	» 147.
	Ὁ Πιττακὸς κατὰ τῆς μέθης.	» 149.
	Ὁ Μωάμεθ κατὰ τῆς οἰνοποσίας.	» 150.
	Ὁ Ἄγγλος καὶ ὁ διδάσκαλός του τράγος.	» 151.
	Τὰ Σκλαβάκια.	» 152.
	Ὁ μονόφθαλμος Τρεμογιάννης.	» 154.
Δ.	Ὁ ἐπικίνδυνος σύντροφος.	» 158.
	Ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σκλαμῖνα.	» 158.
	Ὁ Γεροστάθης, ὁ ὑπηρέτης του καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς.	» 165.
	Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ξενοκράτης.	» 166.
	Ὁ χωλὸς Κουτσονίκας.	» 168.
	Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ καὶ τὸ ἀντιφάρμακόν του.	» 169.
	Ὁ πόλεμος τῆς Τρῳάδος.	» 171.
	Ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ.	» 174.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

Σελ.	49	Στίχ.	17	ἐπεριωρίσθη	Γράφε	περιφρίσθη
	51		24	ἐγνώρισεν	»	ἐγνώριζεν
	51		28	ὑπηρετῶ	»	διατρῶ
	52		23	σφουγγαρίου	»	σφογγαρίου
	53		24	ἀλλὰ καὶ	»	ἀλλὰ
	64		4	ἀνδρείαν	»	ἀνδρίαν
	68		22	βασιλκώτατον	»	βασιλικώτατον
	72		24	ΔΕΩΝΙΔΑΣ	»	ΛΕΩΝΙΔΑΣ
	78		9	καὶ εἴς	»	εἰς
	83		14	πόσον αὐτὸς	»	πόσον
	83		26	ἐθεράπευσε	»	ἐθεράπευε
	88		12	ὅλα	»	ὅλως
	91		27	ὀρθωτάτη	»	ὀρθοτάτη
	93		18	Γεροστάθη	»	Γεροστάθου
	105		16	Γεώργιος	»	ΓΕΩΡΓΟΣ
	121		23	τοὺς γεωργοὺς	»	γεωργοὺς
	131		31	ἀντάμωσιν	»	ἐντάμωσιν
	157		19	Τρεμογιάννου	»	Τρεμογιάννη

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ.

Α.

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ.

—ooo—

« Θεῶν ὑπηρεσίαν ἡγήσατο τὴν ἐπιμέλειαν καὶ σωτηρίαν τῶν νέων.»
(Πλουτάρχου.)

Εἴς τινα χωμόπολιν τῆς Ἠπείρου, πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, ἔζη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁ Γεροστάθης, γέρων ἑβδομηκοντούτης περίπου, ἀλλ' εὔρωστος καὶ ὑγιής. Αἱ παρειαί του ἦσαν πάντοτε ροδοκόκκινοι, οἱ ὀφθαλμοί του ζωηροὶ καὶ ἐκφραστικώτατοι, γλυκύτατον τὸ μειδίαμά του, καὶ ὡς χιὼν κατάλευκος ἡ περικοσμοῦσα τὴν φαλακρὰν κεφαλήν του κόμη.

Ἀλλ' ἡ φρόνησις καὶ καλοκαγαθία ἦσαν τὰ οὐσιωδέστερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνδρός. Πάντες δὲ καθ' ὅλην τὴν Ἤπειρον ὡς κοινὸν σύμβουλον καὶ εὐεργέτην, ὡς κοινὸν πατέρα ἠγάπων καὶ ἐσέβοντο αὐτόν.

Τὴν παιδικήν του ἡλικίαν διῆλθε σπουδάζων εἰς τὰ σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων· διεκρίθη δὲ πάντοτε μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του διά τε τὴν φιλότιμον αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, διὰ

τὴν ὀρθὴν κρίσιν του, διὰ τὸ καλὸν μνημονικόν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἄκραν τῶν ἠθῶν του χρηστότητα.

Ὅτε περὶ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐτελείωσε τὰς σπουδάς του, ἀποχαιρετήσας τὴν σεβασμίαν μητέρα του καὶ τὴν τυραννουμένην πατρίδα του, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ξένα, ὅπου πρὸ χρόνων ἤδη ἔζη ἐμπορευόμενος ὁ πατήρ του.

Εἰς τοιαύτην θελληματικὴν ἀλλὰ πικρὰν ἐξορίαν ἠναγκάζοντο νὰ ὑποβάλλωνται πολλοὶ τῶν Ἠπειρωτῶν διὰ ν' ἀναπνεύσωσιν ἀέρα ἐλεύθερον, καὶ διὰ ν' ἀποκτήσωσι καὶ ἐξασφαλίσωσι περιουσίαν τινα χρηματικὴν πρὸς περίθαλψιν τῶν οἰκογενειῶν των καὶ τῆς δυστυχούσης πατρίδος των.

Χρόνους πολλοὺς ἔζησεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὰ ξένα περιελθὼν διαφόρους πόλεις τῆς Ῥωσσίας, Αὐστρίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Φιλομαθὴς δὲ πάντοτε, φιλόπονος καὶ φιλότιμος, οὔτε τὸν καιρόν του ἐπὶ ματαίῳ ἔχανεν, οὔτε τὰ σεμνὰ ἤθη του ἔφθειρεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐμπόριόν του μετὰ ζήλου ἐνησχολεῖτο, καὶ εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μετ' ἐπιμελείας ἐσπούδαζε, καὶ εἰς τὴν μελέτην ἠθικῶν, ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν συγγραμμάτων εὐχαρίστως κατεγίνετο, καὶ τὰς ἀληθεῖς κοινωνικὰς προόδους τοῦ εὐρωπαϊκοῦ βίου μετὰ προσοχῆς παρετήρει.

Ἡ τερπνοτέρα ὅμως ἐνασχόλησις τοῦ Γεροστάθου ἦτον ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὡραίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων. Εἰς ὅλα τὰ ταξείδια καὶ τὰς περιηγήσεις του οἱ Παράλληλοι Βίοι τοῦ ἀγαθοῦ Πλουτάρχου, τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ γλυκυτάτου Ξενοφῶντος, καὶ τὸ Ἀνθολόγιον τοῦ φιλόπαιδος Στοβαίου ἦσαν πάντοτε οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του.

Ἀδύνατον δὲ ἦτο ν' ἀπαντήσῃ νέον Ἕλληνα καὶ νὰ μὴ συστήσῃ θερμῶς εἰς αὐτὸν τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ταμεῖα Σοφίας καὶ Ἀρετῆς ἀπεκάλει ὁ γέρων τὰ Ἑλληνικὰ συγγράμματα· τὴν δὲ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κλεῖδα τῶν πολυτίμων τούτων ταμείων. Ὁποία δὲ ἀφροσύνη, ἔλεγε, νὰ κρατῶμεν τὴν κλεῖδα ἄχρηστον, καὶ νὰ μὴ ὠφελώμεθα ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους αὕτη περικλείει! Δικαίως λοιπὸν ἐταλάνιζεν ἐκείνους ὅσοι, ἀφοῦ κοπιάσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, παραμελοῦν ἀκολούθως τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων.

Δὲν ἐθεώρει δὲ Ἑλληνισμὸν τὴν ἁπλῆν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν σοφῶν ἰδεῶν, καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῶν μεγάλων κοινωνικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου ἀπεθανάτισαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Διὰ τῆς σπουδῆς τῶν Ἑλλήνων ἂς μορφώσωμεν ἑλληνικῶς τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν, καὶ τότε, ἔλεγεν ὁ γέρων, θέλομεν ἀναφανῆ ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, καὶ τέκνα ἄξια νέας Ἑλλάδος!

Πολλοὶ εἶναι οἱ λεγόμενοι Χριστιανοί, ἀλλὰ δυστυχῶς πολλὰ ὀλίγοι εἶναι οἱ ἀληθῶς Χριστιανοί, οἵτινες ὄχι μόνον πιστεύουν ἀλλὰ καὶ πράττουν τὰ τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκ τῶν ὀλίγων δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Πιστὸς εἰς τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, μετ' εὐλαβείας πάντοτε ἐξεπλήρου ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ καθήκοντα τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ. Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὅτι, ἐὰν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐσυνειθίζαμεν πάντες εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ὡραίων τοῦ Χριστοῦ παραγγελμάτων, ὥστε νὰ διάγωμεν χριστιανικῶς ὄχι μόνον ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν βιωτικῶν ἀσχολιῶν μας, ἡ ἁρμονία, ἡ τόσον θαυμασίως διέπουσα ὅλα τὰ

οὐράνια σώματα, ἤθελε βεβαίως βασιλεύει καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἂν καὶ ἐγήρασε σχεδὸν εἰς τὴν ξένην γῆν ὁ Γεροστάθης, οὐδεμίαν ὅμως στιγμὴν ἔπαυσεν ἐνθυμούμενος τὴν φίλην πατρίδα του καὶ τὴν γραῖαν μητέρα του, ἥτις πρὸ ἐτῶν ἤδη ἔκλαιε καὶ τοῦ συζύγου της τὸν θάνατον, καὶ τοῦ υἱοῦ της τὴν στέρησιν.

Οὔτε τοῦ χρυσίου ἡ δίψα, οὔτε τῆς εὐρωπαϊκῆς ζωῆς τὰ θέλγητρα ἐμπόδισαν τὸν Γεροστάθην τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτὸν κωμόπολιν· διότι, καὶ τὸ καθῆκον τοῦ νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἀσθενῆ του μητέρα ζωηρῶς συνῃσθάνετο, καὶ χρέος ἱερὸν αὐτοῦ ἐθεώρει τὸ νὰ συντελέσῃ κατὰ δύναμιν εἰς τῆς πατρίδος του τὴν βελτίωσιν.

Ἅμα λοιπὸν διὰ τῆς φιλοπονίας, οἰκονομίας, καὶ τιμιότητός του ἀπέκτησε χρηματικήν τινα κατάστασιν, δι' ἧς καὶ αὐτὸς ἀνέτως ἠδύνατο νὰ ζήσῃ, καὶ τὴν πατρίδα του ἀποχρώντως νὰ περιθάλψῃ, ἐξησφάλισεν αὐτὴν εἰς Ῥωσσικήν τινα Τράπεζαν, καὶ εἰπὼν τὸ χαῖρε εἰς τὰ ἀναμεμιγμένα καλὰ καὶ κακὰ τῆς πολιτισμένης Εὐρώπης, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κωμόπολίν του, ὅπου μετὰ δακρύων χαρᾶς ἐνηγκαλίσθη καὶ τὴν φιλτάτην μητέρα του, καὶ τῆς νεότητός του τοὺς φίλους.

« *Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.* »

λέγει ὁ Ὅμηρος περὶ τοῦ πολυπείρου Ὀδυσσέως, ὅστις χρόνον πολὺν ἐπεριπλανήθη μακρὰν τῆς πατρίδος του Ἰθάκης.

Πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὼν τὰς πόλεις καὶ γνωρίσας τὰς ἰδέας, πολύπειρος ἐπανῆλθε καὶ ὁ Γεροστάθης μετὰ μακροχρόνιον ἀπουσίαν εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Ἐξετάσας δὲ μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του περὶ τοῦ ἰατροῦ, τοῦ ἱερέως καὶ τῶν διδασκάλων τῆς κωμοπόλεως, ἐπληροφορήθη ὅτι δὲν εἶχον παρὰ ἐμπειρικόν τινα ἰατρὸν καὶ ἀ-

παίδευτον ἐφημέριον, ὅστις συγχρόνως ἦτο καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Σχολείου· ἐπειδὴ δὲ τοιουτοτρόπως καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἡ ὑγεία διεκινδύνευεν, ἐθεώρησε χρέος του ὁ καλοκάγαθος γέρων νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς θεραπείας τῆς διπλῆς ταύτης ἐλλείψεως.

Ὅθεν ἐπροσπάθησε ν' ἀποκαταστήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν κωμόπολιν ἐπιστήμονά τινα καὶ εὐυπόληπτον ἰατρόν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔγραψεν εἰς διάφορα μέρη· ἀλλ' αἱ προσπάθειαί του δυστυχῶς ἀπέτυχον.

Συμφωνήσας λοιπὸν μετά τινος σεμνοῦ καὶ ἀξιοτίμου νέου, ὅστις εὐδοκίμως εἶχε τελειώσει τὰς σπουδάς του εἰς Ἰωάννινα, ἀπέστειλεν αὐτὸν δι' ἐξόδων του εἰς Ἰταλίαν ὅπως σπουδάσῃ τὴν ἰατρικήν, καὶ ἐπανέλθῃ ἰατρὸς ἐπιστήμων εἰς τὴν κωμόπολιν, συγχρόνως δὲ καὶ διδάσκαλος τῶν ὑγιεινῶν παραγγελμάτων, καὶ τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας.

Εἰς τὴν τερπνοτέραν δὲ καὶ ὑγιεστέραν θέσιν τῆς κωμοπόλεως ἔκτισε δι' ἰδίων ἐξόδων Σχολεῖον εὐρύχωρον, προσκαλέσας συγχρόνως καὶ δύο ἱκανοὺς καὶ φιλοτίμους διδασκάλους πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας. Τὸν δὲ ἀπαίδευτον ἐφημέριον ἀντικατέστησε διά τινος πεπαιδευμένου καὶ κατὰ πάντα σεβασμίου ἱερέως, ὅστις ὄχι μόνον εἰς τὸν ναὸν σεμνοπρεπῶς ἱερούργει ἐξηγῶν πάντοτε σαφέστατα καὶ γλυκύτατα τὰ θεῖα τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Σχολεῖον ἐδίδασκε προσπαθῶν πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὰς τρυφερὰς τῶν τέκνων καρδίας τοὺς σωτηρίους σπόρους τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν καὶ καθηκόντων.

Ἀλλ' ἡ καλοκαγαθία τοῦ Γεροστάθου δὲν ἐπεριορίσθη ἕως ἐδῶ. Διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ ζωηρότητος τοῦ ὁμιλητικοῦ χαρακτῆρός του κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν παιδίων

τῆς κωμοπόλεως. Πολλάκις ἐπροσκάλει αὐτὰ εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸ γεῦμά του. Συχνάκις δὲ ἐξῆρχετο μετ' αὐτῶν εἰς πρωϊνοὺς καὶ δειλινοὺς περιπάτους· καὶ πάντοτε εὕρισκεν ἀφορμήν τινα νὰ εἴπῃ ἢ νὰ διηγηθῇ εὐάρεστόν τι καὶ ὠφέλιμον πρὸς τοὺς μικροὺς αὐτοὺς φίλους του, οἵτινες καὶ ὡς πατέρα γλυκύτατον τὸν ἐσέβοντο, καὶ ὡς φίλον ἐπιστήθιον τὸν ἠγάπων.

Ὅλοι οἱ γέροντες ἀγαπῶσι συνήθως τὰς διηγήσεις, ὡς ἠγάπα αὐτὰς καὶ ὁ γέρων Ὅμηρος, ὅτε περὶ τὴν δύσιν τοῦ βίου του ἐποίει τὴν Ὀδύσσειάν του.

Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ἐμιμεῖτο τοὺς γέροντας τῆς Σπάρτης, οἵτινες, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, παρευρισκόμενοι πάντοτε καὶ εἰς τὰ συσσίτια καὶ εἰς τὰ γυμνάσια τῶν νέων, ἐδιηγοῦντο πρὸς αὐτοὺς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ λαμπρὰ ἔργα τῶν προγόνων των πρὸς μόρφωσιν Σπαρτιατῶν ἐναρέτων.

Τοιαύτη ἦτο καὶ τοῦ Γεροστάθου ἡ κυρία ἐνασχόλησις. Ἐπεθύμει νὰ καταστήσῃ τοὺς μικροὺς φίλους του εὐτυχεῖς εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου των, καὶ νὰ προετοιμάσῃ, εἰ δυνατόν, εἰς τὴν πατρίδα τέκνα ἐνάρετα καὶ φιλόστοργα. Τοῦτο δὲ ἐπροσπάθει νὰ ἐπιτύχῃ διὰ καταλλήλων διηγημάτων.

Συχνὰ ἀνέφερεν ὁ γέρων τὸ τοῦ Ἰσοκράτους· « ὅτι τὰ » καλὰ ἀκούσματα εἶναι καλήτερα πολλῶν » χρημάτων, διότι τὰ μὲν χρήματα εὐκό- » λως χάνονται, ἐνῷ τὰ καλὰ ἀκούσματα » παράγουν τὴν Παιδείαν καὶ Ἀρετὴν, τὰ » μόνα διαρκῆ καὶ ἀθάνατα κτήματα τῶν » ἀνθρώπων. »

Τέκνον τῆς κωμοπόλεως, μαθητὴς τοῦ Σχολείου, καὶ εἷς τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου ἦτο καὶ ὁ γράφων τὰ παρόντα. Ὅσα δὲ κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν ἤκου-

σα συναναστρεφόμενος τὸν σεβάσμιον καὶ ζωηρὸν ἐκεῖνον γέροντα, ἀποτελοῦν τὰς γλυκυτέρας καὶ ὡραιοτέρας ἀναμνήσεις ὅλου τοῦ βίου μου· αὐταὶ μὲ κατέστησαν εὐδαίμονα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς μου, διότι πάντοτε καὶ διανοητικῶς μὲ ἔτερψαν καὶ ἠθικῶς μὲ καθωδήγησαν.

Τὰς ἀναμνήσεις λοιπὸν ταύτας, τοὺς μετὰ τοῦ Γεροστάθου περιπάτους, τὰς μετ' αὐτοῦ συναναστροφὰς καὶ διασκεδάσεις ἀπεφάσισα ἐσχάτως νὰ ἐκθέσω καὶ διὰ τοῦ τύπου νὰ δημοσιεύσω, εὔελπις ὅτι ἡ δημοσίευσίς των θέλει εὐχαριστήσει τὴν μακαρίαν ψυχὴν τοῦ φιλοπάτριδος ἐκείνου ἀνδρός, διότι οὕτω καὶ μετὰ θάνατον θέλει συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πατριωτικὴν διάπλασιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, τοὺς ὁποίους τόσον ἠγάπα, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστήριζε τὰς περὶ εὐτυχεστέρου μέλλοντος τῆς πατρίδος γλυκείας ἐλπίδας του.

Ταπεινὸς καὶ μετριόφρων ὁ Γεροστάθης δὲν ἐκαυχᾶτο οὔτε τὴν Ἀμερικὴν ὅτι ἀνεκάλυψεν, οὔτε τὴν πυρίτιδα ὅτι ἐφεῦρε. Μᾶς ἔλεγε δὲ καὶ μᾶς ἐδιηγεῖτο ἐξ ὅσων ἤκουσεν ἢ ἀνέγνωσεν, ἢ ἡ πολυχρόνιος πεῖρα τὸν ἐδίδαξε. Δὲν ἦσαν λοιπὸν τὰ παρὰ τοῦ Γεροστάθου λεγόμενα νεοφανῆ καὶ πρωτότυπα· ἀπ' ἐναντίας, τὰ πλεῖστα ἦσαν ἀρχαῖα καὶ εἰς πολλοὺς γνωστά, ἀλλὰ τερπνὰ καὶ ὠφέλιμα πάντοτε.

Ἀρχαῖος καὶ πασίγνωστος εἶναι καὶ ὁ ἥλιος· ἀλλὰ πόσον εὐεργετεῖ καὶ τέρπει τοὺς πάντας, καὶ ἰδίως ὅσους ἐντὸς ὑγρᾶς καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς ἐστερήθησαν τῶν ζωογόνων ἀκτίνων του!

Πασίγνωστος καὶ κοινότατος ἐπίσης εἶναι καὶ ὁ ἄρτος, τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν γευόμεθα, ἀλλὰ πόσον γλυκὺν καὶ σωτήριον εὑρίσκουν αὐτὸν οἱ πεινῶντες! Ὅτε δὲ καὶ ἡμεῖς μικρὰ παιδία ἠκούαμεν τὸν Γεροστάθην, ἐστερούμεθα τῶν εὐεργετικῶν ἀκτίνων τῆς παιδείας· πεινῶντες δὲ πρόοδον καὶ

θοστολίστου πεδιάδος εἰς λόφον τινα πλησίον τῆς κωμοπόλεως, ὅπου, ὡς ἔλεγεν, ἀναβαίνοντες ἐπρόκειτο νὰ ἴδωμεν θέαμα ὡραῖον.

Βῆμα ταχύ! μᾶς ἐφώναζε καθ' ὁδόν, διὰ νὰ προφθάσωμεν ἐγκαίρως τὸ θέαμα. Ἀξιοθαύμαστος δὲ ἦτον ἡ εὐκινησία τοῦ Γεροστάθου, ὅστις καὶ ῥυάκια, καὶ χανδάκια ὡς νέος ἐπήδα, καὶ τοὺς ἀνηφόρους μ' ἐλαφρότατον βῆμα ἀνέβαινεν.

Η ΑΝΑΤΟΛΗ.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὡραία καὶ ἐκτεταμένη πεδιὰς ἀπροσδοκήτως ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος, ἐκεῖ ὅπου ὁ οὐρανὸς ἐφαίνετο ἐγγίζων τὴν γῆν, μᾶς ἔδειξεν ὁ Γεροστάθης λίμνην τινά, καὶ πρὸς τὴν λίμνην αὐτὴν μᾶς εἶπε νὰ προσηλώσωμεν διά τινας στιγμὰς τὰ βλέμματα καὶ τὴν προσοχήν μας. Μετ' εὐλαβείας λοιπὸν καὶ σιωπῆς ἐστρέψαμεν ὅλοι πρὸς τὴν λίμνην περιέργους τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ ὁρίζων ἐφαίνετο μᾶλλον μελαγχολικός· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ οὐρανὸς ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ φωτίζεται, καὶ τὰ σύννεφα νὰ ἐπιχρυσόνωνται· ἐκ τῶν ὑδάτων δὲ τῆς λίμνης ἡσύχως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀνεφάνη βαθμηδὸν ἐξερχόμενος κατάχρυσος ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, μεταβάλλων τὰ ὕδατα τῆς λίμνης εἰς στιλπνότατον ἄργυρον, φαιδρότητα δὲ καὶ λάμψιν ἐπιχέων ἐπὶ τῆς φύσεως ὅλης.

— Τί λαμπρόν! τί ὡραῖον θέαμα! ὁμοφώνως ἐφωνάξαμεν ὅλοι, διότι ποτὲ προηγουμένως δὲν εἴχομεν παρατηρήσει τὸ ἐξαίσιον τοῦτο τῆς φύσεως θέαμα.

— Παρατηρήσατε καὶ θαυμάσατε, παιδία μου, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, μὲ πόσην μεγαλοπρέπειαν στέλλει ὁ Θεὸς κάθε αὐγὴν τὸν λαμπρὸν αὐτὸν ἀστέρα τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ φωτίσῃ μὲ τὸ ὡραῖόν του φῶς, καὶ διὰ νὰ ζωογονήσῃ μὲ τὰς

θερμάς του ἀκτῖνας καὶ ἡμᾶς, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτά. Μαύρη καὶ σκοτεινὴ, μαραμένη καὶ νεκρὰ ἤθελεν εἶσθαι ἡ φύσις ὅλη, ἂν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἡλίου δὲν ἐφώτιζε, δὲν ἐθέρμαινε, δὲν ἐζωογόνει αὐτήν. Τόσον δὲ μεγαλοπρεπές, τόσον εὐεργετικὸν εἶναι αὐτὸ τὸ μέγα πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὥστε πολλοὶ λαοὶ ἐν τῇ ἀμαθείᾳ καὶ τῇ ἁπλότητί των ἐξέλαβον τὸ πλάσμα ἀντὶ τοῦ Πλάστου, καὶ ἀντὶ νὰ λατρεύσωσι τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τὸν πλάσαντα καὶ τὸν ἥλιον καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐλάτρευσαν ὡς Θεόν των αὐτὸν τὸν ἥλιον.

Μᾶς ὑπενθύμισε τότε ὁ Γεροστάθης Δῆμόν τινα, ὅστις πρό τινων ἡμερῶν εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν κωμόπολίν μας ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων· ἦτον ὁ ἄθλιος κατάχλωμος ὡς τὸ κηρίον, μαραμένος ὡς τὸ φύλλον τοῦ φθινοπώρου, ἰσχνὸς, ἀδύνατος καὶ ἡμιθανής.

— Καὶ διατί; μᾶς εἶπεν ὁ γέρων·—διότι κατάκλειστος ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐντὸς ὑπογείου καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς, δέκα ὁλόκληρα ἔτη ἐστερήθη τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, διὰ τῶν ὁποίων ὁ πανάγαθος Θεὸς ζωογονεῖ τὰ πλάσματά του.

Κάθε αὐγὴν λοιπόν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, πρὸς Ἀνατολάς, ὡς Ἀνατολικοὶ Χριστιανοί, ἂς στρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἂς δοξάζωμεν καὶ ἂς εὐχαριστῶμεν τὸν Ὕψιστον, τὸν ζωογονοῦντα διὰ τοῦ λαμπροῦ τούτου ἀστέρος του τὴν ὕπαρξιν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἔδωκεν.

Ἀλλ' ἐξ Ἀνατολῶν δὲν ἐξέρχεται μόνον ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· ἐξ Ἀνατολῶν ἐξῆλθον, καὶ διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην μετέβησαν τὰ Γράμματα, ἡ Ποίησις, ἡ Φιλοσοφία, ἡ Καλλιτεχνία, ὁ Πολιτισμός, ἡ Ἐλευθερία, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ Χριστιανισμός, αὕτη ἡ θεία καὶ ἀληθὴς θρησκεία τῆς Πίστεως, τῆς Ἐλπίδος, τῆς Ἀγάπης, καὶ τῶν καλῶν ἔργων.

Ἂς ἐμμένωμεν λοιπόν, παιδία μου, πιστοὶ καὶ ἀκράδαντοι εἰς τὴν Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ μας Ἐκκλησίαν, οἰκτείροντες τοὺς προσπαθοῦντας νὰ ὑποσκάψωσι τὰ θεοστήρικτα θεμέλια αὐτῆς. Ἂν δὲ τυχόν, ὡς Χριστιανοί, καὶ Χριστιανοὶ Ἀνατολικοί, πάσχωμεν ὑπὸ τὸν Ἰσλαμισμόν, καταδιωκώμεθα δὲ καὶ ἐπιβουλευώμεθα ὑπὸ μισθωτῶν ἀλλοφύλων, ἂς ὑπομένωμεν μὲ καρτερίαν τὰ πάντα, καὶ ἐπὶ τέλους θέλομεν βεβαίως σωθῆ, θέλομεν θριαμβεύσει. «Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται,» μᾶς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶπεν ἐπὶ τῆς γῆς παρὰ ἀληθείας, καὶ ἀληθείας μεγάλας!

ΤΑ ΑΝΘΗ.

Ἀφοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου ἐθαυμάσαμεν τὴν ὡραίαν τοῦ ἡλίου ἀνατολήν, ἠρχίσαμεν νὰ καταβαίνωμεν πρὸς τὴν πεδιάδα, ἥτις, καταπράσινος καὶ καταστόλιστος ἀπὸ ἄνθη, ἔτι λαμπροτέρα ἐφαίνετο τότε, ὅτε αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διέλυον τὴν λεπτὴν δρόσον τῆς νυκτός.

— Παρατηρήσατε, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, αὐτὸ τὸ πράσινον χρῶμα τῆς πεδιάδος πόσον γλυκύτατον εἶναι, καὶ πόσον τέρπει τὰ ὄμματά μας! Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμούς σας καὶ πρὸς τὸν οὐρανόν, ἰδέτε τὸ γαλανὸν καὶ ἥμερον χρῶμά του, πόσον εὐχαριστεῖ, πόσον ἐξημερόνει τὴν καρδίαν μας! Ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως ἀδύνατον νὰ ἐπιθυμήσωμεν, ἀντὶ τοῦ πρασίνου τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ γαλανοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ, ἄλλα καταλληλότερα καὶ γλυκύτερα χρώματα. Τόσον δὲ ἀληθὲς εἶναι τοῦτο, ὥστε καὶ ὅσοι ὑποφέρουν ὀφθαλμίαν, εἰς πράσινα ἢ γαλανὰ χρώματα καταφεύγουν πρὸς παρηγορίαν τῶν πασχόντων ὀφθαλμῶν των.

Θεωρήσατε, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, καὶ αὐτὰ τὰ ποικίλα καὶ τερπνότατα ἄνθη! Δι' αὐτῶν ὁ Ὕψιστος ἠθέλησε

νὰ διακόψῃ τὴν μονοτονίαν τῆς πρασίνης πεδιάδος, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ὡραιοτέραν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας. Τρέξατε λοιπόν, παιδία μου, εἰς τὴν πεδιάδα, καὶ εὐγνώμονα πρὸς τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅστις ἔπλασε καὶ σᾶς καὶ τὰ ἄνθη ταῦτα τοῦ ἀγροῦ, συνάξατε ἐξ αὐτῶν καὶ δοξολογήσατε τὸν Πλάστην.

Ὁ Γεροστάθης ἐκάθησεν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, ἡμεῖς δὲ ἀμέσως ἐσκορπίσθημεν εἰς τὴν πεδιάδα συνάζοντες ἄνθη.

Ἀφοῦ δὲ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἐσύναξεν ὅσα ἤρεσεν, ἠρχίσαμεν νὰ φιλονεικῶμεν τίνος ἦσαν τὰ ὡραιότερα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ φιλονεικία μας, ἀντὶ νὰ διαλυθῇ ἐγίνετο ζωηροτέρα, ἐπανήλθομεν ὅλοι πρὸς τὸν γέροντα διὰ ν' ἀποφασίσῃ ἐκεῖνος ποῖος ἐσύναξε τὰ ὡραιότερα ἄνθη.

Ἐχαμογέλασεν ὁ Γεροστάθης, καὶ εὐκόλως διέλυσε τὴν φιλονεικίαν μας εἰπών· ὅτι ὅλα ἐπίσης τὰ ἄνθη εἶναι ὡραῖα καὶ ἀξιοθαύμαστα, διότι εἰς ὅλα ἀνευρίσκει τις καὶ θαυμάζει τὴν Σοφίαν, τὴν Ἀγαθότητα καὶ τὴν Παντοδυναμίαν τοῦ Πλάστου.

Ὁ γέρων μᾶς ἔδειξε τότε τὴν μηχανὴν τοῦ ὡρολογίου του, καὶ μᾶς ἠρώτησεν ἂν νομίζωμεν ὅτι ἡ μηχανὴ αὕτη ἐγένετο μόνη της καὶ κατὰ τύχην.

— Ὄχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν ὁμοφώνως, ὁ ὡρολογᾶς τὴν ἔκαμε καὶ ὄχι ἡ τύχη.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἠρώτησε πάλιν ἂν ὡρολογᾶς μὴ ἔχων νοῦν καὶ δύναμιν ἠδύνατο νὰ κατασκευάσῃ τὴν μηχανὴν τοῦ ὡρολογίου.

— Ὄχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ γέροντος, ὅστις ἐξηκολούθησε λέγων τὰ ἑξῆς·

— Ἀλλ' ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἁπλουστέρου ἄνθους εἶναι ἀσυγκρίτως τελειότερος καὶ πολὺ πλέον ἀξιοθαύμαστος ἀπὸ τὴν μηχανὴν τοῦ ὡρολογίου μου. Ἐὰν σκεφθῶμεν πῶς ἕκα-

στον ἄνθος γεννᾶται ἀπὸ τὸν σπόρον του, πῶς αὐξάνει καὶ τρέφεται διὰ τῶν ῥιζῶν καὶ λεπτοτάτων σωλήνων του, πῶς χρωματίζεται, πῶς εὐωδιάζει, βεβαίως θέλομεν πεισθῆ ὅτι ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον δὲν ἠδύναντο νὰ παράξωσι τοιοῦτον ὀργανικὸν ὄν, καὶ ὅτι διάνοια καὶ δύναμις ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπὸ τὸν νοῦν, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὡρολογοποιοῦ ἔπλασαν τὰ ἄνθη ταῦτα.

Ἀλλ' ὁ ὀργανισμὸς τῶν ζώων, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, πόσον σοφώτερος, πόσον τελειότερος εἶναι ἀπὸ τὸν ὀργανισμὸν τῶν φυτῶν!

Πόσον δὲ καταπληκτικὴ καὶ θαυμασία εἶναι ἡ μεγάλη μηχανὴ τοῦ ὡρολογίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν Κόσμον! Ὁ ἥλιος, οἱ πλανῆται, οἱ δορυφόροι αὐτῶν καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ οὐράνια σώματα, κινούμενα εἰς προσδιωρισμένας γραμμὰς καὶ χρονικὰ διαστήματα, ἁρμονικώτατα δὲ καὶ ἄνευ διακοπῆς περιστρεφόμενα ἐντὸς τοῦ Στερεώματος, ἀποτελοῦν αὐτὸ τὸ μέγα καὶ ἐξαίσιον τοῦ Κόσμου ὡρολόγιον.

Βεβαίως οὔτε ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, οὔτε ὁ περιωρισμένος νοῦς καὶ αἱ μικραὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ἠδύναντο ποτὲ νὰ παράξωσι τοιούτους ἐκπληκτικοὺς ὀργανισμούς, τοιαύτην θείαν καὶ ὑπεράνθρωπον ἁρμονίαν.

Νοῦς λοιπὸν ὑπεράνθρωπος, Σοφία ὑπερτάτη καὶ Δύναμις ἀκαταμέτρητος ἐδημιούργησαν ταῦτα πάντα· καὶ διὰ τοῦτο Πάνσοφον καὶ Παντοδύναμον ἀποκαλοῦμεν τὸν Θεόν, τὸν δημιουργὸν τοῦ Παντός.

Ὁ Δαυίδ, ψάλλων τὴν σοφίαν καὶ μεγαλουργίαν τοῦ Πλάστου, ὀρθότατα ἔλεγε· «Πόσον μεγάλα καὶ θαυμαστὰ εἶναι τὰ ἔργα Σου, Κύριε! Πάντα ἐν Σοφίᾳ ἐποίησας.»

Καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρος, ὁ ἀρχαιότερος καὶ μεγαλήτερος Ποιητὴς τῶν προγόνων μας, σπουδάσας τὴν φύσιν ὡς οὐ-

δεὶς ἄλλος, συνηγσθάνθη καὶ εἰς τὴν Ὀδύσσειάν του ἐκήρυξε τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ὑψίστου, εἰπών· « Θεός . . . γὰρ δύναται ἅπαντα. »

Ἀφοῦ δὲ ὁ Θεὸς μᾶς ἔπλασε, καὶ ὡς πανάγαθος πατὴρ ἐπρονόησεν ὅλα τὰ πρὸς τροφήν, ἐνδυμασίαν, κατοικίαν καὶ διατήρησίν μας ἀναγκαῖα, ἠθέλησε διὰ τῆς ἀπείρου ποικιλίας τῶν ἀνθέων καὶ τὰ αἰσθητήριά μας ἀθώως νὰ τέρπῃ, καὶ τὰς καρδίας μας νὰ ὡραίζῃ.

Τὰ ἄνθη, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν ἐπὶ τῆς γῆς πανάγαθον παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπομένως τὰ χρέη τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης. Καὶ ὄχι μόνον τὰ ἄνθη, ἀλλ' ἅπασα ἡ φύσις μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν ὕπαρξιν καὶ παρουσίαν τοῦ Πλάστου.

Τί ἄλλο εἶναι τῷ ὄντι ἡ φύσις αὕτη, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, παρὰ ναὸς ἀπέραντος καὶ μεγαλοπρεπής, παριστάνων τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ; Θόλος τοῦ μεγάλου τούτου ναοῦ εἶναι ὁ ἀπέραντος θόλος τοῦ οὐρανοῦ· λαμπάδες δὲ αὐτοῦ ἄσβεστοι τὰ ἄσβεστα φῶτα τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀμετρήτων ἀστέρων! Εὑρισκόμενοι δὲ πάντοτε ἐντὸς τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου ναοῦ, ἂς μὴ παύωμεν ἐνθυμούμενοι καὶ δοξολογοῦντες τὸν Ὕψιστον!

Ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἠγάπα καὶ ἐθαύμαζεν ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, ἀλλ' ἰδιαιτέραν κλίσιν εἶχεν ὁ γέρων πρὸς τὰ ὡραῖα ἄνθη, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὸν κῆπόν του ἐπιμελῶς ἐκαλλιέργει καὶ ἐπεριποιεῖτο. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ πρὸς τὰ ἀθῶα καὶ ὡραῖα ἄνθη ἀγάπη τοῦ γέροντος ἀποχρώντως ἀπεδείκνυε τὴν ὡραιότητα καὶ ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς του. Ὅστις θαυμάζει τὸ μεγαλεῖον καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὡραιότητα τῆς φύσεως, ἀναγκαίως ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὸν δημιουργὸν αὐτῆς. Ὅστις δὲ ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὸν Θεόν, ἀναγκαίως [illegible] καὶ ἐνάρετον τὴν ψυχήν του, μακάριος δὲ καὶ εὐτυχὴς [illegible] του.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΤΟΣ 1868

ΤΑ ΠΤΕΡΑ.

Ὑπὸ τὸ δένδρον, ὅπου ὁ Γεροστάθης ἐκάθητο, εὕρομεν πτερά τινα ὡραῖα, τῶν ὁποίων θαυμάσαντες τὰ ζωηρὰ καὶ ποικίλα χρώματα, ἐπαρουσιάσαμεν εἰς τὸν γέροντα, ὅπως θαυμάσῃ καὶ ἐκεῖνος τὸν ποικίλον χρωματισμόν των.

— Ὡραιότατα τῷ ὄντι εἶναι τὰ χρώματα ταῦτα, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, καὶ χαίρω διότι ἀρχίζετε ἤδη νὰ παρατηρῆτε καὶ νὰ θαυμάζετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτῶν χρωμάτων καὶ τὰ πτηνὰ καταστολίζει ὁ Ὕψιστος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν συγχρόνως τέρπει. Ἀλλὰ τὰ πτερά, ἐκτὸς τοῦ ὡραίου χρωματισμοῦ των, ἔχουν καὶ ἄλλας ἰδιότητας πολὺ πλέον ἀξιοθαυμάστους, αἵτινες σαφέστατα ἀποδεικνύουν τὴν σοφίαν, τὴν πρόνοιαν, τὴν ἀγαθότητα τοῦ πλάστου των, καὶ τὴν σκοπιμότητα τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Τὰ πτερὰ εἶναι τὸ ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰ πτηνά· διὰ νὰ διατηρῶνται λοιπὸν θερμὰ ἐν καιρῷ χειμῶνος παρατηρήσατε τὴν ὕλην τοῦ ἐνδύματος τούτου, καὶ θέλετε εὑρεῖ αὐτὴν ὁμοιάζουσαν τὸ βαμβάκιον καὶ τὸ μαλλίον, καὶ ἐπομένως ἐπίσης θερμήν. Δὲν ἐφρόντισε λοιπὸν ὁ Πλάστης μόνον περὶ τῆς ἐξωτερικῆς λαμπρότητος τοῦ ἐνδύματος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτοῦ θερμότητος.

Διὰ τῶν πτερῶν προσέτι ἐπρόκειτο τὰ πτηνὰ νὰ πετῶσιν. Ἐὰν λοιπὸν τρίχες μαλακαί, ἢ ὀστρακοδέρματα σκληρὰ ἐκάλυπτον τὰ πτηνά, δὲν ἤθελον ἐμπορεῖ βεβαίως δι' αὐτῶν νὰ διασχίζωσι τὸν ἀέρα· ὅθεν καὶ ἐλαστικὰ καὶ συγχρόνως στερεὰ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὰ πτερά των, ὅπως δύνανται εὐκόλως νὰ πετῶσιν ἀπὸ κλῶνον εἰς κλῶνον, καὶ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς, κατοικίας καὶ καταλλήλου κλίματος.

Εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, παρουσιάζεται ἡ θεία πρόνοια, ἡ ἀνωτάτη σκοπιμότης καὶ ἡ

ἄκρα ἀγαθότης! δικαίως λοιπὸν λέγομεν καὶ πιστεύομεν ὅτι παντα χοῦ παρὼν εἶναι ὁ πανάγαθος Θεός.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς δι' ἱκανὴν ὥραν ἐσιώπησεν ὁ γέρων, θέλων φαίνεται νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς μὲν τὸν μικρὸν νοῦν μας νὰ συλλάβῃ καὶ χωνεύσῃ τὰς παρατηρήσεις του, εἰς δὲ τὴν καρδίαν μας ν' ἀναπτύξῃ τὰ πρὸς τὸν πλάστην ὀφειλόμενα αἰσθήματα.

ΤΑ ΑΚΑΡΠΑ ΔΕΝΔΡΑ.

Προχωροῦντες σιωπηλοὶ εἰς τὸν περίπατον ἐπλησιάσαμεν ὡραιότατον πλάτανον, περὶ τὰς ῥίζας τοῦ ὁποίου ἡσύχως ἔῤῥεε ῥυάκιον διαυγέστατον.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ ποῖος ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας εἶπε τότε πρὸς τὸν Γεροστάθην· — Ἂν αὐτὸς ὁ πλάτανος ἦτο δένδρον κάρπιμον ἠθέλαμεν φάγει τώρα ὀλίγους καρπούς· διατί ὁ Θεὸς ἔκαμεν αὐτὰ τὰ ἄκαρπα δένδρα; καὶ αὐτὸ τὸ ῥυάκιον τί χρησιμεύει ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν; πόσον καλήτερον θὰ ἦτον ἂν εἴχαμεν αὐτὸ εἰς τὴν κωμόπολίν μας!

— Ὁ Θεός, παιδίον μου, ἀπήντησεν ὁ γέρων, ὁ Θεός, ὅστις ἐδημιούργησε καὶ τὸν πλάτανον, καὶ τὸ ῥυάκιον, καὶ σέ, καὶ τὸν κόσμον ὅλον, ἐγνώριζε καὶ γνωρίζει πολλὰ περισσότερα καὶ ἀπὸ σὲ καὶ ἀπὸ ἐμὲ καὶ ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους τῶν ἀνθρώπων. Παρατήρησε ἐντούτοις πόσαι φωλεαὶ πουλίων εἶναι πλεγμέναι ὑπὸ τοὺς κλάδους τοῦ πλατάνου τούτου! Ἄκουσε πόσα πουλάκια, ἀναπαυόμενα ἐπὶ τῶν κλώνων τοῦ ἀκάρπου τούτου δένδρου, κελαδοῦν ἁρμονικώτατα ὑμνοῦντα τὴν ὡραιότητα τῆς ἀνοίξεως, καὶ θέλγοντα τὰς ἀκοάς μας! Ἐνθυμήσου ὅτι ὑπὸ τὰ φύλλα τοῦ πλατάνου αὐτοῦ προφυλάττονται τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ ἀπὸ τὴν βροχὴν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν καῦσιν τοῦ ἡλίου, καὶ ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν ἁρπακτικῶν ὀρνέων. Πόσοι δὲ βοσκοί, γεωρ-

γοὶ καὶ ταξειδιῶται, ὅταν ὁ ἥλιος τοῦ θέρους φλογίζῃ, ἔρχονται καὶ ἀναπαύονται ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιὰν τοῦ δένδρου τούτου, καὶ δροσίζαντες τὴν δίψαν των εἰς τὸ διαυγὲς ἐκεῖνο ρυάκιον δοξολογοῦν τὸν Θεόν! Πόσα δὲ ποίμνια καὶ πόσα πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ δὲν ποτίζει προσέτι τὸ δροσερὸν αὐτὸ ρυάκιον τῆς ἐρήμου!

Αἱ οἰκίαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων κατοικοῦμεν, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, τὰ θρανία, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναπαυόμεθα, καὶ τὰ τραπέζια, ἐπὶ τῶν ὁποίων γευόμεθα καὶ γράφομεν καὶ ἀναγινώσκομεν, εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ ξύλων καὶ σανίδων κομμένων ἀπὸ δένδρα ἄκαρπα, ὁποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ πλάτανος. Πόσον δὲ ἠθέλαμεν τρέμει ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐὰν τὰ ξύλα τῶν ἀκάρπων τούτων δένδρων καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν ἄνθρακες δὲν ἐθέρμαινον τὴν ἑστίαν μας!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν συμμαθητήν μας ἂν ἐπιμένῃ θεωρῶν ἀνωφελῆ καὶ περιττὰ τὰ ρυάκια καὶ τὰ ἄκαρπα δένδρα· τὸ δὲ παιδίον ἀπεκρίθη ὅτι καλῶς ἤδη ἐννόησεν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἦσαν ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα.

ΤΑ ΑΓΡΙΑ ΘΗΡΙΑ.

Ἄλλος δὲ ἐκ τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου εἶπε μετ' ὀλίγον πρὸς αὐτόν· — Ἐννοῶ καὶ ἐγὼ ὅτι τὰ ἄκαρπα δένδρα χρησιμεύουν, ἀλλ' εἰς τί δύνανται ποτὲ νὰ χρησιμεύσωσι τὰ ἄγρια καὶ αἱμοβόρα θηρία;

Δύσκολος ἦτον ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Μ' ὅλον τοῦτο ὁ Γεροστάθης, μακρὰν τοῦ νὰ δείξῃ δυσαρέσκειαν τινά, ὑπέδειξε μάλιστα διὰ λεπτοῦ τινος μειδιάματος ὅτι ἡ ἐρώτησις εὐχαρίστησεν αὐτόν. Καὶ πραγματικῶς εὐχαριστεῖτο ὁ γέρων, ὁσάκις οἱ μικροί του φίλοι διὰ τῶν παρατηρήσεων ἢ ἐρωτήσεών των ἐδείκνυον, ὅτι ἔθετον εἰς ἐνέρ-

γειαν τὸν νοῦν, τὴν κρίσιν, τὴν σκέψιν των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ ψυχή των δὲν ἐκοιμᾶτο.

— Δὲν εἶναι εὔκολος ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ συμμαθητοῦ σας, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· διότι δὲν εἶναι εὔκολον εἰς τὸν μικρὸν καὶ περιωρισμένον νοῦν τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀνεξερευνήτους βουλὰς τοῦ Ὑψίστου, καὶ νὰ ἀνεύρῃ τοὺς σκοποὺς ὅλων τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ.

Πόσα βότανα, πόσαι ρίζαι ἐθεωροῦντο ποτὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἄχρηστοι καὶ περιτταί, καὶ μ' ὅλον τοῦτο διὰ τῆς σπουδῆς καὶ διὰ τῆς πείρας ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀνεῦρεν ἤδη ὅτι εἶναι διαφόρων ἀσθενειῶν ἰατρικὰ θαυμάσια!

Πόσαι βρύσεις, ἀναβρύουσαι θερμά, πικρά, ἢ ἁλμυρὰ ὕδατα, ἐθεωροῦντο ἄλλοτε καὶ περιτταὶ καὶ ἐπιβλαβεῖς, ἐνῷ σήμερον δι' αὐτῶν θεραπεύονται πλεῖσται ἀσθένειαι!

Ποῖος μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ἐφαντάζετο ὅτι διὰ τοῦ γνωστοῦ των μαγνήτου ἤθελεν ὁδηγηθῇ ποτὲ ὁ Κολόμβος εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἤθελον σήμερον ταξειδεύει τοὺς ἀπεράντους ὠκεανοὺς μὴ βλέποντες παρὰ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν, μόνον δὲ ὁδηγὸν ἔχοντες μικρὰν μαγνητικὴν βελόνην!

Ποῖος ἐξεύρει, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, τί θέλει ἀνακαλύψει μετὰ χρόνους ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ περὶ τῶν ἀγρίων θηρίων, τὰ ὁποῖα σήμερον ὄχι μόνον περιττά, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ θεωροῦνται!

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἄγρια θηρία μ' ἐνθυμίζουν τοὺς μεθυσμένους Εἵλωτας τῶν Σπαρτιατῶν.

— Ποῖοι ἦσαν οἱ μεθυσμένοι Εἵλωτες τῶν Σπαρτιατῶν; ἠρωτήσαμεν ἀμέσως τὸν γέροντα· οὗτος δὲ ἀπήντησε τὰ ἑξῆς·

— Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται, διὰ νὰ κάμνωσι τὰ παιδία των νὰ βδελύττωνται τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης, ἐσυνείθιζον νὰ μεθῶσι τοὺς δούλους των Εἵλωτας, καὶ οὕτως ἔχοντας νὰ δεικνύωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης.

Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ οἱ φιλοπάτριδες συγγραφεῖς τραγῳδιῶν καὶ κωμῳδιῶν ὁσάκις παρουσιάζωσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου ἀποτρόπαιόν τινα καὶ ἄγριον τύραννον, ἢ δοξομανῆ καὶ σκληροκάρδιον βασιλέα δικαίως τιμωρούμενον, ἢ γελοῖόν τινα ἄσωτον ἢ φιλάργυρον δικαίως ἐμπαιζόμενον.

Οἱ ἄνθρωποι, ὄχι μόνον διὰ τῶν καλῶν παραδειγμάτων γίνονται καλήτεροι, ἀλλὰ πολλάκις βλέποντες καὶ τὴν δυσμορφίαν καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπείας τῆς κακίας, ἀποστρέφονται αὐτήν, διορθόνονται καὶ βελτιοῦνται.

Θέσας λοιπὸν ὁ Θεὸς τὰ ἄγρια θηρία ἐπὶ τῆς γῆς, ἴσως ἠθέλησε δι' αὐτῶν νὰ μᾶς εἰπῃ· « Σεῖς, ἄνθρωποι, τοὺς ὁ-
» ποίους καθ' ὁμοίωσίν μου ἔπλασα καὶ μὲ ψυχὴν λογικὴν
» καὶ ἀθάνατον ἐπροίκισα, ἐνθυμούμενοι τὰς τίγρεις, τὰς
» παρδάλεις καὶ τὰ λοιπὰ αἱμοβόρα θηρία, ἀποστραφῆτε
» τοὺς σπαραγμούς, τὰ αἵματα, τὴν σκληρότητα· γίνετε
» δὲ ἥμεροι, γλυκεῖς καὶ πρᾷοι! Βλέποντες τοὺς λύκους
» καὶ τὰ ἁρπακτικὰ ὄρνεα, ἀποστραφῆτε τὰς ἁρπαγάς, τὰς
» κλοπάς, τὰς ληστείας· γίνετε δὲ τίμιοι, ἐνάρετοι καὶ δί-
» καιοι! Μὴ ἦσθε φαρμακεροὶ ὡς οἱ ὄφεις! Μὴ ἦσθε δό-
» λιοι ὡς αἱ ἀλώπεκες! Ἀποφεύγετε τὰς κακίας, καὶ ἐκ-
» λέγετε τὰς ἀρετὰς μιμούμενοι τὰς μελίσσας· ἀκολου-
» θοῦντες δὲ τὸ παράδειγμα τῶν μυρμήκων, ἀγαπήσατε τὴν
» ἐργασίαν νέοι, διὰ νὰ μὴ πεινάσετε γέροντες! »

Ἡ ἀπάντησις αὕτη τοῦ Γεροστάθου ἀρκετὰ εὐχαρίστησε καὶ τοῦ συμμαθητοῦ μας τὴν ἀπορίαν, καὶ τὴν ἰδικήν μας περιέργειαν περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἀγρίων ζώων ἐπὶ τῆς γῆς.

Κατὰ τὸν πρῶτον πρωϊνὸν περίπατον φαίνεται ὅτι ὁ ἀ-

γαθὸς γέρων ἠθέλησε νὰ θέσῃ εἰς τὰς καρδίας μας τὸ πρῶτον θεμέλιον τῆς εὐτυχίας, ἤτοι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ πρώτιστον καθῆκον παντὸς χριστιανοῦ.

« Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, » καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕ- » τη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή, » μᾶς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον.

Ὅθεν ἐνταῦθα ἁρμόζει νὰ παρενθέσω καὶ ὅσα περὶ ἡλιοτροπίου εἰς ἄλλην τινα περίστασιν μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὡς ἔχοντα σχέσιν μετὰ τοῦ προκειμένου.

ΤΟ ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΟΝ.

Παρατηρήσας ποτὲ ὁ Γεροστάθης ἐντός τινος περιβολίου φυτὰ ὑψηλά, ἐστάθη καὶ μᾶς ἠρώτησεν ἂν ἐξεύρωμεν πῶς ὀνομάζονται τὰ φυτὰ ταῦτα.

— Ἥλιοι, ἀπεκρίθημεν. — Ὁ δὲ γέρων ἐζήτησε νὰ τῷ περιγράψωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκριβέστερα ἓν ἐκ τῶν φυτῶν τούτων.

— Ἓν στέλεχος ὑψηλόν, ἀπεκρίθη τις ἐξ ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν κορυφὴν στρογγύλος δίσκος· εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ δίσκου φύλλα ἢ ἄνθη κύτρινα, καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δίσκου μικροὶ μαῦροι σπόροι, καὶ ἐντὸς αὐτῶν τροφὴ λευκὴ καὶ νόστιμος.

— Πολὺ καλά, εἶπεν ὁ γέρων· ἀλλὰ δὲν γνωρίζετε καὶ ἄλλην τινὰ ἰδιότητα τοῦ φυτοῦ τούτου;

— Ὄχι, ἀπεκρίθημεν, παρ' ὅτι οἱ σπόροι του μαυρίζουν καὶ τὰ δάκτυλα καὶ τὰ χείλη ὅταν τοὺς τρώγωμεν.

Ὁ δὲ γέρων μᾶς ἐπρόσθεσεν ὅτι ἔχει καὶ ἄλλην περίεργον ἰδιότητα τὸ φυτὸν τοῦτο· ὁ δίσκος του στρέφεται πάντοτε πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάζεται Ἡλιοτρό-

πιον. Τὴν αὐγὴν βλέπει πρὸς τὴν ἀνατολήν, τὸ δὲ ἑσπέρας στρέφεται πρὸς τὴν δύσιν, καὶ τοιουτοτρόπως ὁ δίσκος του ἀντικρύζει πάντοτε τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου.

— Τί παράδοξος ἰδιότης! εἴπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην· καὶ διατί ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην τὸ ἡλιοτρόπιον;

— Δὲν γνωρίζω, ἀπεκρίθη ὁ γέρων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν ἥλιον λαμβάνει φῶς, θερμότητα, δύναμιν, αὔξησιν καὶ ζωήν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀπὸ εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην κινούμενον προσηλόνεται πάντοτε εἰς αὐτόν.

Ἐντούτοις ἂς μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἡλιοτρόπιον, καὶ καθὼς αὐτὸ προσηλόνεται πάντοτε πρὸς τὸν ἥλιον, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἂς ἔχωμεν πάντοτε προσηλωμένον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν πρὸς τὸν Θεόν, διότι παρ' αὐτοῦ λαμβάνομεν καὶ ὕπαρξιν καὶ πᾶν ἐπὶ τῆς γῆς ἀγαθόν.

Ο ΛΙΝΝΑΙΟΣ ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα σήμερον ἴδομεν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτε ἐπεστρέφαμεν ἀπὸ τὸν πρῶτον πρωϊνὸν περίπατόν μας, μ' ἐνθύμισαν, παιδία μου, τὸν περίφημον βοτανικὸν Λινναῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του.

Ὁ Λινναῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σουηδίαν, ἀφιέρωσε δὲ ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φυτῶν. Ὅσον δὲ περισσότερον τὰ ἐσπούδαζε, τόσον περισσότερον ἐθαύμαζεν αὐτά, ἀνευρίσκων τὴν ἁπανταχοῦ παρουσίαν τῆς σοφίας καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ.

Θεωρήσας δὲ ὅτι εἶναι σωτήριον εἰς τὴν διαγωγὴν παντὸς ἀνθρώπου νὰ ἐνθυμῆται πάντοτε τὴν ἁπανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Ὑψίστου, ἔγραψε μὲ μεγάλα γράμματα ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης του τὰς λέξεις αὐτάς· « Ἔσο ἐνάρετος, ὁ Θεὸς παρών. »

Τὰς φρονίμους αὐτὰς λέξεις ἂς ἐγγράψωμεν καὶ ἡμεῖς,

μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μὲ χαρακτῆρας ἀνεξαλείπτους εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας· καὶ ἡ ζωή μας τότε θέλει βεβαίως διέλθει εὐτυχής.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ.

Ὁ Λινναῖος ἦτο χριστιανός, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης, ὁ φιλόσοφος τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μ' ὅλον ὅτι ἔζη πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυθείας καὶ εἰδωλολατρείας, ὁδηγούμενος ὅμως ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ παρατηρῶν τὴν ἀξιοθαύμαστον σκοπιμότητα τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, ἀνεγνώριζε καὶ ὡμολόγει τὴν σοφίαν, τὴν παντοδυναμίαν, τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητά του. Διαλεγόμενος δὲ ποτὲ μετά τινος Ἀθηναίου Ἀριστοδήμου ἐδίδασκεν αὐτὸν ὅτι ὁ Θεὸς βλέπει τὰ πάντα, ἀκούει τὰ πάντα, εἶναι πανταχοῦ παρών, καὶ περὶ πάντων φροντίζει, προσόντα, τὰ ὁποῖα καὶ πᾶς εὐσεβὴς χριστιανὸς ἀποδίδει εἰς τὸν Θεόν. Ἐπομένως ὀρθότατα ἐσυμβούλευεν ὁ Σωκράτης ὅτι· «ὄχι μόνον ὁσάκις μᾶς βλέπωσιν οἱ ἄνθρωποι, »ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημίαν ἐὰν εὑρισκώ»μεθα πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν τὰ ἄδικα, τὰ »αἰσχρὰ καὶ τὰ ἀνόσια, διότι ἐὰν δὲν μᾶς βλέ»πῃ ἄλλος τις, ὁ παντεπόπτης ὅμως καὶ ὁ »παντοῦ παρὼν Θεὸς μᾶς βλέπει πάντοτε.»

Τοιαῦτα φρονῶν καὶ τοιαῦτα διδάσκων ὁ Σωκράτης περὶ Θεοῦ, ἀνεφάνη, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, καθ' ὅλην τὴν ζωήν του καὶ κατ' αὐτὸν τὸν θάνατόν του ὁ ἠθικώτερος καὶ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ.

Μετὰ τὸν πρῶτον ἐκεῖναν περίπατον πρώτην φορὰν καὶ

ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι μικροὶ σύντροφοί μου ἠσθάνθημεν εἰς τὸ βάθος τῶν καρδιῶν μας τὰ γλυκύτατα αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργετικὸν Πλάστην μας, πρὸς τὸν πανάγαθον Πατέρα μας. Ἕως τότε δὲν ἠσθανόμεθα, ὁσάκις ὁ λόγος ἦτο περὶ Θεοῦ, παρὰ ἓν αἴσθημα φόβου καὶ τρόμου· ἀλλ' ἔκτοτε οὔτε μίαν στιγμὴν δὲν ἐπαύσαμεν ἀγαπῶντες, δοξάζοντες καὶ εὐγνωμονοῦντες τὸν Ὕψιστον. Ἔχοντες δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν τὸν πανάγαθον καὶ παντεπόπτην Θεόν, ἐπροσπαθούσαμεν εἰς πάντα τόπον καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τοῦ βίου μας νὰ μὴ εἴπωμεν, νὰ μὴ πράξωμεν, ἀλλὰ μήτε νὰ συλλογισθῶμεν τί, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν οὐράνιον Πατέρα μας.

Πρὶν ἀκούσωμεν κατὰ τὸν πρωϊνὸν ἐκεῖνον περίπατον τοὺς λόγους τοῦ καλοῦ Γεροστάθου, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν ὁσάκις ἐπηγαίναμεν, μόνον τὸ σῶμά μας ἦτο παρόν, μόνον τὰ αὐτία μας ἤκουον τὴν θείαν ἀκολουθίαν, μόνον τὰ χείλη μας ἐπρόφερον τὰς προσευχάς. Ἡ δὲ εὐλάβειά μας δὲν ἦτο παρὰ ἁπλῆ ἐξωτερικὴ συνήθεια. Ἀλλὰ μετὰ τοὺς λόγους τοῦ γέροντος, ὄχι μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχή μας παρευρίσκετο εἰς τὸν ναόν. Ἔκτοτε αὐτὴ ἤκουεν, αὐτὴ παρεκάλει, αὐτὴ ηὔχετο καὶ ἐδοξολόγει τὸν Ὕψιστον!

Ὁ Γεροστάθης προσέτι μᾶς ἔδωκε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ν' ἀντιγράψωμεν καὶ ν' ἀποστηθίσωμεν στίχους τινάς, τοὺς ὁποίους θέλω ἀναφέρει ἐνταῦθα.

Συχνάκις δὲ μᾶς ἔδιδεν ὁ ἀγαθὸς γέρων τοιούτους στίχους, ὄχι βέβαια διὰ νὰ κάμνῃ ἐπίδειξιν ποιητικῆς φαντασίας ἢ στιχουργικῆς ἱκανότητος, διότι οὔτε τὰ προτερήματα τῆς ποιήσεως καὶ στιχουργίας εἶχεν, οὔτε τὴν ἐπίδειξιν ἠγάπα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἤθελον ἐντυπόνεσθαι εὐκολώτερα εἰς τὴν μνήμην μας τὰ ὠφέλιμα παραγγέλματα. Καὶ οἱ Κρῆτες καὶ ὁ νο-

μοθέτης τῶν Ἀθηνῶν Σόλων ἐστιχούργουν τοὺς νόμους των, ὅπως οἱ πολῖται ἐνθυμῶνται αὐτοὺς εὐκολώτερα.

Ἰδοὺ οἱ στίχοι, τοὺς ὁποίους μετὰ τὸν ὡραῖον ἐκεῖνον πρωϊνὸν περίπατον μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν ὁ ἀγαθὸς γέρων·

« *Εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς σου ἐνθυμοῦ ὅτι παρὼν*
» *Εἶν' ὁ Πλάστης, ὁ γνωρίζων τὰ κρυφὰ τῶν καρδιῶν·*
» *Πάνσοφος καὶ παντοκράτωρ, δίκαιος, ἐπιεικής,*
» *Παντεπόπτης τῆς κακίας καὶ τῆς ἀρετῆς κριτής.*
» *Ἂν εἰς τὴν καρδίαν ἔχῃς κ' εἰς τὸν νοῦν σου τὸν Θεόν,*
» *Πλήρης πάντοτε θὰ ἦσαι οὐρανίων ἀγαθῶν!* »

Γ.

ΑΙ ΚΟΚΚΙΝΑΙ ΠΑΡΕΙΑΙ.

« *Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχήν.* »
(Κλεοβούλου.)

Κατὰ τὸν πρῶτον πρωϊνὸν περίπατον ἴδομεν τὸν Γεροστάθην πηδῶντα χάνδακας καὶ ῥυάκια, περιπατοῦντα καὶ τρέχοντα ὡς νέον, καὶ ἐλαφρότατα ἀναβαίνοντα τοὺς ἀνηφόρους. Ἐγνωρίζαμεν δὲ ὅτι ὁ γέρων ἦτον ἤδη ἑβδομηκοντούτης, μ' ὅλον ὅτι αἱ παρειαί του ἦσαν πάντοτε ροδοκόκκινοι.

Ὅθεν ἡμέραν τινὰ ὁ συμμαθητής μας Κωνσταντῖνος ἠρώτησεν αὐτὸν πῶς, ἂν καὶ προχωρημένος εἰς τὴν ἡλικίαν, ἐξηκολούθει νὰ ᾖναι τόσον ὑγιής, δυνατὸς καὶ ἀκούραστος, ἐνῷ ὁ πάππος του, μ' ὅλον ὅτι πολὺ νεώτερος αὐτοῦ, καὶ φιλάσθενος καὶ ἀδύνατος ἦτο, καὶ εὐκολώτατα ἐκουράζετο. Ἐγέλασεν ὁ γέρων, καὶ ἀντὶ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν, ἠρώτησεν αὐτὸς ἡμᾶς ἂν ἡ ὑγεία μᾶς ἀρέσκῃ. — Βεβαίως, τῷ ἀπεκρίθημεν. — Καὶ διατί; ἐπρόσθεσε. — Διὰ νὰ μὴ ἀσθενῶμεν, τῷ εἴπομεν. — Καὶ ποῖα εἶναι τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν; μᾶς ἠρώτησεν πάλιν ὁ γέρων.

— Ὅταν ἀσθενῶμεν μᾶς περιορίζουν εἰς τὸ κρεββάτιον, καὶ χάνομεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς διασκεδάσεις· μᾶς ποτίζουν ἰατρικὰ πικρὰ καὶ ἄνοστα, καὶ δὲν μᾶς δίδουν τὴν συνήθη τροφήν. Ἰδοὺ τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν, εἴπομεν πρὸς τὸν γέροντα.

Ἀλλ' αὐτὸς μᾶς ἐπαρατήρησεν ὅτι ἐλησμονήσαμεν καὶ ἄλλα κακά, τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦν τὰς ἀσθενείας.

— Ὅταν ἀσθενῆτε, καὶ τὸ σῶμά σας ὑποφέρει, μᾶς εἶπε, καὶ ὁ νοῦς σας δὲν φωτίζεται· καὶ οἱ μὲν γονεῖς σας, μελαγχολικοὶ καὶ ἀνήσυχοι, ἀγρυπνοῦν πολλάκις νύκτας ὁλοκλήρους πλησίον σας, σεῖς δὲ κινδυνεύετε καὶ νὰ ἀποθάνετε πάρωρα, πρὶν δυνηθῆτε νὰ ἐκπληρώσετε ὅσα χρεωστεῖτε καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα. Ἡ φρόνησις λοιπὸν ἀπαιτεῖ, ὁσάκις ἀσθενῶμεν, καὶ τὰ ἰατρικὰ μὲ ὑπομονὴν καὶ γενναιότητα νὰ λαμβάνωμεν, καὶ τὴν νηστείαν νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ ὅλας τὰς παραγγελίας τοῦ ἰατροῦ προθύμως νὰ ἐκτελῶμεν, διὰ ν' ἀνακτῶμεν οὕτω ταχέως τὴν ὑγείαν.

Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, νὰ προλαμβάνωμεν τὰς ἀσθενείας, καὶ ἀντὶ νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν ἀξίαν τῆς ὑγείας μόνον ὁσάκις ἀσθενῶμεν, πολὺ φρονιμώτερον εἶναι νὰ ἐνθυμώμεθα τὰ δεινὰ τῶν ἀσθενειῶν ἐνόσῳ ὑγιαίνομεν.

Δὲν εἶναι εὐτυχὲς καὶ μακάριον τὸ λαμπροστολισμένον σῶμα, ἔλεγε πολὺ φρονίμως ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος Ἀριστοτέλης, ἀλλ' εὐτυχὲς καὶ μακάριον εἶναι τὸ σῶμα, τὸ χαῖρον ὑγείαν. Ἂς ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν τὸν στολισμὸν τῆς ὑγείας, καὶ ὄχι τοὺς ἀνοήτους καὶ περιττοὺς στολισμοὺς τοῦ σώματος.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς μᾶς ἐδιηγήθη ὁ Γεροστάθης τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΔΥΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ.

Νέος τις Ζαχαρίας καλούμενος, ὅστις εἶχε μείνει ὀρφανὸς πατρός, ἐτοποθετήθη ὑπὸ τῆς μητρός του παρά τινι κηπουρῷ, ὅπου μετ' ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ἐκέρδιζε καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν ἀγαθήν του μητέρα τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

Εὔρωστος καὶ ὑγιὴς πάντοτε ὁ Ζαχαρίας δὲν ἀπεστρέφετο

τὴν ἐργασίαν καὶ τοὺς κόπους· ἀλλ' ἐπιστρέφων τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν μητρικήν του καλύβην κατακουρασμένος ἀπὸ τὰς κηπουρικάς του ἀσχολίας, ἐσυνείθιζεν ἐνίοτε νὰ παραπονῆται κατὰ τῆς τύχης, ἥτις αὐτὸν μὲν κατεδίκασεν εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἀφθόνως ἐπέχυσε τὰ ἀγαθά της.

Εἰς μάτην ἡ σεβασμία γραῖα ἀντέκρουε τὰ παράπονα ταῦτα τοῦ υἱοῦ της προσπαθοῦσα νὰ καταπείσῃ αὐτὸν ὅτι τὸ πρώτιστον δῶρον τῆς τύχης εἶναι ἡ καλὴ ὑγεία, καὶ ὅτι ἔχων αὐτὴν πρέπει νὰ ἦναι εὐχαριστημένος, καὶ νὰ δεξάζῃ τὸν Ὕψιστον, διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶναι ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρὰ ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής.

Ὁ Ζαχαρίας ἐντούτοις ἔμενεν ἀκατάπειστος· ἐξηκολούθει δὲ τὴν μὲν καλλίστην ὑγείαν, τὴν ὁποίαν ἔχαιρε, νὰ μὴ ἐκτιμᾷ προσηκόντως, νὰ ζηλεύῃ δὲ τὰ πλούτη τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν.

Ἀλλ' ἑσπέραν τινὰ ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν του, καὶ ἰδὼν μακρόθεν τὴν μητέρα του καθημένην ἐνώπιον τῆς θύρας, ἤρχισε δρομαίως νὰ τρέχῃ πρὸς αὐτὴν φωνάζων μεγαλοφώνως·

— Ἐνίκησες, ἐνίκησες, ὦ μῆτερ, ὁμολογῶ ὅτι ἔχεις δίκαιον· καλήτερα πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρὰ πλούσιος καὶ ἀσθενής!

— Τί ἔπαθες; τὸν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του, πῶς ἐπὶ τέλους μετέβαλες γνώμην;

Ὁ δὲ Ζαχαρίας ἐδιηγήθη τότε πρὸς τὴν μητέρα του τὰ ἑξῆς·

— Ἐρχόμενος τώρα ἀπὸ τὸ περιβόλιον ἐπέρασα ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολὺς συνηγμένος. Ἐπλησίασα καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἴδω περὶ τίνος πρόκειται. Παρετήρησα λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἅμαξαν, καὶ τέσσαρας λαμπροφορεμένους ὑπηρέτας προσπαθοῦντας νὰ ἐξάξωσί τι ἐκ τῆς ἁ-

μάξης. Ἐπὶ τέλους ἐξήγαγον κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖράς των ἕνα δυστυχῆ, τὸν ὁποῖον ὡς νεκρὸν μετέφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων των ἐντὸς τοῦ ξενοδοχείου. Ἦτον ὁ ἄθλιος ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος, οἱ ὀφθαλμοί του νεκροί, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του ἀναίσθητοι καὶ παραλελυμένοι.

Ἤκουσα δὲ παρά τινος, ὅστις τὸν ἐγνώριζεν, ὅτι ἦτο βαθύπλουτος εὐγενὴς τῆς Ἀγγλίας, ὅτι ὡς ἐκ τοῦ πλούτου του, μὴ ἀφιερωθεὶς εἰς ἐργασίαν τινα καὶ ἐνασχόλησιν ὠφέλιμον, παρεδόθη ἐκ νεότητός του εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς παραλυσίας, καὶ βαθμηδὸν κατήντησεν ἀσθενὴς καὶ παραλυτικός, ὥστε τώρα οὔτε τὰς χεῖρας, οὔτε τοὺς πόδας του νὰ μεταχειρισθῇ, ἀλλ' οὔτε νὰ κοιμηθῇ ἢ νὰ φάγῃ εὐχαρίστως δύναται.

Ἀμέσως, ἐπρόσθεσεν ὁ Ζαχαρίας, ἐνθυμήθην τοὺς λόγους σου, ὦ μῆτερ, καὶ ἐνῷ ἔτρεχα πρὸς σὲ ὁρμαίως διὰ νὰ σοὶ διηγηθῶ ὅσα ἴδα καὶ ἤκουσα, ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον πλούσιον, ὅστις ὄχι μόνον νὰ τρέξῃ, ἀλλὰ μήτε νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του δύναται.

Ὁ Ζαχαρίας ἔκτοτε ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ὑγεία εἶναι τὸ πρώτιστον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, καὶ ἐπομένως ἤρχισε νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ προσέχῃ αὐτήν, νὰ δοξάζῃ δὲ καὶ νὰ εὐχαριστῇ τὸν Ὕψιστον ὅστις, ἂν δὲν τῷ ἔδωκε πλούτη, τῷ ἐχάρισεν ὅμως ὑγείαν δι' ἧς τὰ πλούτη ἀποκτῶνται.

ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

Ἐὰν ποτέ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, σᾶς χαρίσω ἓν καθαρὸν καὶ χρυσοδεμένον βιβλίον ὡς δεῖγμα τῆς ἀγάπης μου, καὶ μετά τινας ἡμέρας τὸ ἴδω ἐρριμμένον κατὰ γῆς, λερωμένον καὶ ἐσχισμένον, νομίζετε ὅτι ἤθελα εὐχαριστηθῇ καὶ ὅτι ἤθελα σᾶς ἀγαπήσει;

Ὄχι βέβαια, ἤθελα δυσαρεστηθῇ, ἤθελα ἀγανακτήσει δι-

καίως καθ' ὑμῶν καὶ διὰ τὴν ἀκαταστασίαν σας, καὶ διὰ τὴν περιφρόνησιν τοῦ δώρου μου.

Ἀλλ' ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισε δῶρα ἀσυγκρίτως πολυτιμότερα· αὐτὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ σῶμα θαυμάσιον καὶ μὲ ψυχὴν ἀθάνατον. Ἂν λοιπὸν δὲν φροντίζωμεν περὶ τῆς ὑγείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, βεβαίως ἁμαρτάνομεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ δυσαρεστοῦμεν αὐτόν· μόνον δὲ ἐπιμελούμενοι πρεπόντως τὰ θεῖα ταῦτα δῶρα δεικνύομεν τὴν πρὸς τὸν πλάστην χρεωστουμένην εὐγνωμοσύνην.

Ἔχοντες ψυχὴν ὑγιᾶ ἐντὸς σώματος ὑγιοῦς, ἔχομεν τὸ πολύτιμον κλειδίον διὰ τοῦ ὁποίου δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν κῆπον τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Ἐνῷ λοιπὸν διὰ τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῆς θρησκείας προσπαθοῦμεν νὰ φωτίζωμεν τὸν νοῦν, νὰ ἐνδυναμόνωμεν τὴν κρίσιν καὶ νὰ μορφόνωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν τὴν ψυχήν, ἂς μὴ λησμονῶμεν καὶ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς.

Ὅταν τὸ ὄργανον τῆς γραφῆς, ἤτοι τὸ κονδύλιόν σας, ἦναι κακόν, κακὰ θέλουν εἶσθαι βεβαίως καὶ ὅσα δι' αὐτοῦ γράψετε. Τοιουτοτρόπως καὶ ὅταν τὸ σῶμα, αὐτὸ τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς, εἶναι ἀσθενὲς καὶ ἄθλιον, ἄθλιαι καὶ ἀσθενεῖς θέλουν εἶσθαι καὶ αἱ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς σας.

Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου ἡ ψυχὴ σκέπτεται, διὰ τῶν νεύρων αἰσθάνεται, καὶ διὰ τῶν μυόνων κινεῖ τὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματος εἰς τὴν ἐργασίαν, ἢ εἰς τῆς πατρίδος τὴν ὑπεράσπισιν.

Ἀλλ' ὅταν τὸ σῶμα ἀσθενῇ καὶ πάσχῃ, τότε καὶ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ οἱ μυόνες, ὡς μέλη τοῦ σώματος, συνασθενοῦν καὶ συμπάσχουν· ἐπομένως καὶ ἡ σκέψις τότε χωλαίνει, καὶ ἡ αἴσθησις ἐξασθενεῖ, καὶ ἡ ἐργασία παύει, καὶ ἡ πατρὶς ὑποφέρει.

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶναι ναὸς ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς

ἔθεσε τὴν ψυχήν, ὡς εἰκόνα αὐτοῦ. Ἂς φροντίζωμεν λοιπὸν, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, καὶ περὶ τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ εἰκόνος. Ποτὲ δὲ ἂς μὴ πράττωμεν, μήτε ἂς διανοώμεθά τι δυνάμενον νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἱερότητα τοῦ ναοῦ ἢ τὴν ἁγιότητα τῆς εἰκόνος!

Μετά τινα δὲ διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς περὶ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν.

ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ.—ΠΑΝ ΜΕΤΡΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ.

Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται ἐφρόντιζον πολὺ περὶ τῆς σωματικῆς ὑγείας τῶν τέκνων των, διότι ἐπεθύμουν νὰ ἔχῃ ἡ πατρίς των τέκνα ὑγιῆ καὶ ἀνδρεῖα, ἄξια νὰ τὴν ὑπηρετῶσι πρεπόντως.

Ἀρχίζοντες δὲ τὰς φροντίδας των ἀπὸ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν ἔλουον μὲ κρασίον τὰ βρέφη των, διὰ νὰ ἐνδυναμώνωσιν αὐτά· δὲν μετεχειρίζοντο σπάργανα ὅπως τὰ μέλη των ἀναπτύσσωνται ἐλεύθερα· τὰ ἐσυνείθιζον δὲ εἰς δίαιταν ἁπλουστάτην, καὶ εἰς τὴν ἀφοβίαν τοῦ σκότους καὶ τῆς μοναξίας.

Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Σπαρτιᾶται τόσον πολὺ ἐφρόντιζον περὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας, ὥστε κατήντησαν εἰς ἐγκληματικὴν ὑπερβολήν· διότι διηγοῦνται ὅτι, ἅμα γεννώμενον τὸ βρέφος εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφέρετο καὶ ἐξετάζετο εἴς τινα Λέσχην· καὶ ἂν μὲν ἐφαίνετο ῥωμαλέον καὶ καλῶς μορφωμένον, ἐπεστρέφετο εἰς τοὺς γονεῖς του ὅπως φροντίσωσι περὶ αὐτοῦ· ἂν δὲ τὸ βρέφος εὑρίσκετο ἀδύνατον καὶ παραμορφωμένον, ἐρρίπτετο ἐντὸς βαράθρου εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ταϋγέτου. Ὁποία σκληρότης! ὁποία ἀπανθρωπία! ἐλησμόνουν οἱ Σπαρτιᾶται ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἀδύνατα καὶ παραμορφωμένα βρέφη ἦσαν ἔμψυχα πλάσματα τοῦ Θεοῦ!

Ἡ ὑπερβολή, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι πάντοτε κακόν, καὶ πρέπει πάντοτε νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν. Τὰ ὡραιό-

τερα προτερήματα, ὅταν καταντήσωσιν εἰς τὴν ὑπερβολήν, μεταβάλλονται εἰς ἐλαττώματα καὶ δυστυχίας.

Ὁ καθ' ὑπερβολὴν φροντίζων περὶ τῆς ὑγείας του καταντᾷ ὑποχονδριακός, φιλάσθενος καὶ ἐπὶ τέλους ἀσθενὴς ἢ ἐγκληματίας ὡς οἱ Σπαρτιᾶται· ἐπίσης καὶ ὁ καθ' ὑπερβολὴν ἐλεήμων καταντᾷ πτωχὸς καὶ δυστυχής, μισάνθρωπος δὲ καὶ μισητὸς ὁ καθ' ὑπερβολὴν οἰκονόμος.

Ἂς ἐνθυμώμεθα λοιπὸν πάντοτε, εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς μας, τὰς δύο ὡραίας καὶ σωτηρίους συμβουλὰς τῶν σοφῶν προπατόρων· «Μηδὲν ἄγαν,» καὶ «Πᾶν μέτρον ἄριστον,» καὶ ἂς ἀποστρεφώμεθα πᾶσαν ὑπερβολήν.

Καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης λέγων· «ἡ σωφροσύνη ὑπὸ τῆς μεσότητος σώζεται» μᾶς συμβουλεύει, ἀποφεύγοντες τὰ ἄκρα, ν' ἀκολουθῶμεν πάντοτε τὴν μέσην ὁδόν, ὡς τὴν μόνην σωτήριον.

Ο ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΦΙΛΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Γεροστάθου μᾶς ἔκαμαν νὰ αἰσθανθῶμεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τῆς ὑγείας, καὶ ἐπομένως ηὔξησαν τὴν περιέργειαν τοῦ νὰ μάθωμεν πῶς αὐτός, ἐνῷ ἦτο τόσον γέρων, διετηρεῖτο τόσον ὑγιὴς καὶ ῥωμαλέος.

Ἐπανελάβομεν λοιπὸν πρὸς τὸν γέροντα τὴν ἐρώτησιν εἰς τὴν ὁποίαν προηγουμένως δὲν εἶχεν ἀποκριθῆ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἀπήντησεν ὅτι τὴν καλήν του ὑγείαν, τὰς κοκκίνους παρειάς του καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σωματικῶν του δυνάμεων χρεωστεῖ εἰς ἕνα φίλον καὶ τρεῖς φίλας, εἰς τὴν φιλίαν τῶν ὁποίων ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας ἔμεινε καὶ θέλει μείνει πιστὸς ἐνόσῳ ὁ Θεὸς τῷ χαρίζῃ ζωήν.

Μὲ ζωηρὰν περιέργειαν παρεκαλέσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ ποῖος ἦτον ὁ φίλος του καὶ αἱ τρεῖς φίλαι του.

Ἀλλ' ὁ γέρων μειδιάσας δὲν ἠθέλησε νὰ εὐχαριστήσῃ ἀμέσως τὴν περιέργειάν μας, εἰπὼν ὅτι εἰς ἄλλην τινα περίστασιν θέλει προσπαθήσει νὰ συμφιλιώσῃ καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ μικροί του φίλοι ὑγιεῖς καὶ εὔρωστοι ὡς ἐκεῖνος.

Κατὰ τὸ παρὸν δὲ μάθετε μόνον, μᾶς ἐπρόσθεσεν, ὅτι ὁ μὲν φίλος μου εἶναι ἀόρατος, ἀλλ' εἰς ἄκρον εὐάρεστος· ἐκ δὲ τῶν τριῶν, ἡ μὲν πρώτη φίλη μου εἶναι καθαρὰ ὡς ἡ χιών, ἡ δὲ δευτέρα ἐλαφρά, εὐκίνητος καὶ ἀνδρεία, καὶ ἡ τρίτη σκεπτικὴ καὶ πάντοτε εὔθυμος, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας χαλινὸν ὡς σύμβολόν της.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ καλὸς γέρων μᾶς ἀπεχωρίσθη διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου·

« *Ψυχῆς καὶ σώματος ἡ ὑγεία*
» *Εἶν' ἡ ἐπίγειος εὐτυχία!* »

Δ.

Η ΑΟΡΑΤΟΣ ΤΡΟΦΗ.

Οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι ἀοιγέτωσαν τὰ σχολεῖα τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος.

(Σόλωνος.)

Ἀφ' οὗ ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι καὶ τὴν καλήν του ὑγείαν καὶ τὰς σωματικάς του δυνάμεις χρεωστεῖ εἰς τὸν ἀόρατον φίλον του καὶ εἰς τὰς τρεῖς φίλας του, ὁσάκις ἐβλέπομεν αὐτὸν δὲν ἐπαύομεν παρακαλοῦντες νὰ μᾶς φανερώσῃ καὶ τὸν φίλον καὶ τὰς φίλας του.

Ἐπηδήσαμεν δὲ ἀπὸ χαρὰν ὅτε, μετὰ τὸ μεσημέριον τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, ἐνῷ μᾶς ὡδήγει ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως ἐπί τινος καταπρασίνου καὶ κατασκίου βουνοῦ, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐσκόπευε νὰ μᾶς γνωστοποιήσῃ ποῖος εἶναι ὁ ἀόρατος φίλος τῆς καλῆς του ὑγείας.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐφθάσαμεν, ἠσθάνθημεν ἐσωτερικήν τινα εὐχαρίστησιν, ἐλαφρότερον τὸ σῶμα καὶ ζωηροτέραν τὴν ἀναπνοήν μας· εὔθυμοι δὲ καὶ ζωηροὶ ἐπηδούσαμεν καὶ ἐτρέχομεν.

— Πόθεν αὐτὴ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ζωηρότης; μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρων.

— Δὲν ἐξεύρομεν καὶ ἡμεῖς, ἀπεκρίθημεν, ἀλλ' ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πολὺ μᾶς εὐχαριστεῖ καὶ μᾶς ζωηρεύει.

— Δὲν σᾶς εὐχαριστεῖ οὔτε σᾶς ζωηρεύει ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης, ἀλλ' ὁ ἀόρατος φίλος μου, ὅστις κατοικεῖ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐξίππασαν, καὶ οἱ ὀ-

φθαλμοί μας ἀνεπαισθήτως ἐστράφησαν ὁλόγυρα διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὸν ἀόρατον αὐτὸν φίλον ἢ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε τότε· — Μὴ τρομάζετε, παιδία μου, ὁ ἀόρατος αὐτὸς φίλος μου εἶναι ὁ καθαρὸς ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ἀναπνέετε· αὐτὸς σᾶς εὐχαριστεῖ, αὐτὸς σᾶς ζωηρεύει, αὐτὸς καθιστᾷ τὰ μέλη σας ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητα, καὶ τὴν ἀναπνοήν σας τόσον εὐφρόσυνον. Ἂν συμφιλιωθῆτε καὶ σεῖς μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἂν τὸν ἀγαπήσετε ὅσον τὸν ἠγάπησα καὶ τὸν ἀγαπῶ, βεβαιωθῆτε ὅτι διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ θέλετε ἀποφύγει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας πολλὰς ἀσθενείας, πολλὰ ἰατρικὰ καὶ πολλὰ βάσανα.

ΑΙ ΑΝΑΘΥΜΙΑΣΕΙΣ.

— Ἀλλ' ὁποίαν σχέσιν ἔχει ὁ ἀὴρ μὲ τὴν ὑγείαν; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην· αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς·

— Ὁ ἀὴρ εἶναι ἡ πρωτίστη καὶ ἀναγκαιοτέρα τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἔζησαν καὶ ζῶσι τρώγοντες μόνον χόρτα, καὶ ἀποφεύγοντες τὴν κρεωφαγίαν ὡς σκληρὰν καὶ θηριώδη. Πολλοὶ ἐμπόρεσαν καὶ ἐμποροῦν νὰ ζήσωσι καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τροφῆς δι' ἱκανὰς ἡμέρας· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσῃ οὐδὲ μίαν μόνην ὥραν, ἐὰν παύσῃ γευόμενος τὴν ἀόρατον αὐτὴν τροφήν, ἐὰν δηλαδὴ παύσῃ ἀναπνέων ἀέρα.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν γεννώμεθα, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀκατάπαυστον τοῦ ἀέρος, διότι διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὐτοῦ ἀναζωογονεῖται ἐντὸς τῶν πνευμόνων τὸ αἷμά μας, καὶ γίνεται οὕτω κατάλληλον πρὸς διατροφὴν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς.

Ἂν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν καὶ ὑγιεινὸν ἀέρα, καὶ τὸ αἷμα τότε γίνεται καθαρόν, καὶ ἡ κυκλοφορία του ζωηροτέρα, καὶ τὸ σῶμά μας ἐπομένως ἀποκαθίσταται ὑγιές,

ζωηρὸν καὶ εὔθυμον. Ἂν δὲ ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον, ὑγρὸν ἢ μολυσμένον ἀέρα, καὶ τὸ σῶμά μας ἐξ ἀνάγκης μολύνεται, καὶ ἡ ὑγεία μας πάσχει καὶ ἀφανίζεται, ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν τρώγωμεν βλαβερὰς καὶ ἀκαθάρτους τροφάς.

Τότε, δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖος ἐξ ἡμῶν, ἔκαμε πρὸς τὸν Γεροστάθην τὴν παρατήρησιν ταύτην· — Ἀφοῦ ὁ ἀὴρ εἶναι ἀόρατος, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διακρίνωμεν τὸν καθαρὸν ἀπὸ τὸν ἀκάθαρτον, διὰ ν' ἀναπνέωμεν τὸν καθαρὸν καὶ ν' ἀποφεύγωμεν τὸν ἀκάθαρτον;

— Ὦ! βέβαια, ἀπήντησεν ὁ γέρων, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ μολύσματα τὰ ὁποῖα πολλάκις ὑπάρχουν εἰς τὸν ἀέρα· ἀλλὰ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν πολὺ καλὰ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ὅλα τὰ ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις μολύνουν τὸν ἀέρα.

Ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ σώματα ἀποχωρίζονται μικρὰ καὶ ἀφανῆ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναμιγνύονται μὲ τὸν πέριξ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἀέρα· αὐτὰ δὲ τὰ ἐξατμιζόμενα μόρια λέγονται ἀναθυμιάσεις.

Πολλάκις αἱ ἀναθυμιάσεις αὗται εἶναι ἐπικίνδυνοι, βλαβεραὶ καὶ θανατηφόροι εἰς τὴν ὑγείαν, διότι μολύνουσαι τὸν ἀέρα, μολύνουν καὶ ὅσους ἀναπνέουν τοιοῦτον μολυσμένον ἀέρα.

Τοιαύτας ἐπικινδύνους καὶ θανατηφόρους ἀναθυμιάσεις προξενοῦν οἱ βάλτοι καὶ ὅλα τὰ ἀκίνητα καὶ λιμνάζοντα νερά· — τὰ πτώματα τῶν ζώων, — τὰ νεκροταφεῖα, — τὰ ὀπωρικὰ καὶ ὅλαι αἱ φυτικαὶ οὐσίαι ὅταν σήπωνται, — καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ δυσωδία ἐπιβλαβῆ καθιστᾷ εἰς τὴν ὑγείαν τὸν πέριξ αὐτῆς ἀέρα.

Εἰς τὰς ἐξοχάς, εἰς τὰς ὑψηλὰς θέσεις, καὶ μάλιστα ὅπου εἶναι δένδρα, ὁ ἀὴρ εἶναι καθαρώτερος, καὶ ἐπομένως ὑγιέστερος, παρὰ εἰς τὰς πόλεις, ὅπου συνήθως καὶ τὰ δένδρα

δρα εἶναι σπανιώτερα καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι περισσότεραι. Δι' αὐτὸ ἐν γένει οἱ χωρικοὶ εἶναι ὑγιέστεροι καὶ πλέον ροδοκόκκινοι παρὰ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων· δι' αὐτὸ οἱ ἀσθενοῦντες εἰς τὰς πόλεις στέλλονται πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἰς τὰς ἐξοχὰς διὰ νὰ ἀναλάβωσιν, ἀναπνέοντες καθαρώτερον ἀέρα.

Εἰς ὅσας δὲ πόλεις οἱ δρόμοι εἶναι ἀκάθαρτοι καὶ στενοί, ὅθεν καὶ αἱ βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις πολλαί, καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δύσκολος, τὰ δὲ σφαγεῖα τῶν ζώων καὶ τὰ νεκροταφεῖα κεῖνται ἐντὸς αὐτῶν, καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι δὲν ἐξέρχονται δι' ὑπογείων ὑπονόμων, ὁ ἀὴρ μολύνεται, οἱ κάτοικοι πάσχουν, ἀσθένειαι δὲ ἐπιδημικαὶ καὶ θάνατοι ἄωροι συχνὰ σκληρῶς ἐπισκέπτονται τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πόλεις.

Καὶ ὁ ἀὴρ τὸν ὁποῖον ἐκπνέομεν ἀφοῦ ἀναπνεύσωμεν, καὶ αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ τὰ πολλὰ φῶτα, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, διαφθείρουν καὶ μολύνουν τὸν ἀέρα.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Διὰ νὰ διατηρῶ τὴν ὑγείαν μου διὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἰδοὺ τί ἐξακολουθῶ νὰ κάμνω ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας κατὰ συμβουλὴν σοφοῦ ἰατροῦ, ὅστις κατεγίνετο μᾶλλον νὰ προλαμβάνῃ παρὰ νὰ θεραπεύῃ τὰς ἀσθενείας τῶν φίλων του.

Ἐνθυμήθη τότε καὶ μᾶς ἀνέφερεν ὁ Γεροστάθης ὅτι εἰς τὴν Κίναν, διὰ νὰ εὑρίσκωσιν οἱ ἰατροὶ συμφέρον εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ὄχι εἰς τὴν γέννησιν καὶ προμάκρυνσιν αὐτῶν, πληρόνονται μόνον δι' ὅσας ἡμέρας τοῦ χρόνου περάσωσιν ὑγιεῖς οἱ πελάται των· οὐδεμίαν δὲ χρηματικὴν ἀμοιβὴν λαμβάνουν διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν καὶ ἐνόσῳ αὗται διαρκοῦν.

Κατὰ συμβουλὴν λοιπὸν τοῦ φίλου μου ἰατροῦ, ἐπανέλαβεν ὁ γέρων,

1) Προσέχω πάντοτε ὥστε ἡ κατοικία μου νὰ ἦναι εἰς ὑψηλὸν καὶ σύνδενδρον μέρος, μακρὰν ἀπὸ λιμνάζοντα νερὰ καὶ ἀπὸ πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας.

2) Ἀποφεύγω νὰ κοιμῶμαι ὅπου κοιμῶνται καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ σβύνω πρὶν πέσω εἰς τὴν κλίνην μου τὸ φῶς, διὰ νὰ μὴ φθείρῃ καιόμενον τὸν ἀέρα τοῦ κοιτῶνός μου.

3) Ἅμα τὴν αὐγὴν ἐξυπνήσω, νιφθῶ καὶ ἐνδυθῶ, ἀνοίγω τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός μου, διὰ νὰ εἰσέλθῃ νέος καθαρὸς ἀήρ, καὶ νὰ ἐξέλθῃ ὁ διαφθαρεὶς καὶ μολυνθεὶς ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς μου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

4) Πρὶν ἀερισθῶσι καλὰ τὰ σινδόνια καὶ ἐφαπλώματά μου δὲν συγχωρῶ νὰ στρώσωσι τὴν κλίνην μου, τῆς ὁποίας καὶ τὸ στρῶμα καὶ τὸ προσκέφαλον εἶναι μᾶλλον σκληρά, διότι τὰ τοιαῦτα εἶναι πολὺ ὑγιεινότερα τῶν μαλακῶν καὶ μαλθακῶν.

5) Συχνὰ καὶ τακτικὰ κάμνω ἐκτεταμένους περιπάτους εἰς τὴν ἐξοχήν, ὅπου ἀναπνέω ἀέρα καθαρώτερον ἀπὸ τὸν ἀέρα τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων.

6) Ἐπὶ τέλους, διὰ νὰ ἀναπνέω καθαρὸν ἀέρα καὶ διὰ νὰ ἦμαι πάντοτε ὑγιὴς καὶ εὔρωστος, ἐσυνείθισα ἐκ παιδικῆς μου ἡλικίας νὰ ἐξυπνῶ καθ' ἡμέραν πολὺ πρωΐ, ἀμέσως δὲ νὰ εὑρίσκωμαι ἐκτὸς τῆς κλίνης μου.

Τὴν τελευταίαν αὐτὴν παραγγελίαν, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, μ' ἐσύσταινε θερμῶς ὄχι μόνον ὁ ἰατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου, καὶ εἶχον πολὺ δίκαιον. Τὴν αὐγὴν πάντοτε ὁ ἀὴρ εἶναι καθαρώτερος· διότι αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις εἶναι ὀλιγώτεραι ὡς ἐκ τῆς ὀλιγωτέρας θερμότητος τῆς ἀτμοσφαίρας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός· τὸ νὰ μένῃ δέ τις, ἀφοῦ ἐξυπνήσῃ, ἐντὸς τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς

κλίνης του, εἶναι πραγματικῶς ὀλέθριον εἰς τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα ὅταν ἦναι νεανικόν.

Ο ΠΕΤΡΟΣ, Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.

Μᾶς ἠρώτησε τότε ὁ Γεροστάθης, ποῖος μεταξὺ ὅλων ἡμῶν τῶν μικρῶν φίλων του μᾶς ἐφαίνετο ὁ ὑγιέστερος καὶ εὐρωστότερος.

Ὅλοι δὲ ἀμέσως καὶ ἄνευ δισταγμοῦ τινος ἐσυμφωνήσαμεν ὅτι ὁ ὑγιέστερος καὶ δυνατώτερος πάντων ἦτον ὁ συμμαθητής μας Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως μας. Ὁ δὲ Γεροστάθης, παραδεχθεὶς τὴν περὶ τοῦ Πέτρου γνώμην μας ὡς ὀρθήν, μᾶς ἠρώτησε καὶ ποῖος ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας νομίζομεν ὅτι εἶναι ὁ πλέον φιλάσθενος καὶ ἀδύνατος.

Παρετηρήθημεν μεταξύ μας, καὶ μετά τινα σκέψιν, ἐκ συμφώνου πάλιν εἴπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην ὅτι οἱ πλέον φιλάσθενοι, χλωμοὶ καὶ ἀδύνατοι μεταξὺ ἡμῶν ἐφαίνοντο ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

Μετὰ τὴν ἀπάντησίν μας ταύτην ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν ῥοδοκόκκινον καὶ ζωηρὸν Πέτρον, ποίαν ὥραν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγήν.

— Καθ' ἡμέραν πρὶν ἐξημερώσῃ, εἶπεν ὁ Πέτρος, διὰ νὰ βοηθῶ τὸν πατέρα μου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὄρθρου. Οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἐκ τῶν συμμαθητῶν τοῦ Πέτρου ἐξύπνα τότε τόσον πρωΐ.

— Σεῖς δέ, Ἰωάννη καὶ Ἀθανάσιε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ποίαν ὥραν ἐξυπνᾶτε;

— Δύω ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀπήντησαν μὲ συστολὴν καὶ μὲ χαμηλωμένους ὀφθαλμούς. — Οὐδεὶς δὲ ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τόσον ἀργά!

— Διὶ αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἤλθετε καὶ εἰς τὸν πρῶτον πρωϊνόν μας περίπατον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐθαυμάσαμεν τὴν ἀνα-

τολὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ; εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης. Ἐκεῖνοι δὲ ἀπήντησαν κινοῦντες τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω.

— Προσπαθήσατε λοιπόν, φίλοι μου, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, νὰ ἐξυπνᾶτε καὶ σεῖς ὅλοι ἐνωρὶς ὡς ὁ Πέτρος, ἂν θέλετε νὰ γίνετε ὑγιεῖς καὶ εὔρωστοι ὡς αὐτός, καὶ νὰ ζήσετε χρόνους πολλοὺς καὶ εὐτυχεῖς ὡς ἐγώ. Παρακαλέσατε τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα σας ἢ τὴν ἀδελφήν σας ἢ τὸν ὑπηρέτην σας, νὰ σᾶς ἐξυπνῶσιν ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, καὶ ἂν τυχὸν ὁ ὕπνος σᾶς κυριεύῃ ν' ἀποσύρωσι καὶ τὰ ἐφαπλώματα καὶ τὰ προσκέφαλά σας, διὰ νὰ σᾶς ἀναγκάζωσι νὰ ἐξέλθετε τῆς κλίνης. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας θέλετε ἴσως δυσαρεστηθῆ· ἀλλ' ἀκολούθως θέλετε συνειθίσει νὰ ἐξυπνᾶτε μόνοι σας, καὶ θέλετε μακαρίζει τὸν φίλον σας Γεροστάθην. Μᾶς παρήγγειλε δὲ ὁ γέρων νὰ διηγηθῶμεν εἰς τοὺς γονεῖς μας τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, διὰ νὰ τοὺς καταπείσωμεν νὰ μᾶς ἐξυπνῶσιν ἐνωρίς.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ.

Ἔζη πρό τινων χρόνων εἰς τὴν Ἀγγλίαν πεπαιδευμένος τις νομικός, ὅστις, ἅμα διορισθεὶς εἰς δικαστικὴν θέσιν, ἠθέλησε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας.

Ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ τούτου, ὅστις τριάκοντα ὁλόκληρα ἔτη διετήρησε τὴν θέσιν του, ἐπαρουσιάζετο καθ' ἡμέραν πλῆθος διαδίκων καὶ μαρτύρων πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως.

Ἐξ αὐτῶν τῶν διαδίκων καὶ τῶν μαρτύρων ὅλους τοὺς ὑγιεῖς γέροντας ἐξετάζων ὁ δικαστής, ἠρώτα αὐτοὺς καὶ περὶ τῆς διαίτης των, ἤτοι περὶ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς των.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκρινόμενοι, μ' ὅλον ὅτι εἰς πολλὰ διέφερον, διότι δὲν ἐσυνείθιζον ὅλοι τὴν αὐτὴν τρα-

φήν, τὰ αὐτὰ ποτά, τὴν αὐτὴν ἐργασίαν ἢ τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν, εἰς ἓν ὅμως ὅλοι ἐσυμφώνουν, καταθέτοντες ἅπαντες ὅτι ἐκ νεαρᾶς των ἡλικίας ἐσυνείθιζον νὰ ἐξυπνῶσι πολὺ πρωΐ.

Ἰδοὺ λοιπόν, εἶπεν ὁ δικαστὴς μετὰ τὰς τριακονταετεῖς ἐρεύνας του, ἦρα ἐπὶ τέλους τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας! Ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ ζήσῃ ὑγιὴς καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἂς συνειθίσῃ ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας νὰ ἐξυπνᾷ καθ' ἡμέραν πολὺ πρωΐ.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Φαίνεται, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι καὶ ὁ σοφὸς Σόλων, ὁ ἀρχαῖος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, ἐγνώριζε τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς καλῆς ὑγείας καὶ τῆς μακροβιότητος.

Διὰ τῶν νόμων του ἠθέλησεν ὁ Σόλων νὰ καταστήσῃ τοὺς συμπολίτας του εὐτυχεῖς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων διέταξε τοὺς διδασκάλους τῶν παίδων ν'ἀνοίγωσι τὰ σχολεῖά των ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου· τοιουτοτρόπως, ὑποχρεόνων τὰ παιδία νὰ ἐγείρωνται ἐνωρίς, προητοίμαζεν εἰς τὴν πατρίδα πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους.

Εἶχε δίκαιον ὁ Σόλων, ἐξηκουλούθησε λέγων ὁ γέρων· ὁ πολὺς ὕπνος, καὶ μάλιστα ὁ πρωϊνός, καὶ τὴν ὑγείαν βλάπτει, καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου σμικρύνει, καὶ τὸν νοῦν ἀδυνατίζει, καὶ τὸ σῶμα παραλύει, καὶ πτωχείαν καὶ ἀμάθειαν προξενεῖ, διότι ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὰς καταλληλοτέρας διὰ τὴν σπουδὴν ἢ τὴν ἐργασίαν ὥρας.

Ἀγαπήσατε λοιπὸν καὶ σεῖς τὸν καθαρὸν ἀέρα, αὐτὸν τὸν παλαιόν μου φίλον, καὶ συνειθίσατε ἀπὸ τώρα νὰ ἐξυπνᾶτε πρωΐ. Ἂν δὲν συνειθίσετε ἀπὸ τώρα, ὅτε εἴσθε παιδία μικρά, δυσκόλως θέλετε τὸ κατορθώσει ὅταν μεγαλώσετε. Τὸ δένδρον, ἐν ὅσῳ εἶναι νέον καὶ τρυφερόν, εὐκόλως λυγίζει καὶ ἰσάζει· ἀφοῦ ὅμως μεγαλώσῃ στραβόν, σπάνει ἀλλὰ δὲν λυγίζει.

« Προσπαθήσατε λοιπόν, ἐν ὅσῳ εἶσθε ἀκόμη παιδία νέα, ν' ἀποκτήσετε καλὰς ἕξεις, καὶ ν' ἀποβάλετε τὰς κακάς. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἡλικία ἡ ἐπιδεκτικὴ βελτιώσεως. Ἂν τυχὸν τὴν ἀφήσετε νὰ παρέλθῃ ἀμελοῦντες τὸ δένδρον σας, στραβὸν θέλει μεγαλώσει καὶ ἀνεπίδεκτον διορθώσεως θέλει κατασταθῆ.

Ὁ σοφὸς Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητὴς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς εἶπεν ὅτι·

« *Κακῆς ἀπ' ἀρχῆς γίνεται τέλος κακόν.* »

Ἐπίσης δὲ ὀρθότατον εἶναι καὶ τὸ ἀνάπαλιν·

« *Ἀπὸ καλὴν ἀρχὴν γίνεται καὶ τὸ τέλος καλόν.* »

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρων καὶ τἄ ἑξῆς περὶ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Βυφῶνος.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὰ Στάγειρα, πόλιν τῆς Μακεδονίας. Ὅτε ὁ πατήρ του Νικόμαχος, ἰατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπέθανεν, ὁ Ἀριστοτέλης, νέος ὤν, μετέβη εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος.

Δυστυχῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο κράσεως πολὺ ἀδυνάτου καὶ ἐπομένως φιλάσθενος· ὥστε οὔτε εἰς τῆς σπουδῆς τοὺς κόπους ἤθελεν ἀνθέξει, οὔτε ἑξήκοντα καὶ δύο ἔτη ἤθελε ζήσει, οὔτε ὅσα συνέγραψεν ἤθελε δυνηθῆ νὰ συγγράψῃ, οὔτε τὸ ὄνομά του καὶ τὴν Ἑλλάδα ὅλην ἤθελε δοξάσει, ἐὰν ἐκ νεανικῆς του ἡλικίας δὲν ἠσπάζετο, ἴσως κατὰ συμβουλὴν τοῦ ἰατροῦ πατρός του, καὶ δίαιταν ἁπλουστάτην, καὶ ὕπνον μέτριον.

Διηγοῦνται μάλιστα ὅτι διὰ ν' ἀποφεύγῃ τὸν ὕπνον κατὰ τὰς πρωϊνὰς καὶ νυκτερινὰς μελέτας του, ἐσυνείθιζε νὰ κρατῇ χαλκίνην σφαῖραν, ἥτις πίπτουσα ἐπὶ χαλκίνης λεκάνης,

ἅμα ὁ ὕπνος ἤρχιζε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ, τὸν ἐξύπνα διὰ τοῦ κρότου της, καὶ οὕτως ἐπανήρχετο εἰς τὴν μελέτην του.

Ἀλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως, ὁ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος Ἀριστοτέλης, ἀποφεύγων τὸν πολὺν ὕπνον, ἀκολουθῶν δίαιταν ἁπλουστάτην, καὶ σπουδάζων μετ' ἐπιμελείας καὶ τάξεως, κατώρθωσεν ὄχι μόνον ὑγιὴς καὶ μακρόβιος νὰ ζήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλήτερος καὶ πολυμαθέστερος νοῦς τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου κόσμου ν' ἀναφανῇ πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος τὸν ἐπροσκάλεσε διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου, ἀναστήσας πρὸς χάριν του καὶ τὴν πατρίδα του Στάγειρα, τὴν ὁποίαν πρό τινος καιροῦ καταπολεμήσας εἶχε καταστρέψει.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἠγάπα καὶ ἐσέβετο τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν πατέρα του Φίλιππον, λέγων ὅτι· « ἐὰν εἰς τὸν πατέρα του ἐχρεώστει τὸ ζῆν, εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὅμως ἐχρεώστει τὸ εὖ ζῆν·» ἀλλ' ἐλησμόνει ὁ νέος Ἀλέξανδρος ὅτι καὶ τὸ εὖ ζῆν ἐχρεώστει εἰς τὸν πατέρα του, διότι αὐτὸς τῷ εἶχε προμηθεύσει διδάσκαλον τὸν φιλόσοφον Ἀριστοτέλην.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πλάτωνος ἐδίδαξεν ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ φιλοσοφική του σχολὴ ἐπωνομάσθη Περιπατητική, διότι συνήθως εἰς ἐωθινοὺς καὶ δειλινοὺς περιπάτους τοῦ Λυκείου περιδιαβάζων μετὰ τῶν μαθητῶν του ἐδίδασκεν αὐτούς.

Ἀλλ' ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐδίδαξε μόνον τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς συγχρόνους του Ἕλληνας· διὰ τῶν σοφῶν καὶ πολλῶν συγγραμμάτων του, τὰ ὁποῖα ἄλλοι μὲν λέγουν ὅτι ἦσαν βιβλία τετρακόσια, ἄλλοι δὲ συγγραφαὶ χίλιαι, ἐδίδαξε καὶ ἐφώτισε καὶ τοὺς μεταγενεστέρους του Ἕλληνας, καὶ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν

Ἰταλίαν, καὶ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἄραβας, οἵτινες μεταφράσαντες τὰ συγγράμματά του ἀραβιστὶ ἐδίδασκον αὐτὰ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ Βαγδάτιον τῆς Ἀσίας εἶχον συστήσει.

Ὅτε δὲ οἱ Ἄραβες ἐκυρίευσαν τὴν μεσημβρινὴν Ἱσπανίαν, ἔφεραν μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ συγγράμματα καὶ τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἕλληνος Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῆς Ἱσπανίας δὲ περὶ τὸ χιλιοστὸν διακοσιοστὸν (1200) ἔτος μετὰ Χριστὸν ἐγνωστοποιήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ τὴν λοιπὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἥτις οὖσα τότε βάρβαρος καὶ ἀμαθεστάτη, διὰ τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ἤρχισε κατὰ πρῶτον νὰ φωτίζεται καὶ νὰ ἐκπαιδεύεται.

Ἀλλὰ καὶ σήμερον, μ' ὅλα τὰ φῶτα τὰ ὁποῖα λαμπρύνουν τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης, τὰ ὀλίγα σωζόμενα συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ Ῥητορικῆς, Ποιητικῆς, Λογικῆς, Ἠθικῆς, Πολιτικῆς καὶ Ζωολογίας, καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν σοφωτέρων θαυμάζονται ὡς τόσα ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου νοός.

Ὁποία λοιπὸν τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν φιλάσθενον καὶ ἀδύνατον νέον Ἀριστοτέλην, τὸν διατηρήσαντα φρονίμως τὴν ὑγείαν του, διὰ νὰ φωτίσῃ, ὡς ἄλλος φωτεινὸς ἀστήρ, καὶ τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον κόσμον, ἀπαθανατίζων οὕτω καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτὸν Ἑλλάδα!

Ο ΒΥΦΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις ἐθαυμάσθη καὶ ὁλονὲν θαυμάζεται ὡς ὁ ἄριστος ζωολόγος τῆς ἀρχαιότητος, μ' ἐνθυμίζει, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἄλλον νεώτερον ζωολόγον, τὸν ἔνδοξον Βυφῶνα τῆς Γαλλίας· ἡ δὲ χαλκίνη σφαῖρα, ἥτις ἐξύπνα τὸν Ἀριστοτέλην, μ' ἐνθυμίζει τὸν ὑπηρέτην τοῦ Βυφῶνος Ἰωσήφ.

Ὁ Βυφὼν ἔζησεν ὀγδοήκοντα καὶ ἓν ἔτος, συνέγραψε δὲ γλαφυρώτατον καὶ ὡραιότατον σύγγραμμα περὶ φυσικῆς ἱστορίας, συγκείμενον ἐκ τριάκοντα καὶ ἓξ τόμων. Ἔλεγε δὲ ὅτι εἰς τὸν ὑπηρέτην του Ἰωσὴφ ἐχρεώστει κατὰ μέγα μέρος τὸ σύγγραμμά του αὐτό· διότι, ὅτε ἦτο νέος, ἠγάπα πολὺ τὸν ὕπνον, ὅστις καὶ τὴν ὑγείαν του ἔβλαπτε, καὶ ἀπὸ τὰς μελέτας του τὸν ἐμπόδιζεν. Ὅθεν ὑπεσχέθη εἰς τὸν ὑπηρέτην του Ἰωσὴφ χρηματικήν τινα ἀμοιβὴν ὁσάκις κατορθόνει νὰ τὸν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν ἐνωρίς.

Τὴν πρώτην αὐγὴν ὁ πτωχὸς Ἰωσὴφ ἀπέτυχε, διότι θελήσας νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν κύριόν του παρώργισεν αὐτόν, καὶ αὐστηρῶς ἐπιπληχθεὶς ἐξῆλθεν ἔντρομος τοῦ κοιτῶνος, ὅπου ὁ νέος Βυφὼν ἐξηκολούθησεν ἐν ἡσυχίᾳ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον.

Τὴν αὐτὴν ἀποτυχίαν καὶ τὰς αὐτὰς ἐπιπλήξεις ἔλαβεν ὁ δυστυχὴς Ἰωσὴφ κατ' ἐξακολούθησιν διά τινας ἡμέρας. Ὁ δὲ Βυφών, συναισθανόμενος ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τοῦ πρωϊνοῦ ὕπνου, παρήγγειλεν αὐστηρῶς τὸν ὑπηρέτην του νὰ μὴ ἐνδίδῃ εἰς τὸν θυμόν, εἰς τὰς φωνὰς καὶ εἰς τὰς ἐπιπλήξεις του, ἀλλ' ἀποβλέπων εἰς τὴν ὁποίαν τῷ ὑπεσχέθη ἀνταμοιβήν, νὰ ἐπιμένῃ πᾶσαν αὐγήν, προσέτι δὲ καὶ βίαν νὰ μεταχειρίζεται, διὰ νὰ τὸν ἐγείρῃ ἐκ τῆς κλίνης του ἐνωρίς.

Ὁ Ἰωσήφ, συμμορφωθεὶς μὲ τὴν αὐστηρὰν ταύτην παραγγελίαν, ἐπέτυχε νὰ ἐξυπνᾷ τὸν κύριόν του καὶ νὰ λαμβάνῃ καθ' ἑκάστην παρ' αὐτοῦ τὴν χρηματικὴν ἀμοιβήν. Ὁ δὲ Βυφὼν κατώρθωσε νὰ εὑρίσκεται τακτικώτατα καθ' ἑκάστην αὐγὴν περὶ τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου ἐντὸς τοῦ σπουδαστηρίου του, καὶ τοιουτοτρόπως ἠμπόρεσε νὰ συγγράψῃ τόσα πολλὰ καὶ συγχρόνως τόσον ὡραῖα, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς γῆρας βαθὺ καὶ ἔνδοξον.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΕΡΓΑ.

Ὁ Γεροστάθης ἐσυνείθιζε διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων του νὰ ἐπιβεβαιόνῃ τοὺς λόγους καὶ τὰς συμβουλὰς του· ἐκτὸς δὲ τούτου ἐφρόντιζεν ὥστε αἱ καλαί του συμβουλαὶ νὰ μὴ παρέρχωνται ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἀποτελέσματος, ἐπιμελούμενος νὰ πραγματοποιῶνται ὑπὸ τῶν φίλων ἀκροατῶν του.

Ἐπειδὴ δὲ ἀνέφερα ἐνταῦθα ὅσα περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ καθαροῦ ἀέρος μᾶς εἶπε, θεωρῶ κατάλληλον νὰ προσθέσω καί τινα ἐκ τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐνήργησεν ὁ γέρων πρὸς βελτίωσιν τοῦ καθαροῦ ἀέρος τῆς κωμοπόλεώς μας.

Πλησίον τῆς κωμοπόλεως, μεταξὺ μικρῶν τινων λόφων, ἐσχηματίζετο λάκκος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συῤῥέοντα τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν ἔμενον διά τινας μῆνας τοῦ χρόνου λιμνάζοντα καὶ σεσηπότα. Ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι ἐκ τῶν κακῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ λιμνάζοντος ἐκείνου νεροῦ, οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως, καὶ μάλιστα τὰ παιδία, ὑπέφερον συχνοὺς πυρετούς.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ γέροντος ἐδυσκολεύθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ πιστεύσωσιν οἱ προεστῶτες καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ὑπείκοντες εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς τοῦ σταθεροῦ καὶ ἀκουράστου Γεροστάθου, ἀπεφάσισαν νὰ συνεργήσωσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου βάλτου.

Ὅθεν κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς μηνὸς μικροὶ καὶ μεγάλοι, γέροντες καὶ παιδία, γυναῖκες καὶ κοράσια, ἀκολουθοῦντες καθ' ἡμέραν εἰς τακτικὴν ὥραν τὸν γέροντα προπορευόμενον καὶ κρατοῦντα πτυάριον, ἐδιευθυνόμεθα εἰς τὸν βάλτον· ῥίπτοντες δέ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γεροστάθου, λίθους καὶ χώματα ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξαντες μικρά τινα αὐλάκια,

ἀπεξηράναμεν διὰ παντὸς τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα. Ἔκτοτε δὲ πραγματικῶς ἐξέλιπεν ἀπὸ τὴν κωμόπολίν μας ὁ πυρετός, καὶ οἱ γονεῖς μας βλέποντες ὑγιῆ καὶ ῥοδοκόκκινα τὰ τέκνα των, ἐμακάριζον τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν του κόπων, καὶ διὰ τῶν ἐπανειλημμένων παρακινήσεών του κατώρθωσε νὰ καταστολίσῃ καὶ τὴν πλατεῖαν καὶ τὰς βρύσεις καὶ τὸ κοιμητήριον καὶ τὰ πέριξ τῆς κωμοπόλεως μὲ διάφορα δένδρα, τὰ ὁποῖα ἐθεώρει ὄχι μόνον ὡς στολισμὸν τερπνὸν καὶ ὡραῖον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀναγκαιότατα εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀέρος, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων.

Εὐχαρίστως δ' ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσην χαρὰν καὶ ζωηρότητα οἱ μικροὶ ἡμεῖς φίλοι του ἐφυτεύσαμεν ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ γέροντος πολλὰ ἐκ τῶν δένδρων ἐκείνων, εἷς τινα τῶν ὁποίων μάλιστα εἶχε δώσει καὶ τὰ ὀνόματά μας.

Πολλάκις τὸν ἠκούσαμεν συσταίνοντα εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως. « Ὅσοι δὲν καθαρίζουν, ἔλεγε, τὸν δρόμον των, ἀναγκάζονται ἐπὶ τέλους νὰ καθαρίζωσι τὸ σῶμά των διὰ πικρῶν ἰατρικῶν. »

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχε κατορθώσει ὥστε πτωχός τις, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ζητείας του ἔζη εἰς τὴν κωμόπολιν, ν' ἀφήσῃ τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ζητείαν, καὶ νὰ καταγίνεται εἰς τὴν κάθαρσιν τῶν ὁδῶν, λαμβάνων παρὰ τοῦ κοινοῦ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων του καὶ πρὸς ζωάρκειάν του.

Ἐνθυμοῦμαι προσέτι ὅτι, ὁσάκις εἰς τὴν ἐξοχὴν περιπατοῦντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἔτυχε ν' ἀπαντήσωμεν πτῶμά τι ζώου, κατὰ παραγγελίαν του ἠνοίγετο ἀμέσως λάκκος πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ πτώματος. « Ὅστις, ἔλεγεν ὁ γέρων,

ἀνοίγει λάκκους εἰς τὰ πτώματα τῶν ζώων, αὐτὸς ὀλιγοστεύει τοὺς τάφους τῶν ἀνθρώπων. »

Συχνάκις δὲ ἠκούομεν τὸν ἀγαθὸν Γεροστάθην ἀπαγγέλλοντα τοὺς ἀκολούθους στίχους, οἵτινες ἂν καὶ ἐλαφροὶ εἶναι ὅμως ἀληθέστατοι·

« *Τῆς ὑγείας ὁ πατὴρ*
» *Εἶν' ὁ καθαρὸς ἀήρ.*
» *Ὅστις ἐξυπνᾷ αὐγήν,*
» *Ἔχει καὶ μακρὰν ζωήν.* »

Ε.

Ο ΥΓΙΕΙΝΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ.

« *Εἶναι βούλου φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής.* »
(Ἰσοκράτους.)

Ἐνῷ ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως ἐφυτεύομεν μικροὺς πλατάνους ὑπὸ τὰς ὁδηγίας καὶ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, οἱ συμμαθηταί μας Πέτρος καὶ Νικόλαος κατελάσπωσαν καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς χεῖράς των.

Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἔτρεξεν ἀμέσως εἰς τὴν βρύσιν τῆς πλατείας, ὅπου νίψας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνήθη του καθαριότητα, ὁ δὲ Νικόλαος ἐθεώρησεν εὐκολώτερον νὰ σφογγίσῃ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖράς του μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός του.

Ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρετήρησε καὶ τὸν Πέτρον νιπτόμενον καὶ τὸν Νικόλαον βρωμίζοντα τὸ ἔνδυμά του, ἀντὶ νὰ ἐπιπλήξῃ τὸν μικρὸν Νικόλαον, ἐπεριωρίσθη νὰ ἐπαινέσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Πέτρον ὡς φίλον τῆς καθαριότητος.

— Εὖγε, φίλε Πέτρε, εἶπεν ὁ γέρων, χαίρω πολὺ βλέπων, ὅτι ἀγαπᾷς τὴν καθαριότητα, προτιμήσας νὰ νιφθῇς παρὰ νὰ μεταφέρῃς τὴν λάσπην ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν σου εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός σου.

Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ φίλη μου ἐκείνη, ἡ λευκοτάτη ὡς ἡ χιών, τὴν ὁποίαν, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπα, ἐκ νεότητός μου ἠγάπησα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστῶ κατὰ μέγα μέρος τὴν καλήν μου ὑγείαν.

— Καὶ ἐγώ, ἐπρόσθεσεν ὁ Πέτρος, προσπαθῶ νὰ ἦ-

μαι πάντοτε καθαρός, διὰ νὰ μὴ μὲ ἀηδιάζωσιν ὅσοι τυχὸν μὲ βλέπουν· ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ πῶς ἡ καθαριότης δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν ὑγείαν;

— Ἐξακολούθησε πάντοτε, φίλε Πέτρε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης, νὰ ἦσαι καθαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι διὰ τῆς καθαριότητος θέλεις διατηρήσει καὶ τὴν καλήν σου ὑγείαν. Ἡ καθαριότης δὲν χρησιμεύει μόνον διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀηδιάζωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας· διὰ τοῦτο μὲ ἀρέσκει νὰ τὴν ὀνομάζω στολισμὸν ὑγιεινόν, διότι συγχρόνως καὶ μᾶς στολίζει καὶ τὴν ὑγείαν μας προφυλάττει.

Παρεκαλέσαμεν τότε τὸν καλὸν γέροντα νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ποίαν σχέσιν ἔχει ἡ καθαριότης μὲ τὴν ὑγείαν· ὁ δὲ Γεροστάθης μὲ τὴν συνήθη του ἀγαθότητα μᾶς εἶπε τὰ ἀκόλουθα πρὸς διάλυσιν τῆς ἀπορίας μας.

ΤΑ ΑΦΘΟΝΑ ΔΩΡΑ.

Ἡ τροφή, τὴν ὁποίαν τρώγομεν, χρησιμεύει βεβαίως πρὸς διατροφὴν καὶ συντήρησιν τοῦ σώματος· ἀλλ' εἶναι παρατηρημένον ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς ὅτι μέγα μέρος τῆς τροφῆς μεταβάλλεται ἐντὸς τοῦ σώματός μας εἰς ἀτμούς, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον δὲν χρησιμεύουν εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ βλάπτουν οὐσιωδῶς, ἐὰν τυχὸν μείνωσιν ἐντὸς αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς λοιπόν, ὅστις ἐφρόντισε περὶ πάντων, ἐκάλυψε τὸ σῶμα μὲ ἐπιδερμίδα πορώδη, ὥστε διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀφανῶν πόρων αὐτῆς νὰ ἐξέρχωνται οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοί· ἡ ἐξάτμισις δὲ αὕτη τῶν ἐσωτερικῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ σώματος διὰ τῶν πόρων τῆς ἐπιδερμίδος ὀνομάζεται ἄδηλος διαπνοή, πρὸς διάκρισιν τῆς γινομένης διὰ τοῦ στόματος φανερᾶς ἀναπνοῆς.

Ὅταν λοιπὸν ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ σώματος ἦναι ἀκάθαρτος, ἡ ἀκαθαρσία κλείει τοὺς πόρους τῆς ἐπιδερμίδος· ἐπομένως ἡ ἄδηλος διαπνοὴ ἐμποδίζεται, καὶ οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοὶ δὲν ἐμποροῦν τότε νὰ ἐξέλθωσι· μένοντες δὲ ἐντὸς τοῦ σώματος προξενοῦν διαφόρους ἀσθενείας. Ἰδοὺ ἡ σχέσις τῆς καθαριότητος μὲ τὴν ὑγείαν· ἰδοὺ διατί ἡ ἀκαθαρσία τοῦ σώματος ἀφανίζει τὴν ὑγείαν αὐτοῦ!

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀδήλου διαπνοῆς φαίνονται ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐνδυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐφόρεσέ τις δι' ἱκανὰς ἡμέρας. Καθὼς δὲ ἡ ἀκαθαρσία τῆς ἐπιδερμίδος κλείει τοὺς πόρους καὶ ἐμποδίζει τὴν ἄδηλον διαπνοήν, τοιουτοτρόπως καὶ τὰ ῥυπαρὰ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα, προσκολλώμενα ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος, κλείουν διὰ τοῦ λίπους των τοὺς πόρους αὐτῆς, ἐμποδίζουν τὴν ἄδηλον διαπνοήν, καὶ βλάπτουν τὴν ὑγείαν.

Ἰδοὺ διατί, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὢν φίλος τῆς καθαριότητος, διετήρησα καὶ διατηρῶ δι' αὐτῆς τὴν ὑγείαν μου. Ἀγαπῶ ἐπομένως καὶ τὸ καθαρὸν νερὸν ὅσον ἀγαπῶ καὶ τὸν καθαρὸν ἀέρα· διότι ἐὰν ὁ καθαρὸς ἀὴρ εἶναι ὁ πατὴρ τῆς ὑγείας, διὰ τοῦ καθαροῦ νεροῦ ἀποκτᾶται ἡ καθαριότης, ἥτις εἶναι ἡ τροφὸς τῆς ὑγείας.

Ὁ καθαρὸς ἀὴρ καὶ τὸ καθαρὸν ὕδωρ εἶναι τὰ πλέον ἄφθονα δῶρα, ἀφ' ὅσα ὁ προνοητικὸς Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ἐγνώρισεν ὅτι αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ ἀναγκαιότερα καὶ τὰ ὠφελιμώτερα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑγείαν τῶν ἀνθρώπων.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Ἰδοὺ δέ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς ὑπηρετῶ τὴν ὑγείαν μου διὰ τῆς καθαριότητος·

1) Νίπτω συχνὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν μου, τακτι-

κώτατα δὲ κάμνω τοῦτο ἅμα ἐξυπνήσω τὴν αὐγὴν καὶ πρὶν κοιμηθῶ τὸ ἑσπέρας.

2) Λούω καθ' ἑκάστην αὐγὴν τὴν κεφαλήν μου ὅλην μὲ ψυχρὸν νερόν, τὸ ὁποῖον καὶ τὴν καθαρίζει καὶ ἀπὸ κρυολογήματα τὴν προφυλάττει.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐκπληρῶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας παραγγελμάτων τοῦ σοφοῦ ἰατροῦ Βοερχαβίου. «Ἔχε τὴν κεφαλὴν δροσεράν, — τὸν στόμαχον ἐλαφρὸν — καὶ τοὺς πόδας θερμούς.»

3) Πλύνω καλὰ καὶ τὴν αὐγήν, καὶ ὁσάκις ἀποτρώγω, καὶ τακτικώτατα τὸ ἑσπέρας πρὶν κοιμηθῶ τοὺς ὀδόντας, διότι ἐβεβαιώθην ἀπὸ ἀξιόπιστον ἰατρὸν ὅτι ἡ ὕλη τοῦ φαγητοῦ, ἥτις προσκολλᾶται εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐὰν δὲν ἐκπλυνθῇ, σήπεται καὶ φθείρει αὐτούς. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι καὶ διεφθαρμένοι ὀδόντες, ὄχι μόνον ἀηδῆ δυσωδίαν καὶ δυσάρεστον ἀποφορὰν πρὸς τοὺς πλησιάζοντας μεταδίδουν, ἀλλὰ καὶ πόνους δριμυτάτους συνήθως προξενοῦν. Προσέτι δὲ οἱ σεσηπότες καὶ ἀκάθαρτοι ὀδόντες διαφθείρουν τὸν σύελον, ὅστις κατερχόμενος δυσώδης εἰς τὸν στόμαχον γεννᾷ ἀσθενείας· ἐμποδίζουν καὶ τὴν καλὴν μάσησιν τῶν φαγητῶν, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὴν ὑγείαν, ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην χώνευσιν.

4) Λούω προσέτι μὲ ψυχρὸν νερὸν διά τινος σφουγγαρίου ἢ διά τινος μαλλίνου χειροκτίου ὁλόκληρον τὸ σῶμά μου, καὶ ἀμέσως τριβόμενος διά τινος ὑφάσματος μὲ πολλὴν δύναμιν, στεγνόνω καὶ θερμαίνω αὐτό· διὰ τῆς ψυχρολουσίας δὲ ταύτης καὶ τὸ σῶμά μου ἐνδυναμοῦται, καὶ ἡ ὑγεία μου διατηρεῖται· διότι, ὄχι μόνον καθαρίζεται ἡ ἐπιδερμὶς καὶ διευκολύνεται ἡ ἄδηλος διαπνοή, ἀλλὰ καὶ οἱ μυῶνες, οἱ κινοῦντες τὰ μέλη τοῦ σώματος, διὰ τῆς τριβῆς ταύτης ἀναπτύσσονται καὶ ἐνισχύονται.

5) Ἀλλάζω ἐπὶ τέλους συχνὰ τὰ ἐνδύματά μου, καὶ μάλιστα ὅσα κατάσαρκα φορῶ, διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζεται ἐκ τοῦ ῥύπους αὐτῶν ἡ ἄδηλος διαπνοὴ τοῦ σώματός μου.

Ὅτε ἠκούσαμεν ὅτι ὁ Γεροστάθης ἔλουεν ὅλον τὸ σῶμά του μὲ ψυχρὸν νερόν, ἀνετριχιάσαμεν, ἀμέσως δὲ ἠρωτήσαμεν αὐτὸν πῶς ἐδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸ ψῦχος.

— Τὸ ὑποφέρω, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καθὼς τὸ ὑποφέρουν αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπόν σας, ὅταν νίπτεσθε μὲ ψυχρὸν νερόν. Ἡ συνήθεια τὰ πάντα διευκολύνει! Ἐὰν ἀπὸ τὸ καλοκαίριον ἀρχίσετε νὰ λούετε ὅλον τὸ σῶμά σας μὲ ψυχρὸν νερὸν σφιγκτὰ καὶ ὀγλίγωρα, θέλετε συνειθίσει τὸ ψῦχος, καὶ θέλετε ἐξακουλουθήσει εὐχαρίστως καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος χωρὶς νὰ κρυόνετε καὶ χωρὶς ν' ἀνατριχιάζετε. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὑπάρχουν τὰ ὑγιέστερα παιδία τοῦ κόσμου, ὄχι μόνον διότι καθ' ἡμέραν τὰ ἐκθέτουν εἰς τὸν ἀνοικτὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, ἀλλὰ προσέτι διότι κάθε αὐγὴν ἢ κάθε ἑσπέραν τὰ λούουν μὲ ψυχρὸν νερόν.

Ἔκτοτε καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου, ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλὰς τοῦ Γεροστάθου, καὶ πολλὰ πρωὶ ἐσυνειθίσαμεν νὰ ἐξυπνῶμεν, καὶ τὴν καθαριότητα ἠγαπήσαμεν, καὶ τὴν ψυχρολουσίαν ἠρχίσαμεν. Πραγματικῶς δὲ, τριβόμενοι διὰ τοῦ ὑφάσματος μετὰ τὸ λούσιμον ὀγλίγωρα καὶ σφιγκτά, διὰ νὰ στεγνόνωμεν ἀμέσως καλὰ τὸ σῶμά μας, ὄχι μόνον δὲν ἐκρυόναμεν, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἐθερμαινόμεθα, καὶ ἠσθανόμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὑγιεστέρους καὶ εὐρωστοτέρους.

Ο ΡΥΠΑΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΕΣΜΙΟΣ.

Ἐνῷ συνωμιλούσαμεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως περὶ τῶν καλῶν ἀποτελεσμάτων τῆς καθαριότητος, ἴδομεν ἐξαίφνης τέσσαρας ὁπλοφόρους συνοδεύοντας σιδηροδέσμιον τινά. Ὁ σιδηροδέσμιος αὐτὸς ἐφαί-

νετο νέος, ἀλλ' ἦτον εἰς ἄκρον ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος· τόσον δὲ ῥυπαρὸς κατά τε τὸ πρόσωπον, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὰ ἐνδύματα ἦτον, ὥστε ἡ θέα του ἐπροξένει ἀηδίαν καὶ ἀποστροφήν.

Ὁ Γεροστάθης, πλησιάσας ἕνα τῶν ὁπλοφόρων, ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἔπραξεν ὁ ἀλυσοδεμένος τὸν ὁποῖον ἐσυνόδευον.

Ὁ δὲ ὁπλοφόρος ἀπήντησεν ὅτι συνελήφθη κλέπτων τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας χωρίου τινός, καὶ ὅτι τὸν συνοδεύουν ἤδη εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ Γεροστάθης, στραφεὶς τότε πρὸς ἡμᾶς, ἰδοὺ μᾶς εἶπε, καὶ ἄλλο μάθημα περὶ καθαριότητος. Ὁ ῥυπαρὸς κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὰ ἤθη ῥυπαρὰ καὶ τὴν καρδίαν του ἀκάθαρτον. Ὅστις ἀμελεῖ τὴν καθαριότητα τοῦ σώματός του, φαίνεται ὅτι ἀμελεῖ καὶ τὴν καθαριότητα τῆς ψυχῆς του. Ἂς ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὴν καθαριότητα, ὄχι μόνον ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν ὑγείαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποδεικνύουσαν καθαρὰν καὶ ἁγνὴν τὴν καρδίαν μας.

Ο ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Πρὶν μᾶς ἀποχωρισθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Γεροστάθης, μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον ζωηρὸν πάντοτε ἐπανέρχεται εἰς τὴν μνήμην μου ὁσάκις ἀπαντήσω ἀκάθαρτα παιδία.

Πατήρ τις πλούσιος ἀλλὰ συγχρόνως εὐαίσθητος, ἔχων τρεῖς υἱούς, ἔχασεν ὁ δυστυχὴς καὶ τοὺς τρεῖς, τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον. Οἱ πικρότατοι αὐτοὶ θάνατοι τὸν ἐβύθισαν εἰς ἄκραν μελαγχολίαν. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς μελαγχολίας του ἐσκέφθη ὅτι μόνον διὰ τῆς γλυκύτητος, τὴν ὁποίαν ἡ ἀγαθοεργία προξενεῖ, ἐδύνατο νὰ μετριάσῃ τὴν πίκραν τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς του.

Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων καλῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐσχε-

δίασεν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ καὶ τρία πτωχὰ παιδία, νὰ τὰ υἱοθετήσῃ, καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς εὐτυχοῦς ἀποκαταστάσεώς των.

Μεταβαίνει λοιπὸν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τῶν πτωχῶν παιδίων, ἐξηγεῖ εἰς τὸν διδάσκαλον τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τοὺς μαθητάς του.

Ἀμέσως δέ, κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, παρουσιάζονται ὅλα τὰ παιδία, τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐνώπιον τοῦ μελαγχολικοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις, ἀφοῦ μετὰ προσοχῆς τὰ ἐπαρατήρησεν, ἔκλεξεν ἐξ αὐτῶν τὰ τρία, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ υἱοθετήσῃ.

Λαβὼν δὲ σημείωσιν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τῆς κατοικίας τῶν γονέων των, εἶπε καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ πρὸς τὰ παιδία τοῦ σχολείου, ὅτι ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ τὰ τρία ἐκεῖνα, ἦτο διότι τὰ εὗρε καθαρώτερα ὅλων τῶν ἄλλων καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα, ὡς ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει ὅτι θέλουν ἔχει καὶ τὴν ψυχήν των καθαρωτέραν τῶν ἄλλων.

Ὁ διδάσκαλος ἐβεβαίωσε τότε τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ὅτι πραγματικῶς τὰ ἐκλεχθέντα παρ' αὐτοῦ διεκρίνοντο πάντοτε εἰς τὸ σχολεῖον καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διὰ τὴν χρηστοήθειαν καὶ διὰ τὴν ἄκραν σεμνότητά των.

Τοιουτοτρόπως, διὰ τῆς καθαριότητός των ἀποκατεστάθησαν εὐτυχῆ τὰ τρία ἐκεῖνα πτωχὰ παιδία, καὶ δι' αὐτῶν συνευτύχησαν καὶ αἱ τρεῖς πτωχαὶ οἰκογένειαι εἰς τὰς ὁποίας ἀνῆκον.

Θαυμασία συστατικὴ εἶναι, φίλοι μου, ἡ καθαριότης, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· ὅστις φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τοιαύτην συστατικήν, πανταχοῦ μὲ θάρρος καὶ μὲ ἐλπίδα εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς δύναται νὰ εἰσέλθῃ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ φρόνιμος γέρων Ἰσοκράτης, ὁ ἔνδοξος

ῥήτωρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς καλλωπισμούς, οἵτινες δὲν ἀποδεικνύουν παρὰ ἐλαφρόνοιαν, καὶ ν' ἀγαπῶμεν τὴν φιλοκαλίαν, ἥτις ἀποδεικνύει εὐγένειαν ψυχῆς. Φιλοκαλία ὅμως ἄνευ καθαριότητος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Ὁ Γεροστάθης ἔγραψε τότε ἐπί τινος χαρτίου τοὺς ἀκολούθους στίχους, καὶ ἐγχειρίσας αὐτοὺς εἰς τὸν μικρὸν συμμαθητήν μας Νικόλαον, μᾶς ἀπεχαιρέτησεν.

« Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ καλλίστη τῶν στολῶν
» Καὶ κατὰ τῆς ἀσθενείας εἶναι μέγας προμαχών.
» Ὁ δὲ ῥυπαρὸς τὸ σῶμα ἔχει ῥυπαρὰν ψυχήν,
» Καὶ ἀνήκει εἰς τῶν χοίρων τὴν ἀκάθαρτον φυλήν.»

Ζ.

Η ΜΗΤΗΡ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΣ.

« *Τά τε ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα φθείρει τὴν ἰσχύν.* »

(Ἀριστοτέλους.)

Ἐξερχόμενοι ἡμέραν τινὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖον ἀπηντήσαμεν ἐμβαίνοντα εἰς τὴν αὐλὴν τὸν Γεροστάθην, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ ξυλουργοῦ τῆς κωμοπόλεως, ὅστις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα ξύλα πελεκημένα, κοντάρια καὶ στύλους.

Ὅλ' αὐτὰ παράδοξα μᾶς ἐφάνησαν, καὶ τὴν περιέργειάν μας ἐκίνησαν· ὅθεν ἀμέσως περικυκλώσαντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα ἠρωτήσαμεν αὐτὸν εἰς τί θέλουν χρησιμεύσει τὰ ξύλα, τὰ κοντάρια καὶ οἱ στύλοι.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἀπεκρίθη ὅτι ἀφοῦ μᾶς ἐσυμφιλίωσεν ἤδη μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ μὲ τὴν καθαριότητα, ἑτοιμάζεται τώρα νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ καὶ μὲ τὴν εὐκίνητον καὶ ἀνδρείαν φίλην του, τὴν καλουμένην Σωμασκίαν, ἥτις εἶναι ἡ μήτηρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας, καὶ ὅτι διὰ αὐτῶν τῶν ξύλων καὶ στύλων θέλομεν γνωρίσει τὴν φίλην ταύτην.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ γέροντος δὲν εὐχαρίστησε τὴν περιέργειάν μας· ἐζητήσαμεν λοιπὸν νέας ἐξηγήσεις· ἀλλ' ἐκεῖνος μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν θέλομεν ἐννοήσει τὰ πάντα, καὶ τότε ἡ περιέργειά μας θέλει εὐχαριστηθῇ ἀποχρώντως.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἴδομεν τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου μας στρω-

μένην μὲ ἀρκετὴν ἄμμον, καὶ διαφόρους στύλους καὶ ξύλα στερεωμένα ἐντὸς τῆς αὐλῆς· ἀλλὰ καὶ τότε δὲν ἐννοήσαμεν πρὸς τί ὅλα ταῦτα. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ὅμως τῶν μαθημάτων ὁ Γεροστάθης, ὅστις μᾶς ἐπερίμενεν εἰς τὴν αὐλήν, μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ μὲν ὀνομάζεται μονόζυγον, τὸ δὲ δίζυγον, τὰ δὲ ἱστοὶ καὶ ἀναβάθραι, καὶ συγχρόνως μᾶς ὑπέδειξε διαφόρους κινήσεις, στροφὰς καὶ γυμνάσματα ἐπ' αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐδυνάμεθα ν' ἀναπτύξωμεν καὶ ἐνδυναμώσωμεν, ὡς μᾶς εἶπε, τοὺς μυῶνας τοῦ σώματος, καὶ νὰ καταστήσωμεν ὅλον τὸ σῶμά μας εὐλύγιστον, ἐλαστικόν, εὔρωστον καὶ ὑγιές.

Τὰ διασκεδαστικώτατα αὐτὰ μαθήματα τῆς γυμναστικῆς εἰς ἄκρον μᾶς εὐχαρίστησαν, καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ φίλου μας Γεροστάθου ἐκορυφώθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Πολὺ δὲ ἐχάρημεν καὶ ὅτε τὸν ἠκούσαμεν νὰ μᾶς προσκαλῇ τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἤμεθα βέβαιοι ὅτι ἤθελε μᾶς διηγηθῇ εὐχάριστόν τι. Ἰδοὺ δὲ ἐν συντόμῳ ὅσα ἐνθυμοῦμαι ὅτι κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην μᾶς εἶπε περὶ τῶν καλῶν καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς σωμασκίας.

Η ΔΕΞΙΑ ΧΕΙΡ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΥ.

Εἶναι παρατηρημένον ὅτι ὅσον τις γυμνάζει ἓν μέλος τοῦ σώματός του, τόσον πλέον τὸ ἀναπτύσσει, τόσον πλέον ὑγιὲς καὶ εὔρωστον τὸ ἀποκαθιστᾷ. Ἡ κίνησις καὶ ἡ γύμνασις προξενεῖ περισσοτέραν συρροὴν αἵματος, διὰ δὲ τοῦ αἵματος τρέφονται καὶ ἐνδυναμόνονται τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος.

Συγκρίνετε τὸ ἀριστερὸν μὲ τὸ δεξιὸν χέριόν σας, καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι τὸ δεξιὸν εἶναι καὶ δυνατώτερον καὶ χονδρότερον ἀπὸ τὸ ἀριστερόν· καὶ διατί; διότι μεταχειρίζεσθε, καὶ ἐπομένως γυμνάζετε, τὸ δεξιὸν πολὺ περισσότερον τοῦ ἀριστεροῦ.

Παρατηρήσατε τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ σιδηρουργοῦ, καὶ θέλετε θαυμάσει πόσον εὐρωστοτέρα ἀπὸ τὴν ἀριστεράν του εἶναι· διότι αὐτὴν γυμνάζει κρατῶν τὴν σφῦραν καὶ σφυρηλατῶν τὰ σίδηρά του.

Τὸ ἐναντίον δὲ προξενεῖ ἡ ἀκινησία καὶ ἀγυμνασία· δι' αὐτῆς, ὄχι μόνον τὰ μέλη τοῦ σώματος καὶ οἱ μυῶνες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κόκκαλα ἐξασθενοῦν, μαλακόνονται καὶ φθείρονται.

Ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὁ Ἡρόδοτος, ἐπισκεφθεὶς τὸ πεδίον μάχης τινός, ἥτις μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Περσῶν εἶχε λάβει χώραν, διέκρινε τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ τὰ κρανία τῶν Περσῶν, διότι τὰ μέν, ὡς ἐκ τῆς λιτότητος καὶ τῆς γυμναστικῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἦσαν δυνατὰ καὶ σκληρά, τὰ δὲ Περσικὰ ἦσαν εὔθραυστα καὶ ἀδύνατα ὡς ἐκ τῆς μαλθακῆς ζωῆς τῶν Περσῶν.

Ἐὰν ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν ὁλόκληρον τὸ σῶμα ὑγιὲς καὶ εὔρωστον, πρέπει τακτικῶς νὰ γυμνάζωμεν αὐτό· διότι, ἐνδυναμόνοντες διὰ τῆς γυμναστικῆς τὴν κρᾶσίν μας, ὄχι μόνον ἀπὸ ἀσθενείας προφυλαττόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἂν τυχὸν ὑποπέσωμεν εἴς τινα ἀσθένειαν, εὐκολώτερον ἀντέχομεν, καὶ ὀγλιγωρότερα ἀναλαμβάνομεν.

Ὁ μέγας ἰατρὸς τῆς Γερμανίας Βοερχάβιος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐσυμβούλευε τοὺς φίλους του δύω ὡρῶν σωματικὴν γύμνασιν καθ' ἡμέραν.

Εἰς ὅλα δὲ τὰ πολιτισμένα ἔθνη ἠσθάνθησαν ἤδη τὴν μεγίστην ἀνάγκην καὶ ὠφέλειαν τῆς γυμναστικῆς· ὥστε ὄχι μόνον εἰς ὅλα των τὰ σχολεῖα ἔχουν καὶ τὸ μάθημα τῆς σωμασκίας, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἐπίτηδες σχολεῖα ἰδιαίτερα γυμναστικῆς καὶ διὰ τοὺς νέους καὶ διὰ τὰς νέας. Πολλάκις δὲ εἰς αὐτὰ τὰ σχολεῖα, ἐπροσθεσεν ὁ γέρων, ἴδον καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας νὰ γυμνάζωται χάριν τῆς πασχούσης ὑγείας των κατὰ παραγγελίαν ἰατρῶν.

Ο ΣΟΛΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν καλῶν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ὁποῖα οἱ νεώτεροι Εὐρωπαῖοι ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, εἶναι καὶ ἡ γυμναστική. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν τὴν γυμναστικὴν ὡς τὸ πρώτιστον μάθημα παντὸς καλὰ ἀνατεθραμμένου Ἑλληνόπαιδος. Εἰς τὰ γυμνάσιά των οἱ παῖδες καὶ οἱ νέοι, καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας οἱ ἄνδρες ἐγύμναζον πάντοτε τὰς σωματικάς των δυνάμεις, τρέχοντες πεζοί, ἔφιπποι ἢ ἐφ' ἁμάξης, παλαίοντες, πηδῶντες, ῥίπτοντες δίσκον ἢ ἀκόντιον, καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους ἐξασκούμενοι.

Ὁ Σόλων ὅστις διὰ τῶν σοφῶν καὶ φρονίμων νόμων του ἐδόξασε τοὺς συμπολίτας του Ἀθηναίους, ἐφρόντισε πρὸ πάντων περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων· ἐσύστησε δὲ εἰς αὐτοὺς τὴν γυμναστικήν, ὡς ἀναγκαιότατον μάθημα, διὰ νὰ μορφώσῃ οὕτω πολίτας ὑγιεῖς, ἀνδρείους καὶ μεγαλοψύχους.

Τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν νέων καὶ ὅλων τῶν πολιτῶν ἀνέθεσεν ὁ Σόλων εἰς τὸ σοφὸν δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἐκ τῶν χρεῶν δὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦτο τοὺς μὲν εὐπόρους νέους νὰ προτρέπῃ εἰς ἱππασίαν, εἰς κυνήγια, εἰς γυμνάσια καὶ εἰς ἄλλας σωμασκίας, ὅπως καὶ τὴν ἀργίαν ἀποφεύγωσι, καὶ τὰ σώματά των ἀποκαθιστῶσιν ὑγιῆ καὶ ἀνδρεῖα· τοὺς δὲ πτωχοὺς καὶ ἀργοὺς νὰ ἐνασχολῇ εἰς ἐργάσίαν τινα, ἥτις καὶ τὰ σώματά των ἐγύμναζε, καὶ ἀπὸ τὰ ὀλέθρια κακὰ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς πτωχείας ἐπροφύλαττεν αὐτούς.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΦΩΚΟΣ.

Ὁ Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἦτον εἷς ἐκ τῶν πλέον φρονίμων, ἐναρέτων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλά-

δος, εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Φῶκον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ νέος Φῶκος δὲν ὡμοίαζε τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον πατέρα του, διότι καὶ ἄτακτος καὶ ὀκνηρὸς καὶ φιλοπότης ἦτον.

Ἐπιθυμῶν ὁ Φωκίων τὴν βελτίωσιν τῶν ἠθῶν τοῦ υἱοῦ του, μεταξὺ τῶν ἄλλων παρήγγειλεν αὐτὸν ν' ἀγωνισθῇ καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὀνομαζομένην Παναθήναια· τὸν διέταξε δὲ ν' ἀγωνισθῇ, ὄχι διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸν στέφανον τῆς νίκης, καθὼς μᾶς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἀλλὰ διότι ἤλπιζεν ὅτι, ἀναγκαζόμενος νὰ ἐπιμεληθῇ καὶ προγυμνάσῃ τὸ σῶμά του πρὶν ἢ παρουσιασθῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἤθελε βελτιώσει τοιουτοτρόπως καὶ τὰ ἤθη του.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν εἰς τὴν σωματικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν νέων ἐθεώρει ὁ φρόνιμος Φωκίων τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν αὐστηρὰν δίαιταν, ὥστε ἀπεφάσισε ν' ἀποχωρισθῇ τὸν υἱόν του Φῶκον, καὶ ν' ἀποστείλῃ αὐτὸν εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἐξηκολούθουν οἱ νέοι καὶ σωματικῶς νὰ γυμνάζωνται, καὶ ὑπὸ αὐστηρὰν δίαιταν νὰ ζῶσιν, ἐνῷ εἰς τὰς Ἀθήνας, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Φωκίωνος, καὶ οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος εἶχον παραμεληθῇ, καὶ τὰ ἤθη ἐπομένως τῶν νέων εἶχον παραλύσει.

Τότε ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Δημάδης, ῥήτωρ καὶ δημαγωγὸς διεφθαρμένος καὶ κακοήθης, ὅστις, θέλων νὰ πειράξῃ τὸν Φωκίωνα ὡς προτιμήσαντα διὰ τὸν υἱόν του Φῶκον τὴν Σπαρτιατικὴν ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴν ἀνατροφήν, εἶπεν ἡμέραν τινα εἰρωνικῶς πρὸς αὐτόν· « Ἂν προτείνῃς εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραδεχθῶσι τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, εἶμαι ἕτοιμος νὰ ὑποστηρίξω τὴν πρότασίν σου. » Ἀλλ' ὁ Φωκίων ὀρθῶς ἀπήντησε πρὸς αὐτόν· « Ἤθελεν εἶσθαι » πολὺ γελοῖον νὰ ὑποστηρίξῃς τοὺς νόμους τοῦ Λυκούρ-

» γου σύ, ὁ ἀλειμμένος μὲ τόσα μυρωδικά, καὶ ὁ φορῶν
» χλαμύδα τόσον πολυτελῆ! »

Ἀφοῦ ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἀνωτέρω περὶ τοῦ Φωκίωνος καὶ τοῦ Φώκου, παρεκαλέσαμεν αὐτὸν νὰ μᾶς εἴπῃ ποῖος ἦτον ὁ Λυκοῦργος τὸν ὁποῖον ἀνέφερεν. Ὁ δὲ καλὸς γέρων μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ.

Ὁ Λυκοῦργος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰ ἑπτακόσια ἑβδομήκοντα ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ἦτον υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εὐνόμου, τὸν ὁποῖον διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον ὁ μεγαλήτερος ἀδελφὸς τοῦ Λυκούργου.

Ὅτε δὲ ὁ ἀδελφός του, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ἀπέθανεν, ὁ Λυκοῦργος, ἂν ἦτον ἄδικος καὶ φιλόδοξος, εὐκόλως ἐδύνατο ν' ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου· ἀλλά, φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Σπαρτιατικὸν λαὸν τὸν νεογεννηθέντα ἀνεψιόν του Χαρίλαον ὡς τὸν νόμιμον βασιλέα των, αὐτὸς δὲ ἀνεχώρησε μακρὰν τῆς πατρίδος του.

Ἐπομένως περιηγήθη τὴν Κρήτην, τὴν Αἴγυπτον καὶ διαφόρους πόλεις τῆς Ἀσίας σπουδάζων τοὺς νόμους τῶν διαφόρων ἐθνῶν, καὶ συναναστρεφόμενος τοὺς τότε σοφούς, διότι πολὺ ἐπεθύμει ν' ἀναφανῇ ὠφέλιμος εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, καὶ νὰ προικίσῃ αὐτὴν μὲ νόμους, διὰ τῶν ὁποίων οἱ συμπολῖταί του ἐδύναντο νὰ γίνωσιν οἱ ἀνδρειότεροι καὶ ἐναρετώτεροι μεταξὺ ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Ἡ εὐγενὴς δὲ αὕτη ἐπιθυμία τοῦ Λυκούργου πληρέστατα ἐξεπληρώθη.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν Σπάρτην ἐπροσπάθησε διὰ τῶν νόμων του νὰ κανονίσῃ πρὸ πάντων τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδίων. Ἐγνώριζεν ὁ Λυκοῦργος ὅτι ἐὰν ὁ κηπουρὸς δὲν φροντίσῃ ἐκ καιρῷ τὰ μικρά του δένδρα, θέλουν μεγαλώσει στραβὰ καὶ ἀδιόρθωτα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σπάρτη, κατὰ τοὺς

χρόνους ἐκείνους, ἐπερικυκλοῦτο ὑπὸ πολλῶν ἐχθρῶν, καὶ εἶχεν ἐπομένως ἀνάγκην ἀνδρείων πολιτῶν, διέταξεν ὁ Λυκοῦργος ὅλα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης ν' ἀνατρέφωνται εἰς τὴν γυμναστικὴν, εἰς τὴν σκληραγωγίαν, εἰς τὴν λιτότητα, εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους των πειθαρχίαν, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Τοιουτοτρόπως δὲ κατώρθωσεν ὥστε οἱ Σπαρτιᾶται νὰ γίνωσι μετά τινας χρόνους ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες, ἕτοιμοι πάντοτε νὰ θυσιάζωσι τὸ πᾶν πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος των Σπάρτης.

Εἰς τὴν Σπάρτην δὲν ἐπερίμενον οἱ πολῖται τὰ πάντα ἀπὸ τὴν πατρίδα των, ἀλλ' ἡ πατρὶς ἐπερίμενε τὸ πᾶν ἀπὸ τὰ τέκνα της· διότι ὁ Λυκοῦργος, καθὼς μᾶς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἐσυνείθιζε διὰ τῶν νόμων του τοὺς πολίτας νὰ μὴ ἦναι ἐγωϊσταί, ἀλλὰ τῆς πατρίδος των ἀληθεῖς φίλοι. Ὅθεν, ὅτε ὁ Σπαρτιάτης Παιδάρετος δὲν ἐκλέχθη μέλος τῆς βουλῆς, δὲν ἐλυπήθη, δὲν ἠγανάκτησε, δὲν ἐφθόνησεν, ἀλλ' εἶπεν ὅτι χαίρει, διότι ἡ Σπάρτη ἔχει τριακοσίους ἄδρας καλητέρους αὐτοῦ!

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἅμα τὸ παιδίον ἐγίνετο ἑπτὰ ἐτῶν, ἐλαμβάνετο ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ὡδηγεῖτο εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὅπου οἱ παιδονόμοι ἀνεδέχοντο τὴν ἀνατροφήν του. Ἐκεῖ δὲ διὰ τῆς γυμναστικῆς, διὰ τῆς ἁπλῆς διαίτης, διὰ τῆς σκληραγωγίας καὶ διὰ τῆς λιτότητος καὶ τῆς πειθαρχίας, ἐμορφόνοντο νέοι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, ἄφοβοι, μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι, καὶ ἕτοιμοι νὰ ὑποφέρωσιν ὑπὲρ πατρίδος ὅλας τὰς κακουχίας καὶ τὰ δεινὰ τῶν ἐκστρατειῶν καὶ τῶν πολέμων.

Εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσιά των ἤκουον προσέτι συχνάκις οἱ νέοι τοὺς γέροντας διηγουμένους τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν προγόνων των, καὶ τοιουτοτρό-

πως ἡ φιλοτιμία τῶν παίδων ἠρεθίζετο εἰς ἔργα ἔνδοξα καὶ πατριωτικά.

Καὶ εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς χορούς των, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τραγούδιά των τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν ἐδιδάσκοντο τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης. Χορεύοντες οἱ γέροντες, οἱ νέοι καὶ τὰ παιδία ὁμοῦ, οἱ μὲν γέροντες τραγουδοῦντες ἔλεγον·

« *Ἄμμες ποκ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι.* »

οἱ δὲ νέοι,

« *Ἄμμες δὲ γ' εἰμέν, ἂν δὲ λῆς πεῖραν λάβε.* »

οἱ δὲ παῖδες,

« *Ἄμμες δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῷ κάρρονες.* »

Μὴ ἐννοήσαντες τοὺς Ἑλληνικοὺς αὐτοὺς στίχους παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ· ὁ δὲ γέρων ἡρμήνευσε τὸ νόημα αὐτῶν διὰ τῶν ἀκολούθων αὐτοσχεδίων στίχων του·

Οἱ Γέροντες.

Ὦ! ἤμεθα κ' ἡμεῖς ποτὲ ἀνδρεῖα παλληκάρια!

Οἱ Νέοι.

Πλὴν τώρα εἴμεθα ἡμεῖς τῆς Σπάρτης τὰ κοντάρια!

Οἱ Παῖδες.

Ἡμεῖς δ' ἂς ξεπεράσωμεν αὐτὰ τὰ λεοντάρια!

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΜΗΡΟΣ.

Εἰς τὰ σχολειά των, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἠκροάζοντο οἱ παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὰ ἡρωϊκὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου . . .

Διεκόψαμεν τότε τὴν διήγησιν τοῦ γέροντος, ἐρωτήσαντες αὐτὸν ποῖος ἦτον ὁ Ὅμηρος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου καὶ ἄλλοτε μᾶς εἶχεν ἀναφέρει. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπεκρίθη·

— Ὁ Ὅμηρος ἔζη περίπου ἑκατὸν ἔτη πρὸ τοῦ Λυκούργου· εἶναι δὲ ὁ ἀρχαιότερος καὶ ὁ μεγαλήτερος ποιητὴς ὅχι

μόνον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου· οὐδεὶς ἄλλος ἐδυνήθη ἄχρι τῆς σήμερον νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ κάλλος τοῦ Ὁμήρου. Δύο δὲ εἶναι τὰ μεγάλα ποιήματά του, τὰ ὁποῖα πρὸ τρισχιλίων περίπου ἐτῶν ἀναγινώσκονται καὶ θέλουν ἀναγινώσκεσθαι πάντοτε μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀγαλλιάσεως. Αὐτὰ εἶναι ἡ Ἰλιὰς καὶ ἡ Ὀδύσσεια. Εἰς μὲν τὸ πρῶτον περιγράφει τὸν κατὰ τῆς Τρῳάδος πόλεμον τῶν Ἑλλήνων· εἰς τὸ δεύτερον τὰς μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τρῳάδος περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσέως μακρὰν τῆς φίλης πατρίδος του.

Τὰ ὡραῖα αὐτὰ ποιήματα ἦσαν ὀλίγον γνωστὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λυκούργου. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Λυκοῦργος, εὑρὼν ἓν χειρόγραφον τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας εἰς τὰς περιηγήσεις του κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν, πρῶτος ἐκοινοποίησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας αὐτὰς τὰς δύο ἀμιμήτους καὶ ἀθανάτους θυγατέρας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Εἰς τὴν Ἰλιάδα του ὁ Ὅμηρος ψάλλει τὴν ἀνδρίαν, τὰς νίκας καὶ τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Ἀσιανῶν, θέτων τοὺς μὲν Ἕλληνας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἤτοι τῆς ἀνδρίας ὁδηγουμένης ὑπὸ τῆς φρονήσεως, τοὺς δὲ Ἀσιανοὺς Τρῳαδίτας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀφροδίτης, ἤτοι τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς μαλθακότητος.

Ὅθεν ὁ Λυκοῦργος ἐθεώρησε κατάλληλον ν' ἀκροάζωνται τὸ ἡρωϊκὸν αὐτὸ ποίημα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης, ὅπως ἐξάπτεται ἡ Ἑλληνικὴ φιλοτιμία των πρὸς ἀπομίμησιν τῶν Ὁμηρικῶν ἡρώων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, καὶ αὐταὶ αἱ νέαι Σπαρτιάτιδες ἐχρεώ-

στουν νὰ γυμνάζωσι τὰς σωματικάς των δυνάμεις, διὰ νὰ προετοιμάζωνται τοιουτοτρόπως μητέρες καὶ τροφοὶ ὑγιεῖς καὶ εὔρωστοι εὐρώστων καὶ ὑγιῶν τέκνων. Προσέτι δὲ ἀνετρέφοντο αἱ νέαι τῆς Σπάρτης μὲ τὰ ὑψηλότερα καὶ εὐγενέστερα αἰσθήματα τοῦ πατριωτισμοῦ· ὥστε ἐνώπιον τῆς ἀγάπης τῆς πατρίδος πᾶν ἄλλο αἴσθημα ἦτο δευτερεῦον. Καὶ δι' αὐτὸ βλέπομεν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τὰς συζύγους καὶ τὰς μητέρας νὰ προτρέπωσι πάντοτε τοὺς συζύγους καὶ τοὺς υἱούς των εἰς ἔργα ἡρωϊκὰ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα, ἀποστρεφομένας δὲ τοὺς δειλοὺς καὶ κακοήθεις, ὡς ἀνάξια τέκνα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε ἡ Σπαρτιάτις Γοργὼ ἔστελλε τὸν υἱόν της εἰς τὸν πόλεμον, δὲν ἐλυπεῖτο, δὲν ἔκλαιε, δὲν ἔτρεμεν· ἀλλά, ἐγχειρίζουσα εἰς τὸν υἱόν της τὴν ἀσπίδα, λακωνικῶς εἶπε πρὸς αὐτόν· « ἢ τάν, ἢ ἐπὶ τάν, » ἤτοι· « ἢ νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα σου αὐτὴν ὀπίσω νικητής, ἢ ἐπ' αὐτῆς νὰ σὲ φέρωσι πεσόντα ὑπὲρ πατρίδος. » Ἀλλοίμονον εἰς τὸν Σπαρτιάτην ἐκεῖνον, ὅστις ἀπὸ δειλίαν ἢ φόβον ἔρριπτε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὅπλα του εἰς τὴν μάχην διὰ νὰ σωθῇ! Ὁ δειλὸς καὶ ῥίψασπις ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς.

Μαθοῦσα ἡ Σπαρτιάτις Ἀργιλεωνὶς ὅτι ὁ υἱός της Βρασίδας, ὁ ἥρως τῆς Σπάρτης, ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ ἠρώτησεν ἐὰν ὁ Βρασίδας ἀπέθανεν ἐνδόξως καὶ ἀξίως τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς μάχης ἐπαινοῦντες τὸν ἄνδρα ἔλεγον πρὸς αὐτὴν « ὅτι ἄλλον τοιοῦτον δὲν ἔχει ἡ Σπάρτη, » ἡ Ἀργιλεωνίς, μήτηρ μετριόφρων καὶ φιλόπατρις Σπαρτιάτις, « μὴ λέγετε, εἶπε, τοῦτο, ὦ φίλοι· ναὶ μὲν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦτον ὁ Βρασίδας, ἀλλ' ἡ πατρὶς ἔχει πολλοὺς ἄνδρας καλητέρους ἐκείνου. »

Τοιαύτας γυναῖκας ἔχουσα ἡ Σπάρτη, δὲν ἐδύνατο παρὰ νὰ εὐτυχήσῃ καὶ νὰ λαμπρυνθῇ. Ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν τῶν γυναικῶν κρέμαται κατὰ μέγα μέρος ἡ εὐτυχία ἢ ἡ κακοδαιμονία τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων. Ὅταν αἱ γυναῖκες ἦναι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖαι καὶ γενναῖαι, ὑγιῆ, ἀνδρεῖα καὶ μεγαλόψυχα ἀνατρέφουν ἐπίσης καὶ τὰ τέκνα των· ὅταν αἱ γυναῖκες ἦναι ἐνάρετοι, φιλόπονοι, οἰκονόμοι καὶ ἐχθραὶ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας, τὰ δημόσια ἤθη διατηροῦνται ἁγνά, καὶ αἱ κοινωνίαι ἐπομένως εὐδαιμονοῦν καὶ ἀκμάζουν.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Σπαρτιατικῶς, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀνετράφη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου, καὶ δι' αὐτὸ ἠξιώθη νὰ πράξῃ ἔργα μεγάλα, καὶ μέγας ἐπομένως νὰ ἐπονομασθῇ.

— Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο συγγενής μας, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων.

— Συγγενής μας! καὶ πῶς! ἐκστατικοὶ ἐφωνήσαμεν. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπανέλαβε· — Ναὶ συγγενής μας· εἶχε φλέβα Ἠπειρωτικήν, διότι ἡ μήτηρ του Ὀλυμπιὰς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νεοπτολέμου, Βασιλέως τῆς ποτὲ ἐλευθέρας καὶ βασιλευομένης ἀλλὰ σήμερον δυστυχοῦς καὶ δούλης Ἠπείρου. Ὁ δὲ παιδαγωγός, ὅστις σπαρτιατικῶς ἀνέθρεψε τὸν Ἀλέξανδρον, ἦτον ὁ Λεωνίδας, συγγενὴς τῆς μητρός του Ὀλυμπιάδος.

Νέος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος ἐγυμνάζετο εἰς τὴν ἱππασίαν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον τῶν ἀγρίων ζώων· ἐσυνείθιζε δὲ νὰ ἦναι ἐγκρατὴς εἰς τὸ φαγητόν, λιτὸς περὶ τὴν δίαιταν, καὶ νὰ ὑπομένῃ ἀταράχως τὴν σκληραγωγίαν καὶ τοὺς κόπους· τοιουτοτρόπως δὲ κατέστη ὑγιής, δραστήριος, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόψυχος.

Δι' αὐτῶν καὶ ἄλλων προτερημάτων, τὰ ὁποῖα παρὰ τοῦ παιδαγωγοῦ του Λεωνίδου καὶ τοῦ διδασκάλου του Ἀριστοτέλους ἀπέκτησε, κατώρθωσεν, ὅτε εἰκοσαετὴς διεδέχθη τὸν πατέρα του Φίλιππον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας, νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τὴν Κόρινθον Αὐτοκράτωρ στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας, νὰ γείνῃ ὁδηγὸς τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων, καὶ νὰ καθυποτάξῃ ἐντὸς δώδεκα ἐτῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὴν βάρβαρον Ἀσίαν, ἐκτείνων τὸ κράτος του ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος παρετήρησεν ὅτι τινὲς τῶν στρατηγῶν του ἤρχισαν νὰ νοστιμεύωνται τὴν μαλθακὴν ζωὴν τῶν Ἀσιανῶν βαρβάρων, μὲ πολλὴν πραότητα εἶπε πρὸς αὐτούς· « Δὲν βλέπετε, φίλοι, ὅτι οἱ μὲν βάρβαροι, » ὄντες μαλθακοὶ καὶ ἄνανδροι, εὐκόλως νικῶνται, ἡμεῖς » δὲ οἱ Ἕλληνες, ἀγωνιζόμενοι, κοπιάζοντες καὶ σκληραγω- » γούμενοι καθ' ἡμέραν, νικῶμεν αὐτούς; δὲν ἐνθυμεῖσθε πό- » σον γλυκὺς μετὰ τὸν κόπον εἶναι ὁ ὕπνος; δὲν συγκρί- » νετε τὸν Ἕλληνα μὲ τὸν Ἀσιανόν, διὰ νὰ πεισθῆτε ἀ- » μέσως ὅτι ἡ μὲν τρυφὴ εἶναι δουλικώτατον, » ὁ δὲ κόπος βασιλικώτατον; »

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, καὶ οἱ φρόνιμοι αὐτοὶ λόγοι του ἐδύναντο καὶ σήμερον νὰ σωφρονίσωσι τινάς, οἵτινες λησμονοῦντες τὰς προγονικὰς ἀρετάς, ἀπομιμοῦνται πολλὰ Ἀσιανὰ ἐλαττώματα, ὡς τὴν ὀκνηρίαν καὶ μαλθακότητα, τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀκρασίαν, τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας, ἐξασκοῦντες καὶ τὸ σῶμα διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν κόπων, καὶ τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὄχι μόνον ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ἠμπό-

ρεσαν νὰ καταστήσωσι τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατώρθωσαν νὰ διασώσωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἑλλάδος, κατατροπώσαντες καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ εἰς τὰς Πλαταιὰς τοὺς ἀπείρους βαρβαρικοὺς στρατούς, οἵτινες ἐκ τῆς Ἀσίας εἶχον ἐλθεῖ πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος!

Ἀλλ' εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς, ἐξηκολούθησε λέγων μ' ἐνθουσιασμὸν ὁ Γεροστάθης, δὲν ἐσώθη μόνον ἡ Ἑλλάς· διότι ἐκεῖ ἀγωνισθέντες ἀνδρείως οἱ Ἕλληνες ἀπέκρουσαν τὴν βαρβαρότητα καὶ τὸ σκότος τῆς Ἀσιανῆς ἀμαθείας ὄχι μόνον μακρὰν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ μακρὰν τῆς Εὐρώπης ὅλης· ὁ δὲ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ τὰ Ἑλληνικὰ φῶτα, διασωθέντα τότε, ἐξευγένισαν καὶ ἐφώτισαν ἀκολούθως καὶ τὴν Ῥώμην, καὶ μετ' αὐτὴν ὅλον τὸν Εὐρωπαϊκὸν κόσμον.

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, ὁσάκις μᾶς ὡμίλει περὶ τῶν προγόνων μας, ἐθερμαίνετο καὶ ἐνθουσιάζετο· διὰ τῶν ζωηρῶν δὲ ὀφθαλμῶν του, διὰ τῶν ἐκφραστικῶν χειρονομιῶν καὶ τῆς ἐνθέρμου φωνῆς του μετέδιδε καὶ εἰς τὰς ἁπαλὰς ἡμῶν καρδίας τὸν ἠλεκτρισμόν, τὴν θέρμην καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς εὐγενοῦς ψυχῆς του.

Ἐνθουσιασθέντες λοιπὸν ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ γέροντος, παρεκαλέσαμεν αὐτὸν νὰ μᾶς διηγηθῇ τὰ τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, διότι εἰς τὸ μάθημά μας τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας δὲν εἴχομεν φθάσει ἀκόμη εἰς τῶν Περσικῶν πολέμων τὴν ἐποχήν, ἥτις εἶναι βεβαίως ἡ ὡραιοτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα ἐποχὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὁ δὲ Γεροστάθης, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν περιέργειάν μας, ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩΝΑ.

Ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος, ἀποφασίσας νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας ἑξακόσια πλοῖα καὶ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Περσικὸς οὗτος στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν Μαραθῶνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι, ἀντὶ νὰ περιμένωσι τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπεφάσισαν ν' ἀντικρούσωσιν αὐτοὺς ἀμέσως εἰς τὸν Μαραθῶνα, μ' ὅλον ὅτι ἐναντίον τόσης πολυαρίθμου δυνάμεως δὲν εἶχον ν' ἀντιπαρατάξωσι παρὰ δέκα χιλιάδας Ἀθηναίων.

Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι ἐδιοίκουν τὰς δέκα ταύτας χιλιάδας· ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνὰ μίαν ἡμέραν κατὰ σειρὰν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ ὅλου στρατοῦ.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίας, μ' ὅλον ὅτι εὐχαρίστει τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὅλων, δὲν ἤρεσεν ὅμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἂν καὶ ἦτον εἷς ἐκ τῶν δέκα.

Εὐτυχῶς ὁ Ἀριστείδης, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ εἶναι τὸ θανάσιμον ἐλάττωμα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ὁ Ἀριστείδης, ὢν ἀληθῶς φ ι λ ό π α τ ρ ι ς, δὲν ἦτο φ ι λ ό π ρ ω τ ο ς. Ὁ φιλόπρωτος εἶναι φίλος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ οὐχὶ τῆς πατρίδος του. Ὁ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὴν πατρίδα του δὲν ἀνέχεται ποτὲ νὰ πρωτεύῃ αὐτός, ἂν καὶ ἀνίκανος, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύῃ ὁ ἱκανώτερος διὰ νὰ εὐδοκιμῇ ἡ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπόν, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς τὴν κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίαν, ὅπως διοικῇ καὶ αὐτὸς τὴν ἡμέραν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

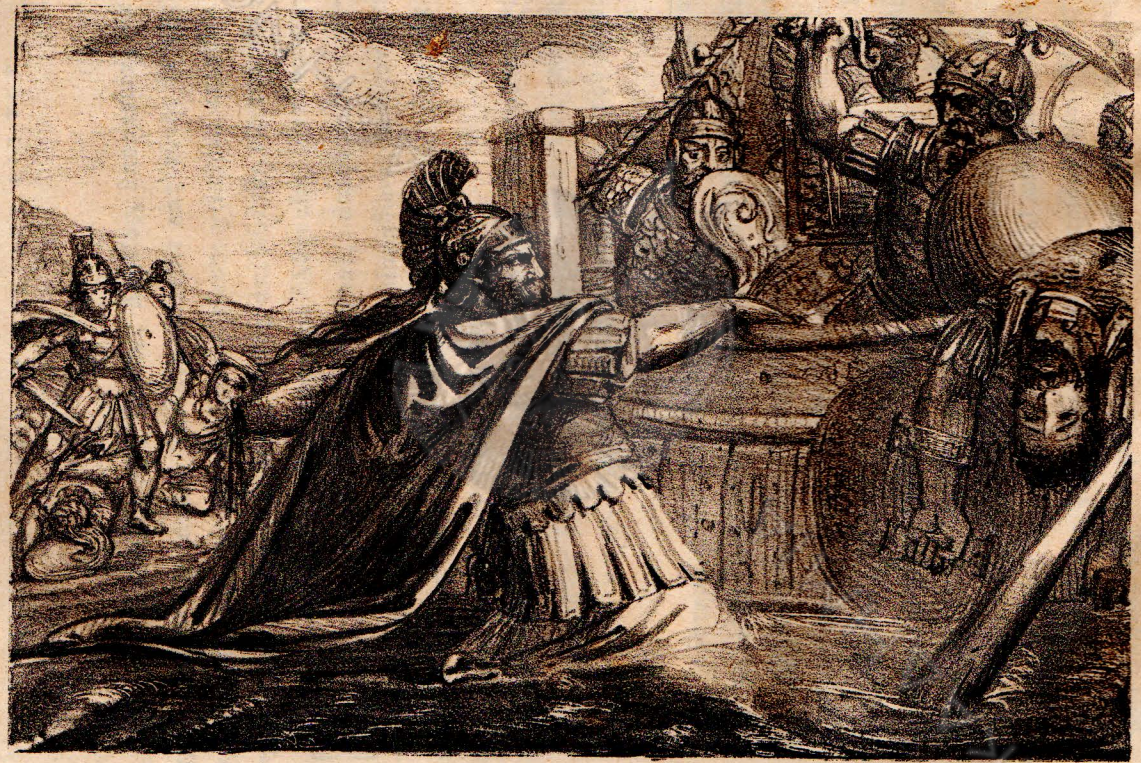

Ὁ ἡρωϊσμὸς τοῦ Κυναιγείρου ἐν Μαραθῶνι

του, ἐπρότεινεν ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσωσι πᾶν αἴσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, καὶ ν' ἀναθέσωσι διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἱκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα.

Ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἔμφρων καὶ πατριωτικὴ πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτή, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ἦτον ὁ ἱκανώτερος καὶ ἐμπειρότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τότε διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν, καὶ ἀπεθανάτισε διὰ τῆς στρατηγικῆς ἱκανότητός του καὶ διὰ τῆς λαμπρᾶς νίκης του τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἓξ χιλιάδες Περσῶν ἐθυσιάσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς ταπείνωσιν καὶ σωφρονισμὸν τοῦ ὑπερηφάνου Δαρείου. Ἑπτὰ δὲ ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων προφθάσαντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ παράλιον κατέκαυσαν ὡς ὁλοκαυτώματα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· ἐνῷ ἐκ τῶν Ἑλλήνων μόνον ἑκατὸν ἐννενήκοντα ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος εἰς τὸ ἀθάνατον πεδίον τοῦ Μαραθῶνος.

Μεταξὺ τῶν ἐνδόξως πεσόντων ἦτο καὶ ὁ ἀνδρεῖος Κυναίγειρος, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ ἀρχαιοτέρου τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀνδρεῖος Κυναίγειρος, εἰς τὸν βρασμὸν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του προφθάσας νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς του χειρὸς ἓν τῶν Περσικῶν πλοίων ἕτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ, κατέσφαζε διὰ τῆς δεξιᾶς του τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐχθρούς· ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν τὴν κρατοῦσαν τὸ πλοῖόν των στιβαρὰν χεῖρα τοῦ Κυναιγείρου, ὁ μεγαλόψυχος Ἕλλην δὲν ἐδειλίασε, δὲν ὠπισθοδρόμησεν· ἀλλὰ προσπαθῶν, ὡς ἄλλος λέων, διὰ τῶν ὀδόντων του νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον, εὗρεν ἐπὶ τέλους τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Ἰδού, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἐξαίσια ἀποτελέσματα τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, τῆς ἀνδρίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ! Δέκα μόνον χιλιάδες Ἑλλήνων κατατροπόνουν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν, καὶ νικῶσιν οὕτω τοὺς νικητὰς τῶν Μήδων, τῶν Λυδῶν, τῶν Βαβυλωνίων! Ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Λυδοὶ καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν Ἀσιανοὶ ἀνάνδρως καὶ ἀνελευθέρως ἀνατρεφόμενοι, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες παιδιόθεν ἐξήσκουν τὸ μὲν σῶμα εἰς τὴν ἀνδρίαν, τὸ δὲ φρόνημα εἰς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος.

Ἐν τούτοις ἂς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ἂν ὁ ἔμφρων καὶ φιλόπατρις Ἀριστείδης δὲν ἐθυσίαζεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ αἴσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἂν αὐτὸς πρῶτος δὲν παρεχώρει τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, λέγων ὅτι «τὸ νὰ ὑποτάσσεταί τις καὶ ν' ἀκουλουθῇ τοὺς ἱκανωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους του δὲν εἶναι αἰσχρόν, ἀλλὰ μάλιστα σεμνὸν καὶ σωτήριον,» καὶ ἐπομένως ἂν ἄλλος τις ἐκ τῶν δέκα στρατηγῶν, ἀντὶ τοῦ ἐμπείρου Μιλτιάδου, ἐστρατήγει κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην ἡμέραν, ἴσως ἡ Ἑλλὰς ὅλη ἐξανδραποδιζομένη ἤθελεν ἐκβαρβαρωθῇ διὰ παντὸς, ἡ δὲ φωτισμένη σήμερον Εὐρώπη ἤθελεν ἴσως κυλίεσθαι ἀκόμη εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς βαρβαρότητος.

ΟΔΕΩΝΙΔΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΣ.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἐξηκολούθησε διηγούμενος ὁ γέρων, ἀντὶ νὰ σωφρονίσῃ καὶ ταπεινώσῃ τὸν ὑπερήφανον Δαρεῖον, ἔτι μᾶλλον ἐξηγρίωσεν αὐτὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀμέσως λοιπὸν ἤρχισε νὰ προετοιμάζῃ στρατοὺς μεγάλους καὶ τρομερούς, σκοπεύων νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως διὰ νὰ

ἐκπλύνῃ τὸ Μαραθώνιον αἴσχος του. Ἀλλ' ἐπελθὼν ὁ θάνατος ἐματαίωσε τὰ φιλόδοξα καὶ ὑπερήφανα σχέδιά του, τὴν πραγματοποίησιν ὅμως αὐτῶν ἀνέλαβεν ὁ Ξέρξης, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχός του.

Δέκα δὲ ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἐξεστράτευσεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος φέρων κατ' αὐτῆς δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικὰ πλοῖα, χίλια πλοῖα φορτηγά, καὶ τρία περίπου ἑκατομμύρια δούλων καὶ ἄλλων ὑπηρετῶν τοῦ μεγάλου στρατοῦ του.

Ἀφοῦ διέβη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐπροχώρησε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ διὰ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἄνευ δὲ ἀντιστάσεως ἔφθασε μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα.

Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες εἶχον προκαταλάβει τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, στείλαντες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θέσεως ταύτης τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Λεωνίδαν ὁδηγοῦντα ἓξ χιλιάδας Ἑλλήνων, ἐκ τῶν ὁποίων τριακόσιοι ἦσαν Σπαρτιᾶται.

Ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπληροφορήθη ὅτι μόνον τόσον ὀλίγοι Ἕλληνες ἐπρόκειτο νὰ διαφιλονεικήσωσιν εἰς τοὺς πολυαρίθμους στρατούς του τὴν δίοδον, ἐγέλασε διὰ τὴν αὐθάδη αὐτῶν ἀπόφασιν· ἀλλὰ συγχρόνως ἐθαύμασε μαθὼν ὅτι μὲ ἄκραν ἀταραξίαν ἐπερίμενον τὴν μάχην, κτενίζοντες τὰς μακρὰς των κόμας καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὰ ἀγαπητά των γυμνάσια.

Τεσσάρων ἡμερῶν προθεσμίαν ἔδωκεν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Λεωνίδαν διὰ νὰ σκεφθῇ τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ τὸν βέβαιον ἀφανισμόν του, καὶ ἐπομένως ν' ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν ἀφίνων τὴν εἴσοδον τῶν Θερμοπυλῶν ἐλευθέραν εἰς τοὺς Πέρσας· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὴν θέσιν των, ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε

πρὸς τὸν Λεωνίδαν πρέσβεις διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων. « Ἐλθὼν λαβέτω, » ἀπήντησε λακωνικῶς καὶ γενναίως ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας.

Ὅτε δέ τις τῶν πρέσβεων διὰ νὰ ἐκφοβίσῃ τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, ὅτι τόσα πολλὰ εἶναι τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα, ὥστε τὰ βέλη των ῥιπτόμενα θέλουν ἀποκρύψει τὸν ἥλιον, « τόσον καλήτερα, » ἀπήντησαν οἱ γενναῖοι Σπαρτιᾶται, « θέλομεν πολεμήσει ὑπὸ σκιάν. »

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἀμέσως διέταξε τοὺς στρατούς του νὰ ὁρμήσωσι καὶ νὰ συλλάβωσι ζῶντας τοὺς ὀλίγους ἐκείνους αὐθάδεις Ἕλληνας, δεσμίους δὲ νὰ παρουσιάσωσιν αὐτοὺς ἐνώπιόν του.

Ἀλλ' ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας ὅλαι αἱ ἀπειράριθμοι δυνάμεις τῆς Ἀσίας δὲν ἐδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων. Ἀντικρούοντες γενναίως οἱ Ἕλληνες καὶ σωρηδὸν κατασφάζοντες τοὺς ἐφορμῶντας βαρβάρους, διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν των στερεοὶ καὶ ἀκλόνητοι ὡς οἱ βράχοι τῶν Θερμοπυλῶν ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἐμάχοντο. Ἐπὶ τέλους δὲ αἱ ἓξ ἐκεῖναι χιλιάδες τῶν Ἑλλήνων ἤθελον βεβαίως θριαμβεύσει καθ' ὅλων τῶν στρατῶν τῆς Ἀσίας, ἐὰν αἰσχρὸς προδότης, ὁ ἐπικατάρατος Ἐφιάλτης, δὲν ὡδήγει δι' ἀγνώστου μονοπατίου τοῦ ὄρους Οἴτης εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν πρὸς περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Λεωνίδας, ἰδὼν τὴν προδοσίαν, τοὺς βαρβαρικοὺς στρατοὺς ὄπισθέν του, καὶ ἐπομένως τὸν θάνατον βέβαιον, ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰς πόλεις των τοὺς ὑπὸ τὰς ὁδηγίας του Ἕλληνας διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην καταλληλοτέραν περίστασιν. Ἐκράτησε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους ἀθανάτους Σπαρτιάτας του, εἰπὼν ὅτι αὐτοί, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης, δὲν δύνανται ν' ἀφήσωσι τὴν θέσιν των,

Ο Πεωνίδας προς τους πρέσβεις ιου Ξέρξου ἄς ἔλθῃ να τὰ λάβῃ.

ἀλλὰ χρεωστοῦν νὰ τὴν ὑπερασπισθῶσι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου χρησμός τις εἶχεν ἀναγγείλει ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἢ ἡ Σπάρτη ἔπρεπε νὰ χαθῇ, ἢ εἷς ἐκ τῶν βασιλέων της νὰ φονευθῇ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λεωνίδας, γνήσιον τῆς Σπάρτης τέκνον, προθύμως ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῇ εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς σωτηρίαν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ἅμα λοιπὸν ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ὡς κεραυνὸς μετὰ τῶν τριακοσίων του ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τοὺς βαρβάρους, τὸ δὲ σκότος τῆς νυκτὸς ἔτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν ταραχήν των. Δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου καὶ εἴκοσι χιλιάδες Ἀσιανῶν πίπτουν ὑπὸ τὰ στιβαρὰ ξίφη τῶν τριακοσίων ἡρώων μας· ἀλλ' ἀπαυδήσαντες σφάζοντες καὶ νικῶντες, ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους ἀνταλλάξαντες τὴν πρόσκαιρόν ζωὴν μὲ δόξαν ἀθάνατον, ἥτις αἰωνίως θέλει λσμπρύνει καὶ τὸν Λεωνίδαν, καὶ τοὺς τριακοσίους του, καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Σπάρτην.

Ἐπὶ τοῦ μνημείου δὲ τῶν ἡρώων τούτων οἱ Σπαρτιᾶται, διὰ νὰ παραδώσωσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν πεσόντων, ἐχάραξαν ἓν δίστιχον τοῦ ὁποίου ἰδοὺ ἡ ἔννοια·

« *Εἰπὲ 'ς τὴν φίλην Σπάρτην μας, ὦ ξένε διαβάτα,*
» *Ὅτι πιστοὶ 'ς τοὺς νόμους της κειτόμεθα ἐνταῦθα.* »

Ἀλλ' ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοί του, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, βεβαίως δὲν ἤθελον ἀπαθανατισθῇ ὡς ἥρωες εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἂν παιδιόθεν δὲν ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι τὰ μὲν σώματά των ὑγιῆ καὶ εὔρωστα, τὰς δὲ ψυχάς των ἀνδρείας καὶ γενναίας, ἂν παιδιόθεν δὲν ἐσυνείθιζον εἰς τὴν πειθαρχίαν, καὶ πρὸ πάντων ἂν δὲν ἐμάνθανον ν' ἀγαπῶσι μετὰ Θεὸν τὴν πατρίδα των.

Μόλις ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του, καὶ ἀμέσως, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, μὲ φωνὴν ἐνθουσιῶσαν εἶπε· — Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ γυμναζώμεθα διὰ νὰ γίνωμεν ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι ὡς οἱ ἔνδοξοι προπάτορές μας.

Ἀλλ' ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος, ὅστις ἠγάπα ὀλίγον τὴν ἀντιλογίαν, ψυχρά, ψυχρὰ ἀπήντησε· — Καὶ εἰς τί θέλει χρησιμεύσει ἡ ἰδική μας ἀνδρία; ἡμεῖς δοῦλοι τῶν Τούρκων, δὲν ἔχομεν πατρίδα νὰ ὑπερασπισθῶμεν.

Οἱ ψυχροὶ αὐτοὶ λόγοι τοῦ Ἀθανασίου ἐπροξένησαν εἰς τὴν συναναστροφήν μας γενικὴν κατήφειαν καὶ βαθυτάτην σιωπήν· ὅλοι δὲ ἐστρέψαμεν μελαγχολικὰ τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Γεροστάθην περιμένοντες ἀπὸ ἐκεῖνον παρηγορίαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ὁ γέρων ἐφαίνετο ἔχων ἀνάγκην παρηγορίας· ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἴδομεν αὐτὸν τόσον σκυθρωπὸν ὅσον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην· δι' ἱκανὴν ὥραν ἔμεινε σιωπηλός, καὶ ἐν δάκρυον ἔβρεξε τὰς παρειάς του· στενάξας δὲ βαθέως διέκοψεν ἐπὶ τέλους τὴν σιωπὴν διὰ τῶν ἀκολούθων λόγων του·

— Εἶναι τῷ ὄντι πικρὰ ἀλήθεια, τέκνα μου, ὅτι σήμερον δὲν ἔχομεν ἐλευθέραν πατρίδα, καὶ ἐπομένως οὔτε αὐτονομίαν, οὔτε φῶτα, οὔτε πολιτισμόν, διότι οὐδὲν τῶν ἀγαθῶν τούτων δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ ἐλευθέρας καὶ εὐνομουμένης πατρίδος. Ἀλλ' ἂν δὲν ἔχωμεν πατρίδα ἐλευθέραν νὰ ὑπερασπισθῶμεν, ἔχομεν π α τ ρ ί δ α δ ο ύ λ η ν νὰ ἐλευθερώσωμεν, καὶ ἰδοὺ ἡ μεγάλη ἀνάγκη τῆς ἀρετῆς, τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀνδρίας!

— Βέβαια, βέβαια, ἔχομεν πατρίδα δούλην νὰ ἐλευθερώσωμεν! ἐπανελάβομεν ὅλοι ὁμοφώνως· τὴν δὲ μελαγχολίαν μας διεδέχθη ἀμέσως ἐνθουσιασμὸς ζωηρότατος, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μας ἐσπινθηροβόλησαν σπινθῆρας ἐλπίδος καὶ χαρᾶς.

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν, ὅτι καὶ ἡ ἀρχαία καὶ ἡ νεωτέρα ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς σωμασκίας καὶ ἡ μαλθακὴ δίαιτα παραλύουν καὶ ἐκνευρίζουν καὶ τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τῶν πολιτῶν· καὶ ὅτι ἄνανδρον καὶ ἐκνευρισμένον ἔθνος εἶναι ἀνεπίδεκτον γενναίων φρονημάτων καὶ ἐλευθέρων αἰσθημάτων, ἀνίκανον ἑπομένως ν' ἀποκτήσῃ, ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ὑπερασπισθῇ τὰς ἀποκτηθείσας ἐλευθερίας του, καὶ ὅτι τοιαῦτα δυστυχῆ ἔθνη ὀγλίγωρα ἢ ἀργὰ ἐξευτελίζονται, παρακμάζουν καὶ καταστρέφονται.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΓΟΡΟΥ.

Ὁ Ἀναξαγόρας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἦτον ἐκ τῶν μεγαλητέρων φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὁ Εὐριπίδης, ὁ σοφώτερος τῶν τραγικῶν ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ Περικλῆς, ὁ μέγας πολιτικὸς ἀνὴρ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων ἦσαν μαθηταὶ τοῦ φιλοσόφου τούτου.

Φυγὼν ὁ Ἀναξαγόρας περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου του ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἀπεσύρθη εἰς τὴν Λάμψακον, πόλιν παράλιον τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπου καὶ ἀπέθανεν. Ἀλλὰ πρὶν ἀποθάνῃ ἐρωτηθεὶς παρὰ τῶν προυχόντων τῆς Λαμψάκου ὁποία ἦτον ἡ τελευταία παραγγελία του, ἀπεκρίθη· « ἐπιτρέπετε τοὺς παῖδάς σας νὰ γυμνάζωνται παίζοντες, διότι ἡ σωματικὴ ἄσκησις ἐνισχύει τὰς δυνάμεις καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς.

Εἶχε δίκαιον ὁ Ἀναξαγόρας, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης· ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν πολὺ περισσοτέραν ἀνάγκην τῆς σωμασκίας παρὰ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων. Εἰς τὸ ἰδικόν μας μεσημβρινὸν κλίμα αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐκνευρίζουν τὰς σωματικὰς δυνάμεις μᾶλλον παρὰ εἰς τὰ

ψυχρά, ὅθεν διὰ τῆς σωμασκίας πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν καὶ ν' ἀναπληρῶμεν αὐτάς. Ἐκτὸς τούτου τὰ δεινὰ καὶ τὰ βασανιστήρια καὶ αἱ σφαγαὶ τετρακοσίων χρόνων κατήντησαν δυστυχῶς τὸ ἔθνος μας ὀλιγάριθμον· ἡ ὀλιγανθρωπία μας δὲ αὕτη ἀπαιτεῖ ὥστε πᾶς νέος Ἕλλην, ὁποιασδήποτε καταστάσεως καὶ ἐπαγγέλματος καὶ ἂν ἦναι, ν' ἀποκαθίσταται διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ ὁπλασκίας ἄξιος πρόμαχος τῆς δούλης ἢ τῆς ἐλευθέρας πατρίδος.

Ἐκτὸς δὲ τῶν γυμνασμάτων, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὸ σχολεῖον μᾶς ἔδειξε, μᾶς εἶπεν ὅτι ὑπάρχουν καὶ διάφοροι ἄλλαι σωμασκίαι, καθὼς ὁ περίπατος, τὸ τρέξιμον, τὸ πήδημα, ἡ πάλη, ὁ δίσκος, τὸ ἀκόντιον, ἡ ἱππασία, τὸ κολύμβημα, ἡ κωπηλασία, ὁ χορὸς, ἡ ὁπλασκία, τὸ κυνήγιον.

Ἀλλ' εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς γυμνάσεις, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὰς ὁποίας σᾶς συνιστῶ ὡς ἀναγκαίας καὶ διὰ τὴν ὑγείαν καὶ διὰ τὴν ἀνδρίαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς σας, ἔχετε πάντοτε κατὰ νοῦν τὸ Μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ Πᾶν μέτρον ἄριστον. Τὰ γυμνάσιά σας πρέπει πάντοτε νὰ ἦναι μέτρια καὶ ἀνάλογα τῶν δυνάμεών σας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς λέγει ὅτι, καθὼς ἡ ἔλλειψις πάσης σωμασκίας βλάπτει, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κούρασις ἐξασθενεῖ τὰς δυνάμεις.

Μὴ λησμονῆτε δὲ ποτὲ ὅτι τὸ σῶμα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς, ἐπομένως ποτὲ μὴ καταδεχθῆτε, χάριν τοῦ σώματος, νὰ παραμελήσετε τὴν ψυχήν σας. Μόνον οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος βάναυσοι καὶ ὅλως ἀνωφελεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀθληταὶ ἀφοσιόνονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωμασκίαν, παραμελοῦντες τὸν φωτισμὸν τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας των τὴν διάπλασιν.

Εἶναι δὲ περιττὸν νὰ προσθέσω ἐνταῦθα ὅτι συχνάκις ὁ

Γεροστάθης μᾶς ὡδήγει εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως ὡραίας πεδιάδας, ὅπου μᾶς ἐγύμναζε καὶ εἰς τὸ τρέξιμον, καὶ εἰς τὸν δίσκον καὶ εἰς τὸ πήδημα. Ἐνθυμοῦμαι δὲ πόσον προσεκτικὸς ἦτον ὁ ἀγαθὸς γέρων μήπως κουρασμένοι καὶ ἱδρωμένοι πίωμεν ψυχρὸν νερόν· μᾶς ἐβεβαίονεν ὅτι ἐγνώρισε πολλὰ παιδία τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τούτου ἠσθένησαν, καὶ ἐβασανίσθησαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανον μὴ δυνηθέντα νὰ γίνωσι χρήσιμα μήτε εἰς τὸν ἑαυτόν των, μήτε εἰς τοὺς γονεῖς των, μήτε εἰς τὴν πατρίδα των.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν τὸ προσεχὲς Σάββατον, μετὰ τὸ τέλος τῶν μαθημάτων, εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς αὐτός, ἂν καὶ γέρων, ἐξακολουθεῖ καθ' ἡμέραν νὰ γυμνάζῃ τὰς σωματικάς του δυνάμεις· μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου·

« *Τακτικὰ ἀσκῶν τὸ σῶμα γίνεσαι καὶ ὑγιής,*
» *Καὶ ἀνδρεῖον τῆς πατρίδος τέκνον, κ' ὑπερασπιστής!* »

Η.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ.

« *Ἀργὸς μὴ ἴσθι, μηδ' ἀν πλουτῇς.* »
(Πιττακοῦ.)

Κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ καλοῦ φίλου μας Γεροστάθου τὸ προσεχὲς Σάββατον, ἅμα τελειώσαντες τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἐπήγαμεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ γέρων ζωηρὸς καὶ εὔθυμος μᾶς ὑπεδέχθη εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸν ὁποῖον τότε κατὰ πρῶτον ἐμβήκαμεν.

Ὁ κῆπος τοῦ Γεροστάθου δὲν ἦτο πολὺ ἐκτεταμένος, ἀλλ' ἦτον ὡραιότατος καὶ χαριέστατος. Ποτὲ δὲν εἴχομεν ἰδεῖ τόσον ἐπιμελῶς καλλιεργημένον καὶ τόσον κομψῶς καταστολισμένον περιβόλιον· τὰ πάντα ἦσαν ζωηρὰ καὶ ἀνθηρότατα· πανταχοῦ καθαριότης, χάρις καὶ φιλοκαλία.

Ἀφοῦ ἱκανὴν ὥραν ἐμείναμεν θαυμάζοντες τὸν ὡραῖον κῆπον τοῦ γέροντος, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν ποῖος ἦτον ὁ κηπουρός του, ὅστις κατώρθωσε νὰ προικίσῃ τὴν κωμόπολίν μας μὲ τόσον λαμπρὸν κῆπον.

Ὁ Γεροστάθης χαμογελάσας ἀπεκρίθη ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπερίμενε τὸν κηπουρόν του, ὅστις τακτικὰ καθ' ἡμέραν ἐκαλλιέργει τὸν κῆπόν του, καὶ ὅτι ὅταν ἔλθῃ θέλομεν τὸν γνωρίσει.

Περιτρέχοντες μετὰ ταῦτα τοὺς διαφόρους ἑλικοειδεῖς δρόμους τοῦ περιβολίου ἐχάσαμεν τὸν Γεροστάθην· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ἔκ τινος μικρᾶς καλύβης κειμένης εἰς γωνίαν τοῦ κήπου, βλέπομεν ἐξερχόμενον γέροντά τινα, ἐνδυμένον χιτῶ-

να ἐλαφρόν, καὶ καθαρώτατον, φέροντα δὲ μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα κηπουρικὰ ἐργαλεῖα· ὁ δὲ γέρων αὐτὸς ἦτον ὁ Γεροστάθης.

Ἰδοὺ ὁ κηπουρὸς τοῦ Γεροστάθου! μᾶς ἐφώναξεν ὁ γέρων· καὶ ἀμέσως ἤρχισε τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ ἀγαπητοῦ κήπου του. Ἡ τάξις, ἡ προσοχή, ἡ καθαριότης καὶ ἡ ταχύτης ἐχαρακτήριζον ὅλας τὰς ἐργασίας τοῦ Γεροστάθου. Ἐκλάδευσεν, ἐσκάλισεν, ἔσκαψεν, ἐξεφύτευσεν, ἐπότισε, καὶ ἐπὶ τέλους καθαρίσας καὶ τακτοποιήσας τὰ πάντα ἀπεσύρθη μετὰ τῶν ἐργαλείων του εἰς τὴν καλύβην του, ἐνίφθη, ἐνεδύθη πάλιν τὸ σύνηθες ἔνδυμά του, καὶ ἐπανῆλθεν ἐντὸς τοῦ κήπου ὅπου τὸν ἐπεριμένομεν.

Ἰδού, καλοί μου φίλοι, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, διατί, ἂν καὶ γέρων ἑβδομηκοντούτης, εἶμαι ὅμως πάντοτε ὑγιὴς καὶ εὔρωστος, ζωηρὸς καὶ εὔθυμος, διότι καθ' ἡμέραν μίαν ὁλόκληρον ὥραν κοπιάζω καλλιεργῶν τὸν κῆπόν μου. Κόψας δὲ διάφορα ὀπωρικὰ ὥριμα ἀπὸ τὰ ὡραῖά του δένδρα μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης ἀμυγδαλέας, καὶ ἐκεῖ καθήσας ν' ἀναπαυθῇ ἐπρόσφερε πρὸς ὅλους ἡμᾶς ἐκ τῶν ὀπωρικῶν του.

Ἡμεῖς δὲ τὸν εὐχαριστήσαμεν, καὶ γευθέντες τὰ ὀπωρικά του ἐπηνέσαμεν τὴν γλυκύτητά των, ἥτις πραγματικῶς ἦτον ἐξαισία. Ἀφοῦ δὲ καὶ ὁ Γεροστάθης μὲ πολλὴν ὄρεξιν ἔφαγεν ὀλίγα ὀπωρικά, μᾶς εἶπεν ὅτι εἰς ἐκεῖνον προξενοῦν πολὺ μεγαλητέραν ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα παρὰ εἰς ἡμᾶς.

— Καὶ διατί; ἠρωτήσαμεν.

— Διὰ δύο λόγους, ἀπήντησεν ὁ γέρων· πρῶτον διότι ἐγὼ τὰ γεύομαι ἀφοῦ ἐκοπίασα, τὸ δὲ φαγητὸν μετὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἐργασίαν, εἶναι γλυκύτερον παρὰ ποτέ· καὶ δεύτερον διότι θεωρῶ τοὺς καρποὺς αὐτοὺς ὡς τόσα βραβεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ εὐεργετικὴ φύσις ἀνταμείβει τὴν φι-

λοπονίαν μου. Ὁ δὲ κοπιάσας καὶ βραβευθεὶς εὐχαριστεῖται καὶ χαίρει πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν ὀκνηρὸν καὶ ἀβράβευτον.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ Πιττακοῦ καὶ τοῦ Διονυσίου.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΥΛΟΣ ΤΟΥ.

Ὁ Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος ἦτον εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Οἱ συμπολῖταί του Μιτυληναῖοι, ἐκτιμῶντες τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀρετήν του, παρεκάλεσαν αὐτὸν ν' ἀναδεχθῇ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Μιτυλήνης διὰ νὰ τακτοποιήσῃ τὰ τῆς νήσου των. Ὁ Πιττακός, ἀφοῦ δέκα ἔτη σοφῶς καὶ ἐναρέτως ἐκυβέρνησε τὴν πατρίδα του, καὶ ἐτακτοποίησε τὰ πάντα, παρῃτήθη αὐθορμήτως ἀπὸ τὴν ἡγεμονίαν, διότι οὔτε φίλαρχος, οὔτε φιλόδοξος, οὔτε φιλοχρήματος ἦτο.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ σοφὸς αὐτὸς ἡγεμὼν τῆς Μιτυλήνης, διὰ νὰ γυμνάζῃ τακτικὰ τὰς σωματικάς του δυνάμεις, ἐσυνείθιζε καθ' ἡμέραν, γυρίζων διὰ τῆς χειρός του τὸν μύλον του, ν' ἀλέθῃ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τροφήν του σιτάριον.

Μὴ ἀμφιβάλλετε δέ, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ὁ Πιττακός, ἀλέθων μόνος τὸν σῖτόν του, εὕρισκε τὸν ἄρτον του πολὺ γλυκύτερον καὶ νοστιμώτερον παρὰ τοὺς τρώγοντας αὐτὸν ἄνευ προηγουμένου κόπου.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν ἐθεώρει τὴν ἐργασίαν ὁ σοφὸς αὐτὸς Ἕλλην, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς πλουσίους ἐσυμβούλευε νὰ μὴ μένωσιν ἀργοί. «Ἄργὸς μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῇς», ἦσαν λόγοι σοφοὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΥΡΟΣ ΖΩΜΟΣ.

Διηγοῦνται προσέτι, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης,

ὅτι Διονύσιος ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, γευματίζων ποτὲ εἰς Σπαρτιακὴν τράπεζαν, εἶπεν ὅτι εὑρίσκει ἀνοστότατον τὸν μαῦρον ζωμόν, τὸν ὁποῖον οἱ Σπαρτιᾶται ἐσυνείθιζον εἰς τὰ λιτὰ γεύματά των. — Νοστιμώτατον ἤθελες εὑρεῖ τὸν μαῦρον ζωμόν μας, ἀπήντησαν πρὸς τὸν Διονύσιον οἱ ὁμοτράπεζοί του Σπαρτιᾶται, ἂν πρὶν γευθῇς αὐτὸν ἐκοπίαζες καὶ ἐγυμνάζεσο καὶ σὺ ὡς ἡμεῖς.

Ὁ κόπος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι τῷ ὄντι τὸ νοστιμώτερον καὶ γλυκύτερον ἄρτυμα τοῦ φαγητοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ βασιλόπαις Κῦρος, καθὼς μᾶς λέγει ὁ Ξενοφῶν, οὔτε ἐγεύετο ποτέ, οὔτε ἐδείπνει, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐκοπίαζε μέχρις ἱδρῶτος.

Ἂν δὲ ὁ κόπος καθίστανεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νόστιμον καὶ αὐτὸν τὸν μαῦρον ζωμόν των, φαντασθῆτε πόσον αὐτὸς νοστιμώτερα καθιστᾷ εἰς ἐμὲ τὰ ὀπωρικὰ τοῦ κήπου μου!

Η ΠΛΗΓΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἔλαβον εὐτυχῶς ἀφορμὴν ν' ἀγαπήσω τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ν' ἀποστραφῶ τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀκινησίαν καὶ τὴν μαλθακότητα. Καὶ ἰδοὺ πῶς·

Ἤμην ἐξ περίπου ἐτῶν παιδίον, ὅτε εἰς τὸν ἀντίχειρα τῆς δεξιᾶς μου χειρὸς ἐφάνη μικρὸν ἐξάνθημα, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ ἀπ' ἀρχῆς δὲν ἐπεμελήθην νὰ θεραπεύσω, κατὰ τὴν συμβουλὴν τῆς καλῆς μου μητρός, κατήντησε βαθμηδὸν πληγή, ἥτις μ' ἐβασάνισεν ὁλοκλήρους μῆνας. Ὁ χειροῦργος, ὅστις ἐθεράπευσε τὴν πληγήν μου, καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα μὲ διώρισε νὰ κρατῶ πάντοτε δεμένην καὶ ἀκίνητον τὴν δεξιάν μου.

Ἀλλ' ὅτε ἐπὶ τέλους ἡ πληγή μου οὐλώθη καὶ τὸ χέριόν μου ἐλευθερώθη ἀπὸ τὰ δεσμά του, ἦτο τόσον ἰσχνὸν

καὶ ἀδύνατον, τόσον δὲ εὔκολα ἐκουράζετο, ὥστε συχνάκις ἠναγκαζόμην ἀντ' αὐτοῦ νὰ μεταχειρίζωμαι τὸ ἀριστερόν. Παραπονούμενος ἐσπέραν τινα πρὸς τὸν καλόν μου πατέρα διὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἀδυναμίαν τῆς δεξιᾶς μου χειρός, ἰδοὺ τί ἤκουσα παρ' αὐτοῦ·

— Ἡ ἀδυναμία τῆς χειρός σου προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀκινησίαν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἰατρὸς εἶχε καταδικασμένην αὐτὴν διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν θεραπείαν τῆς πληγῆς σου. Ἂν βαθμηδὸν γυμνάζῃς καθ' ἡμέραν τὴν χεῖρά σου, θέλει ἐνδυναμώσει καὶ θέλει ἐπανέλθει εἰς τὴν προτέραν της ὑγείαν καὶ εὐρωστίαν. Ἐν τούτοις ὁ Θεός, ὅστις σ' ἔστειλε τὴν πληγὴν αὐτήν, φαίνεται ὅτι σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εὔχομαι ἐκ ψυχῆς νὰ σ' ἀγαπᾷ πάντοτε καὶ νὰ σὲ ὁδηγῇ εἰς τὸ καλόν!

— Πῶς! εἶπον ἐκστατικὸς πρὸς τὸν μακαρίτην πατέρα μου, ἂν ὁ Θεὸς μὲ ἠγάπα δὲν ἤθελε μὲ βασανίσει τόσον καιρὸν μὲ τὴν πληγὴν αὐτήν.

Ὁ δὲ πατήρ μου ἀπήντησε· — Καὶ δὲν ἐξεύρεις, παιδίον μου, ὅτι ὃν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει; Δὲν ἐξεύρεις ὅτι διὰ τῆς πληγῆς αὐτῆς ὁ πανάγαθος Θεὸς ἠθέλησε νὰ σὲ δώσῃ δύο μεγάλα καὶ ὠφελιμώτατα εἰς τὴν ζωήν σου μαθήματα; — Καὶ ποῖα εἶναι τὰ μαθήματα ταῦτα; ἠρώτησα τὸν πατέρα μου· αὐτὸς δὲ μὲ εἶπεν· — Ἡ ὑπακοὴ εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν γονέων σου εἶναι τὸ πρῶτον, καὶ ἡ ἀγάπη τῆς ἐργασίας εἶναι τὸ δεύτερον.

Ἂν, ὅταν εἶχες τὸ ἐξάνθημα, ἤκουες τὰς συμβουλὰς τῆς μητρός σου, ἥτις, οὖσα μεγαλητέρα σου, ἴδεν, ἤκουσε καὶ ἑπομένως γνωρίζει πολλὰ περισσότερα ἀπὸ σέ, τὸ ἐξάνθημά σου ἤθελεν ἀμέσως ἰατρευθῆ, δὲν ἤθελε καταντήσει πληγή, καὶ οὔτε σὺ ἤθελες ὑποφέρει τόσους πόνους καὶ βάσανα, οὔτε ἡμεῖς τόσην ἀνησυχίαν καὶ ἔξοδα. Ἡ πληγή σου λοι-

πὸν ἂς σὲ διδάξῃ νὰ συμμορφόνεσαι εἰς τὸ ἑξῆς μὲ τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς τῶν γονέων σου, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς πείρας των προβλέπουν πολλά, τὰ ὁποῖα σὺ μικρὸς καὶ ἄπειρος ὢν δὲν δύνασαι νὰ προίδῃς.

Ἡ δὲ ἀθλία καὶ ἀδύνατος κατάστασις τῆς δεξιᾶς σου χειρὸς ἂς σὲ διδάξῃ ν' ἀγαπᾷς τὴν ἐργασίαν. Ἡ ὀκνηρία, κρατοῦσα ὁλόκληρον τὸ σῶμά σου εἰς ἀργίαν καὶ ἀκινησίαν, θέλει φθείρει καὶ μαράνει αὐτό, ὡς ἐμαράνθη ἡ δεξιά σου μείνασα ἀκίνητος ἐντὸς τῶν δεσμῶν της. Φοβοῦ, τέκνον μου, μοὶ ἐπρόσθεσεν ὁ μακαρίτης πατήρ μου, τὴν ὀκνηρίαν, διότι δὲν φθείρει μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχήν· ἡ ὀκνηρία μᾶς κάμνει πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς, καὶ ἐπὶ τέλους κακούργους.

— Πολὺ δίκαιον εἶχεν ὁ μακαρίτης πατήρ σας, εἶπε τότε ὁ συμμαθητής μας Πέτρος, διακόψας τὸν Γεροστάθην, διότι καθὼς μ' ἐδιηγήθη καὶ ὁ ἰδικός μου πατήρ, ἐκ τῆς ὀκνηρίας κατήντησε κακοῦργος καὶ ἱερόσυλος ὁ ῥυπαρὸς ἐκεῖνος σιδηροδέσμιος, τὸν ὁποῖον πρό τινων ἡμερῶν ἴδομεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως.

— Καὶ πῶς; γνωρίζει ὁ ἱερεὺς τὸν σιδηροδέσμιον ἐκεῖνον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Πέτρον. — Μάλιστα, τὸν γνωρίζει, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, καὶ προχθὲς μ' ἐδιηγήθη ὅλην τὴν ἱστορίαν του.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρεκάλεσε τὸν Πέτρον νὰ μᾶς εἴπῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἱεροσύλου· ὁ δὲ Πέτρος ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΚΑΚΟΥΡΓΟΣ ΝΑΣΟΣ.

Ὁ κακοῦργος αὐτὸς ὀνομάζεται Νάσος. Ὁ πατήρ του εἶναι ῥάπτης εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ὅτε ὁ Νάσος ἦτο μικρὸν παιδίον, ὁ πατήρ του ἐφρόντισε νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον·

ἀλλὰ τόσον ἀμελής, ἄτακτος καὶ κακοήθης ἦτον, ὥστε μετὰ ἕνα χρόνον ὁ διδάσκαλος τὸν ἐδίωξε. Τότε ὁ πατήρ του ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἔχῃ εἰς τὸ ἐργαστήριόν του διὰ νὰ τὸν μάθῃ τὴν τέχνην του. Ἀλλ' ὁ Νάσος, ὢν εἰς ἄκρον νωθρὸς καὶ ὀκνηρὸς καὶ φίλος τοῦ ὕπνου, οὔτε τὴν ραπτικὴν ἤθελε νὰ μάθῃ, οὔτε βοήθειαν τινὰ εἰς τὸν πατέρα του ἔδιδεν· ἀπ' ἐναντίας πολλὰς ζημίας καὶ δυσαρεσκείας ἐπροξένει εἰς αὐτὸν, ποτὲ μὲν διὰ τῆς ῥυπαρότητός του, ποτὲ δὲ διὰ τῆς ἀμελείας καὶ τῆς ὀκνηρίας του.

Ὁ δυστυχὴς πατήρ του, ἔχων τοιοῦτον υἱόν, πολλάκις ἀνεστέναζε, καὶ δάκρυα πικρὰ ἔχυνε· συχνάκις δὲ τὸν ἐσυμβούλευε, τὸν ἐπέπληττε, τὸν ἐτιμώρει διὰ νὰ τὸν διορθώσῃ· ἀλλ' εἰς μάτην! Ἀφοῦ δὲ χρόνους τινὰς μὲ ὑπομονὴν τὸν ὑπέφερεν, ἐπὶ τέλους ἡ ὑπομονή του ἐτελείωσε, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ξενιτεύσῃ, ἐλπίζων ὅτι ἴσως ἡ ξενιτεία τὸν σωφρονίσῃ. Τῷ ἔδωκε λοιπὸν ὀλίγα χρήματα καὶ τινας καλὰς συμβουλάς, καὶ τὸν ἔστειλε νὰ εὕρῃ πόρον ζωῆς.

Ἀλλ' ὁ Νάσος καὶ τὰ χρήματα τοῦ πατρός του ἐσπατάλευσε, καὶ τὰς πατρικὰς συμβουλὰς ὀγλίγωρα ἐλησμόνησεν· ἀρχίσας δὲ νὰ πεινᾷ ἠναγκάσθη νὰ γίνῃ ὑπηρέτης.

Τότε ὁ πατήρ μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Πέτρος, τὸν προσέλαβεν ὑπηρέτην εἰς τὴν οἰκίαν μας. Ἦτο δὲ εἰκοσιδύο ἐτῶν ὁ Νάσος· ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, καθὼς μὲ εἶπεν ὁ πατήρ μου, ἦτο πολὺ δύσκολον ν' ἀπομάθῃ τὰς κακὰς ἕξεις τῆς ῥυπαρότητος καὶ ὀκνηρίας, τὰς ὁποίας παιδιόθεν εἶχεν ἀποκτήσει.

Πολλάκις ὁ πατήρ μου τὸν διέταττε νὰ νιφθῇ καὶ νὰ λουσθῇ ἐνώπιόν του, καὶ τῷ ἔδιδε καθαρὰ φορέματα· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον πάλιν ἀκάθαρτος καὶ ῥυπαρὸς ἐπαρουσιάζετο προξενῶν ἀηδίαν. Εἰς μάτην τῷ ἔλεγεν ὁ πατήρ μου τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς ὀκνηρίας· ἡ πρὸς τὴν ἐργασίαν

ἀποστροφή του καὶ ἡ πρὸς τὸν ὕπνον ἀγάπη του, ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῶσι, καθ' ἡμέραν περισσότερον ηὔξανον. Ὅθεν ἐπὶ τέλους καὶ ὁ πατήρ μου τὸν ἀπέβαλεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν μας.

Ὁ Νάσος τότε, κυλιόμενος ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὰ καπηλεῖα, ὀγλίγωρα ἐτελείωσεν ὅσα χρήματα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ πατρός μου διὰ μισθούς του· ἤρχισε λοιπὸν νὰ ζητῇ δανεικά· ἀλλὰ ποῖος τὸν δανείζει; Ὅθεν κατήντησε ψωμοζήτης εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι τὸν ἐγνώριζον ὑγιῆ, ὅλοι τῷ ἠρνοῦντο τὴν ἐλεημοσύνην των. Τότε ἔγεινεν ὁ Νάσος χοιροβοσκός· ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσέχῃ καὶ νὰ ἐπιμελῆται τοὺς ὁποίους ἔβοσκε χοίρους, ἐπροτίμα νὰ ἐξαπλόνεται καὶ νὰ κοιμᾶται μιμούμενος τὸ παράδειγμα τῶν χοίρων του. Ἠμέραν δέ τινα ἐνῷ ἐκοιμᾶτο ἔχασεν ἀρκετοὺς χοίρους. Ὁ κύριος τῶν χοίρων ἐφοβέρισε τότε τὸν Νάσον ὅτι θέλει τὸν φυλακίσει διὰ τὴν ζημίαν αὐτήν. Ὁ δὲ Νάσος ἔκτοτε ἔγινεν ἄφαντος, μέχρις οὗ τὸν συνέλαβον ἐνῷ ἔκλεπτε τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας, καὶ τώρα Κύριος οἶδε πῶς θέλει τελειώσει εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Ἀλῃπασᾶ!

Ἡ διήγησις αὕτη τοῦ Πέτρου ἤρεσε πολὺ εἰς τὸν Γεροστάθην, καθ' ὅσον μάλιστα ἐπεβεβαίωσε τοὺς λόγους τοῦ μακαρίτου πατρός του. Ἐπῄνεσε λοιπὸν τὸν Πέτρον διὰ τὴν τάξιν καὶ εὐκρίνειαν τῆς διηγήσεώς του· συγχρόνως δὲ κόψας κεράσια ὡραῖα τῷ ἐπρόσφερεν αὐτά· ἡμᾶς δὲ παρήγγειλε νὰ ἐκθέσωμεν ἐγγράφως, ἕκαστος ὅσον δύναται καλήτερα, τὴν ἱστορίαν τοῦ Νάσου, καὶ τὸ προσεχὲς Σάββατον νὰ δείξωμεν πρὸς αὐτὸν τὰς συνθέσεις μας.

Μᾶς ὡδήγησεν ἀκολούθως ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως διὰ νὰ γυμνάσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς σωματικάς μας δυνάμεις, καθὼς ἐκεῖνος ἐγύμνασε τὰς ἰδικάς του, ἐργαζόμενος ἐντὸς τοῦ κήπου του.

ΤΑ ΛΙΜΝΑΖΟΝΤΑ ΥΔΑΤΑ.

Ὅτε ἐξήλθομεν εἰς τὸν περίπατον, ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδειξε λιμνάζοντά τινα καὶ δυσώδη ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἐσήποντο πλησίον τῆς κωμοπόλεως, καὶ μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς·

— Βλέπετε, παιδία μου, τὰ δυσώδη ἐκεῖνα νερὰ τὰ ὁποῖα σαπίζουν ἐκεῖ κάτω; Ἐλπίζω ὀγλίγωρα θέλομεν τὰ ἀποξηράνει, διότι ὄχι μόνον εἶναι ὅλως διόλου ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἀλλὰ μάλιστα βλάπτουν καὶ φθείρουν τὴν ὑγείαν μας διὰ τῶν ἀναθυμιάσεών των.

Αὐτὰ τὰ ἀκίνητα καὶ δυσώδη νερὰ ἐν τούτοις ἀπεικονίζουν πληρέστατα τὸν ἀργὸν καὶ τὸν ὀκνηρὸν ἄνθρωπον, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων. Καθὼς αὐτὰ εἶναι ὅλα ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, παρομοίως καὶ ὁ ἀργὸς καὶ ὁ ὀκνηρὸς οὔτε πρὸς τὸν ἑαυτόν του, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους γίνεται χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος.

Καθὼς αὐτὰ ὡς ἐκ τῆς ἀκινησίας των φθείρονται καὶ σαπίζουν, παρομοίως καὶ ὁ ἀργός, ὡς ἐκ τῆς ἀκινησίας καὶ ἀπραξίας του, καὶ τὸ σῶμά του καὶ τὰ ἤθη του διαφθείρει καὶ καταστρέφει.

Καθὼς δὲ τὰ βαλτώδη νερὰ ἀναδίδουν ἀναθυμιάσεις δυσώδεις καὶ θανατηφόρους, ἀπαραλλάκτως καὶ ἡ ἀργία τοῦ ὀκνηροῦ ἀναδίδει ἐλαττώματα δυσειδῆ καὶ κακίας ἐπιβλαβεστάτας εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, ἥτις ἔχει τὸ δυστύχημα νὰ τὸν τρέφῃ.

Ἡ ἀργία δικαίως ἐπωνομάσθη Μήτηρ τῶν κακιῶν. Ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς, εὐκόλως καταντᾷ πτωχός, καὶ ἀκολούθως ἐπαίτης, κόλαξ, ψεύστης, ἀπατεών, κλέπτης καὶ κακοῦργος. Ἰδοὺ αἱ δυσώδεις ἀναθυμιάσεις τῆς ἀργίας, αἱ ὁποῖαι καὶ τὸν ἀργὸν καταστρέφουν καὶ τοὺς πλησίον τοῦ ἀργοῦ βλάπτουν.

Καθὼς λοιπόν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θέλομεν προσπαθήσει νὰ ἐξαλείψωμεν διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν κωμόπολίν μας αὐτὰ τὰ θανατηφόρα νερά, τοιουτοτρόπως προσπαθήσατε καὶ σεῖς νὰ ἐξαλείψετε ἀπὸ τὴν καρδίαν σας πᾶν ἴχνος ὀκνηρίας, πᾶσαν κλίσιν πρὸς τὴν θανατηφόρον ἀργίαν. Ἀγαπήσατε δὲ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ καρδίας τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον, ἐὰν θέλετε νὰ ζήσετε εὐτυχεῖς.

« Δὲν δύνασαι νὰ εὐδαιμονήσῃς ἐὰν δὲν κοπιάσῃς, εἶναι δὲ αἰσχρὸν τὸ νὰ μὴ θέλῃ τις νὰ κοπιάσῃ νέος ὤν. » Αὐτὰ εἶπεν ὁ διδακτικώτατος ποιητὴς Εὐριπίδης, ὁ σοφὸς μαθητὴς τοῦ σοφοῦ Ἀναξαγόρου.

« *Οὐκ ἂν δύναιο, μὴ καμών, εὐδαιμονεῖν.* »
» *Αἰσχρόν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν νεανίαν.* »

ΟΙ ΜΥΡΜΗΚΕΣ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑΙ.

Ἐνῷ δὲ ἐπροχωροῦσαμεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχήν, παρετήρησεν ὁ γέρων φωλεὰν μυρμήκων πολλῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι εἰσήρχοντο καὶ ἄλλοι ἐξήρχοντο.

— Ἰδού, εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, καὶ ἄλλο ὠφελιμώτατον μάθημα τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκουν οἱ μύρμηκες οὗτοι. Ἰδέτε ὁποία κίνησις, ὁποία ζωή, ὁποία φιλοπονία! Ἰδέτε πόσον μακρὰν πηγαίνουν διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἀναγκαῖά των! Ἰδέτε ὅτι ὅσοι ἐπανέρχονται καὶ ἐμβαίνουν εἰς τὴν κατοικίαν των, φέρουν συγχρόνως καί τι χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον! Ἰδέτε καὶ ὅσους ἐξέρχονται ἐκ τῆς φωλεᾶς των μὲ πόσον ζῆλον καὶ προθυμίαν τρέχουν διὰ νὰ συνεισφέρωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν κοινὴν των εὐδαιμονίαν! Παρατηρήσατε, καὶ μὴ λησμονήσατε ποτὲ εἰς τὴν ζωήν σας, πῶς αὐτὸς ὁ μικρὸς μύρμηξ, μὴ δυνάμενος νὰ μεταφέρῃ μόνος τὸν μεγάλον αὐτὸν σπόρον, βοηθεῖται προθύμως εἰς τὸ ἔργον του ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δύο ἄλλους μικροὺς συμπολίτας του!

Ἀφοῦ δὲ ἴδομεν καὶ παρετηρήσαμεν ὅλ' αὐτά, εἰς τὰ ὁποῖα διὰ τῆς βακτηρίας του ἐπροσκάλει τὴν προσοχήν μας, ὁ καλὸς γέρων μᾶς εἶπεν· — Ἂς μιμηθῶμεν τοὺς φιλοπόνους αὐτοὺς μύρμηκας, παιδία μου, ἂς ἀγαπήσωμεν τὴν ἐργασίαν καὶ προθύμως ἂς βοηθώμεθα ἀμοιβαίως ὅπως ἡ πατρὶς εὐτυχῇ, καὶ ἡμεῖς συνευτυχῶμεν μετ' αὐτῆς.

Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Γεροστάθης ὅτι καὶ ἡ θεία Γραφή, ἀποστρεφομένη τὴν ὀκνηρίαν, πρὸς τοὺς μύρμηκας καὶ τὰς φιλοπόνους μελίσσας παραπέμπει τοὺς ὀκνηρούς, λέγουσα πρὸς αὐτούς· « Ἕως πότε κοιμᾶσαι, ὦ ὀκνηρέ, » πότε θέλεις ἐγερθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου; Ὕπαγε » πρὸς τὸν μύρμηκα, καὶ ζήλευσε τοὺς δρό- » μους αὐτοῦ, καὶ γίνου σοφώτερος ἐκεί- » νου. Ὕπαγε πρὸς τὴν μέλισσαν, καὶ μάθε » πόσον εἶναι ἐργατική, καὶ πόσον ὡραίαν » κάμνει τὴν ἐργασίαν της! »

Δὲν ἀρκεῖ, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, νὰ ἐργαζώμεθα ἐνόσῳ εἴμεθα νέοι, διὰ νὰ μὴ πεινῶμεν εἰς τὸ γῆρας, καθὼς ἐργάζεται ὁ προνοητικὸς μύρμηξ ἐν καιρῷ θέρους διὰ νὰ μὴ πεινᾷ ἐν καιρῷ χειμῶνος· ἀλλὰ καὶ εὐεργετικὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ εὐάρεστα εἰς τοὺς ἄλλους ἀπαιτεῖται νὰ ᾖναι τὰ ἔργα μας. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ θεία Γραφή, ἐκτὸς τῶν μυρμήκων, ὑπενθυμίζει καὶ τὰς φιλοπόνους μελίσσας, αἱ ὁποῖαι ἐργαζόμεναι καὶ κατασκευάζουσαι μέλι καὶ κηρίον, διὰ μὲν τοῦ μέλιτός των μᾶς γλυκαίνουν, διὰ δὲ τοῦ κηρίου των μᾶς φωτίζουν.

Ο ΜΥΡΜΗΞ ΚΑΙ Ο ΤΕΤΤΙΞ.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τότε τὸν ἀκόλουθον μῦθον τοῦ Αἰσώπου·

— Ψῦχος καὶ χειμὼν δριμὺς ἐπέπεσάν ποτε εἰς τὸν Ὀ-

λυμπον· ὁ δὲ μύρμηξ ἡσύχαζεν εἰς τὴν φωλεάν του, προμηθευθεὶς ἐν καιρῷ θέρους τὰς ἀναγκαίας διὰ τὸν χειμῶνα τροφάς του. Ἀλλ' ὁ τέττιξ (τζίτζηρας), χωμένος εἰς τρύπαν, τρέμων ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ τὴν πεῖναν, παρεκάλει τὸν μύρμηκα νὰ δώσῃ καὶ εἰς αὐτὸν μέρος ἐκ τῶν τροφῶν του διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης. Ὁ μύρμηξ ἠρώτησε τότε τὸν τέττιγα, ποῦ ἦτο τὸ καλοκαίριον καὶ δὲν ἐσύναξε τροφάς; — Ἐτραγουδοῦσα, ἀπεκρίθη ὁ τέττιξ, καὶ παίζων τὸν αὐλόν μου διεσκέδαζα καὶ ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ὁδοιπόρους. — Ὁ δὲ μύρμηξ, γελῶν διὰ τὴν ἀπρονοησίαν τοῦ τέττιγος, εἶπε πρὸς αὐτόν· — Λοιπὸν χόρευε τὸν χειμῶνα, ἀφοῦ σὲ ἀρέσκει νὰ τραγουδῇς τὸ καλοκαίριον.

Ἂς ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τὸν σοφώτατον αὐτὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης· ἂς μάθωμεν νὰ μὴ χάνωμεν τοὺς πολυτίμους χρόνους τῆς νεότητός μας εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῶν διασκεδάσεων, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ τρέμωμεν, ὡς ὁ τέττιξ, γυμνοὶ καὶ πεινῶντες· διὰ νὰ μὴ ἐξευτελιζώμεθα, ὡς ἐκεῖνος, ζητοῦντες παρὰ τῶν ἄλλων βοήθειαν ἢ ἐλεημοσύνην· καὶ ἐπὶ τέλους διὰ νὰ μὴ ἀκούσωμεν παρὰ τῶν πλουσίων τὴν πικροτάτην ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν ὁ τέττιξ ἀπὸ τὸν μύρμηκα ἤκουσεν.

Ὁ συμμαθητής μας Πέτρος εἶπε τότε πρὸς τὸν Γεροστάθην τὰ ἑξῆς· — Ἀνόητος ἦτο βέβαια ὁ ὀκνηρὸς τέττιξ· ἀλλὰ νομίζω ὅτι καὶ ὁ μύρμηξ ἦτο σκληροκάρδιος, μὴ λυπηθεὶς καὶ μὴ βοηθήσας τὸν δυστυχῆ τέττιγα.

Ὀρθωτάτη εἶναι ἡ παρατήρησίς σου, φίλτατε Πέτρε, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης· ἀλλ' ἴσως δὲν ἐπερίσσευεν εἰς τὸν μύρμηκα τροφὴ καὶ διὰ τὸν τέττιγα· ἴσως ὁ μύρμηξ ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ὀκνηρὸς τέττιξ βοηθούμενος δὲν ἤθελε σωφρονισθῇ, οὔτε ἤθελεν ἀγαπήσει εἰς τὸ μέλλον τὴν ἐργασίαν.

Ο ΨΩΜΟΖΗΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ.

Ἀφοῦ ἐπηδήσαμεν, ἐτρέξαμεν καὶ ἐγυμνάσθημεν εἰς τὴν ἐξοχὴν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μετὰ τοῦ Γεροστάθου, ἐπιστρέφοντες ἴδομεν νέον πτωχόν, καθήμενον εἰς τὸν δημόσιον δρόμον, καὶ ζητοῦντα ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας μακρόθεν τὸν νέον αὐτὸν ψωμοζήτην, μᾶς εἶπεν· — Ἰδοὺ καὶ ἄλλος ὀκνηρὸς Νάσος! ἂς προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν· ἴσως εἴμεθα εἰς καιρόν· ἴσως ἡ φθοροποιὰ ἀσθένεια τῆς ὀκνηρίας δὲν ἐπροχώρησεν ἀκόμη ἕως εἰς τὰ κόκκαλά του.

Ὁ νέος ἐφαίνετο κατὰ πάντα ὑγιής, ἡ δὲ φυσιογνωμία του ἦτο μᾶλλον συμπαθητική.

Ὁ Γεροστάθης πλησιάσας αὐτὸν τὸν ἠρώτησε πῶς ὀνομάζεται.

— Χρῆστος, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, ζητῶν συγχρόνως δι'εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐλεημοσύνην ἀπὸ τὸν Γεροστάθην.

Ὁ Γεροστάθης ὅμως, ἀντὶ νὰ δώσῃ εἰς τὸν Χρῆστον ἐλεημοσύνην, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐὰν ὑποφέρῃ ἀπὸ κἀμμίαν ἀσθένειαν· ἂν οἱ πόδες, αἱ χεῖρες, τὰ κόκκαλα, οἱ ὀφθαλμοί του ἦσαν ὑγιῆ.

— Ὦ! εἶμαι πολὺ καλά, ἀπεκρίθη ὁ Χρῆστος. — Λοιπὸν διατί ζητεύεις; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Διότι εἶμαι πτωχός, εἶπεν ὁ Χρῆστος. — Καὶ διατί δὲν ἐργάζεσαι διὰ νὰ ζήσῃς; διὰ τῆς ἐργασίας ἐμπορεῖς νὰ παύσῃς μίαν ἡμέραν τοῦ νὰ ἦσαι πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῆς ζητείας πάντοτε πτωχὸς καὶ ἄθλιος θέλεις ζήσει. Ὁ Θεὸς σοὶ ἔδωκε τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐργάζεσαι καὶ ὄχι διὰ νὰ ζητῇς ἐλεημοσύνην. Εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ ψωμοζητῇ τις ὢν ὑγιὴς καὶ νέος.

Αὐτὰ μὲ πατρικὴν ἀγαθότητα εἶπεν ὁ γέρων πρὸς τὸν Χρῆστον, ὅστις μετὰ συστολῆς ἀπήντησεν ὅτι δὲν εὑρίσκει ἐργασίαν. Ὁ δὲ Γεροστάθης μὲ θυμοειδὲς ὕφος εἶπε πρὸς τὸν ψωμοζήτην· — Ἐργασίαν δὲν εὑρίσκουν μόνον ὅσοι εἶναι ὀκνηροί. Ἐὰν δὲ ἡ ὀκνηρία σὲ κατήντησε ψωμοζήτην, μὴ ἀμφιβάλλῃς ὅτι αὐτὴ ἡ ἰδέα ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ σὲ καταντήσῃ καὶ εἰς τὴν κρεμάλαν. Ὁ Θεὸς μᾶς ἔπλασε διὰ νὰ ἐργαζώμεθα, καὶ διὰ τῆς ἐργασίας νὰ γινώμεθα χρήσιμοι καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν μας καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. «Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου,» εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προπάτορά μας Ἀδάμ· ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς εἶπεν ὅτι ἄνθρωπος μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέπει νὰ τρώγῃ· «ὁ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτω.»

Ἐὰν λοιπόν, Χρῆστε, δὲν θέλῃς νὰ ἐργάζεσαι, πρέπει συγχρόνως νὰ μὴ θέλῃς καὶ νὰ ζῇς.

Ὁ νέος ψωμοζήτης ἐφάνη εἰς ἄκρον συγκινηθεὶς ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Γεροστάθου, καὶ δακρύων εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι καθ' ὅλα ἔχει δίκαιον, καὶ ὅτι τὸν παρακαλεῖ νὰ τοῦ εὕρῃ ἐργασίαν.

Ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐξήγησε τότε πρὸς τὸν Χρῆστον ποῦ εἶναι ἡ κατοικία του, καὶ τὸν παρήγγειλε νὰ ὑπάγῃ τὴν ἐπιοῦσαν πρὸς ἐντάμωσίν του.

Ἐμάθαμεν δὲ ἀκολούθως ὅτι ὁ Γεροστάθης ἐφρόντισε νὰ συστήσῃ τὸν νέον Χρῆστον ὡς μαθητευόμενον εἰς ἕνα ράπτην τῆς κωμοπόλεως, καὶ ὅτι μετά τινας χρόνους, προοδεύσας διὰ τῆς τιμιότητος καὶ τῆς φιλοπονίας του, ἀποκατέστη ράπτης εὐϋπόληπτος καὶ εὐκατάστατος εἰς Ἰωάννινα, εὐλογῶν καὶ μακαρίζων τὸν Γεροστάθην, ὅστις τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἀργίας καὶ τῆς δυστυχίας.

Ο ΟΚΝΗΡΟΣ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ.

Ἀκολούθως μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης ὅτι ὁ Νάσος καὶ ὁ Χρῆστος τῷ ὑπενθύμισαν περιστατικόν, συμβὰν πρό τινων χρόνων εἰς Βιέννην, καὶ ὅτι θέλει μᾶς διηγηθῇ αὐτὸ διὰ νὰ ἴδωμεν πόσον ἄφθονος πηγὴ κακιῶν εἶναι ἡ ὀκνηρία.

— Εἰς ἀπόκεντρόν τινα ἀγροτικὴν οἰκίαν, ἡμίσειαν περί που ὥραν μακρὰν τῆς Βιέννης, ἐκατοίκει ἀξιόλογός τις γεωργὸς μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ μονογενοῦς των υἱοῦ Βαρθολομαίου, δωδεκαετοῦς τὴν ἡλικίαν.

Τὸν Βαρθολομαῖον, ὡς υἱὸν μονάκριβον, ἐχάδευον κατὰ δυστυχίαν εἰς ἄκρον οἱ γονεῖς του, ὥστε μεταξὺ ἄλλων μικρῶν ἐλαττωμάτων ἀπέκτησε καὶ τὸ σημαντικὸν ἐλάττωμα τῆς ὀκνηρίας. Ὁ Βαρθολομαῖος ἀποκατέστη βαθμηδὸν φίλος ἄκρος τῆς ἀκινησίας, τῆς ἀναπαύσεως καὶ τοῦ ὕπνου, ἐχθρὸς δὲ ἄσπονδος παντὸς κόπου καὶ πάσης ἐργασίας. Οἱ δὲ γονεῖς του, διὰ νὰ μὴ τὸν λυπῶσι, σπανιώτατα καὶ ἐλαφρότατα ἐπέπληττον τὴν ὀκνηρίαν του· ἀλλ' αἱ ἐπιπλήξεις των οὐδὲν εὐχάριστον ἀποτέλεσμα ἔφεραν.

Ἑσπέραν τινὰ κωλικόπονος τρομερὸς κυριεύει τὸν δυστυχῆ γεωργόν· ἡ καλὴ σύζυγός του κατατρομάζει, θέλει νὰ τρέξῃ πρὸς τὸν ἰατρόν, ἀλλὰ συγχρόνως δὲν τολμᾷ ν' ἀφήσῃ μόνον τὸν πάσχοντα σύζυγόν της· ὑπηρέτην ἡ πτωχὴ δὲν εἶχεν· ὅθεν εἰς τὴν ἀπελπισίαν της ἀποφασίζει νὰ στείλῃ τὸν υἱόν της Βαρθολομαῖον εἰς Βιέννην, διὰ νὰ προσκαλέσῃ ἀμέσως τὸν ἰατρόν των πρὸς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος πατρός του.

Ὁ Βαρθολομαῖος ἐλυπήθη τὸν πάσχοντα πατέρα του· ἀλλ' ἡ ὀκνηρία του ὑπερίσχυσε, καὶ ἐλυπήθη περισσότερον τὸν Βαρθολομαῖον διὰ τὸν κόπον τὸν ὁποῖον ἤθελεν ὑποφέρει περιπατῶν ἡμίσειαν ὥραν.

Κουρασμένος λοιπόν, πρὶν ἀκόμη περιπατήσῃ ὁ ὀκνηρὸς Βαρθολομαῖος, ἐξῆλθε τῆς πατρικῆς του οἰκίας διευθυνόμενος εἰς Βιέννην, ἀλλὰ μετὰ δεκαπέντε λεπτῶν δρόμον, ἐξηπλώθη πλησίον δένδρου τινὸς διὰ ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον.

Ἡ ὀκνηρία τότε ὑπηγόρευσεν εἰς αὐτὸν τὰς ἀκολούθους ἀποτροπαίους σκέψεις· —Ἴσως ἡ μήτηρ μου ἐτρόμαξεν ἀδίκως· ἴσως ὁ πατήρ μου δὲν τρέχει κίνδυνον, καὶ ὁ πόνος του ἴσως εἶναι παραστικός· ἂν δὲ πραγματικῶς κινδυνεύῃ, ἴσως ὁ ἰατρὸς δὲν θελήσῃ ἢ δὲν προφθάσῃ νὰ ἔλθῃ ἐν καιρῷ. Ἂς μὴ περιπατήσω λοιπὸν τόσον δρόμον, καὶ κουρασθῶ ματαίως, ἂς μείνω ἐξαπλωμένος ἐδῶ, καὶ ἔπειτα λέγω πρὸς τὴν μητέρα μου ὅτι δὲν ηὗρα τὸν ἰατρόν. — Τοιαῦτα ἐσκέφθη καὶ οὕτως ἔπραξεν ὁ μοχθηρὸς καὶ κακοήθης Βαρθολομαῖος. Ἡ ὀκνηρία ἔσβυσεν εἰς τὴν καρδίαν του τὸ γλυκύτατον αἴσθημα τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπης, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα αἰσθάνονται. Ἡ ὀκνηρία τὸν κατέστησε παρήκοον εἰς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρός του, τὸν ἀνέδειξε θηρίον ἀνθρωπόμορφον, καὶ ἐπὶ τέλους τὸν ἔσπρωξεν εἰς τὸ αἰσχρότατον ἐλάττωμα τῆς ψευδολογίας. Ἐπανέρχεται λοιπὸν εἰς τὸν πατρικόν του οἶκον, ἀφοῦ διά τινα ὥραν ἀνεπαύθη ἐξαπλωμένος ὑπὸ τὸ δένδρον· καὶ ἐπανελθὼν λέγει τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον ἡ ὀκνηρία του ἐσχεδίασεν. Ἡ μήτηρ του, ἀκούουσα ὅτι ὁ ἰατρὸς δὲν εὑρέθη, ἀπελπίζεται καὶ ὀδύρεται· ὁ δὲ ἀγωνιῶν πατήρ του, ῥίπτων ἓν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ὡρολογίου, ἐννοεῖ ἀμέσως τὴν ψευδολογίαν τοῦ υἱοῦ του, διότι ἦτον ἀδύνατον ἐντὸς τόσον ὀλίγης ὥρας νὰ ὑπάγῃ εἰς Βιέννην καὶ νὰ ἐπανέλθῃ. Ἐν τούτοις δὲν λέγει ὁ δυστυχὴς τίποτε· ἀλλ' ἡ καρδία του θλίβεται καὶ κατασπαράττεται διὰ τὴν τοιαύτην διαγωγὴν τοῦ Βαρθολομαίου· ὁ πόνος του ἀποκαθίσταται δριμύτερος· καὶ μετ' ὀλίγον ἀποθνήσκει ψιθυρίζων πρὸς τὸν υἱόν του τὰς λέ-

ξεις αὐτάς· « Παῦσε τοῦ νὰ ἦσαι ὀκνηρὸς καὶ ψεύστης, — ἀγάπησε τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν, — ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρήσῃ.

Ὁ Βαρθολομαῖος ἐκ τῶν τελευταίων αὐτῶν λόγων ἐννόησεν ὅτι ὁ πατήρ του εἶχε καταλάβει τὰ πάντα· ἐλυπήθη λοιπὸν καιρίως καὶ ἔχυσε πικρότατα δάκρυα, συναισθανόμενος ὅτι ἐκ τῆς ὀκνηρίας του ἐπροξένησε τὸν θάνατον τοῦ πατρός του. Ἀλλ' οὔτε ἡ παράκαιρος λύπη του, οὔτε τὰ ἀνωφελῆ δάκρυά του ἐδύναντο πλέον νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν ζωὴν τὸν δυστυχῆ πατέρα του!

Ἔκτοτε ἔζη πάντοτε μελαγχολικὸς καὶ μονάζων· οἱ φίλοι καὶ γνώριμοί του .τὸν ἀπέφευγον ὡς ὂν ἀποτρόπαιον· συνειθίσας δὲ παιδιόθεν εἰς τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν, δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ προσηλωθῇ εἰς ἐργασίαν τινά, ὅπως δι' αὐτῆς διασκεδάσῃ τοὐλάχιστον τὴν μελαγχολίαν καὶ μοναξίαν του. Συνῃσθάνετο προσέτι ὁ Βαρθολομαῖος ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ του δὲν τὸν ἠγάπα πλέον ὡς πρότερον. Ἐπὶ τέλους γίνεται ἄφαντος, καὶ μετά τινας ἡμέρας πλησίον, τῆς Βιέννης, ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, εὑρέθη ἐν πτῶμα, καὶ αὐτὸ ἦτο τὸ πτῶμα τοῦ Βαρθολομαίου.

Ἂν τυχὸν ὁ Βαρθολομαῖος ἐπνίγη θελ η μ α τ ι κ ῶ ς εἰς τὸν ποταμόν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἰδοὺ ἡ ὀκνηρία μήτηρ καὶ ἄλλων μεγάλων δυστυχιῶν, τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς αὐτοχειρίας!

Τὸ διήγημα τοῦτο ὑπερβολικὰ μᾶς ἐμελαγχόλησεν. Ὁ δὲ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὴν κατήφειάν μας, ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν, ἡμέραν Κυριακήν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, θέλει μᾶς διηγηθῇ ἀνέκδοτά τινα πολὺ εὐάρεστα.

— Ἐντούτοις μὴ λησμονήσατε ποτέ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, μήτε τὸν κακοῦργον Νάσον, μήτε τὸν ὀκνηρὸν Βαρθολομαῖον· αὐτοὶ ἂς σᾶς ὑπενθυμίζωσι πάντοτε ὅτι ἡ ὀκνηρία εἶναι

μήτηρ ὅλων τῶν κακιῶν, ὅτι ἡ ἀργία εἶναι θάνατος καὶ ἡ ἐργασία ζωή.

Ἄνευ τῆς ἐργασίας οὔτε ἄρτον ἠθέλομεν ἔχει, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν. Ἡ ἐργασία ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀγρίου καὶ ἐπολίτισεν αὐτόν. Ἡ ἐργασία μετέβαλε τὰς ἐρήμους εἰς καλλιεργημένας καὶ καρποφόρους γαίας. Ἡ ἐργασία ἐκάλυψε τὴν γῆν μὲ πόλεις, καὶ τοὺς ὠκεανοὺς μὲ πλοῖα. Ἡ ἐργασία θεραπεύει τὰς ἀνάγκας μας ὅλας μεταβάλλουσα εἰς χρήσιμα καὶ πολύτιμα τὰ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως. Ἡ ἐργασία ἀποκαθιστᾷ τὸν πτωχὸν εὐκατάστατον καὶ τὸν βάρβαρον ἐξευγενισμένον.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐπροξένησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἔκτοτε ἠγαπήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὴν εὐεργετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐφοβήθημεν, ὡς τὰς μεγαλητέρας δυστυχίας τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Ἔκτοτε ἐπροσπαθήσαμεν νὰ μὴ ἀφίνωμεν νὰ παρέρχεται μήτε μία στιγμὴ τῆς ζωῆς μας, χωρὶς νὰ ἐνασχολῶμεν τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμά μας εἴς τι ὠφέλιμον. Ἂν δὲ τυχὸν ἐμένομέν ποτε ἀργοί, ἀμέσως ἐζητούσαμεν ἐνασχόλησίν τινα, διότι ὁ Νάσος, ὁ Βαρθολομαῖος, ὁ Γεροστάθης καὶ οἱ ἀκόλουθοι στίχοι, τοὺς ὁποίους πολλάκις ἠκούσαμεν ἀπὸ τὸν ἀγαθὸν γέροντα, ἤρχοντο εἰς τὸν νοῦν μας·

« Ἡ φιλοπονία εἶναι εὐτυχία καὶ ζωή·
» Θάνατος ἡ ὀκνηρία καὶ τῶν κακιῶν πηγή. »

Θ.

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.

« *Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος.* »
(Ἡσιόδου.)

Τὴν ἑπομένην Κυριακήν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐδιευθύνθημεν κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν του· ἐκεῖ ἦλθον καὶ τινες ἐκ τῶν γερόντων μας, οἱ ὁποῖοι συνήθως κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπεσκέπτοντο τὸν εὐεργέτην τῆς κωμοπόλεως.

Ἀφοῦ δὲ φιλοφρόνως ὑπεδέχθη ὁ ἀγαθὸς γέρων καὶ μεγάλους καὶ μικρούς, καὶ πρὸς ἕκαστον εὐπροσηγόρως ἀπεκρίθη, ἐγένετο λόγος, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, καὶ περὶ τοῦ Νάσου, καὶ περὶ τοῦ Χρήστου, καὶ περὶ τοῦ Βαρθολομαίου.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐνθυμήθη ὅτι μᾶς χρεωστεῖ διηγήσεις τινας εὐαρέστους πρὸς ἀποζημίωσιν τῆς μελαγχολίας, τὴν ὁποίαν μᾶς εἶχε προξενήσει ἡ ἱστορία τοῦ ὀκνηροῦ Βαρθολομαίου.

— Ἐνθυμοῦμαι τὴν ὑπόσχεσίν μου καὶ θέλω ἐκπληρώσει αὐτήν, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων. Θέλω σᾶς διηγηθῇ ἱστορίας τινας, αἱ ὁποῖαι θέλουν σᾶς δείξει ὅτι οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες, καὶ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι, ἠγάπων τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ δὲν ἐντρέποντο ποσῶς ἐργαζόμενοι. Τὰ καλὰ κόπῳ κτῶνται, ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοί μας· καὶ βεβαίως οὐδεὶς ἐδύνατο οὔτε ποτὲ δύναται νὰ γίνῃ εὐτυχής, μέγας καὶ ἔνδοξος ἄνευ κόπου, ἄνευ φιλοπονίας. Μόνον οἱ κακοήθεις καὶ μοχθηροὶ προτιμῶσι τὰ καπηλεῖα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν· μόνον οἱ ἀνόητοι καὶ κουφόνοες ἐντρέπονται τὴν

ἐργασίαν· δὲν αἰσχύνονται ὅμως κατασηπόμενοι εἰς τὰ καφενεῖα καὶ τὴν ὀκνηρίαν, καὶ γινόμενοι οὕτω βάρη ὀχληρὰ καὶ ἐπικίνδυνα μολύσματα εἰς τοὺς συμπολίτας καὶ εἰς τὴν πατρίδα των. — Ἐξηκολούθησε δὲ ὁ Γεροστάθης διηγούμενος τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΕΓΑΣ ΠΕΤΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ.

Τὸ σημερινὸν μεγαλεῖόν της, τὸν πολιτισμόν της, τὰς τέχνας της, εἰς τὸν αὐτοκράτορα Πέτρον χρεωστεῖ ἡ Ρωσσία, καὶ δι' αὐτὸ δικαίως ἐπωνομάσθη Μέγας ὁ αὐτοκράτωρ αὐτός. Ἀναβὰς περὶ τὸ δέκατον ἕβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας του τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἠθέλησεν ὄχι μόνον νὰ κυβερνήσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ πολιτίσῃ τοὺς τότε βαρβάρους καὶ ἀμαθεῖς ὑπηκόους του.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπεφάσισε νὰ διδαχθῇ πρῶτος αὐτὸς διὰ νὰ διδάξῃ ἔπειτα τοὺς λαούς του. Ὅθεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Πέτρος Τίμμερμαν μετέβη τῷ 1697 εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς Ὁλλάνδας καὶ Ἀγγλίας, ὅπου ἐργαζόμενος ὡς ἁπλοῦς ἐργάτης ἐδιδάχθη τὴν ξυλουργίαν, σιδηρουργίαν, ναυπηγίαν, ναυτικήν, ὀχυρωματικὴν καὶ ἄλλας ἀναγκαίας εἰς τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος του τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Ἐξύπνα δὲ πάντοτε πολὺ ἐνωρίς, ἤναπτε μόνος τὴν ἑστίαν του, καὶ πολλάκις ἐμαγείρευε μόνος τὸ λιτὸν φαγητόν του· ζῶν δὲ ὡς ἁπλοῦς ἐργάτης ὑπεβάλλετο εὐχαρίστως εἰς ὅλας τὰς βαρείας τῶν ἐργοστασίων ὑπηρεσίας. Καὶ εἰς τὴν Ὁλλάνδαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἅπαντες ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἐπιμελὴς ἐκεῖνος ἐργάτης ἦτον ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας· ἀλλ' ὁ ἀληθῶς Μέγας ἀνὴρ δὲν ἐντρέπετο ποσῶς ἐργαζόμενος καὶ κοπιάζων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ρωσσίαν ἐσυνείθιζεν ὁ Μέγας Πέτρος νὰ ἐπισκέπτεται ὅλα τὰ ἐργοστάσια καὶ τεχνουργεῖα

τῆς αὐτοκρατορίας του διὰ νὰ ἐνθαῤῥύνῃ καὶ συγχρόνως διὰ νὰ διδάσκῃ καὶ προάγῃ τοὺς τεχνίτας καὶ τὰς τέχνας. Ἐπεσκέφθη λοιπὸν καὶ τὸ πλησίον τῆς Μόσχας σιδηρουργεῖον τοῦ Μύλλερ· ἠθέλησε δὲ ἐντὸς τοῦ σιδηρουργείου τούτου νὰ ἐργασθῇ καὶ αὐτὸς ὡς ἁπλοῦς ἐργάτης διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς ὑπηκόους του ὅτι ἡ ἐργασία καὶ αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐργόχειρα, ὄχι μόνον τοὺς ἁπλοῦς πολίτας δὲν ἀτιμάζουν, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς τοὺς αὐτοκράτορας.

Ἐργασθεὶς λοιπὸν ἡμέρας τινας καὶ σφυρηλατήσας σίδηρον 18 πουτίων βάρους, ἐπαρουσίασεν αὐτὸν εἰς τὸν Μύλλερ, καὶ ἐζήτησεν ὡς ἐργάτης τὴν πληρωμὴν τῶν κόπων του. Λαβὼν δὲ τὴν ἀντιμισθίαν του ἠγόρασεν ἀμέσως ἓν ζεῦγος ὑποδημάτων, τῶν ὁποίων εἶχε πολλὴν ἀνάγκην· καὶ τὰ ὑποδήματα ταῦτα δεικνύων συχνάκις εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι ποτὲ δὲν ἐχάρη ὑποδήματα ὅσον αὐτά, τὰ ὁποῖα ἀπέκτησε διὰ τοῦ ἱδρῶτος τοῦ προσώπου του.

Ο ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ.

Ἐνῷ διήρκει ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀγγλαμερικανῶν κατὰ τῆς Ἀγγλίας, εἰργάζοντο ἡμέραν τινα εἷς τι ὀχύρωμα ὀλίγοι Ἀγγλαμερικανοὶ στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ δεκανέως των· προσπαθοῦντες δὲ νὰ ὑψώσωσι στύλον βαρύτατον, ὑπερβολικὰ ἐκοπίαζον· ἀλλ' ὁ δεκανεύς των, ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν χειρῶν του εἰς τὴν ἐπίπονον ἐργασίαν των, ἐπρότρεπεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον των διὰ τῶν ἐνθαῤῥυντικῶν μόνον φωνῶν του.

Ἄγνωστος δὲ διαβάτης παρατηρῶν ταῦτα πάντα ἐρωτᾷ τὸν δεκανέα, διατί δὲν βοηθεῖ καὶ διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς κοπιάζοντας στρατιώτας πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας. Ἀλλ' ὁ δεκανεὺς ὑπερηφάνως ἀποκρίνεται· — Καὶ δὲν βλέπεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι δεκανεύς; — Συγχωρήσατέ μοι, κύριε δε-

κανεῦ, λέγει ὁ ἄγνωστος κλίνων τὴν κεφαλὴν ὑποκλινέστατα, δὲν παρετήρησα τὸν βαθμόν σας. — Καὶ πετῶν ἀμέσως τὸ σκιάδιον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του ἀρχίζει αὐτὸς νὰ βοηθῇ τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ στύλου. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς του ἐπερατώθη, ἐνδυθεὶς καὶ ἀποχαιρετήσας μὲ σέβας τὸν δεκανέα εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Ὁσάκις, κύριε δεκανεῦ, ἔχετε ἀνάγκην ἐργασίας τινος βαρείας, δύνασθε νὰ προσκαλῆτε ἐλευθέρως τὸν Γενικὸν Ἀρχηγόν σας, τὸν στρατηγὸν Βασιγκτῶνα, ἐγὼ δὲ προθύμως θέλω τρέχει πρὸς βοήθειάν σας.—Κατηχυμμένος καὶ ἐμβρόντητος ἔμεινεν ὁ δεκανεὺς ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς ἐπαναστάσεως. Μικρὸς καὶ ἀσήμαντος ὁ δεκανεὺς ἀπέφευγε τὸν κόπον καὶ δὲν κατεδέχετο τὴν ἐργασίαν· ἀλλ' ὁ μέγας Βάσιγκτων οὔτε τὸν κόπον ἐφοβεῖτο, οὔτ' ἐντροπήν, ἀλλὰ χρέος ἐνόμιζε τὸ νὰ μεταχειρίζεται εἰς ἐργασίαν τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας διὰ νὰ ἐργάζεται τῷ ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Βάσιγκτων ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἔνδοξος, λατρευόμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ θαυμαζόμενος παρὰ πάντων. Αὐτὸς διεύθυνε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον τῆς πατρίδος του· ἐλευθερώσας δὲ καὶ κυβερνήσας αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ καθαροῦ πατριωτισμοῦ του, δικαίως ἐπωνομάσθη Μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς καὶ πατὴρ τῆς πατρίδος.

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΤΕΛΕΑΡΧΟΣ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἐκ τῶν προγόνων μας δὲν ἐφοβοῦντο τὸν κόπον, δὲν ἐντρέποντο τὴν ἐργασίαν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης. Ὁ ἀρχαιότερος μετὰ τὸν Ὅμηρον ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας ψάλλων·

« Ἄτιμος εἶν' ἡ ἀργία,
» Ἔντιμος ἡ ἐργασία. »

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ῥήτωρ τῶν Ἀθηνῶν Ἰσοκράτης, ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ἰδέαν κηρύττων ὅτι ἡ ἀρετή, τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀξιέπαινον. « Τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγεῖται ἡ ἀρετή. »

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἀνεφάνη ὁ μεγαλήτερος στρατηγὸς ὅλης τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, κατορθώσας καὶ τὴν ὑπεροψίαν τῶν ἀγερώχων Λακεδαιμονίων νὰ ταπεινώσῃ, καὶ τὴν ἄδοξον πατρίδα του νὰ δοξάσῃ καὶ πρώτην τῆς Ἑλλάδος ν' ἀναδείξῃ αὐτήν, ποτὲ δὲν ἐφοβήθη τὸν κόπον, ποτὲ δὲν ἐντράπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελὴς καὶ ἂν ἦτον. Ἐγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου· οὐδεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἔνδοξος, διὰ τῶν κόπων γεννᾶται ἡ δόξα. « Οὐδεὶς ὢν ῥάθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ, ἀλλ' οἱ πόνοι γεννῶσι τὴν εὐανδρίαν. »

Φθονεροί τινες ἐχθροί του ζηλοτυποῦντες τὴν μεγάλην του δόξαν, ἐπέτυχον διὰ τῶν ῥαδιουργιῶν των νὰ ἐκλεχθῇ πρὸς περιφρόνησιν τελέαρχος, ἤτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν.

Ἀλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας δὲν ἠγανάκτησε, δὲν παρητήθη, δὲν ἐπροτίμησε τὴν ἀργίαν ἀπὸ τὴν εὐτελῆ ὑπηρεσίαν· ἀπ' ἐναντίας προθύμως ἐδέχθη τὴν τελεαρχίαν.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐδίδαξε καὶ τοὺς συμπολίτας του Θηβαίους, καὶ τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους του Ἕλληνας, πρῶτον ὅτι ἕκαστος καλὸς πολίτης χρεωστεῖ νὰ ὑπακούῃ προθύμως εἰς τὰς προσκλήσεις τῆς πατρίδος του ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι, καὶ δεύτερον ὅτι ἡ μὲν ὑψηλὴ θέσις

δὲν τιμᾷ τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτήν, ἡ δὲ μικρὰ δὲν ἀτιμάζει τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

Πόσον εὐτυχὴς τῷ ὄντι, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἡ Πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα δημόσια ἐπαγγέλματα εἶναι ἐμπιστευμένα εἰς ἄνδρας ἀνωτέρους τῶν θέσεών των!

Πόσον δὲ ἡ δυστυχὴς καὶ ἀθλία ἡ Πολιτεία ἐκείνη, εἰς τῆς ὁποίας τὰς δημοσίους θέσεις διορίζονται ἄνδρες κατώτεροι τῶν θέσεών των!

Αὐτὰ μᾶς ἐδίδαξεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, ἐνόσῳ ὑπάρχει ἱστορία εἰς τὸν κόσμον, θέλει μείνει ἀθάνατος μετὰ τῶν δύο ἐνδόξων θυγατέρων του. Αἱ θυγατέρες τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἶναι αἱ λαμπραί του νίκαι εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ εἰς τὴν Μαντινείαν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου καὶ πληγωθεὶς ἔπεσεν ἐνδόξως ὑπὲρ τῆς πατρίδος του.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν δυστυχῆ. — Καὶ διατί; ἠρωτήσαμεν τὸν γέροντα. — Διότι, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, αἱ τότε δυστυχεῖς περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος τὸν ἠνάγκασαν ν' ἀγωνισθῇ ὄχι ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος ἀλλ' ὑπὲρ τῶν Θηβῶν μόνον, ὄχι κατὰ βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἕλληνες, ἐνῷ Ἕλλην ἐπίσης ἦτο καὶ ὁ ἔνδοξος Ἐπαμεινώνδας.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΑΝΤΑΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΖΥΜΟΝΟΥΣΑ.

Εἷς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτον, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐναρετώτερος καὶ φρονιμώτερος πολιτικός, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἀξιώτερος στρατηγὸς τῆς ἐποχῆς του.

Πόνος γὰρ εὐκλείας πατήρ, εἶπεν ὁ Εὐριπίδης.

Ἐὰν λοιπὸν ὁ κόπος εἶναι πατὴρ τῆς δόξης, σημεῖον ὅτι καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις τοσοῦτον ἐδοξάσθη οὔτε τὸν κόπον ἐφοβήθη ποτέ, οὔτε τὴν ἐργασίαν ἐντράπη.

Ὅτε οἱ Πρέσβεις τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηνῶν Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα τὰ ὁποῖα ἔστελλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εὗρηκαν τὸν μὲν Φωκίωνα ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμόνουσαν τὸν ἄρτον τῆς οἰκίας της.

Τότε δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν ἠρώτησε τὸν Γεροστάθην, ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἦτον ὁ πατὴρ τοῦ νέου Φώκου, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε μᾶς ἀνέφερε.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης, αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συχνάκις θέλω σᾶς ἀναφέρει.

Οἱ μουσικοί, οἱ συγγράφοντες μουσικὰ μελοδράματα, ὁσάκις ἐπιτύχωσι μελῳδίαν τινα ὡραίαν, ἀγαπῶσι νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ μελοδράματός των. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν μελόδραμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελῳδίας τινας ἐξόχως ἁρμονικὰς καὶ ὡραίας· τοιαῦται δὲ εἶναι ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμεινώνδας. Τὰς ἐναρμονίους ταύτας μελῳδίας συχνάκις θέλω ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὢν βέβαιος ὅτι πάντοτε θέλουν τέρπει τὰς ἀκοάς σας καὶ εὐφραίνει τὰς καρδίας σας.

Ἄλλος τότε ἐκ τῶν ἀκροατῶν τοῦ Γεροστάθου παρετήρησεν ὅτι ὁ Φωκίων καὶ ἡ σύζυγός του ἴσως ἔζων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς ἁπλοηθείας, καὶ δι' αὐτὸ ὁ μὲν Φωκίων ἤντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἐζύμονεν.

— Ὄχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης. Ὁ Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς Ἰθάκης Πηνελόπη ὕφαινε τὸν ἱστόν της, ἡ δὲ βα-

σιλόπαις Ναυσικάα ἔπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἐνδύματά της, καὶ ἡ βασίλισσα τῶν Φαιάκων ἔγνεθεν ἀπὸ τὸ πρωΐ τῆς ἡμέρας. Οὔτε κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς χρόνους τῆς παλαιᾶς Γραφῆς ἔζη ὁ Φωκίων, ὅτε ἡ Ῥεβέκκα καὶ ἡ Ῥαχὴλ ἔβοσκον μόναι τὰ ποίμνιά των.

Ἀπ' ἐναντίας ὁ Φωκίων ἔζη ὅτε ἡ πολυτέλεια, συνωδευμένη ὑπὸ τῶν πιστῶν δορυφόρων της, τῆς διαφθορᾶς, τῆς κακοηθείας, τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς ἀναιδείας, εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατασκάπτουσα τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν προητοίμαζε τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν πτῶσιν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ Φωκίων δὲν παρεσύρθη ἀπὸ τὸν ὀλέθριον χείμαῤῥον τῆς πολυτελείας καὶ τῆς διαφθορᾶς· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἤντλει, ἡ δὲ γυνή του ἐζύμονε, διαμαρτυρούμενοι οὕτως ἀμφότεροι κατὰ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας.

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΗΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἐνῷ ὁ Γεροστάθης ἐτελείωνε τοὺς λόγους αὐτούς, παρετήρησε τὸν Κὺρ Ζήσην πλησιάζοντα τὸν υἱόν του Ἰωάννην, καὶ ἀποτεινόμενον πρὸς αὐτὸν μὲ ὕφος μᾶλλον θερμὸν καὶ θυμοειδές.

— Τί ἔχεις, Κὺρ Ζήση, εἶπε τότε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης, καὶ φαίνεσαι θυμωμένος κατὰ τοῦ Ἰωάννου; Μήπως τὸν ἐνθυμίζῃς νὰ ἐξυπνᾷ πρωὶ καὶ ν' ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν περισσότερον ἀπὸ τὸν ὕπνον; Ἔχεις δίκαιον, Κὺρ Ζήση, ἡ ἐργασία μᾶς τρέφει καὶ μᾶς ἐνδύει καὶ ὑγιεῖς μᾶς διατηρεῖ, ἐνῷ ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἀργία εἶναι πτωχεία καὶ πεῖνα, ἀσθένεια καὶ κακοήθεια.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Κὺρ Ζήσης, εὐτυχῶς τώρα καὶ πολὺ πρωὶ ἐξυπνᾷ ὁ Ἰωάννης καὶ πολὺ ἐπιμελεῖται εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλὰ προχθὲς ἄλλην φιλονεικίαν εἶχα μὲ αὐτόν.

Μ' ἔλεγεν ὅτι ἅμα τελειώσῃ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου σκοπεύει νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἰωάννινα ἢ Κωνσταντινούπολιν νὰ γίνῃ γραμματικὸς ἢ διδάσκαλος· καὶ ὅτε τὸν ἐνθύμισα τὰ χωράφια καὶ τὰ ἀμπέλια τὰ ὁποῖα καλλιεργῶ καὶ ζῶμεν, μὲ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἁρμόζει εἰς ἕνα γραμματισμένον νὰ γίνῃ γεωργὸς ἢ τεχνίτης. Τώρα δὲ τὸν ἐρωτοῦσα ἂν ἤκουσεν αὐτὰς τὰς ὡραίας ἱστορίας τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς σ' ἐφώτισε καὶ μᾶς ἐδιηγήθης, καὶ τὸν ἔλεγα ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι κατεδέχθησαν καὶ ξυλουργοί, καὶ σιδηρουργοί, καὶ βαστάζοι νὰ γίνωσι, καὶ τοὺς δρόμους νὰ ἐπιστατῶσι, καὶ νερὸν νὰ σύρωσιν· ὁ δὲ Κὺρ Ἰωάννης, υἱὸς πτωχὸς καὶ ἀσήμαντος πτωχοῦ καὶ ἀσημάντου πατρός, δὲν καταδέχεται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμά μου καὶ νὰ γίνῃ γεωργός! Ἐγὼ ὁ δυστυχὴς ἄλλον υἱὸν δὲν ἔχω, ἡ ἡλικία μου προχωρεῖ· ποῖος λοιπὸν θέλει μὲ βοηθεῖ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιστασίαν τῶν κτημάτων μου; Καλὰ ἴσως εἶναι, Κὺρ Γεροστάθη μου, τὰ γράμματα καὶ τὰ σχολεῖα· ἀλλὰ διὰ τὰ παιδία ἡμῶν τῶν πτωχῶν νομίζω ὅτι δὲν εἶναι, διότι γεμίζουν ἀέρα αἱ κεφαλαί των.

Αὐτὰ μὲ στενοχωρίαν καὶ μὲ ἀρκετὸν ἀγῶνα εἶπεν ὁ Ζήσης. Ὁ δὲ υἱός του, ὁ συμμαθητής μας Ἰωάννης, ῥίψας τοὺς ὀθφαλμοὺς κάτω καὶ κατακοκκινίσας ἀπὸ ἐντροπὴν ἔμεινεν ἀκίνητος ὡς κατάδικος.

Μετά τινα δὲ διακοπὴν ὁ Γεροστάθης ἀπήντησε τὰ ἑξῆς πρὸς τὸν Ζήσην· — Κάπου ἀνέγνωσα, Κὺρ Ζήση, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι βάρβαροι Σκῦθαι ἐτύφλοναν τοὺς δούλους των διὰ νὰ μὴ ἀπασχολῶνται ἐνῷ ἐκτύπων τὸ βούτυρον· ἄλλοι δὲ τυφλόνουν τὰ ἀθῶα ἀηδόνια διὰ νὰ τραγουδῶσι καλήτερα. Κατὰ μίμησιν αὐτῶν βλέπω ὅτι καὶ σὺ ἐπεθύμεις νὰ μένωσι τὰ παιδία τῶν πτωχῶν τυφλά, διότι ὁ υἱός σου ἔτυχε νὰ σὲ εἴπῃ μίαν ἀνοησίαν.

Βεβαιώσου, Κὺρ Ζήση, ὅτι μόνον ὅσαι κεφαλαὶ εἶναι κοῦφαι γεμίζουν ἀέρα ἀπὸ τὰ γράμματα· ἀλλ' ὅσαι ἔχουν ἐγκέφαλον, αὐταὶ διὰ γραμμάτων τρέφουν καὶ ἐνδυναμόνουν τὸν ἐγκέφαλόν των, καὶ τότε δὲν μένει ἐντὸς τῶν κεφαλῶν τούτων τόπος διὰ ἀέρας καὶ καπνούς.

Ἐὰν εἶχες τὸν υἱόν σου ἀγράμματον, ἤθελες ἔχει ἕνα βοηθὸν ὀλίγον διαφέροντα ἀπὸ ἓν γομάριον, τὸ ὁποῖον μὲ ὀλίγα χρήματα ἐμπορεῖς ν' ἀγοράσῃς. Ἀλλ' εἰς τὸ σχολεῖον ὁ Ἰωάννης μανθάνει νὰ σοὶ ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ σοὶ γράφῃ τὰ γράμματα τὰ ὁποῖα λαμβάνεις καὶ στέλλεις, καὶ νὰ κρατῇ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐσόδων καὶ τῶν ἐξόδων διὰ νὰ γνωρίζῃς ποῦ εὑρίσκεσαι· εἰς τὸ σχολεῖον μανθάνει νὰ σοὶ ἀναγινώσκῃ κατὰ τὸ ἑσπέρας καὶ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας βιβλίον τι διασκεδαστικὸν καὶ ὠφέλιμον, καὶ τοιουτοτρόπως σὲ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸ καπηλεῖον ἢ τὸ καφενεῖον, ὅπου ἤθελες ὑπάγει διὰ νὰ περάσῃς τὴν ὥραν σου πίνων ἢ χαρτοπαίζων· εἰς τὸ σχολεῖον ἐπὶ τέλους ὁ Ἰωάννης, Κὺρ Ζήση, μανθάνει τὰ πρὸς τὸν Θεόν, τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς του, τὰ πρὸς τὸν ἑαυτόν του καὶ τὰ πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους χρέη του, διὰ νὰ γίνῃ καλὸς χριστιανός, καλὸς υἱὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος.

Ὁ Ζήσης συλλογισθεὶς ὀλίγον·—Ἔχετε δίκαιον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην, καλὰ καὶ ἅγια εἶναι τὰ γράμματα, καὶ ἐγὼ ὁ ἀγράμματος καθ' ἡμέραν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην των. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ στενοχωροῦμαι, πῶς νὰ μὴ ἀγανακτῶ, ὅταν ἀκούω ὅτι ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ μοῦ φύγῃ ἐξ αἰτίας τῶν γραμμάτων;

— Ἂν ὁ Ἰωάννης, Κὺρ Ζήση, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἔχῃ, ὡς ἐλπίζω, ὀλίγον νοῦν, βεβαιώσου ὅτι δὲν θέλει σὲ ἀφήσει, ὅσα γράμματα καὶ ἂν μάθῃ, ἀλλ' ὡς καλὸς υἱὸς θέλει ἀκολουθήσει τὸ ὡραῖον ἐπάγγελμά σου. Ὁ Ἰωάννης

σου εἶναι ἀκόμη νέος καὶ ἄπειρος, καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ὅλαι αἱ τέχναι, ὅλα τὰ ἐργόχειρα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι ἐντιμότατα καὶ ὠφελιμώτατα, ὅταν τιμίως μετέρχεταί τις αὐτά, καὶ ὅτι μόνον ἡ ἀργία καὶ ἡ κακοήθεια εἶναι αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα!

Ὅστις ἐντρέπεται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός του, βεβαίως καὶ μάταιος εἶναι, καὶ καλὴν καρδίαν δὲν ἔχει· ἀργὰ δὲ ἢ ὀγλίγωρα θέλει τιμωρηθῇ καὶ μετανοήσει διὰ τὴν ἀνόητον ματαιότητά του καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα του ψυχρὰν διαγωγήν του.

Οἱ φρόνιμοι υἱοὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, ἐκτὸς ἂν περιστάσεις ἔκτακτοι ἢ προτερήματα ἔξοχα σπρώξωσιν αὐτοὺς εἰς ἄλλα ἀνώτερα ἔργα.

Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι δένδρον ἕτοιμον, φυτευμένον, καλῶς ριζωμένον καὶ ἤδη δίδον καρπούς· ἀλλὰ τὸ νέον ἐπάγγελμα, τὸ ὁποῖον ὁ μάταιος υἱὸς θέλει νὰ εὕρῃ, εἶναι δένδρον ἄγνωστον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς πρόκειται νὰ φυτεύσῃ, μὴ γνωρίζων ἂν ἐπὶ τέλους ριζώσῃ καὶ καρποφορήσῃ· οὐδεμίαν δὲ συμβουλὴν ἢ ὁδηγίαν ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τοῦ νέου τούτου δένδρου δύναται νὰ περιμένῃ παρὰ τοῦ πατρός του.

Ἐάν, Ἰωάννη μου, εἶπεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητήν μας, ἀκολουθήσῃς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου, αὐτός, ὅστις βεβαίως σὲ ἀγαπᾷ περισσότερον παντὸς ἄλλου, θέλει σὲ συμβουλεύει, σὲ ὁδηγεῖ, σὲ διευκολύνει εἰς τὸ ἔργον σου, καὶ οὕτως εὐκόλως καὶ συντόμως θέλεις προοδεύσει εἰς αὐτό. Ἀλλ' ἂν ζητήσῃς νέον στάδιον ζωῆς, ποῖος θέλει σὲ ὁδηγεῖ καὶ σὲ συμβουλεύει μὲ τὴν προθυμίαν καὶ μὲ τὸν ζῆλον τοῦ πατρός σου; Κληρονομῶν δὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου θέλεις κληρονομήσει συγχρόνως καὶ ὅλους τοὺς γνωρίμους, ὅλους τοὺς φίλους τοὺς ὁποίους

διὰ τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀπέκτησεν· εἰς αὐτοὺς θέλεις προσθέσει καὶ σὺ ἄλλους νέους· προσθέτων δὲ εἰς τὴν πεῖραν τοῦ πατρός σου καὶ τὴν ἰδικήν σου, θέλεις ἀναπτύξει καὶ τελειοποιήσει βαθμηδὸν τὸ πατρικόν σου ἐπάγγελμα, καὶ θέλεις καταστήσει αὐτὸ ἐπωφελέστερον.

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἡ γεωργία καὶ ὅλαι αἱ τέχναι ἐπροόδευσαν καὶ ἐτελειοποιήθησαν, καὶ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος κατήντησεν ἐσωτερικῶς μέγα καὶ εὐτυχές. Καὶ διατί; διότι ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ, ἀφοῦ σπουδάσῃ τὰ ἐγκύκλια μαθήματά του, γίνεται γεωργός, ὅσον πλούσιος καὶ ἂν εἶναι ὁ πατήρ του, ὁ υἱὸς τοῦ σιδηρουργοῦ σιδηρουργός, καὶ ἐν γένει ἕκαστος υἱὸς ἀκολουθεῖ τὴν τέχνην ἢ τὸ ἔργον τοῦ πατρός του. Τοιουτοτρόπως ὅλοι εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἶναι καλῶς ἀναθραμμένοι, ὅλοι εὐκατάστατοι, ὅλοι πολιτισμένοι καὶ εὐυπόληπτοι, ὁποιονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἔργον διὰ τοῦ ὁποίου ζῶσιν. Ἑπομένως ξυλουργός τις, υἱὸς καὶ ἔγγονος ξυλουργοῦ, εἶχεν ἐκλεχθῇ πέρυσι Δήμαρχος τοῦ Λονδίνου· ἄλλος δὲ κρεωπώλης, υἱὸς καὶ ἔγγονος κρεωπώλου, ἀποθανὼν ἀφῆκε τριάκοντα χιλιάδας λιρῶν στερλινῶν εἰς τοὺς κληρονόμους του· ἄλλος δὲ ἀρτοποιός, ἔχων πατέρα καὶ πάππον ἀρτοποιούς, δέκα χιλιάδας λιρῶν στερλινῶν ἔδωκε προῖκα εἰς τὴν θυγατέρα του. Πολλοὶ δὲ γεωργοί, τεχνῖται, ἐργοστασιάρχαι ἔφθασαν εἰς τὰς πρώτας θέσεις τῆς πατρίδος των καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας· διότι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καθὼς εἶπεν ὁ βασιλεύς της Γεώργιος ὁ τρίτος, ἡ θύρα τῆς ἀριστοκρατικῆς εὐγενείας εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντα Ἄγγλον ἀναφανέντα εἰς τὴν πατρίδα ἐξόχως ὠφέλιμον, ὁποιονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἐργόχειρον ἢ τὸ ἐπάγγελμά του.

Διὰ νὰ προσηλόνωνται δὲ οἱ Ἀγγλόπαιδες εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ ἰδίως εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, μεταξὺ τῶν πρώτων διηγημάτων, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκουν, εἶναι καὶ τὸ διήγημα τοῦ Μαυρικίου. Κατὰ παράκλησίν μας δὲ ἐδιηγήθη ἐν συντόμῳ ὁ γέρων καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτήν.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Μαυρικίου ἦτο κατ' ἀρχὰς ἁπλοῦς ἐργάτης εἰς ἓν ὑφαντήριον τῆς Ἀγγλικῆς πόλεως Δέρβης· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς φιλοπονίας καὶ οἰκονομίας του, καὶ διά τινος ἐφευρέσεως τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑφαντικῆς μηχανῆς, κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγων χρόνων ν' ἀποκατασταθῇ ἰδιοκτήτης καὶ ἐργοστασιάρχης μεγάλου ὑφαντηρίου, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυσεν ἐπιστατῶν καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ υἱός του Μαυρίκιος, ἀφοῦ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια εἰς τὸ σχολεῖον, εἰργάζετο ὑπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὸ ὑφαντήριον αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του κληρονομήσας, ὡς μονογενὴς υἱός, ὁλόκληρον τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνόμισεν ὅτι ἦτον ἀνοησία, καὶ μάλιστα ἀπρεπὲς εἰς νέον ἔχοντα τόσην κατάστασιν καὶ σπουδάσαντα γράμματα εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ ἐξακολουθήσῃ μετερχόμενος τὴν ὑφαντικήν.

Ὅθεν πωλήσας τὸ πατρικόν του ἐργοστάσιον μετέβη εἰς τὴν πολυέξοδον πρωτεύουσαν τῆς Ἀγγλίας, τὸ Λονδῖνον, διὰ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ ὡς εὐγενὴς εὐκατάστατος, μὴ ἔχων ἀνάγκην ἐργασίας.

Ἀλλὰ μὴ γνωρίζων ὁ Μαυρίκιος νὰ διαχειρισθῇ τὴν χρηματικήν του περιουσίαν, καθὼς ἐγνώριζε τὴν ὑφαντικήν, μέγα μέρος τῆς καταστάσεώς του ἐντὸς μικροῦ διαστήματος ἔχασεν εἰς Λονδῖνον.

Ἐνοικιάζει ἀκολούθως οἰκίαν λαμπρὰν εἰς τὴν συνοικίαν τῶν ἀέργων εὐγενῶν, διακοσμεῖ αὐτὴν πλουσίως, προσλαμβάνει, ὡς οἱ εὐγενεῖς, ὑπηρέτας ἔχοντας τὰς κεφαλὰς των γελοίως ἀλευρωμένας, καὶ ἀρχίζει νὰ περιφέρεται εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς συνδένδρους περιπάτους τῆς μεγαλοπόλεως πρὸς διασκέδασιν τῆς ἀργίας του.

Ἀλλά, κουραζόμενος ὑπερβολικὰ ἐκ τῶν ἀσκόπων αὐτῶν περιπάτων του ὁ Μαυρίκιος, ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην ἑνὸς ἵππου· ἀγοράζει λοιπὸν αὐτόν· καὶ παρατηρήσας ὅτι οἱ ἔφιπποι εὐγενεῖς παρακολουθοῦνται καὶ ὑπὸ ὑπηρετῶν ἐφίππων, ἀγοράζει καὶ δεύτερον ἵππον διὰ τὸν ὑπηρέτην του.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐγνώριζεν ὁ Μαυρίκιος τοὺς ἵππους ὡς ἐγνώριζε τὴν ὑφαντικήν, οἱ ἵπποι τοὺς ὁποίους ἠγόρασεν εἶχον ἐλαττώματα τοιαῦτα, ὥστε μετά τινας μῆνας ἐψόφησαν. Συγχρόνως δὲ κουρασθεὶς καὶ ἀπὸ τὴν ἱππασίαν, ἀγοράζει ἅμαξαν καὶ ἵππους, ὅπως ἐπ' αὐτῆς περιφέρεται ἀναπαυτικώτερα καὶ μεγαλοπρεπέστερα.

Μὴ εὑρίσκων δὲ μετά τινα καιρὸν ἀρκετὴν διασκέδασιν καὶ εἰς τὰς ἐφ' ἁμάξης καθημερινὰς ἐκδρομάς του, ἤρχισε νὰ συχνάζῃ καὶ τὰς ἑσπερινὰς θεατρικὰς παραστάσεις. Ἀλλ' εἰς τὰ θέατρα, ἀντὶ νὰ βελτιωθῶσι διὰ τῆς διασκεδάσεως τὰ ἤθη τῶν θεατῶν, κατὰ τὸν εὐγενῆ καὶ κοινωνικὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐσυστήθησαν, δυστυχῶς πολλάκις χειροτερεύουν ὡς ἐκ τῆς ἀκρισίας, τῆς ἀβελτηρίας καὶ τῆς κακοηθείας θεατρικῶν τινων συγγραφέων. Πολλὰς ἑπομένως κακοηθείας ἐδιδάχθη καὶ ὁ Μαυρίκιος εἰς τὰ Ἀγγλικὰ θέατρα, αἱ ὁποῖαι ἐπετάχυναν τὸν ἀφανισμόν του.

Βαρυνθεὶς ἐπὶ τέλους καὶ τὰς θεατρικὰς διασκεδάσεις, ἤρχισε νυκτερινὰς ἐπισκέψεις εἰς ἀπόκρυφά τινα καταστήματα τυχηρῶν παιγνιδίων, εἰς τὰ ὁποῖα τοσούτῳ μᾶλλον ἐπροσκολλᾶτο, καθ' ὅσον ἡ χρηματική του περιουσία καθ' ἡμέ-

ραν σημαντικῶς ἠλαττοῦτο, ἐλπίζων διὰ τῆς χαρτοπαιξίας καὶ τῶν ἄλλων τυχηρῶν παιγνιδίων ν' ἀνακτήσῃ ἢ καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν κατάστασίν του.

Δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχὴς τὰς δολιότητας καὶ τοὺς κινδύνους τῶν τυχηρῶν αὐτῶν παιγνιδίων, καθὼς ἐγνώριζε τὴν ὑφαντικήν του. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν κατέστρεψεν ἐντὸς δύο ἐτῶν ὁ Μαυρίκιος διὰ τῆς ὀκνηρίας καὶ κακοηθείας του ὅσα ὁ φιλόπονος πατήρ του διὰ τῶν πολυετῶν κόπων του ἀπέκτησεν.

Εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον ἔχασε καὶ τὰ λαμπρά του ἔπιπλα, καὶ τὴν ἅμαξάν του, καὶ τοὺς ἵππους του, καὶ τὸν τελευταῖον ὀβολόν του· ἐπὶ τέλους δὲ ἐφυλακίσθη πρὸς πληρωμὴν διαφόρων χρεῶν του.

Κατάκλειστος ἐν τῇ φυλακῇ συνῆλθε τέλος πάντων εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐπείσθη, ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ ἀργά, ὅτι φρονιμώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἦτον ἐὰν ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος τὴν ὑφαντικήν, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος ὑπὸ ὅλων, παρὰ νὰ πωλήσῃ τὸ πατρικὸν τεχνουργεῖόν του διὰ νὰ ζήσῃ ἀργὸς ὡς εὐγενὴς ὅθεν εὐκατάστατος.

Μετὰ διετῆ λοιπὸν φυλάκισιν ἐλευθερωθεὶς ἐκ τῆς φυλακῆς, ἐπανέρχεται αὐθημερὸν εἰς Δέρβην, καὶ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις κατορθόνει νὰ καταπείσῃ τὸν ἀγοραστὴν τοῦ τεχνουργείου του νὰ τὸν προσλάβῃ ἐντὸς αὐτοῦ οὐχὶ ὡς ἐργοστασιάρχην, ἀλλ' ὡς ἁπλοῦν ἐργάτην ἐπὶ μετριωτάτῳ ἡμερομισθίῳ.

Τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ συμβάν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, μανθάνοντες παιδιόθεν οἱ νέοι τῆς Ἀγγλίας προσκολλῶνται εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, ὅσα πλούτη καὶ ἂν ἀπέκτησαν δι' αὐτοῦ οἱ γονεῖς των, καὶ ὅσα γράμματα καὶ ἂν ἔμαθον αὐτοὶ εἰς τὰ σχολεῖά των.

Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ὅλαι αἱ τέχναι, Ἰωάννη μου,

ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔχουν ἀνάγκην γραμμάτων διὰ νὰ προοδεύσωσιν.

Ἴδες τὸν κῆπόν μου καὶ πολὺ σὲ ἤρεσεν· ἀλλὰ βεβαιώσου ὅτι ἂν δὲν ἐγνώριζα ὀλίγα Ἰταλικὰ καὶ Γαλλικὰ διὰ ν' ἀναγνώσω βιβλία τινα περὶ κηπουρικῆς, ὁ κῆπός μου δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὁποῖον τὸν ἴδες. Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, καὶ ὅλαι αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ἔχουν εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη τὰ βιβλία των, τὰς εἰκονογραφίας των, τοὺς κανόνας των, καὶ αὐτὰ σπουδάζοντες καὶ μελετῶντες οἱ κτηματίαι, οἱ κτηνοτρόφοι καὶ οἱ τεχνῖται προοδεύουν καὶ καθ' ἡμέραν τελειοποιοῦνται, ὠφελοῦντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των. Ἂς μὴ ζητῶμεν ποτέ, φίλε Ἰωάννη, ν' ἀναβῶμεν ὑψηλότερα ἀφ' ὅσον δυνάμεθα, διότι ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν, νὰ κακοπάθωμεν, καὶ ἀντὶ συμπαθείας νὰ διεγείρωμεν γέλωτα καὶ περιφρόνησιν.

Ο ΒΑΘΡΑΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΩΔΙΟΝ.

Ὁ ἀρχαῖος Αἴσωπος, ὅστις συνέγραψε μύθους ἠθικωτάτους πρὸς βελτίωσιν καὶ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων του, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναφέρει, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἕνας βαθρακός, ἰδών ποτε μεγάλον βώδιον ἐλυπήθη διὰ τὴν ἰδικήν του μικρότητα· ἤρχισε λοιπὸν νὰ φουσκόνῃ διὰ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς μεγάλος ὡς τὸ βώδιον· ἀλλ' ἐξακολουθῶν νὰ φουσκόνῃ ἔσκασεν ὁ ἀνόητος βαθρακὸς πρὶν ἢ κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ τὸ μέγεθος τοῦ βωδίου.

Ἂς συμμορφονώμεθα, Ἰωάννη μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, μὲ τὰς περιστάσεις, μὲ τὴν τύχην, μὲ τὴν θέσιν καὶ μὲ τὰς ἀνάγκας μας, τὰ δὲ γράμματα, ἀντὶ νὰ μᾶς φουσκόνωσι, καὶ νὰ μᾶς ἀποσπῶσιν ἀπὸ τὰ πατρικὰ ἔργα, ἂς μᾶς διδάσκωσι τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας καὶ ἂς μᾶς καθιστῶσιν αὐτὴν γλυκυτέραν.

Ο ΣΟΛΩΝ, Ο ΘΑΛΗΣ, Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐντράπησαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσι διὰ ν' ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσιν οὕτω καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἄλλους νὰ βελτιώσωσιν.

Ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του καὶ ἐντρεπόμενος νὰ ζητῇ παρὰ τῶν ἄλλων, μετῆλθε τὸ ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα μετῆλθον καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἷς καὶ αὐτὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, καὶ ὁ Ἱπποκράτης ὁ Χῖος, ὁ Πυθαγορικὸς φιλόσοφος καὶ ἔνδοξος μαθηματικὸς τῆς ἀρχαιότητος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ ὑψηλότερος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον διὰ νὰ πωλήσῃ φορτίον ἐλαίου.

Πᾶς ἀγαθὸς ἀνήρ, εἴτε πολιτικὸς εἴτε μή, χρεωστεῖ νὰ μετέρχεται τίμιόν τι ἔργον πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων του. Αὐτὰ μᾶς διδάσκει ὁ καλοκἀγαθος Πλούταρχος ἐπικυρόνων τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου· « ἔργον οὐδὲν ὄνειδος, » καὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ· « ἀνιαρὸν ἀργία. »

Ὁ Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεστρέφετο τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν ὥστε, διὰ ν' ἀναγκάσῃ ἕκαστον πατέρα νὰ διδάσκῃ τέχνην τινα εἰς τὰ τέκνα του, ἐνομοθέτησεν ὅτι· « Ὅστις » δὲν φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τέχνην τινα εἰς » τὰ τέκνα του, γηράσκων δὲν θέλει ἔχει δι» καίωμα ν' ἀπαιτῇ διατροφὴν παρὰ τῶν τέ» κνων αὐτοῦ. »

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΓΑΛΜΑΤΟΠΟΙΟΣ.

Ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅτις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος καὶ σοφώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτον υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. Ὃν δὲ ἐκ νεότητός του υἱὸς φρόνιμος ἠκολούθησε τὸ πατρικόν του ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται ὅτι εὐδοκίμησεν εἰς τὴν ἀγαλματοποιΐαν, διότι καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Παυσανίου, περὶ τὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα ἔτη μετὰ Χριστόν, διετηροῦντο ἀκόμη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς ἐνδυμέναι Χάριτες, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Ἀφοῦ δὲ ἀκολουθήσας φρονίμως τὴν πατρικήν του τέχνην ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφὴν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπεθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, καθ' ὅσον μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ διαφθείρωνται.

Ἀφιέρωσε λοιπὸν τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας καὶ θεμελιωτὴς ἐπωνομάσθη. Περιφερόμενος δὲ ἀπὸ τῆς πρωΐας εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τὰ σχολεῖα, εἰς τὰ γυμνάσια, εἰς τὰς παλαίστρας, εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ εἰς τοὺς περιπάτους τῶν Ἀθηνῶν, καὶ προκαλῶν συνομιλίας μετὰ τῶν συμπολιτῶν του πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας, ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἀνεπαισθήτως τὴν ἀρετήν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἠθικήν, τὴν πρὸς τοὺς νόμους εὐπείθειαν καὶ τὰ πρὸς τὴν πατρίδα των χρέη.

Ὁ Σωκράτης δὲν ἐσύστησε ποτὲ σχολεῖον ἰδιαίτερον, ἀλλ' οὔτε ἐλάμβανε μισθὸν ἀπὸ τοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατάς του· διότι, ἐργασθεὶς ὅτε ἦτο νέος καὶ φίλος ὢν τῆς ὀλιγαρκείας, δὲν ἐστερεῖτο τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων ὅτε ἀφιέρωσε τὸν βίον του πρὸς βελτίωσιν τῶν συμπολιτῶν του.

Ὁ Σωκράτης ἦτον εὔρωστος καὶ ὑγιής, διότι ἦτο φίλος τῆς λιτότητος καὶ καθαριότητος· χειμῶνα καὶ καλοκαίριον ἐφόρει τὸ αὐτὸ ἔνδυμα, καὶ ἡ τροφή του ἦτον ἁπλουστάτη. Παρευρέθη δὲ εἰς τρεῖς μάχας ὡς ἁπλοῦς στρατιώτης τῆς πατρίδος του.

Οἱ Θεοί, ἔλεγεν ὁ σοφὸς Σωκράτης, δὲν ἔχουν ἀνάγκας· καὶ ἡμεῖς ἐπομένως πρέπει νὰ μετριάζωμεν καὶ νὰ περιορίζωμεν τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιθυμίας μας, ἐὰν θέλωμεν νὰ πλησιάσωμεν τὴν θεότητα, καὶ νὰ γίνωμεν ὅσον ἔνεστιν εὐδαίμονες καὶ μακάριοι ἐπὶ τῆς γῆς.

Γνωρίσας ὁ Σωκράτης ἐξ ἰδίας πείρας τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν ἐσύσταινε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ μαθητοῦ του Ξενοφῶντος, εἰς τοὺς συμπολίτας του, λέγων ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ δὲ ἀργία κακὸν καὶ βλαβερόν· ὠνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δὲ τοὺς κυβεύοντας καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια.

Ἐκ τούτων βλέπεις, Ἰωάννη, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅτι τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα ὄχι μόνον δὲν ἐμπόδισεν, ἀλλ' ἐβοήθησε τὸν Σωκράτην νὰ κατασταθῇ εὐεργέτης τῆς πατρίδος του, καὶ ν' ἀπαθανατίσῃ τὸ ἔνδοξον ὄνομά του.

Ἀλλ' ἐπειδή, φίλε Ἰωάννη, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου εἶναι ἡ γεωργία, πρέπει νὰ σὲ διηγηθῶ ὀλίγα καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κινκιννάτου.

Ο ΚΙΝΚΙΝΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΟΤΡΟΝ ΤΟΥ.

Ὀλίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἔζη εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Κινκιννάτος, ὅστις ἀγαπῶν τὴν γεωργίαν κατεγίνετο ἡσύχως εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὑποστατικοῦ του μακρὰν τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἐνῷ δὲ ὁ Κινκιννάτος ἐνησχολεῖτο

καλλιεργῶν ἰδίαις χερσὶ τοὺς ἀγρούς του, ἡ Ῥώμη εὑρέθη εἰς μέγιστον κίνδυνον· ἐχθρικὸς στρατὸς εἶχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκόν, καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς Ῥώμης ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐνθυμήθη τὸν Κινκιννάτον, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ γεωργόν, ἐσέβοντο πολὺ καὶ ἠγάπων διά τε τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνδρίαν του. Ὅθεν ἀμέσως ἐκλέγουν αὐτὸν Δικτάτορα τῆς Ῥώμης, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἄρχοντα, δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐγκρίνει πρὸς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

Ὁ Κινκιννάτος, ὑπακούων προθύμως ὡς καλὸς πολίτης εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἀφίνει τὸ ἄροτρόν του καὶ ἀποχαιρετᾷ τὴν σύζυγόν του· ἀντὶ ὅμως νὰ κομπάσῃ καὶ νὰ χαρῇ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροσκαλεῖτο, σύννους ἐσυλλογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

Ἀλλ' ὁδηγήσας τοὺς συμπολίτας του καταστρέφει ἐνδόξως τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα, ἐλευθερόνει τὸν κινδυνεύοντα Ῥωμαϊκὸν στρατὸν καὶ σώζει τὴν Ῥώμην. Ἀμέσως δέ, παραιτούμενος ἀπὸ τὴν δικτατορίαν, ἀπὸ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δόξας, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀγαπητόν του ἄροτρον, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχεν ἀποχωρισθῆ. Ὁ Κινκιννάτος λοιπόν, ἂν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πατρίδος του.

Ο ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ Πελοποννήσιος, καθὼς ὁ Κινκιννάτος, ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμά του. Εἶχεν ἀγρὸν οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνόν του περιπατῶν ἐπήγαινεν. Ἐκεῖ ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἀχυρίνου στρώματος ἐξύπνα πολλὰ πρωὶ καὶ ἐκαλλιέρ-

γει τὰ κτήματά του· ἀκολούθως ἐπέστρεφε πάλιν πεζὸς εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς δημοσίους ὑποθέσεις τῆς πατρίδος του.

Ἐπροσπάθει δὲ νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖά του ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ δι' αὐτῆς ἀποκτώμενα χρήματα ἐθεώρει τὰ δικαιώτερα ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν' ἀποκτᾷ ἕκαστος πολίτης διὰ τῶν χόπων του τὰ ἴδιά του, διὰ ν' ἀπέχῃ τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὰ ξένα καὶ τὰ δημόσια.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Φιλοποίμην καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῇ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας, καὶ τὸ τελευταῖον ἔνδοξον τέκνον τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ἔσχατά της ἐγέννησεν ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς πρὸς παρηγορίαν τῆς παρακμαζούσης δόξης της.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

Δικαίως ὁ Κινκιννάτος καὶ ὁ Φιλοποίμην ἠγάπων τὸ ἄροτρόν των, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης. Ἡ γεωργία εἶναι τὸ ὑγιεινότερον, τὸ ἀναγκαιότερον, τὸ ὠφελιμώτερον, καὶ συγχρόνως τὸ ἡδονικώτερον ὅλων τῶν ἐπαγγελμάτων.

Ἡ γεωργία μάλιστα περισσότερον παρὰ πᾶσαν ἄλλην ἐνασχόλησιν ἀνυψόνει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν Θεόν· διότι δι' αὐτῆς ὁ γεωργὸς εὐκολώτερα παντὸς ἄλλου συναισθάνεται καθ' ἡμέραν τὴν σοφίαν, τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὴν πλουσιοπάροχον ἀγαθότητα τοῦ Ὑψίστου, ὅστις ἀντὶ ἑνὸς πολλαπλασίους ἀνταποδίδει τοὺς σπόρους εἰς τὸν φιλόπονον γεωργόν.

Καὶ ὁ, κατὰ τὸ Μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, πάντων σοφώτατος Σωκράτης ἠγάπα τὴν γεωργίαν, καὶ πρὸς τοὺς φί-

λους του ἐσύσταινεν αὐτήν. Ἰδοὺ δὲ ἐν περιλήψει ὁποῖα ἔλεγεν ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὸν Κριτόβουλον, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ξενοφῶντος·

« Ὄχι μόνον οἱ πτωχοί, ἀλλὰ καὶ οἱ πλούσιοι ἐμποροῦν νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν· διότι ὄχι μόνον εὐπορίαν φέρει ἡ ἐνασχόλησις αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶναι. Μᾶς συνειθίζει δὲ καὶ εἰς τοὺς κόπους, καὶ εἰς τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος, καὶ εἰς τὴν θέρμην τοῦ θέρους· προσέτι δὲ μᾶς συνειθίζει νὰ ἐξυπνῶμεν πρωὶ καὶ νὰ περιπατῶμεν πολύ. Τοιουτοτρόπως ἐνδυναμόνει τὰς σωματικάς μας δυνάμεις, μᾶς καθιστᾷ πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους, καὶ ἱκανοὺς νὰ ὑπερασπισθῶμεν κατὰ πᾶσαν περίστασιν τὴν φίλην πατρίδα μας. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ σύνδενδροι καὶ κατάσκιοι τόποι καὶ οἱ δροσεροὶ καὶ καθαροὶ ἄνεμοι, ὄχι μόνον ὑγείαν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν γλυκεῖαν προξενοῦν εἰς τοὺς γεωργούς. Εἶναι δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὕρῃ ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν· »

« Ἡ γεωργία προσέτι, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, μᾶς διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὀκνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται. Μᾶς διδάσκει δὲ καὶ τὰ καλὰ τῆς ἑνώσεως καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας· διότι πρὸς καλλιέργειαν ἀγρῶν ἐκτεταμένων ἔχομεν ἀνάγκην τῆς συμπράξεως καὶ ἄλλων. »

« Δικαίως δέ, ἐπρόσθεσεν ὁ Σωκράτης, ἐπωνομάσθη ἡ γεωργία μήτηρ καὶ τροφὸς ὅλων τῶν ἄλλων τεχνῶν· διότι ὅταν ἡ γεωργία τόπου τινὸς εὐτυχῇ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦν καὶ συνακμάζουν, ὅπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται καὶ παρακμάζει, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι παρακμάζουν καὶ δυστυχοῦν.

Ἐκτὸς τοῦ Σωκράτους καὶ ὁ γέρων Πλούταρχος, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, κηρύττεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας, λέγων ὅτι οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος των, καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς πλεονεξίας. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ δεύτερος βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Ῥώμης Νουμᾶς, ἐσύστησε τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὡς φίλτρον εἰρήνης, καὶ μᾶλλον ὡς ἠθοποιὸν παρὰ ὡς πλουτοποιόν.

Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, Ἰωάννη μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, χωρὶς νὰ παραμελῶμεν τὰς ἄλλας τέχνας καὶ τὰ ἐπαγγέλματα, ἂς ἀγαπήσωμεν ἰδίως τὴν γεωργίαν, ἥτις καὶ μᾶς τρέφει καὶ μᾶς ἐνδύει καὶ φιλονόμους μᾶς καθιστᾷ. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἂς προσκολληθῶμεν εἰς αὐτήν, καθ' ὅσον ἡ γεωργία ὑπόσχεται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαρξίαν, καὶ ἀνεξαρτησίαν, καὶ εὐτυχίαν βεβαίαν καὶ μόνιμον.

Τὸ δὲ ἐμπόριον, ἡ ναυτιλία, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν στηριζομένη εὐδαιμονία καὶ δόξα τῶν λαῶν, εἶναι μᾶλλον ἄστατα, ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων εὐμετάβλητα, καὶ ἐπομένως ἀβέβαια καὶ διαβατικά.

Μόλις ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτούς, καὶ ὁ Ἰωάννης μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔτρεξε πρὸς τὸν πατέρα του, ἐφίλησε τὴν δεξιάν του, τὸν παρεκάλεσε νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀνοησίαν του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι προθύμως θέλει ἀφιερωθῇ εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμά του.

Ἀπερίγραπτος ἦτον ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις ἀφοῦ κατεφίλησε τὸν υἱόν του, δὲν ἤξευρε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γεροστάθην καὶ ὁποίας εὐχὰς νὰ τῷ δώσῃ.

— Νὰ ζήσουν ὡς τὰ ὑψηλὰ βουνὰ οἱ προκομμένοι μας!

ἐφώναξεν ἐπὶ τέλους ὁ Ζήσης. Ἂν, Κὺρ Γεροστάθη μου, δὲν ἐγνώριζες τόσας καλὰς ἱστορίας, ἐγὼ ἤθελα χάσει τὸν υἱόν μου.

Ὁ Γεροστάθης, χαμογελῶν καὶ εὐχαριστημένος διὰ τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του, ἐσυγχάρη τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν ἀπόφασίν του, καὶ ἐπροσκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔρχεται τακτικὰ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν κῆπόν του διὰ νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ λαμβάνῃ συγχρόνως παρὰ τοῦ Γεροστάθου συμβουλάς τινας καὶ ὁδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Ὁ δὲ Ἰωάννης, πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν πολύτιμον αὐτὴν πρόσκλησιν, εὐχαρίστησε μετὰ τοῦ πατρός του τὸν καλὸν γέροντα.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειώσω ὅτι μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Γεροστάθης, ὑπὸ τὴν ἐπιρροήν, ὡς φαίνεται, τῶν ὅσα περὶ ὀκνηρίας, περὶ φιλοπονίας καὶ περὶ πατρικοῦ ἐπαγγέλματος μᾶς εἶπε, διέταξεν ἄλλως πως τὰ μαθήματα καὶ τὰς ὥρας τοῦ σχολείου· ὑπεχρέωσε δὲ ὅλους τοὺς μαθητάς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἄνω τῶν δέκα ἐτῶν, νὰ ἐργάζωνται μετὰ τοῦ πατρός των μίαν ὥραν τὴν ἡμέραν εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα· ὅσα δὲ παιδία ἦσαν ὀρφανά, ἢ δὲν εἶχον πατέρα ἐργαζόμενον, διεμοίρασεν ὁ Γεροστάθης εἰς τοὺς διαφόρους ἐργαστηριάρχας, τοὺς γεωργοὺς καὶ τεχνίτας τῆς κωμοπόλεως.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτον ἀδύνατος, χλωμὸς καὶ φιλάσθενος, συνειθίσας νὰ ἐξυπνᾷ πρωΐ, καὶ ἐργαζόμενος ἔκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κῆπον τοῦ Γεροστάθου, ἀποκατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὔρωστος, ὑγιέστατος καὶ ῥοδοκόκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιχουργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας ἐσύνθεσε τοὺς ἀκολούθους

στίχους, τοὺς ὁποίους ἐπαινέσας ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφήν·

« *Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμένον,*
» *Προάγει ἤδη τοὺς καρπούς, βαθέως ῥιζωμένον.*
» *Ἄφρων υἱὸς ὅστις αὐτὸ ἀπὸ τὴν ῥίζαν κόψῃ,*
» *Κι' ἄλλο φυτεύων ἀντ' αὐτοῦ ἐλπίζει νὰ προκόψῃ!*»

I.

Ο ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΛΙΝΟΣ.

« *Οὐδεὶς ἐλεύθερος ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν.* »
(Πυθαγόρου.)

Ὁ Γεροστάθης, κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του ἤτις συνέπεσε Κυριακή, μᾶς ἐπροσκάλεσεν εἰς γεῦμα, ὅπως συνεορτάσωμεν καὶ συνευθυμήσωμεν.

Ζωηρός, εὔθυμος καὶ εὐπροσήγορος μᾶς ὑπεδέχθη εἰς τὴν οἰκίαν του ὁ ἀγαθὸς γέρων κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὑπερευχαριστήθη δὲ ὅτε ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῷ ἐπρόσφερεν ἀνὰ μίαν δέσμην ὡραίων ἀνθέων τοῦ ἀγροῦ, τὰ ὁποῖα ἐπίτηδες διὰ τὴν ἑορτήν του εἴχομεν συνάξει.

— Πόσον ποικίλα, πόσον ὡραῖα, πόσον καθαρὰ καὶ ἀθῶα εἶναι τὰ ἄνθη σας ταῦτα! μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Εἴθε καὶ σεῖς, καλά μου παιδία, ποικίλα ὡς αὐτὰ τὰ ἄνθη, νὰ διέλθετε τὴν ζωήν σας μὲ αἰσθήματα ὡραῖα, καὶ νὰ διατηρηθῆτε πάντοτε ἀθῶα καὶ καθαρὰ ἀπὸ πᾶσαν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ῥυπαρότητα!

Λαβὼν δὲ τὰς ὁποίας τῷ ἐπροσφέραμεν ἀνθοδέσμας, ἐπρόσθεσεν αὐτὰς εἰς τὰ διάφορα ἄνθη τοῦ κήπου του, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε κομψῶς στολισμένην τὴν ἤδη ἑτοίμην διὰ τὸ γεῦμα τράπεζάν του.

Πρὶν δὲ καθήσωμεν, παρεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης τὸν συμμαθητήν μας Πέτρον ν' ἀπαγγείλῃ τὸ « Πάτερ ἡμῶν. »

— Πόσον ὡραία προσευχή! εἶπεν ὁ γέρων ἅμα ἐτελείωσεν αὐτὴν ὁ Πέτρος. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχὴ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς αὐτολεξεὶ μᾶς συσταίνει εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιόν

του, διὰ νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ὅλων ἡμῶν, ὅτι ἐπομένως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀδελφοὶ ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρός, καὶ ὅτι ὡς ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ὁμονοῶμεν καὶ ν' ἀγαπώμεθα ἀμοιβαίως διὰ νὰ εὐχαριστῶμεν οὕτω τὸν κοινόν μας Πατέρα.

Ἐκαθήσαμεν τότε ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν. Ἦτο δὲ πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος καὶ εἰς ἄκρον εὐχάριστος ἡ καθαριότης ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης πραγμάτων. Ὅλα ἦσαν ἁπλᾶ, οὐδὲν δὲ πολυέξοδον ἢ πολυτελές· ἀλλ' ἡ κομψότης καὶ ἡ καθαριότης ἐλάμπρυνον τὰ πάντα.

Δὲν ἠγάπα ὁ Γεροστάθης τὴν καθαριότητα μόνον εἰς τὸν ἀέρα τὸν ὁποῖον ἀνέπνεεν, ἀλλά, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἐπεθύμει αὐτὴν καὶ εἰς τὸ σῶμά του, καὶ εἰς τὰ ἐνδύματά του, καὶ εἰς τὴν κλίνην του, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς τὴν τροφήν του, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του. Καθαρὰν ἐπίσης ἐπεθύμει ὁ ἀγαθὸς γέρων καὶ τὴν καρδίαν του, καὶ τὴν καρδίαν ὅλων τῶν φίλων καὶ ὅλων τῶν ὁμογενῶν του.

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ἀφοῦ ἐκαθήσαμεν ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι εἷς τόπος ἔμενε κενός. — Καὶ ποῖος μᾶς λείπει; ἠρώτησεν ὁ γέρων τότε. — Ὁ Σταῦρος, ἀπεκρίθημεν, διότι εἶναι ἀσθενὴς εἰς τὴν κλίνην του. — Καὶ τί ἔπαθεν ὁ ἐξάδελφός σου; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Ἀθανάσιον· οὗτος δὲ ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς· — Πρό τινων ἡμερῶν ἀνέβη εἰς τὴν μεγάλην συκῆν τοῦ περιβολίου των καὶ ἔφαγε πλῆθος σύκων· ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔπεσε πολὺ ἄρρωστος, καὶ τώρα ὁ ἰατρὸς ἀμφιβάλλει ἂν δυνηθῇ νὰ τὸν σώσῃ, διότι ἡ ἀσθένειά του, ὡς λέγει, εἶναι πολὺ βαρεῖα καὶ ἐπικίνδυνος.

— Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ

δώσῃ τὴν ὑγείαν του! εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἐξακολουθῶν δὲ νὰ μᾶς διανέμῃ τὸν ζωμὸν ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς·

— Ἂν ὁ δυστυχὴς Σταῦρος, ὅτε ἀνέβη εἰς τὴν συκῆν, ἐνθυμεῖτο τὸ Μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ Πᾶν μέτρον ἄριστον, βεβαίως δὲν ἤθελε φάγει πολλὰ σῦκα, καὶ δὲν ἤθελεν ἀρρωστήσει. Ἐγὼ πταίω, ὅστις δὲν σᾶς ἀναφέρω ἀρκετὰ συχνὰ τὰ σωτήρια αὐτὰ παραγγέλματα, διὰ νὰ τὰ ἐνθυμῆσθε εἰς πᾶν βῆμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς σας. Εἰς τὸ ἑξῆς σᾶς ὑπόσχομαι ἀντὶ νὰ σᾶς λέγω καλὴν ἡμέραν καὶ καλὴν νύκτα, νὰ σᾶς λέγω Πᾶν μέτρον ἄριστον καὶ Μηδὲν ἄγαν· διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι πραγματικῶς θέλετε ἔχει καὶ καλὰς ἡμέρας καὶ καλὰς νύκτας, ἂν ἐνθυμηθῆτε πάντοτε τὰς σοφὰς αὐτὰς συμβουλάς.

Πολὺ ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ καλός μου φίλος Σίμων, ὅτι κάθε ἐλάττωμα συνεπιφέρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν τιμωρίαν του.

Ὁ ὀκνηρὸς τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὀκνηρίας γινόμενος πτωχὸς καὶ δυστυχής. Ὁ θυμώδης τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ του, καταντῶν εἰς ἐγκλήματα καὶ εἰς τὰς φυλακάς. Ὁ φιλάργυρος τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας του, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του καὶ γινόμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος. Ὁ ψεύστης τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ψευδολογίας του μὴ πιστευόμενος καὶ ὁσάκις λέγει τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ λαίμαργος Σταῦρος ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῆς λαιμαργίας του, στερηθεὶς τὴν ὑγείαν του, τὰ μαθήματά του, τὰς διασκεδάσεις σας, κινδυνεύων νὰ στερηθῇ ὁ δυστυχὴς καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του.

Ὁ φίλος μου Σίμων, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης ἔλεγεν ὅτι ὁ στόμαχος εἶναι ὄνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φορτόνομεν τὸ φορτίον μας· ἂν τὸν φορτόσωμεν ὑπὲρ τὴν δύναμίν του, σκάνει, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μᾶς ἀφίνει. Ὁ δυστυχὴς συμμαθητής σας Σταῦρος ἐλησμόνησε καὶ ἐ-

φόρτωσε πολὺ τὸν μικρόν του ὄνον. Εἴθε νὰ σωθῇ, τὰ δὲ παθήματα νὰ τῷ γίνωσι μαθήματα!

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο λιτὸν καὶ ἁπλούστατον, χωρὶς καρυκεύματα καὶ ποικιλίαν φαγητῶν.

Ὅτε δὲ ἐτελειώσαμεν μᾶς εἶπε· — Σήμερον, παιδία μου, ἐγνωρίσατε καὶ τὴν τρίτην φίλην μου, τὴν κρατοῦσαν τὸν χαλινὸν εἰς τὰς χεῖρας· αὐτὴ ὀνομάζεται Ἐγκράτεια, ἥτις ὁμοῦ μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα, μὲ τὴν καθαριότητα καὶ τὴν σωμασκίαν μ' ἐδιετήρησαν καὶ μὲ διατηροῦν πάντοτε ὑγιῆ καὶ εὔρωστον.

Ἴδετε πόσον ἁπλῆ καὶ ὑγιεινὴ εἶναι ἡ τροφή μου. Ἀποφεύγω πάντοτε τὰ καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητά, τὰ ὁποῖα, ἐνῷ εἶναι βλαβερὰ καθ' ἑαυτά, παρακινοῦν προσέτι τὸν ἄνθρωπον νὰ τρώγῃ περισσότερον ἀφ' ὅσον χρειάζεται, καὶ νὰ φορτόνῃ οὕτω τὸν στόμαχόν του ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του. Φροντίζω δὲ πάντοτε νὰ σηκόνωμαι ἀπὸ τὴν τράπεζαν ὄχι παραφορτωμένος, ἀλλὰ δυνάμενος, ἐὰν ἤθελα, νὰ φάγω καὶ περισσότερον.

Δὲν ἀρκεῖ ν' ἀποφεύγωμεν τὰ βλαβερὰ καὶ ὀρεκτικὰ φαγητά· πρέπει προσέτι νὰ μὴ φορτόνωμεν τὸν στόμαχον καὶ μὲ αὐτὰ τὰ πλέον ἀθῶα καὶ ἀβλαβῆ· διότι ὄχι μόνον ἡ ποιότης ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ φαγητοῦ βλάπτει καὶ ἀφανίζει τὴν ὑγείαν.

Καρδινάλιός τις λαίμαργος, ἀσθενήσας ποτὲ βαρέως, διετάχθη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ν' ἀφήσῃ τὰ συνήθη του καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητά του, νὰ μὴ φάγῃ δὲ εἰμὴ ἁπλοῦν νερόβραστον ὀρύζιον. Ἀλλ' ὁ ἀσθενὴς τόσον πολὺ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀθώου φαγητοῦ ἔφαγεν, ὥστε ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ ἰατρός, εὗρε τὸν Καρδινάλιον σκασμένον ὑπὸ τῆς πολυφαγίας.

Συνειθίσατε, φίλοι μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρων, νὰ μὴ τρώγετε ποτὲ ἄνευ ἀνάγκης, καὶ χάριν ἀπλῆς ἡδονῆς ἢ λαιμαργίας. Ἡ ἡδονή, ἥτις εὐχαριστεῖ καὶ γαργαλίζει τὸν οὐρανίσκον, καταστρέφει τὸν στόμαχον.

Μᾶς ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης ὅτι ἀνέγνωσέ ποτε τὸν ἀκόλουθον μῦθον·

Ἐπαραπονεῖτο ποτὲ λαίμαργός τις κατὰ τοῦ στομάχου του, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐξ αἰτίας του ἀδιακόπως πάσχει, ἀγρυπνῶν τὰς νύκτας, πίνων ἰατρικὰ πικρότατα, καὶ ὑποφέρων στενοχωρίας καὶ πόνους·

— Διατί οἰκειοποιεῖσαι ἀδίκως τὰ ἰδικάμου παράπονα; ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ στόμαχός του. Δὲν ἐννοεῖς ὅτι πρῶτος ἐγὼ πάσχω τὰ δεινά σου, καὶ ἀκολούθως συμμερίζεσαι καὶ σὺ τοὺς πόνους καὶ τὰ βάσανά μου; Ἀντὶ νὰ παραπονῶμαι ἐγὼ κατὰ σοῦ ὅστις μὲ παραφορτόνεις καὶ μὲ καταβασανίζεις, τολμᾷς νὰ παραπονῆσαι σύ, ὁ αἴτιος ὅλων τῶν κακῶν τὰ ὁποῖα ὑποφέρω;

Ὁ λαίμαργος σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐπείσθη ὅτι ὀρθὴ καὶ δικαία ἦτον ἡ ἀπάντησις τοῦ στομάχου του. Ὅθεν ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν γνωρίζῃ νὰ τὸν συμβουλεύσῃ τί πρέπει νὰ κάμνῃ εἰς τὸ ἑξῆς διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀμφότεροι ἀπὸ τὰ βάσανά των.

Ὁ δὲ στόμαχος εἰς ἀπάντησιν ἔδωκε πρὸς τὸν λαίμαργον τὰς ἑξῆς συμβουλάς·

1) Ἔκλεγε τροφὴν ὑγιεινὴν καὶ ἀβλαβῆ.

2) Ἔσο μέτριος περὶ τὴν τροφήν σου.

3) Μάσα καλῶς τὸ φαγητόν σου.

4) Ἔσο τακτικὸς περὶ τὰς ὥρας τοῦ φαγητοῦ σου.

5) Γυμνάζου διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃς τὸ σῶμά σου καὶ διευκολύνῃς τὴν χώνευσιν.

6) Ἂν δὲ τυχὸν κακοδιαθετήσῃς ποτὲ ἐκ τοῦ φαγητοῦ, σὲ συνιστῶ δίαιταν καὶ ἀνάπαυσιν.

Ὁ λαίμαργος ἠκολούθησεν, ἂν καὶ μετά τινος δυσκολίας, τὰς συμβουλὰς αὐτὰς τοῦ στομάχου, καὶ ἔκτοτε αὐτός τε καὶ ὁ στόμαχός του ἔζησαν ὑγιεῖς, εὐτυχεῖς καὶ ἄνευ παραπόνων.

Αὐτὰς τὰς παραγγελίας ἠκολούθησα καὶ ἐγώ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ τοιουτοτρόπως ἀπέφυγον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου μου τὰς ἀσθενείας, τὰ ἀηδῆ ἰατρικὰ καὶ τὴν ἀργίαν τὴν ὁποίαν αἱ ἀσθένειαι ἐπιβάλλουν, οἰκονομήσας συγχρόνως καὶ πολλὰ χρήματα τὰ ὁποῖα ἄλλως ἤθελον ἐξοδεύσει εἰς τοὺς ἰατρούς, εἰς τὰ ἰατρικὰ καὶ εἰς τὰ πολυποίκιλα καὶ περιττὰ φαγητά.

Φαντασθῆτε, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, πόσα χρήματα ἤθελον συνάζεσθαι, καὶ πόσαι ἀγαθοεργίαι δι' αὐτῶν ἐδύναντο νὰ γίνωνται ἐὰν οἱ λαίμαργοι καὶ οἱ πλούσιοι ἤθελον ἀποφασίσει ν' ἀποκόψωσιν ἀπὸ τὴν τράπεζάν των ἓν ἢ δύο ἐκ τῶν περιττῶν καὶ τῶν πολυεξόδων φαγητῶν, διὰ τῶν ὁποίων προσπαθοῦν νὰ χορτάσωσι τὴν λαιμαργίαν των ἢ νὰ ἐπιδείξωσι τὰ πλούτη των.

Διὰ νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης μετὰ τῆς φίλης του ἐγκρατείας, μᾶς ἐδιηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὰ ἑξῆς.

Η ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν προτερημάτων τὰ ὁποῖα ἀνέδειξαν μέγαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον, ἦτο καὶ ἡ ἐγκράτεια. Πολὺ βασιλικώτερον ἐθεώρει ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τὸ νὰ νικᾷ τὰ πάθη του παρὰ τοὺς ἐχθρούς του. Διὰ τῆς ἐγκρατείας χαλινόνοντες τὰς ὀρέξεις, τὰ πάθη καὶ τὴν πρὸς τὰς φυσικὰς ἡδονὰς ῥοπήν μας, σωζόμεθα ἀπὸ πλῆ-

θος κινδύνων καὶ δυστυχιῶν, καὶ ζῶμεν τῷ ὄντι βασιλικῶς ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς.

Εἶναι πολὺ χειρότερον, ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, νὰ εἴμεθα δοῦλοι τῶν παθῶν μας, παρὰ δοῦλοι τῶν τυράννων. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἦναί τις ἐλεύθερος ἐὰν ἦναι δοῦλος τῶν παθῶν του καὶ κυριεύεται ὑπ' αὐτῶν. « Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον ἢ τυράννοις. Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα, καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον. »

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κυριεύσας τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐδιόρισε βασίλισσαν τῆς Καρίας τὴν Ἄδαν, τὴν ὁποίαν ὡς μητέρα του ἠγάπα καὶ ἐσέβετο, ἡ βασίλισσα αὕτη, ὡς σημεῖον τῆς μεγάλης εὐγνωμοσύνης της, ἔστελλε πρὸς αὐτὸν καθ' ἡμέραν πολλὰ καὶ ποικίλα φαγητὰ καὶ ζυμαρικά· ἐπὶ τέλους δὲ τῷ ἔστειλε καὶ τοὺς καλητέρους μαγείρους καὶ ἀρτοποιούς της, νομίζουσα ὅτι τοιουτοτρόπως ἤθελεν εὐχαριστήσει τὸν εὐεργέτην της.

Ἀλλ' ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος οὔτε τὰ ὡραῖα φαγητὰ τῆς Ἄδης ἐγεύετο, οὔτε τοὺς περιφήμους αὐτῆς μαγείρους ἐδέχθη, λέγων ὅτι· « πολὺ καλητέρους μαγείρους ἔδωκε πρὸς » αὐτὸν ὁ παιδαγωγός του Λεωνίδας· αὐτοὶ δὲ ἦσαν ὁ » πρωϊνός του περίπατος διὰ τὸ νοστιμώτατον » γεῦμά του, καὶ ἡ ὀλιγοφαγία διὰ τὸ ὀρεκτικώτατον » δεῖπνόν του. »

Ἐκστρατεύων δέ ποτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος μετὰ τοῦ ἱππικοῦ του διὰ ξηρῶν καὶ ἀνύδρων τόπων πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, βασιλέως τῆς Περσίας, ὑπέφερε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἱππεῖς του δίψαν μεγίστην. Κατὰ καλὴν δὲ τύχην ἀπήντησαν καθ' ὁδὸν Μακεδόνας τινὰς φέροντας μακρόθεν ὀλίγον ὕδωρ πρὸς τὰ διψῶντα τέκνα των, οἵτινες ἅμα ἰδόντες τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον πάσχοντα ἐκ τῆς δίψης, προθύμως τῷ

ἐπρόσφεραν νὰ πίῃ. Ὁ Ἀλέξανδρος λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ στρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς ἱππεῖς του, καὶ παρατηρῶν ὅτι δὲν ἐξαρκεῖ δι' ὅλους αὐτούς, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίσῃ εἰς τὰ διψῶντα χείλητου τὸ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Μακεδόνας, εἰπὼν ὅτι « δὲν ἀνέχεται αὐτὸς μὲν νὰ πίῃ, οἱ δὲ ἱππεῖς του νὰ διψῶσι. »

Τὴν ἐγκράτειαν ταύτην τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου θαυμάσαντες οἱ στρατιῶταί του, καὶ ἐνθουσιασθέντες διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην του, ἐλησμόνησαν ἀμέσως καὶ τὴν δίψαν καὶ τοὺς κόπους των, καὶ κτυπήσαντες τοὺς ἵππους των ἐφώναξαν· « ἐμπρός! ὑπὸ τοιοῦτον ἀρχηγὸν οὔτε δίψαν, οὔτε κόπους αἰσθανόμεθα, ἀλλ' οὔτε ὅτι εἴμεθα θνητοὶ πιστεύομεν. »

Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθύμισε τὸν Κυνικὸν φιλόσοφον Διογένην. Αὐτὸς ἐγεννήθη εἰς τὴν Σινώπην, πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Μᾶς ἔδειξε δὲ ἀμέσως ὁ Γεροστάθης ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ πίνακος καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον, καὶ τὴν πατρίδα τοῦ Διογένους, καὶ τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτ' αὐτὸ ἐσυνείθιζε νὰ πράττῃ ὁ γέρων ὁσάκις εἰς τὰς διηγήσεις του ἀνέφερε πόλιν τινα ἢ τόπον.

Ὁ Διογένης, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νέος ὤν, ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ προσεκολλήθη εἰς τὸν Ἀντισθένην, τὸν ἀρχηγὸν τῶν Κυνικῶν φιλοσόφων· ὁ δὲ Ἀντισθένης εἶχε χρηματίσει μαθητὴς τοῦ Σωκράτους.

Οἱ Κυνικοὶ φιλόσοφοι διεκρίνοντο διὰ τὴν μεγίστην σκληραγωγίαν εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέβαλλον τὸ σῶμά των, καὶ δι' αὐτὸ ἴσως ἐπωνομάσθησαν Κυνικοί, δηλαδὴ ζῶντες ὡς σκύλοι. Τροφήν των εἶχον τὰ ὄσπρια καὶ τὰ ὀπωρικά, δὲν ἔ-

πινον παρὰ νερόν, κλίνη των δὲ ἦτον ἡ γῆ. Ἡ ὑπερβολικὴ σκληραγωγία, ἡ ὑπερβολικὴ περιφρόνησις τῶν χρημάτων, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἐγκράτεια ἦσαν τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τῶν Κυνικῶν φιλοσόφων.

Ὁ Διογένης δὲν εἶχε παρὰ ἕνα τρίβωνα (ἐπανωφόριον), μίαν βακτηρίαν, μίαν πήραν (σάκκον) καὶ ἓν ξύλινον ποτήριον, τὸ ὁποῖον ὡς περιττὸν ἀπέρριψεν ὅταν ἴδε παιδίον πίνον νερὸν διὰ τῆς φούκτας του.

Ἐσυμβούλευε δὲ πάντοτε τὴν ἄσκησιν καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοός, λέγων ὅτι ἡ μία ἄνευ τῆς ἄλλης δὲν ὠφελεῖ, καὶ ὅτι ἀμφότεραι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ ν' ἀποκαταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον ἐνάρετον.

Εἶναι ἐντροπή, ἔλεγεν, οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ τραγουδισταὶ νὰ περιορίζωσι τὴν γαστέρα των καὶ ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰς ἡδονὰς χάριν τῆς φωνῆς των καὶ τῆς σωματικῆς των ὑγείας, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ περιορίζωμεν τὰς ὀρέξεις μας χάριν τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Πολλοὶ ποντικοὶ συνάζονται, ἔλεγεν ὁ ἴδιος, εἰς τὰς οἰκίας ὅπου ὑπάρχουν πολλαὶ τροφαί· παρομοίως δὲ καὶ εἰς τὰ σώματα, τὰ γεμιζόμενα ἀπὸ πολλὰ φαγητά, πολλαὶ ἀσθένειαι συσσωρεύονται.

Εἶναι ἄτοπον, ἔλεγε προσέτι ὁ Διογένης, ἐνῷ καθ' ἡμέραν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς δίδῃ ὑγείαν, ἡμεῖς νὰ πράττωμεν ὅλα τὰ εἰς τὴν ὑγείαν ἀντιβαίνοντα.

Ὅτε εἰς τὴν Κόρινθον τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀλέξανδρος ἐκλέχθη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Ἀσίας, πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι προσῆλθον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν συγχαρῶσι.

Μόνος ὁ Διογένης δὲν ἐπαρουσιάσθη, ἐνῷ ἔζη τότε εἰς τὴν Κόρινθον· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα προσωπικῶς, ἐπῆγε πρὸς ἀντάμωσίν του· ηὗρε δὲ αὐ-

τὸν εἰς Κράνιον, προάστειον τῆς Κορίνθου, ἐξηπλωμένον καὶ ἡλιαζόμενον ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου.—Εἶμαι Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, τῷ λέγει.—Καὶ ἐγὼ εἶμαι Διογένης ὁ Κυνικός, ἀπαντᾷ ὁ φιλόσοφος.—Ἐπεθύμουν νὰ σοὶ κάμω χάριν τινα, τῷ ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος, δὲν ἔχεις τί νὰ μὲ ζητήσῃς;—Ναί, ἀποκρίνεται ὁ Διογένης· σὲ παρακαλῶ νὰ παραμερίσῃς ὀλίγον, διότι ἡ σκιά σου μ' ἐμποδίζει τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἠγανάκτουν διὰ τὸν τρόπον καὶ τοὺς λόγους τοῦ Διογένους· ἀλλ' ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐθαύμασε τὴν ἀληθῆ ἀνεξαρτησίαν, τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ἐγκράτεια, ἡ ὀλιγάρκεια καὶ ἡ ἀρετὴ εἶχον ἀνυψώσει τὸν ἄνδρα, ὥστε οὐδ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἶχεν ἀνάγκην τινά. Τότε δὲ ὁ μέγας στρατάρχης καὶ βασιλεὺς εἶπεν· «Ἂν δὲν ἤμην Ἀλέξανδρος, ἐπεθύμουν νὰ ἤμαι Διογένης.»

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΗΔΟΝΟΣ ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τὴν ἀνωτέρω διήγησιν, εἷς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν καὶ ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος ἦτο Κυνικὸς φιλόσοφος· διότι καὶ περὶ αὐτοῦ μᾶς εἶχεν εἰπεῖ ἄλλοτε ὁ Γεροστάθης ὅτι ἠγάπα τὴν σκληραγωγίαν, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν ἄσκησιν, καὶ ὅτι ἐφόρει τὸ αὐτὸ ἔνδυμα χειμῶνα καὶ καλοκαίριον.

—Ὄχι, παιδία μου, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο Κυνικὸς ἀλλὰ ἠθικὸς φιλόσοφος. Οἱ Κυνικοὶ κυρίως κατεγίνοντο εἰς τὴν σκληραγωγίαν τοῦ σώματος, ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἠθικῶν φιλοσόφων ἐπροσηλώθη εἰς τὴν διὰ τῆς ἀρετῆς μόρφωσιν τῶν καρδιῶν.

Οἱ Κυνικοὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐγκράτειαν καὶ ὡς πρὸς τὴν σκληραγωγίαν ἐλησμόνησαν τὸ Μηδὲν ἄγαν, καὶ κατήντησαν εἰς τὴν ὑπερβολὴν ζῶντες πραγματικῶς ὡς σκύλοι.

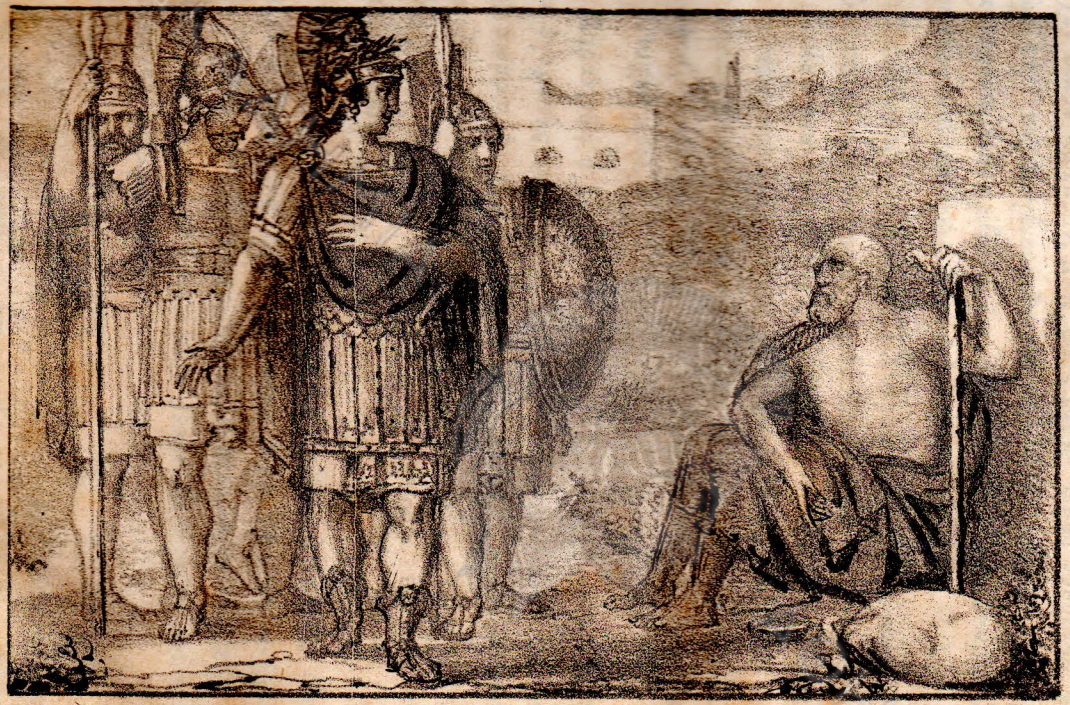

Ἂν δὲν ἦμην Ἀλέξανδρος ἤθελα νὰ ἦμαι Διογένης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, φίλος τοῦ Μηδὲν ἄγαν, ἐβάδισε τὴν μεσαίαν ὁδόν· δὲν ἐλάτρευε τὰ πλούτη, ἀλλ' οὔτε πάμπτωχος καὶ ἐπαίτης ἔζη, ὡς οἱ Κυνικοί, εἰς τὰς ὁδούς. Δὲν εἶχεν οἶκον λαμπρόν, ἀλλ' οὔτε ἐντὸς πίθου ἐκοιμᾶτο, καθὼς περὶ τοῦ Διογένους διηγοῦνται· οὔτε ἡμίγυμνος καὶ μὲ κατατρυπημένον τρίβωνα, ὡς ὁ Διογένης, ἐπεριπάτει, ἀλλὰ κοσμίως καὶ καθαρῶς ἦτον ἐνδεδυμένος πάντοτε.

Ἐσυμβούλευεν ὅμως καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν, τὴν αὐτάρκειαν καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ἐπιθυμιῶν μας. « Οὐ» δεμίαν ἀνάγκην, ἔλεγεν, ἔχει ὁ Θεός· ὅσον λοιπὸν περισ» σότερον περιορίζομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπι» θυμίας μας, τόσον περισσότερον πλησιάζομεν εἰς τὴν θεό» τητα, γινόμενοι οὕτω πλέον ἀνεξάρτητοι καὶ ἐπομένως » εὐτυχέστεροι. »

Παρακινῶν ὁ Σωκράτης τὸν φιλήδονον Ἀρίστιππον νὰ ἦναι ἐγκρατὴς περὶ τὴν τροφήν, τὸ ποτόν, τὸν ὕπνον καὶ ὅλας τὰς σωματικὰς ἡδονάς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ὅτι μόνον τοιουτοτρόπως δύνανται οἱ νέοι νὰ γίνωσιν ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, ἐνάρετοι, καὶ ἐπομένως ἄξιοι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐντίμως τὴν πατρίδα των.

Βάσιν μὲν καὶ κρηπίδα τῆς ἀρετῆς ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν· ἀρετὴν δὲ ὠνόμαζε τὴν δικαιοσύνην, ἄνευ τῆς ὁποίας, ἔλεγεν, οὔτε πολίτης ἀγαθὸς δύναταί τις νὰ ἦναι, οὔτε Πολιτεία δύναται ποτὲ νὰ διατηρηθῇ εὐδαιμονοῦσα.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ ἄξιος τοῦ Σωκράτους μαθητὴς Πλάτων, ἀκολουθῶν τὰς σοφὰς παραγγελίας τοῦ διδασκάλου του, καὶ θέλων νὰ ὑποβάλῃ ἑαυτὸν εἰς τὸν σωτήριον χαλινὸν τῆς ἐγκρατείας, διψῶν ποτε ὑπερβολικὰ ἀνέσυρεν ἐκ τοῦ πηγαδίου νερὸν διὰ νὰ πίῃ· ἀλλ' ἀντὶ νὰ πίῃ ἔχυσε κατὰ

γῆς τὸ νερόν, καὶ ἀνέσυρεν ἄλλο, ἀναφανεὶς τοιουτοτρόπως κύριος οὐχὶ δοῦλος τῆς δίψης του.

Ἀλλ' ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος παρεδέχετο μὲν ὡς ὀρθοὺς τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους, καὶ ὡμολόγει ὅτι ἀναγκαία καὶ ὠφελιμωτάτη εἶναι ἡ ἐγκράτεια, διϊσχυρίζετο ὅμως ὅτι εἶναι δυσκατόρθωτος ἡ ἐξάσκησις αὐτῆς.

Τότε δὲ ὁ ἀγαθὸς Σωκράτης, διὰ νὰ διευκολύνῃ τὸν Ἀρίστιππον εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἐγκρατείας, ἐδιηγήθη πρὸς αὐτὸν τὸ ἑξῆς διήγημα τοῦ σοφοῦ Προδίκου.

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΚΙΑΣ.

Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς μετέβαινεν ἐκ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, ἐξελθὼν τῆς οἰκίας του, ἐκάθησεν ἐνώπιον αὐτῆς, συλλογιζόμενος ποίαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν βίον του, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἢ τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Ἐκεῖ καθήμενος ἴδε μακρόθεν ἐρχομένας πρὸς αὐτὸν δύο γυναῖκας μεγαλοσώμους. Ἐξ αὐτῶν ἡ μὲν ἦτο λευκὰ ἐνδυμένη, ἁπλουστάτη, καθαρά, σεμνὴ καὶ ὅλως φυσικὴ καὶ ἀπροσποίητος· ἡ δὲ ἄλλη λαμπροφορεμένη, πολύσαρκος, μαλθακή, αὐθάδης καὶ ἀναιδῶς καλλωπισμένη.

Ὅτε αἱ δύο αὗται γυναῖκες ἤρχισαν νὰ πλησιάζωσι τὸν νέον Ἡρακλέα, ἡ μὲν λευκοφορεμένη ἐξηκολούθει βαδίζουσα τὸ ἥσυχον καὶ σεμνὸν βῆμά της· ἀλλ' ἡ πολύσαρκος προτρέξασα ἔφθασε πρώτη, καὶ ἤρχισεν ἀμέσως λέγουσα τὰ ἑξῆς πρὸς τὸν συλλογιζόμενον νέον·

—Βλέπω, ὦ Ἡράκλεις, ὅτι σκέπτεσαι ποίαν ὁδὸν νὰ ἐκλέξῃς εἰς τὸν βίον σου. Σὲ βεβαιόνω λοιπὸν ὅτι ἂν ἐκλέξῃς ἐμὲ φίλην σου, θέλω σὲ ὁδηγήσει εἰς ὁδὸν εὐκολωτάτην καὶ ἡδονικωτάτην, τὴν ὁποίαν θέλεις διέλθει ἄνευ κόπων καὶ φροντί-

δων. Θέλεις γεύεσαι φαγητὰ καὶ ποτὰ ἡδονικώτατα· θέλεις τέρπει ὅλας σου τὰς αἰσθήσεις, καὶ θέλεις κοιμᾶσθαι ὅσον πολὺ ἐπιθυμεῖς. Ὅλα δὲ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα θέλεις ἀπολαμβάνει μήτε τὸ σῶμα μήτε τὸν νοῦν κοπιάζων· διότι ἂν τυχὸν δὲν ἔχῃς, ἢ ἂν εἰς τὸ μέλλον στερηθῇς τῶν ἀναγκαίων χρημάτων, δὲν θέλεις ὑποφέρει ταλαιπωρίας καὶ κόπους πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐγὼ συγχωρῶ εἰς τοὺς φίλους μου νὰ κερδίζωσιν ὅσον εὐκολώτερα ἐμποροῦν, καὶ νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὰ χρήματα τῶν ἄλλων, κωφεύοντες εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως καὶ εἰς τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου.

— Ποῖον εἶναι τὸ ὄνομά σου; ἠρώτησεν ὁ Ἡρακλῆς ἀφοῦ ἤκουσεν αὐτήν.

— Οἱ φίλοι μου, ἀπεκρίθη ἡ γυνή, μὲ ὀνομάζουν Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ ἐχθροί μου Κακίαν.

Τότε δὲ πλησιάσασα τὸν Ἡρακλέα καὶ ἡ λευκοφορεμένη εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Ἐγώ, ὦ Ἡράκλεις, δὲν θέλω νὰ σὲ ἑλκύσω μὲ ὑποσχέσεις σωματικῶν ἡδονῶν, οὔτε νὰ σὲ συστήσω τὴν ὀκνηρίαν καὶ ἀφροντισίαν. Θέλω σὲ εἰπεῖ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Κανὲν ἀγαθὸν δὲν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας. Ἂν θέλῃς νὰ σὲ ἐλεῇ ὁ Θεὸς, ἀπαιτεῖται νὰ τὸν σέβεσαι καὶ νὰ τὸν λατρεύῃς· ἂν θέλῃς ν' ἀγαπᾶσαι ἀπὸ τοὺς φίλους σου, ἀπαιτεῖται νὰ τοὺς εὐεργετῇς· ἂν θέλῃς νὰ λαμβάνῃς πολλοὺς καρποὺς ἀπὸ τὸ κτῆμά σου, ἀπαιτεῖται ἐπιμελῶς νὰ τὸ καλλιεργῇς· ἂν θέλῃς τὸ σῶμά σου ὑγιὲς καὶ δυνατόν, ἀπαιτεῖται νὰ τὸ γυμνάζῃς εἰς τοὺς κόπους· ἂν δὲ θέλῃς ἡ Ἑλλὰς νὰ σὲ τιμᾷ, ἀπαιτεῖται διὰ τῶν κόπων σου ν' ἀναφανῇς ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Ἡ δὲ Κακία, διακόψασα τότε τὸν λόγον τῆς σεμνῆς γυ-

ναικός, ἥτις Ἀρετὴ ὠνομάζετο, εἶπε· — Βλέπεις, ὦ Ἡράκλεις, πόσον κοπώδης καὶ πόσον μακρὰ εἶναι ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θέλει σὲ ὁδηγήσει ἡ γυνὴ αὕτη· ἐνῷ ἐγὼ διὰ πολλὰ εὐκόλου καὶ συντόμου ὁδοῦ θέλω σὲ φέρει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν.

— Ὦ ἀθλία! ἀπεκρίθη ἡ Ἀρετή, ποίαν εὐχαρίστησιν καὶ εὐδαιμονίαν δύνανται ποτὲ νὰ αἰσθανθῶσιν οἱ φίλοι σου, ἐνῷ ποτὲ δὲν κοπιάζουν πρὸς ἀπόλαυσιν εὐχαριστήσεως τινός; Σὺ τρώγεις πρὶν πεινάσῃς· πίνεις πρὶν διψάσῃς· κοιμᾶσαι πρὶν νυστάξῃς, διότι ἀηδιάζεις τὴν ζωὴν μὴ ἔχουσα τί καλὸν νὰ πράξῃς. Οἱ Θεοὶ σὲ ἀποστρέφονται· οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι σὲ θεωροῦν ἄτιμον· οὐδεὶς σὲ ἐπαινεῖ· οὐδεὶς εἰς τὰς ἀνάγκας σου σὲ συντρέχει, οὐδὲν δὲ ἔντιμον καὶ ἀξιέπαινον ἔργον ἔπραξες ποτέ. Ὅσοι ἐκ τῶν ψευδῶν θελγήτρων σου ἀπατώμενοι γίνονται δυστυχῶς φίλοι σου, τὴν μὲν νεότητά των διέρχονται ὀκνηροί, ἄεργοι, φιλήδονοι, φιλάσθενοι, κακοήθεις, ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πατρίδα των, καταφρονούμενοι παρὰ πάντων· εἰς δὲ τὰ γηρατεῖά των πάσχουν καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς ὡς ἐκ τῆς παραλυμένης νεότητός των· αἰσχύνονται δὲ ἐνθυμούμενοι τὸ παρελθόν των, καὶ ἀντὶ σεβασμοῦ, περιφρόνησιν καὶ ἀπέχθειαν ἐμπνέουν· ἐπὶ τέλους δὲ οὐδὲν ἀγαθὸν καὶ ἀξιέπαινον ἔργον πράξαντες διαρκοῦντος τοῦ βίου των, ἀποθνήσκουν ἀδημονοῦντες θάνατον ἄδοξον καὶ ἀδάκρυτον.

Ἐγὼ ὅμως, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἀρετή, συγκατοικῶ μὲ τοὺς Θεοὺς καὶ μὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας. Οὐδὲν καλὸν ἔργον γίνεται ἄνευ τῆς συνδρομῆς μου. Τιμῶμαι καὶ ἀγαπῶμαι παρὰ πάντων. Οὐδεὶς φίλος μου ἐδυστύχησε ποτέ, καὶ ἂν ποτέ τις δυστυχήσῃ γενναίως καὶ ἐνδόξως ὑποφέρει τὴν δυστυχίαν του, εὑρίσκων παρηγορίαν καὶ θάρρος εἰς τὴν φιλίαν μου. Οἱ φίλοι μου τρώγουν καὶ πίνουν, ὄχι χάριν ἡ-

δονῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πεινῶσι καὶ διψῶσι· κοπιάζοντες δὲ εὑρίσκουν καὶ τὴν τροφὴν καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὸν ὕπνον των γλυκύτατα. Οἱ φίλοι μου ὑγιεῖς, φιλόπονοι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα των, ἐνόσῳ μὲν εἶναι νέοι χαίρουν ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων των· γηράσκοντες δὲ εὐχαριστοῦνται τιμώμενοι ὑπὸ τῶν νέων καὶ ἀγαπώμενοι ὑπὸ τῆς πατρίδος των· ἀποθνήσκουν δὲ μὲ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ζήσαντες ἐναρέτως ἀφίνουν ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν καὶ ἔντιμον.

Ὁ Ἡρακλῆς, ἀκούσας τοὺς λόγους αὐτοὺς τῆς σεμνῆς γυναικός, οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἐδίστασε, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν Κακίαν, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Ἀρετήν.

—Σᾶς βεβαιόνω δέ, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν μικρὸς εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθην καὶ ἐγὼ τὸ ἀνωτέρω διήγημα τοῦ Προδίκου, πολὺ εὐχαριστήθην ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς Ἀρετῆς· αὐτοὺς δὲ ἔκτοτε ἔχων πάντοτε κατὰ νοῦν, καὶ τὰς συμβουλὰς τῆς σεμνῆς ταύτης γυναικὸς προσπαθῶν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον μου ν' ἀκολουθῶ, ἔζησα χωρὶς λύπας, χωρὶς μεταμελείας, χωρὶς πικρὰς τῆς συνειδήσεως τύψεις, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής.

Ἀπ' ἐναντίας ἐγνώρισα εἰς Βενετίαν ἕνα ἐκ τῶν λεγομένων εὐγενῶν τῆς Ἰταλίας, Φαγόνδιον καλούμενον, ὅστις, ἀκολουθήσας τὰς ἀπατηλὰς συμβουλὰς τῆς λαμπροφορεμένης καὶ πολυσάρκου Κυρίας, πολὺ ἐμετανόησε, καταντήσας καὶ αὐτὸς πολύσαρκος ὡς ἡ προστάτις του· παθὼν δὲ τὰ πάνδεινα, ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ χορεύῃ ὁ δυστυχὴς ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων διὰ νὰ ἰατρευθῇ.

—Τί παράδοξος ἰατρεία! ἐφωνάξαμεν, καὶ ἀμέσως παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ Φαγονδίου.

Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐξέλθωμεν ὅπως ἀναπνεύσωμεν τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς ἐξοχῆς καὶ γυμνάσωμεν τὸ σῶμά μας διὰ τοῦ περιπάτου, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ χορεύωμεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων ὡς ὁ Φαγόνδιος· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὸ ἑσπέρας θέλει μᾶς εἰπεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.

Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ ΚΑΙ Ο ΦΑΓΟΝΔΙΟΣ.

Ὅτε τὸ ἑσπέρας ἐπανήλθομεν ἐκ τοῦ περιπάτου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου καὶ ἠνάψαμεν τὸν λύχνον, παρετηρήσαμεν μικρὰν πεταλοῦδαν πετῶσαν περὶ τὸ φῶς τοῦ λύχνου.

—Ἡ πεταλοῦδα αὐτή, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθυμίζει τὸν Φαγόνδιον, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπόσχεσίν μου τοῦ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ.

Ἰδέτε πῶς ἡ πεταλοῦδα, ἑλκυομένη ἀπὸ τὴν φλόγα, τριγυρίζει πέριξ αὐτῆς. Ἰδέτε, ἐνίοτε καίεται, πονεῖ καὶ ἀπομακρύνεται, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν ἑλκυστικὴν φλόγα. Ἰδέτε, ἐπὶ τέλους ἐκάη ἡ ἀνόητος, καὶ ἔπεσεν ἀκίνητος καὶ ἡμιθανής!

Πεταλοῦδαι εἶναι, μᾶς ἐπρόσθεσε τότε ὁ γέρων, ὅλοι οἱ λαίμαργοι καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ φιλήδονοι. Τὸ γλυκὺ φῶς τῆς φλογὸς τὸ ὁποῖον ἑλκύει τὴν πεταλοῦδαν, εἶναι ἡ ἀπατηλὴ γλυκύτης τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἡ ὁποία ἑλκύουσα τοὺς μωροὺς ὀπαδοὺς τῆς Κακίας, κατακαίει ἐπὶ τέλους αὐτούς. Τοιουτοτρόπως κατεκάη καὶ ἡ πεταλοῦδα, ἥτις ἐκαλεῖτο Φαγόνδιος! τοιουτοτρόπως κατακαίονται πάντες ὅσοι παραδίδονται εἰς τὴν φθοροποιὰν γλυκύτητα τῶν σωματικῶν ἡδονῶν!

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ τὰς λεγομένας εὐγενεῖς καὶ ἀριστοκρατικὰς οἰκογενείας τῆς Βενετίας. Ἀλλ' οὔτε τὰ

αἰσθήματα τοῦ Φαγονδίου ἦσαν εὐγενῆ, οὔτε τὰ ἤθη του ἄριστα. Ἀπ' ἐναντίας, ὡς οἱ περισσότεροι τῶν τιτλοφόρων εὐγενῶν, διεκρίνετο καὶ αὐτὸς διὰ τὴν κακοήθη καὶ διεφθαρμένην διαγωγήν του.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου, τὸν πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία.

Πρὸς εὐχαρίστησιν δὲ τοῦ κτηνώδους αὐτοῦ πάθους ἐξώδευε τὸ μεγαλήτερον μέρος τῶν εἰσοδημάτων τὰ ὁποῖα ἐλάμβανεν, ἐνοικιάζων εἰς Βενετίαν προγονικάς του τινὰς οἰκίας.

Ἀλλὰ μετά τινας χρόνους ἡ ὑγεία τοῦ Φαγονδίου ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ φθείρεται ἀπὸ τὰς νυκτερινὰς διασκεδάσεις, ἀπὸ τὸν πρωϊνὸν καὶ τὸν ἡμερινὸν ὕπνον, ἀπὸ τὴν ἀποχὴν πάσης ἐργασίας καὶ σωμασκίας, πρὸ πάντων δὲ ἀπὸ τὴν κυριεύουσαν αὐτὸν λαιμαργίαν καὶ γαστριμαργίαν, διότι ὄχι μόνον νὰ πολυτρώγῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ καλοτρώγῃ ἐσυνείθιζεν ὁ κοιλιόδουλος αὐτὸς εὐγενής.

Ὁ ὕπνος, ὅστις συνήθως φοβεῖται καὶ ἀποστρέφεται τὸν φορτωμένον στόμαχον, ἤρχισε νὰ φεύγῃ μακρὰν τοῦ Φαγονδίου· ματαίως δὲ διὰ ναρκωτικῶν καὶ πνευματωδῶν ποτῶν ἐπροσπάθει νὰ τὸν ἑλκύσῃ.

Ὁ στόμαχός του, ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶνάς του καὶ ὅλως ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς σωμασκίας, δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ χωνεύῃ τὰ πολλὰ καὶ πολυποίκιλα φαγητά· ἀλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος χαμερπὴς τοῦ πάθους του, ἠναγκάζετο ἑκάστοτε νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικὰ τῆς ὀρέξεως, τὰ ὁποῖα ὅμως ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του.

Ἤρχισεν ἐπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία του, καὶ βαθμηδὸν ὁλόκληρον τὸ σῶμά του· ἡ ὀδυνηρὰ σῆψις τῶν ὀδόντων του ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου του· ἡ δὲ πολυσαρκία του τοσοῦτον ἐπροχώρει, ὥστε καὶ ἐξηπλω-

μένος καὶ ὄρθιος κατήντησεν εἰς ἄκρον δυσκίνητος· πόνοι ἐνοχλητικώτατοι κατέλαβον ὅλα του τὰ μέλη, καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν· μὲ πολλὴν δὲ δυσκολίαν, ἐπὶ βακτηρίας στηριζόμενος καὶ ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του βοηθούμενος, ἐδύνατο νὰ μεταβαίνῃ ἐνίοτε ἀπὸ τὴν ἁπαλὴν κλίνην του εἰς τὸ ἁπαλώτερον ἀνακλιντήριον τοῦ κοιτῶνός του.

Οἱ καλήτεροι ἰατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν του ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ ἢ νὰ μετριάσῃ· ἐνόμιζε δὲ ὁ μωρός, ἐναντίον τῆς γνώμης τῶν ἰατρῶν, ὅτι διὰ μόνων τῶν ἰατρικῶν ἐδύνατο νὰ θεραπευθῇ, ἄνευ μεταβολῆς τινος τῆς μαλθακῆς καὶ ὀλεθρίας διαίτης του.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους μὴ βλέπων βελτίωσίν τινα ἐκ τῶν ἰατρικῶν, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Παταύϊον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν ἐκεῖ περίφημον ἰατρὸν τῆς Ἰταλίας Β..., ὅστις τότε καὶ καθηγητὴς τῆς κλινικῆς ἦτον εἰς τὸ ἐν Παταυίῳ πανεπιστήμιον.

Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἰατρῶν του συστατικὰ καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Παταύϊον, φροντίσας προηγουμένως περὶ ὅλων τῶν δυνατῶν ἀναπαύσεων τοῦ ταξειδίου του, καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, μαγείρων καὶ ὑπομαγείρων του.

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταυίου, ἅμα ἀναγνώσας τὴν ἰατρικὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετίᾳ συναδελφῶν του, παρετήρησεν ὀλίγον τὸν Φαγόνδιον, καὶ εὐθὺς ἐννόησε καὶ τὰ αἴτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μ' ὅλην δὲ τὴν διδακτορικήν του σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτόν· — Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῇς τιμίως ὅτι θέλεις διαμείνει ὁλόκληρον μῆνα διαρκῶς ἐντὸς τῆς

οἰκίας μου, καὶ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θέλεις συμμορφωθῇ αὐστηρῶς μ' ὅλας τὰς διαταγάς μου, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν ὅλην τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς ζητηθείσας παρὰ τοῦ ἰατροῦ ὑποσχέσεις, καὶ ἀποπέμψας εἰς Βενετίαν τοὺς μαγείρους καὶ ὑπηρέτας του, ἐγκατελείφθη μόνος εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καθηγητοῦ. Ἡ δὲ θεραπεία τοῦ πάθους του ἤρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον·

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἕτοιμον τὸ ἰδιαίτερόν σου δωμάτιον, λέγει ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν Φαγόνδιον· ὅθεν λάβε τὴν καλωσύνην νὰ περιμένῃς ὀλίγας στιγμὰς ἐντὸς τοῦ μικροῦ τούτου δωματίου, μέχρις οὗ ἑτοιμασθῇ ὁ κοιτών σου. Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς τοῦ στενοῦ δωματίου, ὅπου τὸν ἀφίνει μόνον, καὶ ἐξερχόμενος κλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος, μὴ βλέπων ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου μήτε θρανίον, μήτε ἔπιπλόν τι εἰμὴ μόνον ξηροὺς τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρχισε νὰ στενοχωρῆται· στηρίξας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του ἔμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὄπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἐπερίμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαὶ ὅπως μεταβῇ καὶ ἀναπαυθῇ εἰς τὸν ἑτοιμαζόμενον κοιτῶνά του.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοῖχον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίζετο, καὶ τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπάτει, θερμαινόμενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ τῆς θερμότητος μήτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζεται, μήτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διαρκῶς νὰ πατῇ, ἠναγκάζετο νὰ μεταβάλλῃ θέσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, καὶ συγχρόνως ν' ἀναβιβάζῃ καὶ καταβιβάζῃ ἐναλλὰξ τοὺς πόδας του πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Τοιουτοτρόπως ἐτέθη ὁ δυστυχὴς εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν καὶ ὀδυρόμε-

νος ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου τῆς κολάσεως. Εἰς μάτην ἐπροσπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν καὶ νὰ σωθῇ· εἰς μάτην διὰ τῶν γοερῶν φωνῶν του ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης τοῦ δωματίου ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ μετριάζῃ, ἡ θύρα ἐπὶ τέλους ἀνοίγει, καὶ ὁ ἰατρὸς παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Ὁ δὲ Φαγόνδιος κατακουρασμένος, ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἱδρῶτος ῥίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ἀποτείνων συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν καθηγητήν. Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς μὲ πολλὴν ὑπομονὴν καὶ πραότητα διακόπτει τὸν ὠργισμένον Φαγόνδιον, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο νέον εἶδος ξηροῦ λουτροῦ ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴδῃ ἂν τὰ διάφορα φαγητά, τὰ ὁποῖα διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγονδίου, ἦσαν ἕτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος ἀκούσας γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα κατεπράϋνε τὸν θυμόν του, καὶ ἐλησμόνησε τὴν κούρασίν του, συλλογιζόμενος τὴν πλησιάζουσαν ἐκ τῶν φαγητῶν ἡδονήν.

Τὸ γεῦμα ἐν τούτοις ἠργοπόρησεν ὀλίγον, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ὁ ἀσθενὴς ν' ἀναπαυθῇ ἀπὸ τὴν κούρασίν του, καὶ ἀλλάζων ἐνδύματα νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν ἄφθονον ἱδρῶτά του· ἴσως δὲ διὰ νὰ κεντηθῇ ὀλίγον διὰ τῆς πείνης καὶ ἡ ὄρεξίς του.

Μεγάλως δὲ εὐχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, ἴδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησίς του συντόμως μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, ὅτε ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια διὰ νὰ ἴδῃ τί περιέχουν, εἰς μὲν τὸ πρῶτον δὲν εὗρε παρὰ ἥμισυ γεώμηλον βρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἄλλο ἥμισυ ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα

βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλίου, καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἓν μῆλον ψητόν.

—Ὢ δυστυχία! ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀγανακτήσει του ὁ λαίμαργος· τί γεῦμα εἶναι αὐτό! ἴσως εἶναι καλὸν διὰ σκύλους, ἀλλ' ὄχι ποτὲ διὰ καλομαθημένους εὐγενεῖς, καταγομένους ἀπὸ τὰς πρώτας ἀριστοκρατικὰς οἰκογενείας τῆς Βενετίας.

Ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι μόνον εἶχον ἀφήσει αὐτὸν ἐντὸς τοῦ δωματίου. Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὔτε κἂν νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄθλιον αὐτὸ γεῦμα· ἀλλ' ἡ πεῖνα ἀμέσως μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν του, καὶ οὕτως ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλα τὰ πινάκια, ὁμολογῶν καθ' ἑαυτὸν ὅτι ποτὲ δὲν ἐγεύθη οὔτε γεώμηλα καὶ χόρτα τόσον νόστιμα, οὔτε πουλίον τόσον τρυφερὸν, οὔτε ἄρτον τόσον καλοζυμωμένον, οὔτε μῆλον τόσον γλυκύ!

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμά του ἐπαραπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν λιτότητα καὶ ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητής, πρὸς ἀποζημίωσιν δῆθεν, προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ διασκεδάσῃ εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας του, τὸν ὁποῖον ὁ ἰατρὸς ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν διασκεδάσεως καὶ σωμασκίας.

Εἰς τὸν κῆπόν του ὁ ἰατρὸς προσκαλῶν τὸν Φαγόνδιον ποτὲ μὲν διὰ νὰ τῷ δείξῃ ἄνθος τι ὡραῖον ἢ φυτὸν περίεργον, ποτὲ δὲ διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἴς τινα κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατώρθωσεν ἐπιτηδείως ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὸ ἑσπέρας ὁ Φαγόνδιος ἀπεσύρθη νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμὰς δυσαρεσκείας καὶ ἀπελπισίας ἔλαβεν, εὑρὼν καὶ τὸ στρῶμα τῆς κλίνης του σκληρόν, καὶ τὸ προσκέφαλόν του σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμμορ-

φωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, τὸν ὁποῖον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἁπαλῆς καὶ μαλθακῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκέφθη, διότι καὶ τὸν στόμαχόν του εὗρεν ἐλαφρόν, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του κουρασμένα ἀπὸ τὸ χορευτικὸν δωμάτιον καὶ ἀπὸ τὸν διασκεδαστικὸν κῆπον.

Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἰατρὸς τὸν ἐξύπνησεν ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του. Ὁ Φαγόνδιος ἐπαραπονέθη κατὰ τῆς σκληρότητος τῆς κλίνης του· ἀλλὰ συγχρόνως ὡμολόγησεν ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν εἶχε κοιμηθῇ τόσον καλά. Θέλων δὲ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ὕπνον του ἠναγκάσθη παρὰ τοῦ καθηγητοῦ ἀμέσως νὰ ἐγερθῇ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν ἰατρικῶν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ τὸ νὰ ἐγείρεται ἐνωρίς.

Τοιαύτη ἦτον ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ποδαλγὸς καὶ πολυφάγος Φαγόνδιος ἐπὶ ὁλόκληρον μῆνα ὑπεβλήθη. Ἐπὶ τέλους δὲ διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, διὰ τῆς ἁπλουστάτης διαίτης, καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ καθηγητὴς καὶ τὴν πολυσαρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους του βαθμηδὸν νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν του νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐκίνητα καὶ εὔρωστα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὸ ὀδυνηρὸν πάθος τῆς ποδαλγίας ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῇ ὁ καθηγητὴς τὸν Φαγόνδιον ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῇ ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἐξακολουθήσει νὰ τρέφεται ὀλιγαρκῶς, νὰ γυμνάζεται διὰ τοῦ περιπάτου, καὶ ἐνωρὶς νὰ ἐγείρεται ἀπὸ

τὴν κλίνην του· συγχρόνως δὲ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Φαγονδίου νὰ καθαρίσῃ τὸ στόμα του ἀπὸ τοὺς σεσηπότας ὀδόντας του, διότι μένοντες ἤθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ὑγείαν του.

Ὁ Φαγόνδιος εὐχαρίστως ὑπεσχέθη τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἁπλουστάτης διαίτης καὶ σωμασκίας, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ὀδυνηρὰν ἐκρίζωσιν τῶν σεσηπότων ὀδόντων του, καταρώμενος τὴν λαιμαργίαν, τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν αἵτινες ἐπέφεραν τὴν σῆψιν αὐτῶν. Εὐχαριστήσας δὲ καὶ ἀποχαιρετήσας τὸν σοφὸν καθηγητὴν τοῦ Παταυίου ἐπανῆλθεν ὑγιής, εὔθυμος καὶ εὐτυχὴς εἰς τὴν Βενετίαν.

Τὴν ἱστορίαν αὐτήν, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἤκουσα ἀπὸ τὸ ἴδιον στόμα τοῦ Φαγονδίου, τὸν ὁποῖον κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν ἐπεσκεπτόμην εἰς Βενετίαν, διὰ νὰ τῷ πληρόνω τὸ ἐνοίκιον τῆς οἰκίας εἰς τὴν ὁποίαν ἐκατοίκουν, καὶ ἦτις ἦτον ἰδιοκτησία του.

Ὅτε μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ Παταύϊον τὸν ἴδα, ἐθαύμασα τὴν μεγίστην μεταβολὴν τῆς καταστάσεώς του, καὶ ἐκστατικὸς ἔμεινα διότι καὶ ὑγιὴς καὶ εὔθυμος, καὶ εὐκίνητος μοὶ ἐφάνη. Τότε δὲ ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ μὲ διηγηθῇ τὸν τρόπον τῆς θεραπείας του. Ἔκτοτε καὶ ἐγὼ ἔτι μᾶλλον ἐπροτηλώθην εἰς τὴν σεμνὴν καὶ λευκοφορεμένην ἐκείνην γυναῖκα, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἠκολούθησε, διότι οἱ λόγοι της ἐπεβεβαιοῦντο καὶ ἀπὸ τὰ παθήματα τοῦ Φαγονδίου, καὶ ἀπὸ τὴν θεραπείαν εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέβαλεν αὐτὸν ὁ σοφώτερος ἰατρὸς τῆς Ἰταλίας.

Πολὺ μᾶς εὐχαρίστησεν ἡ ἱστορία τοῦ Φαγονδίου· κατ' ἀρχὰς τὸν ἐλυπήθημεν διὰ τὰ βάσανά του· ἔπειτα ἐγελάσαμεν διὰ τὸν ἐντὸς τοῦ θερμοῦ δωματίου ἀκούσιον χορόν του, καὶ ἐπὶ τέλους ἐχάρημεν διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ὑγείας του.

Μετά τινας δὲ ἄλλας ὁμιλίας ὁ Γεροστάθης, παρατηρή-

σας τὸ ὡρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ὑπάγῃ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ προμελετήσῃ τὰ μαθήματά του.

Μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ ὁ γέρων, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, μὲ τὰ ἀγαπητά του Μηδὲν ἄγαν καὶ Πᾶν μέτρον ἄριστον, προσθέσας ὅτι ἂν ἐνθυμώμεθα πάντοτε τὰ χρυσᾶ αὐτὰ παραγγέλματα, οὔτε τὰς νύκτας, οὔτε τὰς ἡμέρας τοῦ ποδαλγοῦ Φαγονδίου θέλομεν ποτὲ ὑποφέρει. Οἱ τελευταῖοι δὲ λόγοι τοῦ Γεροστάθου κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι·

« Ἡ ἐγκράτεια μᾶς δίδει καὶ ὑγείαν κ' εὐτυχίαν·
» Ἡδονὰς ἡ ἀκρασία, πλὴν συγχρόνως ἀτιμίαν,
» Ἀσθενείας, καὶ πτωχείαν ! »

Κ.

Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ.

« Οὐκ ἂν μεθύσκοιτό τις, εἰ ὀρῴη
» τοὺς μεθύσκοντας οἷα ποιοῦσιν. »
(Ἀναχάρσιδος.)

Μετὰ τὸ μεσημέριον Κυριακῆς τινος μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον τῆς κωμοπόλεως πεδιάδα, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μᾶς δείξῃ νέον γυμναστικὸν παιγνίδιον τὸ ὁποῖον ὠνόμαζε Σκλαβάκια.

Περίεργοι νὰ μάθωμεν τὸ νέον αὐτὸ παιγνίδιον, προθύμως ὑπηκούσαμεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος· καὶ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν παρευρεθέντες ὅλοι οἱ μικροὶ φίλοι του εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκινήσαμεν ἔχοντες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς.

Πλησιάζοντες νὰ διαβῶμεν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας Ἀθανασούλα τινός, κατοίκου τῆς κωμοπόλεώς μας, παρετηρήσαμεν κόσμον πολὺν συνηγμένον ἐνώπιον αὐτῆς.

—Τί θέλει αὐτὸς ὁ κόσμος; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης γέροντά τινα ἐρχόμενον ἐκ τοῦ πλήθους. — Μεγάλη δυστυχία! ἀπεκρίθη καταταραγμένος ὁ γέρων· φονικόν! φονικόν! Κὺρ Γεροστάθη.

Ἔντρομος τότε ὁ Γεροστάθης ἐζήτησεν ἐξηγήσεις καὶ λεπτομερείας· ὁ δὲ γέρων ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

ΑΠΡΟΣΔΟΚΗΤΟΣ ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ.

— Ὁ Ἀθανασούλας εἶχε συμπόσιον σήμερον, ἑορτάζων τοὺς γάμους τῆς ἀδελφῆς του. Γνωρίζετε πόσον καλὸς καὶ

ἄξιος εἶναι αὐτὸς ὁ νέος, καὶ πόσον ἀγγελικὴν καρδίαν ἔχει πρὸς ὅλους, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸν γαμβρόν του. Ἀλλὰ τὸ χρασίον εἰς μίαν στιγμὴν ἔπνιξεν ὅλα τὰ προτερήματά του.

Φαίνεται ὅτι εἰς τὸ συμπόσιον ἔπιε περισσότερον τοῦ πρέποντος· ἐμέθυσε λοιπὸν ὁ δυστυχής, ἔχασε τὰ λογικά του, καὶ νομίσας ἐν τῷ μέσῳ τῆς μέθης του ὅτι ὁ καλὸς γαμβρός του τὸν ἐπεριγέλασεν, ἤναψε κατ' αὐτοῦ καὶ ἤρχισε νὰ προφέρῃ τὰς αἰσχροτέρας ὕβρεις· ἁρπάσας δὲ καὶ ἓν μαχαίριον ἔτρεξε νὰ τὸ ἐμπήξῃ εἰς τὸ στῆθος τοῦ γαμβροῦ του. Ἀλλὰ τὸ χέριόν του ὡς ἐκ τῆς μέθης του ἔτρεμεν· ἐπρόφθασαν δὲ καί τινες νὰ τὸν ἐμποδίσωσι, καὶ τοιουτοτρόπως ἀντὶ νὰ φονεύσῃ, ἐπλήγωσε μόνον τὸν γαμβρόν του.

Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τὴν ἀδελφήν του, καὶ νὰ ἦναι παραστικὴ ἡ πληγὴ τοῦ ἀνδρός της! Ὁ Θεὸς νὰ φωτίσῃ καὶ τὸν Ἀθανασούλαν καὶ ὅλους τοὺς νέους ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον χρασίον!

Φαντασθῆτε, Κὺρ Γεροστάθη, ὅταν ὁ Ἀθανασούλας ἐξυπνήσῃ ἀπὸ τὴν μέθην του, πόσα δάκρυα θέλει χύσει δι' αὐτὴν τὴν ἀπροσδόκητον δυστυχίαν του!

Κατηφὴς ὁ Γεροστάθης ἤκουσε τὴν διήγησιν αὐτὴν τοῦ γέροντος· δι' ἱκανὴν δὲ ὥραν οὔτε λέξιν ἐπρόφερεν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν συλλογιζόμενος, ἡμεῖς δὲ σιωπηλοὶ ἐξηκολουθήσαμεν προχωροῦντες πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ὁ συμμαθητής μας Ἰωάννης ἐνθυμήθη τότε ὅτι τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν μάθημά μας ἔλεγεν ὅτι ἡ μέθη εἶναι μικρὰ τρέλλα. Ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰωάννης ἔλυσε τὴν γενικὴν σιωπήν μας, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ ἀκόλουθα·

—"Οχι μικρά, ἀλλὰ μεγάλη μανία εἶναι ἡ μέθη, ἀγαπητά μου παιδία, καὶ πολὺ χειροτέρα τῆς μανίας! Ὁ μανιακὸς

εἶναι ἀξιολύπητος, διότι χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ δυστυχὴς ἔχασε τὰς φρένας του· ἀλλ' ὁ μεθυσμένος εἶναι ἀξιοκαταφρόνητος, διότι θέλων χάνει τὸ λογικόν του, καὶ οὕτως ἑκουσίως μεταβάλλεται διὰ τῆς μέθης εἰς ζῶον ἄλογον καὶ ἄγριον, ἐπικίνδυνον καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

ΟΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ.

Ὁ Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, μεταξὺ τῶν ἄλλων νόμων τοὺς ὁποίους ἔθεσεν εἰς τὴν πατρίδα του Μιτυλήνην ἐπ' ἀγαθῷ τῶν συμπολιτῶν του, διέταξε προσέτι νὰ τιμωρῶνται μὲ διπλῆν ποινὴν ὅσοι πράττουν ἐγκλήματα ὄντες μεθυσμένοι. Ὁ Πιττακὸς λοιπὸν ἐθεώρησεν ὡς ἔγκλημα καὶ τὴν μέθην, ὄχι μόνον διότι εἶναι πρᾶξις ἐπικίνδυνος καὶ ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ προσέτι διότι εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐλευθέρας θελήσεως ἑνὸς ἑκάστου, καθόσον μόνον ὅσοι θέλουν πίνουν καὶ μεθοῦν.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ νόμοι δὲν ὠφελοῦν, ἂν δὲν ἐπικυρόνωνται ἀπὸ τὴν κατ' αὐτοὺς διαγωγὴν καὶ τὸ καλὸν παράδειγμα τῶν νομοθετῶν καὶ τῶν ἀρχόντων, ὁ Πιττακός, μ' ὅλον ὅτι ἡ πατρίς του Μιτυλήνη εἶχε καὶ τότε καθὼς καὶ σήμερον ὡραίους καὶ πολλοὺς οἴνους, δὲν ἔπινε παρὰ καθαρὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑγιέστερον καὶ ἀθωότερον ποτόν, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ ἀφθονώτερον ἀφ' ὅσα ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Συνήθως καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ πολλὰ δύσμορφα τέκνα τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας. Ὁ ὀκνηρὸς καὶ ἀργός, ὅστις οὔτε τὸ σῶμά του ἐσυνείθισε νὰ ἐνασχολῇ εἰς ἐργασίαν τινά, οὔτε τὸν νοῦν του νὰ προσηλόνῃ εἰς ἀνάγνωσιν ἢ ἄλλην διανοητικὴν ἐργασίαν, συχνάκις καταφεύγει πρὸς διασκέδασιν τῆς

ἀργίας του εἰς τὴν οἰνοποσίαν, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν μέθην καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα. Δι' αὐτὸ συνήθως εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις, ὅτε οἱ ἄνθρωποι παραδιδόμενοι εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀργίας ζητοῦν διασκεδάσεις, συμβαίνουν αἱ περισσότεραι μέθαι καὶ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα.

Ο ΜΩΑΜΕΘ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΝΟΠΟΣΙΑΣ.

Λέγεται ὅτι ὁ Μωάμεθ, ὁ προφήτης τῶν Τούρκων, διαβὰς ἡμέραν τινα ἑορτάσιμον ἀπὸ χωρίον, ἴδεν ὅλους τοὺς κατοίκους συνηθροισμένους εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου, συνευθυμοῦντας, τρώγοντας, καὶ πίνοντας, καὶ χορεύοντας, διότι οὐδὲν ἄλλο οὐσιωδέστερον εἶχον νὰ πράξωσι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἀλλ' ἐπανελθὼν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον παρετήρησεν αὐτὸ ἐρημωμένον, τὴν δὲ πλατεῖαν γεμάτην πτωμάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν, γερόντων καὶ παιδίων. Ἐπληροφορήθη δὲ παρά τινων, οἵτινες ἐπέζησαν, ὅτι κατὰ τὴν προτεραίαν ἡ εὐθυμία ἔφερε τοὺς πλείστους εἰς μέθην, ἡ μέθη εἰς ὕβρεις, αἱ ὕβρεις εἰς χειρονομίας, καὶ αἱ χειρονομίαι εἰς συμπλοκὴν ἔνοπλον, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων κατεσφάγησαν, καὶ οὕτω τὸ χωρίον ἐρήμωσεν.

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ δὲ τούτου λέγεται ὅτι ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐμποδίσῃ διὰ τοῦ Κορανίου του εἰς τοὺς πιστούς του τὴν οἰνοποσίαν, ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν παράδεισον.

Ἀλλὰ τί ὠφελοῦν αἱ ἀπαγορεύσεις καὶ αἱ ποιναί, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ὅταν οἱ γονεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ νομοθέται δὲν φροντίζουν ν' ἀπομακρύνωσιν ἐγκαίρως τὰς αἰτίας τῶν κακῶν, καὶ νὰ ἐκριζόνωσι τὰς πρώτας ῥίζας αὐτῶν;

Προσέχετε σεῖς, ἀγαπητά μου παιδία, ν' ἀποφεύγετε πάντοτε τὰς αἰτίας καὶ τὰς ἀφορμὰς τῶν κακιῶν. Ἐὰν δέ, ὃ μὴ γένοιτο, συναισθανθῆτε ποτὲ ὅτι κακόν τι ἢ ἐλάττωμα ἤρχισε νὰ ριζόνῃ εἰς τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχήν σας, προσπαθήσατε ἀμέσως νὰ ἐκριζώσετε αὐτό, πρὶν ἡ δυναμώσῃ ἡ ρίζα του· ἂν εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν τὸ προσέξετε, ἀλλ' ἀφήσετε νὰ κάμῃ δυνατὰς καὶ βαθείας τὰς ρίζας, πικρὰ θέλετε μετανοήσει μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ τὸ ἐκριζώσετε.

Ο ΑΓΓΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΓΟΣ.

Συνήθως οἱ Ἄγγλοι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἔχουν παραδόξους τινας ἰδιοτροπίας. Μεταξὺ τῶν ἄλλων διηγοῦνται ὅτι νέος τις Ἄγγλος εἶχε τράγον, τὸν ὁποῖον ἀγαπῶν ὑπερβολικὰ ἐπεριποιεῖτο μυριοτρόπως. Ἡμέραν τινά, διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὸν φίλον του τράγον νέον δεῖγμα τῆς ἀγάπης του, ἀπεφάσισε νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὸ καπηλεῖον, ὅπου πρὸ ὀλίγου καιροῦ συχνάζων ὁ νέος Ἄγγλος εἶχεν ἀρχίσει νὰ συνειθίζῃ τὰ ποτά, τὰ ὁποῖα πνευματώδη ὠνομάσθησαν, διότι ἀφαιροῦν καὶ καταστρέφουν τὸ πνεῦμα ἐκείνων οἳ ὁποῖοι τὰ πίνουν.

Εἰσελθὼν λοιπὸν ὁ Ἄγγλος μετὰ τοῦ τράγου του εἰς τὸ καπηλεῖον, διέταξεν ἀμέσως νὰ τῷ φέρωσι διπλῆν δόσιν πνευματώδους ποτοῦ. Ἀφοῦ δὲ ἐρρόφησε τὸ ἰδικόν του ποτήριον, ἐκέρασε καὶ τὸν φίλον του τράγον τὸ ἄλλο, ἂν καὶ μετά τινος δυσκολίας. Οἱ δὲ περιεστῶτες ἐθαύμαζον τὴν ἰδιοτροπίαν καὶ τὴν τραγικὴν ἀγάπην τοῦ συμπολίτου των.

Ἀλλ' ἡ ἰδιοτροπία αὕτη ἀπέβη ὠφελιμωτάτη εἰς τὸν νέον Ἄγγλον· διότι ὁ τράγος, θέλων ν' ἀνταμείψῃ τὸν κύριόν του διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην του, κατέστη διδάσκαλος καὶ σωτὴρ αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ πῶς·

Ὁ τράγος, μεθύσας ἐκ τοῦ πνευματώδους ποτοῦ, τὸ ὁ-

ποῖον ὁ φίλος του τὸν ἐκέρασεν, ὑπέφερεν ὑπερβολικά· ὥστε τὴν ἐπιοῦσαν, ὅτε ὁ Ἄγγλος ὡδήγησεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὸ καπηλεῖον, δὲν ἠθέλησε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτό, μ' ὅλας τὰς προσπαθείας καὶ τὴν βίαν τὴν ὁποίαν ὁ κύριός του κατέβαλε διὰ νὰ τὸν εἰσάξῃ.

Ἡ σταθερὰ αὕτη ἀντίστασις τοῦ τράγου καὶ ἡ πρὸς τὸ καπηλεῖον ἀποστροφή του ἐσωφρόνισαν τὸν νέον Ἄγγλον, ὅστις ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀπεφάσισε νὰ μιμηθῇ τὸν φίλον του τράγον· καὶ ἀποχαιρετήσας διὰ παντὸς τὰ καπηλεῖα καὶ τὰ φθοροποιὰ ποτά των, κατεγράφη ἀμέσως μέλος τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Ἑταιρίας τῶν ὑδροποτῶν, οἵτινες ζῶσιν ὑγιεῖς καὶ εὐτυχεῖς μηδέποτε πίνοντες ποτὰ πνευματώδη, καὶ ἐπομένως μηδέποτε μεθύοντες.

Ἐννοεῖτε, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ὁ νέος Ἄγγλος κατώρθωσε ν' ἀποχαιρετήσῃ διὰ παντὸς τὸ καπηλεῖον, διότι εὐτυχῶς εὑρέθη εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πάθους του· ὀλίγον ἀργότερα ἡ διδασκαλία τοῦ τράγου του βεβαίως δὲν ἤθελε τὸν ὠφελήσει, ἀλλὰ μέθυσος καὶ δυστυχὴς ἤθελεν ἀποθάνει.

ΤΑ ΣΚΛΑΒΑΚΙΑ.

Τὸ ἀνέκδοτον αὐτὸ τοῦ Ἄγγλου, καὶ ἡ θέα τῆς ὡραίας πεδιάδος διεσκέδασαν τὴν κατήφειαν καὶ μελαγχολίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς εἶχε προξενήσει τὸ δυστύχημα τοῦ Ἀθανασούλα· ὅθεν ζωηροὶ καὶ εὔθυμοι ἠρχίσαμεν νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου τὰ Σκλαβάκια.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιαίρεσε τότε εἰς δύο ἰσάριθμα τάγματα. Ἐπὶ κεφαλῆς ἑκάστου τάγματος ἐδιόρισεν ἀρχηγοὺς τοὺς δύο μεγαλητέρους ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας. Ἐτοποθέτησεν ἐπομένως τὸ ἓν τάγμα ἀντικρὺ τοῦ ἄλλου εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα ποδῶν. Ὕψωσεν εἰς ἕκαστον

ἐκ τῶν στρατοπέδων αὐτῶν ἀνὰ ἓν μανδύλιον ὡς σημαίαν. Ἔπειτα δὲ μᾶς εἶπεν ὅτι ἐξέρχεται εἷς ἐκ τοῦ Α'. τάγματος, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλος ἐκ τοῦ Β', ὅστις τρέχει κατόπιν τοῦ πρώτου διὰ νὰ προφθάσῃ, εἰ δυνατόν, νὰ τὸν ἐγγίσῃ διὰ τῆς χειρός του· πρὸς καταδίωξιν δὲ αὐτοῦ ἐξέρχεται καὶ δεύτερος ἐκ τοῦ Α'. τάγματος, πρὸς καταδίωξιν τοῦ ὁποίου ἀποστέλλεται ἀμέσως καὶ δεύτερος ἐκ τοῦ Β' τάγματος, καὶ οὕτω καθεξῆς. Μᾶς ἐξήγησε δὲ ὅτι μόνον ὅστις ἐξῆλθε νεώτερος δύναται νὰ καταδιώξῃ, νὰ ἐγγίσῃ, καὶ ἐπομένως νὰ αἰχμαλωτίσῃ τὸν πρὸ αὐτοῦ ἐξελθόντα ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, καὶ ὅτι ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή, διὰ νὰ προφυλαττώμεθα, ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς κατόπιν ἡμῶν ἐξελθόντας ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, διότι ἂν ἡμεῖς ἐγγίσωμεν αὐτούς, ἢ αὐτοὶ ἡμᾶς, γινόμεθα ἀμέσως αἰχμάλωτοί των. Μᾶς ἐπρόσθεσεν ἐπὶ τέλους ὅτι οἱ αἰχμάλωτοι τοποθετοῦνται περὶ τοὺς εἴκοσι πόδας μακρὰν τοῦ στρατοπέδου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἠχμαλωτίσθησαν· καὶ ὅτι οἱ σύντροφοί των χρεωστοῦν νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσι, τὸ ὁποῖον κατορθόνουν, ἂν τις ἐξ αὐτῶν προφθάσῃ νὰ ἐγγίσῃ τὸν αἰχμάλωτον πρὶν ἢ κτυπηθῇ ὑπό τινος, ὅστις ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου κατόπιν αὐτοῦ.

Δὲν ἐβραδύναμεν δὲ πολὺ νὰ ο'κειωθῶμεν μὲ τὰ Σκλαβάκια, τὰ ὁποῖα εἰς ἄκρον μᾶς ἤρεσαν, διότι καὶ ζωηρότατα ἦσαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἑκάστου διηρέθιζον.

— Παρατηρεῖτε, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, τὰ Σκλαβάκια εἶναι εἶδος μάχης, ἥτις γίνεται ὄχι δι' ὅπλων, ἀλλὰ διὰ τοῦ δρόμου, ὅστις γυμνάζει τὸ σῶμα εἰς τὴν εὐκινησίαν. Αὐτὰ ἐξασκοῦν καὶ τὴν προσοχὴν εἰς τὰς διαφόρους κινήσεις τῶν φίλων καὶ τῶν ἐχθρῶν· διὰ τῆς αἰχμαλωσίας δὲ τιμωροῦν τοὺς ἀπροσέκτους καὶ τοὺς βραδυκινήτους. Πρὸ πάντων δὲ ἐπιβάλλουν τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ νὰ ὑπερασπιζώμεθα τοὺς κα-

ταδιωκομένους ὁμογενεῖς καὶ φίλους, καὶ διδάσκουν τοὺς ἐλευθέρους ὅτι πρέπει ν' ἀγωνίζωνται καὶ νὰ κοπιάζωσι πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν σκλάβων ἀδελφῶν των.

Ο ΜΟΝΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΡΕΜΟΓΙΑΝΝΗΣ.

Ὅτε μετὰ τὰ Σκλαβάκια ἐπεστρέφαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔλεγε τὰ ἑξῆς·

— Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται μας ἐθεώρουν ὅτι πολὺ φρονιμώτερον καὶ εὐκολώτερον εἶναι τὸ νὰ προλαμβάνῃ τις τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἐλαττωμάτων, παρὰ τὸ νὰ διορθόνῃ καὶ νὰ ἐξαλείφῃ τὰ ἤδη ἀποκτηθέντα. Διὰ τοῦτο ἐσυνείθιζον εἰς τὴν Σπάρτην, ὡς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπα, νὰ μεθύωσι τοὺς δούλους των Εἵλωτας, καὶ μεθυσμένους νὰ τοὺς ἐκθέτωσιν ἐνώπιον τῶν τέκνων των, ὅπως αὐτά, βλέποντα τὴν κτηνώδη κατάστασίν των, συλλαμβάνωσι φρίκην κατὰ τῆς μέθης καὶ ἀποστροφὴν κατὰ τῆς οἰνοποσίας.

Τὸ αὐτὸ θέλω πράξει καὶ ἐγὼ τώρα, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης. Ἡμεῖς δὲ ἐκστατικοὶ τὸν ἠρωτήσαμεν ποῖον θέλει μεθύσει; — Ὄχι, ἐγὼ δὲν θέλω μεθύσει Εἵλωτα, οὔτε ἄλλον τινὰ ὁποιονδήποτε· ἀλλὰ θέλω σᾶς δείξει μεθυσμένον καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς μέθης, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλετε ἀποστραφῆ, ὡς ἀπεστρέφοντο καὶ οἱ παῖδες τῆς Σπάρτης, τὸ βδελυρὸν αὐτὸ πάθος.

Ὁ Γεροστάθης, τοῦ ὁποίου ἡ ὅρασις, ἂν καὶ γεροντική, ἦτον ὅμως ὀξυτάτη, εἶχε διακρίνει μακρόθεν βαδίζοντα πρὸς τὴν κωμόπολιν ἐπαίτην τινά, Τρεμογιάννην καλούμενον· καὶ αὐτὸς τὸν ἐνθύμισε τοὺς μεθυσμένους Εἵλωτας περὶ τῶν ὁποίων μᾶς ὡμίλησεν. Ὅτε δὲ προχωροῦντες ἐφθάσαμεν τὸν Τρεμογιάννην· — Ἰδού, μᾶς εἶπεν, αὐτὸς εἶναι ὁ ἰδικός μου Εἵλως, παρατηρήσατέ τον, καὶ θαυμάσατε τὰ κατορθώματα τῆς οἰνοποσίας καὶ τῆς μέθης.

Καὶ τῳόντι ἦτον ἐλεεινὴ ἡ θέα τοῦ Τρεμογιάννη· δὲν ἦτο γέρων, ἀλλ' ἡ μέθη εἶχε καταντήσει αὐτὸν ἐσχατόγηρον, ἰσχνὸν καὶ ἀδύνατον· εἶχε δὲ κυρτωμένον τὸ σῶμα καὶ ῥυτιδωμένον τὸ πρόσωπον· ἐπεριπάτει μετὰ μεγίστης δυσκολίας, καὶ κρατῶν βακτηρίαν ἐπροσπάθει δι' αὐτῆς νὰ βοηθῇ τοὺς κλονιζομένους πόδας του. Ἡ κεφαλή του, αἱ χεῖρές του, τὰ δάκτυλά του καὶ ὅλον ἐν γένει τὸ σῶμά του ἔτρεμον ἀδιακόπως· ἡ μύτη του ἦτο κατακόκκινος· φλογισμένος ἐπίσης καὶ διηνεκῶς δακρύων ἐφαίνετο καὶ ὁ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν του, διότι τὸν ἄλλον εἶχε χάσει ὡς ἐκ τῆς μέθης του πεσὼν ποτὲ ἐπὶ λίθων· κρατῶν δὲ πάντοτε ἀνοικτὸν τὸ στόμα ἐπαρουσίαζεν ἐπὶ τοῦ ἐλεεινοῦ του προσώπου τὸν ἀποτρόπαιον γέλωτα τῆς ἠλιθιότητος.

Ὁ Τρεμογιάννης, ἅμα ἰδὼν τὸν Γεροστάθην τὸν ὁποῖον ἐγνώριζεν, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ χρήματα. — Τί τὰ θέλεις; τὸν ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης, διὰ νὰ πίῃς πάλιν; — Τί νὰ κάμω; ἀπεκρίθη ὁ Τρεμογιάννης, μ' ἐκυρίευσεν, ἀνάθεμά το! καὶ ὅσον πίνω, τόσον θέλω!

Εἰς μάτην ὁ Γεροστάθης μὲ τὴν συνήθη ἀγαθότητά του ὑπενθύμισεν εἰς τὸν μονόφθαλμον Τρεμογιάννην τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασίν του· εἰς μάτην τῷ ὑπεσχέθη νὰ τὸν τρέφῃ ἂν ἀφήσῃ τὸ κρασίον. Ὁ Τρεμογιάννης ἐπέμενε ζητῶν χρήματα· καὶ ἐπειδὴ ὁ Γεροστάθης ἠρνήθη νὰ δώσῃ, ἤρχισε νὰ προφέρῃ λόγια ἀσυνάρτητα, ἀναμεμιγμένα μὲ ὕβρεις καὶ βλασφημίας.

— Ἀπελπισία! εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ἐπροχώρησεν ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. Ὅσον πίνει, τόσον θέλει! ἔχει δίκαιον! Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος ὅλων τῶν κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων! ἐὰν δὲν καταστραφῶσιν εἰς τὴν γένεσίν των, προχωροῦν καὶ καθ' ἡμέραν αὐξάνουν μὲ περισσοτέραν ὁρμήν· ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν ἀφήσῃς ἀπὸ ὑψηλὴν θέσιν

ἐν βαρὺ σῶμα, ὅσον περισσότερον προχωρεῖ πρὸς τὴν γῆν, τόσον περισσότερον αὐξάνει ἡ ὁρμὴ τῆς ταχύτητός του.

Ὁ ἐπαίτης Τρεμογιάννης, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἦτον υἱὸς εὐκαταστάτου προεστῶτος τοῦ Ζαγορίου. Εἰς τὸ σχολεῖόν του ἐσχετίσθη μέ τινας νέους μεγαλητέρους του, τῶν ὁποίων ὅμως τὴν διαγωγὴν δὲν ἐφρόντισεν ὁ ἀνόητος νὰ πληροφορηθῇ πρὶν ἢ σχετισθῇ μετ' αὐτῶν. Ὁ πατήρ του ἐνόμιζεν ὅτι ἀφοῦ ἅπαξ ἔστειλε τὸν υἱόν του εἰς τὸ σχολεῖον, ἄλλη φροντὶς πλέον δὲν ἔμενεν εἰς αὐτὸν παρὰ νὰ χρηματολογῇ διὰ νὰ τῷ ἀφήσῃ μεγάλην κατάστασιν· ὅθεν οὔτε περὶ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῶν προόδων του εἰς τὰ μαθήματά του, οὔτε περὶ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν σχέσεων τοῦ υἱοῦ του ἐφρόντιζε νὰ πληροφορῆται.

Ὁ δὲ γέρων διδάσκαλός του ἐνόμιζεν ὅτι ὅλα τὰ διδασκαλικά του χρέη συνίσταντο εἰς τὸ νὰ διδάσκῃ τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ νὰ μορφόνῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν μαθητῶν του διὰ τῆς ἐπιτηρήσεως τῶν ἠθῶν των καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ σχολείου, διὰ τῶν φρονίμων συμβουλῶν του, καὶ διὰ τῶν γραμμάτων τὰ ὁποῖα τοὺς ἐδίδασκεν.

Ὅθεν ἐλεύθερος πάσης ἐπιτηρήσεως ὁ νέος Ἰωάννης ἐξηκολούθει τὰς σχέσεις του μετὰ τῶν συντρόφων του, τοὺς ὁποίους ὡς μικρότερος ἐπροσπάθει νὰ μιμῆται διὰ νὰ φαίνεται ἴσος αὐτῶν. Ἤρχισε λοιπὸν καὶ αὐτὸς νὰ καπνίζῃ καὶ νὰ πίνῃ κρασίον ὡς ἐκεῖνοι, μὴ συλλογιζόμενος ὅτι τοιουτοτρόπως καὶ τὰ πατρικά του χρήματα ἀδίκως καὶ ἀνωφελῶς διεσκόρπιζε, καὶ εἰς τὸν ὀλέθριον κατήφορον τῆς μέθης διὰ τῆς οἰνοποσίας εἰσήρχετο.

Κατ' ἀρχὰς τὸ κάπνισμα ἐσκότιζε τὸν ἐγκέφαλόν του, τὸ δὲ κρασίον, ξυνίζον τὸ στόμα του, ἐδυσαρέστει αὐτόν· ἀλλ' αἱ εἰδοποιήσεις αὗται δὲν τὸν κατέπεισαν νὰ τὰ παραιτήσῃ· ἀπ'

ἐναντίας ἐπέμενεν ὁ ἀνόητος διὰ νὰ μὴ φανῇ κατώτερος ἀπὸ τοὺς μεγαλητέρους καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ κατὰ τὴν κακοήθειαν συντρόφους του.

Βαθμηδὸν δὲ κατήντησε μέθυσος καὶ ὅλως ἀνίκανος δι' ὁποιανδήποτε ἐργασίαν καὶ ἐνασχόλησιν. Ἐντὸς ὀλίγων χρόνων κατερρόφησε διὰ τοῦ οἴνου, καὶ κατέκαυσεν εἰς καπνὸν ὁλόκληρον τὴν πατρικήν του περιουσίαν. Τὸ δὲ ἀρχοντόπουλον τοῦ Ζαγορίου μετεβλήθη τοιουτοτρόπως εἰς ἐπαίτην ρακενδύτην καὶ μέθυσον. Ὁ ποτὲ ὑγιὴς καὶ νουνεχὴς Ἰωάννης κατήντησεν οὕτω Τρεμογιάννης, μονόφθαλμος, ἄνευ ὑγείας καὶ ἄνευ νοός. Ἡ οἰνοποσία καὶ ἡ μέθη κατέστρεψαν τὴν ὑγείαν του, τὸν ἐτύφλωσαν, καὶ παρέλυσαν τὸν ἐγκέφαλον καὶ ὁλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημά του· ὥστε καὶ ἠλίθιος καὶ μωρὸς ἀποκατέστη, καὶ εἰς τὴν τρομερὰν ἀσθένειαν, τὴν ὀνομαζομένην μανίαν τρέμουσαν ὑπέκυψεν ὁ δυστυχής!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οὐδὲν ἄλλο κατὰ τῆς μέθης μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὢν βέβαιος ὅτι ἡ θέα τοῦ Τρεμογιάννου καὶ ἡ ἱστορία αὐτοῦ μᾶς ἐπροξένησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν καὶ φρίκην κατὰ τῆς οἰνοποσίας.

Ἀπεχωρίσθημεν δὲ καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μὲ τὰ συνήθη Μηδὲν ἄγαν καὶ πᾶν μέτρον ἄριστον τὸν φίλον μας Γεροστάθην, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἠκούσαμεν ποτὲ καὶ τοὺς ἀκολούθους περὶ μέθης στίχους:

« *Κόρη τῆς Οἰνοποσίας*
» *Ἀδελφὴ δὲ τῆς Μανίας*
» *Εἶν' ἡ Μέθη ἡ τυφλή,*
» *Ἥτις εἰς τὴν ἀτιμίαν,*
» *Καὶ εἰς πᾶσαν δυστυχίαν*
» *Τοὺς πιστούς της ὁδηγεῖ.* »

Λ.

Ο ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ.

«Ἐν ὀργῇ μήτε τί λέγειν μήτε πράσσειν.»
(Πυθαγόρου.)

Πολλάκις ὁ Γεροστάθης ἐπεσκέπτετο τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου μας, καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο καὶ τοὺς διδασκάλους παραδίδοντας, καὶ τοὺς μαθητὰς ἐξεταζομένους. Διὰ τῶν ἐπισκέψεών του δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν ἐνεθάρρυνε, τοὺς δὲ ἐφιλοτίμει.

Ἡμέραν τινὰ μᾶς ἐπεσκέφθη ὁ ἀγαθὸς γέρων καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζε τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ὁ διδάσκαλος ἔσυρε, κατὰ τὸ σύνηθες, κλῆρον διὰ νὰ ἴδῃ τίς ἐκ τῶν μαθητῶν ἔμελλε νὰ εἴπῃ τὸ παρελθὸν μάθημα, καὶ ὁ κλῆρος, ἐνθυμοῦμαι, ἔπεσεν εἰς ἐμέ.

Ἐπρόκειτο νὰ ἐκθέσω τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μικρὸς στόλος τῶν προγόνων μας κατέστρεψε τὸν τρομερὸν στόλον, τὸν ὁποῖον μετὰ πολυαρίθμων στρατῶν ἔφερεν ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ξέρξης πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος

— Ἔμπρός, λογιώτατε, μὲ εἶπεν ὁ διδάσκαλος, εἰπέ μας τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος· ἀπεκρίθην δὲ καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι τὰ ἑξῆς.

Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΛΑΜΙΝΑ.

— Ἀφοῦ διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἐφιάλτου ἠμπόρεσεν ὁ Ξέρξης νὰ διαβῇ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, τὸ ὁποῖον ἡρωϊκῶς ὑπερασπίσθη ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν τριακοσίων του, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀναριθμήτων

στρατῶν του λεηλατῶν καὶ καταστρέφων βαρβαρικῶς τὰ πάντα.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε, περιμένοντες τὴν εἰσβολὴν τῶν βαρβαρικῶν στρατευμάτων, ἔκλεξαν στρατηγὸν τὸν συμπολίτην των Θεμιστοκλέα.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνόμιζεν ὅτι πολὺ εὐκολώτερον ἦτο νὰ σωθῶσι διὰ τῶν πλοίων των καὶ νὰ νικήσωσι τὸν ἐχθρὸν διὰ θαλάσσης, ἐκλέγοντες θέσιν κατάλληλον πρὸς ναυμαχίαν, παρὰ ν' ἀντισταθῶσι κατὰ ξηρὰν εἰς τοὺς ἀπειραρίθμους στρατοὺς τοῦ Ξέρξου. Ὅθεν κατέπεισε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὰς μὲν γυναῖκας, τοὺς γέροντας καὶ τὰ παιδία των ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὴν Τροιζῆνα, πόλιν τῆς Πελοποννήσου, ὅλοι δὲ οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὰ πολεμικά των πλοῖα.

Ὁ προνοητικὸς Θεμιστοκλῆς δὲν ἐθεώρησεν εὐτυχῶς τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ὡς τὸ τέλος τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν νέων ἀγώνων· καὶ δι' αὐτὸ ἔκτοτε εἶχε καταπείσει τοὺς Ἀθηναίους ἀντὶ νὰ διανέμωνται, ὡς ἐσυνείθιζον, τὰ ἀργύρια τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὸ μεταλλεῖον τοῦ Λαυρίου ἐλάμβανον, νὰ ἐξοδεύωσιν αὐτὰ πρὸς κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων.

Τοιουτοτρόπως ἡ πατρίς του κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν ὥραν εἶχεν ἕτοιμα διακόσια πολεμικὰ πλοῖα, εἰς τὰ ὁποῖα εἰσελθόντες ὅλοι οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον Ἀθηναῖοι, ὡδηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης, τὸ μεταξὺ τῆς νήσου Σαλαμῖνος καὶ Ἀττικῆς.

Εἰς τὸ στενὸν αὐτὸ τῆς Σαλαμῖνος ἔτυχε τότε προσωρμισμένος καὶ ὁ στόλος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν ναύαρχον τῆς Σπάρτης Εὐρυβιάδην.

Ὁ Ξέρξης ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεγάλου στρατοῦ του προ-

χωρῶν ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας ἔφθασεν ἐπὶ τέλους μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας, εὑρὼν ἐρήμους κατοίκων καὶ ἄνευ τινὸς ὑπερασπίσεως, κατέκαυσε καὶ κατέστρεψε. Συγχρόνως δὲ ὁ μέγας στόλος του, παραπλεύσας τὰ παράλια τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἔφθασεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν.

Τότε ὁ Εὐρυβιάδης καὶ οἱ ἄλλοι ἐσχεδίαζον ν' ἀναχωρήσωσι μετὰ τῶν πλοίων των ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Πελοποννήσου, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἑνωθῶσιν ἐκεῖ μετὰ τῶν ἄλλων συμπολιτῶν των, οἵτινες κατεγίνοντο νὰ τειχίσωσι τὸν Ἰσθμόν, διὰ νὰ ἐμποδίσωσιν οὕτω τὴν εἰσβολὴν τῶν Περσῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον· δὲν ἐσυλλογίζοντο δὲ ὅτι καὶ ἂν ὁ Ἰσθμὸς ἐτειχίζετο, πάλιν ὁ Ξέρξης ἠδύνατο διὰ τῶν πλοίων του ν' ἀποβιβάσῃ τοὺς στρατούς του εἰς πᾶν ἄλλο παράλιον τῆς Πελοποννήσου.

Ὁ Θεμιστοκλῆς προβλέπων ὅτι εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν τοῦ Ἰσθμοῦ οἱ Πέρσαι μὲ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα πλοῖά των εὐκόλως ἠμπόρουν νὰ περιζώσωσι καὶ νὰ καταστρέψωσι τὰ μικρὰ καὶ ὀλίγα πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, ἐπροσπάθει εἰς ἓν πολεμικὸν συμβούλιον συγκροτηθὲν εἰς Σαλαμῖνα, νὰ καταπείσῃ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ τοὺς λοιποὺς ἀρχηγοὺς ὅτι ἐσύμφερε νὰ μένωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, ὅπου ὡς ἐκ τῆς στενῆς θέσεως δὲν ἠδύνατο ὁ ἐχθρικὸς στόλος νὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν ὅλος διὰ μιᾶς.

Εἰς τὸ πολεμικὸν αὐτὸ συμβούλιον, παροξυνθεὶς ὁ ὑπερήφανος ναύαρχος τῶν Σπαρτιατῶν Εὐρυβιάδης κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὕψωσεν αὐθαδῶς τὴν βακτηρίαν του διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς χωρὶς νὰ ταραχθῇ εἶπε· — « Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ. »

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠμπόρεσεν ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τῶν λόγων του νὰ καταπείσῃ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ναυ-

Ὁ Θεμιστοκλῆς πρὸς τὸν Εὐρυβιάδην "Πάταξον μὲν ἄκουσον δέ"

μαχήσωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος κατέφυγεν εἰς τὸ ἀκόλουθον στρατήγημα διὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ μείνωσιν ἐκεῖ πρὸς σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐμήνυσε κρυφίως εἰς τὸν Ξέρξην ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στόλος σκοπεύει ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ στενόν, καὶ ἐπομένως νὰ ἐπισπεύσῃ νὰ τὸν ἀποκλείσῃ ἐκεῖ διὰ τῶν πλοίων του πρὶν προφθάσῃ νὰ διαφύγῃ.

Ὁ Ξέρξης ἐπίστευσεν εἰς τὸ στρατήγημα αὐτὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, νομίσας ὅτι καὶ ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἦτον ἄλλος Ἐφιάλτης. Ἀμέσως λοιπὸν διατάττει τοὺς στόλους του ν' ἀποκλείσωσι τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος καὶ νὰ καταστρέψωσι τὸν Ἑλληνικὸν στόλον, ὅστις ἐσύγκειτο μόνον ἐκ τριακοσίων πλοίων, ἐνῷ ὁ Περσικὸς συνίστατο ἐκ χιλίων διακοσίων.

Πᾶν ὅ,τι προίδεν ὁ μεγαλόνους Θεμιστοκλῆς ἐπαλήθευσεν. Ὁ ἐχθρικὸς στόλος δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀντιπαραταχθῇ ὅλος συγχρόνως κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι μόνον ὀλίγα πλοῖα ἐχώρουν εἰς τὰ στενά. Τὰ πλοῖα αὐτὰ ἅμα παρουσιαζόμενα εὐκόλως κατεστρέφοντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· ἄλλα δὲ τότε ἐλάμβανον τὴν θέσιν τῶν καταστραφέντων· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἐπίσης κατεστρέφοντο. Οὕτω δὲ ἡ ναυμαχία ἐτελείωσε διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν ἐχθρικῶν στόλων, διὰ τῆς αἰσχρᾶς φυγῆς τῶν διασωθέντων, καὶ διὰ τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν νικηφόρων Ἑλλήνων.

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς τῆς Περσίας Ξέρξης, στήσας ὑψηλὸν θρόνον εἰς τὸ παράλιον τῆς Ἀττικῆς, ἐθεώρει ἐξ αὐτοῦ τὴν ναυμαχίαν· ἀλλ' ὅταν ἀντὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἑλλήνων ἴδε τὴν αἰσχρὰν ἦτταν καὶ τὴν αἰσχροτέραν φυγὴν τοῦ μεγάλου στόλου του, ἀπηλπισμένος καὶ ἔντρομος ἀνεχώρησε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Τοιουτοτρόπως ὁ Θεμιστοκλῆς ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ὅλην

κατὰ τὴν ἔνδοξον αὐτὴν ναυμαχίαν, ἥτις ἔλαβε χώραν περὶ τὰ τετρακόσια ὀγδοήκοντα ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δηλαδὴ δέκα ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος.

Ὅτε ἐτελείωσα τὴν διήγησιν ταύτην, ὁ Γεροστάθης, ὅστις μετὰ προσοχῆς μὲ ἠκροάζετο, κινῶν ἐνίοτε τὴν φαλακρὰν κεφαλήν του πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν λόγων μου καὶ πρὸς ἐνθάρρυνσίν μου, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ διδασκάλου νὰ μὲ ἀποτείνῃ ἐρώτησίν τινα· λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν, μὲ ἠρώτησε ταῦτα·

— Ποῖον προτέρημα τοῦ Θεμιστοκλέους νομίζεις ὅτι ἐπέφερε τὴν νίκην τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἐπομένως τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος;

Συλλογισθεὶς ὀλίγον ἀπήντησα ὅτι ἡ φρόνησις τοῦ Θεμιστοκλέους κατώρθωσε τὴν νίκην αὐτήν.

— Καὶ πῶς ἔδειξε τὴν φρόνησίν του αὐτήν; ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης.

— Προετοιμάσας ἐγκαίρως τὰ διακόσια πλοῖα, ἀπεκρίθην, ἀφήσας τὰς Ἀθήνας καὶ προτιμήσας τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἐκλέξας τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος διὰ τὴν ναυμαχίαν.

— Ὅλ' αὐτὰ φρόνιμα καὶ καλά, μὲ εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· ἀλλὰ δὲν νομίζεις ὅτι ὅλ' αὐτὰ ἤθελον ἀποβῆ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ, ἂν τυχὸν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐθύμονεν ὅταν ὁ Εὐρυβιάδης ὀργισθεὶς κατ' αὐτοῦ ὕψωσε τὴν βακτηρίαν του διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ;

— Καὶ διατί; εἶπα πρὸς τὸν Γεροστάθην. — Αὐτὸς δὲ μοὶ ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς·

— Ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτον ὀργίλος, καὶ ἀντὶ νὰ κυριεύῃ τὸν θυμόν του ἐκυριεύετο ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό, ἂν ἡ φρόνησίς του καὶ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος του δὲν κατεπράϋνον τὸν θυμόν, τὸν ὁποῖον φυσικὰ διήγειρεν εἰς τὴν ψυχήν του

ἡ αὐθάδεια καὶ τὸ ἄτοπον κίνημα τοῦ Εὐρυβιάδου, ἂν ἐπομένως ὠργίζετο καὶ ἐξήπτετο, ὡς εἶχεν ὀργισθῆ καὶ ἐξαφθῆ ὁ Εὐρυβιάδης, δὲν ἤθελεν εἰπεῖ ἀταράχως τοὺς περιφήμους ἐκείνους λόγους· «Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ,» διὰ τῶν ὁποίων ἀπέδειξεν ὅτι χάριν τῆς πατρίδος ἀδιαφορεῖ περὶ τοῦ ἀτόμου του· ἀλλ' ἀμέσως ἤθελε σύρει καὶ αὐτὸς τὸ ξίφος του κατὰ τοῦ αὐθάδους ναυάρχου τῶν Σπαρτιατῶν· εἰς τὴν ἔξαψιν δὲ τοῦ θυμοῦ του ἴσως ἤθελε τὸν πληγώσει, ἴσως ἤθελε τὸν φονεύσει. Οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἤθελον τότε ἐξαγριωθῆ κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τῶν Ἀθηναίων, λησμονοῦντες δὲ ἐν τῇ ἀγανακτήσει των τοὺς Πέρσας καὶ τὸν ἐπικείμενον τῆς Ἑλλάδος κίνδυνον, ἤθελον ἴσως ἐκτραχηλισθῆ εἰς ἀλληλοσφαγίαν καὶ εἰς ἐμφύλιον σπαραγμόν· καὶ οὕτω ἀντὶ νὰ καταστρέψωσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα τοὺς βαρβάρους, ἤθελον καταστραφῆ οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν Ἑλλήνων· τότε δὲ οὔτε τὰ διακόσια πλοῖα τῶν Ἀθηναίων, οὔτε ἡ ἐγκατάλειψις τῆς πόλεώς των, οὔτε ἡ ἀνδρία των, οὔτε τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος ἤθελον βεβαίως σώσει τὴν Ἑλλάδα.

Τί λέγεις; μ' ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν φρονεῖς, φίλε, ὅτι ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς παρωργίζετο, ἡ μὲν ἔνδοξος ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος δὲν ἤθελε στολίζει τὴν ἱστορίαν τῶν προγόνων μας, ἡ δὲ Ἑλλὰς ἤθελε χάσει ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων τὴν ἐλευθερίαν, τὰ φῶτα καὶ τὸν πολιτισμόν της;

— Ὦ! βέβαια, ἔχετε πολὺ δίκαιον, ἀπεκρίθην, καὶ ἐκάθησα εἰς τὴν θέσιν μου. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐξηκολούθησε λέγων·

— Βλέπετε, ἀγαπητά μου παιδία, πόσα τρομερὰ ἀποτελίσματα δύναται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς ὁλόκληρον ἔθνος ἑνὸς ἀτόμου στιγμιαῖος θυμός! Ὁ θυμὸς τοῦ Εὐρυβιάδου ἠδύνατο νὰ

καταστρέψῃ τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ πραότης τοῦ φρονίμου Θεμιστοκλέους ἔσωσε καὶ ἐδόξασε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Τοιουτοτρόπως ἡ φιλοπρωτία τῶν δέκα στρατηγῶν ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλληνικὴν αὐτονομίαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἀλλ' ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου ἔσωσαν αὐτὴν καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ ἀκολούθως εἰς τὰς Πλαταιάς, καθὼς θέλετε ἰδεῖ ὅταν προχωρήσετε εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Αἱ ἀρεταὶ λοιπὸν καὶ ὄχι μόνον ἡ ἀνδρία καὶ τὰ ὅπλα, σώζουν τὰ ἔθνη· αἱ δὲ κακίαι, καὶ τὰ πάθη καταστρέφουν, καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη ὁλόκληρα. «Μακάριοι οἱ πραεῖς ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν,» μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Μακάριος τῳόντι ἀνεφάνη καὶ ὁ πρᾷος Θεμιστοκλῆς, διότι διὰ τῆς πραότητός του ἐκληρονόμησεν ὅλην τὴν δόξαν τῆς Σαλαμῖνος.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ὁ διδάσκαλος ἐξηκολούθησε τὴν παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ μᾶς ἐξέθεσε τὰ μετὰ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσε τὸ μάθημα, ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ κρυφομιλῇ μετὰ τοῦ διδασκάλου· ἀλλ' ἐκ τῆς μυστικῆς αὐτῆς ὁμιλίας δὲν ἠκούσαμεν παρὰ τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ διδασκάλου εἰπόντος·

— Ἔχετε πολὺ δίκαιον, αὐτὸ προσπαθῶ πάντοτε, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἔτι μᾶλλον θέλω προσπαθήσει νὰ ἐκπληρώσω τὴν δικαίαν ἐπιθυμίαν σας.

Οὔτε ἐγώ, οὔτε ἄλλος τις ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου δὲν ἐννοήσαμεν ἐκ τῶν εἰρημένων λόγων περὶ τίνος ἦτον ἡ κρυφὴ ὁμιλία τοῦ Γεροστάθου. Ἀλλὰ τώρα συμπεραίνω ὅτι ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐπρότρεπε τότε τὸν διδάσκαλόν μας νὰ μὴ περιορίζεται εἰς τὴν ἁπλῆν διήγησιν τῶν συμβεβηκότων τῆς

Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ νὰ προσκαλῇ ἰδίως τὴν προσοχήν μας εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ εἰς τὰς κακίας τῶν προγόνων μας, ὅπως μιμώμεθα τὰς πρώτας καὶ ἀποφεύγωμεν τὰς δευτέρας· ἐπὶ ἑκάστου δὲ συμβεβηκότος, ἐπὶ ἑκάστης πράξεως, ἐπὶ ἑκάστου λόγου νὰ γυμνάζῃ τὴν κρίσιν μας, καὶ νὰ μορφόνῃ τὴν καρδίαν μας.

Ταῦτα δὲ ὑποθέτω, διότι πολλάκις ἠκούσαμεν τὸν Γεροστάθην λέγοντα ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις, ὁσάκις περιορίζεται εἰς τὸ νὰ φορτόνῃ μόνον τὴν μνήμην τοῦ μαθητοῦ, χωρὶς νὰ γυμνάζῃ συγχρόνως τὴν κρίσιν του καὶ νὰ ἠθοποιῇ τὴν καρδίαν του, εἶναι ἐκπαίδευσις ἀτελεστάτη, ψευδὴς καὶ ἀθλία.

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ, Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΙ Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ.

Ὅτε τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπήγαμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ καλοῦ φίλου μας, εὕρομεν τὸ δωμάτιόν του εἰς μεγίστην ἀταξίαν. Ὁ Γεροστάθης ἵστατο κρατῶν τὰς χεῖράς του ἐντὸς λεκάνης γεμάτης ὕδατος· τὸ συνήθως κάτασπρον ἔνδυμά του ἦτο κατάμαυρον· κατερρυπωμένος ἐφαίνετο καὶ ὁ τάπης τοῦ δωματίου του· ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἦσαν ἀτάκτως ἐρριμμένα δίσκος, ἀγγεῖον καὶ τεμάχια ποτηρίων καὶ πινακίων· κατηφὴς δὲ καὶ κατακόκκινος ὁ ὑπηρέτης του ἐπροσπάθει νὰ καθαρίσῃ τὸν τάπητα, καὶ νὰ τακτοποιήσῃ τὸ δωμάτιον.

— Ζήτω ὁ πρᾶος Θεμιστοκλῆς, ὁ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος! μᾶς εἶπε χαμογελῶν ὁ Γεροστάθης ἅμα μᾶς ἴδεν· ἀφοῦ ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ πάταξον μέν, ἄκουσον δέ, ἔσωσε καὶ ἐμὲ σήμερον ἀπὸ τὸ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

— Τί ἠκολούθησεν; ἠρωτήσαμεν μὲ πολλὴν περιέργειαν τὸν ἀγαθὸν γέροντα· αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς·

— Πρὸ ὀλίγου μ' ἔφερεν ὁ ὑπηρέτης τὸν καφέν· ἀλλὰ τόσον ἀπρόσεκτα ἐκράτει τὸν δίσκον, ὥστε ἔπεσεν ἀπὸ

πὰς χεῖράς του ἐπάνω μου· ὁ βραστὸς καφὲς κατέκαυσε τὰς χεῖράς μου, καὶ κατερρύπωσε καὶ τὰ ἐνδύματά μου καὶ τὸν τάπητα· ὅλα δὲ τὰ πινάκια καὶ ποτήρια κατεσυντρίφθησαν, ὡς βλέπετε.

Τὸ αἷμα ἀνέβη ἀμέσως εἰς τὴν κεφαλήν μου, καὶ ἤμην ἕτοιμος νὰ θυμώσω, καὶ εἰς τὸν θυμόν μου νὰ προφέρω ἴσως καὶ ἀτόπους καὶ ὑβριστικὰς λέξεις, ἴσως δὲ καὶ νὰ ξυλοκοπήσω τὸν ὑπηρέτην μου, καὶ νὰ συντρίψω οὕτω τὴν ἀθλίαν του κεφαλήν· ἀλλά, χάρις εἰς τὴν σημερινήν μου ἐπίσκεψιν εἰς τὸ σχολεῖόν σας, ἐνθυμήθην ἀμέσως τὸ «πάταξον μέν, ἄκουσον δὲ» τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ ἐφιλοτιμήθην νὰ φανῶ γνήσιος ἀπόγονός του, μιμούμενος τὴν ὑπομονὴν καὶ πραότητά του. Τοιουτοτρόπως κατώρθωσα ἀμέσως νὰ κρατήσω τὸν θυμόν μου, καὶ ἄλλο τι δὲν εἶπα εἰς τὸν Εὐρυβιάδην ὑπηρέτην μου παρὰ νὰ μὲ φέρῃ λεκάνην μὲ ψυχρὸν νερὸν διὰ νὰ δροσίσω τὰ ζεματισμένα μου δάκτυλα.

Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ.

Τώρα ἐνθυμοῦμαι, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης κρατῶν πάντοτε τὰς χεῖράς του ἐντὸς τῆς λεκάνης, ὅτι παρόμοιόν τι συνέβη καὶ εἰς τὸν Πλάτωνα. Ὁ μαθητὴς αὐτὸς τοῦ ἐναρέτου Σωκράτους, ὅστις καὶ διὰ τὸ ὕψος τῆς φιλοσοφίας του, καὶ διὰ τὴν ὡραιότητα τῶν συγγραμμάτων του ἐπωνομάσθη θεῖος, εἶχεν ὀργισθῇ ἡμέραν τινὰ κατὰ τοῦ ὑπηρέτου του· ἀλλὰ κυριεύσας τὸν θυμόν του κατώρθωσε μήτε νὰ εἴπῃ μήτε νὰ πράξῃ τι κατ' αὐτοῦ. Τοιαύτη ἦτο ἡ παραγγελία τοῦ φιλοσόφου τῆς Σάμου Πυθαγόρου, ὅστις ἐσυμβούλευε τοὺς ὀργιζομένους μήτε νὰ λέγωσι, μήτε νὰ πράττωσί τι διαρκοῦντος τοῦ θυμοῦ των.

Ἐνῷ δὲ ὁ Πλάτων ἐκυρίευε τὴν κατὰ τοῦ ὑπηρέτου ὀργήν του, εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν του ὁ μαθητής του Ξενο-

κράτης· ἀποτεινόμενος τότε πρὸς αὐτὸν, τὸν παρακαλεῖ νὰ δείρῃ αὐτὸς τὸν ὑπηρέτην του. — Καὶ διατί δὲν τὸν δέρεις σύ; ἐρωτᾷ ὁ Ξενοκράτης. — Διότι ἐγὼ εἶμαι θυμωμένος, ἀπεκρίθη ὁ σοφὸς Πλάτων, ὅστις, γνωρίζων τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ὀργῆς καὶ ὅλων τῶν παθῶν, κατώρθονε διὰ τῆς φρονήσεως καὶ ἀρετῆς του καὶ αὐτὰ νὰ δαμάζῃ, καὶ τὰ ἀποτελέσματά των νὰ προλαμβάνῃ.

Ὁ θυμὸς δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν μέθην, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων. Καθὼς ἡ μέθη φθείρει τὴν ὑγείαν τοῦ μεθύσου, οὕτω καὶ οἱ θυμώδεις διὰ τοῦ θυμοῦ των διακινδυνεύουν καὶ καταστρέφουν πολλάκις καὶ τὴν ὑγείαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν των. Ὅσον δὲ καταφρονοῦν καὶ ἀποστρέφονται οἱ τίμιοι καὶ φιλήσυχοι τοὺς μεθυσμένους, ἄλλο τόσον βδελύττονται καὶ ἀποφεύγουν ὡς ἀνθρώπους ἐπικινδύνους τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὸ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

Ὅταν θυμόνῃ τις τὸ αἷμα ἀναβαίνει εἰς τὴν κεφαλήν του, ἐπομένως ὁ ἐγκέφαλός του καταπιέζεται καὶ ὁλόκληρον τὸ νευρικόν του σύστημα παραλύει· διὰ τοῦτο τότε ἡ γλῶσσά του δένεται, τὰ μέλη του τρέμουν, οἱ ὀδόντες του τρίζουν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξογκοῦνται, ἐντὸς δὲ τῆς ἐξάψεώς του δὲν ἐξεύρει οὔτε τί πράττει, οὔτε τί λέγει, καὶ ἐξομοιούμενος καθ' ὅλα μὲ τὸν μανιακὸν καὶ μεθυσμένον, χάνει, ὡς αὐτοί, τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του, καὶ παρασύρεται εἰς λόγους καὶ πράξεις ἀνοήτους, ἀξιοκατακρίτους, ἐπικινδύνους καὶ ἀξιοποίνους.

Εἰς ὅσα λοιπὸν ἐγκλήματα ὑπόκειται ὁ μεθυσμένος, εἰς τὰ αὐτὰ ὑπόκειται δυστυχῶς καὶ ὁ θυμωμένος· ἐξυβρίσεις, ξυλοκοπήματα, πληγώσεις, φόνοι, τοιαῦτα εἶναι τὰ λυπηρὰ προϊόντα καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς μέθης.

Μ' ἐβεβαίωσαν μάλιστα ἰατροὶ σοφοί, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ὡς ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ θυμοῦ πολλάκις συμβαίνει καὶ τὰς φρένας του διὰ παντὸς νὰ χάσῃ τις, καὶ αὐτὴν τὴν

ζωήν του νὰ στερηθῇ ἀποθνήσκων ἀποπληκτικός, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης συρροῆς τοῦ αἵματος, τὴν ὁποίαν ὁ θυμὸς προξενεῖ εἰς τὸν ἐγκέφαλον.

Ο ΧΩΛΟΣ ΚΟΥΤΣΟΝΙΚΑΣ.

Ἰδέτε τὸν συμμαθητήν σας Κουτσονίκαν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης· εἶναι ὁ δυστυχὴς χωλὸς κατὰ τὸν ἕνα πόδα, καὶ ὁσάκις ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς, ὑποφέρει πόνους σφοδρούς, καὶ μένει ὁλοκλήρους ἡμέρας κατάκοιτος εἰς τὴν κλίνην του.

Ποία ἡ αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν δυστυχιῶν τοῦ Κουτσονίκα; ἴσως οὔτε αὐτὸς ἐνθυμεῖται τὴν αἰτίαν, οὔτε σεῖς τὴν γνωρίζετε. Ἐγὼ τὴν ἤκουσα ἀπὸ τὸν καλόν του πατέρα, καὶ θέλω σᾶς τὴν εἰπεῖ, μ' ὅλον ὅτι θέλετε λυπηθῆ ὅταν τὴν μάθετε· ἀλλὰ πολλάκις καὶ αἱ λύπαι μᾶς ὠφελοῦν, ὡς τὰ πικρὰ ἰατρικά.

Ὁ Κουτσονίκας εἶχεν ἀδελφὸν μεγαλήτερον· ὅτε δὲ ἦσαν ὁ μὲν Κουτσονίκας τετραετής, ὁ δὲ ἀδελφός του ἑπταετὴς ἔπαιζον ἡμέραν τινὰ τὸν δίσκον εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας των. Ὁ Κουτσονίκας, ὡς μικρὸς καὶ ἀνόητος, ἤθελε νὰ ἐνοχλῇ τὸν ἀδελφόν του, καὶ ὑπάγων ὄπισθέν του, ὁσάκις ἐκεῖνος ἐπρόκειτο νὰ ρίψῃ τὸν δίσκον του, ἔσπρωχνεν ἐξαίφνης τὸν βραχίονά του, διὰ ν' ἀποτυγχάνῃ ἡ βολὴ τοῦ ἀδελφοῦ του. Εἰς μάτην ὁ ἀδελφός του ἐπέπληττε τὸν μικρὸν Κουτσονίκαν ἀγανακτῶν καὶ θυμώνων· ὁ πείσμων Κουτσονίκας, ἀντὶ νὰ ἡσυχάσῃ, ἐπέμενεν ἐξάπτων ἔτι μᾶλλον τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ του. Εἰς τὴν ἔξαψιν δὲ τοῦ θυμοῦ του ῥίπτει μὲ ὁρμὴν τὸν ὁποῖον ἐκράτει δίσκον κατὰ τοῦ Κουτσονίκα, τὸν κτυπᾷ, καὶ συντρίβει τὸ κόκκαλον τοῦ ποδός του.

Ἔκτοτε ὁ μὲν Κουτσονίκας ἔμεινε χωλὸς καὶ πάσχων, ὁ δὲ ἀδελφός του, ὅστις τὸν ἠγάπα ὑπερβολικά, ἠσθένησε,

καὶ μετά τινα καιρὸν ἀπέθανεν ἀπὸ φλόγωσιν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν ὁποίαν, καθὼς εἶπον οἱ ἰατροί, τῷ ἐπροξένησεν ὁ ὑπερβολικὸς θυμός του.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ μὲν συμμαθητής μας Κουτσονίκας συγκινηθεὶς ἐδάκρυσε, μαθὼν τότε πρώτην φορὰν ὅτι εἶχε ποτὲ ἀδελφὸν ὅστις ἀπέθανεν ἐξ αἰτίας του· ἡμεῖς δὲ μελαγχολήσαντες ἐμείναμεν σιωπηλοὶ καὶ σκυθρωποί, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἦτο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑποκείμενος εἰς τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις αἱ θλιβεραὶ συνέπειαι μᾶς κατετρόμαξαν.

Ὁ Γεροστάθης ἐννόησε πολὺ καλὰ τὴν θέσιν μας· ἀφοῦ δὲ μᾶς ἐγκατέλιπε διά τινας στιγμὰς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μελαγχολίας καὶ τῶν συλλογισμῶν μας, λαβὼν ἐπὶ τέλους ὕφος ζωηρότερον, μᾶς εἶπε·

—Μὴ λυπεῖσθε, παιδία μου, συλλογιζόμενοι τὰς τρομερὰς συνεπείας τοῦ θυμοῦ, ἐπειδὴ πολὺ εὔκολον εἶναι νὰ τὰς προλαμβάνετε καὶ νὰ τὰς ἀποφεύγετε. Ἀρκεῖ, ἅμα συναισθανόμενοι ὅτι τὸ αἷμα ἀρχίζει ν' ἀναβαίνῃ εἰς τὴν κεφαλήν σας, νὰ ἐνθυμῆσθε τὸν μέγαν Θεμιστοκλέα, τὸν Πλάτωνα, τὴν συμβουλὴν τοῦ σοφοῦ Πυθαγόρου, τὸν Κουτσονίκαν, καὶ ἀμέσως τὸ αἷμα θέλει ἀρχίζει νὰ καταβαίνῃ καὶ ὁ θυμός σας νὰ κατευνάζεται. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλο προχειρότατον ἀντιφάρμακον κατὰ τοῦ θυμοῦ, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζετο ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ.

Παρεκαλέσαμεν δὲ τότε τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ ποῖος ἦτον ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, καὶ ποῖον τὸ ἀντιφάρμακόν του κατὰ τοῦ θυμοῦ· ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων προθύμως μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

ΟΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΦΑΡΜΑΚΟΝ ΤΟΥ.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐγεννήθη εἰς τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην ἐ-

κατὸν ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ἀνεφάνη δὲ εἷς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν, καὶ ὁ μεγαλήτερος στρατηγὸς τῆς Ῥώμης· δι' αὐτὸ καὶ ὁ Πλούταρχος τὸν συγκρίνει μὲ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρόν μας.

Τὰ μεγάλα καὶ ἀξιοθαύμαστα κατορθώματα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἀναγινώσκων ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐδάκρυε, καὶ ἔλεγε πρὸς τοὺς φίλους του· « Ὁ Ἀλέξανδρος, ὢν τόσον νέος, κατώρθωσε τόσας νίκας καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ τοσούτων ἐθνῶν, ἐγὼ δὲ ἀκόμη οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἔπραξα. »

Τὸ παράδειγμα λοιπὸν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ ἡ φιλοτιμία, τὴν ὁποίαν αὐτὸ ἐξῆψεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, ἀνέδειξαν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸν μέγαν πολίτην τῆς Ῥώμης.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ κατέκτησεν ὅλην τὴν πέραν τῶν Ἄλπεων χώραν, τὴν ὀνομαζομένην Γαλλίαν, δὶς διέβη τὸν ποταμὸν τῆς Γερμανίας Ῥῆνον, καὶ πρῶτος αὐτὸς ἀπέβη μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν μεγάλην Βρεττανίαν· καθυποτάξας δὲ τοὺς κατοίκους αὐτῆς, τοὺς καθυπέβαλεν εἰς φόρον ἐτήσιον πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας.

Νικητὴς δὲ καὶ τροπαιοῦχος ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ εἰς τὴν Ἱσπανίαν, εἰς τὰ Φάρσαλα τῆς Θεσσαλίας, εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, κατέστη ἀδιαφιλονείκητος κύριος ὅλου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ὄχι μόνον στρατηγὸς ἄριστος, ἀλλὰ καὶ συγγραφεὺς γλαφυρότατος ἀνεδείχθη· ἦτο δὲ ἐλευθέριος καὶ εὐεργετικὸς πρὸς τοὺς συμπολίτας του, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθρούς του μετριοπαθὴς καὶ ἐπιεικέστατος.

Διὰ νὰ προλαμβάνῃ δὲ καὶ διασκεδάζῃ τὸν θυμόν του, λέγεται ὅτι, ὁσάκις ἐλάμβανεν ἀφορμὴν ὀργῆς, ἐσυνείθιζε πρὶν ἢ θυμωμένος εἴπῃ ἢ πράξῃ τί, νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν ὁλόκληρον τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀλφάβητον· τοιουτοτρόπως ἔδιδε καιρὸν

ρὸν εἰς τὴν φρόνησίν του νὰ σβύνῃ εἰς τὴν γένεσίν της τὴν φλόγα τοῦ θυμοῦ του.

Ἰδοὺ τὸ κατὰ τοῦ θυμοῦ εὐκολώτατον ἀντιφάρμακον τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος.

Ποῖος ἐξ ἡμῶν δὲν γνωρίζει, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ λέγῃ ἐκ στήθους τὸ ἀλφάβητόν μας; Ἂς τὸ ἐπαναλαμβάνωμεν λοιπὸν ἅμα αἰσθανόμενοι ὅτι θυμὸς ἐγείρεται εἰς τὴν ψυχήν μας, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ φρόνησις θέλει καταπραΰνει τὸν θυμόν μας, καθὼς ἡ Ἀθηνᾶ κατεπράϋνε τὸν θυμωμένον Ἀχιλλέα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχιλλέως εἴχομεν ἀκούσει, ὅτε εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθημεν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον· ἀλλὰ πῶς ἡ Ἀθηνᾶ κατεπράϋνε τὸν θυμωμένον ἥρωα δὲν ἐγνωρίζαμεν· ἐπομένως παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ περὶ τούτου.

— Θέλω σᾶς εἰπεῖ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, τὰ περὶ Ἀχιλλέως καὶ Ἀθηνᾶς, ἂν πρότερον μᾶς διηγηθῇ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὁ Παῦλος. (Ὁ Παῦλος ἦτον ὁ μικρότερος τῶν συμμαθητῶν μας.) Ἐνθυμεῖσαι, Παῦλε, πῶς ἤρχισε καὶ πῶς ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος τῆς Τρῳάδος; Εἰπέ μας ὅσα περὶ αὐτοῦ ἐνθυμεῖσαι.

Ὁ δὲ Παῦλος, ὅστις διὰ τῆς προσοχῆς καὶ τῆς ἐπιμελείας του ἀνεφαίνετο πάντοτε ἀνώτερος τῆς μικρᾶς ἡλικίας του, ἐξέθεσε τὰ ἑξῆς.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΤΡΩΑΔΟΣ.

Ὁ Πάρις, υἱὸς τοῦ Πριάμου βασιλέως τῆς Τρῳάδος, ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου. Ἀλλ' ὁ Πάρις, ὢν κακοήθης, ἥρπασε τὴν σύζυγον τοῦ Μενελάου Ἑλένην, καὶ ἐπανῆλθε μετ' αὐτῆς εἰς τὴν Τρῳάδα.

Ὁ Μενέλαος τότε καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν ἄδικον καὶ ἄτιμον αὐτὴν πρᾶξιν τοῦ Πάριδος, ἠνώθησαν καὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τρῳάδος. Ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς ἐκστρατείας ἦτον ὁ Ἀγαμέμνων, βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου· ἠκολούθησαν δὲ αὐτὸν διάφοροι βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος· μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὁ Ἀχιλλεύς, βασιλεὺς τῆς Φθιώτιδος, ὁ ὡραιότερος καὶ ἀνδρειότερος ὅλων τῶν Ἑλλήνων· ὁ πανοῦργος Ὀδυσσεύς, βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης· ὁ φρόνιμος Νέστωρ, γέρων βασιλεὺς τῆς Πύλου· ὁ Αἴας τῆς Σαλαμῖνος· ὁ Ἰδομενεὺς τῆς Κρήτης καὶ διάφοροι ἄλλοι.

Ἡ πόλις τῆς Τρῳάδος ἔκειτο εἰς τὴν Ἀσίαν, ὄχι μακρὰν τοῦ Ἑλλησπόντου, ἦτο δὲ πόλις περιτειχισμένη, ὥστε οἱ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ τὴν πολιορκήσωσι δέκα ὁλόκληρα ἔτη. Ἐπὶ τέλους ἐπέτυχον τὸν σκοπόν των κυριεύσαντες αὐτὴν διὰ τοῦ Δουρείου ἵππου.

Ὁ Δούρειος ἵππος ἦτο μεγάλον ξύλινον ἄλογον, τὸ ὁποῖον ἐσυμβούλευσεν ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ κατασκευάσωσιν. Ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἐμβῆκαν τινὲς ἀνδρεῖοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ἐνῷ οἱ λοιποὶ ἐκρύφθησαν ἀποσυρθέντες ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Τρῳάδος. Οἱ Τρῳαδῖται, νομίσαντες τότε ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπελπισθέντες ἀνεχώρησαν καὶ ὅτι ἄφησαν ὡς ἀφιέρωμα τὸν Δούρειον ἵππον, ἔφεραν αὐτὸν ἐντὸς τῆς Τρῳάδος· ἀλλὰ τὴν νύκτα, ἐξελθόντες ἐκ τοῦ Δουρείου ἵππου οἱ ἐντὸς αὐτοῦ κρυμμένοι Ἕλληνες, ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ τείχους, ἐπροσκάλεσαν καὶ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, καὶ οὕτω ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν καὶ τὴν Τρῳάδα καὶ τοὺς Τρῳαδίτας.

— Εὖγε! φίλτατε Παῦλε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πολὺ καλὰ καὶ καθαρὰ μᾶς ἐδιηγήθης τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἂν σ' ἐρωτήσω τί μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ἴσως δὲν ἐξεύρεις ν' ἀποκριθῇς.

— Μᾶς διδάσκει, ἀπήντησεν ὁ Παῦλος, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τρῳαδίτας.

— Ναί, φίλε Παῦλε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τρῳαδίτας· ἀλλ' ἡ νίκη αὕτη κατωρθώθη πρῶτον διότι οἱ Ἕλληνες ὅλοι ἡνώθησαν εἰς τὴν κατὰ τῆς Τρῳάδος ἐκστρατείαν, ἡ δὲ ἕνωσις αὕτη τοὺς κατέστησε δυνατούς· καὶ δεύτερον διότι ἐπέμειναν σταθεροὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ των μ' ὅλας τὰς κακοπαθείας καὶ δυστυχίας, τὰς ὁποίας ὑπέφεραν δέκα ὁλόκληρα ἔτη μακρὰν τῆς Ἑλλάδος στρατοπεδευμένοι πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Τρῳάδος. Ἐὰν οἱ Ἕλληνες δὲν ἤθελον ὁμονοήσει καὶ ἑνωθῇ εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτήν, καὶ ἂν δὲν ἤθελον ἀναφανῇ σταθεροὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν των, ἡ ἅλωσις τῆς Τρῳάδος δὲν ἤθελε βεβαίως κατορθωθῇ. Ἕνωσιν λοιπὸν καὶ ἐπίμονον σταθερότητα πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων μεγάλων καὶ δυσκόλων μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.

Ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μᾶς διδάσκει προσέτι ὅ,τι ἄλλοτε σᾶς ἔλεγα, δηλαδὴ ὅτι αἱ μὲν ἀρεταὶ σώζουν τὰ ἔθνη, αἱ δὲ κακίαι τὰ καταστρέφουν. Ἡ κακοήθεια καὶ ἡ ἐγκληματικὴ πρᾶξις τοῦ ἅρπαγος Πάριδος ἐπέφερε τὸν κατὰ τῆς Τρῳάδος πόλεμον, τὴν καταστροφὴν τοῦ πατρικοῦ του βασιλείου, τὴν ἅλωσιν καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος του, καὶ τὴν σφαγὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν ἀδελφῶν του, τῶν συγγενῶν του καὶ τῶν συμπολιτῶν του. Πόσοι Τρῳαδῖται καὶ Ἕλληνες ἐφονεύθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δέκα ἐτῶν! Πόσαι μητέρες καὶ σύζυγοι ἐμαυροφόρεσαν! Πόσαι δυστυχίαι καὶ καταστροφαὶ συνέβησαν ἐκ τῆς κακοηθείας ἑνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου! Ἰδοὺ ἄλλο μέγα μάθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκει ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος. Ἂς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὴν κακοήθειαν, τὸ ἔγκλημα, τὴν ἀδικίαν, ἐνθυμούμενοι τὴν καταστροφὴν τῆς Τρῳάδος. Τώρα

δὲ θέλω σᾶς διηγηθῆ καὶ ἐγώ, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου, τὰ περὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΟΜΗΡΟΣ, Ο ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΑΙ Η ΑΘΗΝΑ.

Τὰ συμβάντα τῆς πολιορκίας τῆς Τρῳάδος, καὶ μάλιστα τὰ τοῦ τελευταίου χρόνου περιγράφει ὁ Ὅμηρος εἰς τὸ λαμπρὸν ποίημά του, τὸ ὀνομαζόμενον Ἰλιάς. Γνωρίζετε δὲ ὅτι ὁ Ὅμηρος εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου τὰ ποιήματα εὐτυχῶς διεσώθησαν. Ἐθαυμάσθη δὲ πάντοτε καὶ ὁλονὲν θαυμάζεται ὡς ὁ μεγαλήτερος ποιητὴς ἀφ' ὅσους ἐγέννησε καὶ ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος. Ἔζησε περὶ τὰ ὀκτακόσια πεντήκοντα ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Τὴν πόλιν τῆς γεννήσεώς του θετικῶς δὲν γνωρίζομεν, ἀλλ' ἐξεύρομεν ὅτι ἦτον Ἕλλην, καὶ ὅτι ἑπτὰ Ἑλληνικαὶ πόλεις, ἡ Σμύρνη, ἡ Χίος, ἡ Κολοφών, ἡ Σαλαμίς, ἡ Ῥόδος, τὸ Ἄργος καὶ αἱ Ἀθῆναι, διεφιλονείκουν τὴν δόξαν τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πατρὸς τῆς ποιήσεως.

Ὁ Ὅμηρος ἀρχίζει τὴν Ἰλιάδα ἐπικαλούμενος τὴν θεὰν νὰ ψάλῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἰδοὺ δὲ αὐτοσχέδιος μετάφρασις τῶν πρώτων στίχων τῆς Ἰλιάδος του·

« *Θυμὸν ὀλέθριον, θεά, ψάλλε τοῦ Ἀχιλλέως,*
» *Θυμόν, ὅστις ἐβύθισε τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς θλίψεις·*
» *Καὶ εἰς τὸν ᾅδην ἔστειλε πολλὰς ψυχὰς ἡρώων·*
» *Κ' ἐχόρτασε τὰ ὄρνεα διὰ πολλῶν πτωμάτων.* »

Τὰ κακὰ λοιπὸν τοῦ θυμοῦ ψάλλει καὶ ὁ γέρων Ὅμηρος εἰς τὴν Ἰλιάδα του, διηγούμενος ὅσα δεινὰ ὑπέφεραν οἱ Ἕλληνες, ἀφοῦ ὁ Ἀχιλλεὺς ὀργισθεὶς δὲν ἤθελε πλέον νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς μάχας των. Ὠργίσθη δὲ ὁ Ἀχιλλεύς, καθὼς λέγει ὁ Ὅμηρος, εἰς ἓν συμβούλιον κατὰ τοῦ Ἀγα-

μέμνονος· τοσοῦτον δὲ ἐξήφθη, ὥστε ἔβαλεν ἀμέσως τὴν χεῖρά του εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης του, ἕτοιμος νὰ σύρῃ αὐτὴν κατὰ τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ, ἥτις κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν ἦτον ἡ θεὰ τῆς φρονήσεως, ἀγαπῶσα τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ προλάβῃ τὴν ἀλληλοσφαγίαν, τὴν ὁποίαν ἡ ὀργὴ τοῦ Ἀχιλλέως ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ, κατέβη ἀμέσως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σταθεῖσα ὄπισθεν τοῦ θυμωμένου Ἀχιλλέως ἔσυρεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ξανθὴν κόμην, καὶ τὸν παρήγγειλε ν' ἀφήσῃ τὸ ξίφος του εἰς τὴν θήκην· ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ὑπήκουσεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἡ ἀλληλοσφαγία ἐπρολήφθη.

Ἡ Ἀθηνᾶ, δηλαδὴ ἡ φρόνησις, πρέπει νὰ σύρῃ ἀπὸ τὴν κόμην καὶ σέ, φίλτατε Νικόλαε, εἶπεν ἐξαίφνης ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητήν μας Νικόλαον, ὁσάκις, ὡς ἄλλος Ἀχιλλεύς, ἀνάπτεις καὶ θυμόνεις.

Ὁ μικρὸς Νικόλαος, ἐνῷ εἶχε καλλίστην καρδίαν, ἦτο τῷ ὄντι εἰς ἄκρον ὀξύθυμος· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Πλάτων, τὸ ἀλφάβητον τοῦ Καίσαρος, ἡ ἱστορία τοῦ Κουτσονίκα, ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ Ἀχιλλέως, οἱ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ μάλιστα ἡ τελευταία πρὸς αὐτὸν ἀπροσδόκητος ἀποστροφὴ τοῦ γέροντος, ἐντελῶς ἐθεράπευσαν αὐτὸν ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, καὶ διὰ παντὸς τὸν ἀπέσπασαν ἀπὸ τὸν ἐπικίνδυνον αὐτὸν σύντροφόν του.

Ἔκτοτε δὲν ἴδαμεν ποτὲ θυμωμένον τὸν καλὸν αὐτὸν συμμαθητήν μας· πολλάκις μάλιστα τὸν ἠκούσαμεν τραγουδοῦντα ἐκφραστικώτατα τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους εἶχε μάθει παρὰ τοῦ Γεροστάθου·

« *Ὀργὴ καὶ μέθη ἀδελφαί, διαφορὰν δὲν ἔχουν,*
Ἐγκλήματα καὶ κίνδυνοι κατόπιν αὐτῶν τρέχουν. »

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

Ἢ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ.

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ.

« *Κειμήλια ἐσθλὰ καὶ νέοισι χρήσιμα.* »

(Εὐριπίδου.)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

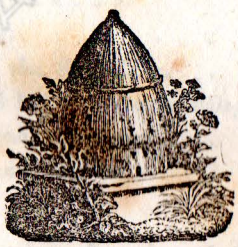

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ Δ. ΒΙΛΑΡΑ.

1858.

« Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. »

« Εὖ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. »

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

—ooo—

Μ. Ἡ ἄγκυρα τῆς εὐτυχίας. . . Σελὶς 177
Ὁ Γερμανὸς Μυθιστοριογράφος. . . » 178
Αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος. . . . » 182
Γνῶθι σαυτόν . . . . . » 183
Μετριότης εἰς τὰς ἐπιθυμίας . . . . » 185
Ἀπερισκεψία. . . . . » 187
Οἰκονομία καιροῦ. . . . . » 187
Τάξις . . . . . » 188
Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ. . . . . » 189
Γενναιότης καὶ ἐπιμονή. . . . . » 190
Ὑπομονὴ καὶ ἐλπίς. . . . . » 191
Τὰ δουλικὰ ἐλαττώματα. . . . . » 192
Ὁ μέγιστος τῶν ῥητόρων. . . . . » 194
Τὸ δεινὸν ἐλάττωμα. . . . . » 198
Ν. Τὰ εὐχάριστα δάκρυα. . . » 200
Ὁ Γεώργιος κλαίων. . . . . » 201
Ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ νέος Θουκυδίδης. . . » 204
Ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. » 207
Αἴτια τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. . . » 209
Ὁ ἱεροκήρυξ καὶ ὁ κανδυλανάπτης. . . » 211
Αἱ ψευδοφιλοτιμίαι. . . . . » 213
Ἡ φιλοπρωτία. . . . . » 218
Ἡ φιλοτιμία καὶ ὁ θάνατος τοῦ Θεμιστοκλέους . » 220
Ὁ Ἡρόστρατος καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος. . » 226
Ἡ μάχη τῶν Πλαταιῶν καὶ ὁ θάνατος τοῦ Παυσανίου » 227
Ξ. Ἡ ὅρασις τῆς ψυχῆς. . . . » 231
Αἱ εἰκονογραφίαι. . . . . » 232
Κλεάνθης, ὁ ἐπονομασθεὶς Φρεάντλης. . . » 239
Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπονομασθεὶς Κλεάνθης . . » 241
Δύναμις τῶν γραμμάτων. . . . . » 243

Ο. Ὄργανον καλῶν καὶ αἰτία κακῶν. Σελ. 249
Ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης. . . . . » 250
Ὁ πολυτελὴς Λάμπρος. . . . . » 258
Ἡ ἀκμὴ καὶ παρακμὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος . » 272
Ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου . . . » 277
Ὁ Ἀλῃπασᾶς, οἱ Σουλιῶται καὶ ὁ Ζέρβας. . » 282
Ὁ πτωχὸς Ἐπαμεινώνδας. . . . . » 284
Ὁ πλούσιος Πελοπίδας. . . . . » 288
Οἱ κατὰ τὸν Σωκράτην ἀληθεῖς θησαυροί. . » 290
Ὁ Μίδας καὶ τὰ αὐτία του. . . . . » 294
Ὁ ὑπηρέτης τοῦ ἀδαμαντοπώλου. . . . » 297
Ὁ κτηματίας καὶ ὁ ἐνοικιαστής του. . . . » 299
Ἡ χήρα ἀνθοπώλαινα. . . . . » 301
Ὁ ἀφιλοκερδὴς Φωκίων. . . . . » 304
Ἵππος ἀχαλίνωτος. . . . . » 309
Τὰ σεσηπότα ὀπωρικά. . . . . » 310
Ὁ τυφλὸς πλοῦτος. . . . . » 311
Π. Ἡ ἀσθένεια τοῦ ἐγκεφάλου. . . » 316
Τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἄρτας. . . . » 316
Ὁ μικρὸς Κώστας . . . . . » 320
Ἡ ἀσθένεια τοῦ Θεοδώρου. . . . . » 322
Ἡ ἑσπερινὴ ἐπίσκεψις. . . . . » 325
Τὸ Παγόνιον καὶ ὁ Γερανός. . . . . » 327
Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων. . . . . » 331
Ἡ ἔλευσις καὶ ἡ φυγὴ τοῦ Ξέρξου. . . . » 334
Ὁ Τιγράνης καὶ ἡ ὑποδούλωσίς του. . . » 335
Ὁ μέγας Ναπολέων καὶ ἡ Ἁγία Ἑλένη. . » 336
Αἱ ἀρχαῖαι Μητροπόλεις. . . . . » 337
Ὁ μῦθος τῆς Νιόβης . . . . . » 340
Ὁ χρυσοῦς Τρίπους καὶ οἱ ἑπτὰ Σοφοί . . » 342
Ὁ Σωκράτης, ἡ Πυθία καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης. . » 343
Ὁ Μακεδὼν Φίλιππος καὶ ὁ ὑπηρέτης του. . » 346
Ρ. Τὰ προτερήματα τοῦ βοδοῦ. . . » 350
Πότον τὸ εὐαρεστότερον αἴσθημα. . . . » 352
Ἡ τιμωρία τοῦ ψευδολόγου Ἀντωνίου. . . » 355
Ὁ Τραϊανὸς καὶ ὁ βασιλόπαις τῆς Δακίας. . » 358
Ἡ φιλαλήθεια ἀνταμειβομένη. . . . . » 359
Ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἱσπανίας καὶ ὁ νέος κατάδικος . » 360

Κόραξ καὶ Ἀλώπηξ. . . . . Σελ. 362
Ὁ ξένος περιηγητής . . . . . » 363
Συμβουλὴ Ἐπικτήτου. . . . . » 366
Ὁ Ἀναξίμανδρος καὶ τὸ τραγούδιόν του . . » 366
Ὁ Πλάτων καὶ οἱ ἐχθροί του. . . . » 367
Ὁ Φίλιππος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ῥήτορες. . . » 367
Ὁ Δημήτριος καὶ ἡ Κοραλία. . . . » 369
Ὁ τελευταῖος τῆς Λέσχης. . . . . » 375
Οἱ δύο σάκκοι . . . . . » 377
Φιλονεικία περὶ ὄνου σκιᾶς. . . . . » 379
Τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα. . . . . » 382
Ὁ Πυθαγόρας καὶ αἱ συμβουλαί του. . . » 384
Ζήνων ὁ Στωϊκός. . . . . » 385
Οἱ ἑπτὰ Σοφοὶ καὶ τὰ γνωμικά των. . . » 387
Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς καὶ τὰ διαγωνίσματα. . » 389
Ἡ εὐτυχὴς ἡμέρα. . . . . » 391

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

Σελ. 178	Στίχ.	21	τὸ	Γράφε	τὰ
202		5	ἀξιοπαινετότεροι	»	ἀξιεπαινετώτεροι
215		16	ὁ ψευδολόγος	»	ὡς ψευδολόγος
222		18	Σπαρτιωτῶν	»	Σπαρτιατῶν
235		8	αἱ μὲν	»	τινὲς μὲν
236		5	εὐεργετικὸς	»	εὐεργετικὴ
281		8	φοροολγηθῶσιν	»	φορολαγηθῶσιν
345	16, 18,	21	μὴν	»	μὴ
355		10	λιγύζει	»	λυγίζει
374		29	βουβὴν	»	βωβὴν
381		15	τὸν αὐτίον	»	τὸ αὐτίον
386		25	ἔζει	»	ἔζη
388		14	δὰ	»	δὲ
388		22	Μελέτη	»	Μελέτα

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ.

Μ.

Η ΑΓΚΥΡΑ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ.

—ooo—

« *Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν*
χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν. »
(Ἐπιχάρμου.)

Ὅσακις ἐπεσκεπτόμεθα τὸν Γεροστάθην, πάντοτε ἐνησχολημένον εὑρίσκομεν αὐτόν. Ἐβδελύττετο ὁ ἀγαθὸς γέρων τὴν ἀργίαν· ἐθεώρει δὲ καὶ τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν ἐργασίαν οὐχι μόνον ὠφελίμους εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς χρέη ἱερὰ παντὸς τιμίου καὶ φρονίμου ἀνθρώπου.

Συνήθως ἐνησχολεῖτο ὁ Γεροστάθης εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κήπου του· ἐνίοτε δὲ εἰς ξυλουργικήν τινα ἐργασίαν· ἄλλοτε εἰς τὴν καθαριότητα τῆς οἰκίας του, καὶ ἄλλοτε ἀνεγίνωσκε, κρατῶν πάντοτε ἐγγράφους περιληπτικὰς σημειώσεις τῶν ἀναγνώσεών του.

Ἡμέραν τινὰ εὑρόντες αὐτὸν γράφοντα, ἠθελήσαμεν ν' ἀναχωρήσωμεν διὰ νὰ μὴ διακόψωμεν τὴν ἐνασχόλησίν του. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθήσωμεν, λέ-

γων ὅτι ἐτελείωσεν ἤδη τὸ ἔργον του, καὶ ὅτι μάλιστα εἰς καλλίστην ὥραν ἐφθάσαμεν, διότι ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἀναγνώσῃ ὅσα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε γράψει.

Ἀλλὰ πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἀνάγνωσίν του, ἐνθυμοῦμαι ὅτι μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς περὶ μυθιστοριῶν.

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΣ.

Πολὺ καλὰ γνωρίζω, παιδία μου, ὅτι ὢν ἤδη γέρων, δυσκόλως δύναμαι ν' ἀποβάλω τὰς κακὰς ἕξεις μου καὶ ν' ἀποκτήσω ἀντ' αὐτῶν ἄλλας καλάς. Τὸ παλαιὸν δένδρον, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπα, δὲν δύναται πλέον νὰ λυγισθῇ, οὔτε νὰ ὀρθωθῇ ὑπὸ τοῦ κηπουροῦ. «Ὅποιος γεροντομάθῃ δὲν γεροντα φίνει,» λέγει ὀρθότατα ἡ κοινὴ παροιμία μας.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα δὲν παύω προσπαθῶν πάντοτε διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὴν βελτίωσιν καὶ τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας μου, ἐνθυμούμενος τὸ ῥητὸν τοῦ Αἰσχύλου· «Καλὸν δὲ καὶ γέροντα μανθάνειν σοφά.»

Ἄλλοτε λοιπὸν ἀναγινώσκω καὶ μελετῶ τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, τῶν ὁποίων ἡ μὲν σοφία εἶναι ἀνεξάντλητος, τὸ δὲ κάλλος ἀμίμητον· ἄλλοτε δὲ σπουδάζω νεώτερα Εὐρωπαϊκὰ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα φιλάνθρωποι καὶ σοφοὶ ἄνδρες συνέγραψαν πρὸς φωτισμὸν καὶ ἠθικὴν βελτίωσιν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀλλὰ δυστυχῶς πόσον σπάνια εἶναι σήμερον τὰ ἐκλεκτὰ καὶ ἐπωφελῆ βιβλία! πόσον πολλὰ τὰ ἀνωφελῆ καὶ κοῦφα! πόσον δὲ ἄφθονα τὰ ἐπικίνδυνα καὶ φθοροποιά!

Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν νεωτέρων βιβλίων συγγράφονται χάριν χρηματολογίας τῶν συγγραφέων, καὶ οὐχὶ χάριν ὠφελείας τῶν ἀναγινωσκόντων. Δι' αὐτὸ ἐπλημμύρισαν τὴν Εὐρώπην αἱ Μυθιστορίαι, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον

σκοπὸν κρύφιον ἔχουν τὴν διαφθορὰν τῶν ἠθῶν· διότι, ὅσον περισσότεροι εἶναι οἱ ὀκνηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, τόσον περισσότεροι εἶναι καὶ οἱ ἀναγνῶσται τῶν μυθιστορημάτων· ὅσον δὲ περισσότεροι ἀναγινώσκουν μυθιστορίας, τόσον περισσότερα χρηματολογοῦν οἱ ἀσυνείδητοι μυθιστοριογράφοι.

Ἐνθυμοῦμαι, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, γέροντα καθηγητὴν τῆς φιλολογίας εἰς Βιέννην, ὅστις ἠρώτησε ποτὲ νέον Γερμανόν, συγγράφοντα ἐρωτικὰς καὶ κακοήθεις μυθιστορίας, διατί ἔκλεξε τοιοῦτον εἶδος ἐνασχολήσεως.

— Διότι εἶμαι πτωχός, ἀπήντησεν ὁ λογιώτατος. Ἐκ τῶν βιβλίων δὲ μόνον τὰ μυθιστορήματα, καὶ μάλιστα τὰ ἐρωτικά, ἐξοδεύονται σήμερον· καὶ ἑπομένως μόνον αὐτὰ ὠφελοῦν τοὺς πτωχοὺς συγγραφεῖς.

Ὁ καθηγητὴς παρετήρησε τότε πρὸς τὸν πτωχὸν συγγραφέα ὅτι ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ὀλιγώτερον ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν κοινωνίαν ἂν ἐπροσπάθει νὰ χρηματολογήσῃ κλέπτων, παρὰ συγγράφων τοιαύτας μυθιστορίας.

— Πῶς! ἀπήντησε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ νέος Γερμανός· ἡ μὲν κλοπὴ εἶναι ἔγκλημα ἀτιμότατον, τὸ δὲ συγγράφειν ἐντιμότατον ἔργον.

— Τὸ συγγράφειν μυθιστορίας κακοήθεις, ἐπρόσθεσε τότε ὁ καθηγητής, εἶναι, φίλε μου, ἔγκλημα κοινωνικὸν πολὺ μεγαλήτερον καὶ ἀτιμότερον τῆς κλοπῆς. Διὰ τῆς κλοπῆς ὁ κλέπτης ἀφαιρεῖ δολίως τὰ χρήματά τινων, ἐνῷ ὁ κακοήθης μυθιστοριογράφος ὄχι μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὸν πολύτιμον καιρὸν τῶν ἀναγνωστῶν του δολίως ἀφαιρεῖ. Δὲν ζημιόνει δὲ μόνον ὀλίγους χρηματικῶς ὡς ὁ αἰσχρὸς κλέπτης, ἀλλὰ ζημιόνει καὶ ἠθικῶς ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν, ὁλόκληρον τὸ ἔθνος του, διαφθείρων καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰ ἤθη τῶν ὁμογενῶν του διὰ τῶν ψευδῶν καὶ αἰσχρῶν διηγήσεών του.

Ὁ νέος Γερμανὸς μυθιστοριογράφος συλλογισθεὶς ὀλίγον ὡμολόγησεν ὅτι ὁ καθηγητὴς εἶχε δίκαιον· ἔκτοτε δὲ δὲν ἔγραψε παρὰ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του, καὶ οὐχὶ μόνον πρὸς ὠφέλειαν τοῦ βαλαντίου του.

Αἱ μυθιστορίαι συνήθως, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, γραφόμεναι πρὸς διασκέδασιν τῶν ἀργῶν καὶ ὀκνηρῶν, ἐμψυχόνουν οὕτω τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν· ἐξάπτουν προσέτι τὴν φαντασίαν τῶν νέων ἀναγνωστῶν, καὶ ἐπομένως ἐλαττόνουν τὴν κρίσιν αὐτῶν· διεγείρουν τὰ φθοροποιὰ πάθη, καὶ διαφθείρουν οὕτω τὴν καρδίαν· κακοσυνειθίζουν τὸν νοῦν εἰς τὴν ἐλαφρὰν καὶ ζωηρὰν ἀνάγνωσιν, καὶ καθιστοῦν αὐτὸν ἀνίκανον σπουδαίας καὶ ὠφελίμου ἀναγνώσεως καὶ μελέτης. Ἐπὶ τέλους αἱ μυθιστορίαι καταστρέφουν ἀνωφελῶς καὶ ἐπιζημίως τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὸν καιρόν του.

Ἐὰν ποτέ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, κερδοσκόποι Ἕλληνες εἰσάξωσι καὶ εἰς τὸ ἔθνος μας τὴν Εὐρωπαϊκὴν αὐτὴν ψώραν τῶν μυθιστοριῶν, ἢ ἐὰν ποτὲ μάθετε, ὡς ἐλπίζω, γλώσσας Εὐρωπαϊκάς, θερμῶς συσταίνω καὶ εἰς σᾶς, καλοί μου φίλοι, καὶ δι' ὑμῶν εἰς τὰς ἀδελφάς σας, ν' ἀποφεύγετε, καὶ ν' ἀποστρέφεσθε μάλιστα τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὀλεθρίων μυθιστορημάτων.

Ὁ φρόνιμος καὶ πολύπειρος Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τρῳάδος εἰς τὴν Ἰθάκην, διὰ νὰ μὴ ἑλκυσθῇ ἀπὸ τὰς θελκτικὰς μελῳδίας τῶν Σειρήνων καὶ ναυαγήσῃ εἰς τοὺς ἐπικινδύνους βράχους των, αὐτὸς μὲν ἐδέθη εἰς τὸ κατάρτιον τοῦ πλοίου του, τῶν δὲ συνταξειδιωτῶν του τὰ ὠτία ἔφραξε μὲ κηρίον.

Τοιουτοτρόπως καὶ σεῖς καὶ αἱ ἀδελφαί σας, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ὄχι μόνον τὰ ὠτία, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄμματά σας πρέπει νὰ κλείετε ὁσάκις μυθιστορίαι παρουσιάζωνται ἐνώπιόν

σας· διότι καὶ αὐταί, ὄχι μόνον ἡδονικαὶ καὶ ἑλκυστικαὶ ὡς αἱ μυθολογούμεναι ἐκεῖναι θαλάσσιαι νύμφαι, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλέον ἐπικινδυνωδέστεραι τῶν σειρήνων εἶναι.

Ἐγώ, κατὰ παραγγελίαν τοῦ μακαρίτου πατρός μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας ἀπέφυγα τὴν ἀνάγνωσιν μυθιστορημάτων, διότι πολλάκις καὶ ἂν ὁ τελικὸς σκοπός των εἶναι τυχὸν ἡ κατάκρισις τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κακοηθείας, ἀντὶ ν' ἀποτρέψωσι τοὺς νέους ἀπὸ τὰ κατακρινόμενα, ἀπ' ἐναντίας διδάσκουν αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα. Εἰς τοὺς ἀπείρους νέους πολὺ μεγαλητέραν ἐντύπωσιν προξενοῦν τὰ ἀξιοκατάκριτα παρὰ αὐτὴ ἡ κατάκρισις· καὶ διὰ τοῦτο εὐκολώτατα ἀπομιμοῦνται καὶ ἀσπάζονται τὴν κακίαν, λησμονοῦντες ἢ παραβλέποντες τὰς ὀλεθρίας συνεπείας αὐτῆς, ὁσάκις μυθιστοριογράφος, ἢ γλύπτης, δραματοποιός, ζωγράφος ἢ δημοσιογράφος παρουσιάζῃ ἐνώπιον αὐτῶν εἰκόνα τινα ζωηρὰν κακίας ἢ διαφθορᾶς. Ὅτε εἰς τὴν Γερμανίαν οἱ νέοι ἀνέγνωσαν τὸ μυθιστόρημα τοῦ Βέρτερ καὶ τὴν αὐτοχειρίαν αὐτοῦ, πλῆθος ἐξ αὐτῶν, ἀπομιμούμενοι τὸν μυθιστορούμενον νέον, ἔγιναν αὐτόχειρες, λησμονοῦντες ὅτι διὰ τοῦ ἐγκλήματος αὐτοῦ ἡμάρτανον καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς πατρίδος των.

Ὁσάκις δὲ ἐφημερίς τις ἐν Εὐρώπῃ ἀναγγείλῃ νέον καὶ σημαντικὸν ἔγκλημα φαρμακείας, δολοφονίας ἢ κλοπῆς, παρατηρημένον εἶναι ὅτι ἀμέσως μετὰ τὴν δημοσίευσιν καὶ ἄλλα πολλὰ ἐγκλήματα τῆς αὐτῆς φύσεως παρακολουθοῦν τὸ ἀναγγελθέν. Τοσαύτη εἶναι ἡ δύναμις ἥτις πρὸς ἀπομίμησιν μᾶς ὠθεῖ, ὥστε συνήθως εἰς τοὺς ἀδυνάτους νόας ἡ δύναμις αὕτη ὑπερισχύει καὶ κατ' αὐτῆς τῆς δυνάμεως τῶν ποινῶν τῆς παρούσης καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς.

Ὅθεν ἀφίνοντες τὴν ἀνάγνωσιν τῶν μυθιστορημάτων εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦν καὶ τὸν καιρόν των νὰ χάνωσι, καὶ τὰ ἤθη

των νὰ διαφθείρωσιν, ἂς ἔλθωμεν, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, εἰς τὸ προκείμενον.

ΑΙ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ.

Σήμερον ἀνεγίνωσκα τὰς ἐξομολογήσεις Γάλλου τινος, Σίμωνος καλουμένου, ὅστις ἀφελέστατα ἐκθέτει πῶς ἀπέκτησε τὴν φρόνησιν, ἥτις τόσον πολὺ τὸν ἐτίμησε παρὰ τοῖς συμπολίταις του, καὶ τόσον εὐτυχῆ καὶ ἀξιαγάπητον κατέστησεν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Οἱ λόγοι καὶ αἱ παρατηρήσεις τοῦ Σίμωνος τόσον μὲ ἤρεσαν, ὥστε ἀπεφάσισα ἀμέσως νὰ μεταφράσω ἐλευθέρως τὰς ἐξομολογήσεις του ταύτας, ὄχι μόνον διὰ νὰ τὰς ἐντυπώσω ἔτι μᾶλλον εἰς τὸν νοῦν μου, ἀλλὰ συγχρόνως διὰ ν' ἀναγνώσω καὶ πρὸς ὑμᾶς, τοὺς καλούς μου φίλους, τὴν μετάφρασίν μου ταύτην.

Ποῖος ἐξ ὑμῶν δὲν ἐπιθυμεῖ, ὅταν ἡλικιωθῇ, νὰ τιμᾶται ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ εὐτυχὴς νὰ διέλθῃ τὸν βίον του; Ἀλλ' οἱ ἄφρονες βεβαίως μήτε νὰ τιμηθῶσι δύνανται, μήτε εὐτυχεῖς νὰ ζήσωσιν. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν φρόνησις διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ὑπόληψιν, καθὼς ἀπαιτοῦνται ἀγαθοεργίαι διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ἀγάπην παρὰ τῶν ἄλλων.

Ὅλοι λοιπὸν βεβαίως ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθετε πῶς ἀποκτᾶται ἡ φρόνησις, ἥτις δικαίως ὠνομάσθη παρὰ τοῦ Πυθαγόρου ἄγκυρα τῆς εὐτυχίας, διότι, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, αὐτὴ μᾶς διδάσκει τί πρέπει νὰ πράττωμεν καὶ τί ὄχι διὰ νὰ ζῶμεν εὐτυχεῖς.

Ἀκούσατε λοιπόν, παιδία μου, πῶς ὁ Σίμων διηγεῖται ὅτι ἀπέκτησε τὴν φρόνησιν.—Καὶ ὁ Γεροστάθης ἤρχισεν ἀμέσως τὴν ἀνάγνωσιν τῆς μεταφράσεώς του, τῆς ὁποίας διασώσας ἀντίγραφον, εὐχαρίστως καταχωρίζω αὐτὸ ἐνταῦθα.

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ.

Ὅτε νέος ἐσπούδαζον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου μου, ἤκουσα παρὰ τοῦ διδασκάλου ὅτι ὑπῆρχον ποτὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἄνδρες ἐπονομασθέντες σοφοί. Τὴν ἐπωνυμίαν δὲ ταύτην, ἂν καὶ μικρός, ἤρεσα ὑπερβολικά.

— Καὶ τί ἀπαιτεῖται, ἠρώτησα ἀμέσως, διὰ νὰ γίνῃ τις ἄξιος τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ τίτλου; Μήπως ἀπαιτῆται εὐγένεια γεννήσεως; μήπως ἀπαιτοῦνται πλούτη μεγάλα;

— Ὄχι, μὲ ἀπεκρίθησαν. Οἱ λεγόμενοι εὐγενεῖς καὶ οἱ πλούσιοι, ἐπαναπαυόμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐξ εὐγενῶν καταγωγήν των καὶ εἰς τὰ μεγάλα πλούτη των, μένουν συνήθως ἄσοφοι καὶ ἀπαίδευτοι· ἐπαιρόμενοι δὲ πολλάκις, καὶ τοὺς ἄλλους περιφρονοῦντες, καταντῶσιν ὄχι οἱ σοφώτεροι ἀλλ' οἱ ἀνοητότεροι τῆς κοινωνίας.

— Τί λοιπὸν ἀπαιτεῖται, ἐπανέλαβον ἐρωτῶν, διὰ νὰ γίνῃ τις σοφός;

Τότε ὁ διδάσκαλος ἀπεκρίθη ὅτι εἷς ἐκ τῶν ἀρχαίων σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν ὁ Θαλῆς ἢ ὁ Χίλων, εἶπεν ὅτι ἡ ἀληθὴς σοφία συνίσταται εἰς τὸ Γνῶθι σαυτόν· διότι μόνον ὅταν γνωρίσῃ τις τὸν ἑαυτόν του ἀποκτᾷ φρόνησιν καὶ καθίσταται εὐτυχής· καὶ ὅτι διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἐνεχάραξαν μὲ χρυσᾶ γράμματα ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ Γνῶθι σαυτόν, ὡς τὸ σοφώτερον καὶ ἀναγκαιότερον ὅλων τῶν παραγγελμάτων.

Ἐπειδὴ τὸ νὰ γνωρίσω τὸν ἑαυτόν μου μοὶ ἐφάνη κατ' ἀρχὰς εὐκολώτατον, ἀπεφάσισα νὰ γίνω καὶ ἐγὼ σοφός.

— Ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσον εὔκολον, μὲ εἶπον, τὸ Γνῶθι σαυτὸν ὅσον τὸ νομίζεις· δὲν πρόκειται διὰ τοῦ Γνῶθι σαυτὸν νὰ γνωρίσῃς τὸν ἐξωτερικόν σου Σίμωνα, τὸν ὑπο-

πίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις σου, ἀλλὰ τὸν ἐσωτερικόν σου Σίμωνα, δηλαδὴ τὴν ψυχήν σου, τὴν καρδίαν σου, τὰς ἠθικάς σου ἐλλείψεις, τὰς ψυχικάς σου κακίας, γνωρίζων δὲ αὐτὰς νὰ τὰς διορθώσῃς, γινόμενος οὕτω φρόνιμος καὶ εὐτυχής. Ἡ ἐργασία δὲ αὕτη δὲν εἶναι πολὺ εὔκολος.

Πόσοι ἀσχημότατοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μ' ὅλον ὅτι καθ' ἡμέραν βλέπουν τὰ πρόσωπά των εἰς τὸν καθρέπτην, νομίζουν ὅτι εἶναι χαριέστατοι καὶ ὡραιότατοι!

Πόσοι γονεῖς, μ' ὅλον ὅτι καθ' ἡμέραν ἔχουν τὰ τέκνα των ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς των, δὲν βλέπουν οὔτε τὰ φυσικά, οὔτε τὰ ἠθικὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα πᾶς ἄλλος εὐκόλως διακρίνει!

Ἀλλ' ἐὰν ἡ φιλαυτία μᾶς τυφλόνῃ τόσον, ὥστε οὔτε τὰ φυσικὰ ἐλαττώματά μας νὰ μὴ βλέπωμεν, φαντάσου, μὲ εἶπον, φίλε Σίμων, πόσον δυσκολώτερον θέλει εἶσθαι τὸ νὰ γνωρίσῃς καὶ νὰ ὁμολογήσῃς εἰς σεαυτὸν τὰ ἠθικά σου ἐλαττώματα! Πολὺ εὐκολώτερον εἶναι, μ' ἐπρόσθεσαν, νὰ μάθῃ τις πόσον ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ πόσον ἡ γῆ ἀπὸ τὴν σελήνην, παρὰ νὰ γνωρίσῃ ἀληθῶς τὸν ἑαυτόν του.

Αἱ δυσκολίαι αὗται μ' ἔκαμαν ὀλίγον νὰ συλλογισθῶ, ἀλλὰ δὲν μ' ἀπεκαρδίωσαν, διότι ὁ τίτλος τοῦ σοφοῦ πολὺ μ' ἐγαργάλιζεν.

Ἤρχισα λοιπὸν νὰ σπουδάζω τὸν ἑαυτόν μου, νὰ τὸν ἐξετάζω, νὰ τὸν παρατηρῶ μετὰ προσοχῆς ὅπως τὸν γνωρίσω. Ἀλλ' εἰς τὸ ἔργον μου αὐτὸ εὗρον ἀμέσως δυσκολίας, τὰς ὁποίας δὲν ἐπερίμενον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ φιλαυτία καὶ ὁ ἐγωϊσμὸς ἐτύφλοναν ἀληθῶς τὸν νοῦν μου, καὶ δὲν ἔβλεπον εἰς τὸν ἑαυτόν μου παρὰ προτερήματα, οὐδὲν δὲ ἐλάττωμα, ἢ ἔλλειψιν, ἢ κακίαν. Βαθμηδὸν ὅμως ἤρχισα νὰ διακρίνω μικρά τινα ἐλαττώματα καὶ κακίας· ἀλλ' ὁ νοῦς μου, νικώμενος ὑπὸ τῆς φιλαυτίας, εὕρισκε σοφιστικάς τινας δι-

καιολογίας τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν καὶ τῶν κακιῶν μου. Ὅτε δὲ ἐπροχώρησα εἰς τὸ ἔργον μου, καὶ ἐξηκολούθησα μετ' ἐπιμονῆς τὴν σπουδήν μου, ἤρχισεν ὁ μὲν νοῦς νὰ ὑπερισχύῃ, ἡ δὲ φιλαυτία νὰ ὑποχωρῇ· καὶ τότε καθ' ἡμέραν ἀνεκάλυπτον εἰς ἐμαυτὸν ἰδέαν τινὰ ἐσφαλμένην, ἠθικόν τι ἐλάττωμα, καὶ νέαν ἔλλειψιν, ἀδυναμίαν ἢ κακίαν.

Αἱ δυσάρεστοι αὐταὶ ἀνακαλύψεις κατ' ἀρχὰς μοὶ ἦσαν πολὺ ἐνοχλητικαί, πληγόνουσαι τὴν φιλαυτίαν καὶ φιλοτιμίαν μου· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ ἔργον μου κατήντησε καὶ εὔκολον, καὶ συγχρόνως εὐάρεστον, διότι ἀνακαλύπτων ἐλάττωμά τι, καὶ ἐκριζόνων ἀμέσως αὐτὸ ἀπὸ τὴν ψυχήν μου, ἠσθανόμην ἀνάπαυσιν καὶ ἡδονὴν γλυκυτάτην.

Θέλω δὲ σᾶς ἐκθέσει ἀμέσως τὰς κυριωτέρας παρατηρήσεις καὶ ἀνακαλύψεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐξέτασις τοῦ ἑαυτοῦ μου καὶ ἡ γεροντική μου πεῖρα μὲ ὡδήγησαν, διὰ νὰ εὐκολυνθῆτε εἰς τὸ ἔργον σας, ἂν ποτὲ καὶ σεῖς ἐπιθυμήσετε ν' ἀποκτήσετε σοφίαν καὶ ὑπόληψιν σοφῶν. Δι' ὅσων δὲ θέλω σᾶς εἰπεῖ θέλω σᾶς φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων μου ἕως εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, τότε δὲ ἔχοντες τοὺς πόδας ἀκουράστους, θέλετε δυνηθῆ εὐκόλως καὶ εὐαρέστως νὰ προχωρήσετε περαιτέρω, διότι ἡ ὁδὸς τοῦ Γνῶθι σαυτὸν εἶναι μακρὰ καὶ ἐπίπονος, ὀλίγοι δὲ εἶναι οἱ εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι θνητοί, οἵτινες ἐπλησίασαν εἰς τὸ τέρμα της.

ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ.

Ἐξετάζων τὸν ἑαυτόν μου, τὸ πρῶτον ἐλάττωμα τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψα ἦτο μικρὸς σπινθὴρ κενοδοξίας καὶ φιλοπρωτίας. Ἂν ἐγκαίρως δὲν ἀνεκάλυπτον καὶ δὲν ἔσβυνον τὸν σπινθῆρα αὐτόν, ἴσως ἤθελε προξενήσει φλόγα καὶ πυρκαϊάν, ἥτις καὶ ἐμὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μετ' ἐμοῦ ἤθελε κατακαύσει.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ σχολεῖον διεκρινόμην μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν μου, εἰς δὲ τὰς ἐξετάσεις ἐφαινόμην μεταξὺ τῶν ἀρίστων, μοὶ ἐγεννήθη ἀνεπαισθήτως ἡ ἰδέα ὅτι δύναμαι νὰ γίνω ἀνὴρ μέγας καὶ ἔξοχος, καὶ νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων, ὡς ἐπίσκοπος, στρατηγός, ἢ ὑπουργός.

Ὅστις φορεῖ κύτρινα ὀμματοϋάλια βλέπει χρυσᾶ τὰ χάλκινα νομίσματα· ὅστις δὲ φορεῖ τὰ ὀμματοϋάλια τῆς κενοδοξίας καὶ φιλαυτίας, τὸν μὲν ἑαυτόν του βλέπει χρυσοῦν, τοὺς δὲ ἄλλους χαλκίνους.

Ἀλλὰ παρευρεθεὶς εἰς μίαν ἐπίσημον πολιτικὴν τελετὴν παρετήρησα ὅτι εἷς μόνος ἦτον ὁ λαμπροφορῶν ἐπίσκοπος, πολλοὶ δὲ οἱ ὑποτελεῖς ἱερεῖς καὶ διάκονοι, εἷς μόνος ὁ στρατηγός, καὶ πολλοὶ οἱ στρατιῶται, ὀλίγοι οἱ ἀνώτεροι λαμπροστολισμένοι ὑπάλληλοι, καὶ πολλοὶ οἱ κατώτεροι, καὶ ὅτι οἱ περισσότεροι πάντων ἦσαν οἱ ἁπλοῖ πολῖται.

Τότε ἐννόησα ὅτι ἡ κοινωνία ὁμοιάζει πυραμίδα, εἰς τὴν στενὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας ὑπάρχουν ὑψηλαί τινες θέσεις, ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγαι, στενόχωροι καὶ ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς κατέχοντας αὐτάς, καὶ ὅτι δυσκόλως δύναταί τις ν' ἀναβῇ εἰς τὰς ὑψηλὰς ταύτας θέσεις, εὐκολώτατα δὲ νὰ πέσῃ ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ συντριφθῇ. Ἀλλ' εἰς τὴν πλατεῖαν βάσιν τῆς πυραμίδος ὑπάρχει τόπος εὐρύχωρος δι' ὅλους, ὅπου ἕκαστος δύναται νὰ ἐκτείνῃ καὶ νὰ κινήσῃ ἐλευθέρως τὰς χεῖράς του, καὶ ἐργαζόμενος δι' αὐτῶν νὰ ζήσῃ ἀσφαλῶς καὶ ἐν ἀνέσει.

Ὦ φίλε Σίμων, εἶπον τότε κατ' ἐμαυτόν, στεῖλε εἰς τὸ ἀνάθεμα τὴν κενοδοξίαν καὶ φιλοπρωτίαν σου· θέλων νὰ πηδήσῃς ὑψηλότερα ἀφ' ὅσον δύνασαι, κινδυνεύεις νὰ πέσῃς καὶ νὰ συντρίψῃς τὴν κεφαλήν σου. Αἱ σκέψεις δὲ αὗται ἔσβυσαν ἀμέσως τὸν σπινθῆρα τῆς κενοδοξίας μου, καὶ μ' ἔπεισαν ὅτι πρέπει ν' ἀκολουθήσω τὸ πατρικόν μου ἐπάγγελμα.

Ἰδοὺ τὸ πρῶτον βῆμά μου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας. «Μετριότης εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου», εἶπον· ἀκολούθως δὲ ἔμαθον ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐσυμβούλευον τὸ «Μηδὲν ἄγαν,» καὶ τὸ πᾶν μέτρον ἄριστον, ὄχι μόνον εἰς τὰς ἐπιθυμίας ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν διαγωγήν μας.

ΑΠΕΡΙΣΚΕΨΙΑ.

Παρετήρησα ἀκολούθως, ἐξετάζων τὸν ἑαυτόν μου, ὅτι σχεδὸν πᾶν δυσάρεστον, τὸ ὁποῖον εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον ἢ εἰς ἄλλους ἐπροξένουν, προήρχετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ἀπερισκεψίαν μου. Ὁσάκις ἔκρινον ἐσφαλμένως περὶ ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων, ὁσάκις ἔλεγον ἢ ἔπραττόν τι ἀπρεπὲς ἢ ἐπιζήμιον, παρετήρουν ὅτι δὲν εἶχον σκεφθῇ ἀρκετὰ ὡρίμως πρὶν κρίνω, πρὶν ὁμιλήσω ἢ πρὶν ἐνεργήσω. Ἐσυμπέρανον λοιπὸν ὅτι ὁ ἀπερίσκεπτος δὲν δύναται ποτὲ ν' ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν σοφοῦ· καὶ ὅτι διὰ ν' ἀποκατασταθῇ τις ἄξιος τῆς ἐπωνυμίας αὐτῆς, ἀπαιτεῖται νὰ σκέπτεται ὡρίμως καὶ ἄνευ βίας, νὰ συλλογίζεται καὶ νὰ προβλέπῃ ὅλας τὰς ἐνδεχομένας συνεπείας τῶν πράξεών του, νὰ συμβουλεύεται δὲ καὶ τὸν νοῦν ἄλλων φρονίμων, πρὶν εἴπῃ ἢ ἐνεργήσῃ τι. Εὐχαρίστως δὲ ἔμαθον ὅτι τὰ αὐτὰ ἐσυμβούλευον καὶ οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος λέγοντες·—Νόει καὶ πρᾶττε.—Τὸν νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ.—Σοφοῖς χρῶ.—Μίσει τὸ ταχὺ λέγειν.—Βίᾳ μηδὲν πράττειν.—Πρᾶττε ἀμετανοήτως.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙΡΟΥ.

Ὅτε αὐγήν τινα ἐξυπνήσας, ἀντὶ νὰ πηδήσω ἀμέσως ἀπὸ τὴν κλίνην μου, ἔμενον ἐντὸς αὐτῆς ὁλόκληρον περίπου ὥραν ὀκνεύων καὶ κυλιόμενος, ὑπελόγισα διὰ τῶν μικρῶν

ἀριθμητικῶν μου γνώσεων ὅτι χάνων τοιουτοτρόπως μίαν ὥραν καθ' ἑκάστην αὐγήν, ἐντὸς ἑνὸς ἔτους χάνω τριάκοντα ὁλοκλήρους ἐργασίμους ἡμέρας.

Πόσον δυστυχής, εἶπον τότε, ἐὰν καθ' ἕκαστον χρόνον τῆς ζωῆς μου ἔμενον ἀσθενὴς καὶ κλινήρης τριάκοντα ὁλοκλήρους ἡμέρας ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ ὠφελείας, καὶ ἐκ τῶν ἑτοίμων ἐξοδεύων!

Διατί λοιπὸν νὰ χάνω τόσον πολύτιμον καιρόν; Ἔκτοτε ἅμα ἀκούων τὴν αὐγὴν τὸν πετεινὸν λαλοῦντα, ἐπήδων ἀπὸ τὴν κλίνην μου.

Ἐσκέφθην ὅτι αἱ ὧραι εἶναι τὸ νόμισμα τῆς ἡμέρας, καὶ αἱ ἡμέραι τὸ νόμισμα τῆς ζωῆς, καὶ ὅτι ὁ καιρὸς ὅστις παρῆλθε δὲν ἐπανέρχεται πλέον. Ἂς μὴ ἀφίνω λοιπόν, εἶπον, νὰ παρέρχωνται ἀνωφελῶς αἱ ἡμέραι μου, αἱ ὧραί μου, αἱ στιγμαί μου, ἂς μὴ χάνω τὸ πολύτιμον αὐτὸ νόμισμα τῆς ζωῆς μου. Ὁ καιρὸς παρερχόμενος ἀνωφελῶς δὲν ἀφίνει ὄπισθέν του παρὰ ὀκνηρούς, ἀμελεῖς, κακοήθεις καὶ δυστυχεῖς.

Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα πρὸς τὴν φρόνησιν, οἰκονομία καιροῦ, ἢ, κατὰ τοὺς ἀρχαίους σοφούς· χρόνου φείδου· διότι, κατὰ τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀριστοτέλους Θεόφραστον, ἡ μεγίστη τῶν ἀσωτειῶν εἶναι ἡ ἀσωτεία τοῦ καιροῦ.

ΤΑΞΙΣ.

Ἐσυνείθιζον κατ' ἀρχάς, διὰ νὰ μὴ χάνω δῆθεν τὸν καιρόν μου εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν πραγμάτων μου, ν' ἀφίνω αὐτὰ ἀνακατωμένα, ἀτακτοποίητα καὶ ὅπου ἐτύχαινον· ἀλλ' ὀγλίγωρα παρετήρησα ὅτι διὰ νὰ ἀνεύρω ἀκολούθως τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἤξευρα ποῦ ἔθεσα, ἔχανα πολὺ περισσότερον καιρὸν ἀφ' ὅσον ἤθελον ἐξοδεύσει διὰ νὰ τοποθε-

τήσω ἀπ' ἀρχῆς αὐτὰ τακτικῶς. Ἐδιδάχθην λοιπὸν ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ, τοῦ ματαίου κόπου καὶ τῆς δυσαρεσκείας, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχω προσδιωρισμένον τόπον δι' ἕκαστον πρᾶγμα, καὶ νὰ θέτω ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὸν οἰκεῖόν του τόπον.

Παρετήρησα προσέτι ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ ἀπαιτεῖται νὰ κάμνω κάθε τι εἰς τὴν ὥραν του, καὶ ὅτι ἡ ἀταξία κατὰ τὴν ἐργασίαν διπλασιάζει τὸν κόπον καὶ φθείρει ματαίως τὸν πολύτιμον καιρόν. Ἐσυμπέρανον λοιπὸν ὅτι πᾶν πρᾶγμα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ.

ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ.

Βλέπων κατ' ἀρχὰς τοὺς πλουσίους ἀφ' ἑνός, καὶ τὴν ἰδικήν μου πτωχείαν ἀφ' ἑτέρου, ἐμελαγχόλουν καὶ ἐλυπούμην· ἀλλ' ἐξετάζων ἐπληροφορήθην ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ἕκαστος, εἴτε πλούσιος, εἴτε πτωχός, ἔχει πόνον τινὰ εἰς τὴν καρδίαν του, ὅστις τὸν βασανίζει· ἔμαθον μάλιστα ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ πόνοι, οἵτινες βασανίζουν τοὺς πλουσίους, εἶναι πολὺ ὀδυνηρότεροι ἀπὸ τοὺς πόνους τῶν πτωχῶν, διότι καὶ ἡ ὑγεία των χειροτέρα, καὶ αἱ ἀνάγκαι των περισσότεραι, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι των ἀτελεύτητοι· ἐβεβαιώθην ἐπομένως ὅτι πᾶν ὅ,τι λάμπει δὲν εἶναι χρυσίον, καὶ ὅτι πᾶς ὅστις μακρόθεν φαίνεται εὐτυχής, δὲν εἶναι τοιοῦτος ὅταν καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐξετάσῃς.

Ἐπαρηγορήθην λοιπόν, καὶ ἐξηκολούθησα ἐργαζόμενος πάντοτε τιμίως καὶ ἐπιμελῶς, οἰκονομῶν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας μου κέρδη, καὶ ζῶν λιτῶς καὶ σωφρόνως. Συλλογιζόμενος δὲ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ πτωχότεροι ἐμοῦ, καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι ἀπὸ τοὺς πλουσίους, τοὺς ὁποίους κατ' ἀρχὰς ἐζήλευον, ἔζησα πάντοτε εὐτυχὴς καὶ εὐχαριστημένος εἰς τὴν θέσιν μου, ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν

τοῦ Ἕλληνος Ἰσοκράτους· «στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω».

ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΝΗ.

Παρετήρησα προσέτι ὅτι πολλὰ σχέδια ἐπιχειρήσεων, τὰ ὁποῖα ὡρίμως ἐσκέφθην, καὶ κατορθωτὰ καὶ ὠφελιμώτατα εὗρον, δὲν ἐτόλμησα νὰ πραγματοποιήσω, φοβηθεὶς ἐνδεχόμενά τινα ἐμπόδια καὶ δυσκολίας.

Ἐσκέφθην λοιπὸν ὅτι ἡ γενναιότης δὲν εἶναι ἀναγκαία εἰς μόνον τοὺς στρατιώτας, ἀλλ' εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὅπως δι' αὐτῆς νικᾷ τὰς παρουσιαζομένας δυσκολίας εἰς τὰς ἐντίμους καὶ ἐπωφελεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ βίου του.

Ἀλλὰ πολλοὶ ἀρχίζουν καὶ ὀλίγοι τελειόνουν, ἐνῷ ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ δυσκολώτερον, τὸ δὲ τέλος τὸ εὐχαριστότερον μέρος τοῦ ἔργου. Ὅθεν, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, ἐκτὸς τῆς γενναιότητος ἀπαιτεῖται καὶ σταθερὰ καὶ ἐπίμονος θέλησις, διὰ ν' ἀντιπαλαίῃ τις καὶ καταβάλλῃ τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια, τὰ ἀπαντώμενα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεώς τινος.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀφροσύνη ν' ἀροτριάσῃ τις τὸν ἀγρόν του, καὶ νὰ μὴ σπείρῃ αὐτόν, ἢ νὰ τὸν σπείρῃ καὶ νὰ μὴ τὸν θερίσῃ.

Παρετήρησα ὅτι ἐὰν ἡ ὄρνις δὲν ἐπιμείνῃ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ἐπὶ τῶν αὐγῶν της, ὀρνίθια ποτὲ δὲν ἐξέρχονται. Ἐπιμονὴ λοιπόν, ἐφώναξα, καὶ σταθερὰ θέλησις. Ἐπληροφορήθην ἐπομένως ὅτι ἡ σταθερὰ θέλησις εἶναι πραγματικῶς ὁ δυνατώτερος μοχλὸς παντὸς ἔργου· δι' αὐτῆς δὲ ἐμπόρεσα νὰ ἐννοήσω πράγματα τὰ ὁποῖα κατὰ πρῶτον μοὶ ἐφαίνοντο ἀκατάληπτα, καὶ νὰ ἐκτελέσω ἔργα τὰ ὁποῖα ἐνόμιζον ἀνεκτέλεστα.

Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας· « ἂς θέλωμεν, καὶ ἂς θέλωμεν σταθερῶς καὶ ἐπιμό-

νως, καὶ τότε αἱ δυσκολίαι ἐκλείπουν, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις τελεσφοροῦν.» Αἱ δυσκολίαι καὶ αἱ ἀντιστάσεις ἂς μὴ ἀμβλύνωσιν, ἀλλ' ἂς ὀξύνωσι καὶ ἐνισχύωσι τὴν θέλησίν μας, καθὼς ἡ σκληρότης καὶ ἡ ἀντίστασις τοῦ ἀκονίου ὀξύνει τὴν μάχαιραν.

ΥΠΟΜΟΝΗ ΚΑΙ ΕΛΠΙΣ.

Ἐὰν ἡ ἐπιμονὴ ἦναι ἀναγκαία διὰ ν' ἀντιπαλαίωμεν πρὸς τὰς δυσκολίας, ἀναγκαιοτάτη εἶναι καὶ ἡ ὑπομονὴ διὰ νὰ ὑποφέρωμεν ἡσύχως καὶ ἀταράχως τὰς ἀποτυχίας καὶ δυστυχίας.

Ὅταν ὑπάρχῃ μὲν ἄνεμος, ἀλλ' εἶναι ἐναντίος, διὰ τῆς ἐπιμονῆς δυνάμεθα λοξοδρομοῦντες νὰ προχωρήσωμεν τὸ πλοῖόν μας· ἀλλ' ὅταν ὑπάρχῃ γαλήνη καὶ πλήρης νηνεμία, τὸ δὲ πλοῖον μένει ἀκίνητον, εἰς μάτην ἀγανακτοῦμεν, εἰς μάτην κοπιάζομεν· ἀπαιτεῖται τότε ὑπομονὴ μέχρις οὗ πνεύσῃ οὔριος ὁ ἄνεμος.

Διὰ τῆς ὑπομονῆς μετριάζομεν τὴν ἀποτυχίαν ἢ δυστυχίαν μας, ἐνῷ διὰ τῆς ἀνυπομονησίας διπλασιάζομεν τὴν στενοχωρίαν καὶ τὴν λύπην μας.

Ὁ ἀνυπόμονος ἵππος, ὅστις μὴ ὑποφέρων τὸ φορτίον του, τὸ τινάσσει ἐπὶ τῶν ὤμων του διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ βάρος του, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν τοῦ φορτίου, καὶ ἀνοήτως πληγόνει τὴν ῥάχιν του.

Ἡ ὑπομονὴ εἶναι θυγάτηρ τῆς δυνάμεως καὶ μήτηρ τῆς ἐλπίδος. Ἡ δὲ ἐλπὶς εἶναι ἡ παρηγορία καὶ τὸ καταφύγιον εἰς τὰς πικρίας τῆς παρούσης ζωῆς· εἶναι ἀκτὶς φωτὸς εἰς τὸ σκότος· σανὶς εἰς τὸ ναυάγιον· φωνὴ ἀνθρώπινος εἰς τὴν ἔρημον· ἀνάμνησις φίλου εἰς τὴν δυστυχίαν· μειδίαμα τέκνου ἀγωνιῶντος· καὶ πρὸ πάντων ἡ ἰδέα τοῦ δικαίου καὶ πολυευσπλάχνου Θεοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου.

Ἡ ἐλπίς, ἡ ἀναγκαιοτάτη αὕτη σύντροφος τῶν δυστυχούντων, δικαίως ἀνυψώθη μεταξὺ τῶν τριῶν μεγάλων ἀρετῶν, αἵτινες πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα ἀληθῆ χριστιανόν. Αἱ χριστιανικαὶ δὲ αὗται ἀρεταὶ εἶναι ἡ π ί σ τ ι ς, ἡ ἀ γ ά π η καὶ ἡ ἐ λ π ί ς.

Ἰδού, φίλοι μου, ἐν περιλήψει ὅσα μ' ἐδίδαξεν ἡ πολυχρόνιος πεῖρά μου καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ ἑαυτοῦ μου. Ὠφεληθῆτε ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξακολουθήσατε καὶ σεῖς σπουδάζοντες πάντοτε ἀμερολήπτως τὸν ἑαυτόν σας, καὶ διορθόνοντες τὰ ἐλαττώματά σας, διὰ ν' ἀποκτήσετε οὕτω τὴν πολύτιμον ἄγκυραν τῆς εὐτυχίας, ἤτοι τὴν σοφίαν.

ΤΑ ΔΟΥΛΙΚΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ.

Πολλάκις ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ συνεντεύξεις μᾶς ὑπενθύμιζε τὰς ἀνωτέρω ἐξομολογήσεις καὶ συμβουλὰς τοῦ φρονίμου Σίμωνος.

Ὅσάκις δὲ ἔβλεπεν ὀκνηρούς, σπαταλῶντας καὶ τὸν πολύτιμον καιρόν των καὶ τὰ πολύτιμα χρήματά των εἰς τὰ καφφενεῖα καὶ καπηλεῖα, χαρτοπαίζοντας, πίνοντας ἢ φλυαροῦντας, μᾶς ἔλεγεν· — Ἂν οἱ ὀκνηροὶ αὐτοὶ ἀνεγίνωσκον ἐκ νεότητός των τὰς ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος, ἴσως ἤθελον εἶσθαι σήμερον ἐλεύθεροι ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τῆς ὀκνηρίας, τὸ ὁποῖον ὁμοῦ μὲ ἄλλα πολλὰ τοὺς ἐδίδαξεν ἡ πολυχρόνιος δουλεία.

Ὁ ἔχων τὸν τράχηλόν του ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἔλεγεν ὁ Γεροστάθης, δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ὁ καιρὸς ἔχει ἀξίαν. Μόνον ὁ καιρὸς τοῦ ἐλευθέρου εἶναι καιρὸς πολύτιμος, τοῦ δὲ δούλου εἶναι καιρὸς ἄτιμος. Ὅσοι λοιπὸν σπαταλῶσιν ἀνωφελῶς τὸν καιρόν των διάγοντες ὀκνηρῶς, ἢ εἶναι δοῦλοι, ἢ εἶναι ἄξιοι δουλείας καὶ ἀνάξιοι ζωῆς ἐλευθέρας. Ὁ δοῦλος συνειθίζει νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν,

διότι τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφελήματα ἀποῤῥοφᾷ ὁ τύραννός του· ὧν δὲ ζῶον μιμητικὸν μιμεῖται καὶ βαθμηδὸν οἰκειοποιεῖται ὅλα τὰ φθοροποιὰ ἐλαττώματα τῶν τυράννων του. Ἂν λοιπὸν ὀκνηροί, μαλθακοί, πολυτελεῖς, ὑπερόπται, βάρβαροι, ἄδικοι καὶ ἅρπαγες εἶναι οἱ τύραννοι, ἡ ἀργία, ἡ μαλθακότης, ἡ πολυτέλεια, ἡ ὑπεροψία, ἡ βαρβαρότης καὶ ἡ ἀδικία θέλουν χαρακτηρίσει καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν. Ἀλλὰ σεῖς, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἀποστραφῆτε ἐκ νεότητός σας ὅλα αὐτὰ τὰ δουλικὰ ἐλαττώματα διὰ νὰ καταστα θῆτε ἄξιοι καλητέρας τύχης.

Οἱ τύραννοι τρέμοντες τὸ φῶς τῆς παιδείας, καὶ φοβούμενοι τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς, ἀμαθεῖς καὶ διεφθαρμένους ἀποκαθιστῶσι τοὺς δούλους των.

Ἡ δὲ ἀμάθεια καὶ διαφθορὰ ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ μάστιξ καὶ ὁ ζυγὸς τῆς τυραννίας ἀφ' ἑτέρου, ταπεινόνουν τὸ φρόνημα, ἐκφαυλίζουν τοὺς χαρακτῆρας, ψοφοδεεῖς δὲ καὶ χαύνους, κρυψίνοας καὶ ἀπατεῶνας ἀναδεικνύουν τοὺς δούλους.

Ἡ παῤῥησία, διὰ τῆς ὁποίας γενναίως καὶ ἐλευθέρως ἐκφράζει ὁ ἐλεύθερος πολίτης τὸ φρόνημά του, εἶναι ἄγνωστος εἰς τοὺς δούλους. Μὴ ἔχοντες δὲ οἱ δυστυχεῖς πατρίδα ἐλευθέραν, καὶ μηδέποτε γευθέντες τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθά, δυσκόλως δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι τὸ μαγευτικὸν καὶ ἐνθουσιῶδες αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἀσπασθῆτε λοιπόν, μᾶς ἔλεγεν ὁ γέρων, τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, τὴν ἀρετήν, τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀνδρίαν, διότι αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα ἀντιφάρμακα κατὰ τῶν δεινῶν τῆς δουλείας.

Ὁσάκις δὲ ὁ Γεροστάθης μᾶς ἀνέφερε περὶ σταθερᾶς θελήσεως, μᾶς ἐδιηγεῖτο καὶ τὰ μεγάλα καὶ τεράστια ἔργα, τὰ ὁποῖα οἱ Ἄγγλοι κατώρθωσαν διὰ τῆς προθύμου ἑνώσεώς των πρὸς ἐπιχείρησιν αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς

ἐπιμόνου καὶ σταθερᾶς θελήσεώς των πρὸς τὴν εὐόδωσίν των.

Ἤυχετο δὲ ὁ ἀγαθὸς γέρων ὥστε καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες καὶ εἰς τὰς ἑνώσεις καὶ τοὺς συνεταιρισμοὺς πρὸς ἐπιχείρησιν ἔργων κοινωφελῶν νὰ γίνωμεν εὐκολώτεροι, ἀφίνοντες τὰς ψευδοφιλοτιμίας, τὰς ἀντιζηλίας καὶ τὰς δυσπιστίας, καὶ ν' ἀσπασθῶμεν ὁλοψύχως τὸ προτέρημα τῆς σταθερᾶς καὶ ἐπιμόνου θελήσεως, πρὸς εὐόδωσιν τῶν ἔργων μας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ἂς προσπαθῶμεν λοιπὸν ἐκ νεότητός μας, ἔλεγεν ὁ Γεροστάθης, ν' ἀποκτήσωμεν τὸ μέγα προτέρημα τῆς σταθερᾶς θελήσεως· ἂς μὴ ἀπελπιζώμεθα ἅμα παρουσιαζομένης δυσκολίας εἰς τὴν ἐπιχείρησίν μας· ἂς μὴ παραιτῶμεν τὸ ἔργον μας ἡμιτελὲς καὶ ἀνεκτέλεστον διὰ νὰ ἐπιχειρισθῶμεν ἄλλο νέον· ἀλλ' ἂς ἐπιμένωμεν γενναίως ὅπως, νικῶντες τὰς δυσκολίας, φέρωμεν εἰς πέρας τὰ ἔργα μας.

Διὰ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ δὲ ὁ γέρων τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς σταθερᾶς θελήσεως μᾶς ἐδιηγήθη τὸ ἑξῆς προγονικὸν παράδειγμα.

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ.

Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, κατὰ τὸ τριακοστὸν ὀγδοηκοστὸν πρῶτον ἔτος πρὸ Χριστοῦ, ἐγεννήθη τέκνον ἀδύνατον, ἰσχνὸν καὶ φιλάσθενον, τὸ ὁποῖον ἐπταετὲς ἔτι στερηθὲν τοὺς γονεῖς του παρεδόθη εἰς παιδαγωγὸν ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Τὸ ὀρφανὸν αὐτὸ παιδίον ἤκουσεν ἡμέραν τινὰ ὅτι ὁ παιδαγωγός του ἐσκόπευε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ ν' ἀκροασθῇ τὸν τότε δεινὸν καὶ εὐυπόληπτον ῥήτορα τῶν Ἀθηνῶν Καλλίστρατον· ἐζήτησε λοιπὸν τὴν ἄδειαν νὰ τὸν συνοδεύσῃ.

Ὁ παιδαγωγὸς συμπαρέλαβεν εὐχαρίστως εἰς τὸ δικαστήριον τὸν νέον μαθητήν του. Ὅτε δὲ οὗτος ἠκροάσθη τὸν εὔγλωττον ῥήτορα, καὶ ἴδεν ἅπαντας θαυμάζοντας καὶ ἐπαινοῦντας καὶ μετὰ πομπῆς συνοδεύοντας τὸν Καλλίστρατον ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν οἰκίαν του, ἠσθάνθη εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἐγειρόμενον τὸ αἴσθημα τῆς φιλοτιμίας, καὶ ἐπομένως σφοδροτάτην ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀναφανῇ ποτὲ καὶ αὐτὸς ῥήτωρ δεινὸς καὶ εὔγλωττος ὡς ὁ εὐδοκιμήσας Καλλίστρατος.

Ἀφήσας λοιπὸν ἔκτοτε ὅλα τὰ ξένα εἰς τὴν ῥητορικὴν μαθήματα, ἐπεριορίσθη εἰς ὅσα ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύναντο νὰ τὸν ἀναδείξωσι ῥήτορα ἔνδοξον.

Ὁ Ἰσοκράτης ἦτο τότε εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐνδοξότερος τῆς ῥητορικῆς τέχνης διδάσκαλος· ἀλλὰ δυστυχῶς ἀπῄτει ἀπὸ τοὺς μαθητάς του ἀκριβὰ δίδακτρα· ὁ δὲ ὀρφανὸς νέος, μὴ δυνάμενος νὰ πληρόνῃ αὐτά, προσεκολλήθη εἰς τὸν Ἰσαῖον, ἄλλον εὐθηνότερον διδάσκαλον τῆς ῥητορικῆς· ὢν ὅμως ἐπιμελὴς καὶ φιλότιμος κατώρθωσε νὰ σπουδάζῃ συγχρόνως καὶ τοῦ Ἰσοκράτους τὰ μαθήματα, ἀκούων αὐτὰ ἰδιαιτέρως ἀπὸ φίλους του, μαθητὰς τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου ῥήτορος.

Δὲν ἀρκοῦν ὅμως μόνον κανόνες τῆς ῥητορικῆς διὰ νὰ κατασταθῇ τις ῥήτωρ δεινός· ἀπαιτοῦνται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ σωματικὰ προτερήματα. Ὁ δὲ ὀρφανὸς ὄχι μόνον τὰ προτερήματα ταῦτα ἐστερεῖτο, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ πολλὰ φυσικὰ ἐλαττώματα εἶχεν, ἐμποδίζοντα αὐτὸν τοῦ ν' ἀναφανῇ ῥήτωρ εὔγλωττος καὶ δεινός.

Ἔχων σῶμα ἀσθενὲς καὶ ἰσχνόν, εἶχε καὶ φωνὴν ἀδύνατον, εὐκόλως διακοπτομένην, ἰσχνὴν καὶ εἰς ἄκρον δυσάρεστον. Ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζεν· ἡ προφορά του ἦτον ἀσαφής· ἡ παραμικρὰ ταραχὴ τὸν κατεθορύβει καὶ διέκοπτε τὴν σει-

ρὰν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν λόγων του. Ἐκτὸς δὲ τῆς κακῆς καὶ ἐλαττωματικῆς προφορᾶς, εἶχε καὶ ἀπαγγελίαν, καὶ παραστατικὸν λίαν, δυσάρεστα· ὥστε ὅτε κατὰ πρῶτον ἐπαρουσιάσθη ν' ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, κατεγελάσθη ὁ δυστυχὴς ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν του. Ἀπηλπισμένος δὲ κατέβη εἰς τὸν Πειραιᾶ πλήρης ἀθυμίας καὶ λύπης.

Ἀλλ' εὐτυχῶς εὑρέθη γέρων τις ἀγαθὸς καὶ ἔμφρων, Εὔνομος καλούμενος, ὅστις ἀνακαλύψας πλησίον εἰς τὰ ἐλαττώματα τοῦ νέου ῥήτορος καὶ ῥητορικὰ προτερήματα, δὲν ἐγέλασεν ὡς οἱ ἄλλοι, ἀλλ' ἐλυπήθη διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ νέου· ἐνταμώσας δὲ αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ ἐπροσπάθησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ καὶ νὰ τὸν ἐγκαρδιώσῃ, δίδων πρὸς αὐτὸν συμβουλάς τινας καταλλήλους πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων του, ἰδίως δὲ συνιστῶν πρὸς αὐτὸν θέλησιν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Ὁ φιλότιμος νέος, ἐκδυθεὶς ἀμέσως τὴν ἀπελπισίαν καὶ ἐνδυθεὶς ἀντ' αὐτῆς τὴν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον θέλησιν, ἤρχισε νὰ καταβάλλῃ κόπους πολλοὺς καὶ μεγάλους πρὸς διόρθωσιν τῶν φυσικῶν του ἐλαττωμάτων.

Ὅτε ἦτο νεώτερος παρημέλει τὴν σωμασκίαν ἐπὶ λόγῳ ὅτι εἶχε σῶμα ἀδύνατον καὶ φιλάσθενον· ἀλλ' ἤδη, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Εὐνόμου, ἤρχισε νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμά του ὅπως ἐνδυναμώσῃ αὐτό. Ἀνέβαινε τρέχων ἀνηφόρους, καὶ ἀπήγγελλε συγχρόνως στίχους, διὰ νὰ ἀναπτύξῃ οὕτω καὶ τοὺς πνεύμονας καὶ τὴν φωνήν του. Κρατῶν χάλικας ἐντὸς τοῦ στόματός του ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ λόγους, διορθόνων τοιουτοτρόπως τὴν τραυλότητα τῆς γλώσσης του καὶ τὴν ἀσάφειαν τῆς προφορᾶς του. Καὶ διὰ νὰ συνειθίσῃ εἰς τὰς ταραχὰς καὶ τοὺς θορύβους τοῦ ἀκροατηρίου του, κατέβαινεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους του ἐνώπιον τῶν συντριβομένων καὶ ἀφριζόν-

των εἰς τοὺς βρόχους κυμάτων. Λαβὼν δὲ παρά τινος ὑποκριτοῦ Σατύρου ὁδηγίας τινάς, ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ τοὺς λόγους του καὶ δι' ἀπαγγελίας ἐκφραστικῆς καὶ διὰ χειρονομιῶν καταλλήλων.

Κατεσκεύασε προσέτι ὑπόγειον, εἰς τὸ ὁποῖον καταβαίνων ἔμενε δύω καὶ τρεῖς μῆνας ἐντὸς αὐτοῦ, μελετῶν, συνθέτων καὶ ἀπαγγέλλων τοὺς λόγους του. Διὰ νὰ ἀναγκάζεται δὲ νὰ μένῃ ἐντὸς τοῦ ὑπογείου τούτου σπουδαστηρίου ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐξύριζε τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς του.

Πρὸς τούτοις, διὰ νὰ γυμνάσῃ καὶ τὴν πολιτικήν του κρίσιν, νὰ ἀποκτήσῃ ἱστορικὰς γνώσεις καὶ πολιτικὴν ἐμπειρίαν, ἰδίως δὲ διὰ νὰ μορφώσῃ τὸ λεκτικόν του καὶ καταστήσῃ αὐτὸ κομψὸν καὶ δεινόν, ἀντέγραψεν ὀκτάκις ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ τῆς ἀρχαιότητος, τοῦ ἐνδόξου Θουκυδίδου.

Τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγῶνες ἱκανοποίησαν ἐπὶ τέλους τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου ῥήτορος, στεφανώσαντες μὲ πληρεστάτην ἐπιτυχίαν τὴν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον θέλησίν του, καὶ ἀναδείξαντες αὐτὸν τὸν μεγαλήτερον καὶ δεινότερον ῥήτορα ἀφ' ὅσους ἄχρι τοῦδε ἐγέννησεν ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος.

Ὁ νέος οὗτος ἦτο ὁ Δημοσθένης.

Οἱ συμπολῖταί του Ἀθηναῖοι καὶ ὅλοι οἱ σύγχρονοί του Ἕλληνες ἐθαύμαζον αὐτὸν διὰ τὴν ἀνδρικὴν εὐγλωττίαν του. Τὴν εὐγλωττίαν του δὲ ταύτην ἔτι μᾶλλον ἐλάμπρυνε καὶ ἀνύψονεν ὁ πατριωτισμὸς τοῦ ἀνδρός, καὶ ὁ διακαὴς ἔρως του πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, ἥτις διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀφῆκεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι τὸν τελευταῖον της στεναγμόν, τὴν τελευταίαν μοσχοβόλον πνοήν της.

Ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὅστις διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεώς του κατετρόμαζε τό-

τε τὴν Ἑλλάδα ὅλην, μόνον ἐνώπιον τοῦ Δημοσθένους ἔτρεμε, διότι αὐτός, ἀποκαλύπτων καὶ κεραυνοβολῶν διὰ τῶν Φιλιππικῶν του λόγων τὰ κατακτητικὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου, ἤναπτε καὶ διήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν.

Ὅλοι δὲ οἱ μεταγενέστεροι σοφοί, ἀναγινώσκοντες τοὺς σωζομένους λόγους τοῦ Δημοσθένους, ἀναγνωρίζουν αὐτὸν ὡς τὸν μέγιστον τῶν ῥητόρων τοῦ κόσμου.

Ἰδού, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς φιλοτιμίας, τῆς σταθερᾶς θελήσεως καὶ τῆς φρονίμου ἐπιμονῆς.

Ὀρθότατα ἐπομένως εἶπον οἱ προπάτορές μας, ὅτι τὰ πάντα δύναταί τις νὰ ἐπιτύχῃ ἐὰν δὲν ἀποφεύγῃ τὸν ἀναγκαῖον κόπον. « Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον φεύγῃ τις, ὃς πρόσεστι τοῖς ζητουμένοις. »

ΤΟ ΟΝΙΚΟΝ ΕΛΑΤΤΩΜΑ.

Ἀλλὰ προσέξατε, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ καλὸς γέρων, μὴ τυχὸν συγχύσετε τὴν σταθερὰν θέλησιν καὶ τὴν φρόνιμον ἐπιμονὴν μὲ τὸ πεῖσμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐλάττωμα χαρακτηρίζον ἰδίως τοὺς ὄνους.

Ἀπὸ τὸ πεῖσμα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀνόητον ἐπιμονὴν εἰς τὰς κακίας, εἰς τὰ ἐλαττώματα, εἰς τὰ λάθη, εἰς τὰς ἐσφαλμένας γνώμας καὶ θελήσεις σας, βεβαίως οὐδεμίαν πρόοδον, οὐδεμίαν βελτίωσιν, οὐδεμίαν εὐτυχίαν, οὐδεμίαν τιμὴν καὶ ἀγάπην ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν σας δύνασθε νὰ περιμένετε.

Πεισματώδεις εἶναι μόνον οἱ μικρόνοες καὶ στενοκέφαλοι. Τὸ πεῖσμα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἀκρισίας, ἐνῷ ἡ σταθερὰ θέλησις εἶναι θυγάτηρ τῆς φρονήσεως.

Διὰ μὲν τοῦ πείσματος θέλετε ἀναφανῆ ἄξιοι συνάδελφοι τῶν ὄνων·

Διὰ δὲ τῆς φρονίμου ἐπιμονῆς καὶ τῆς σταθερᾶς θελήσεως εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς βελτιώσεως, θέλετε προοδεύσει, θέλετε κατασταθῆ εὐδαίμονες καὶ ἐπωφελεῖς εἰς τὴν πατρίδα.

Ὁσάκις δέ, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, ἐνθυμούμενοι τὸν ἔνδοξον Δημοσθένην, κοπιάζετε, ἀγωνίζεσθε καὶ σταθερῶς ἐπιμένετε ἢ εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν σπουδὴν τῶν δυσκόλων μαθημάτων σας, ἢ εἰς τὰ ἐργόχειρά σας, ἢ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις σας, ἢ εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος εὐγενεῖς ἀγῶνάς σας, μὴ λησμονῆτε καὶ τὸν ἀγαθὸν γέροντα Εὔνομον, ὅστις τὴν σταθερὰν θέλησιν συμβουλεύσας, καὶ τὸν Δημοσθένην δι' αὐτῆς ἐδόξασε, καὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Δημοσθένους ἐλάμπρυνεν.

— Ὄχι μόνον τὸν Εὔνομον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαθόν μας πατέρα, τὸν Γεροστάθην, δὲν θέλομεν λησμονήσει ποτέ, ἐφώναξαν τότε τινὲς ἐξ ἡμῶν· δάκρυον δὲ χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως κατέβρεξε τὸ σεβάσμιον πρόσωπον τοῦ γέροντος.

Καὶ ἐφυλάξαμεν πιστῶς τὴν ὑπόσχεσίν μας ταύτην· διότι, ἂν καὶ ἐγηράσαμεν, ἐνθυμούμεθα μ' ὅλον τοῦτο ἀκόμη ζωηρῶς καὶ εὐγνωμόνως καὶ τὸν γέροντα, καὶ τοὺς λόγους του, καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἔδωκεν·

« *Ἂν τὸ πλοῖον τῆς ζωῆς μου φρόνησις τὸ πλοιαρχῇ,*
» *Διαφεύγον καὶ σκοπέλους, καὶ ὑφάλους ἀφανεῖς,*
» *Καὶ ἐλκυστικὰς σειρῆνας καὶ κινδύνους παμπληθεῖς,*
» *Εἰς λιμένα εὐτυχίας, θέλει κατευοδωθῆ.* »

Ν.

ΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ ΔΑΚΡΥΑ.

« *Ψέγομεν τὸν οὐκ ἐπὶ τοῖς καλοῖς*
» *προαιρούμενον τιμᾶσθαι.*»
(Ἀριστοτέλους.)

Ἐξ μῆνας μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ σχολείου ἐπρόκειτο, κατὰ τὸν κανονισμὸν αὐτοῦ, νὰ γίνωσιν αἱ ἑξαμηνιαῖαι δημόσιοι ἐξετάσεις μας.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἦτον ἡ προσδιωρισμένη δι' αὐτὰς ἡμέρα. Ὅθεν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ὁ Γεροστάθης, οἱ διδάσκαλοι, οἱ γονεῖς, οἱ συγγενεῖς καὶ ὅλοι τῆς κωμοπόλεως οἱ πρόκριτοι μᾶς ἐσυνόδευσαν εἰς τὸ σχολεῖον ὅπως ἴδωσι τὰς προόδους μας, καὶ διὰ τῆς παρουσίας των διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν μας.

Ὅτε δὲ αἱ ἐξετάσεις ἐτελείωσαν, οἱ διδάσκαλοι ἐσυσκέφθησαν μετὰ τοῦ Γεροστάθου ποῖοι ἐκ τῶν ἐξετασθέντων μαθητῶν ἐφάνησαν ἄξιοι προβιβασμοῦ. Μετὰ δὲ τὴν σύσκεψίν των ἀνήγγειλαν μεγαλοφώνως τὰ ὀνόματα τῶν προβιβασθέντων, καὶ καλοῦντες κατὰ σειρὰν ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν τῷ ἔδιδον βραβεῖον πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν κόπων καὶ τῆς ἐπιμελείας του.

Μόλις δὲ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ καταλόγου τῶν κριθέντων ἀξίων προβιβασμοῦ ἤρχισεν ἡ βράβευσις αὐτῶν, καὶ ἤχοι κλαυθμυροὶ καὶ διακεκομμένοι, ἠκούσθησαν, τοὺς ὁποίους ὁ κλαίων ἐφαίνετο ὅτι ἐπροσπάθει νὰ πνίξῃ διὰ νὰ μὴ φανερωθῇ.

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΑΙΩΝ.

Ὁ Γεώργιος, εἷς ἐκ τῶν νεωτέρων, ἀλλ' ἐπιμελεστέρων συμμαθητῶν μας, μὴ ἀκούσας τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν προβιβασθέντων, ἐλυπήθη κατάκαρδα, ἐντράπη, ἐταράχθη, ἐκατακοκκίνισε, καὶ σκύψας τὴν κεφαλὴν ἤρχισε νὰ κλαίῃ κρυφίως, μέχρις οὗ ἐναντίον τῆς θελήσεώς του ἠκούσθησαν ἐπὶ τέλους οἱ κλαυθμυρισμοί του.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τότε τὸν Γεώργιον ἂν κλαίῃ, διότι μὴ προβιβασθεὶς νομίζει τὸν ἑαυτόν του ἀδικημένον, ἢ μήπως λυπῆται διότι οἱ ἄλλοι ἐπροβιβάσθησαν.

Ἀλλ' ὁ μικρὸς Γεώργιος δὲν ἦτον οὔτε ἀνόητος διὰ νὰ νομίσῃ ἑαυτὸν ἀδικημένον, οὔτε φθονερὸς διὰ νὰ λυπηθῇ τὸν προβιβασμὸν τῶν συμμαθητῶν του. Κρατῶν δὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην, κατακόκκινος, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μὲ φωνὴν διακεκομμένην ἀπήντησεν· — Ὄχι... ἐλυπήθην διότι δὲν ἐφάνην καὶ ἐγώ... ἄξιος προβιβασμοῦ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου, καταστενοχωρημένος διὰ τὴν διαγωγὴν αὐτὴν τοῦ υἱοῦ του, ἤρχισε νὰ τὸν ἐπιπλήττῃ καὶ νὰ τὸν διατάττῃ νὰ παύσῃ τὰ ἀνέητα δάκρυά του. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης παρεκάλεσεν ἀμέσως αὐτὸν νὰ παύσῃ ἐπιπλήττων τὸν μικρὸν Γεώργιον, καὶ νὰ μὴ ἀδημονῇ διὰ τὰ εὐχάριστα δάκρυα τοῦ υἱοῦ του. Λαβὼν δὲ ἐκ τούτων ἀφορμὴν ἀπετάθη πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρων καὶ μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς·

— Ὁ συμμαθητής σας Γεώργιος μὴ προβιβασθεὶς λυπεῖται καὶ κλαίει· ὁ δὲ πατήρ του ἀδημονεῖ καὶ στενοχωρεῖται διὰ τὰ δάκρυα τοῦ υἱοῦ του· ἀλλ' ἐγὼ καὶ τὸν πατέρα ἀπὸ καρδίας συγχαίρω διὰ τὰ δάκρυα τοῦ Γεωργίου του, διότι ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον, καὶ τὸν Γεώργιον συγχαίρω διότι ἔχει τὸ σημαντικώτερον προτέρημα ἀφ' ὅσα πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα νέον, δηλαδὴ τὴν φιλοτιμίαν.

Νέος, ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ δὲν προσπαθεῖ δι' ἀξιεπαίνου διαγωγῆς ν' ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν καλὴν ὑπόληψίν του, νέος ὅστις ἀδιαφορεῖ ἂν ἄλλοι ἀναφαίγωνται καλήτεροι, φρονιμώτεροι, ἐπιμελέστεροι, ἱκανώτεροι καὶ ἀξιεπαινετότεροι αὐτοῦ, νέος ἐν ἑνὶ λόγῳ ἄνευ φιλοτιμίας, ὁμοιάζει στρατιώτην ὑπάγοντα εἰς τὴν μάχην ἄνευ ὅπλου, ἢ πλοῖον ἐξερχόμενον εἰς τὴν θάλασσαν ἄνευ πηδαλίου.

Στρατιώτης ἄνευ ὅπλου δὲν δύναται βεβαίως νὰ νικήσῃ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τοὺς ἐχθρούς, οὔτε ἐπομένως νὰ στεφανωθῇ τὸν στέφανον τῆς δόξης. Οἱ ἐχθροί του, ἄοπλον ὄντα, θέλουν εὐκόλως τὸν κατατροπώσει. Καὶ νέος ἄνευ φιλοτιμίας, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν περὶ αὐτοῦ ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, εἶναι ἀδύνατον νὰ εὐδοκιμήσῃ εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς του, οὐδεμία τιμὴ θέλει τὸν παρακολουθήσει· ἀπ' ἐναντίας τὰ πάθη καὶ τὰ ἐλαττώματά του, μὴ καταπολεμούμενα ἀπὸ τὸ κοπτερὸν τῆς φιλοτιμίας ὅπλον, θέλουν τὸν κατακυριεύσει, καὶ δυστυχῆ θέλουν τὸν καταστήσει.

Καθὼς δὲ τὸ πλοῖον ἄνευ πηδαλίου κυλίεται ἔνθεν κἀκεῖθεν ἀπὸ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους καταστρέφεται καὶ βυθίζεται· τοιουτοτρόπως καὶ νέος, μὴ ἔχων τὴν φιλοτιμίαν ὡς πηδάλιον διευθύνον αὐτὸν πρὸς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀρετήν, εὐκόλως καθίσταται τὸ παίγνιον τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀνοήτων ὀρέξεων τῆς ἀφιλοτίμου ζωῆς του, καταβυθιζόμενος ἐπὶ τέλους εἰς τῆς ἀτιμίας καὶ δυστυχίας τὸ βάραθρον.

Ἡ φιλοτιμία, φίλοι μου, εἶναι ἀσπίς, ἥτις μᾶς ὑπερασπίζεται ἐναντίον ὅλων τῶν παθῶν, τῶν κακιῶν, καὶ ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπαπειλοῦν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν μας.

Ἡ φιλοτιμία εἶναι τὸ εὐγενὲς κέντρον, τὸ ὁποῖον μᾶς κεντᾷ πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον πρᾶξιν.

Ὁ φιλότιμος ἐρυθριᾷ, ἐντρέπεται, λυπεῖται, ἅμα ἐννοήσας ὅτι σφάλμα τι ἐκηλίδωσε τὴν διαγωγήν του, ἅμα ἀκούσας ἐπίπληξιν, ἅμα αἰσθανθεὶς ὅτι ἐδυσαρέστησε τοὺς ἀνωτέρους, τοὺς ὁμοίους ἢ τοὺς κατωτέρους του.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ἦναι καθαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀγαπᾷ τὴν πρόοδον· ἐπιμελεῖται τὸ ἔργον του· εἶναι φιλομαθής, εὐπειθὴς εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας του, πρὸς πάντας δὲ γλυκὺς καὶ εὐπροσήγορος· ἀποστρέφεται τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀσωτείαν, τὴν ἀκολασίαν· ἀποφεύγει τὸν θυμόν, τὴν κακολογίαν, τὸ ψεῦδος, τὴν λογομαχίαν· βδελύττεται τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀδικίαν· ἐντρέπεται δὲ καὶ σέβεται ὄχι μόνον τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτόν του. Τοιουτοτρόπως εὐχαριστεῖ τὸ εὐγενὲς αἴσθημα τῆς φιλοτιμίας του, διότι μόνον διὰ τῶν προσπαθειῶν τούτων καθίσταται ἀξιέπαινος καὶ ἀξιαγάπητος.

Ἀλλ' ὁ ἀφιλότιμος, παιδία μου, ἀδιαφορεῖ καὶ γελᾷ ὁσάκις διὰ τὰ σφάλματά του ἐπιπλήττεται· δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς του· δὲν ἐντρέπεται παρουσιαζόμενος ῥυπαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν· εὐκόλως οἰκειόνεται πᾶσαν κακοήθειαν· ἡ δὲ ἀρετὴ οὐδὲν θέλγητρον ἰδιάζον ἔχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του.

Ὅλα τὰ ἔργα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλοτιμίας προοδεύουν καὶ εὐδοκιμοῦν πρὸς ὄφελος καὶ ἔπαινον καὶ τοῦ φιλοτίμου καὶ τῆς πατρίδος του.

Ἰδού, φίλοι μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, διατί ἐχάρην ὅτε ἴδον τὰ φιλότιμα δάκρυα τοῦ Γεωργίου, καὶ διατί ἐσυγχάρην τὸν πατέρα του ἰδὼν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον.

Ὁ Γεώργιος δὲν ἐπροβιβάσθη ὄχι διότι ἦτον ἀμελὴς ἢ ἀπρόσεκτος· ἀπ' ἐναντίας ὢν φιλότιμος ἦτο καὶ ἐπιμελέ-

Νέος, ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ δὲν προσπαθεῖ δι' ἀξιεπαίνου διαγωγῆς ν' ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν καλὴν ὑπόληψίν του, νέος ὅστις ἀδιαφορεῖ ἂν ἄλλοι ἀναφαίνωνται καλήτεροι, φρονιμώτεροι, ἐπιμελέστεροι, ἱκανώτεροι καὶ ἀξιεπαινετότεροι αὐτοῦ, νέος ἐν ἑνὶ λόγῳ ἄνευ φιλοτιμίας, ὁμοιάζει στρατιώτην ὑπάγοντα εἰς τὴν μάχην ἄνευ ὅπλου, ἢ πλοῖον ἐξερχόμενον εἰς τὴν θάλασσαν ἄνευ πηδαλίου.

Στρατιώτης ἄνευ ὅπλου δὲν δύναται βεβαίως νὰ νικήσῃ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τοὺς ἐχθρούς, οὔτε ἐπομένως νὰ στεφανωθῇ τὸν στέφανον τῆς δόξης. Οἱ ἐχθροί του, ἄοπλον ὄντα, θέλουν εὐκόλως τὸν κατατροπώσει. Καὶ νέος ἄνευ φιλοτιμίας, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν περὶ αὐτοῦ ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, εἶναι ἀδύνατον νὰ εὐδοκιμήσῃ εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς του, οὐδεμία τιμὴ θέλει τὸν παρακολουθήσει· ἀπ' ἐναντίας τὰ πάθη καὶ τὰ ἐλαττώματά του, μὴ καταπολεμούμενα ἀπὸ τὸ κοπτερὸν τῆς φιλοτιμίας ὅπλον, θέλουν τὸν κατακυριεύσει, καὶ δυστυχῆ θέλουν τὸν καταστήσει.

Καθὼς δὲ τὸ πλοῖον ἄνευ πηδαλίου κυλίεται ἔνθεν κἀκεῖθεν ἀπὸ τὰ κύματα τῆς θαλάττης, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους καταστρέφεται καὶ βυθίζεται· τοιουτοτρόπως καὶ νέος, μὴ ἔχων τὴν φιλοτιμίαν ὡς πηδάλιον διευθύνον αὐτὸν πρὸς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀρετήν, εὐκόλως καθίσταται τὸ παίγνιον τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀνοήτων ὀρέξεων τῆς ἀφιλοτίμου ζωῆς του, καταβυθιζόμενος ἐπὶ τέλους εἰς τῆς ἀτιμίας καὶ δυστυχίας τὸ βάραθρον.

Ἡ φιλοτιμία, φίλοι μου, εἶναι ἀσπίς, ἥτις μᾶς ὑπερασπίζεται ἐναντίον ὅλων τῶν παθῶν, τῶν κακιῶν, καὶ ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπαπειλοῦν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν μας.

Ἡ φιλοτιμία εἶναι τὸ εὐγενὲς κέντρον, τὸ ὁποῖον μᾶς κεντᾷ πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον πρᾶξιν.

Ὁ φιλότιμος ἐρυθριᾷ, ἐντρέπεται, λυπεῖται, ἅμα ἐννοήσας ὅτι σφάλμα τι ἐκηλίδωσε τὴν διαγωγήν του, ἅμα ἀκούσας ἐπίπληξιν, ἅμα αἰσθανθεὶς ὅτι ἐδυσαρέστησε τοὺς ἀνωτέρους, τοὺς ὁμοίους ἢ τοὺς κατωτέρους του.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ᾖναι καθαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀγαπᾷ τὴν πρόοδον· ἐπιμελεῖται τὸ ἔργον του· εἶναι φιλομαθής, εὐπειθὴς εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας του, πρὸς πάντας δὲ γλυκὺς καὶ εὐπροσήγορος· ἀποστρέφεται τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀσωτείαν, τὴν ἀκολασίαν· ἀποφεύγει τὸν θυμόν, τὴν κακολογίαν, τὸ ψεῦδος, τὴν λογομαχίαν· βδελύττεται τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀδικίαν· ἐντρέπεται δὲ καὶ σέβεται ὄχι μόνον τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτόν του. Τοιουτοτρόπως εὐχαριστεῖ τὸ εὐγενὲς αἴσθημα τῆς φιλοτιμίας του, διότι μόνον διὰ τῶν προσπαθειῶν τούτων καθίσταται ἀξιέπαινος καὶ ἀξιαγάπητος.

Ἀλλ' ὁ ἀφιλότιμος, παιδία μου, ἀδιαφορεῖ καὶ γελᾷ ὁσάκις διὰ τὰ σφάλματά του ἐπιπλήττεται· δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς του· δὲν ἐντρέπεται παρουσιαζόμενος ῥυπαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν· εὐκόλως οἰκειόνεται πᾶσαν κακοήθειαν· ἡ δὲ ἀρετὴ οὐδὲν θέλγητρον ἰδιάζον ἔχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του.

Ὅλα τὰ ἔργα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλοτιμίας προοδεύουν καὶ εὐδοκιμοῦν πρὸς ὄφελος καὶ ἔπαινον καὶ τοῦ φιλοτίμου καὶ τῆς πατρίδος του.

Ἰδού, φίλοι μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, διατί ἐχάρην ὅτε ἴδον τὰ φιλότιμα δάκρυα τοῦ Γεωργίου, καὶ διατί ἐσυγχάρην τὸν πατέρα του ἰδὼν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον.

Ὁ Γεώργιος δὲν ἐπροβιβάσθη ὄχι διότι ἦτον ἀμελὴς ἢ ἀπρόσεκτος· ἀπ' ἐναντίας ὢν φιλότιμος ἦτο καὶ ἐπιμελέ-

στατος καὶ προσεκτικώτατος εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀσθενήσας δύο ὁλοκλήρους μῆνας δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀκροασθῇ τακτικὰ ὅλα τὰ μαθήματα τῆς τάξεώς του, ἐνεκρίθη πρὸς τὸ συμφέρον του νὰ μείνῃ εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἑξαμηνίαν. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι εἰς τὰς ἐρχομένας ἐξετάσεις θέλει προβιβασθῆ. Ἂν δέ, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσῃ πάντοτε ὢν φιλότιμος, προφητεύω καὶ ἐγὼ περὶ τοῦ Γεωργίου μέλλον καλόν, καθὼς περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλόρου ἐπροφήτευσε, καὶ δὲν ἐψεύσθη, ὁ γέρων Ἡρόδοτος.

Αἱ τελευταῖαι αὗται λέξεις τοῦ Γεροστάθου μᾶς κατέστησαν περιέργους νὰ μάθωμεν ὁποία ἦτον ἡ προφητεία τοῦ Ἡροδότου· νομίζω μάλιστα ὅτι ὁ γέρων ἐπίτηδες ἀνέφερε καὶ τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ὀλόρου, διὰ νὰ λάβῃ ἀφορμὴν νὰ μᾶς διηγηθῇ τι καλὸν περὶ τῶν προγόνων μας.

— Γνωρίζετε, μᾶς ἠρώτησε τότε, τὸν γέροντα Ἡρόδοτον, τὸν υἱὸν τοῦ Ὀλόρου, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ προφητείαν τοῦ Ἡροδότου;

— Ὄχι, ἀπηντήσαμεν, καὶ παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ περὶ αὐτῶν. — Προθύμως δὲ ὁ γέρων ἐξηκολούθησεν ὡς ἐφεξῆς.

Ο ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

Καθὼς ὁ Ὅμηρος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ποιήσεως, οὕτω καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ἱστορίας, διότι τὸ ἱστορικὸν σύγγραμμα τοῦ Ἡροδότου εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μεταξὺ τῶν σωζομένων Ἑλληνικῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων· ἔγραψαν καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ἱστορίας πρὸ τοῦ Ἡροδότου, ἀλλὰ τὰ συγγράμματα αὐτῶν, καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα πολυτιμότατα συγγράμματα τῶν προγόνων μας, δυστυχῶς ἐχάθησαν.

Ὁ Ἡρόδοτος ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 484 πρὸ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἁλικαρνασσόν, πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἥτις ἦτον ἀποικία Ἑλληνική. Ὢν δὲ εὐκατάστατος ἐπεχειρίσθη ταξείδια ἐκτεταμένα, ὄχι χάριν ἁπλῆς διασκεδάσεως ἢ ἐπιδείξεως, ἀλλὰ διὰ νὰ ὠφεληθῇ ἠθικῶς ἐξ αὐτῶν, αὐξάνων τὰς γνώσεις του, ὅπως ἐπομένως συγγράψῃ πρὸς δόξαν τῆς πατρίδος.

Ἐπεσκέφθη λοιπὸν τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὴν Θρᾴκην, τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὰς ἐσωτερικὰς πόλεις τῆς Ἀσίας, Βαβυλῶνα, Ἐκβάτανα καὶ Σοῦσα.

Ὅλας δὲ τὰς ποικίλας καὶ ἐκτεταμένας γνώσεις, τὰς ὁποίας ἐσύναξεν εἰς τὰ ταξειδιά του, μὲ ὕφος ἀφελὲς καὶ χαριέστατον ἐξέθεσεν εἰς τὸ λαμπρὸν ἱστορικὸν σύγγραμμά του.

Ἀρχίζων τὴν ἱστορίαν του ἀπὸ τὰ περὶ τὸν Κροῖσον βασιλέα τῆς Λυδίας, καὶ μεταβαίνων εἰς τοὺς Μήδους, Πέρσας, Αἰγυπτίους, Αἰθίοπας καὶ Σκύθας, καταντᾷ εἰς τὴν γλαφυρὰν ἐξιστόρησιν τῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος Περσικῶν πολέμων.

Τὸ κύριον δὲ ἀντικείμενον τῆς ἱστορίας του εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν Ἀσιανῶν ἐθνῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς μεγίστη πάλη, ἥτις ἐτελείωσεν ἐνδόξως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Περσικῶν δυνάμεων καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Τὴν ἱστορίαν του αὐτήν, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἡρόδοτος διαιώνισε καὶ ἀπεθανάτισε τοὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας τῶν προγόνων μας, ἔχει διῃρημένην εἰς ἐννέα βιβλία. Λέγεται δὲ ὅτι διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν γνωστὴν εἰς τὸ Πανελλήνιον, τὴν ἀνέγνωσεν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, διότι, καθὼς γνωρίζετε, ἡ τυπογραφία ἦτο τότε ἀγνω-

στος, ἐφευρεθεῖσα μόλις περὶ τὸ 1440 μετὰ Χριστὸν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἑωρτάζοντο κατὰ τετραετίαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πόλιν τῆς Πελοποννήσου· εἶχον δὲ συσταθῇ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος· ἀλλά, διακοπέντες ἐπί τινας χρόνους, ἐσυστήθησαν ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἤλιδος Ἰφίτου, καὶ ὑπὸ τοῦ νομοθέτου τῆς Σπάρτης Λυκούργου κατὰ τὸ 776 πρὸ Χριστοῦ, διαρκέσαντες μέχρι τοῦ 394 μετὰ Χριστόν, ὅτε Θεοδόσιος ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατήργησεν αὐτούς.

Οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ ἐσυστήθησαν ὄχι μόνον πρὸς ἐξάσκησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὡς κέντρον φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ χάριν πολιτικῆς ἑνώσεως καὶ συσχετίσεως τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ πόλεων, διότι πανταχόθεν συνέῤῥεον εἰς αὐτούς, ὅπως θαυμάσωσι τοὺς ἀγωνιζομένους εἰς τὴν λαμπρὰν ταύτην πανελλήνιον πανήγυριν.

Τόσον δὲ ἤρεσεν, ὡς λέγουν, ἡ ἱστορία τοῦ Ἡροδότου ἀναγνωσθεῖσα εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὥστε ἕκαστον ἐκ τῶν ἐννέα αὐτῆς βιβλίων ἐπωνομάσθη μὲ τὸ ὄνομα μιᾶς ἐκ τῶν ἐννέα Μουσῶν. Αἱ Μοῦσαι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἦσαν θεότητες τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας, θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης· ἐκατοίκουν δὲ τὸ ὡραῖον ὄρος τοῦ Ἑλικῶνος, καὶ εἶχον προστάτην καὶ ἀρχηγὸν τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν θεὸν τοῦ φωτός· ὠνομάζοντο δὲ Κλειώ, ἥτις ἦτο προστάτις τῆς ἱστορίας, Θαλία τῆς κωμῳδίας, Εὐτέρπη τῆς λυρικῆς ποιήσεως, Μελπομένη τῆς τραγῳδίας, Τερψιχόρη τοῦ χοροῦ, Ἐρατὼ τῆς ἐρωτικῆς ποιήσεως, Οὐρανία τῆς ἀστρονομίας, Καλλιόπη τῆς ἐπικῆς ποιήσεως καὶ Πολύμνια τοῦ ὕμνου.

Προσθέτουν δέ τινες ὅτι ἐνῷ ὁ Ἡρόδοτος, ἀναγινώσκων

Ὁ φιλότιμος Δουκυδίδης ἀκροαζόμενος τὸν Ἡρόδοτον

τὴν χαριεστάτην ἱστορίαν του, ἐθαυμάζετο καὶ ἐχειροκροτεῖτο ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν του, ὁ νέος Θουκυδίδης, ὅστις μετὰ τοῦ πατρός του Ὀλόρου εὑρίσκετο παρών, ἔχυνε δάκρυα φιλοτιμίας, ἐπιθυμήσας τὴν δόξαν τοῦ Ἡροδότου. Τότε δὲ ὁ πολύπειρος καὶ πολυμαθὴς Ἡρόδοτος, ἰδὼν τὸν νέον Θουκυδίδην κλαίοντα ἐκ φιλοτιμίας, ἐσυγχάρη τὸν γέροντα Ὄλορον, προφητεύσας ἔνδοξον τὸ μέλλον τοῦ υἱοῦ του.

Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ.

Ἡ προφητεία τοῦ Ἡροδότου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἐπαλήθευσεν. Ὁ Θουκυδίδης ἀνεφάνη πραγματικῶς ὁ μεγαλήτερος ἱστορικὸς τοῦ κόσμου διά τε τὴν μεγάλην ἱστορικήν του ἀκρίβειαν καὶ φιλαλήθειαν, καὶ διὰ τὰς ὀρθὰς καὶ ἐμβριθεῖς πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς σκέψεις καὶ κρίσεις του· ἐὰν δὲ ὁ Ἡρόδοτος ἀναγνωρίζεται παρὰ πάντων ὡς ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὁ Θουκυδίδης ὁμολογεῖται ὡς ὁ μεγαλήτερος διδάσκαλος τῆς ἱστοριογραφίας, ὡς τὸ τελειότερον πρωτότυπον τοῦ ἱστορικοῦ συγγραφέως.

Ὁ Θουκυδίδης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνῆκεν εἰς εὐκατάστατον οἰκογένειαν, συγγενεύουσαν μὲ τὸν Μαραθώνιον ἥρωα Μιλτιάδην. Συνέγραψε δὲ εἰς ὀκτὼ βιβλία τὴν ἱστορίαν τῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀποθανὼν πρὶν ὁ πόλεμος τελειώσῃ.

Ἡ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης ζηλοτυπία ἐγέννησε τὸν ὀλέθριον αὐτὸν πόλεμον, ὅστις δυστυχῶς διήρκεσεν εἴκοσι ἑπτὰ ὁλόκληρα ἔτη. Ἐκτὸς δὲ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, ὅλαι σχεδὸν αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις συνεμερίσθησαν τὸν πόλεμον τοῦτον, συμμαχήσασαι ἄλλαι μὲν μετὰ τῆς Σπάρτης, ἄλλαι δὲ μετὰ τῶν Ἀθηναίων.

Νικηθέντες ἐπὶ τέλους οἱ Ἀθηναῖοι ἐταπεινώθησαν καὶ

ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Σπαρτιᾶται καὶ ὅλοι ἐν γένει οἱ Ἕλληνες, ἀλληλομαχοῦντες ἐπὶ τόσα ἔτη, ἐξησθένησαν, διεφθάρησαν καὶ παρήκμασαν.

Τοιουτοτρόπως ὁ ἐμφύλιος αὐτὸς καὶ πεισματώδης πόλεμος, προξενήσας τὴν παρακμὴν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, προητοίμασε τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Μακεδόνος Φιλίππου, ἐπομένως δὲ τὴν ὑποδούλωσίν της ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ῥώμης, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν δέσμευσίν της διὰ τῶν σκληρῶν ἀλύσεων τοῦ Μωάμεθ.

Πόσον εὐτυχέστερος τοῦ Θουκυδίδου ἦτον ὁ Ἡρόδοτος! μᾶς ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης. Ὁ Ἡρόδοτος ἐξιστορῶν τοὺς Περσικοὺς πολέμους διηγεῖται τοὺς εὐγενεῖς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοὺς κατὰ βαρβάρων ἐνδόξους θριάμβους τῶν Ἑλλήνων· ὁ δὲ Θουκυδίδης, ἐκθέτων τὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀναγκάζεται νὰ διηγῆται Ἑλληνικὰς διχονοίας καὶ ἄγρια πάθη, Ἑλληνικὰς ἀλληλοσφαγίας, λοιμούς, ἐμπρησμούς, λεηλασίας καὶ ἐμφυλίους σπαραγμούς. Εὐτυχὴς τοὐλάχιστον διότι ἀπέθανε πρὶν ἴδῃ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, καὶ ἐπομένως πρὶν κλαύσῃ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος!

Ὅταν εἰς τὸν Ἡρόδοτον ἀναγινώσκωμεν τοὺς Ἑλληνικοὺς θριάμβους, παλμοὺς χαρᾶς αἰσθάνεται ἡ καρδία μας, καὶ δάκρυα φιλοτιμίας καταβρέχουν τοὺς ὀφθαλμούς μας. Ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Θουκυδίδου, ἂν καὶ λυπηρά, εἶναι ὅμως διδακτικωτάτη, διότι παρουσιάζουσα ἐνώπιόν μας τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ζηλοτυπίας, τοῦ φθόνου, τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ τῶν ἀγρίων παθῶν, μᾶς διδάσκει τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης ἐσυγχάρη ὅλους τοὺς γονεῖς, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐπροβιβάσθησαν· ἐνεθάρρυνε τὰ μὴ προβιβασθέντα ὅπως ἀναφανῶσιν ἱκανώτερα κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐξετάσεις, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπροσκάλεσε τοὺς διδασκάλους, τοὺς προβιβασθέντας, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν φιλότιμον Γεώργιον νὰ συγγευματίσωσι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀκολουθούμενος δὲ παρὰ πάντων ἐξῆλθε τοῦ σχολείου.

ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.

Ἐνῷ ἐξηρχόμεθα, ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου πλησιάσας τὸν Γεροστάθην, εὐχαρίστησεν αὐτὸν διὰ τοὺς καλοὺς ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ του λόγους του, καὶ διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν πρόσκλησιν αὐτοῦ εἰς τὸ γεῦμά του. Ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του, ἡ φιλοτιμία μ' ὅλα της τὰ καλὰ ἔχει καὶ τὰ κακά της· διότι ἂν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ζηλοτυπίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν, μήπως ἡ ζηλοτυπία αὕτη δὲν προῆλθεν ἀπὸ τὴν φιλοτιμίαν, τὴν ὁποίαν αἱ δύο πόλεις εἶχον, ποία ν' ἀναφανῇ ἀνωτέρα καὶ ἰσχυροτέρα τῆς ἄλλης, καὶ πρώτη τῆς Ἑλλάδος; Ἡ φιλοτιμία λοιπὸν ἐγέννησε τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον καὶ ἐπομένως τὸν ὄλεθρον τῆς Ἑλλάδος.

Πολλὰ ὀρθὴ μᾶς ἐφάνη ἡ παρατήρησις αὕτη τοῦ πατρὸς τοῦ Γεωργίου, καὶ σχεδὸν ἐπείσθημεν ὅτι καὶ ἡ φιλοτιμία ἐνίοτε δύναται νὰ ἔχῃ κακὰ ἀποτελέσματα· στρέψαντες δὲ τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Γεροστάθην, ἐπεριμένομεν ν' ἀκούσωμεν τί θέλει ἀπαντήσει.

Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης δὲν ἐβράδυνε νὰ εἴπῃ τὰ ἑξῆς·

— Συγχέεις, φίλε, τὴν ἀληθῆ φιλοτιμίαν μὲ τὴν ζηλοτυπίαν, τὸν φθόνον, τὴν φιλοπρωτίαν καὶ τὴν δοξομανίαν. Φιλότιμος εἶναι ὅστις προσπαθεῖ ν' ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν

καὶ ἀγάπην δι' ἔργων καλῶν καὶ ἐντίμων· ἀλλ' ὅστις ἐξ ἀνοησίας ἢ τυφλωμένος ἀπὸ τὰ πάθη του ἐλπίζει νὰ τιμηθῇ δι' ἀδικιῶν καὶ κακουργιῶν, αὐτὸς εἶναι ἀφιλότιμος, ἢ, ἂν θέλῃς, ψευδοφιλότιμος, διότι ψευδῆ καὶ ἐσφαλμένην ἰδέαν περὶ τῆς ἀληθοῦς τιμῆς ἔχει ὁ τοιοῦτος.

Οὔτε οἱ Ἀθηναῖοι, οὔτε οἱ Σπαρτιᾶται ἠδύναντο ποτὲ νὰ ἐλπίσωσιν ἀληθῆ ὑπόληψιν, τιμὴν καὶ ἀγάπην, ἐὰν διὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κατώρθοναν οἱ μὲν νὰ καταστρέψωσι τὴν Σπάρτην, τὴν ἔνδοξον μητέρα τοῦ Λεωνίδου καὶ τῶν τριακοσίων του, οἱ δὲ νὰ ὑποδουλώσωσι καὶ ἐξευτελίσωσι τὰς Ἀθήνας, αἵτινες καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ φιλότιμος ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς προόδου του· ἀλλ' ἔχων πάντοτε ὁδηγοὺς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀρετήν, οὐδέποτε ἀνέχεται νὰ βλάψῃ ἢ ν' ἀδικήσῃ ἄλλον.

Αἱ Ἀθῆναι ὅμως καὶ ἡ Σπάρτη διὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου δὲν ἐζήτησαν τὴν πρόοδον καὶ τὴν ὑπεροχήν των εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀρετήν, ἀλλ' εἰς τὰ ὅπλα, εἰς τὸ πῦρ, εἰς τὴν ἀλληλοσφαγίαν, εἰς τὴν λεηλασίαν καὶ εἰς τὴν καταστροφήν.

Δὲν ὑπῆρξε λοιπὸν αἰτία τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἡ φιλοτιμία.

Ἡ φιλοτιμία δὲν γεννᾷ παρὰ θυγατέρας σεμνάς, ἐναρέτους καὶ ἀξιεπαίνους.

Ἡ φιλοπρωτία, αὐτὴ ἡ ψώρα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ὁ φθόνος ὅστις κατατρώγει τὸν φθονερόν, ὡς ἡ σκωρία τὸν σίδηρον, ἂν θέλῃς καὶ ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ ἀπληστία, ἰδοὺ τὰ ἀληθῆ αἴτια τοῦ πολέμου τούτου, ὅστις καὶ τὰς σελίδας τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἀμαυρόνει καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παρακμὴν ἐπέφερεν.

Ὅσον φιλότιμος ἦτον ὁ ἱεροκήρυξ τῆς Βερόνης, ἐπρόσθε-

σεν ὁ Γεροστάθης, ἄλλο τόσον φιλότιμοι ἀνεφάνησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Σπαρτιᾶται εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον.

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου, εὐχαριστηθεὶς ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ γέροντος, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ μᾶς εἴπῃ ποῖος ἦτον ὁ ἱεροκήρυξ τῆς Βερόνης. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐξηκολούθησεν οὕτως.

Ο ΙΕΡΟΚΗΡΥΞ ΚΑΙ Ο ΚΑΝΔΥΛΑΝΑΠΤΗΣ.

Ἰταλός τις ἱεροκήρυξ, ἡμιμαθὴς καὶ ἀγροῖκος, κηρύττων εἰς τὰς ἐκκλησίας διαφόρων μικρῶν χωρίων τῆς Λομβαρδίας, ἐπέσυρε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸ σέβας τῶν ἀπαιδεύτων χωρικῶν, οἵτινες χάσκοντες ἐθεώρουν καὶ ἠκροάζοντο τὰς θεατρικὰς τοῦ ἱεροκήρυκος χειρονομίας, τὰς ἀγρίας φωνάς του, καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος βάναυσα γρονθοκοπήματά του.

Ὁ ἀπαίδευτος αὐτὸς ἱεροκήρυξ, ἐνθαῤῥυνθεὶς ἀπὸ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀμαθῶν χωρικῶν, διὰ ν' αὐξήσῃ δῆθεν τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν φήμην του ἠθέλησεν ἐπὶ τέλους νὰ κηρύξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἰταλίας Βερόναν.

Ἀλλ' οἱ παρευρεθέντες εἰς τὸν ναὸν πολῖται τῆς Βερόνης, ἅμα ἀρχίσαντος τοῦ ἱεροκήρυκος τὴν διδαχὴν καὶ τὰς ἀτόπους φωνὰς καὶ χειρονομίας του, ἐννόησαν τὴν ἀμάθειαν καὶ τὸ ἀξιογέλαστον τοῦ ἀνδρός· ἐντρεπόμενοι δὲ καὶ μὴ ἀνεχόμενοι ν' ἀκούωσιν αὐτόν, ἤρχισαν βαθμηδὸν ν' ἀναχωρῶσιν ἐκ τοῦ ναοῦ, μέχρις οὗ ὁ ἱεροκήρυξ ἔμεινεν ἔχων ὡς ἀκροατὴν μόνον τὸν κανδυλανάπτην τῆς ἐκκλησίας· καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἡ διδαχή του ἐξηκολούθει ζωηρὰ καὶ ἀτελεύτητος.

Χάσας δὲ ἐπὶ τέλους καὶ ὁ κανδυλανάπτης τὴν ὑπομο-

νὴν διακόπτει τὸν ἱεροκήρυκα, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι, ἐπειδὴ ἀναγκάζεται ν' ἀναχωρήσῃ καὶ αὐτός, τῷ ἀφίνει τὰς κλεῖδας διὰ νὰ κλείσῃ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ ὅταν τελειώσῃ τὴν διδαχήν του. Τότε δὲ μόνον ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς του ὁ ἱεροκήρυξ καὶ ἴδε τὸ αἴσχός του.

Δύνασαι, φίλε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Γεωργίου, νὰ ὀνομάσῃς τὸν ἱεροκήρυκα αὐτὸν φιλότιμον; Ἐγὼ τὸν ὀνομάζω ἀφιλότιμον ἢ μᾶλλον φίλον τῆς ἀτιμίας του, ἂν γνωρίζων τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν ἀνικανότητά του, ἠθέλησε νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὴν περιφρόνησιν καὶ τὸν περίγελων τῶν κατοίκων τῆς Βερόνης. Τὸν ὀνομάζω δὲ ἄκριτον καὶ ἄφρονα, ἂν ἐξετέθη μὴ γνωρίζων τὰς δυνάμεις καὶ τὴν ἀξίαν του. Ἄφρονες τῷ ὄντι ἀναφαίνονται καὶ εἰς μυρία ἀτοπήματα καὶ περιφρονήσεις ὑποπίπτουν, ὅσοι λησμονοῦν τὸ σοφὸν παράγγελμα Γνῶθι σαυτόν, τὸ ὁποῖον μὲ χρυσᾶ γράμματα εἶχον χαράξει οἱ πρόγονοί μας ἐπὶ τοῦ ναοῦ τῶν Δελφῶν.

Ἀλλ' ὁ ἀληθῶς φιλότιμος, ἔχων πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ Γνῶθι σαυτόν, οὐδεμίαν στιγμὴν παύει ἀνερευνῶν τὸν ἑαυτόν του, τὰς δυνάμεις του, τὰς ἐλλείψεις του· καὶ τοιουτοτρόπως βελτιόνων πάντοτε ἑαυτόν, οὐδέποτε ἐπιχειρίζεται τι ἀνώτερον τῶν δυνάμεών του, διὰ νὰ μὴ κατακριθῇ, διὰ νὰ μὴ περιφρονηθῇ.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτοῦς εἴχομεν ἤδη πλησιάσει εἰς τὴν οἰκίαν του· ἐκεῖ ἀπεχαιρέτησε τὸν πατέρα τοῦ Γεωργίου καὶ τοὺς λοιποὺς συνοδεύοντας αὐτόν· οἱ δὲ εἰς τὸ γεῦμά του καλεσμένοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶχε τὴν τύχην νὰ ἦναι καὶ ὁ γράφων τὰς παρούσας ἀναμνήσεις, ἠκολούθησαν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ οἴκου του.

ΑΙ ΨΕΥΔΟΦΙΛΟΤΙΜΙΑΙ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο κατὰ τὸ σύνηθες καθαρώτατον, ἁπλούστατον, νοστιμώτατον καὶ ὑγιεινότατον.

Ὁ φρόνιμος γέρων, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἀπεστρέφετο τὰ πολυποίκιλα, τὰ πολυέξοδα καὶ τὰ ἐπιδεικτικὰ γεύματα. Τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔλεγε, καὶ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ εἶναι, καὶ τὴν ὑγείαν φθείρουν, καὶ τὰ χρήματα ματαίως ἐξοδεύουν. Ἐπρόσθετε δὲ ὅτι ἡ ὑπόληψις καὶ τὸ σέβας δὲν ἀποκτῶνται οὔτε διὰ λαμπρῶν γευμάτων, οὔτε διὰ πολυτελῶν στολισμῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ καλῶν ἔργων.

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῶν λόγων του πολλάκις μᾶς ἀνέφερε τοὺς Μαρούτσας, τοὺς Καπλάνας καὶ τοὺς Ζωσιμάδας, οἵτινες ἀπέκτησαν ὑπόληψιν ἐθνικήν, σέβας, ἀγάπην, εὐγνωμοσύνην πανελλήνιον καὶ δόξαν ἀθάνατον, ὄχι βέβαια διὰ πολυτελῶν γευμάτων, στολισμῶν καὶ ἐπιδείξεων, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ φιλοτιμίας, αἵτινες παρεκίνησαν αὐτοὺς εἰς περίθαλψιν ἐνδεῶν καὶ ἐπιμελῶν μαθητῶν, εἰς βοήθειαν ὀρφανῶν νεανίδων, εἰς παρηγορίαν φυλακισμένων, εἰς διατήρησιν νοσοκομείων, εἰς ἔκδοσιν βιβλίων κοινωφελῶν, εἰς ἐκπαίδευσιν ἱερέων καὶ διδασκάλων, εἰς σύστασιν σχολείων καὶ ναῶν τοῦ Ὑψίστου, καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα ἐθνωφελῆ καὶ θεάρεστα ἔργα.

Εἰς τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἐνθυμήθημεν τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Βερόνης καὶ τὸν κανδυλανάπτην καὶ ἐγελάσαμεν πολύ. Ἐγένετο δὲ πάλιν λόγος περὶ φιλοτιμίας, ὅτε ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου, λέγων ὅτι *καὶ ἡ φιλοτιμία ἔχει τὰ κακά της*, ἐνοοῦσε βέβαια τὴν ψευδοφιλοτιμίαν· διότι δυστυχῶς ὑπάρχουν πολλὰ εἴδη *ψευδοφιλοτιμίας* ἢ *ἀφιλοτιμίας*, τὰ ὁποῖα ἐσφαλμένως *φιλοτιμίας* κοινῶς ὀνο-

μάζουν. Παραδείγματα δὲ τοιούτων ψευδοφιλοτιμιῶν μᾶς ἀνέφερεν ὁ γέρων τὰ ἑξῆς·

Πολλοὶ πλούσιοι, μᾶς εἶπε, λέγονται συνήθως φιλότιμοι, διότι ἐξοδεύουν πολλὰ εἰς γεύματα πολυτελῆ καὶ ἐξωτερικὰς ἐπιδείξεις, νομίζοντες ὅτι δι' αὐτῶν δύνανται νὰ τιμηθῶσιν· οἱ τοιοῦτοι ὅμως δὲν εἶναι φίλοι ἀλλ' ἐχθροὶ τῆς τιμῆς των, καὶ ἐπομένως ψευδοφιλότιμοι ἢ ἀφιλότιμοι, διότι ἀντὶ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, ἀτιμίαν καὶ περιφρόνησιν ἀποκτῶσιν. Οὐδεὶς ἐχέφρων βεβαίως θέλει ποτὲ σὲ τιμήσει διὰ τὴν πολυφαγίκν ἢ ποικιλοφαγίαν σου ἢ διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμούς σου. Ἀπ' ἐναντίας οἱ φρόνιμοι θέλουν σὲ ταλανίσει ὡς ἀνόητον, οἱ πτωχοὶ θέλουν ἀγανακτήσει διὰ τὴν ματαίαν σπατάλην σου, καὶ ἡ πατρὶς θέλει λυπηθῆ διά τε τὴν μωρὰν καὶ ἀνωφελῆ χρῆσιν τῶν χρημάτων σου, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀξιοκατάκριτον ψυχρότητά σου.

Πολλοὶ ἐπίσης νομίζουν ὅτι εἶναι φιλότιμοι, ἐὰν ἀφοῦ εἴπωσιν ἢ πράξωσιν ἄτοπόν τι ἢ ἐσφαλμένον, ἐπιμένωσι μὴ θέλοντες ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν ἀτοπίαν ἢ τὸ σφάλμα των, φοβούμενοι μήπως, ὁμολογοῦντες ὅτι ἔσφαλον, ἐντραπῶσι καὶ χάσωσι τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψίν των. Μωροὶ καὶ ἀνόητοι εἶναι βεβαίως οἱ τοιοῦτοι, λησμονοῦντες ὅτι μόνος ὁ Θεὸς εἶναι ἀναμάρτητος, καὶ ὅτι αὐτοὶ ὡς ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἀλάνθαστοι καὶ ἀναμάρτητοι.

Διὰ τῆς ἐπιμονῆς των εἰς τὰς ἐσφαλμένας κρίσεις ἢ πράξεις των, ἀντὶ ν' ἀποκτήσωσιν ἢ νὰ μὴ χάσωσι τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ἀναδεικνύονται πείσμονες, ἀδιόρθωτοι, ἐπικίνδυνοι καὶ ἀπεχθεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἀπ' ἐναντίας συμπάθειαν, ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν ἀπολαμβάνει ὅστις προθύμως ἀναγνωρίζει καὶ ὁμολογεῖ τὰ σφάλματά του, δεικνύων ὅτι σέβεται τὸ Γνῶθι σαυτόν, ὅτι εἶναι εἰλικρινής, μετριόφρων καὶ ἐπιδεκτικὸς διορθώσεως καὶ προόδου.

Ψευδοφιλότιμοι ἐπίσης καὶ πείσμονες εἶναι ὅσοι ἀφοῦ ἐνοχλήσωσι, βλάψωσιν ἢ ἀδικήσωσί τινα, ἐντρέπονται νὰ ζητήσωσι συγγνώμην ἢ νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν βλάβην, φοβούμενοι μήπως ἐξευτελισθῶσιν.

Οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι ἀποστρέφονται τὴν ἀδικίαν· δὲν θέλουν δὲ νὰ ἔχωσιν ἐχθρούς· ἐπιθυμοῦν ὅλοι νὰ τοὺς ὑπολήπτωνται καὶ νὰ τοὺς ἀγαπῶσι, καὶ ἐπομένως ἂν ἐνόχλησαν ἢ ἔβλαψάν τινα, προθύμως σπεύδουν καὶ συγγνώμην νὰ ζητήσωσι, καὶ τὴν βλάβην ἀμέσως νὰ ἐπανορθώσωσιν.

Εἰς δὲ τὴν ψευδοφιλοτιμίαν προσθέτει τις καὶ τὴν ψευδολογίαν ὅταν, ἐνεργήσας ἀξιοκατάκριτόν τινα πρᾶξιν, ψευδῶς ἀρνεῖται αὐτὴν ἀπὸ φιλότιμον δῆθεν ἐντροπήν.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος δὲν ἐκτελεῖ πράξεις ἀξιοκατακρίτους· ἀλλ' ἂν τυχὸν ὑποπέσῃ εἰς τοιαύτας, προσπαθεῖ μὲν νὰ διορθώσῃ αὐτάς, ἀλλὰ ποτὲ δὲν καταδέχεται ν' ἀτιμασθῇ ὁ ψευδολόγος, καὶ διὰ τῆς ψευδολογίας νὰ διπλασιάσῃ τὸ σφάλμα του.

Πολλοὶ ἐπίσης φρονοῦν ὅτι ἀναδεικνύονται φιλότιμοι ἀποκρούοντες τὰς γνώμας, τὰς συμβουλάς, τὰς ὁδηγίας ἄλλων ἱκανωτέρων καὶ ἐμπειροτέρων των, διότι φοβοῦνται μήπως, παραδεχόμενοι τὰς γνώμας καὶ τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων, ἀναφανῶσι κατώτεροι ἐκείνων καὶ οὕτω προσβληθῇ ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψίς των.

Εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς φιλοτιμίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ψευδοφιλοτιμίας, ὑπόκεινται δυστυχῶς οἱ στενοκέφαλοι, οἱ μηδεμίαν ἀληθῆ ἀξίαν συναισθανόμενοι εἰς ἑαυτούς, οἱ οἰηματίαι καὶ δοκησίσοφοι, οἵτινες διὰ νὰ μὴ φανῶσι κατώτεροι τῶν ἄλλων, ἀναφαίνονται μωροὶ καὶ ἀνόητοι· ἐνῷ οἱ φρόνιμοι καὶ ἀληθῶς φιλότιμοι προσπαθοῦν πάντοτε νὰ ὠφεληθῶσι καὶ ἀπὸ αὐτῶν τῶν κατωτέρων των τὰς συμβουλὰς καὶ γνώμας.

Ὑπάρχουν δυστυχῶς καὶ ἄλλοι ἔχοντες τὴν ἀξιογέλαστον, ἢ μᾶλλον τὴν ἀξιοθρήνητον ψευδοφιλοτιμίαν τοῦ νὰ ἐξοδεύωσιν ὅσα ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι αὐτῶν ἐξοδεύουν, διὰ νὰ μὴ ἐξευτελισθῶσιν, ὡς ὑποθέτουν, φαινόμενοι πτωχότεροι ἐκείνων. Δὲν ἐννοοῦν οἱ δυστυχεῖς ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς των προκαλοῦν καὶ τὸν περίγελων τῶν περισσοτέρων καὶ τὴν κατάκρισιν τῶν φρονιμωτέρων· καὶ ὅτι ἐνῷ ἀγωνίζονται νὰ καλύψωσι τὴν ἔνδειάν των, αὐξάνουν ἔτι μᾶλλον αὐτὴν καὶ καταφανεστέραν τὴν ἀναδεικνύουν. Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος ἐξοδεύει ἀναλόγως τῆς περιουσίας του, καὶ οὐδόλως φροντίζει περὶ τῶν ἐξόδων τῶν ἄλλων.

Ἀλλ' οἱ δυστυχέστεροι ὅλων τῶν ψευδοφιλοτίμων εἶναι, παιδία μου, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅσοι ὄντες πτωχοὶ ἐντρέπονται καὶ ἀποφεύγουν τὴν ἐργασίαν διὰ νὰ μὴ φανῶσιν ἐνδεεῖς καὶ ταπεινοί· ἐνῷ ἡ ἐργασία τοῦ πτωχοῦ εἶναι ἀσυγκρίτως ἐντιμοτέρα ἀπὸ τὴν ἀργίαν τοῦ πλουσίου.

Ἐνθυμήθημεν τότε τὸν σιδηρουργὸν Μέγαν Πέτρον, τὸν Βασιγκτῶνα τῆς Ἀμερικῆς, τοὺς γεωργοὺς Φιλοποίμενα καὶ Κινκιννάτον, τὸν Φωκίωνα ἀντλοῦντα καὶ τὴν σύζυγόν του ζυμόνουσαν, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε μᾶς εἶχε διηγηθῇ ὁ Γεροστάθης, καὶ παρετηρήσαμεν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα ὅτι βεβαίως ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες δὲν εἶχον τὴν ἀνόητον ψευδοφιλοτιμίαν τῆς ἀργίας. Ὁ Γεροστάθης ἐνέκρινεν ὡς ὀρθοτάτην τὴν παρατήρησίν μας, καὶ εὐχαριστήθη ἰδὼν ὅτι ἐνθυμούμεθα τὰς διηγήσεις του· ἐξηκολούθησε δὲ λέγων τὰ ἑξῆς·

Πολλάκις οἱ ἀπὸ ἀνόητον ψευδοφιλοτιμίαν ἀποφεύγοντες τὴν ἔντιμον ἐργασίαν κυνηγοῦν θέσεις διδασκάλων, ἱερέων, ἐπισκόπων, γραμματέων, δημογερόντων, ἐλπίζοντες ὅτι διὰ τῶν τοιούτων θέσεων θέλουν τιμηθῆ· ἀλλὰ μὴ ἔχοντες τὰς ἀναγκαίας γνώσεις καὶ τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα, ἀντὶ νὰ

τιμηθῶσι πάσχουν ὅ,τι ἔπαθεν ὁ ἱεροκήρυξ τῆς Βερόνης, ἀπορβάλλονται ὡς ἀνίκανοι ἐκ τῶν θέσεών των· περιφρονοῦνται δὲ καὶ ἀτιμάζονται ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν των.

Ὄχι φιλότιμος, ἀλλὰ φιλάτιμος εἶναι βεβαίως, παιδία μου, ὅστις ζητεῖ καὶ ῥαδιουργεῖ νὰ ἐπιτύχῃ διορισμὸν ἢ προβιβασμὸν εἰς θέσιν ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών του. Ὁ τοιοῦτος καὶ τὴν ὑπόληψίν του διακινδυνεύει, καὶ τὴν πατρίδα του ἀτίμως προδίδει.

—Ἴσως, εἶπε τότε τις ἐξ ἡμῶν, ἡ πτωχεία παρακινεῖ αὐτοὺς νὰ ζητῶσι θέσεις καὶ μισθούς.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ζωηρῶς ἀπήντησε· — Μυριάκις ἤθελα προτιμήσει ν' ἀποθάνω πτωχὸς ἀλλὰ φιλότιμος, παρὰ ἀφιλοτίμως καὶ ἀναξίως νὰ τρέφωμαι ὑπὸ τῆς πατρίδος, ὄχι μόνον μὴ ὠφελῶν, ἀλλὰ μάλιστα βλάπτων αὐτὴν διὰ τῆς ἀνικανότητός μου.

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται ποτὲ νὰ γίνῃ βάρος εἰς τὴν πατρίδα του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ἀνέχεται ὥστε ἡ πατρὶς νὰ τρέφῃ τὴν ἀνικανότητά του, ἢ τὴν ἀναξιότητα τοῦ νὰ διατηρῆται διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ κόπων.

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται νὰ ῥαδιουργήσῃ, ἢ νὰ ὑποσκελίσῃ ποτὲ ἄλλον διὰ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ζητεῖ ποτὲ θέσιν ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών του, οὔτε ἀγανακτεῖ ἐὰν ἡ πατρὶς τῷ δώσῃ θέσιν κατωτέραν τῆς ἱκανότητός του.

Ὁ φιλότιμος Ἐπαμεινώνδας, ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, καὶ τὴν ἐπιστασίαν τῶν δρόμων ἐδέχθη, καὶ ὡς ἁπλοῦς στρατιώτης πολλάκις προθύμως ἐξεστράτευσεν ὑπὸ στρατηγοὺς πολὺ κατωτέρους του· διὰ τῆς τοιαύτης δὲ διαγωγῆς του δὲν ἐξευτελίσθη, δὲν ἠτιμάσθη, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐτιμήθη καὶ ἐδοξάσθη.

Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Παιδάρετος, μὴ ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν συμποτῶν του βουλευτής, δὲν ἐφθόνησεν ἀλλ' ἐχάρη διότι ἡ πατρίς του εἶχε τριακοσίους ἄλλους ἱκανωτέρους αὐτοῦ, καὶ ἡ χαρά του αὕτη ἐτίμησε καὶ διαιώνισε τὸ ὄνομά του εἰς τὰς ἀϊανάτους στήλας τοῦ Πλουτάρχου.

Η ΦΙΛΟΠΡΩΤΙΑ.

Ἀλλ' ἡ πλέον ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἡ τῆς φιλοπρωτίας.

Οἱ φιλόπρωτοι ἀγωνίζονται νὰ καταστα θῶσι διὰ παντὸς μέσου πρῶτοι καὶ ἀνώτεροι τῶν ἄλλων, ἐλπίζοντες ὅτι τοιουτοτρόπως θέλουν τιμηθῆ, θέλουν δοξασθῆ. Ἀλλ' ἐὰν ἐγνώριζον ὅτι ἀντὶ ν' ἀπολαύσωσι τιμὴν καὶ δόξαν, γεννῶσιν ἀντιπαθείας, ἔχθρας, φθόνους καὶ ἐπὶ τέλους τὴν ἀτίμωσιν καὶ καταστροφήν των, ἤθελον ἐννοήσει ὅτι ἡ φιλοπρωτία δὲν εἶναι ἀληθὴς φιλοτιμία, ἀλλ' ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, τὴν ὁποίαν βεβαίως ἤθελον ἀποστραφῆ.

Ἡ ἱστορία τῶν προγόνων μας, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, πληρέστατα μᾶς διδάσκει ὅτι ὅσην ἀτίμωσιν καὶ ἀδοξίαν γεννᾷ ἡ φιλοπρωτία, ἄλλην τόσην τιμὴν καὶ δόξαν γεννᾷ ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἀφιλοπρωτία.

Ἡ φιλοπρωτία ἔσπρωξε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἀλλ' ἀντὶ τιμῆς καὶ δόξης ἐνικήθησαν αἰσχρῶς ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου Λυσάνδρου, ἡ ἐλευθερία των κατηργήθη, τὰ τείχη των κατεσκάφησαν, ὁ στόλος των ἐπεριορίσθη, καὶ τριάκοντα κακοηθέστατοι καὶ αἱμοβόροι τύραννοι ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ τραχήλου των.

Ἡ φιλοπρωτία τῶν Σπαρτιατῶν ἀκολούθως ἐπέφερε τὸν Θηβαϊκὸν πόλεμον· ἀλλ' οἱ Σπαρτιᾶται, ἀντὶ νὰ δοξασθῶσι καὶ τιμηθῶσι γινόμενοι κύριοι τῶν Θηβῶν, καὶ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ μὲν τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, τὴν Καδμείαν,

αἰσχρῶς ἀπεδιώχθησαν, εἰς δὲ τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας, καὶ εἰς τὴν Μαντινείαν τῆς Πελοποννήσου ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας νικήσας καὶ κατατροπώσας αὐτούς, ἐταπείνωσε τὴν ἀγέρωχον ὀφρύν των, καὶ κατωτέραν τῶν Θηβῶν κατέδειξε τὴν φιλόπρωτον καὶ ὑπερήφανον Σπάρτην.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Περσίας Δαρείου κατήσχυνε καὶ ἐξευτέλισεν αὐτὸν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος. Ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὴν πεδιάδα ἡ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου, ὅστις προθύμως παρεχώρησε τὴν ἀρχηγίαν του εἰς τὸν ἱκανώτερόν του Μιλτιάδην, καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Ἀριστείδην ἐτίμησε καὶ ἀπεθανάτισεν.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ Ξέρξου, υἱοῦ τοῦ Δαρείου, ἐταπείνωσε καὶ ἠτίμασεν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς. Ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν Σαλαμῖνα, εἰς αὐτὰς τὰς ἰδίας Πλαταιὰς ἐδοξάσθη ὁ Ἀριστείδης συντελέσας διὰ τῆς ἀφιλοπρωτίας του εἰς τοὺς ἐνδόξους θριάμβους τῆς Ἑλλάδος· διότι εἰς μὲν τὴν Σαλαμῖνα προθύμως ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους· εἰς δὲ τὰς Πλαταιάς, πρὸ μὲν τῆς μάχης παρεχώρησεν εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν πρώτην θέσιν πρὸς ἀποφυγὴν ἐμφυλίων διχοστασιῶν, μετὰ δὲ τὴν μάχην ἀφῆκε τὸ βραβεῖον τῆς νίκης εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους διὰ νὰ προλάβῃ ἐμφυλίους ἔχθρας καὶ σπαραγμούς. Ἰδού, ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ἀληθὴς φιλοτιμία, ὁ ἀληθὴς πατριωτισμός, ἡ ἀληθὴς πολιτικὴ φρόνησις! Ὁ Ἀριστείδης οὐχὶ θηρεύων, ἀλλὰ ὑποχωρῶν, καὶ παραχωρῶν ἀρχηγίας, πρωτεῖα, τιμὰς καὶ βραβεῖα, καὶ τὴν πατρίδα του ἐδόξασε, καὶ αὐτὸς συνεδοξάσθη.

Μακαρία καὶ εὐτυχεστάτη ἡ πατρὶς ἐκείνη, ἥτις ἔχει τέκνα φιλότιμα, οἷος ἦτον ὁ Ἀριστείδης, τέκνα τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιθυμοῦν ἄλλην τιμὴν καὶ δόξαν παρὰ τὴν προερχομένην ἀπὸ

ἔργα ἔντιμα καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα! Τοιαῦτα τέκνα εἶναι πολύτιμα, εἶναι προσφιλέστατα. Εἴθε δὲ καὶ σεῖς, παιδία μου, νὰ κατασταθῆτε μίαν ἡμέραν τέκνα τοιαῦτα, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ φιλοτιμίαν, καὶ ἀποφεύγοντες πᾶσαν πρᾶξιν, δυναμένην νὰ προστρίψῃ ὄνειδος ἢ κατάκρισιν, εἰς τὰ ἄτομά σας, ἢ εἰς τὴν φίλην πατρίδα σας!

Ἡ φρόνησις καὶ ἡ φιλοτιμία, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἀνέδειξαν καὶ τὸν Θεμιστοκλέα σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος.

Η ΦΙΛΟΤΙΜΙΑ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ.

— Πῶς δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν φιλότιμον τὸν Θεμιστοκλέα, εἶπε τότε εἷς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, ἐνῷ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ὅτε ὁ Εὐρυβιάδης ὕψωσε τὴν βακτηρίαν του διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ ναύαρχον ὄντα, αὐτὸς ὑπέφερεν ἀταράχως τὴν ὕβριν ἐνώπιον ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου;

— Μεγίστην φιλοτιμίαν, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης, καὶ σπανίαν φρόνησιν ἔδειξε, φίλε μου, ὁ Θεμιστοκλῆς, ἀταράχως ὑπομείνας τὴν ὕβριν τοῦ αὐθάδους Εὐρυβιάδου, καὶ περιορισθεὶς ν' ἀντικρούσῃ αὐτὴν μόνον διὰ τῶν ἀθανάτων καὶ χριστιανικωτάτων ἐκείνων λόγων του· « Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ ». Διὰ τῆς ἀταραξίας του ταύτης καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν του ἐτιμήθη, καὶ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του ἐθαυμάσθη, καὶ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος ὅλης ἐπὶ τέλους ἀνεδείχθη. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ ἀληθὴς φιλοτιμία, ἤτοι ἡ ἀγάπη τῆς ἀληθοῦς τιμῆς.

Ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς πρὸς ἱκανοποίησιν δῆθεν τῆς προσβληθείσης τιμῆς του, ἤθελε σύρει τὸ ξίφος του κατὰ τῆς βακτηρίας τοῦ Εὐρυβιάδου, Ἑλληνικὴ ἀλληλοσφαγία ἤθελε βεβαίως ἐπισυμβῇ, καὶ οἱ βάρβαροι Πέρσαι ἤθελον θριαμ-

βεύσει· δὲν ἠθέλαμεν δὲ θαυμάζει τότε τὸν Θεμιστοκλέα ὡς σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲ φιλότιμον βεβαίως ἠθέλαμεν τὸν ἀποκαλεῖ· ἀλλ' ὡς παράφορον καταστροφέα τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας ἠθέλαμεν καταρᾶσθαι αὐτόν.

Διὰ τῆς διαγωγῆς του λοιπὸν εἰς τὴν Σαλαμῖνα ὁ Θεμιστοκλῆς ἀνεφάνη ἀληθῶς φιλότιμος, διότι καὶ αὐτὸς ἐτιμήθη καὶ τὴν πατρίδα του ἔσωσεν.

Ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας διεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τὴν φιλοτιμίαν του. Ὁσάκις ἐσχόλαζεν ἀπὸ τὰ μαθήματά του, δὲν ὑπέφερεν, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, νὰ χάνῃ τὸν καιρόν του ἐπὶ ματαίῳ· ἀλλὰ κατεγίνετο μελετῶν καὶ λόγους ῥητορικοὺς συντάττων. Εἰς δὲ τὸ σχολεῖον ἐπροτίμα μᾶλλον τὰ σοβαρὰ παρὰ τὰ διασκεδαστικὰ μαθήματα, δεικνύων παιδιόθεν εὐγενῆ ἐπιθυμίαν πολιτικῆς τιμῆς καὶ δόξης, ἥτις μόνον διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τῆς μελέτης ἀποκτᾶται.

Εἰς μάτην ὁ πατήρ του, θέλων νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ πολιτικὸν στάδιον, τῷ ἐδείκνυε τὰ εἰς τὸ παράλιον τοῦ Πειραιῶς ἐῤῥιμμένα παλαιὰ καὶ ἄχρηστα σκάφη λέγων πρὸς αὐτόν, ὅτι τοιουτοτρόπως παραμελοῦνται καὶ ἀποῤῥίπτονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἀφοῦ διατρέξωσι τὸ πολιτικὸν στάδιόν των.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὸν Μαραθῶνα ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία τοῦ νέου Θεμιστοκλέους ἐκορυφώθη, καὶ ἡ ἀξιέπαινος προθυμία τοῦ ν' ἀναφανῇ καὶ αὐτὸς ἄξιον τῆς πατρίδος του τέκνον ἐκυρίευσε τὴν καρδίαν του.

Ἔκτοτε λοιπὸν παρήτησε πᾶσαν διασκέδασιν· τὰς δὲ νύκτας ἠγρύπνει σκεπτόμενος, καὶ πάντοτε σύννους καὶ σοβαρὸς ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τοὺς ἐρωτῶντας διατί τόσον μετεβλήθη, ἔλεγεν ὅτι δὲν τὸν ἀφίνει νὰ κοιμηθῇ τὸ τρόπαιον τοῦ

Μιλτιάδου· Οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον.

Φιλότιμος λοιπὸν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκ νεότητός του, καὶ ἐραστὴς μεγάλων καὶ καλῶν ἔργων, ἠγρύπνησεν, ἐμελέτησεν, ἐσκέφθη, ἐπρονόησεν, ἐκοπίασεν, ἠγωνίσθη, προητοίμασε τὴν πατρίδα του, καὶ δέκα ἔτη μετὰ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου κατώρθωσε ν' ἀνυψώσῃ καὶ αὐτὸς τρόπαιον ἐπίσης ἔνδοξον, τὸ τρόπαιον τῆς Σαλαμῖνος.

Ἀλλ' ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ὢν ἀληθῶς φιλότιμος δὲν ἦτο καὶ φιλόπρωτος, ἀποδείξας διὰ τῆς διαγωγῆς του ὅτι ἡ φιλοπρωτία οὐδόλως συμβιβάζεται μὲ τὴν φρόνησιν, τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν ἀληθῆ πατριωτισμόν.

Πρὶν ὁ Ξέρξης διαβῇ τὰς Θερμοπύλας, οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες ἔστειλαν τὰ πλοῖά των εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Εὐβοίας, πρὸς ἀντίκρουσιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Ἕλληνες ἐζήτουν νὰ δοθῇ ἡ γενικὴ ἀρχηγία εἰς τὸν Εὐρυβιάδην, τὸν ναύαρχον τῶν Σπαρτιωτῶν· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες ναύαρχον τὸν Θεμιστοκλέα καὶ πλοῖα περισσότερα ἀφ' ὅσα ὅλοι ὁμοῦ οἱ ἄλλοι εἶχον, δὲν ἤθελον νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Εὐρυβιάδου. Ὁ Θεμιστοκλῆς ὅμως, θυσιάζων πᾶν αἴσθημα φιλοπρωτίας διὰ νὰ καταπαύσῃ ἡ διαφωνία καὶ ὁ ἐξ αὐτῆς κίνδυνος τῆς πατρίδος, τοὺς μὲν Ἀθηναίους κατεπράϋνε, τὴν δὲ ἀρχηγίαν παρεχώρησεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ὑποσχεθεὶς εἰς τοὺς συμπολίτας του ὅτι ἂν ἀναφανῶσιν ἀνδρεῖοι, ἑκουσίως θέλουν ὑποκύψει οἱ λοιποὶ Ἕλληνες εἰς αὐτούς. Καὶ ἡ ὑπόσχεσίς του αὕτη πληρέστατα ἐξεπληρώθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα, διότι καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐκεῖ δι' αὐτοῦ ἐσώθη, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδοξάσθησαν, καὶ πρῶτοι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀνεγνωρίσθησαν.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος ἐπαρουσιά-

σθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἱ θεαταὶ ἀποσπάσαντες τὰ βλέμματά των ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένους, ἔστρεψαν αὐτὰ πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, θαυμάζοντες καὶ χειροκροτοῦντες τὸν σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος. Στραφεὶς τότε πρὸς τοὺς φίλους του εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπελάμβανε τοὺς καρποὺς τῶν ὑπὲρ πατρίδος κόπων του.

Ἰδοὺ ἡ μόνη ἀμοιβή, τὴν ὁποίαν ζητοῦν οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἔπαινος τῶν συμπολιτῶν των.

Ἀλλὰ μετά τινα καιρὸν διαβληθεὶς ὑπὸ τῶν φθονερῶν ἐχθρῶν του, ὅτι δῆθεν ἐγνώριζε καὶ αὐτὸς τὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος προδοτικὰ σχέδια τοῦ Παυσανίου, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα του, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τόσον ἐνδόξως ἠγωνίσθη. Ἐξ Ἄργους δὲ ἔγραψε πρὸς τοὺς συμπολίτας του ὅτι οὐδέποτε ἡ φιλοτιμία ἤθελε συγχωρήσει αὐτὸν νὰ διαλογισθῇ κατὰ τῆς φίλης πατρίδος του, καὶ ὅτι κατὰ τοιαύτης αἰσχρᾶς διαβολῆς οὔτε κἂν ν' ἀπολογηθῇ κατεδέχετο.

Καταδιωκόμενος ὅμως ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ εὕρῃ ἄσυλον μήτε εἰς τὸ Ἄργος, μήτε εἰς τὴν Κέρκυραν, μήτε εἰς τὸν Ἄδμητον, τὸν τότε βασιλέα τῆς Ἠπείρου μας, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν ἀσπονδότερον ἐχθρόν του, τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν.

Τοιουτοτρόπως ἐπαλήθευσαν οἱ λόγοι τοῦ πατρός του, διότι ὄχι μόνον παρημελήθη, ὡς παραμελοῦνται τὰ παλαιὰ σκάφη, ἀλλὰ καὶ ὡς ὕποπτος αἰσχρᾶς προδοσίας κατεδιώχθη ὑπὸ ἀχαρίστων καὶ φθονερῶν.

Ὀρθῶς δὲ καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς διδαχθεὶς ὑπὸ τῆς πείρας ἔλεγεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐσυνείθιζον νὰ βαρύνωνται εὐεργετούμενοι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, καὶ ὅτι ἐφέροντο πρὸς τοὺς πολιτικούς των ἄνδρας, καθὼς οἱ διαβάται φέρονται πρὸς τοὺς πλατάνους, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ ὑπεράφπισιν τῶν ὁποίων τρέχουν μὲν ἐν καιρῷ βροχῆς καὶ χει-

μῶνος, κατακόπτουν δὲ καὶ ἀφανίζουν αὐτοὺς ὅταν ἡ καλοκαιρία ἐπανέλθῃ.

Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, ἂν καὶ Ἀσιανὸς βάρβαρος, ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν μέγαν ἐχθρόν του· βασιλικώτατα δὲ ἐπεριποιήθη τὸν νικητὴν τῆς Περσίας, παραχωρήσας πρὸς αὐτὸν τὰ εἰσοδήματα τριῶν πόλεων ὅπως ζῇ ἀνέτως μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Εὐχήθη δὲ ἀπὸ καρδίας ὥστε ὁ θεὸς τοῦ σκότους, ὁ Ἀριμάνιος τῶν Περσῶν, νὰ τυφλώνῃ τοὺς Ἕλληνας πάντοτε ὅπως ἀποδιώκωσι μακρὰν τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἀρίστους αὐτῶν. Τρομερὰ κατάρα! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ ἀπονδότερος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος ἠδύνατο κατ' αὐτῆς νὰ προφέρῃ. Εἴθε νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ ποτέ!

Λέγεται δὲ ὅτι ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐξηκολούθησεν ἐπί τινα καιρὸν τιμῶν καὶ εὐεργετῶν τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπροσκάλεσεν ἐπὶ τέλους αὐτὸν νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς οὔτε μνησίκακος ἦτον, οὔτε ἐγωϊστὴς καὶ φίλαυτος, ἀλλὰ τῆς πατρίδος τέκνον φιλότιμον.

Ἐν τούτοις, ἐὰν παρήκουεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως, ἤθελεν ἀναφανῇ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ εὐεργέτου του· ἀλλὰ τὸ θηριῶδες ἐλάττωμα τῆς ἀγνωμοσύνης δὲν μολύνει τὰς εὐγενεῖς καρδίας, ἡ δὲ καρδία τοῦ Θεμιστοκλέους ἦτο βεβαίως εὐγενής.

Ἂν δὲ ὑπακούων εἰς τὸν βασιλέα ἐκίνει ὅπλα κατὰ τῆς μητρός του Ἑλλάδος, ἤθελε θυσιάσει βεβαίως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν του, ἐνῷ τὴν τιμὴν καὶ τὴν πατρίδα του ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον ἠγάπα.

Ἐντὸς τοῦ σκληροῦ τούτου διλήμματος εὑρεθεὶς ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησεν, ὡς λέγουν τινές, ν' ἀποθάνῃ

πίνων φαρμάκιον, παρὰ ν' ἀναφανῇ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἢ ἄτιμος ἐνώπιον τῆς πατρίδος του.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας μαθὼν τὸν θάνατόν του ἐθαύμασε τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετανοήσαντες, ἂν καὶ ἀργά, τῷ ἀνήγειραν τάφον εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος.

Μάθετε καὶ σεῖς, παιδία μου, μᾶς ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ν' ἀγαπᾶτε καὶ νὰ σέβεσθε τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν σας ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ κοινωνική σας θέσις, τὸ ἐπάγγελμά σας, ἡ τέχνη σας, τὸ ἐργόχειρόν σας. Μὴ καταδεχθῆτε ποτέ, μήτε διὰ μίαν στιγμήν, νὰ γίνητε ἄτιμοι δι' ὁποιανδήποτε αἰτίαν. Ἐνώπιον τῆς τιμῆς σας τὸ πᾶν προθύμως θυσιάζετε, καὶ κέρδη καὶ πλούτη καὶ δόξας καὶ ἐξουσίαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν σας, ἂν τυχὸν ἀπαιτηθῇ καὶ αὐτὴ ὡς ἀντάλλαγμα τῆς τιμῆς σας.

Ἀλλ' ἄν, ὃ μὴ γένοιτο, ἡ ἀτιμία δὲν σᾶς τρομάζῃ, ἂν ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψις δὲν ἦναι τὰ πολυτιμότερα τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν σας, παύσατε τοῦ νὰ λέγεσθε ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων, καὶ ὀνομασθῆτε ἄτιμοι δοῦλοι ἀτίμων τυράννων.

Ἐὰν τυχόν, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς σας δὲν ὁδηγῆσθε ἀπὸ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ φιλοτιμίαν, ἀλλὰ τυφλωμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης ἢ τοῦ κέρδους δὲν διακρίνετε τὰ δίκαια ἀπὸ τὰ ἄδικα, τὰ ἔντιμα ἀπὸ τὰ ἄτιμα, ἐστὲ βέβαιοι ὅτι ἢ θέλετε ζήσει καὶ ἀποθάνει ἄτιμοι, ἢ θέλετε ἀπολαύσει τὴν μαύρην δόξαν τοῦ Ἡροστράτου.

Μετά τινα διακοπὴν ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην ποῖος ἦτον ὁ Ἡρόστρατος. Ὁ δὲ Γεροστάθης, ἴσως διὰ ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον, διότι μετὰ πολλῆς ζωηρότητος μᾶς εἶπε τὰ ἀνωτέρω, παρεκάλεσε τὸν διδάσκαλον νὰ μᾶς διηγηθῇ τὰ

περὶ Ἡροστράτου. Προθύμως δὲ ὁ διδάσκαλος μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ο ΗΡΟΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ.

—Εἰς τὴν Ἔφεσον, πόλιν Ἑλληνικὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὑπῆρχε λαμπρότατος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν ὁποῖον ὅλος ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς κόσμος ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἐξαισίαν καλλονήν του, καὶ ἐθεώρει ὡς ἓν ἐκ τῶν θαυμάτων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 356 πρὸ Χριστοῦ, τὴν ἰδίαν νύκτα καθ' ἣν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁ ναὸς αὐτὸς τῆς Ἀρτέμιδος κατεκάη. Τὸν κατέκαυσε δὲ Ἐφέσιός τις Ἡρόστρατος καλούμενος, διότι, ὡς ὁ ἴδιος ὡμολόγησε, φλεγόμενος ἀπὸ δοξομανίαν ἠθέλησε διὰ τῆς πυρπολήσεως ταύτης ν' ἀπαθανατίσῃ τὸ ὄνομά του.

Ἐδῶ ὁ διδάσκαλος ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του· ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς·

—Ὅσάκις, παιδία μου, ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ δὲν κανονίζουν, δὲν χαλινόνουν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης, ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἀποκαθίσταται πάθος ὀλέθριον, τὸ ὁποῖον τυφλὸν καὶ μανιακὸν ἀναδεικνύει τὸν πάσχοντα αὐτό· ὅθεν καὶ δοξομανία ὠνομάσθη τὸ τρομερὸν αὐτὸ πάθος.

Τυφλὸς λοιπὸν καὶ μανιακὸς ὁ Ἡρόστρατος δὲν ἐσκέφθη ὅτι διὰ τῆς κακουργίας του ταύτης, οὐχὶ εἰς δόξαν ἀλλ' εἰς αἰώνιον ἀτιμίαν ἐπρόκειτο νὰ παραδώσῃ τὸ ἀποτρόπαιον καὶ μισητὸν ὄνομά του.

Εἰς τοιαύτην δὲ αἰώνιον ἀτιμίαν κατεδικάσθη καὶ ὁ Σπαρτιάτης Παυσανίας, ὁ νικητὴς τῶν Πλαταιῶν, κατακυριευθεὶς δυστυχῶς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς δόξης καὶ τῶν χρημάτων. Μὲ λύπην μου δὲ θέλω σᾶς διηγηθῆ ὀλίγα περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδητε τὴν αἰσχρότητα τῆς δοξομανίας, καὶ

διὰ νὰ συγκρίνετε τὸν ἄτιμον θάνατον αὐτοῦ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΠΛΑΤΑΙΩΝ, ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ.

Μετὰ τὴν ἔνδοξον ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ὁ Ξέρξης φυγὼν εἰς τὴν Ἀσίαν κατῃσχυμμένος, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγόν του Μαρδόνιον ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων χιλιάδων στρατοῦ, ὅπως δι' αὐτῶν καθυποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Μαρδόνιος, γνωρίζων ἤδη τὴν γενναιότητα καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν Ἑλλήνων, πρὶν ἢ δοκιμάσῃ καὶ πάλιν τὴν τύχην τῶν Περσικῶν ὅπλων, ἐπροσπάθησε διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων, διὰ δωροδοκιῶν, διὰ κολακειῶν καὶ δι' ἀπειλῶν νὰ κατορθώσῃ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα τῶν Ἀθηναίων.

Ἀλλ' οἱ φιλοπάτριδες καὶ φιλελεύθεροι Ἀθηναῖοι κατεφρόνησαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις, καὶ τὰς κολακείας, καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Μαρδονίου. Ἓν ἔτος δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος εἰς τὰς Πλαταιάς, πόλιν τῆς Βοιωτίας, συνεκροτήθη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Περσῶν μάχη φονικωτάτη, καθ' ἣν καὶ ὁ στρατηγὸς Μαρδόνιος ἐφονεύθη, καὶ ὅλος σχεδὸν ὁ Περσικὸς στρατὸς κατεστράφη· μόνον δὲ τρεῖς χιλιάδες ἐκ τῶν τριακοσίων ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσιν, ὅπως φέρωσι τὴν θλιβερὰν εἴδησιν τῆς καταστροφῆς των εἰς τὴν Περσίαν.

Στρατηγὸς τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ εἰς τὴν ἔνδοξον ταύτην μάχην ἦτον ὁ Ἀριστείδης. Τῶν δὲ Σπαρτιατῶν στρατηγός, καὶ συγχρόνως ἀρχιστράτηγος ὅλων τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς Πλαταιάς, ἦτον ὁ Σπαρτιάτης Παυσανίας.

Ἀλλὰ καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέ-

ρων, ἡ ἀνδρία μόνη, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς, δὲν σώζει τὰ ἔθνη. Ἡ ἀνδρία τῶν Ἑλλήνων μόνη δὲν ἤθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰς Πλαταιάς, ἂν πάλιν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Ἀριστείδου δὲν συνετέλουν εἰς τὴν σωτηρίαν ταύτην.

Πρὸ τῆς μάχης πεισματώδης φιλονεικία ἠγέρθη μεταξὺ Τεγεατῶν καὶ Ἀθηναίων περὶ τῆς θέσεως τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Τεγεᾶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπῄτουν. Ὀλεθριώτατα δὲ ἀποτελέσματα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸ μέλλον ἠδύναντο νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς φιλονεικίας ταύτης, ἂν ὁ ἔμφρων καὶ ἀληθῶς φιλόπατρις στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Ἀριστείδης δὲν ἐπαρουσιάζετο ἐν τῷ μέσῳ κηρύττων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θέλουν δεχθῇ εὐχαρίστως ὁποιανδήποτε θέσιν καὶ ἂν τοῖς δώσωσι, διότι δὲν περιμένουν νὰ τιμηθῶσιν ἀπὸ τὴν θέσιν, ἀλλ' αὐτοὶ θέλουν τιμήσει ταύτην, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι. Τοιουτοτρόπως ἡ φιλονεικία ἔπαυσεν, ἡ ὁμόνοια ἐπανῆλθε, καὶ ἐπομένως ἡ νίκη ἐστεφάνωσε τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ ἐπεσφράγισε τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Παυσανίας, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου μεταβὰς εἰς τὸ Βυζάντιον, κατεχόμενον τότε ὑπὸ Περσικῆς φρουρᾶς, ἐπολιόρκησε καὶ ἐκυρίευσεν αὐτό, προσθέσας οὕτως εἰς τὰ πλούσια Περσικὰ λάφυρα, τὰ ὁποῖα εἰς τὰς Πλαταιὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μαρδονίου ἔλαβεν, ἄλλα πολὺ πλουσιώτερα καὶ περισσότερα, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ Βυζάντιον εὗρεν.

Ἀλλὰ τὰ πλούτη καὶ ἡ δόξα, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τυφλόνουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἀδυνάτους νόας, καὶ διαφθείρουν τὰς ποταπὰς καὶ ἀγενεῖς καρδίας. Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν Πλαταιῶν καὶ τὰ πλούσια λάφυρα ἐτύφλωσαν καὶ διέφθειραν καὶ τὸν Παυσανίαν. Καθὼς δὲ ὁ μεθυσμένος

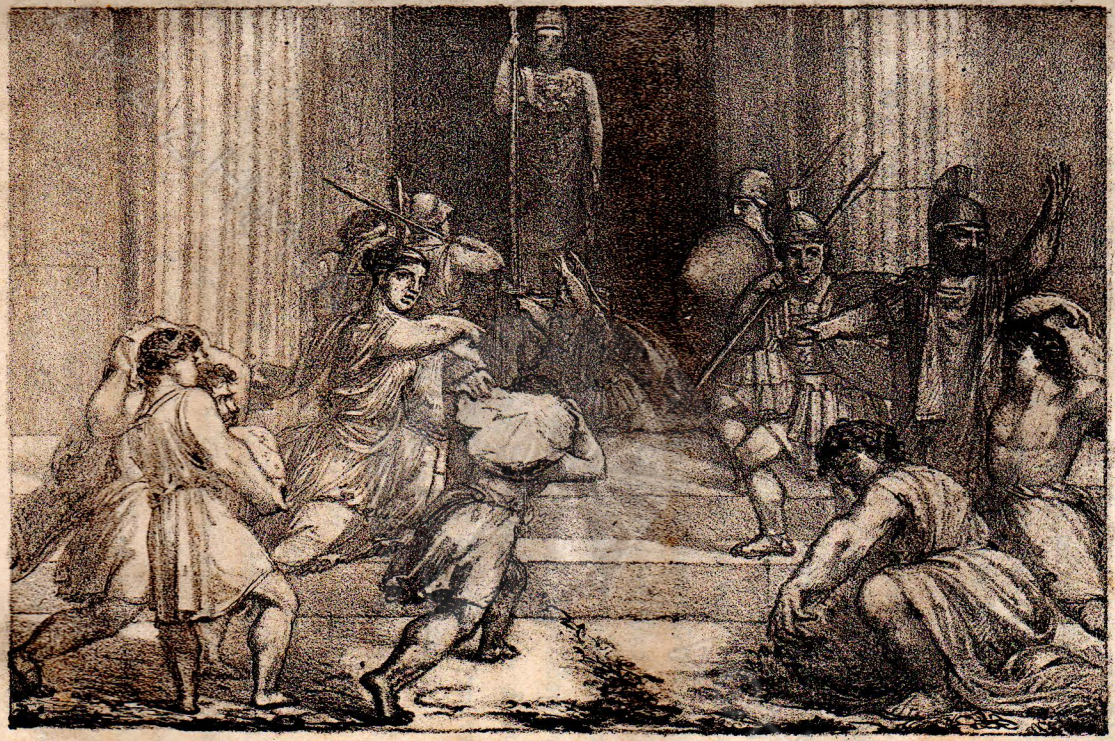

Ἡ μητέρα τοῦ Παυσανίου κατὰ τοῦ προδότου γιοῦ της

δὲν χορταίνει οἶνον, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ δοξομανὴς καὶ πλουτομανὴς Παυσανίας, μὴ χορταίνων δόξαν καὶ πλούτη, κατήντησε χάριν αὐτῶν νὰ καύσῃ ὄχι μόνον ἕνα ναὸν, ὡς ὁ Ἡρόστρατος, ἀλλὰ ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, προδίδων αὐτὴν αἰσχρῶς καὶ ὑποδουλόνων ὑπὸ τὸν βάρβαρον ζυγὸν τοῦ Ξέρξου.

Ὄχι! παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔσφαλα εἰπὼν ὅτι ὁ Παυσανίας ἠθέλησε νὰ καύσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα· ὄχι! προδίδων καὶ ὑποδουλόνων αὐτὴν εἰς τοὺς βαρβάρους ἠθέλησε νὰ πράξῃ αἰσχρουργίαν ἀσυγκρίτως μεγαλητέραν τῆς πυρκαϊᾶς· διότι ἂν ἐκαίοντο οἱ ναοὶ καὶ αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος εὐκόλως ἠδύναντο ν' ἀνακτισθῶσιν, ὡς ἀνεκτίσθη ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος πυρποληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου, ὡς ἀνεκτίσθη καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν πυρποληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ξέρξου. Ἀλλ' ἐὰν ἡ Ἑλλὰς προδιδομένη ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ὑπεδουλόνετο, δυσκόλως ἤθελεν ἀνακτήσει τὴν ἐλευθερίαν της, καὶ ἀπόδειξις τῆς δυσκολίας ταύτης εἶναι ἡ τετρακοσίων ἐτῶν πολυπαθὴς δουλεία μας.

Βαθέως ἐστέναξε τότε ὁ ἀγαθὸς γέρων· μετά τινα δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του ὡς ἐφεξῆς·

Εὐτυχῶς αἱ προδοτικαὶ προτάσεις τοῦ Παυσανίου πρὸς τὸν Ξέρξην ἀνεκαλύφθησαν ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του· ἀλλ' ὅτε ἐπρόκειτο νὰ συλλάβωσι καὶ φυλακίσωσιν αὐτὸν διὰ νὰ τὸν δικάσωσιν ὡς προδότην τῆς πατρίδος, προφθάσας κατέφυγεν ἐντὸς τοῦ ἐν Σπάρτῃ ναοῦ τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς. Ἦτο δὲ θρησκευτικῶς ἀπηγορευμένον παρὰ τοῖς Ἕλλησι νὰ συλλαμβάνωσιν ἄνθρωπον καταφυγόντα ἐντὸς ναοῦ.

Ἐπομένως οἱ Σπαρτιᾶται, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ προδότου, μὴ δυνάμενοι νὰ συλλάβωσιν αὐτόν, ἀπεφάσισαν νὰ τοιχίσωσι τὴν θύραν τοῦ ναοῦ

ὅπως ἐντὸς αὐτοῦ ἀποθάνῃ τῆς πείνης ὁ ἀπὸ ἄπληστον πεῖναν πλούτου καὶ δόξης κυριευθεὶς Παυσανίας.

Λέγεται δὲ ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Παυσανίου ἔθεσεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τοῦ προδότου υἱοῦ της, αἰσχυνομένη διότι ἐγέννησε τέκνον ἀνάξιον τῆς Σπάρτης.

Τοιουτοτρόπως ὁ προδότης Παυσανίας ἀπέθανε θάνατον ὀδυνηρὸν καὶ ἐπονειδιστον, ἄξιον τῆς αἰσχρᾶς διαγωγῆς του.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης τὰ ἑξῆς· — Συγκρίνατε τώρα, τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους μὲ τὸν θάνατον τοῦ Παυσανίου· συγκρίνατε τὴν εὐγενῆ φιλοτιμίαν, τὴν ἀμνησικακίαν καὶ τὸ ἀφιλέκδικον τοῦ πρώτου μὲ τὴν δοξομανίαν καὶ προδοτικὴν διαγωγὴν τοῦ δευτέρου· συγκρίνατε ἐπὶ τέλους τὴν αἰωνίαν δόξαν, ἥτις θέλει περικαλύπτει τὸ λαμπρὸν ὄνομα τοῦ Θεμιστοκλέους, μὲ τὸ αἰώνιον αἶσχος τὸ ὁποῖον θέλει συνοδεύει τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομα τοῦ Παυσανίου, καὶ ἐπομένως ἐναγκαλισθῆτε καὶ σεῖς τὴν ἔμφρονα καὶ ἐνάρετον φιλοτιμίαν ἥτις ἐδόξασε τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ ἀποφύγετε τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν πλουτομανίαν αἵτινες κατήσχυναν τὸν Παυσανίαν.

Οὐδεμία κακία, οὐδὲν αἰσχρὸν πάθος, οὐδὲ ἡ δοξομανία ἐπομένως καὶ ἡ πλουτομανία ἤθελον μολύνει, παιδία μου, τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἂν πάντες ἐσέβοντο καὶ ἠκολούθουν τὸ «Μηδὲν ἄγαν,» τὸ «Πᾶν μέτρον ἄριστον,» καὶ τὸ «Γνῶθι σαυτόν.» Δι' αὐτῶν λοιπὸν κανονίζετε ὅλας τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας σας, καὶ τότε ἡ εὐτυχία σας θέλει εἶσθαι βεβαία, καὶ ἡ φίλη πατρίς σας θέλει εὐδαιμονεῖ.

Διὰ τῶν σωτηρίων δὲ τούτων παραγγελμάτων μᾶς ἀπεχαιρέτησε καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρων, προσθέσας κατὰ τὸ σύνηθες καὶ τὸν ἀκόλουθον στίχον·

«Ὁ φιλότιμος ἂς ἔχῃ τὴν φιλτάτην του τιμὴν
Ὅπλον κατὰ τῆς κακίας, κέντρον πρὸς τὴν ἀρετήν.

Ξ.

—ooo—

Η ΟΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

« Τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν. »

(Κλεάνθους.)

Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου ὁ μὲν Κωνσταντῖνος, υἱὸς πτωχοῦ ὁπλοποιοῦ, διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν καὶ ἄκραν ἐπιμέλειάν του, ὁ δὲ Ἀθανάσιος, υἱὸς ἑνὸς ἐκ τῶν ἀγραμμάτων προϋχόντων τῆς κωμοπόλεως, διεκρίνετο διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἀποστροφήν του, καὶ διὰ τὴν ἄκραν ἀπροσεξίαν καὶ ἀμέλειαν περὶ τὰ μαθήματά του.

Πολλάκις οἱ διδάσκαλοι ἐσυμβούλευσαν, ἐπέπληξαν καὶ ἐτιμώρησαν τὸν Ἀθανάσιον διὰ τὴν ἀμέλειάν του, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην.

Οἱ γονεῖς του, ἂν καὶ ἀμαθεῖς, συναισθανόμενοι ὅμως τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, δὲν ἔπαυον προτρέποντες τὸν υἱόν των εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μάθησιν· ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ἀθανάσιος ἐξηκολούθει κωφεύων.

Οἱ διδάσκαλοι ἀπελπισθέντες ἐπὶ τέλους ἐπρότειναν εἰς τὸν Γεροστάθην τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποπομπὴν τοῦ ἀμελοῦς Ἀθανασίου, διότι ὄχι μόνον αὐτὸς δὲν ὠφελεῖτο, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ κακοῦ παραδείγματός του ἠδύνατο καὶ ἄλλους τῶν μαθητῶν νὰ βλάψῃ, καθ' ὅσον δυστυχῶς οἱ ἄπειροι νέοι πολὺ εὐκολώτερα μιμοῦνται τὰ κακὰ παρὰ τὰ καλὰ παραδείγματα.

Ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀπελπισθῆ· « ἀπαιτεῖται ἔλεγεν ἐ π ι μ ο ν ὴ καὶ σ τ α θ ε ρ ὰ θ έ λ η σ ι ς

πρὸς ἐπιτυχίαν ἔργου τινὸς ἀγαθοῦ.» Ἔργον δὲ ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον ἐθεώρει νὰ σώσῃ τὸν νέον Ἀθανάσιον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχουν ὅσοι, στερούμενοι τὸ γλυκύτατον φῶς τῆς μαθήσεως, κυλίονται ἐντὸς τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας.

Πρὶν λοιπὸν παραδεχθῇ ὁ Γεροστάθης τὴν περὶ ἀποπομπῆς τοῦ Ἀθανασίου πρότασιν τῶν διδασκάλων, ἠθέλησε νὰ προσπαθήσῃ καὶ διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν μετὰ τῶν γραμμάτων συμφιλίωσιν αὐτοῦ.

ΑΙ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΙ.

Ἐπροσκάλεσεν ὁ Γεροστάθης Κυριακήν τινα ὅλους τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ, ὡς εἶπεν, εἰκονογραφίας τινὰς ὡραίας καὶ εἰς ἄκρον διασκεδαστικάς, τὰς ὁποίας κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἶχε λάβει ἐκ Τεργέστης.

Ὅλοι δὲ προθύμως ἐτρέξαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος· μεταξὺ δὲ τῶν πρώτων οἵτινες ἔφθασαν, ἦτο καὶ ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος, ὅστις ἂν καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν μάθησιν, ἐγαργαλίσθη ἀκούσας ὅτι αἱ εἰκονογραφίαι τὰς ὁποίας ἐπρόκειτο νὰ ἴδωμεν ἦσαν ὡραῖαι καὶ διασκεδαστικαί.

Ἀφοῦ ἐκαθήσαμεν ἅπαντες περὶ τὴν μεγάλην τράπεζαν τοῦ γέροντος, ἤρχισε νὰ μᾶς δεικνύῃ περιέργους τῳόντι εἰκόνας ἀνθρώπων ἀγρίων, διαφόρων εἰδῶν καὶ χρωμάτων, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ὁ Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε ποῦ εἶναι ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν ὅτι εἶναι μέρη μεγάλα τῆς γῆς, τῶν ὁποίων καὶ τοὺς κατοίκους, καὶ τὰ προϊόντα, καὶ τὸ κλίμα, καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ τὰ ὄρη,

καὶ τὰς πόλεις θέλει μάθει, ἐὰν σπουδάσῃ τὸ ὡραῖον καὶ τερπνὸν μάθημα τῆς γεωγραφίας.

— Εἶναι τερπνότατον καὶ διασκεδαστικώτατον τῷ ὄντι, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τὸ μάθημα τοῦτο, διότι ὅστις σπουδάζει αὐτό, ἐνῷ μένει ἐντὸς τοῦ σχολείου του, δύναται νὰ ταξειδεύῃ ἐπὶ ὅλης τῆς γῆς, βλέπων καὶ μανθάνων τὰ διάφορα μέρη αὐτῆς, τὰ διάφορα ἔθνη, τὰ ὁποῖα τὴν κατοικοῦν, τὰς διαφόρους πόλεις καὶ τόσα ἄλλα περίεργα καὶ ὠφέλιμα.

Ἀλλ' οἱ ἄγριοι αὐτοί, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, δεικνύων τὰς εἰκόνας των πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, οὔτε τὸ μάθημα τῆς γεωγραφίας, οὔτε κἀνὲν ἄλλο μάθημα σπουδάζουν· ὄντες δὲ ὅλως ἀγράμματοι καὶ ἀπαίδευτοι οὔτε γνώσεις ὠφελίμους ἔχουν, οὔτε ἤθη καλά, οὔτε πολιτισμόν, οὔτε εὐτυχίαν· καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάζονται ἄγριοι, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία. Καὶ ἡμεῖς, φίλε Ἀθανάσιε, ἠθέλομεν εἶσθαι ἄγριοι ὡς αὐτοί, καὶ ὡς τὰ ἄγρια ζῶα, ἐὰν δὲν εἴχομεν βιβλία, διδασκάλους, σχολεῖα, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸν νοῦν φωτίζομεν καὶ τὴν καρδίαν ἐξημερόνομεν, καὶ τὸν βίον μας οὕτω πολιτίζομεν καὶ ἐξευγενίζομεν.

Μετὰ τὰς εἰκόνας τῶν διαφόρων κατοίκων τῆς γῆς μᾶς ἔδειξεν ὁ γέρων εἰκονογραφίας διαφόρων μεταλλείων, καὶ εἰκόνας χρωματισμένας διαφόρων μετάλλων καὶ ἄλλων προϊόντων, τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐξάγουν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς· μᾶς εἶπε δὲ ὅτι περὶ ὅλων αὐτῶν διαπραγματεύεται ἡ ὀρυκτολογία, μάθημα ἐπίσης ὡραῖον καὶ τερπνότατον.

Μεταξὺ τῶν εἰκονογραφιῶν τούτων ὑπῆρχε μία παριστάνουσα ἀνθρακωρυχεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήγοντο ἄνθρακες μεταλλικοί. Πλησίον δὲ αὐτῆς ἴδομεν καὶ ἄλλην παριστάνουσαν τοποθεσίαν τινὰ εἰς τὴν Βρασιλίαν τῆς Ἀμερικῆς,

ὅπου διάφοροι μαῦροι ἐφαίνοντο καταγινόμενοι πρὸς ἀνεύρεσιν ἀδαμάντων.

Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν εἰκόνων λαβὼν ἀφορμὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐξήγησεν ὅτι ὁ μαῦρος ἄνθραξ καὶ ὁ λαμπρὸς ἀδάμας εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα, διότι ἡ χημεία ἀπέδειξεν ὅτι τὰ αὐτὰ συστατικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν ἄνθρακα, ἀποτελοῦν καὶ τὸν ἀδάμαντα. Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι ἂν οἱ χημικοὶ ἠδύναντο ποτὲ νὰ εὕρωσι τρόπον, δι' οὗ νὰ κρυσταλλόνωσι τοὺς ἄνθρακας, ἤθελον μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς ἀληθεῖς ἀδάμαντας. Ἐν τούτοις, μᾶς εἶπε, μόνον ἡ φύσις ἔχει τὴν δύναμιν ταύτην· ἀλλὰ καθὼς μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς μυστηριωδῶς κρυσταλλόνονται οἱ μαῦροι ἄνθρακες, καὶ εἰς λαμπροὺς καὶ πολυτίμους ἀδάμαντας μεταβάλλονται, τοιουτοτρόπως μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς καλῆς παιδείας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς καθαρίζονται, ἐξευγενίζονται καὶ λαμπρύνονται αἱ μαῦραι καὶ ἀπαίδευτοι ψυχαί. Εὔχομαι δὲ ὥστε καὶ σεῖς, φίλοι μου, διὰ τῆς φιλομαθείας καὶ ἐπιμελείας σας φωτίζοντες τὸν νοῦν καὶ βελτιόνοντες τὴν καρδίαν, νὰ κατασταθῆτε μίαν ἡμέραν λαμπροὶ ἀδάμαντες καὶ στολισμοὶ τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος.

Ἀκολούθως μᾶς ἐπαρουσίασεν εἰκονογραφίας ζώων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα δὲν ἐγνωρίζομεν· μᾶς ἔδειξε δὲ καὶ εἰκόνας σκελετῶν διαφόρων μεγάλων ζώων, τὰ ὁποῖα, εἶπεν ὅτι ἔπαυσαν πρὸ χρόνων νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅτι οἱ ζωολόγοι ὀνομάζουν αὐτὰ προκαταλυσμάτα. Ἴδομεν δὲ καὶ εἰκόνας περιέργων καὶ κομψοτάτων φωλεῶν, τὰς ὁποίας διάφορα πτηνὰ κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἐπιτηδειότητα καὶ χάριν.

Ὁ δὲ γέρων μᾶς ἐδιηγήθη τότε διαφόρους περιέργους ἰδιότητας τῶν ζώων, καὶ ἰδίως πῶς οἱ κάστορες κτίζουν τοὺς διπάτους οἴκους των, κόπτοντες διὰ τῶν ὀδόν-

των τοὺς ἀναγκαίους στύλους, τοὺς ὁποίους ἔπειτα ἐμπήγουν εἰς τὴν γῆν, κτυπῶντες αὐτοὺς διὰ τῶν οὐρῶν των, πῶς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἰσομετρίαν τὰ ἑξάγωνα κήρινα δωμάτιά των, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐναποθέτουν τὸ μέλι των, πῶς τὴν αἴθουσαν τῆς βασιλίσσης των κατασκευάζουν εὐρυχωροτέραν ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ πῶς συνεννοούμεναι διαμοιράζουν τὴν ἐργασίαν των, ὥστε ἐνῷ αἱ μὲν ἐργάζονται ἐντὸς τῆς κυψέλης, ἄλλαι δὲ ἐξερχόμεναι συνάζουν καὶ φέρουν τροφὴν πρὸς τὰς ἐργαζομένας.

Ὅτε δὲ ἡμεῖς ἐθαυμάζομεν ἀκούοντες ταῦτα πάντα, ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς·

— Ἀξιοθαύμαστα εἶναι τῳόντι, παιδία μου, τὰ ἔργα τῶν διαφόρων ζώων καὶ πτηνῶν· ἀλλὰ τὰ ἔργα των ταῦτα, ὁποῖα ἦσαν πρὸ ἑκατὸν καὶ πρὸ χιλίων ἐτῶν, τὰ αὐτὰ εἶναι καὶ σήμερον, τὰ αὐτὰ δὲ θέλουν εἶσθαι καὶ πάντοτε. Οὐδεμία διαφορά, οὐδεμία βελτίωσις, οὐδεμία τελειοποίησις, οὐδεμία πρόοδος παρατηρεῖται εἰς τὰ ἔργα τῶν ζώων· ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος, προικισμένος μὲ νοῦν ἐπιδεκτικὸν ἀναπτύξεως, καθ' ἡμέραν δύναται νὰ βελτιόνῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα του. Ἰδοὺ ἡ μεγίστη καὶ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων· ὁ μὲν λογικὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐπιδεκτικὸς προόδου, τὰ δὲ ἄλογα ζῶα εἶναι στάσιμα· ἀλλ' ἡ ἀνθρώπινος πρόοδος μόνον διὰ τῆς μελέτης, διὰ τῆς ἐπιμελείας, διὰ τῆς μαθήσεως, διὰ τῆς παιδείας καὶ διὰ τῶν κόπων ἀποκτᾶται. Ὅστις λοιπὸν ἀποστρέφεται τὰ μέσα ταῦτα τῆς προόδου, ἐξ ἀνάγκης θέλει μείνει ζῶον στάσιμον καὶ δυστυχές.

Μετὰ ταῦτα ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐπαρουσίασεν εἰκόνας ἱστορικάς, παριστανούσας συμβεβηκότα ἔνδοξα τῆς Ἑλληνικῆς, Ῥωμαϊκῆς καὶ νεωτέρας ἱστορίας, προσέτι δὲ καὶ εἰκονογραφίας προτομῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Τότε δὲ μᾶς ἐξέθεσε πόσον διασκεδαστική, ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος εἶναι ἡ σπουδὴ τῆς ἱ σ τ ο ρ ί α ς, ἥτις μᾶς διδάσκει πῶς τὰ ἔθνη αὐξάνουν, εὐτυχοῦν καὶ λαμπρύνονται, καὶ πῶς ἀφ' ἑτέρου μαραίνονται, πίπτουν καὶ ἐξαφανίζονται. Φιλάνθρωπος καὶ εὐεργετικὸς εἶναι τῷ ὄντι ἡ ἀποστολὴ τῆς ἱστορίας, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, διότι αὐτὴ ἀποκαλύπτει τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ μέλλοντος.

Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι οὔτε ἱστορικάς, οὔτε ἄλλας ὠφελίμους γνώσεις θέλομεν δυνηθῆ ν' ἀποκτήσωμεν, ἂν προηγουμένως δὲν προμηθευθῶμεν τὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτῶνται αἱ γνώσεις, δηλαδὴ ἂν δὲν μάθωμεν γ λ ώ σ σ α ς.

Ἰδίως δὲ μᾶς ἐσύστησε τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῆς προγονικῆς ἡμῶν γλώσσης, διότι αὕτη θέλει μᾶς διευκολύνει πολὺ τὴν σπουδὴν ὅλων τῶν ἄλλων γλωσσῶν. Ἐκτὸς τούτου, μᾶς εἶπεν, ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ ὡραιοτέρα, ἡ πλουσιωτέρα, ἡ ἁρμονικωτέρα γλῶσσα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἐνδόξων προγόνων μας τὰ ὡραιότερα ποιήματα, αἱ διδακτικώτεραι ἱστορίαι, οἱ εὐγλωττότεροι λόγοι, ἡ ὑψηλοτέρα φιλοσοφία καὶ αἱ σοφώτεραι πρακτικαὶ συμβουλαί. Οὐδεὶς Γερμανός, Γάλλος, Ἄγγλος, Ἰταλὸς ἢ Ἀμερικανός, ὅστις πρόκειται ν' ἀποκτήσῃ ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν, δὲν παραμελεῖ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ὁποῖον δὲ αἶσχος ἤθελεν εἶσθαι εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν ἠθέλομεν ποτὲ παραμελήσει τὴν μητρικήν μας αὐτὴν γλῶσσαν.

Εἶναι ἀληθὲς, μᾶς ἐπρόσθεσεν, ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς, καθὼς καὶ πάσης ἄλλης γλώσσης, εἶναι κατ' ἀρχὰς ξηρὰ καὶ κοπώδης· οὐδεμίαν διασκέδασιν βεβαίως προξενοῦν τῆς γραμματικῆς οἱ κανόνες καὶ τῶν λεξικῶν ἡ φυλλολογία· ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε τὸ ῥητὸν ἑνὸς τῶν ἀρχαίων μας,

νομίζω τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅτι· ὅσον πικραὶ εἶναι αἱ ρίζαι τῆς παιδείας, ἄλλο τόσον γλυκεῖς εἶναι οἱ καρποί της.

Ἐὰν λοιπόν, σπουδάζοντες τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰς ἄλλας γλώσσας, ἔχετε πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς γλυκυτάτους καρποὺς τοὺς ὁποίους θέλετε γευθῆ μετὰ τὴν μάθησιν τῶν γλωσσῶν τούτων, εὐχαρίστως καὶ μὲ καρτερίαν θέλετε ὑποφέρει καὶ τῆς γραμματικῆς τὴν ἀηδίαν καὶ τοῦ λεξικοῦ τὸν κόπον, καθὼς εὐχαρίστως πίνετε τὸ πικρὸν ἰατρικόν, διὰ ν' ἀπολαύσετε τὴν ὑγείαν σας, καθὼς εὐχαρίστως περιπατεῖτε δρόμον στενὸν καὶ δύσβατον, διὰ νὰ φθάσετε εἰς ἀνθηρὸν καὶ τερπνόν τινα κῆπον.

Εὐτυχεῖς ὅσοι, κάτοχοι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, γνωρίζουσι δι' αὐτῆς τὰς θείας καλλονὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ τὰ ἀμάραντα κάλλη τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυίας.

Προσπαθήσατε λοιπὸν νὰ συνοικειωθῆτε καὶ σεῖς, παιδία μου, μὲ τὴν θείαν αὐτὴν γλῶσσαν, διότι δι' αὐτῆς καὶ χριστιανοὶ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι θέλετε μορφωθῆ, καὶ ἀπόγονοι ἄξιοι τῶν προγόνων σας θέλετε ἀναφανῆ.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ἐξηκολουθήσαμεν φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας του· ἐθαυμάζομεν δέ τινας ἐξ αὐτῶν, αἵτινες παρίστανον ἀγάλματα Ἑλληνικὰ ἀρχαῖα, σωζόμενα εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης.

— Πόσον περισσότερον, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ἠθέλετε θαυμάσει τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν τῶν προγόνων μας, ἂν ἐβλέπετε εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης αὐτὰ τὰ πρωτότυπα μαρμάρινα ἀγάλματά των, τὰ ὁποῖα μέχρι τῆς σήμερον θεωροῦνται ὡς τὰ ἀριστουργήματα τῆς γλυπτικῆς τέχνης, διότι οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε ἐκ τῶν νεωτέρων τεχνιτῶν ἠμπόρεσε νὰ πλησιάσῃ τὴν τελειότητα τοῦ κάλλους των.

Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγάλματα, πρὶν ἐπισύρωσι τὸν θαυ-

μασμὸν τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἦσαν κρυμμένα ἐντὸς τῶν λατομείων τῆς Πάρου ἢ τῆς Πεντέλης, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐντὸς χονδρῶν καὶ ἀμόρφων τμημάτων μαρμάρου. Ὁ δὲ Φειδίας, ὁ Πραξιτέλης καὶ οἱ ἄλλοι γλύπται ἀπεκάλυψαν αὐτὰ διὰ τῆς τέχνης των, ξέοντες καὶ ἀφαιροῦντες ἐπιτηδείως ὅλα τὰ τεμάχια τὰ ἀσχημίζοντα καὶ κατακαλύπτοντα τὰ ἀγάλματα ταῦτα.

Αὐτὸ τοῦτο πράττουν καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων. Διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς προσπαθοῦν νὰ μορφώσωσι καὶ νὰ ὡραίσωσι τὰς ἀμόρφους καὶ ἀκατεργάστους ψυχὰς τῶν ἀπαιδεύτων παιδίων. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριοι οἱ διδάσκαλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες δυνηθῶσι ν' ἀναδείξωσιν ἠθικὰ ἀριστουργήματα ἐφάμιλλα τῶν καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους!

Ἐνῷ ὁ Γεροστάθης ὡμίλει, ὁ Ἀθανάσιος ἐφαίνετο κατακόκκινος καὶ εἰς ἄκρον στενοχωρημένος, διότι ὡς ἐκ τῶν λόγων τοῦ γέροντος πάλη μεταξὺ φιλομαθείας καὶ ἀμελείας εἶχεν ἀρχίσει ἐντὸς τῆς καρδίας του, ὁ δὲ ἀγὼν αὐτὸς ἐπροξένει τὴν στενοχωρίαν του καὶ ἐκοκκίνιζε τὰς παρειάς του.

Ὁ δὲ συμμαθητής μας Κωνσταντῖνος ἔμενε προσηλωμένος ἐπί τινος εἰκονογραφίας· μελαγχολικὴ δὲ ἐφαίνετο ἡ φυσιογνωμία του, καὶ ἓν δάκρυ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς εἰκόνος, τὴν ὁποίαν ἔμπροσθέν του ἐκράτει.

— Τί ἔχεις, Κωνσταντῖνε, καὶ δακρύεις; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. Πρὸ ἱκανῶν ἤδη ἡμερῶν σὲ παρατηρῶ μελαγχολικὸν καὶ κατηφῆ, εἰπέ μοι τί ἔχεις;

Ἀλλ' ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἀπήντησεν εἰμὴ διὰ νέων δακρύων.

Ὁ Γεροστάθης ὑπέθεσεν ὅτι ἴσως ἐσυστέλλετο ὁ Κωνσταντῖνος νὰ ἐκφράσῃ ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν του τὴν

αἰτίαν τῆς λύπης του· ὅθεν ἐπροσκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ παρακείμενον ἰδιαίτερον δωμάτιόν του· ἡμεῖς δ' ἐμείναμεν μόνοι φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας, ἀλλ' ἐστενοχωρούμεθα μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωμεν τὰς Γαλλικὰς καὶ Ἰταλικὰς ἐξηγήσεις, αἵτινες κάτωθεν ἑκάστης εἰκόνος ἦσαν τυπωμέναι.

Μετ' ὀλίγα λεπτὰ ὁ Γεροστάθης μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἐπανῆλθον. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐφαίνετο τότε εὐχαριστημένος, καὶ ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς του ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν ὑγρῶν εἰσέτι ὀφθαλμῶν του.

Φαιδρὸς ἐπίσης καὶ εὐχαριστημένος ἐφαίνετο καὶ ὁ Γεροστάθης· ἡμεῖς δὲ περίεργοι ἐπεριμένομεν νὰ μάθωμεν τὴν αἰτίαν τῆς προτέρας λύπης καὶ τῆς αἰφνιδίας μεταβολῆς τοῦ φίλου μας Κωνσταντίνου.

Ὁ Γεροστάθης, λαβὼν τὴν προτέραν του θέσιν μᾶς εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς θέλει ὀνομάζει τὸν Κωνσταντῖνον Κ λ ε ά ν θ η ν.

— Καὶ διατί; τὸν ἠρωτήσαμεν. — Γνωρίζετε, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ποῖος ἦτον ὁ ἀρχαῖος Κλεάνθης; — Ὄχι, ἀπεκρίθημεν. — Θέλω λοιπὸν σᾶς διηγηθῆ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης, περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἰδῆτε ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος εἶναι ἄξιος ἐκείνου ἀπόγονος, καὶ ἐπομένως ἄξιος νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα ἐκείνου.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΦΡΕΑΝΤΑΗΣ.

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχὸς ἀλλὰ φιλομαθής, ἐπῆγεν εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας περὶ τὰ 250 ἔτη πρὸ Χριστοῦ διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος, ὅστις, ἐπειδὴ ἐδίδασκεν εἰς τὴν ποικίλην στοὰν τῶν Ἀθηνῶν, ἐπωνομάσθη Στωϊκός, ἡ δὲ φιλοσοφία του Στωϊκή.

Δέκα ἐννέα ὁλόκληρα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάν-

θης ἀκροαζόμενος μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου του Ζήνωνος.

Ὅλοι δὲ ἐγνώριζον ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσον πτωχός, ὥστε μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράζῃ χαρτίον (πάπυρον), ἔγραφεν ὅσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν ἐπὶ ὀστράκων καὶ ὠμοπλατῶν βωδίων.

Ἐνασχολούμενος δὲ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφαίνετο ἐργαζόμενός τι, ὅπως προμηθεύεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα χρήματα.

Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; Ποῖος τῷ ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἔκλεπτε; μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιαῦται ὑποψίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν τοῦ ὁποίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις καὶ ἐξέλεγξις τῶν ἀργῶν, ἐπροσκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὕποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῇ τόσα ἔτη ἄνευ ἐργασίας τινός.

Ὁ Κλεάνθης ἠναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουρούς τινας τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν ὁποίων ἀνεφάνη ὅτι ὢν εἰς ἄκρον φιλομαθής, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς ἄκρον πτωχός, ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, καὶ ἀντλῶν νερὸν ἐκ τῶν πηγαδίων (φρεάτων) ἐπότιζε τοὺς κήπους, καὶ οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του, ἔζη τὰς ἡμέρας του ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἀρειοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπήνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, ὅστις ἔκτοτε ἐπωνομάσθη Φρεάντλης, διότι ἔζη ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ

πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώτερα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδάς του.

Τοιουτοτρόπως ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἱκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος, ὥστε καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας.

Εἰς τὸν Κλεάνθην αὐτὸν ἀποδίδεται καὶ τὸ ὀρθότατον ἐκεῖνο ῥητὸν τῶν προπατόρων μας, ὅτι οἱ ἀπαίδευτοι μόνον κατὰ τὴν μορφὴν διαφέρουν ἀπὸ τὰ θηρία.

Τώρα δὲ θέλω σᾶς διηγηθῆ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅσα πρὸ ὀλίγου μὲ εἶπεν ὁ συμμαθητής σας Κωνσταντῖνος εἰς τὸ ἰδιαίτερόν μου δωμάτιον, καὶ θέλετε βεβαίως πεισθῆ ὅτι δικαίως τὸν ἐπωνόμασα Κλεάνθην.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Ο ΕΠΩΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΚΛΕΑΝΘΗΣ.

Ὅλοι γνωρίζετε, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πόσον ἐπιμελὴς καὶ φιλομαθὴς εἶναι ὁ συμμαθητής σας Κωνσταντῖνος. Τῆς φιλομαθείας του δὲ ταύτης ἀποτελέσματα ἦσαν ἡ μελαγχολία καὶ τὰ δάκρυά του.

Ὁ πατήρ του, ὡς πρὸ ὀλίγου μὲ εἶπεν, ὢν ὁπλοποιὸς δὲν εὑρίσκει εἰς τὴν εἰρηνικήν μας κωμόπολιν ἐργασίαν ἱκανὴν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῆς πολυαρίθμου οἰκογενείας του· ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ μεταβῇ οἰκογενειακῶς εἰς τὴν Σκόδραν τῆς Ἀλβανίας, ὅπου ὅμως δὲν ὑπάρχει σχολεῖον διὰ τὸν Κωνσταντῖνον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη κατεπίκρανε τὴν καρδίαν τοῦ Κωνσταντίνου, ὅστις διὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὰ μαθήματά του καὶ χάσῃ τὸ σχολεῖόν μας, μ' ἐπαρακάλεσε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ τὸν συστήσω, εἰ δυνατόν, εἴς τινα ἀρτοποιὸν τῆς κωμοπόλεως διὰ νὰ ἐργάζεται παρ' αὐτῷ τὸ ἑσπέρας καὶ τὴν νύκτα· ἔχων δὲ οὕτω κατοικίαν, ὀλίγην τροφὴν καὶ ἐλευθέρας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του.

Τί λέγετε λοιπόν, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, δικαίως ἢ ἀδίκως ἐπωνόμασα Κλεάνθην τὸν Κωνσταντῖνον;

Ἐνόσῳ δὲ ὁ Γεροστάθης ὡμίλει, ὁ Κωνσταντῖνος ἐκράτει κάτω τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ δὲ ἐρυθρὸν χρῶμα τῆς αἰδοῦς, ἥτις εἶναι τὸ ὡραιότερον χαρακτηριστικὸν τῶν καλῶν παιδίων, ἐχρωμάτιζε τὸ σεμνὸν πρόσωπόν του.

Ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην ἂν ἐσκόπευε νὰ συστήσῃ τὸν Κωνσταντῖνον, κατὰ τὴν παράκλησίν του εἴς τινα ἀρτοποιόν· συγχρόνως δὲ τὸν παρεκαλέσαμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ σχολεῖον, διότι ὅλοι ὡς ἀδελφὸν τὸν ἠγαπούσαμεν διὰ τὸν γλυκὺν καὶ ἥμερον χαρακτῆρά του.

Ὁ Γεροστάθης ἐχάρη διὰ τὴν καλὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον διάθεσίν μας, καὶ ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς·

— Ὁ Κωνσταντῖνος θέλει ἐξακολουθήσει τὰ μαθήματά του κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ τὴν ἐπιθυμίαν σας, διότι ὢν ταπεινὸς καὶ χρηστοήθης καὶ φιλομαθής, δὲν ἐπιθυμεῖ τὸ σχολεῖον οὔτε ἀπὸ ὀκνηρίαν οὔτε ἀπὸ κενοδοξίαν κινούμενος, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ βελτιωθῇ καὶ ἀποκατασταθῇ οὕτω χρησιμώτερος καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του.

Εἶπα λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὅτι ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς ἀρτοποιόν τινα, εὐχαρίστως θέλω τὸν παραλάβει εἰς τὴν οἰκίαν μου, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ οὕτω τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων του.

Ἀλλ' ὁ Κωνσταντῖνος, ἐνῷ μὲ δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης μ' εὐχαρίστησε διὰ τὴν πρότασίν μου ταύτην, μ' ἐπαρακάλεσε συγχρόνως νὰ τὸν συγχωρήσω νὰ μὲ ὑπηρετῇ ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, διότι ἔμαθεν ὅτι ὁ ὑπηρέτης μου πρόκειται ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ ἐπομένως μ' ἐζήτησε νὰ μὴ προσλάβω ἄλλον ἀναδεχόμενος αὐτὸς προθύμως τὰ τῆς ὑπηρεσίας μου.

Ἡ παράκλησις αὕτη τοῦ νέου μας Κλεάνθους ἔτι μᾶλλον μ' εὐχαρίστησεν, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διότι ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος ὄχι μόνον τὴν μάθησιν ἐπιθυμεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐγενὲς αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης αἰσθάνεται, καὶ μετριόφρων εἶναι, καὶ τὴν ἐργασίαν ἀγαπᾷ.

Τὴν διήγησιν ταύτην ἐτελείωσεν ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης διὰ τῆς ἀκολούθου ἐπιφωνήσεως·

Ὁποία ἐντροπή! ἐνῷ νέοι πτωχοὶ καὶ δυστυχεῖς, ὡς ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, προσπαθοῦν μὲ πᾶσαν θυσίαν ν' ἀνοίξωσι διὰ τῶν γραμμάτων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των, καὶ νὰ στολίσωσι καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των μὲ τὰ καλὰ τῆς παιδείας, ἄλλοι νέοι, υἱοὶ εὐκαταστάτων γονέων, οἵτινες ἔχουν ὅλα τὰ μέσα τῆς μαθήσεως, προτιμοῦν νὰ μένωσι βάναυσοι, τυφλοὶ καὶ ἀπαίδευτοι, ἄνθρακες μαῦροι καὶ ῥυπαροί!

Τελειόνων τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης ἔῤῥιψεν ἐκφραστικώτατον βλέμμα ἐπὶ τοῦ Ἀθανασίου, ὅστις ἦτον ἤδη κατακόκκινος, σύννους καὶ μελαγχολικός. Ὁ Γεροστάθης ἐννόησεν ὅτι ἤρχισεν ἤδη νὰ ὡριμάζῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀθανασίου ἡ ἐπιθυμία τῶν γραμμάτων· διὰ νὰ ἐπισπεύσῃ λοιπὸν τὴν συμφιλίωσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς παιδείας ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἑξῆς.

ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

Στήλη πυρός, λέγει ἡ παλαιὰ Γραφή, ὡδήγησεν εἰς τὰ σκότη τῆς ἐρήμου τὸν Μωϋσῆν. Στήλη πυρὸς εἶναι καὶ τὰ γράμματα, καὶ διὰ μὲν τοῦ φωτός των ὁδηγοῦν ἡμᾶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους καὶ τῶν κινδύνων τῆς παρούσης ζωῆς, διὰ δὲ τῆς θερμότητός των μεταδίδουν εἰς τὰς καρδίας μας τὸ πῦρ τῆς ἀρετῆς.

Λύχνος, φωτίζων τὸ σῶμα εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου, εἶναι

ἡ ψυχή· τὰ δὲ γράμματα εἶναι το ἔλαιον τοῦ λύχνου τούτου. Δυστυχεῖς ὅσοι ἐγκαίρως δὲν προμηθευθῶσι τὸ ἀναγκαῖον ἔλαιον τοῦ λύχνου των, διότι τυφλοὶ καὶ ἄθλιοι θέλουν διέλθει καὶ τὴν νεότητά των καὶ τὸ γῆρας των.

Τὰ γράμματα τῷ ὄντι καὶ νέους μᾶς μορφόνουν, καὶ ἄνδρας μᾶς ὠφελοῦν, καὶ γέροντας μᾶς εὐχαριστοῦν, καὶ δυστυχεῖς μᾶς παρηγοροῦν, καὶ ἀργοὺς μᾶς ἐνασχολοῦν, καὶ μονάζοντας μᾶς διασκεδάζουν, καὶ εὐτυχεῖς μᾶς εὐφραίνουν· ἐν ἑνὶ λόγῳ ἐλαφρὸν καὶ εὐχάριστον καθιστῶσι πάντοτε τὸ φορτίον τῆς ζωῆς.

Καθὼς δὲ διὰ τῆς σωμασκίας αὐξάνομεν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, τοιουτοτρόπως καὶ διὰ τῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως αὐξάνομεν τὰς ψυχικάς. Ὅσον δὲ περισσότερον αὐξάνουν καὶ βελτιόνονται αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τόσον περισσότερον αὐξάνουν καὶ βελτιόνονται τὰ ἔργα του, ἡ εὐτυχία του, ὁ πολιτισμός του.

Ἐὰν τυχόν, φίλε Ἀθανάσιε, εἶπε τότε πρὸς τὸν συμμαθητήν μας ὁ Γεροστάθης, ἔχων κῆπον, τὸν ὁποῖον ἔσπειρες ἤδη μὲ σπόρους ὡραιοτάτων ἀνθέων καὶ γλυκυτάτων καρπῶν, ἐχάριζες αὐτὸν εἴς τινα φίλον σου διὰ νὰ τὸν καλλιεργήσῃ καὶ ἀπολαύσῃ τὰ ἄνθη καὶ τοὺς καρπούς του, ὁ δὲ φίλος σου παραμελῶν τὴν καλλιέργειάν του ἄφινε νὰ ξηρανθῶσιν οἱ σπόροι, ἄκανθαι δὲ καὶ ἄγρια χόρτα νὰ καλύψωσιν αὐτόν, ἤθελες εὐχαριστηθῆ ἢ ἤθελες δυσαρεστηθῆ καὶ ἀγανακτήσει κατὰ τοῦ τοιούτου φίλου σου;

— Βεβαίως ἤθελα δυσαρεστηθῆ καὶ ἀγανακτήσει κατὰ τοῦ φίλου μου, ἀπεκρίθη ὁ Ἀθανάσιος.

— Μάθε λοιπόν, παιδίον μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ὁ κῆπος εἶναι ἡ ψυχὴ ἥτις περιέχει ἐντὸς ἑαυτῆς τὰ σπέρματα ὅλων τῶν ἀρετῶν, καὶ ὅλων τῶν διανοητικῶν προτερημάτων· ὅτι δωρητὴς τοῦ κήπου τούτου εἶναι ὁ πανά-

γαθος Θεός· ὁ δὲ παραμελῶν τὴν καλλιέργειαν τοῦ κήπου καὶ προκαλῶν ἀκάνθας, καὶ ἐπομένως δυσαρεστῶν τὸν Ὕψιστον, εἶναι ὁ ἀποστρεφόμενος τὴν μάθησιν, διὰ τῆς ὁποίας καὶ μόνης καλλιεργοῦνται καὶ ἀναπτύσσονται οἱ σπόροι τῶν διανοητικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς.

— Λοιπὸν ὁ Θεός, εἶπε τότε ὁ Ἀθανάσιος, ἀποστρέφεται ὅλους τοὺς ἀγραμμάτους καὶ ἀπαιδεύτους;

— Ἐὰν ὁ φίλος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐχάρισας τὸν κῆπόν σου, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης, ἀφήσῃ αὐτὸν ἀκαλλιέργητον ὄχ' ἐξ ἀμελείας ἢ ὀκνηρίας, ἀλλ' ἀ κ ο υ σ ί ω ς, εἴτε διότι ἠσθένησεν, εἴτε διότι δὲν εἶχε τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα τῆς καλλιεργείας, εἴτε διότι ἠναγκάσθη νὰ ταξιδεύσῃ, ἐλπίζω, Ἀθανάσιε, ὅτι ἐὰν ἦσαι δίκαιος, δὲν θέλεις ἀγανακτήσει κατ' αὐτοῦ. — Ὄχι βέβαια! ἀπεκρίθη ὁ Ἀθανάσιος.

— Ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, παιδίον μου, εἶναι τελεία καὶ ὑπερτάτη! πῶς λοιπὸν δύναται ποτὲ ν' ἀγανακτήσῃ κατὰ τῶν ἀπαιδεύτων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔμειναν τοιοῦτοι ὄχι ἐξ ἀμελείας ἢ ὀκνηρίας, ἀλλ' εἴτε διότι δὲν εἶχον οἱ δυστυχεῖς σχολεῖα, εἴτε διότι οἱ γονεῖς των δὲν εἶχον τὴν θέλησιν ἢ τὰ μέσα τῆς ἐκπαιδεύσεώς των;

Τοὺς τοιούτους δυστυχεῖς οὔτε ὁ δίκαιος Θεὸς ἀποστρέφεται, οὔτε ἡμεῖς πρέπει νὰ περιφρονῶμεν· ἀπ' ἐναντίας χρεωστοῦμεν νὰ τοὺς λυπώμεθα, νὰ τοὺς συμπαθῶμεν, νὰ τοὺς παρηγορῶμεν καὶ νὰ τοὺς συντρέχωμεν δι' ὅσων γραμμάτων εὐτυχήσαμεν ἡμεῖς νὰ μάθωμεν.

Διπλῆν εὐτυχίαν ἔχουν τῷ ὄντι ὅσοι εὐτύχησαν νὰ ἐκπαιδευθῶσι, διότι καὶ τὸν ἑαυτόν των ὠφελοῦν, καὶ πρὸς τὰ τέκνα των, καὶ πρὸς τοὺς συμπολίτας των, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα των καθίστανται χρήσιμοι καὶ ἐπωφελεῖς.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἕκαστος ἄνθρωπος εἶναι προϊὸν τῶν καλῶν ἢ κακῶν ἕξεών του, συνειθίσατε, παιδία μου, ἐκ νεαρᾶς ἡλι-

κίας εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ὠφελίμων βιβλίων· διὰ τῆς ἕξεως ταύτης καὶ νέοι καὶ γέροντες θέλετε εὐχαρίστως καὶ ἐπωφελῶς διασκεδάζει τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς ἀργίας σας, καὶ οὕτω δὲν θέλετε ἀναγκάζεσθαι νὰ καταφεύγετε πρὸς διασκέδασιν εἰς τὰς λέσχας, εἰς τὰ καφενεῖα, εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα, εἰς τὰ φαγοπότια, εἰς τὴν κακολογίαν, εἰς τὰ χαρτοπαίγνια, καὶ εἰς ἄλλας ὁμοίας ἐνασχολήσεις ὀλεθρίας καὶ εἰς τὰ ἄτομά σας, καὶ εἰς τὰς οἰκογενείας σας, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πατρίδα σας.

Διὰ αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην παρετηρήθη ὅτι κατ' ἔτος τὰ περισσότερα ἐγκλήματα πράττονται ὑπὸ ἀγραμμάτων καὶ ἀπαιδεύτων, καὶ ὅτι συγκριτικῶς σπανιώτατοι εἶναι οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ὑποπίπτοντες εἰς κακουργίας. Παρετηρήθη προσέτι ὅτι εἰς τόπους, ὅπου πρὸ χρόνων ἐπράττοντο πολλὰ ἐγκλήματα, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν σημαντικώτατα ἠλαττώθη, ἀφοῦ ἐσυστήθησαν σχολεῖα καλά, μορφόνοντα καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν νέων.

Τοιαύτη εἶναι ἡ σωτήριος δύναμις τῶν γραμμάτων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης. Διὰ τοῦτο ὁ Θαλῆς ἔλεγε· Φίλει τὴν παιδείαν· ἄλλος δὲ σοφὸς ἐπρόσθετε· Μανθάνων μὴ κάμνε, ἤτοι μὴ ἀποκάμνεις μανθάνων.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγάπην τῶν γραμμάτων, καθὼς καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην, ὅσον καλὴ καὶ ἀξιέπαινος καὶ ἂν ἦναι, πρέπει νὰ τὴν κανονίζωμεν διὰ τοῦ « Μηδὲν ἄγαν » καὶ « Πᾶν μέτρον ἄριστον », διότι ἀλλέως διὰ τῆς ὑπερβολῆς μεταβάλλεται ἀμέσως εἰς ἐλάττωμα καὶ κακίαν.

Εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς φιλομαθείας σας μὴ λυσμονεῖτε λοιπὸν ποτέ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ὅτι ἡ ὑπέρμετρος σπουδή, αἱ νυκτεριναὶ μελέται, αἱ μετὰ τὸ φαγητὸν διανοητικαὶ ἐνασχολήσεις καὶ τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος φλείρουν, καὶ

τοὺς ὀφθαλμοὺς κουράζουν, καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ νοὸς ἐξασθενοῦν.

Ἐξ ὑπερβολῆς δὲ σπουδῆς καὶ φιλομαθείας μὴ ἀμελεῖτε ποτὲ τὸν περίπατον καὶ τὰς ἄλλας σωματικὰς ἀσκήσεις· διότι σῶμα ἀδύνατον καὶ φιλάσθενον δὲν δύναται ν' ἀνθέξῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τοὺς διανοητικοὺς ἀγῶνας καὶ κόπους.

Ἔχετε προσέτι κατὰ νοῦν τὸ Μηδὲν ἄγαν, ὅπως μὴ θελήσετε ἀπὸ ἀκράτητον φιλομάθειαν νὰ μάθετε συγχρόνως καὶ διὰ μιᾶς πολλά.

Καθὼς ὁ στόμαχος ὑποφέρει καὶ ἀσθενεῖ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς κουράζεται καὶ πάσχει ἀπὸ τὴν πολλὴν καὶ ποικίλην ἐνασχόλησιν. Διὰ τοῦτο ὅσοι εἰς πολλὰ συγχρόνως ἐνασχολοῦνται, δυσκόλως δύνανται νὰ εὐδοκιμήσωσιν. Ὅθεν καὶ ὁ Αἰσχύλος ὀρθότατα ἔλεγεν ὅτι « ὁ χρήσιμα εἰδώς, οὐχ ὁ πολλὰ εἰδὼς σοφός ἐστιν.—Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολύ, ἔλεγον προσέτι οἱ παλαιοί μας, αἱ δὲ κοιναὶ ἡμῶν παροιμίαι φρονίμως προσθέτουν· «πολυτεχνίτης κ' ἐρημοσπίτης» καί· «ὁ κυνηγῶν πολλοὺς λαγοὺς κανένα δὲν πιάνει».

Προσέχετε προσέτι, ἀγαπητά μου παιδία, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μήπως τὰ γράμματα, ἀντὶ νὰ θρέψωσι τὸν νοῦν σας, φουσκώσωσι μόνον αὐτόν, καὶ οὕτω σᾶς καταστήσωσιν ὑπερηφάνους καὶ φαντασμένους καὶ περιφρονητὰς τοῦ πατρικοῦ σας ἐπαγγέλματος καὶ ἐν γένει τῆς ἐργασίας. Ἔχετε πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι τὰ γράμματα ποτὲ δὲν ἀτιμάζονται ἀπὸ τὴν ἐργασίαν· ἀλλὰ τιμοῦν, στολίζουν καὶ τελειοποιοῦν ὁποιονδήποτε ἐργόχειρον, ὁποιανδήποτε τέχνην, ὁποιανδήποτε βιωτικὴν ἐνασχόλησιν.

Μετὰ τὰ εἰρημένα ὁ ἀγαθὸς γέρων μᾶς ὡδήγησε κατὰ τὴν Κυριακὴν ἐκείνην εἰς τὴν ἐξοχήν, ὅπου ὑπὸ τὴν ἐπιτή-

ρησίν του ἐνησχολήθημεν εἰς τοὺς συνήθεις γυμναστικούς μας ἀγῶνας.

Ἐνταῦθα δὲ πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἔκτοτε ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος μετεβλήθη οὐσιωδῶς, γενόμενος ἐκ τῶν ἐπιμελεστέρων μαθητῶν τοῦ σχολείου. Οἱ διδάσκαλοι ἐθαύμαζον τὴν μεταβολήν του, ὁ δὲ Γεροστάθης ἦτο πλήρης χαρᾶς δι' αὐτήν.

Μετ' εὐγνωμοσύνης δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐνθυμεῖται ὁ Ἀθανάσιος τὴν Κυριακὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν ὠνομάσαμεν Κυριακὴν τῶν εἰκονογραφιῶν, ὁ δὲ Ἀθανάσιος ὠνόμασε Κυριακὴν σωτήριον, διότι τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὰς δυστυχίας καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀπαιδευσίας, εὐχάριστον δὲ καὶ εὐυπόληπτον κατέστησεν ὅλον τὸν βίον του.

Εἰς τὸν παλαιὸν δὲ συμμαθητήν καὶ φίλον μου Ἀθανάσιον χρεωστῶ τοὺς ἀκολούθους στίχους·

« *Ὁπότε ἤμην ἀμαθὴς*
» *Πῶς ἦσαν ὅλα σκοτειν ά!*
» *Ὢ πόσον ἤμην δυστυχὴς*
» *Ἔχων τὰ ὄμματα κλειστά!*

—o—

« *Τώρα πιάνων τὸ βιβλίον*
» *Τὸ χαρτὶ καὶ τὸ κονδύλι*
» *Μακαρίζω τὸ σχολεῖον·*
» *Ζήτωσαν οἱ τρεῖς μου φίλοι!* »

Ο.

ΟΡΓΑΝΟΝ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΚΑΚΩΝ.

« *Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρόν, μηδ' ἀνελεύθερος*
« *ἴσθι, μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.* »

(Πυθαγόρου.)

Ἐξερχόμενοι ἑσπέραν τινα ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Γεροστάθου, ἀπηντήσαμεν ἐνώπιον τῆς θύρας ἄγνωστον νέον πενιχρὰ ἐνδεδυμένον, ὅστις κρύπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τὸ χαμηλωμένον φέσιόν του, μὲ τρέμουσαν φωνὴν μᾶς ἠρώτησεν ἂν ἐκεῖ ἐκατοίκει ὁ Γεροστάθης. Ὅτε δὲ καταφατικῶς ἀπεκρίθημεν εἰς τὸν ἄγνωστον, αὐτὸς μὲν κτυπήσας τὴν θύραν εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, ἡμεῖς δ' ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰ ἴδια εἰς ἄκρον περίεργοι περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, διότι καὶ ἡ ὥρα τῆς ἐπισκέψεως, καὶ ἡ τρέμουσα φωνή του, καὶ τὸ χαμηλωμένον φέσιόν του, καὶ ἐν γένει ὁ περίφοβος καὶ μυστηριώδης τρόπος του ἐκίνησαν τὴν περιέργειάν μας. Ἀνυπομόνως δὲ ἐπεριμέναμεν νὰ φθάσῃ ἡ ἐπιοῦσα, διὰ νὰ μάθωμεν ἢ ἀπὸ τὸν Γεροστάθην ἢ ἀπὸ τὸν συμμαθητήν μας Κωνσταντῖνον, ὅστις ἤδη συνεκατοίκει μετὰ τοῦ Γεροστάθου, ποῖος ἦτον ὁ ἄγνωστος.

Ἀλλ' οὐδὲν παρὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἠδυνήθημεν νὰ πληροφορηθῶμεν. Οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ ἀγνώστου, οὔτε πόθεν ἦλθεν, οὔτε διατί ἦλθεν, ἐγνώριζεν ὁ Κωνσταντῖνος. Ἤξευρε μόνον ὅτι κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ Γεροστάθης καὶ ὁ ξένος, συνομιλοῦντες ἰδιαιτέρως, ἔμειναν ἔξυπνοι μέχρι τοῦ μεσονυκτίου· ὅτι ὁ Γεροστάθης τῷ ἐπρόσφερε τότε δεῖπνον, ἀλλ' ὅτι ὁ ἄγνωστος ἔφαγε πολλὰ ὀλίγον κλαίων σχεδὸν

ἀδιακόπως· καὶ ὅτι μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀνεχώρησεν, ἀλλὰ διὰ ποῦ ἦτον ἄγνωστον εἰς τὸν Κωνσταντῖνον.

Ὅλ' αὐτὰ ἀντὶ νὰ παύσωσιν ἔτι μᾶλλον ηὔξησαν τὴν περιέργειάν μας, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ Γεροστάθης ἠδύνατο πλέον νὰ εὐχαριστήσῃ. Ἀλλ' ἐνθυμούμενοι ὅσα πολλάκις ὁ γέρων μᾶς εἶπε κατὰ τῆς ἀνοήτου καὶ ἀνωφελοῦς περιεργείας καὶ τῆς ἐνοχλητικῆς πολυπραγμοσύνης, δὲν ἐτολμούσαμεν νὰ ἐρωτήσωμεν αὐτὸν ἀπευθείας περὶ τοῦ ἀγνώστου. Εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ ὅμως ὁμιλίας ἐπροσπαθούσαμεν συχνὰ ν' ἀναφέρωμεν τὸν ἄγνωστον, ἐλπίζοντες ὅτι ἴσως λάβῃ ἀφορμὴν ὁ γέρων νὰ μᾶς εἴπῃ τι περὶ αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης, ὁσάκις περὶ τοῦ ἀγνώστου ἀνεφέρομεν, ἐμελαγχόλει, ἐσκυθρώπαζε καὶ ἐσιώπα.

Μετά τινας δὲ ἡμέρας εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως ἴδομεν στρατιώτας τινὰς Ἀλβανούς, ἔχοντας ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸν ἄγνωστον ἐκεῖνον νέον σιδηροδέσμιον ὡς κακοῦργον.

Κατὰ τὸ ἑσπέρας δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΒΑΘΥΠΛΟΥΤΟΣ ΑΡΓΥΡΗΣ.

Ἔζη πρό τινων χρόνων εἰς Ἰωάννινα βαθύπλουτος γέρων, Ἀργύρης ὀνομαζόμενος, ὅστις ξενητευθεὶς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς τύχης βοηθούμενος, ἀπέκτησε μεγίστην χρηματικὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔτι μᾶλλον ηὔξησεν ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου καὶ ἀποθήκας, καὶ οἰκίας, καὶ ἄλλα κτήματα προσοδοφόρα ἠγόρασε, καὶ τόκους ὑπερόγκους ἀπελάμβανεν.

Ἡ φιλαργυρία ἐχαρακτήριζε τὸν Ἀργύρην ἐξ αὐτῆς τῆς νεότητός του· ἀλλὰ μετὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν χρημάτων συνηύξησε τὸ πάθος αὐτό, καὶ ἐπὶ τέλους κατεκυρίευσε τὴν ψυχήν του.

Νέος ὢν οὐδέποτε βεβαίως ἀνέγνωσε τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἰσοκράτους· «Μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως ἀγάπα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν·» ὥστε ὄχι μετρίως, ἀλλ' ὑπερβολικώτατα ἠγάπα ὁ Ἀργύρης τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

Ἀνέκδοτά τινα τοῦ βίου του θέλω σᾶς διηγηθῆ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διὰ νὰ ἰδῆτε πόσον ἀνόητοι καὶ γελοῖοι, πόσον σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι, πόσον δυστυχεῖς καὶ ἄθλιοι καταντῶσιν οἱ φιλάργυροι, οἵτινες ἐκτὸς τῆς ἀγάπης τοῦ ἀργυρίου, οὐδὲν ἄλλο αἴσθημα ἔχουν, θυσιάζοντες τὸ πᾶν ἐνώπιον τῆς λατρείας τοῦ νεκροῦ των χρυσίου.

Πολλὰς καὶ ὡραίας οἰκίας εἶχεν εἰς Ἰωάννινα ὁ γέρων Ἀργύρης, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ στερῆται τῶν ἐνοικίων, εἰς οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν ἐκατοίκει· ἔζη δὲ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του εἰς παλαιόν τινα καὶ σεσαθρωμένον οἰκίσκον, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπλήρονεν ἐνοίκιον εὐτελέστατον. Μεγάλον δὲ καὶ δυνατὸν κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε τὰ χρήματά του καὶ τὰς ὁμολογίας τῶν χρεωφειλετῶν του, ἐχρησίμευε συγχρόνως καὶ ὡς κλίνη τοῦ γέροντος. Τοιουτοτρόπως, ἔλεγεν, ὅτι καὶ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα διὰ τὴν ἀγορὰν κλίνης ἤθελεν ἐξοδεύσει, οἰκονόμει, καὶ τὴν χρηματικήν του κατάστασιν συγχρόνως ἐξησφάλιζε κοιμώμενος ἐπ' αὐτῆς.

Ἐπροτίμα δὲ νὰ διέρχωνται αἱ ἑσπέραι του εἰς τὸ σκότος, καὶ κατὰ τὰς ψυχρὰς τοῦ χειμῶνος ἡμέρας νὰ τρέμῃ μετὰ τῆς οἰκογενείας του, παρὰ νὰ βλέπῃ τὰ χρήματά του φθειρόμενα καὶ καιόμενα, ὡς ἔλεγεν, εἰς φῶτα καὶ εἰς ἄνθρακας. Μόνον πρὶν κοιμηθῇ τὸ ἑσπέρας ἤναπτε μικρὸν λύχνον διὰ νὰ θεωρήσῃ ἂν τὰ ἐν τῷ κιβωτίῳ του ἦσαν ἐν τάξει· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀμέσως ὁ λύχνος ἔσβυνε, καὶ ὁ Ἀργύρης ἐκοιμᾶτο.

Ὅσάκις ὕελος παραθύρου τινὸς τοῦ οἰκίσκου του ἐσυντρίβετο, ἐθύμονεν ὑπερβολικὰ διὰ τὴν ζημίαν· ἀλλ' ἀμέσως ἀντὶ τῆς ὑέλου ἐκολλοῦσε χαρτίον· ὥστε μετά τινα ἔτη ὅλα σχεδὸν τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας του κατήντησαν χαρτωμένα· ἔλεγε δὲ ὅτι τοιουτοτρόπως δὲν ἔχει ἀνάγκην παραπετασμάτων διὰ νὰ ἐμποδίζῃ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐν καιρῷ θέρους.

Ἡ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ κατοικία του κατέστη ἐπὶ τέλους ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγείαν καὶ αὐτοῦ, καὶ τῆς συζύγου του, καὶ τοῦ τέκνου του· ἀλλ' ἐνώπιον τῆς ἀγάπης τῶν χρημάτων εὐχαρίστως ἐθυσίαζε καὶ τὴν ὑγείαν του, καὶ τὴν σύζυγόν του, καὶ τὸν μονογενῆ του υἱόν.

Μ' ὅλον ὅτι δὲ ὡς ἐκ τῆς φιλαργυρίας του ἀπέφευγε καὶ ἀνέβαλε τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἰατροῦ, μ' ὅλον τοῦτο πολλάκις εἰς κατεπείγοντας κινδύνους ἠναγκάσθη νὰ ἐξοδεύσῃ εἰς ἰατροὺς καὶ ἰατρικὰ ἀσυγκρίτως περισσότερα χρήματα ἀφ' ὅσα ἤθελε δαπανήσει διατηρῶν θερμὴν καὶ στεγνὴν τὴν κατοικίαν του, καὶ προσκαλῶν ἐγκαίρως τὸν ἰατρόν.

Πολλάκις δέ, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τόκους ὑψηλούς, ἐδάνειζε χρήματα εἰς ἀνθρώπους ἀπηλπισμένους, παρὰ τῶν ὁποίων οὔτε τόκον, οὔτε κεφάλαιον ἐλάμβανε πλέον. Ἄλλοτε δὲ ζητῶν ἐνοίκια ὑπέρογκα, ἄφινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἄνευ ἐνοικίου τὰς οἰκίας καὶ ἀποθήκας του.

Μὲ τοιαύτας ζημίας τιμωρεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς φιλαργύρους ἡ ἀνόητος φιλαργυρία των καὶ ἡ ἀκόρεστος πλεονεξία των.

Ὁ Ἀργύρης δὲν ἠθέλησε νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὸν διδακτικώτατον μῦθον τοῦ Αἰσώπου, κατὰ τὸν ὁποῖον σκύλος τις λαίμαργος, κρατῶν κομμάτιον κρέατος, θέλων δὲ ν' ἁρπάσῃ καὶ τὸ κρέας τὸ ὁποῖον ἐνόμισεν ὅτι ἐκράτει ὁ σκύλος ὁ παριστανόμενος ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ ὑπὸ τῆς σκιᾶς του, ἠ-

νοιξεν ἀμέσως τὸ στόμα του, καὶ οὕτως ἔχασεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ τὸ ἰδικόν του κομμάτιον, ἐπιθυμήσας ὡς ἐκ τῆς πλεονεξίας του ἀντὶ ἑνὸς νὰ ἔχῃ δύο. Οὕτω καὶ ὁ Ἀργύρης ὡς ἐκ τῆς πλεονεξίας του ἔχανε πολλάκις καὶ τὰ ἐνοίκια, καὶ τοὺς τόκους καὶ τὰ κεφάλαιά του.

Ποτὲ δὲ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος δὲν ὑπῆρχε φαγητὸν ἀρκετὸν διὰ νὰ χορτάσωσι τὴν πεῖνάν των· « ἡ πολυφαγία, ἔλεγεν ὁ Ἀργύρης, φθείρει τὴν ὑγείαν.» Ἐπροτίμα ἐντούτοις ν' ἀγοράζῃ τὰ εὐθηνότερα τῶν τροφίμων, ὅσον ἐπιβλαβῆ καὶ ἂν ἦσαν ταῦτα εἰς τὴν ὑγείαν. Ποτὲ δὲ δὲν ἠγόραζεν αὐγὸν δυνάμενον νὰ διαπεράσῃ διά τινος στρογγύλου κρίκου, τὸν ὁποῖον ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ὡς μέτρον τῶν μεγάλων αὐγῶν.

Οἱ φιλάργυροι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλούτου των πάσχουν ὅ,τι ἔπασχεν ὁ δυστυχὴς Τάνταλος, ὅστις, κατὰ τὴν μυθολογίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἦτο καταδικασμένος εἰς τὸν ᾅδην νὰ διψᾷ πάντοτε, μὴ δυνάμενος νὰ πίῃ τὸ ὕδωρ τὸ ὁποῖον μόλις φθάνον εἰς τὰ χείλη του ἀμέσως ἀπεσύρετο.

Ὅτε ὁ ἀνάδοχος τοῦ υἱοῦ του ἐχάρισεν εἰς τὸν βαπτιστικόν του, κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, καλόν τι φόρεμα, ὁ γέρων Ἀργύρης εὐχαρίστως τὸ ἐδέχθη· ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἐπὶ λόγῳ ὅτι τὸ φόρεμα ἦτο πολυτελὲς καὶ συγχρόνως φθαρτόν, ἐπώλησεν αὐτὸ διὰ ν' ἀποκτήσῃ δῆθεν ὁ υἱός του χρήματα ἄφθαρτα κατ' αὐτόν, καὶ συγχρόνως παράγοντα τόκους.

Ποτὲ ἔνδυμα ἰδικόν του ἢ τῆς οἰκογενείας του, ὅσον πεπαλαιωμένον καὶ ἂν ἦτο, δὲν ἐσυγχώρει νὰ δοθῇ εἰς πτωχὸν ἢ πτωχήν, ἀλλ' εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐπώλει αὐτά.

Ἂν δὲ πτωχός τις καθ' ὁδόν, μὴ γνωρίζων αὐτόν, τῷ ἐζήτει ποτὲ ἐλεημοσύνην, « ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ » ἀπεκρί-

νετο, καὶ ἡ εὐχή του αὕτη ἦτον ἡ μόνη ἐλεημοσύνη του.

Ὅσον ἀναίσθητον καὶ σκληρὸν εἶναι τὸ χρυσίον τὸ ὁποῖον οἱ φιλάργυροι θησαυρίζουν, ἄλλο τόσον σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος ἀποκαθίσταται δυστυχῶς ἡ καρδία των.

Ὁσάκις ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης ἐπροσκαλεῖτο εἰς φιλάνθρωπον ἢ κοινωφελῆ συνδρομήν, εἶχε πάντοτε πρόχειρον πρόφασίν τινα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συνδρομῆς του.

Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ συνδρομῆς πρὸς ἔκδοσιν ὠφελίμου τινὸς βιβλίου ἢ πρὸς διατήρησιν σχολείου, ἀρνούμενος πάντοτε ἔλεγε· «καθὼς τὸ πολὺ φῶς βλάπτει τὴν ὅρασιν, οὕτω καὶ τὰ πολλὰ γράμματα φθείρουν τοὺς νέους, καὶ φαντασμένους καὶ ἀθρήσκους ἀποκαθιστῶσιν αὐτούς.»

Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ συνδράμῃ πτωχήν τινα οἰκογένειαν, ἢ ὀρφανήν τινα κόρην ἔχουσαν ἀνάγκην προικός· «ὅταν ἡ αὐλή σου διψᾷ, ἀπεκρίνετο, μὴ χύνῃς ἔξω τὸ νερόν· καὶ ἐγὼ ἔχω οἰκογένειαν, ἐπρόσθετεν, ἀλλὰ μήπως ὁ γάμος καθιστᾷ πάντοτε εὐτυχεῖς τὰς νέας; πόσαι νυμφευθεῖσαι ἐδυστύχησαν!»

Ἐὰν δὲ τὸν παρεκάλουν νὰ βοηθήσῃ τὸ νοσοκόμειον ἢ φυλακισμένους δυστυχεῖς· «ἂν προσπαθῶ, ἔλεγε, ν' ἀποκτήσω ὀλίγα χρήματα, ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ νὰ τὰ διαφυλάξω· ἂς προσέχωσιν οἱ πτωχοὶ τὴν ὑγείαν των διὰ νὰ μὴ ἔχωσιν ἀνάγκην νοσοκομείων· ἂς πληρόνωσι δὲ οἱ χρεῶσται τὰ χρέη των διὰ νὰ μὴ φυλακίζωνται· ἂν ἐσπατάλων τὴν μικράν μου περιουσίαν εἰς τοιαύτας βοηθείας, ὀγλίγωρα ἤθελα καταντήσει καὶ ἐγὼ εἰς τὰ νοσοκομεῖα καὶ εἰς τὰς φυλακάς!»

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ σκληροκάρδιος αὐτὸς γέρων ἐλέγετο χριστιανός, διότι ἐπίστευεν εἰς τὸν Χριστόν! ἐνόμιζε μάλιστα ὅτι εἶναι καὶ καλὸς χριστιανός, διότι καὶ εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας τακτικώτατα παρευρίσκετο, καὶ προσ-

εὐχὰς πολλὰς ἔλεγε, καὶ τὰς νηστείας ὅλας ἀκριβέστατα ἐφύλαττεν.

Εἰς μάτην ὁ σεβάσμιος ἀρχιερεὺς τῶν Ἰωαννίνων συχνάκις ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον Ἀργύρην ὅτι δὲν εἶναι χριστιανοὶ ὅσοι πιστεύουν μὲν εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλὰ δὲν ἐργάζονται τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ὁ Ἰησοῦς ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ὀπαδῶν του· εἰς μάτην ἀνέφερε πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Ἰησοῦ· «Οὐ πᾶς ὁ λέγων με, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς.» Εἰς μάτην ὑπενθύμιζεν ὁ ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν Ἀργύρην τὸ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος· «αἱρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολύς, προσθέτων ὅτι, ἔργα, ἔργα χριστιανικὰ καὶ οὐχὶ ξηρὰς νηστείας καὶ προσευχὰς ἀπαιτεῖ ὁ Ἰησοῦς, καὶ διὰ τοῦτο μακαρίους, ὀνομάζει, τοὺς ἐλεήμονας ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.» Εἰς μάτην ἐπὶ τέλους ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον αὐτὸν ὅτι, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ πλεονεξία μεταβάλλουν τὸν χριστιανὸν εἰς εἰδωλολάτρην.

Οὐδεμίαν δυστυχῶς ἐντύπωσιν ἐπροξένουν οἱ θεῖοι οὗτοι λόγοι εἰς τὴν ἀπολιθωμένην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀποχρυσωμένην καρδίαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος.

Εἰς μάτην διάφοροι φιλοπάτριδες Ἰωαννῖται ἐσυμβούλευον τὸν ἄφρονα αὐτὸν πλούσιον, προσπαθοῦντες νὰ διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν του πρὸς ἔργα καλά. Μόνον εἰς καλλιεργημένας καρδίας δύνανται νὰ καρποφορήσωσιν αἱ καλαὶ συμβουλαί, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ὅσας παραμεληθεῖσαι εἰς τὴν νεότητά των ἀπεχερσώθησαν καὶ ἀπεσκληρύνθησαν.

Εὐκολώτερα ὠφελοῦνται οἱ φρόνιμοι ἀπὸ τοὺς ἄφρονας, παρὰ οἱ ἄφρονες ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τῶν φρονίμων· ἄφρο-

νες δὲ δυστυχῶς εἶναι οἱ κυριευόμενοι ἀπὸ τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλαργυρίας.

Μ' ὅλον ὅτι δὲ οὔτε τὸ εἰκοστὸν μέρος τῶν ἐτησίων εἰσοδημάτων του δὲν ἐξώδευεν ὁ Ἀργύρης, ἐξηκολούθει ὅμως πάντοτε νὰ νομίζῃ ὅτι ἦτο πτωχός, καὶ ἐπομένως δὲν ἔπαυε τρέχων, κοπιάζων καὶ ἀγωνιζόμενος καθ' ἡμέραν ὅπως αὐξήσῃ τὴν νεκρὰν καὶ ἀνωφελῆ περιουσίαν του.

Οἱ φιλάργυροι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὁμοιάζουν πολὺ τοὺς δυστυχεῖς ὄνους, οἵτινες γυρίζοντες ἀδιακόπως τὸ μαγγανοπήγαδον, κοπιάζουν, κουράζονται καὶ διψῶσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀφθόνου ὕδατος, τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ κόπου των ἐκ τοῦ πηγαδίου ἐξάγουν.

Οἱ φιλάργυροι καὶ πλεονέκται, ὅσους θησαυροὺς καὶ ἂν ἐπισωρεύσωσιν ἐντὸς τοῦ κιβωτίου των, ποτὲ δὲν εὑρίσκουν αὐτὸ ἀρκετὰ πλῆρες· καὶ διὰ τοῦτο εἶναι καταδικασμένοι οἱ ἄθλιοι εἰς τὴν παντοτεινὴν ἀγωνίαν τῆς θησαυρίσεως, καθὼς αἱ Δαναΐδες τῆς μυθολογίας ἦσαν καταδικασμέναι εἰς τὴν ἀτελεύτητον τιμωρίαν τοῦ νὰ γεμίζωσι νερὸν τὸν τρυπημένον πίθον των. Ὅταν ὁ τρυπημένος πίθος τῶν Δαναΐδων γεμίσῃ, τότε μόνον θέλει γεμίσει καὶ τὸ κιβώτιον τῶν φιλαργύρων καὶ πλεονεκτῶν, τότε μόνον θέλει παύσει ἡ χρηματική των λύσσα.

Ἐξ ὅσων σᾶς ἐδιηγήθην, ἀγαπητά μου παιδία, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εὐκόλως συμπεραίνετε ὅτι ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης οὐδένα φίλον ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι διεκρίθησαν πάντοτε διὰ τὸν ἀληθῆ χριστιανισμόν, τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὸν πατριωτισμόν των. Ἄλλοι τὸν ἀπεστρέφοντο, ἄλλοι τὸν ἐπεριφρόνουν, ἄλλοι τὸν ἐπερίπαιζον, καὶ ἄλλοι παθόντες ὑπὸ τοῦ φιλαργύρου ἐμίσουν καὶ ἐβδελύττοντο αὐτόν. Καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγός του, καὶ αὐτὸς ὁ υἱός του δὲν ἠδύναντο δυσ-

τυχῶς, ν' ἀγαπήσωσι σύζυγον καὶ πατέρα θυσιάζοντα πᾶν φίλτρον πᾶν συγγενικὸν αἴσθημα ἐνώπιον τῆς χρυσολατρείας του.

Ἀσθενήσας ἐπὶ τέλους ὁ Ἀργύρης, καὶ μὴ προσκαλέσας ἐγκαίρως, ὡς ἐκ τῆς φιλαργυρίας του, τὸν ἰατρόν, ἀπέθανε κρατῶν σφιγκτὰ εἰς τὰς χεῖρας τὰ κλειδία τοῦ κιβωτίου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκοίτετο.

Ἀλλ' οὔτε ἓν δάκρυον, οὔτε ἕνα στεναγμόν, οὔτε ἕνα μακαρισμὸν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων ἀπέσπασεν ὁ θάνατος τοῦ βαθυπλούτου Ἀργύρη. Οὐδεὶς ἐσυνόδευσεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον. Οὐδένα τελευταῖον ἀσπασμὸν ἔλαβεν. Ἰδοὺ τὰ πλούτη, ἰδοὺ ἡ εὐδαιμονία τῶν πλουσίων φιλαργύρων.

Ὑπῆρξαν, παιδία μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, πολλοὶ φιλάργυροι, οἵτινες ἐφρόντισαν τοὐλάχιστον μετὰ τὸν θάνατόν των ν' ἀποπλύνωσι τὴν μνήμην των ἀπὸ τὸ αἶσχος τὸ ὁποῖον τοὺς ἐκάλυψε ζῶντας· κατώρθωσαν δὲ τοῦτο διαθέσαντες διὰ τῆς διαθήκης των τὸ ὅλον ἢ μέρος τῆς περιουσίας των εἰς ἔργα φιλάνθρωπα καὶ κοινωφελῆ.

Ἀλλ' ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης οὐδὲν τοιοῦτον ἔργον διέταξεν, οὔτε διαθήκην ἀφῆκεν. Ὅσάκις φιλοπάτριδές τινες Ἰωαννῖται ἐπρότρεπον αὐτὸν νὰ συντάξῃ διαθήκην διὰ ν' ἀφήσῃ μνήμην καλήν, « περιττή, ἀπεκρίνετο, εἶναι ἡ διαθήκη, δὲν ἔχω παρὰ ἕνα καὶ μόνον υἱὸν καὶ κληρονόμον, αὐτὸς ἂς φροντίσῃ μετὰ τὸν θάνατόν μου ν' αὐξήσῃ τὴν μικρὰν κατάστασιν τὴν ὁποίαν θέλει εὑρεῖ.» Τὸ βέβαιον ὅμως ἦτον ὅτι ἡ ἰδέα τῆς διαθήκης πολὺ τὸν ἐδυσαρέστει καὶ τὸν κατετρόμαζε. Συνήθως οἱ φιλάργυροι τόσον προσκολλημένοι εἰς τὴν περιουσίαν των εἶναι, ὥστε δὲν θέλουν νὰ ὑπενθυμίζωνται ὑπὸ τῆς διαθήκης ὅτι εἶναι θνητοί, καὶ ὅτι ἐπομένως μίαν ἡμέραν θέλουν ἀποχωρισθῆ ἀπὸ τὰ χρήματά των, τὰ μόνα ἀντικείμενα τῆς λατρείας των.

Πρὸς τοιοῦτον φιλάργυρον ἀποτεινόμενος ποτὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀφοῦ διὰ τῆς λόγχης του ἐχάραξεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μικρὸν διάστημα γῆς, « ὅσα πλούτη καὶ ἂν ἐπισωρεύσῃς, τῷ εἶπεν, » ὅσα κτήματα καὶ ἂν ἀποκτήσῃς, ὅλην τὴν γῆν καὶ ἂν » κατακτήσῃς, συλλογίσου ὅτι μόνον τόσον τεμάχιον γῆς » θέλει χρειασθῆ διὰ τὴν ταφήν σου. »

Αὐτὰ μᾶς ἐδιηγήθη ὁ Γεροστάθης περὶ τοῦ φιλαργύρου καὶ πλεονέκτου Ἀργύρη· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν ἤθελε μᾶς διηγηθῆ καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ του. Πραγματικῶς δὲ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ο ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΣ.

Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος Ἀργύρη ὁ υἱός του Λάμπρος ἤνοιξε τὸ πατρικὸν κιβώτιον καὶ ἴδε τοὺς ἐν αὐτῷ σάκκους γέμοντας φλωρίων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἔμεινεν ἔκθαμβος καὶ ἐκστατικός· ἀλλ' ἀμέσως παλμοὶ σφοδρότατοι χαρᾶς ἐκυρίευσαν τὴν καρδίαν του, τὸ αἷμα ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλήν του, ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζε, καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ του ἐφοβήθη μήπως ὁ υἱός της μείνῃ ἀπόπληκτος ἀπὸ τὴν ὑπερβολικήν του χαράν.

Συνελθὼν ἐπὶ τέλους ὁ Λάμπρος ἐφώναξεν· « Ὁποία ἀπροσδόκητος εὐτυχία! Εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι οἱ υἱοὶ τῶν πλουσίων! Πόσον εὐδαίμονα ἐπὶ τῆς γῆς θέλει μὲ καταστήσει τόσος πλοῦτος! »

Ἀλλ' ὁ γέρων Ἀργύρης, ἐκτὸς τοῦ πλούτου, οὐδεμίαν ἄλλην κληρονομίαν ἀφῆκεν εἰς τὸν υἱόν του· οὔτε τὸν νοῦν τοῦ υἱοῦ του ἐφρόντισε ποτὲ νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ καλλιεργήσῃ, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἦναι τις πλούσιος διὰ νὰ ἦναι καὶ εὐτυχής.

Οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε ὁ υἱὸς ἠδύναντο ποτὲ νὰ φαντασθῶ-

αν ὅτι ἐντὸς τῆς πενιχρᾶς των οἰκίας ὑπῆρχε τόσος πλοῦτος· δὲν ἠδύναντο δὲ νὰ ἐννοήσωσι διατί ἐνῷ ἐπὶ τόσων φλωρίων ἐκοιμᾶτο ὁ ἀποθανών, ἐτυράννει καὶ τὸν ἑαυτόν του καὶ αὐτοὺς διὰ τῆς σκληρᾶς στερήσεως καὶ αὐτῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Ἀλλά, καθὼς λέων πρὸ πολλοῦ στερημένος τροφῆς ὁρμᾷ πεινα λέος ἐπὶ τοῦ πρώτου θύματος τὸ ὁποῖον ἀπαντήσει, τὸ κατασπαράττει ἀμέσως καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τὸ κατατρώγει· τοιουτοτρόπως καὶ τὰ πεινα λέα τέκνα τῶν βαθυπλούτων φιλαργύρων ἐπιπίπτουν κατὰ τῆς πατρικῆς των περιουσίας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατασπαταλῶσιν αὐτήν.

Ἡ πρώτη καλὴ χρῆσις τῶν πατρικῶν θησαυρῶν τὴν ὁποίαν ὁ Λάμπρος ἔκαμεν, ἦτο νὰ κόψῃ φορέματα πένθους δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν μητέρα του· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ μελανοῦ χρώματος τὰ ἐνδύματα ταῦτα οὐδὲν ἄλλο πένθιμον εἶχον, διότι ἦσαν τὰ πολυτελέστερα ἀφ' ὅσα ποτὲ ἐκάλυψαν κληρονομικὴν χαρὰν πρὸς ἐμπαιγμὸν τοῦ ἀληθοῦς πένθους.

Μὴν δὲ ὁλόκληρος δὲν παρῆλθε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀργύρη, καὶ ὁ υἱός του, ἀφήσας τὴν πτωχικὴν κατοικίαν του, μετεκομίσθη εἰς τὴν λαμπροτέραν οἰκίαν ἐξ ὅσων ὁ πατήρ του ἐνοικίαζεν εἰς Ἰωάννινα· πολυτελέστατα δὲ ἦσαν τὰ ἔπιπλα, καὶ πολυτιμότατοι οἱ στολισμοὶ δι' ὧν ὁ νεόπλουτος Λάμπρος διεκόσμησε τὴν νέαν κατοικίαν του.

Ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Λάμπρου πολὺ ὀγλίγωρα ἐσυνείθισαν καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, καὶ τὴν λαμπρὰν οἰκίαν, καὶ τὰ πολυτελέστερα ἔπιπλα, ὥστε οὐδεμίαν πλέον εὐχάριστον ἐντύπωσιν τῷ ἐπροξένουν, ἐνῷ κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζεν ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ἤθελεν εὑρεῖ ὅλην τὴν εὐτυχίαν του. Ἡ ἐξ αὐτῶν εὐδαιμονία του ἤρχισεν ὀγλίγωρα νὰ ἐξασθενῇ καὶ νὰ μαραίνεται. Ὅθεν εἰς ἄλλην πηγὴν εὐτυχίας ἔπρεπε νὰ καταφύγῃ ὁ πλούσιος κληρονόμος. Τότε ἤρχισαν τὰ πολυ-

δάπανα καὶ πολυποίκιλα γεύματα καὶ δεῖπνα, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ μαγείρους καὶ φαγητὰ μακρόθεν ἐπροσκάλει ὁ πολυτελέστατος καὶ ἐπιδεικτικώτατος Λάμπρος.

Ζήτωσαν τὰ πατρικά μου πλούτη! ἔλεγε πρὸς τὴν μητέρα του· ἂν οἱ οἰκιακοὶ στολισμοὶ καὶ τὰ λαμπρὰ φορέματα δὲν μᾶς κάμνωσι πλέον ἐντύπωσίν τινα, διότι τὰ ἐσυνειθίσαμεν, ἰδοὺ ἄλλη νέα πηγὴ ἡδονῆς καὶ εὐτυχίας, τὰ λαμπρὰ γεύματά μας. Καὶ ἡμεῖς τρώγομεν θαυμάσια φαγητά, καὶ οἱ φίλοι, τοὺς ὁποίους προσκαλοῦμεν, δὲν παύουν θαυμάζοντες καὶ τὰ φαγητά μας καὶ τὸν πλοῦτόν μας. Εὐτυχεῖς οἱ πλούσιοι! Πόσων ποικίλων ἡδονῶν καὶ εὐτυχιῶν πηγὴ ἄφθονος εἶναι τὸ λαμπρὸν χρυσίον!

Δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχὴς Λάμπρος ὅτι καὶ ἡ ἐκ τῶν φαγητῶν εὐτυχία του ἔμελλε νὰ ἦναι διαβατική, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπιβλαβής, ὡς ὅλαι αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ τὰς ὁποίας οἱ φιλήδονοι κατὰ κόρον ἀπολαμβάνουν.

Δὲν ἐγνώριζε προσέτι ὁ Λάμπρος ὅτι οἱ συχνάζοντες εἰς τὰ γεύματα καὶ τὰ δεῖπνά του δὲν ἦσαν φίλοι αὐτοῦ, ἀλλὰ φίλοι τῶν φαγητῶν του· καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν ἄλλοι ἐπεριπαιζον αὐτὸν ἐσωτερικῶς διὰ τὴν μωρίαν του, ἄλλοι δὲ ἐταλάνιζον τὴν σαρδαναπαλικήν του ζωήν, καὶ ὅτι μόνον ἄκριτοί τινες, καὶ κουφόνοες ἐξιππάζοντό ἀπὸ τὰς πολυτελεῖς ἐπιδείξεις τοῦ πλούτου του.

Ἐκ τῶν ἀνοήτων αὐτῶν θαυμαστῶν τοῦ πολυτελοῦς Λάμπρου, ἔχων τις θυγατέρα μονογενῆ, ἐνόμισεν ὅτι ἤθελεν ἀποκαταστήσει αὐτὴν εὐτυχῆ, ἂν ἐπετύγχανε νὰ συνδέσῃ τὸ μέλλον της μετὰ γαμβροῦ τόσον πλουσίου· διὰ τῶν προσπαθειῶν δὲ καὶ κολακειῶν του κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας του ταύτης.

Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ ἥρως τῆς Σαλαμῖνος, ἐπρόκειτο νὰ νυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα του, δύο γαμβροὶ τῷ ἐπα-

ρουσιάσθησαν, ὡς μᾶς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος· ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν ἦτο πλούσιος, ἀλλ' ἀνέητος, ὁ δὲ πτωχός, ἀλλ' ἱκανὸς καὶ φρόνιμος. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησε τὸν πτωχόν, εἰπὼν ὅτι· «προτιμότερος εἶναι ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, παρὰ πλούσιος ἔχων ἀνάγκην νοός. Ὀρθοτάτη δὲ ἦτον ἡ παρατήρησις τοῦ Θεμιστοκλέους, διότι ὁ μὲν πτωχὸς ἀλλὰ νουνεχὴς εὐκόλως ἀποκτᾷ χρήματα, ἐνῷ ὁ ἄφρων πλούσιος καὶ τὰ χρήματά του εὐκολώτατα χάνει, καὶ νοῦν δυσκολώτατα δύναται ν' ἀποκτήσῃ.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, σπανιώτατοι εἶναι οἱ πατέρες, οἱ ἔχοντες τὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις καὶ στέφανον ἐλαίας, ὡς βραβεῖον τῆς μεγάλης φρονήσεώς του, ἔλαβε παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἄπειρα χρήματα ἐξώδευσεν ὁ Λάμπρος διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς γάμους του λαμπροὺς καὶ ἐπιδεικτικούς· ἄπειρον δὲ πλῆθος ἐπροσκάλεσεν εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ θαυμάσωσι τὴν ματαιότητα καὶ ἀφροσύνην του.

Ἀλλά, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν μεγαλοπρεπῶν γάμων αὐτοῦ, παρουσιάζεται εἰς τὴν λαμπροστόλιστον οἰκίαν του χήρα δυστυχὴς καὶ πάμπτωχος, ἔχουσα καὶ ἀσθενῆ τέκνα, ἥτις, ἐπισωρεύσασα εὐχὰς καὶ εὐλογίας, παρακαλεῖ μετὰ δακρύων τὸν Λάμπρον νὰ τῇ χορηγήσῃ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀγορὰν ἄρτου καὶ ἰατρικῶν διὰ τὰ πεινῶντα καὶ ἀσθενοῦντα τέκνα της.

Ὁ Λάμπρος ἀντὶ νὰ κινηθῇ εἰς συμπάθειαν σκληρῶς ἀποδιώκει ἐκ τῆς οἰκίας του τὴν χήραν, φωνάζων ὅτι δὲν τῷ περισσεύουν χρήματα δι' ἐλεημοσύνας, διότι ἀρκετὰ ἦσαν τὰ ἰδικά του ἔξοδα.

Καὶ ἐν τούτοις, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ χήρα ἐκεί-

νη ἦτο ἀδελφὴ τοῦ πατρός του καὶ ἰδική του θεία, πτωχὴ μέν, ἀλλὰ καλλίστη καὶ ἐνάρετος χριστιανή.

Ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸ ἀργύριον· ὁ δὲ υἱός του Λάμπρος, δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸν ἑαυτόν του, τὴν ἐπίδειξίν του καὶ τὰς σωματικὰς ἡδονάς του, ὅλως ἀναίσθητος εἰς τὰς γλυκυτάτας καὶ ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθοεργίας.

Παράδοξον φαινόμενον ἡ ἕνωσις αὕτη τῆς πολυτελείας μετὰ τῆς φιλαργυρίας! καὶ μ' ὅλον τοῦτο εἶναι κατὰ δυστυχίαν φαινόμενον πολλὰ σύνηθες!

Ὅσάκις περὶ συγγενοῦς, περὶ φίλου, περὶ πτωχοῦ ἢ περὶ πατρίδος πρόκειται, οἱ πολυέξοδοι φίλοι τῆς πολυτελείας καὶ τῆς μωρᾶς ἐπιδείξεως ἀναφαίνονται συνήθως φιλάργυροι ἀποτρόπαιοι!!!

Κάτων ὁ πρεσβύτερος, ὁ ἐναρετώτερος καὶ ἐγκρατέστερος τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, πολὺ ὀρθῶς ἔλεγε πρός τινα φιλήδονον πλούσιον, ἐπιθυμοῦντα νὰ συζήσῃ φιλικῶς μετ' αὐτοῦ· «ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει τὸν οὐρανίσκον »εὐαισθητότερον ἀπὸ τὴν καρδίαν, δὲν εἶ»ναι ἐπιδεκτικὸς φιλίας καὶ ἀγάπης.»

Τοὺς τοιούτους πλουσίους, τοὺς ὄντας φιλαργύρους καὶ ἐγωϊστάς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐννοεῖ καὶ ὁ Ἰησοῦς ὅτε εἰς τὸ θεῖόν του Εὐαγγέλιον μᾶς λέγει ὅτι· «πολὺ »εὐκολώτερον εἶναι νὰ περάσῃ κάμιλος »(σχοινίον χονδρὸν) διὰ τῆς τρύπας μικρᾶς βε»λόνης, παρὰ πλούσιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν »βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.»

Ὅσάκις ὁ Λάμπρος ἐπρόκειτο νὰ πληρώσῃ ἢ τὸ ἡμερομίσθιον πτωχοῦ ἐργάτου, ἢ τὸν μισθὸν ὑπηρέτου, ἢ τὸ ἀγώγιον ἀγωγιάτου, ἐπροσπάθει πάντοτε ἢ ν' ἀναβάλῃ τὴν πληρωμήν, ἢ ν' ἀποκόψῃ ἐξ αὐτῆς μέρος τι πρὸς ζη-

μίαν τοῦ πτωχοῦ· ἐκατόρθονε δὲ τοῦτο ἢ διὰ χαμερπῶν παρακλήτεων, ἢ διὰ προσποιημένου θυμοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ δι' ἀπάτης τινὸς ἐγκληματικῆς.

Ἐνῷ δὲ πραγματικῶς τοιοῦτος ἦτον ὁ Λάμπρος, δὲν ἐντρέπετο νὰ ἐπιδεικνύῃ καθ' ἑκάστην πλούτη καὶ μεγαλοδωρίας, διαδίδων ψευδῶς ποτὲ μὲν ὅτι πρόκειται ν' ἀγοράσῃ σημαντικόν τι ὑποστατικόν, ἵππον τινὰ πολυτιμότατον ἢ ἀδάμαντας σπανιωτάτους, ποτὲ δὲ ὅτι σχεδιάζει τὴν ἀνέγερσιν σχολείου, ἢ νοσοκομείου, ἢ τὴν ἔκδοσιν βιβλίων, ἢ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἦσαν πολὺ μακρὰν καὶ ἀπὸ τὸν ἀπαίδευτον νοῦν του καὶ ἀπὸ τὴν ἐγωϊστικήν του καρδίαν.

Τυφλωμένος ἀπὸ τὴν μέθην τῆς ματαιότητος, ἐνόμιζεν ἐν τῇ μωρίᾳ του ὅτι οἱ συμπολῖταί του ἐπίστευον τὰς μεγαλορρημοσύνας του καὶ ἐθαύμαζον τὰ πλούτη του· ἐνῷ ἀντὶ θαυμασμοῦ ἐμπαιγμὸν καὶ γενικὴν περιφρόνησιν ἐπέσυρεν ὁ μωρός.

Ἀλλ' ἡμέραν τινα κρατῶν κατάλογον συνδρομῶν ὑπέρ τινος φυλακισμένου διὰ χρέη, καὶ ἔχων εἰς τὸν κατάλογον καταγεγραμμένον πρῶτον τὸ ὄνομά του διὰ γρόσια χίλια, ἐπεριφέρετο εἰς Ἰωάννινα ζητῶν τὴν καταγραφὴν καὶ ἄλλων συνδρομῶν πρὸς ἀποφυλάκισιν τοῦ πτωχοῦ οἰκογενειάρχου.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν Ἰωαννίνων ἐχάρησαν καὶ ἐθαύμασαν διὰ τὴν αἰφνιδίαν ταύτην καὶ ἀνέλπιστον τοῦ Λάμπρου μεταβολήν· ὅλοι δὲ προθύμως κατέγραψαν συνδρομὰς καὶ πρὸς βοήθειαν τοῦ φυλακισμένου, καὶ πρὸς ἐγκαρδίωσιν τοῦ Λάμπρου εἰς τὰ καλὰ καὶ φιλάνθρωπα ἔργα.

Ἀλλ' ὁ θαυμασμὸς καὶ ἡ εὐγενὴς χαρὰ τῶν καλῶν Ἰωαννιτῶν μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀποστροφήν, ὅτε μετά τινα καιρὸν ἐπληροφορήθησαν ὅτι ὁ φυλακισμένος ἦτο δυστυχὴς χρεώστης τοῦ Λάμπρου, καὶ ὅτι οὐχὶ διὰ νὰ ἐ-

λευθερώσῃ ἐκεῖνον ἐκ τῆς φυλακῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ συνάξῃ αὐτὸς τὰ ὀφειλόμενα εἰς αὐτόν, ἐνήργησε τὴν συνδρομήν! Νομίζουν τινὲς ἄφρονες πλούσιοι ὅτι ἡ λάμψις τοῦ πλούτου των δύναται νὰ καλύψῃ τὰς αἰσχουργίας των, ἐνῷ ἡ λάμψις αὕτη καταφανέστερα ἀναδεικνύει τὰ αἴσχη των.

Νομίζουν ὅτι διὰ μόνου τοῦ πλούτου των δύνανται νὰ ἐπισύρωσιν ὑπόληψιν, τιμὴν καὶ σέβας· ἐνῷ οὐδεὶς ποτε ἐτίμησεν ἱππέα ἀνεπιτηδείως ἱππεύοντα τὸν ὡραῖόν του ἵππον. Νομίζουν προσέτι οἱ μωροὶ ὅτι ἐν τῇ ἐγωϊστικῇ των πολυτελείᾳ δύνανται νὰ εὕρωσι τὴν εὐτυχίαν των· καὶ δὲν ἐννοοῦν ὅτι ὁ μὴ ἀγαπῶν εἰμὴ ἑαυτὸν εἶναι ὁ μεγαλήτερος ἐχθρὸς τοῦ ἑαυτοῦ του, διότι ὁ τοιοῦτος, οὐδένα ἀγαπῶν καὶ ἑπομένως παρ' οὐδενὸς ἀγαπώμενος, καταντᾷ ἐπὶ τέλους μεμονωμένος, δυστυχὴς καὶ ἄθλιος ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας εἰς τὴν ὁποίαν ζῇ. Μόνον ἀγαπῶντες καὶ ἀνταγαπώμενοι, εὐεργετοῦντες καὶ ἀντευεργετούμενοι δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν ἡμέρας εὐτυχεῖς.

Ἀλλὰ τοῦ ἐγωϊστοῦ καὶ πολυτελοῦς Λάμπρου θεὸς ἦτο τὸ χρυσίον, πατρὶς καὶ πλησίον τὸ ἐγώ του, δόξα δὲ καὶ εὐδαιμονία του ἡ σπατάλη καὶ ἡ κτηνώδης ζωή.

Τοιοῦτος ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἦναι παρὰ σκληροκάρδιος, διεφθαρμένος καὶ κακοήθης· ὢν δὲ τοιοῦτος, καὶ τὸν ἑαυτόν του βεβαίως βλάπτει, καὶ τοὺς συμπολίτας του διαφθείρει διὰ τοῦ ὀλεθρίου παραδείγματός του.

Ὁ Λάμπρος δὲν ἔμαθε δυστυχῶς εἰς τὴν παιδικήν του ἡλικίαν παρὰ ν' ἀποστηθίζῃ προσευχάς τινας τοῦ Ὡρολογίου τὰς ὁποίας καλῶς δὲν ἐννόει, καὶ ὀλίγους ξηροὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς· ἀλλὰ δι' αὐτῶν οὔτε ὁ νοῦς, οὔτε ἡ καρδία μορφόνεται, οὔτε ἡ καλὴ χρῆσις τοῦ πλούτου δύναται ἑπομένως νὰ κατορθωθῇ.

Ὅθεν ἀφοσιωθεὶς εἰς τὴν πολυτέλειαν, ἔτρεχεν εἰς τὸν

ὄλεθρόν του, ἐνῷ ὁ δυστυχὴς ἐνόμιζεν ὅτι τρέχει τὸν δρόμον τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Καθὼς δὲ ὁ μέθυσος Τρεμογιάννης ὅσον ἔπινε τόσον ἤθελε, παρομοίως καὶ ὁ πλούσιος, ὁ συνειθίσας εἰς τὴν πολυτέλειαν, δὲν δύναται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ· ἡ λύσσα τῆς πολυτελείας του καθ' ἡμέραν αὐξάνει· τὰ χθὲς λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ σήμερον εὑρίσκει εὐτελῆ καὶ συνήθη, ὅθεν δι' ἄλλων πολυτελεστέρων ἀναγκάζεται ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτά· καὶ ἑπομένως ἡ ἀνάγκη τοῦ χρυσίου καθ' ἡμέραν τῷ γίνεται ἐπαισθητοτέρα· ὅθεν διὰ παντὸς τιμίου ἢ ἀτίμου μέσου βιάζεται νὰ χρηματολογῇ. Ἰδοὺ δὲ ἡ πολυτέλεια μήτηρ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κακοηθείας.

Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸν πλούσιον Λάμπρον. Ἡ πολυτέλειά του ηὔξανε καθ' ἡμέραν, καὶ μάλιστα ὅτε μετὰ τοὺς γάμους του εἰς τὴν ἰδικήν του πολυτέλειαν προσετέθη καὶ ἡ τῆς νέας συζύγου του.

Νέα ἄνευ ἀνατροφῆς καὶ παιδείας ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου συνεμορφώθη ἀμέσως μὲ τὰς ἰδέας αὐτοῦ, νομίζουσα ὅτι ὅσον περισσότερα ἐξώδευε πρὸς ἐπίδειξιν, ὅσον περισσότερον ἐστολίζετο, τόσον περισσότερον ὡραιοτέρα ἐφαίνετο, καὶ τόσον περισσότερον ἐτιμᾶτο καὶ αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της.

Ἀλλ' ὁ Πραξιτέλης, ὁ ἔνδοξος γλύπτης τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, θέλων νὰ παραστήσῃ τὸ ἰδανικὸν κάλλος τοῦ γυναικείου φύλλου, οὐδένα ἐξωτερικὸν στολισμὸν ἐπρόσθεσεν εἰς τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης του. Οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ οὔτε αὐξάνουν τὴν φυσικὴν ὡραιότητα, ἀλλ' οὔτε ἐλαττόνουν τὴν φυσικὴν ἀσχημίαν· ἀπ' ἐναντίας διὰ τῆς ἀντιθέσεως μεγαλύνουν αὐτήν· τὸ δυσάρεστον δὲ αὐτὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀντιθέσεως ἦτο δυστυχῶς ἄγνωστον εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Λάμπρου.

Δὲν ἐγνώριζεν ἐπίσης ἡ νέα σύζυγος τοῦ Λάμπρου ὅτι εἰς τοὺς σωματικοὺς στολισμοὺς καταφεύγουν συνήθως ὅσοι νέοι καὶ νέαι στεροῦνται ψυχικῶν στολισμῶν, καὶ ὅτι ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ πεῖρα μᾶς διδάσκουν ὅτι ὅσον ὀλιγώτερον ἐνάρετος καὶ φρόνιμος εἶναι γυνή τις, τόσον περισσότερον ἀφοσιοῦται εἰς τοὺς στολισμοὺς καὶ τὴν πολυτέλειαν. Πῶς δυνάμεθα ποτὲ νὰ ὑπολῃφθῶμεν καὶ νὰ τιμήσωμεν γυναῖκα μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι λαμπροστόλιστος, ἐνῷ ἰδίως λαμπροστόλιστοι εἶναι ὅσαι ἐνώπιον τοῦ καθρέπτου των θυσιάζουν καὶ συζυγικὴν ἀγάπην, καὶ μητρικὴν φιλοστοργίαν, καὶ οἰκιακὴν οἰκονομίαν, καὶ τιμὴν καὶ ὑπόληψιν!

Ὁ Ἀρχίδαμος, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὅτε ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν Διονύσιος ἀπέστειλεν εἰς τὰς θυγατέρας του πολυτελῆ ἐνδύματα, δὲν ἐδέχθη αὐτά, εἰπών· «φοβοῦμαι μήπως αἱ θυγατέρες μου μοὶ »φανῶσιν αἰσχραὶ καὶ κακοήθεις, ἐνδυόμε»ναι τοιαῦτα φορέματα.»

Ὁ Σόλων, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς πολυτελείας, διέταξε πρὸς τοῖς ἄλλοις μόνον αἱ ἄσεμνοι καὶ κακοήθεις γυναῖκες νὰ παρουσιάζωνται εἰς τὸ κοινὸν λαμπροστολισμέναι πολυτελῶς. Τοιουτοτρόπως ὅλαι αἱ φρόνιμοι καὶ σεμναὶ Ἀθηναῖαι ἠσπάζοντο τὴν λιτότητα καὶ ἀπέφευγον τὴν φθοροποιὰν πολυτέλειαν, διὰ νὰ μὴ φανῶσι κακοήθεις καὶ ἄτιμοι.

Ὅτε γυνή τις ἀπὸ τὴν Ἰωνίαν, εὑρισκομένη εἰς τὴν Σπάρτην, ἐθαύμαζε τὰ πολυτελῆ ὑφάσματα τῶν ἐνδυμάτων της, καὶ ἐπαίρετο ἐπιδεικνύουσα αὐτὰ εἰς τὰς Σπαρτιάτιδας, Λάκαινά τις δείξασα πρὸς αὐτὴν τοὺς τέσσαρας καλοὺς καὶ κοσμίους υἱούς της, εἶπεν· «Ἰδοὺ εἰς τί πρέπει νὰ ἐπαί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἰδοὺ ὁ ἴδιός μου στρατιώτης ὁ σύζυγός μου Φιλιππος.

»ρωνται αἱ καλαὶ καὶ φρόνιμοι μητέρες, εἰς »τὰ καλά των τέκνα.»

Ὅτε δὲ ἄλλη τις πολυτελεστάτη καὶ λαμπροστολισμένη γυνὴ ἐκ τῆς Ἰωνίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐπεσκέφθη τὴν σύζυγον τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηνῶν Φωκίωνος, καὶ ἴδε μὲ ἀπορίαν τὴν μεγίστην ἁπλότητα τῆς ἐναρέτου Ἀθηναίας, ἠρώτησεν αὐτὴν ποῖοι ἦσαν οἱ ἰδικοί της στολισμοί;

— Ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωνος, ἀπήντησεν ἡ ἔμφρων σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

Ἀλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου, δὲν εἶχεν οὔτε ἰδικόν της ἠθικόν τι προτέρημα, οὔτε ἄνδρα ἀξιότιμον, ὅπως δι' αὐτοῦ στολισθῇ, ὡς ἐστολίζετο ἡ ἀφελὴς σύζυγος τοῦ Φωκίωνος. Ἐνόμιζε λοιπὸν ὅτι ἠδύνατο νὰ τιμᾶται στολιζομένη διὰ τοῦ πλούτου τοῦ συζύγου της· ἀλλὰ ποῖος ποτὲ ἐτίμησε καὶ ἐσεβάσθη κάμηλον φέρουσαν ἢ χρυσοῦς χαλινοὺς ἢ πολυτελὲς φορτίον;

Ἐν τούτοις ἡ καθ' ἡμέραν αὐξάνουσα πολυτέλεια καὶ τοῦ Λάμπρου καὶ τῆς συζύγου του κατήντησε ν' ἀπορροφᾷ ὄχι μόνον ὅλα τὰ εἰσοδήματά του, ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος ἐκ τῶν κεφαλαίων του· διότι ποτὲ μὲν δὲν εὕρισκε νὰ ἐνοικιάσῃ τὰς οἰκίας καὶ ἀποθήκας του, ποτὲ δὲ ἡ κακοκαιρία κατέστρεφε τὰ εἰσοδήματα τῶν ἀγρῶν του, ἄλλοτε δὲ χρεῶσταί του τινὲς οὔτε τόκους οὔτε κεφάλαια τῷ ἐπλήρωναν· ἀλλ' αὐτὸς ἀρχίσας ἅπαξ νὰ τρέχῃ εἰς τὸν κατήφορον τῆς πολυτελείας δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ σταματήσῃ.

Ὅθεν, ἀφοῦ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κατέφαγεν ὅλην τὴν χρηματικήν του περιουσίαν, ἤρχισεν ἄλλα μὲν ἐκ τῶν κτημάτων του νὰ πωλῇ παρὰ τιμήν, ἄλλα δὲ νὰ ὑποθηκεύῃ δανειζόμενος καὶ προπληρόνων τόκους ὑπερβολικούς, καὶ ταῦτα διὰ νὰ διατηρῇ ἀναμμένην τὴν φθοροποιὰν φλόγα τῆς πολυτελείας του.

Τότε δὲ διὰ νὰ διασκεδάζῃ ὁ Λάμπρος τὴν μονοτονίαν τῆς ὑλικῆς καὶ κτηνώδους ζωῆς του, διὰ νὰ λησμονῇ πρὸς ὥραν τὰς χρηματικάς του δυσκολίας, διὰ νὰ εὑρίσκῃ ὀλίγον ὕπνον, καὶ διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃ ὄθεν τὸν πάσχοντα στόμαχόν του, τὸν ὁποῖον ἡ πολυφαγία καὶ ἡ ἀσωτεία εἶχον ἀρχίσει νὰ καταστρέφωσι, κατέφυγεν εἰς τὰ μεθυστικὰ ποτά· ὅσον δὲ αἱ στενοχωρίαι του ηὔξανον, τόσον ηὔξανε καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν.

Ὀγλίγωρα δὲ ἐπρόσθεσεν εἰς τὴν οἰνοποσίαν καὶ ἄλλου εἴδους διασκέδασιν, ἤτοι τὸ χαρτοπαίγνιον ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζεν ὁ ἄφρων καὶ διασκέδασιν καὶ συγχρόνως τυχηρόν τι κέρδος πρὸς χορτασμὸν τῆς ἀδηφάγου πολυτελείας του.

Ἀλλ' ἡ οἰνοποσία καὶ τὰ τυχηρὰ παιγνίδια ἐπετάχυνον ἔτι μᾶλλον τὴν καταστροφήν του· διότι ἐντὸς ὀλίγου δι' αὐτῶν ἐστερήθη, τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ ὅλα τὰ μένοντα ἐκ τῶν πατρικῶν του κτημάτων.

Θυμώδης, ὑβριστής, ἐνίοτε δὲ καὶ γρονθοκόπος ἐγένετο τότε ὁ Λάμπρος ἐντὸς τῆς οἰκογενείας του· ἐκτὸς δὲ τῆς οἰκίας του κατήντησεν ἀναιδὴς ψευδολόγος, κόλαξ χαμερπής, ἀπατεὼν δόλιος, καὶ ἐπὶ τέλους αἰσχρὸς πλαστογράφος, προσπαθῶν δι' ὅλων αὐτῶν τῶν αἰσχροτήτων ἢ ν' ἀναβάλῃ τὰς καταδιώξεις τῶν δανειστῶν του, ἢ ν' ἀποκτήσῃ χρήματα, τὰ ὁποῖα δυναστικῶς ἀπῄτουν παρ' αὐτοῦ οἱ τύραγνοί του, δηλαδὴ τὰ ὀλέθρια πάθη του. Εἰς τοιαύτας κακοηθείας, εἰς τοιαύτας αἰσχρότητας καταναγκάζει ἐπὶ τέλους ἡ πολυτέλεια ὅσους δυστυχῶς ὑπεδουλώθησαν εἰς αὐτήν!

Εἰς τοὺς αἰσχροτάτους αὐτοὺς καὶ ἐγκληματικοὺς πόρους κατέφυγεν ὁ πολυτελέστατος Λάμπρος, διότι οὔτε τὸν νοῦν του ἐφρόντισε ποτὲ νὰ φωτίσῃ οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ ἐξευγενίσῃ, ἀλλ' οὔτε φίλους ἀληθεῖς ν' ἀποκτήσῃ,

οἵτινες, συμμεριζόμενοι τὰς εὐτυχίας, μᾶς χρησιμεύουν καὶ εἰς τὰς δυστυχίας.

Ἐπί τινα δὲ καιρὸν ἠμπόρεσε ν' ἀποκρύψῃ τὴν κακοήθη καὶ ἐγκληματικήν του διαγωγὴν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν συμπολιτῶν του· οὐδέποτε ὅμως ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, οὐδὲ ἀπὸ τὰ ὄμματα τοῦ παντεπόπτου καὶ καρδιογνώστου Θεοῦ.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους μία ἐκ τῶν πλαστογραφιῶν του ἀνεκαλύφθη· ἡ δὲ φυλάκισις καὶ κατάδίκη του ἦτο βεβαία, ἂν ἐξαίφνης ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων δὲν ἐγίνετο ὁ Λάμπρος ἄφαντος.

Ἄνθρωποι τῆς ἐξουσίας εἰσέρχονται τότε εἰς τὴν κατοικίαν του, καὶ ἐνώπιον τῆς δυστυχοῦς μητρός του καὶ τῆς ἀνοήτου συζύγου του γυμνόνουν τὸν οἶκον ἀφ' ὅλους τοὺς πολυτελεῖς στολισμοὺς καὶ ἀφ' ὅλα τὰ λαμπρὰ ἔπιπλα, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ πωληθῶσι πρὸς ὄφελος τῶν δανειστῶν του. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ οἰκία δὲν ἦτο πλέον ἰδική του, διότι καὶ αὕτη πρὸ καιροῦ εἶχε πωληθῇ, ὁ νέος ἰδιοκτήτης ἀποδιώκει ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν σύζυγον τοῦ Λάμπρου, ἥτις στερημένη καὶ στολισμῶν, καὶ πλούτου, καὶ οἰκίας, καὶ συζύγου, κατέφυγεν ἀπηλπισμένη εἰς τὸν πατρικόν της οἶκον. Ἀργὰ δὲ ἐννόησεν ὁ πατήρ της ὅτι ἐθυσίασε τὴν θυγατέρα του παραδόσας αὐτὴν εἰς πλούσιον ἄνευ νοὸς καὶ καρδίας.

Ἡ φιλάσθενος μήτηρ τοῦ Λάμπρου, μαραμένη ἐκ νεότητός της ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν τοῦ συζύγου της, καὶ καταπληγωμένη ἀπὸ τὰ ἀνόητα καὶ ὑπέρμετρα ἔξοδα τοῦ υἱοῦ της, δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀνθέξῃ εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην καταστροφήν, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπεβίωσεν ἐντὸς πτωχικοῦ οἰκίσκου πατρικοῦ τινος συγγενοῦς της.

Ὁ Λάμπρος τὴν νύκτα, καθ' ἣν στιγμὴν τυχαίως ἔμα-

θεν ὅτι ἡ πλαστογραφία του ἀνεκαλύφθη, ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἐπερίμενε τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισίν του, ἐδιευθύνθη κρυφίως πρὸς τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων ἀποφασισμένος νὰ πνίξῃ ἐντὸς αὐτῆς τὴν κακοήθη, τὴν ἄτιμον καὶ ἀπηλπισμένην ὕπαρξίν του· ἀλλὰ πλησιάσας εἰς τὴν ὄχθην ὠπισθοδρόμησεν ἔντρομος.

Ἐσυλλογίσθη τότε μήπως ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς ἐκ τῶν λεγομένων φίλων του· ἀλλ' οὐδεὶς ἀληθὴς φίλος ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν νοῦν του. Ἔφριξε τότε συναισθανθεὶς τὴν τρομερὰν ἀπομόνωσιν καὶ δυστυχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἐγωϊσμὸς καταδικάζει τοὺς ὀπαδούς του.

Ἐκεῖ πλησίον τῆς ὄχθης ἀνεγνώρισε τὴν πτωχικὴν καλύβην τῆς χήρας ἐκείνης θείκας του, εἰς τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν λαμπρῶν γάμων του, ἠρνήθη μικρὰν ἐλεημοσύνην πρὸς περίθαλψιν τῶν πεινώντων καὶ ἀσθενούντων τέκνων της. Ἐλπὶς σωτηρίας λάμπει τότε εἰς τοὺς δακρυρρέοντας ὀφθαλμούς του, ἀλλὰ πάλιν διστάζει ἐνθυμούμενος τὴν πρὸς τὴν πτωχὴν θείαν του σκληρὰν καὶ ἀπάνθρωπον διαγωγήν του. Ἡ ἀπελπισία ὅμως τὸν σπρώχνει ἐμπρός, καὶ πλήρης αἰσχύνης καὶ δειλίας κτυπᾷ τὴν θύραν τῆς χήρας.

Ἡ ἐμφάνισίς του ἐκπλήττει τὴν θείαν του, καὶ συγχρόνως ὑπενθυμίζει αὐτὴν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων του δύο τέκνα της ἔθαψεν ὡς ἐκ τῆς σκληρότητος αὐτοῦ. Ἀλλὰ βλέπουσα τὰ δάκρυά του, ἀκούουσα τὰ δυστυχήματά του καὶ μανθάνουσα τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκετο, λησμονεῖ καὶ τὰ τέκνα της καὶ τὴν σκληρὰν ἄρνησιν τοῦ πλουσίου, ἡ δὲ καρδία της συγκινεῖται ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ καὶ ἀπηλπισμένου ἀνεψιοῦ της. Ὅσον ὁ πλοῦτος καὶ αἱ εὐτυχίαι σκληρύνουν τὴν καρδίαν, τόσον ἡ πτωχεία καὶ τὰ παθήματα καθιστῶσιν αὐτὴν τρυφερὰν καὶ εὐαίσθητον.

Ἡ πτωχὴ λοιπὸν χήρα γενναίως ἐπρόσφερε τὴν καλύβην της ἄσυλον εἰς τὸν καταδιωκόμενον Λάμπρον, προθύμως δὲ ἔδωκε πρὸς αὐτὸν τροφὴν καὶ κλίνην, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνδυμασίαν τινὰ πτωχικὴν τοῦ υἱοῦ της, τὴν ὁποίαν ἐνδυθεὶς ὁ Λάμπρος διὰ νὰ κατασταθῇ ἀγνώριστος, ἀνεχώρησε κρυφίως ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Κέρκυραν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βενετίαν πρὸς ἀνεύρεσιν πόρου ζωῆς. Ἀλλ' εἰς τὴν Σαΐδαν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβῇ εἰς πλοῖον, ἀνεγνωρίσθη, συνελήφθη καὶ ἤδη στενάζει ἐντὸς τῶν φυλακῶν.

Ὁ ἄγνωστος, παιδία μου, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἐκίνησε τὴν περιέργειάν σας ὅτε ἴδετε αὐτὸν εἰσερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἦτον ὁ Λάμπρος· πατὴρ δὲ τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου ἦτον ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης. Ἀμφότεροι ἦσαν πλουσιώτατοι, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἀμφότεροι ἔζησαν καὶ ἐτελείωσαν δυστυχεῖς ὡς ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ πλούτου των. Τὰ σοφὰ παραγγέλματα τῶν προγόνων μας « Μηδὲν ἄγαν », καὶ « Μέτρον ἄριστον » ἦσαν ἄγνωστα εἰς αὐτούς.

Ἡ φρόνιμος οἰκονομία τῶν ἐξόδων, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ λιτότης εἶναι ἡ μεσαία ὁδός, ἥτις, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν· ἀλλ' ἡ φιλαργυρία ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀσωτεία ἀφ' ἑτέρου εἶναι τὰ δύο ἄκρα, αἱ δύο ὑπερβολαί, αἵτινες ἀναγκαίως φέρουν εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα.

Εἰς τὰς ὑπερβολὰς αὐτὰς ὑποπίπτουν δυστυχῶς ὅσοι, στερούμενοι ἀνατροφῆς, παιδείας καὶ εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἔχουν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὑλικὴν καὶ κτηνώδη ζωὴν ἀποκλειστικὰ ἀντικείμενα τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ διαλογισμῶν των.

ΑΚΜΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ φιλαργυρία, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, προξενεῖ εἰς τὴν κοινωνίαν βλάβην ἀρνητικήν, διότι ὁ πάσχων τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος στερεῖ τοὺς συμπολίτας, καὶ τὴν πατρίδα του διαφόρων ἀγαθοεργιῶν, τὰς ὁποίας διὰ τῶν χρημάτων του ἠδύνατο νὰ παρέξῃ.

Ἀλλὰ πολὺ ὀλεθριωτέρα τῆς φιλαργυρίας εἶναι ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀσωτεία· διότι οἱ πολυτελεῖς καὶ ἄσωτοι ὄχι μόνον δὲν ὠφελοῦν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρουν καὶ καταστρέφουν καὶ ἑαυτούς, καὶ τὰς κοινωνίας ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῶσι. Πανώλης κολλητικωτάτη καὶ καταστρεπτικὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ πολυτέλεια, ἥτις θυγάτηρ οὖσα τῆς κουφονοίας, ἀναδεικνύεται ἐπὶ τέλους μήτηρ τῆς διαφθορᾶς, τῆς παρακμῆς καὶ τῆς δυστυχίας τῶν ἐθνῶν.

Ὅτε εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας ἀπεστρέφοντο κοινῶς τὴν πολυτέλειαν, αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι τῶν σημαντικωτέρων πολιτῶν ἦσαν σεμναί, τὰ ἐνδύματά των ἁπλᾶ, ἡ τροφή των λιτὴ καὶ ἡ δίψα τοῦ χρυσίου ἄγνωστος, ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος κατεδίκαζεν ὡς ἐπικινδύνους εἰς τὴν κοινωνίαν πάντας τοὺς ἀργοὺς πολίτας, καὶ ἐθεώρει ὡς ἔγκλημα πᾶν δυσανάλογον καὶ ὑπέρμετρον ἔξοδον, τότε καὶ τὰ ἤθη ἦσαν σεμνὰ καὶ καθαρά, τὰ αἰσθήματα εὐγενῆ καὶ γενναῖα, ὁ δὲ πατριωτισμὸς μέγας καὶ ἡρωϊκός· τότε ἡ Ἑλλὰς ἤκμασε δοξασθεῖσα εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα· τότε ὁ βουλευτὴς τῶν Ἀθηνῶν Λυκίδης, τολμήσας νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη θριαμβεύσασα εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Ὅτε δὲ εἰς τὴν Σπάρτην ἡ πολυτέλεια ἦτον αὐστηρῶς ἐξωρισμένη, ὁ βίος λιτὸς καὶ τὰ ἤθη σεμνά, τότε ὁ Λεω-

νίδας καὶ οἱ τριακόσιοι ἀπεθανατίζοντο εἰς τὰς Θερμοπύλας τότε ἡ νεᾶνις Γοργώ, « Πάτερ θέλει σὲ διαφθείρει διὰ τῶν χρημάτων ὁ ξένος, » ἐφώναξε πρὸς τὸν πατέρα της. Ὁ δὲ Κλεομένης ἀπέῤῥιπτεν ἀμέσως καὶ τὰς προτάσεις καὶ τὰ δῶρα τοῦ Ἀριστογόρου.

Ἀλλ' ὅτε ὁ Περσικὸς χρυσὸς καὶ ἡ Ἀσιατικὴ πολυτέλεια ἤρχισαν νὰ μολύνωσι τὸν ἐλεύθερον ἀέρα τῆς Ἑλλάδος, ὅτε ἡ Γερουσία τῆς Σπάρτης, παραμελοῦσα τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἀντὶ νὰ τιμωρῇ καὶ νὰ ἐξορίζῃ, ἠπείλει μόνον καὶ ἀνείχετο ἐντὸς τῆς πόλεως τὸν πολύσαρκον καὶ τρυφηλὸν Ναυκλείδην καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτοῦ, τότε ὁ νικητὴς τοῦ Μαρδονίου Παυσανίας μετεμορφώθη αἰφνιδίως αἰσχρὸς προδότης τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· τότε τὰ ἁγνὰ ἤθη τῶν Ἑλλήνων διεφθάρησαν, ὁ πατριωτισμὸς μετεβλήθη εἰς ἐγωϊσμὸν καὶ φιλαρχίαν, ὁ δὲ Πελοποννησιακὸς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐμφύλιοι πόλεμοι ἤρχισαν νὰ κατασκάπτωσι τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων μας, καὶ νὰ προετοιμάζωσι τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτῶσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὅτε δὲ ἀκολούθως τὸ Μακεδονικὸν χρυσίον τοῦ Φιλίππου εἰσέδυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Δημάδης καὶ οἱ λοιποί ὅμοιοί του, φοροῦντες πορφύρας καὶ λαμπρὰ ἐνδύματα, ἀλειμμένοι δὲ μὲ πολύτιμα μύρα, ἀνήγειραν ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν οἰκίας ἰδωτικὰς πολυτελεστέρας τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν, τὰς δὲ γυναῖκάς των κατεστόλιζον, καὶ ἐκ τῆς Σικελίας ἐπροσκάλουν μαγείρους πρὸς ἑτοιμασίαν τῶν μεγαλοπρεπῶν γευμάτων των, τότε ἡ αὐτονομία τῆς Ἑλλάδος ἐτάφη ζῶσα εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας.

Ὁ Γεροστάθης εἰπὼν ταῦτα ἐστέναξε βαθέως· μετὰ μικρὰν δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησεν οὕτως·

Ἔκτοτε, παιδία μου, μίαν ἡμέραν καλὴν δὲν ἴδεν ἡ δυστυχὴς Ἑλλάς. Τὰ ἔθνη ἄνευ ἀρετῆς, ἄνευ γενναίων αἰσθη-

μάτων, ἄνευ πατριωτισμοῦ, δὲν δύνανται νὰ ἴδωσιν ἡμέρας καλὰς καὶ εὐτυχεῖς.

Ὅσάκις δὲ τὰ πλούτη οὐδεμίαν ἄλλην ἐνασχόλησιν ἔχωσι παρὰ τὴν διατροφὴν τῆς πολυτελείας καὶ ἀσωτείας, τὰ ἤθη διαφθείρονται, ἡ ἀρετὴ ἐμπαίζεται, τὸ φρόνημα ταπεινοῦται, αἱ δυνάμεις χαυνόνονται καὶ ἡ καταστροφὴ εἶναι βεβαία.

Δυστυχῶς οἱ Ἀσιανοὶ ἄρχοντες πρὸ τετρακοσίων ἤδη χρόνων δὲν μᾶς διδάσκουν παρὰ πολυτέλειαν καὶ ἀσωτείαν, ἐπίδειξιν καὶ πολυφαγίαν, ζωὴν κτηνώδη καὶ ἐγωϊστικήν.

Ἀλλ' εἶναι αἴσχος ἄνδρες καυχώμενοι ὅτι εἶναι Ἕλληνες τὴν καταγωγὴν καὶ χριστιανοὶ τὴν θρησκείαν, νὰ ζῶσι ζωὴν βαρβάρων Ἀσιανῶν, λησμονοῦντες ἐντὸς τῆς πολυτελείας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ των καὶ τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα.

Ἂς δοξάσωμεν μ' ὅλα ταῦτα τὸν Θεόν, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, διότι εἰς τὸ πεῖσμα τῆς πολυχρονίου δουλείας, ἀνεφάνησαν εἰς τὸν μαῦρον καὶ σκοτεινὸν ὁρίζοντά μας ἀστέρες τινὲς φαεινοί, τοὺς ὁποίους μᾶς ἔστειλεν ὁ πανάγαθος ὅπως παρηγορήσῃ τὴν πατρίδα, φωτίσῃ δὲ τοὺς πλουσίους εἰς τὴν εὐθεῖαν καὶ ἀληθῆ ὁδόν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Ζωσιμᾶδαι καὶ οἱ ἔνδοξοι μιμηταί των, αὐτοὶ οἱ λαμπροὶ τῷ ὄντι ἀστέρες τῆς νέας Ἑλλάδος, εἶναι σπάνιοι ὡς οἱ κομῆται. Εἶναι ἐξαίρεσις ἔντιμος τοῦ γενικοῦ κανόνος τῶν πλουσίων. Ἂν ποτὲ ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀνατροφὴ ἐξευγενίσωσι τὰς ψυχάς μας, ὥστε ἡ ἐξαίρεσις νὰ γίνῃ κανὼν καὶ ὁ κανὼν ἐξαίρεσις, τότε, τότε, θέλουν γελάσει βεβαίως τὰ μαραμένα χείλη τῆς φίλης πατρίδος, καὶ θέλομεν ἰδεῖ πάλιν ἡμέρας λαμπρὰς καὶ εὐτυχεῖς.

Ὁ Κάτων, βλέπων τοὺς πολυτελεῖς καὶ ἀσώτους πολίτας τῆς πατρίδος του Ῥώμης, ὀρθότατα ἔλεγεν ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ σωθῇ ἐπὶ τέλους ἡ Ῥώμη εἰς τὴν ὁποίαν ὡς

ἐκ τῆς πολυτελείας ἐν ὀψάριον ἐπωλεῖτο ἀκριβώτερα ἀπὸ ἓν βώδιον.

Εἶναι δὲ ὁμολογούμενον ὅτι μία ἐκ τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπέφεραν καὶ τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτῶσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας, ἦτο ἡ μεγίστη πολυτέλεια καὶ ἀσωτεία, αἵτινες διεδέχθησαν τὴν λιτότητα καὶ ἀρετὴν τῆς ἀρχαίας Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας.

Καὶ ὁ Πλάτων, ὁ ἄριστος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, διὰ νὰ ὑποδείξῃ τὴν ἐκ τῆς πολυτελείας διαφθοράν, μᾶς λέγει ὅτι ἐὰν ζυγίσωμεν τὴν ἀρετὴν μὲ τὸ χρυσίον, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ὅσον περισσότερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς πλάστιγγος, τόσον ἡ πλάστιγξ τῆς ἀρετῆς ἐλαφροτέρα θέλει ἀναβαίνει· ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ ἀρετὴ θέλει γίνεσθαι βαρυτέρα, καὶ ἡ πλάστιγξ αὐτῆς θέλει καταβαίνει, ὅσον ὀλιγώτερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς ἄλλης.

Τοὺς λόγους τοῦ Πλάτωνος ἐπεβεβαίωσαν οἱ θεῖοι λόγοι τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις πρὸς τοὺς ἀφωσιωμένους εἰς τὸ χρυσίον λέγει ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ δύο Κυρίους, «οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμμωνᾷ» (1).

— Λοιπὸν κακὸν καὶ ὀλέθριον πρᾶγμα εἶναι ὁ πλοῦτος, ἀνέκραξέ τις ἐξ ἡμῶν διακόψας τὸν Γεροστάθην, ἐὰν οὔτε μὲ τὴν ἀρετήν, οὔτε μὲ τὸν ἀληθῆ χριστιανισμὸν δύναται νὰ συμβιβασθῇ.

— Ὄχι, φίλε μου, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης. Τὸ χρυσίον οὔτε καλὸν οὔτε κακὸν εἶναι· ἀλλ' ἡ χρῆσις τοῦ χρυσίου δύναται νὰ ᾖναι καλὴ ἢ κακή, ἐνάρετος καὶ χριστιανική, ἢ κακοήθης καὶ ἀντιχριστιανική.

(1) Μαμμωνᾶς λέξις Ἑβραϊκὴ σημαίνουσα τὸ χρυσίον, καὶ κατά τινας ὄνομα εἰδώλου τινὸς τῶν Συρίων, παριστάνοντος τὸν θεὸν τοῦ Πλούτου.

Ἐνόσῳ τὸ ξίφος μένει ἐντὸς τῆς θήκης, οὔτε βλάπτει, οὔτε ὠφελεῖ· ἀλλ' ἂν τὸ μεταχειρισθῇς πρὸς δολοφονίαν, γίνεσαι αἰσχρὸς δολοφόνος· ἂν δὲ τὸ γυμνώσῃς πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀναφαίνεσαι ἔνδοξος ἥρως.

Παρομοίως, ἐὰν μεταχειρίζεσαι τὸν πλοῦτόν σου πρὸς ὠφέλειαν τῶν συμπολιτῶν σου καὶ ἐπὶ ἀγαθῷ τῆς πατρίδος σου, θέλεις ἀποκτήσει τὸν εὐγενέστερον καὶ ἐνδοξότερον τῶν ἐπιγείων τίτλων, ἀνακηρυττόμενος εὐεργέτης τῆς πατρίδος· ἀλλ' ἐὰν φυλάττῃς τὸν πλοῦτόν σου νεκρὸν καὶ ἄχρηστον ἐντὸς τοῦ κιβωτίου, ἢ ἂν σπαταλᾷς αὐτὸν εἰς πολυτελείας, ἀσωτείας καὶ ἀνοήτους ἐπιδείξεις, θέλεις ὀνομασθῆ λάτρης τοῦ Μαμμωνᾶ, ἐγωϊστής, ἀντίχριστος, ἢ αἰσχρὸς διαφθορεὺς τῶν συμπολιτῶν σου.

Ἀλλὰ σεῖς, παιδία μου, διὰ νὰ κάμητε καλὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου σας, ἄν ποτε ἡ φιλοπονία καὶ ἡ τύχη σᾶς χαρίσωσι πλοῦτον, ἀπαιτεῖται ἐκ νεκρᾶς ἡλικίας νὰ θερμάνετε καὶ ἐξευγενίσετε τὴν καρδίαν σας διὰ τῶν θείων παραγγελμάτων τῆς ἱερᾶς Θρησκείας μας, καὶ διὰ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῶν ἐνδόξων προγόνων μας. Ἐὰν ὁ χριστιανισμὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία διατηρῇ θερμὴν τὴν ψυχήν σας, δυσκόλως τὸ χρυσίον θέλει δυνηθῆ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν σκληράν, ἀναίσθητον καὶ ψυχρὰν ἐνώπιον τοῦ πλησίον, ἐνώπιον τῆς πατρίδος.

Ἀλλ' ἐὰν ὁ πλοῦτος πρόκειται νὰ διαφθείρῃ τὴν ψυχήν σας καὶ νὰ σᾶς καταστήσῃ ἢ φιλαργύρους ὡς τὸν Ἀργύρην, ἢ ἀσώτους καὶ πολυτελεῖς ὡς τὸν Λάμπρον, καὶ ἑπομένως ἐγωϊστάς, σκληροκαρδίους, ὑπερηφάνους καὶ ἐπὶ τέλους κακοήθεις καὶ διαφθορεῖς τῶν συμπολιτῶν σας, εὔχομαι καὶ παρακαλῶ τὸν Ὕψιστον νὰ μὴ πλουτήσετέ ποτε.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὑπεσχέθη ἀκολούθως ὅτι θέλει μᾶς

διηγηθῆ περὶ τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Φωκίωνος καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, περὶ αὐτῶν τῶν ἀρχετύπων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρετῆς καὶ δόξης, διὰ νὰ ἴδωμεν ὅτι οὔτε τὴν πολυτέλειαν οὗτοι ἠγάπησαν, οὔτε τὸν πλοῦτον ἀπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πατρίδα ἐπροτίμησαν. Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ τοῦ Ἀριστείδου μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων.

Η ΑΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Ἀριστείδης ὁ Ἀθηναῖος ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα του καὶ στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς· ἀπεθανατίσθη δὲ διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀρετήν του, ἥτις ἔτι λαμπροτέρα ἀνεφάνη ὡς ἐκ τῆς πτωχείας τοῦ ἀνδρός.

Δικαίως ὁ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην ὑπὲρ πάντα ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὴν ἔμφρονα καὶ ἐνάρετον διαγωγήν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου.

Ὁ Ἀριστείδης παρευρεθεὶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους κατὰ τῶν Περσῶν μάχας, ὄχι μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' εἰς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους του μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα παραχωρήσας αὐθορμήτως τὴν ἀρχηγίαν του εἰς τὸν ἐμπειρότερον καὶ στρατηγικώτερον αὐτοῦ Μιλτιάδην, μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν εἶναι ἐντροπὴ οὔτε ἐξευτελισμός, ἀλλὰ μάλιστα ἔντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν πατρίδα τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς φρονιμωτέρους καὶ ἱκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος τρέξας ἐκ τῆς ἐξορίας του πρὸς ἐντάμωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ ἐχθροῦ του Θεμιστοκλέους, συμφιλιωθεὶς δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ τεθεὶς αὐθορμήτως ὑπὸ τὰς διαταγάς του, μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι εἰς τὸν ἱερὸν βω-

μὸν τῆς πατρίδος πᾶν προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἔχθραν νὰ λησμονῶμεν, καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀνταποδίδωμεν· πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ μας δημοσίως ν' ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν παραχωρήσας εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν ὁποίαν ἐπιμόνως ἐζήτουν θέσιν τῆς τιμῆς, μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, ὅτι αἱ θέσεις δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἱκανότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ἄνευ ἑνώσεως καὶ ὁμονοίας οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ Ἀθηναϊκὰ στρατεύματα ἐπανῆλθον ἀμέσως εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχὸν μὲν ἀλλ' ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα, τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ ἐκ τῶν πλοίων τῶν Περσῶν εἶχον κυριεύσει.

Ἐν τῷ μέσῳ τόσης ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηρήσεως, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὔτε αὐτὸς ἠθέλησε νὰ ἐγγίσῃ τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὔτε εἰς ἄλλον τινὰ ἐσυγχώρησε νὰ σφετερισθῇ τι ἐξ αὐτῶν.

«Χρεωστοῦμεν, ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ »ὑπηρετῶμεν τὴν πατρίδα, ὄχι διὰ νὰ πλου»τήσωμεν ἢ διὰ νὰ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ »ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν ἱερὰ τοῦ »πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ ἀμισθί, ἔ»στω καὶ ἄνευ δόξης».

Εἰς τὴν εὐγενῆ του ψυχὴν ὁ θεῖος ἔρως τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πατρίδος ἐμηδένιζε πᾶν ἄλλο αἴσθημα, ἐπομένως καὶ τῶν χρημάτων τὴν ἀγάπην, καὶ τῆς δόξης τὴν δίψαν.

Ἐὰν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν συμπολιτῶν του

δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ φιλοχρήματοι, τρυφηλοὶ καὶ πολυτελεῖς, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν δὲν ἤθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Περσικὸν ζυγόν, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἐλευθερία, τὰ φῶτα καὶ ὁ πολιτισμὸς ἤθελον ἐκλείψει ἔκτοτε διὰ παντός.

Ὁ Ξέρξης, ἀφοῦ εἰς τὴν Σαλαμῖνα κατεστράφη ὁ στόλος του, ἀναχωρήσας κατηϕυμμένος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγόν του Μαρδόνιον ἐπὶ κεφαλῆς πολυαρίθμου στρατοῦ διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Ὁ δὲ Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσίου παρὰ διὰ τῶν ὅπλων, ἀπέστειλε πρέσβυν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς, πένητες καὶ ἄστεγοι εἶχον ἐπανέλθει εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρημώσει καὶ καταστρέψει.

Ὁ πρέσβυς τοῦ Μαρδονίου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι· « ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἕτοιμος ν' ἀνακτίσῃ δι' » ἐξόδων του ὅλας τὰς κατακαείσας οἰκίας των καὶ τοὺς » καταστραφέντας ναούς των, νὰ τοῖς χορηγήσῃ δὲ ἄφθονα » χρήματα, καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ κυρίους τῶν ἄλλων » Ἑλλήνων, ἐὰν ἤθελον νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα των. »

Οἱ Σπαρτιᾶται γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταντήσει οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν των, ἐφοβήθησαν μήπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Ὅθεν στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀποῤῥίψωσι τὰς Περσικὰς προτάσεις, καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε ὁ Ἀριστείδης ἐκφράζων καὶ τὰ ἰδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὡραίαν ἐκείνην

καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἥτις καὶ μόνη ἦτον ἱκανὴ ν' ἀπαθανατίσῃ τὸ ὄνομά του. Ἰδοὺ ἡ πατριωτικωτάτη αὐτὴ ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου·

« Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νομίζωσιν ὅτι τὰ » πάντα δύνανται νὰ ἐξαγορασθῶσι διὰ τοῦ πλούτου καὶ » τῶν χρημάτων· διότι αὐτοὶ ὄντες βάρβαροι οὐδὲν πολυ- » τιμότερον τοῦ χρυσίου γνωρίζουν· ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν » κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτω- » χείαν καὶ δυστυχίαν μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρε- » τὴν καὶ φιλοτιμίαν μας. Ἂς πληροφορηθῶσιν οἱ Λακε- » δαιμόνιοι ὅτι οὔτε δι' ὅλον τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ ἐντὸς » αὐτῆς χρυσίον, δὲν ἤθελον ποτὲ πωλήσει οἱ Ἀθηναῖοι τὴν » ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἂς μάθῃ δὲ καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι » μόνον ὅταν ὁ ἥλιος παύσῃ τὸν δρόμον του, θέλομεν παύσει » καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἐλευθερίας. »

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν συνεκροτήθη, ὁ Μαρδόνιος κατεστράφη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη.

Ἀλλ' ἂν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ συμπολῖταί του, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρων, ἦσαν πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν πλούσιοι συνειθισμένοι εἰς λαμπρὰς οἰκίας, εἰς στολισμούς, εἰς πολυποίκιλα γεύματα καὶ ἐν γένει εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἀσωτείαν, ὁ ἐγωϊσμὸς βεβαίως ἤθελεν ὑπερισχύσει ἐνώπιον τῆς τιμῆς καὶ τῆς πατρίδος, προθύμως δὲ ἤθελον τότε προδώσει καὶ ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα, καὶ παρὸν καὶ μέλλον, παραδεχόμενοι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἀγαπητά των πλούτη καὶ εἰς τῆς πολυτελείας τὰς ἕξεις των.

Ἡ ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐνίσχυσε τὴν ἀρετήν των καὶ διέσωσε τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλ' ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς πραότητος καὶ ἀφιλοχρηματίας του προσείλκυσεν εἰς τὴν πατρίδα του τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ πόλεων, αἵτινες, μὴ ὑποφέρουσαι τὴν πλεονεξίαν, τὰς ἁρπαγὰς καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Σπαρτιάτου Παυσανίου, ἐγκατέλιπον τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης, καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους προσεκολλήθησαν ἕνεκα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου.

Ὅτε δὲ αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἕνεκα τοῦ πολέμου, ὅλαι ἐκ συμφώνου τὸν ἀφιλοχρήματον καὶ δίκαιον Ἀριστείδην ἐζήτησαν ὅπως προσδιορίσῃ καὶ συνάξῃ τοὺς φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχωρήσας τότε ἐξ Ἀθηνῶν πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ἁπάσας μὲν τὰς φορολογηθείσας πόλεις εὐχαριστήσας πληρέστατα, τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ ἐντίμως.

Πρὸς δὲ τὸν Θεμιστοκλέα, ὅστις ἔλεγεν ὅτι μεγίστη ἀρετὴ τοῦ καλοῦ στρατηγοῦ εἶναι τὸ νὰ προβλέπῃ καὶ προλαμβάνῃ τὰ ἐχθρικὰ σχέδια· «ναί, ἀναγκαῖον μὲν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἐπίσης ἀναγκαῖον καὶ στρατηγικὸν εἶναι, εἶπεν ὁ Ἀριστείδης, καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν χειρῶν, ὑποδεικνύων ὅτι, διὰ νὰ ἦναί τις καλὸς στρατηγός, ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ ἦναι οὐχὶ φιλοχρήματος ἀλλὰ φιλόπατρις.»

Ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος πτωχὸς Ἀριστείδης εἶχε θεῖον πλουσιώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας Καλλίαν ὀνομαζόμενον. Αὐτὸν ἐκατηγόρησαν ποτὲ οἱ ἐχθροί του ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου· διὰ νὰ παροξύνωσι δὲ κατ' αὐτοῦ τοὺς δικαστὰς ἀνέφεραν μεταξὺ τῶν ἄλλων ὅτι, ἐνῷ ὁ Καλλίας ἦτο πλουσιώτατος, ἄφινε τὸν πτωχὸν ἀνεψιόν του Ἀριστείδην, τὸν παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, νὰ κρυόνῃ, νὰ πεινᾷ καὶ νὰ στερῆται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ αὐτῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Οἱ δικασταὶ πραγματικῶς ἠγανάκτησαν ἀκούσαντες ταῦ-

τα· ἀλλ' ὁ Καλλίας ἐπροσκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὴν Ἀριστείδην ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Παρουσιασθεὶς δὲ ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλάκις ὁ Καλλίας πολλὰ τῷ ἐπρόσφερεν, ἀλλ' αὐτὸς εὐχαριστούμενος εἰς τὰ ὀλίγα του δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τὰ προσφερόμενα, διότι ἡ πτωχεία, κατ' αὐτόν, δὲν φέρει ἀτιμίαν παρὰ μόνον ὅταν τις καταντᾷ εἰς αὐτὴν διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ ἀσωτείας του, καὶ διότι πολὺ ἐντιμότερον θεωρεῖ τὸ νὰ ὑποφέρῃ τίς γενναίως τὴν πενίαν του, παρὰ νὰ ἦναι πλούσιος μεταχειριζόμενος κακῶς τὸν πλοῦτόν του.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Ἀριστείδου οἱ ἀκροαταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, ὡς μᾶς βεβαιόνει ὁ Πλούταρχος, προτιμῶντες νὰ ἦναι πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρκεῖς ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς ὡς ὁ Καλλίας.

Εὔχομαι καὶ ἐγώ, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ ζήσετε καὶ σεῖς μᾶλλον πτωχοὶ ἀλλ' ἐνάρετοι ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ ἐγωϊσταὶ καὶ φιλάργυροι ὡς ὁ Ἀργύρης, ἢ πολυτελεῖς καὶ διεφθαρμένοι ὡς ὁ υἱός του Λάμπρος.

Ο ΑΛΗΠΑΣΑΣ, ΟΙ ΣΟΥΛΙΩΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΖΕΡΒΑΣ.

Ἡ ὡραία ἀπάντησις τοῦ Ἀριστείδου πρὸς τὸν Μαρδόνιον, καὶ ὁ πατριωτισμὸς τὸν ὁποῖον καὶ ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέδειξαν τότε, μ' ἐνθύμισαν, παιδία μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, τὸν Ἀλῃπασᾶν, τοὺς Σουλιώτας καὶ τὸν Ζέρβαν των.

Χρόνους πολλοὺς ἐπολέμει ὁ Ἀλῃπασᾶς τὸ Σούλιον, ἀγωνιζόμενος νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ καὶ νὰ καθυποτάξῃ τοὺς Σουλιώτας· ἀλλ' οἱ νέοι αὐτοὶ Σπαρτιᾶται, ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸ ἱερὸν αἴσθημα τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, γεν-

ναίως πάντοτε ὑπερασπίσθησαν τὴν πατρίδα των, καὶ ἡρωϊκῶς ἀπέκρουσαν τοὺς πολυαρίθμους στρατοὺς τοῦ Ἀλῆπασᾶ.

Κατὰ τὸ 1800 ἀπελπισθεὶς ὁ Ἀλῆπασᾶς ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων του, κατέφυγεν εἰς τὴν δύναμιν τῶν χρημάτων, ἐλπίζων ὅτι δι' αὐτῶν ἤθελε κατορθώσει τοὺς σκοπούς του. Ὅθεν στέλλει πρέσβεις εἰς τὸ Σούλιον, καὶ δι' αὐτῶν προσφέρει δύο χιλιάδας πουγγίων πρὸς τοὺς Σουλιώτας, ὑποσχόμενος εἰς αὐτοὺς καὶ ἀσυδοσίαν καὶ ὁποιασδήποτε γαίας τῷ ζητήσωσι διὰ ν' ἀποκατασταθῶσιν, ἀρκεῖ μόνον νὰ τῷ παραδώσωσι τοὺς ἀπορθήτους βράχους τοῦ Σουλίου των.

Ἰδοὺ δὲ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἡρωϊκοῦ τούτου λαοῦ εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἀλῆπασᾶ. Καὶ λαβὼν ὁ Γεροστάθης ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του τὴν ἱστορίαν τοῦ Σουλίου καὶ Πάργας ὑπὸ τοῦ Περῤῥαιβοῦ, ἀνέγνωσε τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν·

« *Βεζὶρ Ἀλῆπασᾶ σὲ χαιρετοῦμεν !*

» Ἡ πατρίς μας εἶναι ἀπείρως γλυκυτέρα καὶ ἀπὸ τὰ » ἄσπρα σου, καὶ ἀπὸ τοὺς εὐτυχεῖς τόπους ὁποῦ ὑπόσχε- » σαι νὰ μᾶς δώσῃς. Ὅθεν ματαίως κοπιάζεις, ἐπειδὴ ἡ » ἐλευθερία μας δὲν πωλεῖται, οὔτε ἀγοράζεται μ' ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, » παρὰ μόνον μὲ τὸ αἷμα καὶ μὲ τὸν θάνατον » καὶ τοῦ ὑστέρου Σουλιώτου.

» *Οἱ Σουλιῶται μικροὶ καὶ μεγάλοι.* »

Ἀποτυχὼν ὁ Ἀλῆπασᾶς ἐνώπιον τῆς ἀφιλοχρηματίας καὶ τῆς ἰσχυρᾶς φιλοπατρίας τῶν γενναίων Σουλιωτῶν, προσέφυγεν εἰς τὰ μέσα τῆς διαιρέσεως καὶ τῆς προδοσίας. Ἐπροσπάθησε λοιπὸν νὰ διαφθείρῃ ἰδιαιτέρως τὸν Σουλιώτην Ζέρβαν, καὶ διὰ τῆς προδοσίας αὐτοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Σουλίου. Ὅθεν ἐπρόσφερεν εἰς αὐτὸν ὀκτα-

κόσια πουγγία καὶ μεγίστας τιμάς, ἂν συντελέσῃ εἰς τοὺς σκοπούς του.

Ἀλλ' ὁ Σουλιώτης Ζέρβας, ἄξιος ἀπόγονος τοῦ Ἀριστείδου, ἰδοὺ τί ἀπήντησε πρὸς τὸν Ἀληπασᾶν. Ὁ Γεροστάθης ἀνέγνωσε τότε καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν·

« Σὲ εὐχαριστῶ, βεζίρη, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου· » πλὴν τὰ ὀκτακόσια πουγγία παρακαλῶ νὰ μὴ μοῦ τὰ » στείλῃς, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἠξεύρω νὰ τὰ μετρήσω· καὶ ἂν » ἤξευρα πάλιν δὲν ἤμουν εὐχαριστημένος οὔτε μίαν πέτραν » τῆς πατρίδος μου νὰ σοὶ δώσω δι' ἀντιπληρωμήν, καὶ οὐ» χὶ πατρίδα ὁλόκληρον ὡς φαντάζεσαι.

» Ἡ τιμὴ δὲ ὁποῦ μὲ ὑπόσχεσαι μοῦ εἶναι ἄχρηστος. » Πλοῦτος καὶ τιμὴ εἰς ἐμὲ εἶναι τὰ ἅρματά μου, μετὰ ὁποῖα ἀποθανατίζω τὸ ὄνομά μου, ὑπερασπιζόμενος τὴν γλυκυτάτην » μου πατρίδα. »

ΖΕΡΒΑΣ.

Βλέπετε, παιδία μου, ἐπρόσθεσε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ὅτι αἱ προγονικαί μας ἀρεταὶ δὲν ἀπέθανον, δὲν ἐσβέσθησαν ἀπὸ τὰ στήθη τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ διαφθορά, αὐταὶ αἱ δύσμορφοι θυγατέρες τῆς δουλείας, κατέθλιψαν καὶ ἐξησθένησαν ἴσως τὰς ἀρετὰς ταύτας· ἀλλ' ἂς ἐλπίζωμεν ὅτι ἀκμαῖαι πάλιν θέλουν ἀναφανῇ πρὸς δόξαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὅταν ἡ ἐλευθερία διαδεχθῇ τὴν δουλείαν, ἡ εὐνομία τὴν ἀνομίαν, ἡ παιδεία τὴν ἀπαιδευσίαν, ἡ χρηστοήθεια τὴν διαφθοράν.

Ο ΠΤΩΧΟΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ.

Ἐὰν ὁ πτωχὸς Ἀριστείδης, μᾶς εἶπεν ἡμέραν τινὰ ὁ Γεροστάθης, ἐδόξασε τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, καὶ αἱ Θῆβαι, ἀπὸ πτωχὸν ἐπίσης, ὡς ὁ Ἀριστείδης, ἐλαμπρύνθησαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁρίζοντος.

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας ἀνῆκεν εἰς πτωχὴν ἀλλ' ἔντιμον οἰκογένειαν. Ἐκ νεαρᾶς του δὲ ἡλικίας ἐπροτίμησε τὸν ἠθικὸν ἀπὸ τὸν ὑλικὸν πλοῦτον, διότι ἐφρόνει ὅτι, φωτίζων τὸν νοῦν καὶ καλλιεργῶν τὴν καρδίαν του, ἠδύνατο νὰ κατασταθῇ ὠφελιμώτερος εἰς τὴν πατρίδα του, παρὰ γινόμενος πλούσιος φιλάργυρος ἢ πολυτελής.

Ἐπροσπάθησε λοιπὸν νέος ἔτι ὢν νὰ διδαχθῇ παρά τινος Πυθαγορικοῦ φιλοσόφου τὰς ὑψηλὰς περὶ ἀρετῆς ἰδέας τοῦ Πυθαγόρου. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του ἡ ἀρετή, αὐτὸ τὸ ἐφόδιον τῆς νεότητός του, ἐχαρακτήρισε καὶ ἐστόλισεν ὅλας τὰς πράξεις τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός.

Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀνάπτυξις τῶν σπόρων τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ νεανικήν του ἡλικίαν σπείρει εἰς τὴν ψυχήν του. Εὐτυχὴς λοιπὸν καὶ ἔνδοξος ἀνεδείχθη ὅλος ὁ βίος τοῦ Ἐπαμεινώνδου, διότι ἐκ νεότητός του σπόρους σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς ἐνέσπειρεν εἰς τὴν ψυχήν του.

Ἀγαπῶν ὁ νέος Ἐπαμεινώνδας τὴν σωμασκίαν, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν λιτότητα ὅπως δι' αὐτῶν καταστήσῃ τὸ σῶμά του ὑγιὲς καὶ ἀνδρεῖον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος του, δὲν ἔπαυε συμβουλευόμενος πάντοτε τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἱκανωτέρους αὐτοῦ, καὶ μελετῶν τὰ χρέη τοῦ καλοῦ πολίτου, τοῦ καλοῦ στρατιώτου, τοῦ καλοῦ πολιτικοῦ. Ἦτο δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σιωπηλός, προτιμῶν νὰ ἀκροάζεται καὶ νὰ μανθάνῃ παρὰ νὰ λαλῇ.

Τοιουτοτρόπως ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀνεφάνη εἷς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων καὶ μεγαλητέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀγαπήσας τὴν πατρίδα του ὅσον ὁ Λεωνίδας, καὶ τὴν ἀρετὴν ὅσον ὁ Ἀριστείδης.

Τελειοποιήσας δὲ τὴν πολεμικὴν τέχνην ἀνεδείχθη ἀνώ-

τερος ὅλων τῶν μεγάλων στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰ Λεῦκτρα καὶ εἰς τὴν Μαντινείαν ἐταπείνωσε τὴν στρατιωτικὴν ὑπεροχὴν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐλευθερώσας τὰς Θήβας καὶ τὴν Ἑλλάδα ὅλην ἀπὸ τὴν Σπαρτιατικὴν δεσποτείαν, ἀνύψωσε τὴν πατρίδα του εἰς βαθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον οὐδέποτε, οὔτε πρὸ αὐτοῦ, οὔτε μετ' αὐτὸν ἀνέβη μεταξὺ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ μέγας αὐτὸς Ἐπαμεινώνδας ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχός, ὡς ὁ Ἀριστείδης, διότι ἀγαπῶν τὴν πατρίδα του δὲν εὐκαίρησε ν' ἀγαπήσῃ ποτὲ τὸ χρυσίον.

Ἡ οἰκία του ἦτο ναὸς καὶ ἄσυλον τῆς πτωχείας καὶ τῶν ἀρετῶν, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔζη ὁ μέγας οὗτος ἀνήρ.

Ἡγεμών τις τῆς Θεσσαλίας τῷ ἐπρόσφερε ποτὲ ὡς δῶρον πεντήκοντα χρυσᾶ νομίσματα· ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀγαπῶν πολὺ πλέον τῶν χρημάτων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν καὶ τῆς πατρίδος του τὴν τιμήν, ἀπεποιήθη τὸ δῶρον τοῦ ξένου ἡγεμόνος, προτιμήσας νὰ δανεισθῇ παρά τινος συμπολίτου του πεντήκοντα δραχμὰς διὰ νὰ προμηθευθῇ τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδιά του διά τινα ἐκστρατείαν.

Ἐκ τῶν πλουσίων Θηβαίων ἄλλοι μὲν τιμῶντες τὸν ἄνδρα, ἄλλοι δὲ χάριν ἐπιδείξεως πολλάκις τῷ ἐπρόσφεραν ἐκ τῶν χρημάτων των· ἀλλ' ὁ ὀλιγαρκὴς Ἐπαμεινώνδας ὄχι μόνον δὲν ἐδέχετο τὰς προσφοράς των, ἀλλὰ συγχρόνως κατέπειθεν αὐτοὺς νὰ δίδωσι τὰ χρήματά των πρὸς περίθαλψιν τῶν πραγματικῶς δυστυχούντων Θηβαίων· τοιουτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς πτωχοὺς συμπολίτας του, ἂν καὶ πτωχός, περιέθαλπε, καὶ τοὺς πλουσίους ἠνάγκαζε νὰ γίνωνται ἐπωφελεῖς.

Ὅτε δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης τῷ ἔστειλε σημαντικὴν ποσότητα χρημάτων διὰ νὰ δεχθῇ προτάσεις του τινάς, « ἐὰν αἱ προτάσεις τοῦ Ἀρταξέρξου,

» εἶπε πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον του, ἦναι σύμφωνοι
» μὲ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μου δὲν
» ἔχω ἀνάγκην χρημάτων διὰ νὰ τὰς παρα-
» δεχθῶ· ἀλλ' ἐὰν ἀντιβαίνωσιν εἰς τὸ συμ-
» φέρον καὶ τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος μου,
» ὅλος ὁ χρυσὸς τοῦ βασιλείου του δὲν θέ-
» λει μὲ καταπείσει νὰ προδώσω τὰ πρὸς
» τὴν πατρίδα μου χρέη ».

Μὴ ἔχων δὲ ὁ Ἐπαμεινώνδας παρὰ ἕνα καὶ μόνον τρίβωνα, δὲν ἐλαμπροφόρει ὡς ἄλλος Ἀσιανός, οὔτε χρυσοστόλιστος καὶ κομπάζων ἐπαρουσιάζετο εἰς τὸ δημόσιον ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλης. Εἰς δὲ τὰς ἐκστρατείας του οὔτε αὐτὸς κατεδέχετο ποτὲ ν' ἀργυρολογήσῃ γυμνόνων ἐχθροὺς ἢ φίλους, οὔτε εἰς τὸν στρατόν του ἐσυγχώρει ποτὲ τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν ὁποίαν δικαίως ἐθεώρει μητέρα τῆς ἁρπαγῆς καὶ τῆς ἀδικίας.

Ὁ φιλοχρήματος στρατιώτης, ὁ ἀγαπῶν τὰ χρήματα ὑπὲρ τὴν πατρίδα του, δὲν δύναται ν' ἀναφανῇ στρατιώτης γενναῖος, οὔτε προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ πατρίδος· ἀπ' ἐναντίας φιλόζωοι καὶ δειλοὶ εἶναι συνήθως τῶν χρημάτων οἱ φίλοι.

Ὅτε εἰς μάχην τινὰ ἔμαθεν ὁ Ἐπαμεινώνδας ὅτι ὁ ὑπασπιστής του ἐπώλησεν αἰχμάλωτον ἕνεκα χρηματολογίας· « ἀπόδος μοι τὴν ἀσπίδα μου, εἶπε πρὸς τὸν
» ὑπασπιστήν του, καὶ ὕπαγε μακρὰν ἐμοῦ· αἱ
» χεῖρές σου, μολυνθεῖσαι διὰ τοῦ χρυσίου,
» κατέστησαν ἀνάξιοι καὶ τὴν ἀσπίδα μου
» νὰ φέρωσι, καὶ τὴν πατρίδα νὰ ὑπερασπί-
» ζωνται ».

Τοιοῦτος ἦτο, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὁ Θηβαῖος Ἐ-

παμεινώνδας, τὸν ὁποῖον πάντες δικαίως θαυμάζουν ὡς ἀρχέτυπον ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Ο ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ.

Εἷς ἐκ τῶν πλουσίων Θηβαίων, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρεκάλει τὸν πτωχὸν Ἐπαμεινώνδαν νὰ συμμερισθῇ τὰ πλούτη του ἦτον ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας καὶ ἄξιος φίλος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

Ὁ Πελοπίδας νέος ὢν ἔτι εὑρέθη κύριος μεγάλης περιουσίας, διότι ἀνῆκεν εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν τῶν Θηβῶν. Ἀλλὰ σχετισθεὶς εὐτυχῶς μετὰ τοῦ πεπαιδευμένου καὶ ἐναρέτου Ἐπαμεινώνδου καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὁδηγούμενος, ἤρχισεν ἐκ νεότητός του νὰ βοηθῇ προθύμως πάντα συμπολίτην του ἄξιον περιθάλψεως· καὶ τοιουτοτρόπως, κατὰ τὴν ὀρθοτάτην τοῦ Πλουτάρχου παρατήρησιν, ἀνεφάνη κύριος καὶ οὐχὶ δοῦλος τῶν χρημάτων του.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν ὅτι ἐκ τῶν πλουσίων, οἱ μὲν δὲν μεταχειρίζονται τὸν πλοῦτόν των ὄντες φιλάργυροι, οἱ δὲ κακομεταχειρίζονται τὰ πλούτη των ὄντες ἄσωτοι καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς ὑποδεδουλωμένοι. Ἀλλ' ὁ πλούσιος Πελοπίδας οὔτε ἐκ τῶν πρώτων, οὔτε ἐκ τῶν δευτέρων πλουσίων ἦτον· ἀνῆκε δὲ εἰς τὴν ἔντιμον ἐκείνην καὶ ὀλιγάριθμον τάξιν τῶν πλουσίων, οἵτινες ηὐτύχησαν νὰ ἑνώσωσι τὸν πλοῦτον μετὰ τῆς ἀρετῆς.

Ὁ Πελοπίδας τὰ μὲν πλούτη του ἐλευθερίως ἐξώδευε πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἀναξιοπαθούντων συμπολιτῶν του, τὸν δὲ καιρόν του δὲν ἔχανεν οὔτε εἰς περιττὴν ἀργυρολογίαν, οὔτε εἰς ἀσωτείας, οὔτε εἰς ὀκνηρίαν, ἀλλ' ἐνησχόλει αὐτὸν εἰς τὴν μετὰ ζήλου ἀφιλοκερδῆ ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος του.

Ὅτε δὲ ἡ χρηματικὴ περιουσία τοῦ Πελοπίδου ἤρχισε νὰ ἐλαττοῦται, φίλοι του τινὲς ἐσυμβούλευον αὐτὸν

λέγοντες ὅτι κακῶς πράττει παραμελῶν τὴν περιουσίαν του, πρᾶγμα ἀναγκαιότατον. Ἀλλ' ὁ Πελοπίδας, δεικνύων πρὸς αὐτοὺς τυφλόν τινα καὶ χωλὸν διαβαίνοντα τότε τυχαίως ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας του, τοῖς εἶπε· « Ναί, φίλοι μου, » ἀναγκαῖα εἶναι τὰ χρήματα εἰς τὸν Νικό- » δημον αὐτόν, τὸν τυφλὸν καὶ χωλόν, τὸν » μὴ δυνάμενον νὰ ἐργασθῇ. »

Ἐνῷ δὲ ἦτο γενναῖος καὶ ἐλευθέριος πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς τὸν ἑαυτόν του ἦτον οἰκονόμος, λιτώτατος καὶ ὀλιγαρκής· διότι, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, μ' ὅλον ὅτι ὁ φίλος του Ἐπαμεινώνδας δὲν ἐπείσθη νὰ συμμερισθῇ τὸν πλοῦτον τοῦ Πελοπίδου, ὁ Πελοπίδας ὅμως προθύμως συνεμερίσθη τὴν ὀλιγάρκειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ φίλου του.

Ἐνδυμένος πάντοτε ἁπλούστατα, ἀποστρεφόμενος τοὺς καλλωπισμούς, τὰς ἐπιδείξεις καὶ τοὺς κομπασμούς, ἔχων πάντοτε τράπεζαν λιτήν, τίμιος δὲ καὶ ἄοκνος πάντοτε εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνας, συνεδόξασε μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου τὰς Θήβας καὶ συναπεθανατίσθη μετ' αὐτοῦ.

Ὁ Πελοπίδας κατώρθωσε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ ἀπὸ τὴν φρουρὰν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ν' ἀνυψώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης της συναγωνισθεὶς μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς τὰ Λεῦκτρα· ἀπέθανε δὲ μαχόμενος ἡρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν τυραννουμένων Θεσσαλῶν.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ πρῶτος αὐτὸς πολίτης, ὁ πρῶτος ἄρχων καὶ στρατηγὸς τῶν Θηβῶν ὁ πλούσιος Πελοπίδας πολλάκις ἔλεγεν· « ὅτι ἤθελεν αἰσχυνθῇ ἐὰν τυ- » χὸν ἐξώδευε διὰ τὸ ἄτομόν του περισσό- » τερα, ἀφ' ὅσα πρὸς συντήρησίν του ἐξο- » δεύει ὁ πτωχότερος τῶν Θηβαίων. »

Ὁποία διαφορὰ ἠθῶν! ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης· οἱ σημε-

ρινοὶ πλούσιοι ἐντρέπονται ἂν δὲν σπαταλῶσι τὰ πλούτη των εἰς ἀνοήτους καὶ περιττὰς πολυτελείας· οἱ δὲ σημερινοί μας πτωχοί, πιθηκίζοντες τοὺς πλουσίους, ἐντρέπονται μὴ ἐξοδεύοντες ὡς ἐκεῖνοι πολλά, ἐνῷ ὁ πλούσιος Πελοπίδας ἐντρέπετο νὰ ἐξοδεύσῃ περισσότερα τῶν πτωχῶν.

Ἐξ ὅσων περὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ τοῦ φίλου του Πελοπίδου σᾶς ἐδιηγήθην, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, παρατηρεῖτε ὅτι καὶ οἱ δύο, μ' ὅλον ὅτι ὁ μὲν πτωχός, ὁ δὲ πλούσιος, ὠφέλησαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα των ἀπαθανατίσαντες τὰ ὀνόματά των, διότι ἀμφότεροι ἐκ νεότητός των ἠσπάσθησαν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν ὡς ἀχώριστα τοῦ βίου των ἐφόδια.

Καὶ ὁ μὲν Ἐπαμεινώνδας μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἄνευ πλούτου ὠφελεῖ καὶ δοξάζει· ὁ δὲ Πελοπίδας μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ πλοῦτος μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς ἀποκαθίσταται ἐπωφελὴς καὶ ἔντιμος.

Τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν ἀσπασθῆτε λοιπὸν καὶ σεῖς ἐκ νεότητός σας, ἀγαπητά μου παιδία, διὰ νὰ παρηγορήσετε τὴν τεθλιμμένην πατρίδα σας, εἴτε πτωχοὶ εἴτε πλούσιοι ζήσετε.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἀρετῆς, ἴσως ἔχετε περιέργειαν, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, νὰ μάθετε τί ἐφρόνει περὶ τοῦ πλούτου ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὁ θεῖος Σωκράτης, ὅστις καὶ ἐναρέτως ἔζησε καὶ μάρτυς τῆς ἀρετῆς ἀπέθανε.

— Ναί, ναί, ἀπεκρίθημεν ὅλοι παρακαλοῦντες τὸν ἀγαθὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς διηγηθῇ καὶ περὶ τοῦ Σωκράτους. Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων.

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΣΩΚΡΑΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΣ ΘΗΣΑΥΡΟΙ.

Ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὅστις ὁλόκληρον τὸν βίον του ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν καὶ τῶν συγ-

χρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων του, ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχός. Ἐνῷ μεταξὺ τῶν φίλων καὶ μαθητῶν του ἦσαν πολλοὶ πλούσιοι, τοὺς ὁποίους ἐπλούτιζεν ἠθικῶς, ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ πλουτίσῃ ἐξ αὐτῶν ὑλικῶς.

Ζῶν λιτώτατα καὶ εἰς τὰ ὀλίγα του εὐχαριστούμενος, οὐδέποτε κατεδέχθη ὁ Σωκράτης νὰ λάβῃ μισθὸν παρὰ τῶν μαθητῶν του, τοὺς ὁποίους ὄχι μόνον διὰ τῶν σοφῶν λόγων του, ἀλλὰ κυρίως διὰ τῆς ἐναρέτου ζωῆς του ἐπροσπάθει νὰ βελτιόνῃ. Δὲν ὠφελοῦν αἱ καλαὶ διδασκαλίαι ἄνευ καλῶν παραδειγμάτων, ἀπ' ἐναντίας τὰ καλὰ παραδείγματα εἶναι αἱ καλήτεραι καὶ ἀποτελεσματικώτεραι διδασκαλίαι.

Τοῦτο ἐγνώριζε καλῶς ὁ Σωκράτης· ὅθεν, καθὼς μᾶς βεβαιόνει ὁ Ξενοφῶν, διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του, διὰ τῆς ἐναρέτου καὶ ἀφιλοκερδοῦς ζωῆς του, πολλοὺς ἐκ τῶν φίλων καὶ μαθητῶν του ὠφέλησεν, ἀπαλλάξας αὐτοὺς ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον πάθος τῆς πλουτομανίας, καὶ ἀπὸ πολλὰς ἄλλας κακὰς ἐπιθυμίας καὶ ἕξεις.

Τὴν ἐγκράτειαν ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης κρηπίδα ἤτοι θεμέλιον τῆς ἀρετῆς. Ἐγκράτειαν δὲ λέγων ἐνοοῦσεν ὄχι μόνον τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὰς ἀτάκτους σωματικὰς ἡδονάς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς χρηματολογίας.

Οἱ πλεονέκται, ἔλεγεν, ὄντες καὶ πολυτελεῖς, καὶ φιλήδονοι, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἄσωτοι, εἶναι κακοῦργοι ἐπικινδυνωδέστατοι· διότι καὶ ἑαυτοὺς βλάπτουν διαφθείροντες καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν των, καὶ τὰς οἰκογενείας των καταστρέφουν, καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας ζημιόνουν καὶ διαφθείρουν διὰ τῆς πλεονεξίας καὶ τοῦ ὀλεθρίου παραδείγματός των.

Ὅτε ὁ Ἀντιφῶν, ὁ σοφιστής, ἐπέπληττε τὸν Σωκράτην διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειάν του, διὰ τὰ ἁπλούστατα ἐνδύματά του, καὶ διὰ τὴν λιτὴν τροφήν του, « ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν δύο,

» ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Σωκράτης, δύναται εὐκολώτερα νὰ » στρατεύσῃ καὶ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν πατρίδα, ἢ ν' ἀνθέξῃ » εἰς πολυχρόνιον πολιορκίαν, σύ, ὁ εἰς τὴν πολυτέλειαν » συνειθίσας, ἢ ἐγώ, ὁ εἰς τὰ ὀλίγα καὶ τὰ πρόχειρα εὐχα- » ριστούμενος; Σύ, ὦ Ἀντιφῶν, νομίζεις ὅτι εὐδαιμονία εἶ- » ναι ἡ τρυφὴ καὶ ἡ πολυτέλεια· ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι τὸ » μηδενὸς χρείαν ἔχειν εἶναι θεῖον, καὶ » ἑπομένως ὅτι ὅσον τις μετριάζει τὰς ἀ- » λόγους ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀνάγκας του, » τόσον περισσότερον πλησιάζει εἰς τὴν » θεότητα καὶ εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν ».

Καὶ εἶχε δίκαιον ὁ Σωκράτης, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ φιληδονία δὲν εἶναι παρὰ διηνεκὴς καὶ ἀτελεύτητος ἀγωνία πρὸς θεραπείαν ἀτελευτήτων καὶ πλα- στῶν ἀναγκῶν. Εὐτυχεῖς ὅσοι εἶναι ἐλεύθεροι τῆς τρομερᾶς ταύτης ἀγωνίας, ἀξίας νὰ βασανίζῃ τοὺς μεγαλητέρους κα- κούργους!

Ὅτε δὲ ὁ Σωκράτης ἔμαθεν ὅτι νέος τις Εὐθύδημος κα- λούμενος ἐπλούτιζε τὴν βιβλιοθήκην του μὲ συγγράμματα ἀνδρῶν σοφῶν, «χαίρω, εἶπεν, ὦ Εὐθύδημε, διότι ἀπεφάσισας » ν' ἀποκτήσῃς θησαυροὺς σοφίας, οἵτινες εἶναι οἱ ἀληθεῖς » θησαυροί· δι' αὐτῶν πλουτεῖ τις μὲ ἀρετήν, ἐνῷ τὸ ἀρ- » γύριον καὶ τὸ χρυσίον μόνα οὐδέποτε ἐβελτίωσαν τοὺς » ἀνθρώπους. »

Ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸν Κριτόβουλον ἔλεγεν· « ὁ πλοῦτος, » φίλε, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς ὄχι μόνον δὲν ὠφελεῖ, » ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβέστατος ἀποκαθίσταται, διότι τότε δὲν » χρησιμεύει παρὰ πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ διατροφὴν τῆς πο- » λυτελείας, τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς κακοηθείας, γινόμενος » οὕτω δηλητήριον καταστρεπτικὸν καὶ θανατηφόρον. Ὅσοι » λοιπόν, ὦ Κριτόβουλε, δὲν ἐξεύρουν ἢ δὲν δύνανται νὰ

» μεταχειρισθῶσι καλῶς τὰ πλούτη των, ἤθελον πράξει φρο-
» νίμως ν' ἀποχωρισθῶσιν αὐτὰ πρὶν ἢ καταστρέψωσι δι'
» αὐτῶν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους. »

Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς συμπολίτας του, ὅτι ὅσοι γονεῖς προσπαθοῦν νὰ πλουτίσωσι τὰ τέκνα των διὰ τοῦ χρυσίου, ἀμελοῦντες νὰ πλουτίσωσιν αὐτὰ πρότερον διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὁμοιάζουν ἐκείνους οἵτινες δίδουν μὲν πολλὴν τροφὴν εἰς τοὺς ἵππους των, ἀλλ' ἀμελοῦν τὴν γύμνασιν αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι ἵπποι γίνονται μὲν εὐτραφεῖς καὶ παχύτατοι, ἀλλ' ὅλως ἀνίκανοι εἰς ὑπηρεσίαν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πλούσια ἀλλὰ μὴ καλῶς ἀνατεθραμμένα τέκνα, ὅσον παχεῖα καὶ ἂν ἀποβῇ ἡ περιουσία των, αὐτὰ μένουν ἄνευ προσωπικῆς τινος ἀξίας, ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἐπικίνδυνα καὶ ἐπιβλαβῆ.

Ἀκολουθήσατε καὶ σεῖς, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὴν σοφὴν συμβουλὴν τοῦ Σωκράτους. Ἀγαπήσατε τοὺς ἀληθεῖς θησαυρούς. Ἀποκτήσατε παιδείαν καὶ ἀρετήν, ὥστε ἐὰν τυχὸν διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας πλουτήσετε ποτὲ ἐντίμως, νὰ μὴ ὁμοιάσετε τοὺς παχεῖς καὶ ἀνικάνους εἰς ὑπηρεσίαν ἵππους, ἀλλὰ νὰ κατασταθῆτε ὠφέλιμοι καὶ χρήσιμοι καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, καὶ πρὸς τὰς οἰκογενείας σας, καὶ πρὸς τὴν φίλην πατρίδα σας. Ἐὰν δὲ δὲν πλουτήσετε ἠθικῶς φωτίζοντες τὸν νοῦν καὶ ἐξευγενίζοντες τὴν καρδίαν, ἀλλὰ πλουτήσετε μόνον ὑλικῶς, θέλετε διακινδυνεύσει νὰ πάθετε ὅ,τι ἔπαθεν ὁ δυστυχὴς Μίδας, περὶ τοῦ ὁποίου ἴσως ποτὲ ἠκούσατε.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ αὐτοῦ οὐδέποτε εἴχομεν ἀκούσει, παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ ποῖος ἦτο καὶ τί ἔπαθεν ὁ Μίδας· ὁ δὲ γέρων μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΥΤΙΑ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Φρυγίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐβασίλευε ποτὲ ὁ Μίδας, ἀνὴρ πλουσιώτατος. Κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις τῶν Ἑλλήνων ὁ Μίδας ἐφιλοξένησε ποτὲ εἰς τὸ βασίλειόν του τὸν Σειληνόν, τὸν παιδαγωγὸν τοῦ Βάκχου.

Ὁ Βάκχος, ὁ θεὸς τοῦ οἴνου, εὐγνωμονῶν διὰ τὴν πρὸς τὸν παιδαγωγόν του φιλόφρονα φιλοξενίαν τοῦ βασιλέως, ὑπεσχέθη πρὸς αὐτὸν ὅτι προθύμως θέλει τῷ δώσει ὁποιανδήποτε χάριν ζητήσει.

Ὁ Μίδας, ἂν καὶ πλουσιώτατος, δὲν εὐχαριστεῖτο ὅμως εἰς τὰ πλούτη του, πάσχων ὁ δυστυχὴς τὴν ἀσθένειαν τῶν πλουτομανῶν πλουσίων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ κωμικὸς Ἀριστοφάνης εἰς τὴν κωμῳδίαν του, τὴν ἐπιγραφομένην «Πλοῦτος», λέγει τὰ ἑξῆς·

« *Οὐδεὶς ἐκ τῶν πλουτομανῶν ἐχόρτασε τὸν πλοῦτον.*
» *Ἂν δεκατρία τάλαντα κερδίσῃ ἀνελπίστως,*
» *Αὐτὰ νὰ γίνουν δέκα ἓξ ἐπιποθεῖ ἀμέσως.*
» *Ἂν ἀποκτήσῃ δέκα ἓξ, σαράντα τότε θέλει·*
» *Ἀλλέως, λέγει, ἡ ζωὴ ἀφόρητος τῷ εἶναι.* »

Ὅθεν εἰς τὴν ἔξαψιν τῆς πλουτομανίας καὶ ἀφροσύνης του ἐζήτησεν ὁ Μίδας παρὰ τοῦ Βάκχου ὡς χάριν πᾶν ὅ,τι ἐγγίζει νὰ γίνεται χρυσίον. Ὁ δὲ Βάκχος, πιστὸς εἰς τὴν ὑπόσχεσίν του, ἀμέσως ἔδωκεν εἰς τὸν Μίδαν τὴν ζητηθεῖσαν χάριν.

Ἐννοεῖτε δὲ εὐκόλως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ὁ Μίδας ἀποκτήσας αὐτὴν τὴν χάριν, ἔγινεν ὁ πλουσιώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁ δυστυχέστερος πάντων· διότι, ἅμα ἐγγιζομένη παρ' αὐτοῦ ἡ τροφή, μετεβάλλετο εἰς χρυσίον· διὰ τοῦ χρυσίου δὲ δὲν ἠδύνατο βεβαίως οὔτε νὰ τραφῇ, οὔτε νὰ ζήσῃ. Βασανιζόμενος λοιπὸν ὑπὸ

τῆς πείνης, καὶ κινδυνεύων νὰ καταστραφῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀφθόνου ἀλλ' ἀχρήστου χρυσίου του, συνῃσθάνθη τὴν ἀφροσύνην του, καὶ ἐπομένως ἔσπευσε νὰ παρακαλέσῃ τὸν Βάκχον νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν χάριν τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε δώσει.

Ὁ Βάκχος εἰσακούσας τὴν δέησίν του παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ λουσθῇ εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Πακτωλοῦ. Τοιουτοτρόπως ὁ μὲν Μίδας ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν χάριν, ἡ δὲ ἄμμος τοῦ Πακτωλοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐλούσθη ὁ Μίδας, ἐχρυσώθη ἔκτοτε ὡς ἀναφέρει ἡ μυθολογία.

Ἐκλεχθεὶς δὲ ποτὲ ὁ πλούσιος Μίδας δικαστὴς μεταξὺ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Πανὸς διὰ ν' ἀποφασίσῃ τίς ἐκ τῶν δύο τούτων θεῶν ἦτο καλήτερος μουσικός, ἐπροτίμησε τὸν αὐλὸν τοῦ βοσκοῦ Πανὸς ἀπὸ τὴν λύραν τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ προστάτου τῶν Μουσῶν.

Τότε ὀργισθεὶς ὁ Ἀπόλλων κατὰ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀπειροκαλίας τοῦ πλουσίου ἀλλὰ βαναύσου αὐτοῦ δικαστοῦ, μετέβαλε πρὸς τιμωρίαν τὰ αὐτία του εἰς αὐτία ὄνου.

Ὁ Μίδας, ἅμα ἰδὼν τὴν μεταβολὴν ταύτην τῶν αὐτίων του, αἰσχυνόμενος ἐπροσπάθει νὰ κρύπτῃ πάντοτε αὐτά· ἀλλ' ὑπηρέτης του τίς κατὰ τύχην τὰ ἴδε· καὶ μ' ὅλον ὅτι ἐπροσπάθησε καὶ αὐτὸς νὰ φυλάξῃ τὸ μυστικόν, ἐπὶ τέλους ἐγένετο εἰς ὅλους γνωστόν.

Αὐτὰ διηγεῖται ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἀλλ' ὅστις ἔπλασε τὸν μῦθον αὐτόν, ἠθέλησε νὰ διδάξῃ καὶ τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς μεταγενεστέρους πολλὰ ὠφέλιμα μαθήματα, καὶ ἰδίως τὰ ἑξῆς·

Ὅτι ἀνόητος καὶ ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ πλεονεξία καὶ ἡ πλουτομανία.

Ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ περιττὸς καὶ ἐπικίνδυνος ἀποκαθίσταται εἰς ὅσους δὲν ἐξεύρωμεν, ἢ δὲν ἐμποροῦν νὰ τὸν μεταχειρίζωνται.

Ὅτι ὅσοι, καταγινόμενοι μόνον εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου, μένουν ἀμαθεῖς καὶ ἄμουσοι, γίνονται ἄξιοι ὀνικῶν αὐτίων. Καὶ ἐπὶ τέλους ὅτι ὅσον καὶ ἂν προσπαθῶμεν νὰ κρύπτωμεν τὰ ἐλαττώματά μας, αὐτὰ μίαν ἡμέραν θέλουν φανερωθῆ, καὶ ἐπομένως ὅτι φρονιμώτερον εἶναι ν' ἀποφεύγωμεν παρὰ νὰ κρύπτωμεν αὐτά.

Εὔχομαι δέ, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, νὰ μὴ ὑποπέσετε ποτὲ εἰς τὴν βασανιστικὴν ἀσθένειαν τῆς πλουτομανίας, διὰ νὰ μὴ παραμελήσετε καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σας, καὶ καταντήσετε καὶ σεῖς, ὡς ὁ Μίδας, πλούσιοι, ἀλλὰ μὲ αὐτία ὄνου.

Ἡμέραν δέ τινα, ὅτε ἐνθυμηθέντες ἀνεφέραμεν τὸν Μίδαν καὶ τὰ αὐτία του, ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς·

Ὁ Μίδας διὰ τῆς πλεονεξίας του ἀπέκτησε μὲν πολλὰ χρήματα, ἀλλ' ἐκινδύνευσε ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης· ἐπὶ τέλους δὲ ἠξιώθη καὶ αὐτία ὄνου. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως, ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων, ἀντὶ χρημάτων φέρει πτωχείαν καὶ δυστυχίαν, ἡ δὲ ἀφιλοχρηματία φέρει πλοῦτον.

— Πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν! εἴπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην· πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ποτὲ πλούσιος ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, καὶ πτωχὸς ὅστις ἀγαπᾷ αὐτά;

Ὁ δὲ γέρων ἀπήντησε τὰ ἑξῆς·

— Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ καὶ ἀκαταπαύστως προσέχει καὶ περιποιεῖται τὴν ὑγείαν του, καταντᾷ ὑποχονδριακὸς καὶ φιλάσθενος, καὶ ἀντὶ ὑγείας ἀποκτᾷ πάθη καὶ ἀσθενείας.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὰ πρωτεῖα, τὰς δόξας καὶ τὰς διακρίσεις, ἀντὶ δόξης καὶ πρωτείων, ἀποκτᾷ ἀτιμίαν καὶ κατάισχύνην, ὡς ὁ ἱεροκήρυξ τῆς Βερόνης καὶ ὁ Παυσανίας τῆς Σπάρτης.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὸν ἑαυτόν του, καὶ μόνον περὶ ἑαυτοῦ φροντίζει, ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ βλάπτει διὰ τοῦ ἐγωϊσμοῦ τὸν ἑαυτόν του, καθιστανόμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος εἰς ὅλους.

Παρομοίως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη καὶ ἐπιθυμία τῶν χρημάτων πολλάκις σπρώχνει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἄτιμα μέσα ἀργυρολογίας, εἰς ψευδολογίας, ἀπάτας, καταχρήσεις, κλοπάς, πλαστογραφίας, λῃστείας καὶ φόνους. Τὰ ἐγκλήματα δὲ ταῦτα συνεπιφέρουν φυλακίσεις καὶ καταδίκας, καὶ ἐπομένως στέρησιν καὶ πλούτου, καὶ τιμῆς, καὶ ἐλευθερίας, καὶ ζωῆς.

Ἀλλ' ὅσων ἡ καρδία δὲν κυριεύεται ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῶν χρημάτων ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀρετῆς, αὐτοὶ ἐπισύρουν τὴν συμπάθειαν, τὴν ἀγάπην, τὸ σέβας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οἵτινες ἐπομένως σπεύδουν νὰ περιποιῶνται καὶ νὰ βοηθῶσιν αὐτούς, ἀνταμείβοντες οὕτω τὸν ἔντιμον αὐτῶν χαρακτῆρα, καὶ ἰδοὺ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐτυχία τῆς ἐντίμου ἀφιλοχρηματίας.

Ὁ Γεροστάθης, διὰ νὰ μᾶς πείσῃ ἔτι μᾶλλον περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του, μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς Ἀγγλικὰ ἀνέκδοτα, τὰ ὁποῖα, ὡς μᾶς εἶπεν, εἶχεν ἀναγνώσει κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας.

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΟΥ.

Πλούσιός τις ἀδαμαντοπώλης τοῦ Λονδίνου, λαβὼν πρό τινων χρόνων μεθ' ἑαυτοῦ μεγάλην ποσότητα ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ὑπηρέτου του ἐκ Λονδίνου διὰ νὰ πωλήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀγγλίας ἐκ τῶν λίθων του. Ἀλλ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐκ Λονδίνου ἀναχώρησίν του ὁ ἀδαμαντοπώλης εὑρέθη εἷς

τι ἀπόκρυφον μέρος φονευμένος, οἱ δὲ ἀδάμαντες, οἱ πολύτιμοι λίθοι του καὶ ὁ ὑπηρέτης του ἐγένοντο ἄφαντοι.

Εἰς μάτην ἡ ἀστυνομία ἐπροσπάθησε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν ὑπηρέτην, τὸν φονέα καὶ τὴν πολύτιμον περιουσίαν τοῦ φονευθέντος ἀδαμαντοπώλου.

Ἀλλὰ μετά τινας χρόνους ἡ ἀστυνομία ἀποκέντρου τινὸς ἐπαρχίας ἐνόμισεν ἔκ τινων μικρῶν ἐνδείξεων ὅτι ἀνεκάλυψε τὸν φονέα, καὶ ἐπομένως ἔφερεν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅπως καταδικασθῇ εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

Ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου, μετὰ τὴν συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, ἀφοῦ ἐσύναξε τὰς ψήφους αἵτινες ἦσαν καταδικαστικαί, ἀντὶ ν' ἀπαγγείλῃ τὴν καταδίκην τοῦ κατηγορουμένου, καταβαίνει ἐξαίφνης ἀπὸ τὴν προεδρικήν του ἕδραν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἐκπλήξεως τῶν περιεστώτων λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου· μὲ τρέμουσαν δὲ φωνὴν καὶ μὲ ὠχρότατον πρόσωπον ἀπαγγέλλει τὰ ἑξῆς·

« Κύριοι, κηρύττω τὸν κατηγορούμενον ἀθῶον. Ὁ φονεὺς τοῦ ἀδαμαντοπώλου ἦτον ὁ ὑπηρέτης του· ὁ δὲ ὑπηρέτης τοῦ ἀδαμαντοπώλου ... ἤμην ... ἐγώ! ... Τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλοχρηματίας διέφθειρε τὴν ψυχήν μου, ἐσκότισε τὸν νοῦν μου καὶ μ' ἔσπρωξεν εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀγαθοῦ κυρίου μου. Ἔκτοτε διὰ τῆς πολυτίμου περιουσίας τοῦ φονευθέντος ἐπλούτησα, καὶ διὰ τοῦ πλούτου μου ἔφθασα εἰς τὴν προεδρίαν τοῦ δικαστηρίου τούτου. Οἱ πτωχοὶ ἐζήλευον τὰ πλούτη μου, καὶ τὴν εὐτυχίαν μου, καὶ πάντες μ' ἐμακάριζον. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦ ἐγκλήματος καὶ τοῦ αἵματος, οὐδεμίαν ἡμέραν, οὐδεμίαν στιγμὴν εὐτυχίας ἠξιώθην. Ἡ σκιὰ τοῦ κυρίου μου, νύκτα καὶ ἡμέραν παροῦσα πάντοτε ἐνώπιόν μου, δὲν ἔπαυσεν ἔκτοτε νὰ μὲ βασανίζῃ· τὰ πλούτη μου πάντοτε αἱματωμένα ἐπαρουσιάζοντο ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου· οἱ ἔλεγχοι τῆς

συνειδήσεως ἀκαταπαύστως κατεσπάραττον τὴν βδελυρὰν ψυχήν μου, καὶ κόλασις διηνεκὴς ἦτον ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ζωή μου. Καὶ ἀντέσχον μὲν μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλ' αἱ δυνάμεις μου ἐξηντλήθησαν, καὶ ἡ ζωή μου κατήντησεν ἀνυπόφορος· ἐπικαλοῦμαι λοιπὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου ἐναντίον τῆς πλουτομανίας καὶ τῆς βδελυρίας μου. Εὐδαίμονες καὶ μακάριοι ὅσοι, ἐργαζόμενοι τιμίως, κερδίζουν διὰ τοῦ ἱδρῶτος τοῦ προσώπου των τὸν ἐπιούσιον ἄρτον των χαίροντες συνείδησιν ἀγνὴν καὶ καθαράν! Δυστυχεῖς δὲ καὶ αἰωνίως κατηραμένοι οἱ ἐξ ἀδικιῶν πλουτοῦντες!»

Ταῦτα εἶπεν ὁ πρόεδρος καὶ ἔπεσεν ἡμιθανὴς εἰς τὴν ἕδραν τοῦ κατηγορουμένου· ἀγωνία δὲ φρικώδης καὶ σπασμοὶ τρομεροὶ τὸν ἐκυρίευσαν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν παρέδωκεν εἰς τὸν πλάστην του τὴν ἔνοχον ψυχήν του.

Ὅλη ἡ περιουσία τοῦ προέδρου ἀπεδόθη ἀμέσως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀδαμαντοπώλου· ὁ δὲ φιλοχρήματος ὑπηρέτης του, ἀφοῦ δυστυχὴς καὶ ἄθλιος ἔζησεν, ἀφῆκε καὶ τὰ τέκνα του γυμνὰ περιουσίας καὶ πλήρη πατρικῆς καταισχύνης.

Τὸ διήγημα τοῦτο, καὶ ἰδίως ὁ σκληρὸς θάνατος τοῦ προέδρου, κατετάραξε τὰς νεανικάς μας καρδίας· σκυθρωποὺς δὲ καὶ μελαγχολικοὺς μᾶς κατέστησεν. Ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐννόησε τὴν θέσιν μας, καὶ διὰ τοῦτο ἀναλαβὼν τὴν συνήθη φαιδρὰν φυσιογνωμίαν του μᾶς ἐδιηγήθη ἀμέσως τὸ ἑξῆς εὐχάριστον ἀνέκδοτον.

Ο ΚΤΗΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΗΣ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν οἱ μεγάλοι κτηματίαι ἐνοικιάζουν πολυετῶς τὰς γαίας των, λαμβάνοντες ἐτησίως παρὰ τῶν ἐνοικιαστῶν τὸ συμφωνημένον χρηματικὸν ἐνοίκιον· ἀλλὰ συνήθως κρατοῦν τὰ δάση τῶν ὑποστατικῶν των, διὰ νὰ κυ-

νηγῶσιν ἐντὸς αὐτῶν, διότι εἰς τὴν Ἀγγλίαν μικροὶ καὶ μεγάλοι, πτωχοὶ καὶ πλούσιοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πάσης τάξεως καὶ παντὸς ἐπαγγέλματος πολῖται, πολὺ ἀγαπῶσι τὰς γυμναστικὰς διασκεδάσεις, καὶ ἐπομένως κωπηλατοῦν, τοξεύουν, σφαιροπαίζουν, ἱππεύουν καὶ κυνηγοῦν. Διὰ τῶν σωμασκιῶν δὲ τούτων καὶ διὰ τῆς ἁπλουστάτης διαίτης, καὶ τῆς μεγίστης καθαριότητός των ἀποκαθίστανται οἱ πλεῖστοι ὡραῖοι, ὑγιεῖς, εὔρωστοι καὶ ῥωμαλέοι· ἐνῷ ἡ ὀκνηρία, ἡ ἡδυπάθεια, ἡ ἀκινησία, τὰ χαρτοπαίγνια, τὰ καφενεῖα καὶ τὰ γλυκύσματα βεβαίως οὔτε ὑγείαν, οὔτε ἀνδρίαν, οὔτε κάλλος παράγουν.

Ἄγγλος λοιπὸν ἐνοικιαστὴς χωραφίων, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἐπαρουσιάσθη ἡμέραν τινὰ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην αὐτῶν, παραπονούμενος ὅτι τῷ ἐπροξενήθη σημαντικὴ ζημία ὅτε πρό τινων ἡμερῶν ὁ κτηματίας καὶ οἱ φίλοι του, κυνηγοῦντες εἰς τὸ παρακείμενον δάσος, εἰσήρχοντο μετὰ τῶν ἵππων καὶ σκύλων των εἰς τὰ χωράφια καὶ κατεπάτουν τὰ σπαρτά του.

Ὁ δὲ κτηματίας ὢν ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, — ἂς ἐκτιμηθῇ ἡ ζημία σου, εἶπε πρὸς τὸν ἐνοικιαστήν, καὶ προθύμως θέλω σὲ ἀποζημιώσει.

Ἀλλ' ὁ χωρικός, ἔχων ἤδη ἐκτιμημένην τὴν ζημίαν του ὑπὸ γνωστῶν καὶ εὐϋπολήπτων πραγματογνωμόνων, ἐπαρουσίασεν ἀμέσως εἰς τὸν κύριον τῶν χωραφίων τὴν ἔκθεσιν αὐτῶν, οἵτινες ἐπροσδιόριζον τὴν ζημίαν εἰς πεντήκοντα φλωρία. Προθύμως δὲ ἐπλήρωσεν αὐτὰ ὁ κτηματίας εἰς τὸν ἐνοικιαστήν του, ὅστις λαβὼν τὰ φλωρία καὶ εὐχαριστήσας τὸν κύριον ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια.

Ἀλλὰ μετά τινας μῆνας ἰδοὺ πάλιν παρουσιάζεται ὁ χωρικὸς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κτηματίου, ἀρχίζων ἐκ νέου τὴν περὶ τῶν καταπατηθέντων χωραφίων ἱστορίαν. Ὁ κτηματίας

στενοχωρεῖται περιμένων ὅτι νέας ἀπαιτήσεις θέλει τῷ παρουσιάσει ὁ ἐνοικιαστής του· ἀλλ' ἀνελπίστως ἀκούει παρὰ τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ ὅτι κατὰ τὸ θέρος τὰ χωράφιά του ἀνεφάνησαν ὑγιέστατα καὶ πλουσιώτατα, ὥστε οὐδεμίαν πραγματικὴν ζημίαν ὑπέφερεν ἀπὸ τὴν καταπάτησίν των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἦλθε διὰ νὰ τῷ ἐπιστρέψῃ τὰ πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὁποῖα ἐξάγων ἀπὸ τὸν κόλπον του θέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ κτηματίου.

Ἡ τιμιότης αὕτη καὶ ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ πτωχοῦ ἐνοικιαστοῦ ἐξέπληξαν τὸν πλούσιον κτηματίαν, ὅστις σφίγγων τὴν δεξιὰν τοῦ χωρικοῦ, καὶ συγχαίρων αὐτὸν ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν ἀρετήν του, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως εἰς τὰ πεντήκοντα φλωρία καὶ ἄλλα πεντήκοντα, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἐνοικιαστήν του νὰ παραλάβῃ αὐτὰ πρὸς ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του· συγχρόνως δὲ ἐζήτησε τὸν μεγαλήτερον υἱὸν τοῦ χωρικοῦ ἐκείνου, ὅπως τὸν ἀναθρέψῃ δι' ἰδίων του ἐξόδων εἰς τὸ καλήτερον γεωργικὸν σχολεῖον τῆς Ἀγγλίας.

Μίαν δὲ καὶ μόνην χάριν ἐζήτησε παρὰ τοῦ τιμίου ἐνοικιαστοῦ ὁ γενναῖος κτηματίας· καὶ αὕτη ἦτο τὸ νὰ διηγηθῇ εἰς τὰ τέκνα του τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ κτηματίας ἀνεδέχθη τὴν προστασίαν των. « Διότι εἶμαι βέβαιος, εἶπεν » ὁ καλοκάγαθος κτηματίας, ὅτι τὰ τέκνα σου θέλουν ὠφε- » ληθῇ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου των πολὺ περισσότερον ἀπὸ » τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀφιλοχερ- » δίας σου, παρὰ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου χρηματικὴν βοήθειαν. »

Η ΧΗΡΑ ΑΝΘΟΠΩΛΑΙΝΑ.

Μετὰ τὸ ἀνωτέρω ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον πολὺ μᾶς εὐχαρίστησε καὶ διὰ τὴν τιμιότητα τοῦ ἐνοικιαστοῦ καὶ διὰ τὴν καλοκαγαθίαν τοῦ κτηματίου, ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τὸ ἀκόλουθον·

Δυστυχής τις χήρα ἐπροσπάθει νὰ διατηρῇ καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰ δύο ὀρφανὰ τέκνα της πωλοῦσα ἄνθη εἷς τινα ἐκ τῶν ὁδῶν τῶν Παρισίων.

Ἡμέραν τινὰ ὁ ἥλιος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν δύσιν του, καὶ οὐδεὶς εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς χήρας· περίλυπος δὲ καὶ κατηφὴς ἐσυλλογίζετο ἡ ἀθλία ὅτι νηστικὰ ἐπρόκειτο νὰ κοιμηθῶσι κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὰ φίλτατα τέκνα της.

Ὅτε δὲ πρὸς τὸ ἑσπέρας ἀπηλπισμένη ἡτοιμάζετο νὰ λάβῃ τὸ καλάθιον καὶ τὰ τέκνα της καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν καλύβην της, γέρων τις συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς θυγατρός του διέρχεται ἐνώπιόν της, καὶ βλέπων τὰ ἄνθη σταματᾷ διὰ ν' ἀγοράσῃ ἐξ αὐτῶν. Ἀλλὰ μὴ εὑρίσκων τὰ ἄνθη ἀρκετὰ ὡραῖα, λέγει πρὸς τὴν θυγατέρα του νὰ προχωρήσωσιν. Ἐντούτοις ἓν δάκρυον τῆς χήρας, εἷς στεναγμός, καὶ ἀπελπιστικοί τινες ψιθυρισμοί της ὑποδεικνύουν εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ γέροντος τὴν δεινὴν θέσιν αὐτῆς. Ἡ κόρη λοιπὸν συγκινηθεῖσα, ἀφίνει νὰ πέσῃ κρυφίως ἀπὸ τὸ χέριόν της πλησίον εἰς τὸ καλάθιον τῆς χήρας ἓν διπλωμένον χαρτίον, καὶ συγχρόνως σπεύδει ἀκολουθοῦσα τὰ βήματα τοῦ πατρός της.

Ἓν ἐκ τῶν τέκνων τῆς χήρας, παρατηρῆσαν τὸ χαρτίον αὐτὸ πεσὸν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆς νέας κόρης, τὸ παρουσιάζει εἰς τὴν μητέρα του, ἥτις ἀνοίγουσα αὐτὸ βλέπει ὅτι ἦτο γραμμάτιον τραπεζικὸν ἀξίας ἑκατὸν φράγκων· ἀμέσως δὲ τρέχει ἀσθμαίνουσα κατόπιν τοῦ γέροντος διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμμάτιον εἰς τὴν κόρην του, ὑποθέτουσα ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τὸ ἔχασεν. Ἡ κόρη, θέλουσα νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸν γέροντα πατέρα της τὴν ἐλεημοσύνην της, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι τὸ γραμμάτιον ἐκεῖνο δὲν ἦτον ἰδικόν της καὶ ὅτι ἐπομένως ἠδύνατο νὰ τὸ κρατήσῃ. Ἀλλ' ἡ δυστυχὴς ἀνθοπώλαινα ἐπιμένει νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμμάτιον, βεβαιόνου-

σα ὅτι τὸ τέκνον της ἴδεν ὅτι ἔπεσεν ἀπὸ αὐτήν. Ὁ δὲ γέρων, ἐννοήσας τότε τὰ διατρέχοντα, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ κόρη του δὲν θέλει τὸ γραμμάτιον, τὸ λαμβάνει εὐχαρίστως αὐτός. Ἡ εὐαίσθητος θυγάτηρ του ἐρυθριᾷ τότε καὶ ἀδημονεῖ· ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ κατακρίνῃ καθ' ἑαυτὴν τὴν σκληρότητα τοῦ πλουσίου πατρός της, παρατηρεῖ αὐτὸν ἐξάγοντα ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου του ἓν ἄλλο γραμμάτιον ἐκ πεντακοσίων φράγκων, τὸ ὁποῖον ἐγχειρίζει πρὸς τὴν πτωχὴν ἀνθοπώλαιναν λέγων πρὸς αὐτήν· « ἡ θυγάτηρ μου ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ τὴν πτωχείαν » σου, ἀλλ' ἐγὼ ἀνταμείβω τὴν τιμιότητα » καὶ τὴν ἀρετήν σου. »

Εἰπέτε μοι τώρα, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, ποῖος ἐκέρδισε, ποῖος ὠφελήθη, ποῖος εὐτύχησε περισσότερον, ὁ φιλοχρήματος ὑπηρέτης τοῦ ἀδαμαντοπώλου, ἢ ὁ ἀφιλοχρήματος γεωργὸς καὶ ἡ ἀφιλοχρήματος ἀνθοπώλαινα; — Βέβαια ὁ γεωργὸς καὶ ἡ ἀνθοπώλαινα, ἀπεκρίθημεν. — Ἂν ὁ γεωργός, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἦτο φιλοχρήματος καὶ ἐκράτει ἀδίκως τὰ πεντήκοντα φλωρία τοῦ κτηματίου, ἤθελε βεβαίως στερηθῆ τὰ ἄλλα πεντήκοντα τὰ ὁποῖα διὰ τὴν τιμιότητα καὶ ἀρετήν του ἔλαβεν· ἂν ἡ πτωχὴ χήρα ἦτο φιλοχρήματος, καὶ σιωπῶσα ἐκράτει τὸ γραμμάτιον τῶν ἑκατὸν φράγκων, ἤθελε βεβαίως στερηθῆ τὰ πεντακόσια φράγκα, τὰ ὁποῖα ὁ γέρων ἐχάρισεν εἰς αὐτὴν θαυμάσας τὴν τιμιότητά της.

Ἰδοὺ λοιπόν, παιδία μου, διατί σᾶς ἔλεγα ὅτι ἡ ἀφιλοχρηματία καὶ ἀρετὴ δίδουν χρήματα, ἐνῷ ἡ φιλοχρηματία καὶ κακοήθεια τὰ ἀφαιροῦν.

Ἀλλ' ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ ἦναί τις καὶ φίλος τῶν χρημάτων καὶ συγχρόνως τίμιος.

— Ναί, φίλε Ἀθανάσιε, ἀπήντησεν ὁ γέρων, δύναταί τις ν' ἀγαπᾷ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν τιμήν του· ἀλλ' ἂν τυχὸν ἀγαπήσῃ τὰ χρήματα περισσότερον ἢ ἴσα μὲ τὴν τιμήν του, τότε πλέον δὲν εἶναι τίμιος ἀλλ' εἶναι φιλοχρήματος, αἰσχροκερδής, πλουτομανὴς καὶ ἄτιμος.

Φιλοχρημάτους ὀνομάζω, φίλε Ἀθανάσιε, ἐκείνους οἵτινες ἀγαπῶσι τὰ χρήματα τόσον, ὥστε ἐνώπιον τῆς τιμῆς των, ἐνώπιον τῆς ἀληθείας, τοῦ καθήκοντος, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς πατρίδος των δὲν θυσιάζουν προθύμως πᾶν χρηματικὸν συμφέρον, πᾶσαν ὑλικὴν ὠφέλειαν, πᾶν ἐλπιζόμενον κέρδος.

Τοιοῦτοι φιλοχρήματοι ἄνδρες βεβαίως δὲν εἶναι οὔτε φιλοπάτριδες. Ὁ χρηστὸς Φωκίων, περὶ τοῦ ὁποίου πολλάκις σᾶς ἐδιηγήθην, βεβαίως δὲν ἦτο τοιοῦτος. Περὶ τοῦ ἐναρέτου δὲ τούτου ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ὁ Γεροστάθης ὡς παλαιόν του φίλον ἠγάπα, μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τότε τὰ ἑξῆς.

Ο ΑΦΙΛΟΚΕΡΔΗΣ ΦΩΚΙΩΝ.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολιτικῆς κακοηθείας καὶ διαφθορᾶς, ἥτις προητοίμασε τὴν κατάργησιν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ἀνέλαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωνος ὡς φανὸς φωτεινότατος ἐν τῷ μέσῳ σκοτεινοτάτου ὁρίζοντος.

Οὐδὲν ἐκ τῶν ὀλεθρίων ἐλαττωμάτων τῶν συγχρόνων του εἶχεν ὁ Φωκίων, ὅστις δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ χ ρ η σ τ ὸ ς ἐπωνομάσθη.

Ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας ἠκροάσθη εἰς τὴν ἀκαδημίαν καὶ τὸν Πλάτωνα, τὸν μαθητὴν τοῦ ἐναρέτου Σωκράτους, καὶ τὸν φιλόσοφον Ξενοκράτην, τὸν μαθητὴν τοῦ θείου Πλάτωνος. Διὰ τῶν διδασκαλιῶν δὲ τῶν μεγάλων αὐτῶν φιλοσόφων ἐμόρφωσε τὴν καρδίαν του ἐνάρετον καὶ ἀνεπίδεκτον διαφθορᾶς καὶ κακοηθείας.

Ὁ Φωκίων ἦτον ἐκ τῶν πτωχῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους

ὁ Σωκράτης ὠνόμαζεν ἀληθεῖς πλουσίους, διότι ὄντες αὐτάρκεις καὶ ὀλιγαρκεῖς καὶ εἰς τὰ παρόντα εὐχαριστοῦνται, καὶ ὑπὸ τῆς πλεονεξίας δὲν κατατρώγονται.

Οἱ ἄπληστοι πλούσιοι, οἱ διψῶντες πάντοτε πλοῦτον, βεβαίως οὔτε εὐτυχεῖς, οὔτε ἀληθῶς πλούσιοι εἶναι. Ἀσυγκρίτως εὐτυχέστεροι καὶ πλουσιώτεροι τούτων εἶναι οἱ εἰς τὰ ὀλίγα των εὐχαριστούμενοι πτωχοί. Τοιοῦτος δὲ ἦτο καὶ ὁ πτωχὸς Φωκίων, ὅστις ζῶν σωφρόνως καὶ ἐναρέτως ἀπεστρέφετο καὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὴν ἀσωτίαν, καὶ τὴν φιλοχρηματίαν, αὐτὰ τὰ ὀλέθρια πάθη, τὰ ὁποῖα ἐμόλυνον τότε τὸν ὡραῖον τῶν Ἀθηνῶν ὁρίζοντα.

Ἡ ψυχή του, καθὼς μᾶς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἦτο φιλάνθρωπος καὶ γλυκυτάτη, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του ἦτο πάντοτε σοβαρὸν καὶ σκυθρωπόν. Τὰ διεφθαρμένα ἤθη τῶν συμπολιτῶν του ἔθλιβον βεβαίως τὴν πατριωτικήν του καρδίαν, ὥστε τὸ πρόσωπόν του δυσκόλως ἠδύνατο νὰ γελάσῃ. « Οἱ » εὔθυμοι καὶ γελῶντες πολιτικοί μας, ἔλεγεν ὁ Φωκίων, » πολλάκις διὰ τοῦ γέλωτός των ἐπροξένησαν δάκρυα εἰς » τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἡ σοβαρά μου ὀφρὺς οὐδέποτε ἐλύπησε » τὰς Ἀθήνας. »

Ἠγάπα ὁ Φωκίων τὴν βραχυλογίαν, καὶ βάπτων πάντοτε εἰς τὸν νοῦν του τὰς λέξεις πρὶν προφέρῃ αὐτάς, δι' ὀλίγων λόγων ἐξέφραζε πάντοτε μεγάλας ἰδέας, ἀναφανεὶς οὕτω δεινότατος περὶ τὸ λέγειν, καθ' ὅσον μάλιστα οἱ λόγοι ἀνδρὸς ἐναρέτου καὶ σεβασμίου προξενοῦν πάντοτε βαθεῖαν ἐντύπωσιν.

Ὅτε ἦτο νέος, γυμνασθεὶς περὶ τὰ στρατιωτικὰ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Χαβρίαν, ἀποκατέστη πολεμικὸς ἄριστος· ὥστε μ' ὅλον ὅτι δὲν ἔπαυεν ἐπιπλήττων αὐστηρὰ τοὺς συμπολίτας του ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, τεσσαράκοντα καὶ πέντε στρατηγίας ἠξιώθη παρ' αὐτῶν· οὐδέποτε δὲ κατεδέχθη νὰ

ραδιουργήση ὅπως ἐκλεχθῇ στρατηγός, ἀλλ' οὐδέποτε ἠρνήθη καὶ τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος.

Τόσον δὲ ἐσέβοντο πάντες οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀφιλοχρηματίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ Φωκίωνος, ὥστε ὁσάκις οἱ νησιῶται ἐμάνθανον ὅτι αὐτὸς ἤρχετο στρατηγός, ἐστεφανωμένοι καὶ χαίροντες ἐξήρχοντο μὲ τὰ πλοῖά των εἰς προϋπάντησίν του. Ὁσάκις δὲ ἄλλος στρατηγὸς ἀντ' αὐτοῦ διευθύνετο εἰς τὰς νήσους, οἱ κάτοικοι αὐτῶν φοβούμενοι τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς διαρπαγάς, ἔφραττον τοὺς λιμένας των, καὶ εἰς τὰ τείχη των ὠχυρόνοντο, φέροντες καὶ κλείοντες ἐντὸς αὐτῶν καὶ τὰ ποίμνια καὶ τοὺς δούλους καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδάς των.

Οὐχὶ δὲ μόνον οἱ σύμμαχοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας, τὸν ὁποῖον ὁ Φωκίων εἶχε νικήσει εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐσέβετο καὶ ἐθαύμαζε τὸν ἄνδρα. Ἐπομένως καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐτίμα καὶ ἠγάπα τὸν Φωκίωνα, ὥστε καὶ ἐπιστολὰς φιλικωτάτας τῷ ἔγραφε, καὶ πλουσιώτατον δῶρον ἑκατὸν ταλάντων τῷ ἔστειλεν. Ἀλλ' ὁ Φωκίων ἠρώτησε τοὺς φέροντας τὸ δῶρον, διατί ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μόνον αὐτὸν ἐκ τῶν Ἀθηναίων στέλλει τόσα τάλαντα; Ὅτε δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλεξάνδρου τῷ εἶπον, «ὅτι μόνον αὐτὸν κρίνει ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν,» — Ἂς μὲ ἀφήσῃ λοιπόν, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, ὄχι μόνον νὰ φαίνωμαι, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ εἶμαι τοιοῦτος.

Ἀλλ' ὅτε οἱ ἀπεσταλμένοι ἴδον τὴν λιτότητα καὶ τὴν πτωχικὴν ἁπλότητα τῆς οἰκίας του, καὶ τὴν μὲν ἐνάρετον σύζυγόν του ζυμόνουσαν, αὐτὸν δὲ τὸν μέγαν πολίτην καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀθηνῶν ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, ἔτι μᾶλλον παρεκίνουν αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὰ δῶρα τοῦ

Ἀλεξάνδρου, λέγοντες ὅτι εἶναι ἀπρεπὲς φίλος ὢν τοῦ βασιλέως νὰ ζῇ τόσον πτωχικά.

Ὁ Φωκίων δείξας τότε πρὸς αὐτοὺς γέροντά τινα πένητα, τοῖς εἶπεν· « Αὐτὸς εἶναι πολὺ πτωχότερος ἐμοῦ, καὶ » μ' ὅλον τοῦτο ζῇ εὐχαριστημένος. Ἐὰν δεχθῶ τὰ ἑκατὸν » τάλαντα, ἢ δὲν θέλω τὰ μεταχειρισθῇ μὴ ἔχων ἀνάγκην » αὐτῶν, καὶ τότε εἰς μάτην θέλω λάβει τόσον χρυσίον, ἢ » θέλω τὰ μεταχειρισθῇ, καὶ τότε θέλω ἐκθέσει ἐνώπιον τῶν » συμπολιτῶν μου καὶ ἐμὲ αὐτὸν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. »

Ὁ Φωκίων ἤθελεν ὄχι μόνον νὰ ἦναι τίμιος, ἀλλ' οὔτε ἀφορμήν τινα ὑποψίας νὰ δώσῃ ποτὲ κατὰ τῆς τιμιότητός του. « Φοβοῦ τὰς διαβολάς, λέγει ὁ Ἰσοκράτης, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. » Οἱ πλεονέκται ὅμως καὶ φιλοχρήματοι ἐλθέτουν τὴν ὑπόληψίν των καὶ εἰς ἀληθεῖς καὶ εἰς ψευδεῖς κατηγορίας, καὶ ἑπομένως δὲν δύνανται ποτὲ νὰ διατηρήσωσι τὴν τιμήν των ὡς ἀκηλίδωτον καὶ ἀδιάρρηκτον κρύσταλον. Ἀλλ' ὁ ἀφιλοχρήματος καὶ αὐτάρκης Φωκίων ἀποβαλὼν τὸ χρυσίον τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του ἐνώπιον τοῦ Μακεδόνος διετήρησε, καὶ τὴν τιμήν του ἀκεραίαν καὶ ἀκηλίδωτον ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν του διεφύλαξεν.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἂν καὶ ἐθαύμασε τὴν ἀφιλοχρηματίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, τῷ ἔγραψεν ὅμως ὅτι « δὲν θεωρεῖ » φίλους του ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ » κάμῃ χάριν τινά. » Τότε δὲ ὁ Φωκίων προθύμως ἐζήτησε χάριν παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου· οὐχὶ ὅμως χάριν προσωπικήν, ἀλλὰ χάριν τιμῶσαν καὶ τὸν Φωκίωνα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον· τῷ ἐζήτησε νὰ ἐλευθερώσῃ τέσσαρας πεπαιδευμένους Ἕλληνας, τοὺς ὁποίους ἐκράτει φυλακισμένους εἰς τὰς Σάρδεις. Καὶ οἱ φυλακισμένοι ἀμέσως ἐλευθερώθησαν.

Ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωνος ἀνεφάνη καὶ

ὅτε ὁ Ἅρπαλος, ὁ θησαυροφύλαξ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐλθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπέστειλε πρὸς τὸν Φωκίωνα ἑπτακόσια τάλαντα διὰ νὰ διαφθείρῃ καὶ αὐτόν, ὡς εἶχεν ἤδη διαφθείρει πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων διὰ τοιούτων χρηματικῶν προσφορῶν.

Ὁ Φωκίων ὄχι μόνον ἀπέκρουσε τὴν προσφορὰν τοῦ Ἁρπάλου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἠπείλησεν αὐτὸν ὅτι θέλει κακοπάθει ἐὰν δὲν παύσῃ διαφθείρων τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Ἅρπαλος τότε φοβηθεὶς περιεστάλη, ἐθαύμασε δὲ τὸν Φωκίωνα ὡς τεῖχος ἰσχυρῶς ὠχυρωμένον ὑπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀφιλοκερδείας, πανταχόθεν δὲ ἀπόρθητον ὑπὸ τοῦ χρυσίου.

Ὅτε δὲ ὁ Μένυλλος, ὅστις ἦτο φρούραρχος τῶν Μακεδόνων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀγαπῶν καὶ σεβόμενος τὸν πτωχὸν Φωκίωνα, τῷ ἐπρόσφερε δῶρα καὶ χρήματα, ὁ Φωκίων τῷ εἶπεν· «Οὔτε σύ, Μένυλλε, εἶσαι καλήτερος τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὔτε ἄλλος τις λόγος ὑπάρχει διὰ νὰ δεχθῶ παρὰ σοῦ ὅ,τι παρ' ἐκείνου δὲν ἐδέχθην.» Ὁ Μένυλλος τότε παρεκάλει τὸν Φωκίωνα νὰ δεχθῇ τὴν προσφοράν του διὰ τὸν υἱόν του Φῶκον· ἀλλ' ὁ Φωκίων καὶ πάλιν ἀπεποιήθη εἰπών· «Ἂν »ὁ Φῶκος γίνῃ σώφρων, θέλει ἀρκεσθῆ εἰς »τὴν μικρὰν πατρικήν του κατάστασιν, »ἀλλ' ἂν γίνῃ ἄσωτος καὶ πολυτελὴς καὶ »πλεονέκτης, ὄχι μόνον τὰ ἰδικά σου δῶ»ρα, ὦ Μένυλλε, ἀλλ' οὐδεμία περιουσία »δὲν θέλει ἐξαρκέσει ποτὲ πρὸς χορτα»σμὸν τῆς κακοηθείας του.»

Διὰ τῶν σοφῶν αὐτῶν λόγων του ὁ Φωκίων ἐβεβαίωσε τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν, ὅτι ἀληθῶς πλούσιοι καὶ εὐτυχεῖς εἶναι μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ αὐτάρκεις, οἱ δυνάμενοι νὰ περιορίζωσι τὰς ἀτάκτους ἐπιθυμίας των, καὶ οὐχὶ ὅσοι βιοπολιορκούμενοι ἀπὸ ἀτελευτήτους ἐπιθυμίας ζῶσιν ἐντὸς διη-

νεκοῦς ἀγωνίας πλουτισμοῦ, ἥτις δὲν ὑποδεικνύει παρὰ διηνεκῆ στέρησιν.

ΙΠΠΟΣ ΑΧΑΛΙΝΩΤΟΣ.

Ὁ Ἀθανάσιος μετὰ τοὺς εἰρημένους λόγους τοῦ Γεροστάθου ἠρώτησεν αὐτόν· — Πῶς εἶναι δυνατὸν περιορίζων τις τὰς ἐπιθυμίας του καὶ μὴ εὐχαριστῶν αὐτὰς νὰ ἦναι ποτὲ εὐτυχής; Ἐγώ, εἶπεν, ἤθελα θεωρήσει τὸν τοιοῦτον σιδηροδέσμιον καὶ δυστυχῆ.

—Ἐὰν ποτέ, φίλε Ἀθανάσιε, τῷ ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἤθελες ἱππεύσει ἵππον ζωηρὸν καὶ ἄγριον, πότε ἤθελες εἶσθαι εὐτυχέστερος, ἀσφαλέστερος καὶ ἐπαινετώτερος ἄν, μὴ θέλων ἢ μὴ δυνάμενος νὰ χαλιναγωγήσῃς τὸν ἄγριον ἵππον σου, ἄφινες αὐτὸν ἀχαλίνωτον καὶ ἀπεριόριστον νὰ σὲ ῥίψῃ εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα, ἢ ἄν, περιορίζων καὶ χαλιναγωγῶν τὰς ἀγρίας ὀρέξεις καὶ τὰς ὁρμὰς τοῦ ἵππου σου, ἤθελες διευθύνει αὐτὸν εἰς τὴν εὐθεῖαν καὶ ὁμαλὴν ὁδόν;

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Ἀθανάσιος, καὶ εὐτυχέστερος καὶ ἀσφαλέστερος ἤθελα εἶσθαι, ἂν ἠμπόρουν νὰ περιορίζω τὸν ἵππον μου.

— Μάθε λοιπόν, ἐπανέλαβεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, ὅτι ὁ ἵππος εἶναι τὸ σῶμά σου, ὁ δὲ ἱππεὺς εἶναι ὁ νοῦς σου. Ἂν ὁ νοῦς σου δὲν χαλινόνῃ τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ὀρέξεις τοῦ σώματός σου, εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα βεβαίως θέλεις πέσει, καὶ εὐτυχὴς δὲν θέλεις ζήσει.

Σημείωσον δὲ ὅτι ὅσον πλουσιώτερος εἶναι τίς, τόσον πλέον ἄγριος, ὁρμητικὸς καὶ ἀχαλίνωτος εἶναι ὁ ἵππος του. Καὶ ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι τοιοῦτος ἀχαλίνωτος ἵππος κατέστρεψε τὸν δυστυχῆ Λάμπρον τῶν Ἰωαννίνων, καὶ πολλοὺς ἄλλους νέους ὁμοίους αὐτοῦ.

ΤΑ ΣΕΣΗΠΟΤΑ ΟΠΩΡΙΚΑ.

Ἀλλ' ἐὰν ὁ Λάμπρος διὰ τῆς πολυτελείας του κατεστράφη, μ' ἔλεγε προχθὲς φίλος τις, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, πόσους ἄλλους ὅμως δὲν ὠφέλησεν ὁ Λάμπρος ἐξοδεύων ἀφθόνως τὰ χρήματά του;

Πολλάκις ἤκουσα, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τὴν τοιαύτην ὑπεράσπισιν τῆς πολυτελείας. « Ἐὰν οἱ πλούσιοι, λέγουν τινές, δὲν ἦναι πολυτελεῖς, πῶς θέλουν ζήσει τόσοι ἐμπορευόμενοι τὰ ἀντικείμενα τῆς πολυτελείας; Ἡ πολυτέλεια λοιπὸν εἶναι ἀναγκαία διότι τρέφει καὶ ζωογονεῖ τὸ ἐμπόριον. »

Ἀλλ' οἱ λόγοι αὐτοὶ μ' ἐνθύμισαν πάντοτε τοὺς πωλοῦντας ὀπωρικὰ σεσηπότα, τὰ ὁποῖα φθείρουν τὴν ὑγείαν ὅσον καὶ ἡ πολυτέλεια φθείρει τὰ ἤθη. Ἂν δὲ ἦναι μωρία καὶ ἀφροσύνη τὸ ν' ἀγοράζῃ τις καὶ νὰ τρώγῃ ὀπωρικὰ σεσηπότα διὰ νὰ ὠφελήσῃ δῆθεν τοὺς πωλοῦντας αὐτά, ἐπίσης ἀφροσύνη καὶ μωρία εἶναι τὸ νὰ ζῇ τις πολυτελῶς καὶ ἀσώτως διὰ νὰ ὠφελῇ δῆθεν τοὺς ἐμπορευομένους τῆς πολυτελείας τὰ ἀντικείμενα.

Ἐὰν ὁ τρώγων τὰ σεσηπότα ὀπωρικὰ φθείρῃ τὴν ὑγείαν του, ὁ πολυτελὴς ὄχι μόνον τὸν ἑαυτόν του φθείρει, ἀλλὰ καὶ τοὺς συμπολίτας του διὰ τοῦ κακοῦ παραδείγματός του καταστρέφει· διότι οἱ ἄνθρωποι καὶ μιμητικὰ ἐκ φύσεως ὄντα εἶναι, καὶ μεταξὺ τῶν πτωχῶν πολλοὶ δυστυχῶς πτωχαλαζόνες ὑπάρχουν.

Καθὼς δὲ εἶναι ἀνάξιοι βοηθείας, καὶ ἀξιοτιμώρητοι μάλιστα οἱ πωλοῦντες τὰ φθοροποιὰ ὀπωρικά, παρομοίως ἀνάξιοι ὑποστηρίξεως καὶ ἀξιοκατάκριτοι εἶναι οἱ ἐμπορευόμενοι τὰ φθοροποιὰ τῆς πολυτελείας ἀντικείμενα.

Ἐὰν οἱ πλούσιοι ἐπιθυμῶσι νὰ ἐξοδεύωσι τὰ πλούτη των πρὸς ὠφέλειαν ἄλλων, καὶ συγχρόνως πρὸς τιμὴν καὶ ἐπί-

δειξιν, ἀντὶ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας εἰς μυρία ἄλλα ἐπωφελῆ καὶ θεάρεστα καὶ ἀληθῶς ἔντιμα ἔργα ἠδύναντο νὰ ἐνασχολῶσι τὰ χρήματά των, ἀναδεικνύοντες αὐτὰ οὐχὶ αἴτια μεγάλων κακῶν, ἀλλὰ ὄργανα μεγίστων ἀγαθῶν.

Καθὼς δὲ αἱ φρόνιμοι κυβερνήσεις, χάριν τῆς δημοσίου ὑγείας, καταδιώκουν καὶ τιμωροῦν τοὺς πωλοῦντας τὰ σεσηπότα ὀπωρικὰ ὡς ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν τῶν πολιτῶν, τοιουτοτρόπως ἔπρεπε νὰ κατατρέχωσι καὶ τοὺς εἰσάγοντας τὴν πολιτέλειαν, τὴν τόσον ἐπιβλαβῆ εἰς τὰ δημόσια ἤθη καὶ εἰς τὴν ἀληθῆ τῶν ἐθνῶν εὐδαιμονίαν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ δεσποτικαὶ καὶ διεφθαρμέναι κυβερνήσεις ἀντὶ νὰ καταστείλωσι προκαλοῦν νὰ ἐνθαρρύνουν διὰ τοῦ παραδείγματός των τὴν πολυτέλειαν τῶν ὑπηκόων των· διότι δι' αὐτῆς καθιστάνουν τοὺς πολίτας ἐνδεεῖς, διεφθαρμένους, ποταποὺς καὶ κόλακας· ἐπὶ τοιούτων δὲ πολιτῶν ὁ δεσποτισμὸς καὶ ἡ αὐθαιρεσία εὐκόλως εὑρίσκουν στηρίγματα· στηρίγματα ὅμως σαθρά· διότι ὅσαι κυβερνήσεις ἐπὶ τοιούτων ἐστηρίχθησαν, ἀργὰ ἢ ὀγλίγωρα συγκατεστράφησαν μετὰ τῶν ὑπηκόων των.

Ο ΤΥΦΛΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ.

— Ἐὰν ἤξευρα, εἶπεν ὁ Ἀθανάσιος, ὅτι μένων πτωχὸς ἤθελα δοξασθῆ καὶ ἐγὼ ὡς ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Φωκίων, βεβαίως δὲν ἤθελα ἐπιθυμήσει νὰ γίνω πλούσιος· ἀλλὰ σήμερον βλέπομεν ὅτι μόνον ὅσοι ἔχουν πολλὰ χρήματα τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀθανασίου ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ ἑξῆς·

— Ἡ ἐπιθυμία τοῦ πλούτου ὡς ὄργανον πολλῶν ἀγαθῶν, δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτος, φίλε Ἀθανάσιε, ἀλλ' ἀξιο-

κατάκριτος εἶναι ὅστις νομίζει ὅτι μόνον οἱ πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ ἀρχαῖοί μας παρίστανον τὸν θεὸν τοῦ πλούτου ποτὲ μὲν ὡς υἱὸν τῆς τύχης, ποτὲ δὲ ὡς υἱὸν τῆς εἰρήνης, καὶ ἄλλοτε ὡς υἱὸν τῆς ἐργάνης Ἀθηνᾶς ἤτοι τῆς φρονίμου ἐργασίας· ἔλεγον δὲ ὅτι εἶναι θεὸς τυφλός, βλέπων τὰ ἀγαθά του καὶ εἰς ἀξίους καὶ εἰς ἀναξίους καὶ εἰς φρονίμους καὶ εἰς ἄφρονας καὶ εἰς τιμίους καὶ εἰς ἀτίμους, μὴ δυνάμενος ὡς ἐκ τῆς τυφλώσεώς του νὰ διακρίνῃ τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακούς.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι μόνον ὅσοι εἶναι πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν, διότι καὶ ἀνάξιοι καὶ ἄφρονες δύνανται νὰ ἦναι πλούσιοι, καὶ μ' ὅλον τοῦτο νὰ ζῶσιν ἀξιοκαταφρόνητοι καὶ δυστυχέστατοι.

Οἱ πλούσιοι Ἀργύρης, Λάμπρος καὶ οἱ ὅμοιοί των βεβαίως οὔτε ἐτιμήθησαν ποτέ, οὔτε εὐτύχησαν.

Ἀλλὰ τὸν Ζήσην, τὸν πατέρα τοῦ συμμαθητοῦ σας Ἰωάννου, ὅλοι τὸν σέβονται, ὅλοι τὸν ἀγαπῶσιν, ὅλοι τὸν τιμῶσι· ζῇ δὲ εὐτυχέστατος ἐν τῷ μέσῳ τῆς κωμοπόλεώς μας, ὄχι βεβαίως διὰ τὰ πλούτη του, διότι εἶναι ὁ πτωχότερος ὅλων τῶν προκρίτων μας, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειαν καὶ ἄκραν τιμιότητά του, διὰ τὰ ἀληθῶς χριστιανικὰ αἰσθήματα, καὶ διὰ τὸν ζῆλον τὸν ὁποῖον καταβάλλει ὑπὲρ τῶν πτωχῶν καὶ ἀσθενῶν συμπολιτῶν του καὶ πρὸς εὐόδωσιν παντὸς καλοῦ καὶ κοινωφελοῦς ἔργου.

Ὁ σοφὸς Κοραῆς ζῇ πτωχικὰ καὶ λιτώτατα εἰς Παρισίους· καὶ μ' ὅλον τοῦτο εἶναι εὐτυχέστατος· τιμᾶται δὲ καὶ θέλει τιμᾶσθαι αἰωνίως παρ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ὡς μέγας εὐεργέτης αὐτοῦ, ὄχι βεβαίως διὰ τὰ πλούτη τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀξιεπαίνους κόπους τοὺς ὁποίους καταβάλλει ὅπως φωτίσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς του, καὶ ἐξάψῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν ἀρετήν, τὸν ἑλληνισμὸν

καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ καθὼς δύνανται ἄνδρες αὐτάρκεις καὶ ἐνάρετοι, ἂν καὶ πτωχοί, νὰ ζῶσιν ὅμως εὐτυχεῖς καὶ παρὰ πάντων τιμώμενοι, τοιουτοτρόπως δύναται καὶ ὁ πλοῦτος νὰ ἀναφανῇ ὄργανον μεγάλων καλῶν. Τοιοῦτος δὲ ἀνεφάνη εἰς τὰς ἐναρέτους χεῖρας τῶν μεγάλων Ζωσιμάδων.

Οἱ Ζωσιμᾶδαι ὅμως δὲν τιμῶνται, δὲν δοξάζονται, δὲν ἀγαπῶνται παρὰ πάντων διὰ τὰ πλούτη των, ἀλλὰ διὰ τὴν φρόνησιν, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τὸν ὁποῖον δεικνύουν, μεταχειριζόμενοι τὰ χρήματά των ἐπ' ἀγαθῷ τῶν συμπολιτῶν των καὶ τῆς μεγάλης πατρίδος των.

Βεβαίως ὁ πλοῦτος μόνος δὲν ἀποτελεῖ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' ὁ πλοῦτος εἶναι πλοῖον, τὸ ὁποῖον καλῶς μὲν πλοιαρχούμενον δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς εὐτυχίας, κακῶς δὲ πλοιαρχούμενον καὶ αὐτὸ εὐκόλως κατασυντρίβεται, καὶ τοὺς ἐπιβάτας του εἰς ὄλεθρον φέρει.

Πρὶν ἀποκτήσετε λοιπὸν τὸ πλοῖον φροντίσατε, φωτίζοντες διὰ τῶν γραμμάτων τὸν νοῦν, καὶ καλλιεργοῦντες διὰ διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς τὴν καρδίαν, νὰ κατασταθῆτε πρότερον ἄξιοι νὰ πλοιαρχήσετε πρεπόντως αὐτό, ὅπως ἀποφύγετε τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους καὶ κατὰ τὴν ἀπόκτησιν, καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ θέλετε ἐκτεθῇ.

Ἐπιθυμοῦντες δὲ ν' ἀποκτήσετε χρήματα, ἔχετε κατὰ νοῦν τὸ μηδὲν ἄγαν, διὰ νὰ μὴ καταντήσῃ ἡ ἐπιθυμία σας ὑπερβολική, καὶ οὕτω κυριευθῆτε ἀπὸ τὰ πάθη τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς πλουτομανίας, τὰ ὁποῖα ὁδηγοῦν εἰς τὴν δυστυχίαν, εἰς τὸ ψεῦδος καὶ εἰς τὸ ἔγκλημα.

Μὴ ἐπιθυμήσετε δὲ ποτὲ χρήματα διὰ τὰ χρήματα, ἀλλ' ἐπιθυμήσατε αὐτὰ ὡς μέσα δι' ὧν θέλετε κατασταθῆ ἀνεξάρτητοι, καὶ διὰ τῶν ὁποίων θέλετε δυνηθῆ

ν' ἀποδείξετε τὰς καλὰς διαθέσεις τῆς ψυχῆς σας· βελτιόνοντες δι' αὐτῶν καὶ ὑμᾶς αὐτούς, καὶ τῶν τέκνων σας τὴν ἀνατροφήν, καὶ τῶν συμπολιτῶν σας τὴν κατάστασιν, καὶ τῆς πατρίδος σας τὴν τύχην.

Ἐπιθυμοῦντες πλοῦτον μὴ λησμονεῖτε προσέτι ὅτι μόνον ὁ πλοῦτος ὁ ἀποκτώμενος διὰ τῆς ἐργασίας, διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς τιμιότητος, εἶναι πλοῦτος ἔντιμος, εὐχάριστος καὶ διαρκής.

Ἀποστραφῆτε λοιπὸν τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα κέρδη, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν συνείδησίν σας θέλουν κατατυραννεῖ πάντοτε, καὶ ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν σας αἰσχροκερδεῖς καὶ κακοήθεις θέλουν σᾶς χαρακτηρίσει. «Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον, ἔλεγεν ὁ σοφὸς τῆς Σπάρτης Χίλων, ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ ἀεί.»

Ἅμα δὲ ἀποκτήσαντες πλοῦτον, ἔχετε κατὰ νοῦν ὅτι ἀπεκτήσατε ὑπηρέτην εὐδιάθετον νὰ ὑπηρετῇ μᾶλλον τὴν κακίαν παρὰ τὴν ἀρετήν. Μὴ λησμονεῖτε τότε ὅτι ὁμοῦ μὲ τὸν πλοῦτον ἄπειροι κίνδυνοι καὶ ἐχθροὶ σᾶς ἐπερικύκλωσαν, δηλαδὴ ἡ φιλαργυρία, ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτία, ὁ ἐγωϊσμός, ἡ πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα ἀδιαφορία, καὶ ἐπὶ τέλους τῶν νεοπλούτων τὸ γελοῖον πάθος τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς οἰήσεως.

Ἀλλ' ἐὰν προφυλαττόμενοι ἐμφρόνως ἐναντίον ὅλων αὐτῶν τῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους ὁ πλοῦτος μεθ' ἑαυτοῦ φέρει, ἐξοδεύετε φρονίμως τὰ χρήματά σας πρὸς βελτίωσιν τῶν ψυχικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεών σας, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν τέκνων σας, τῶν συγγενῶν, τῶν συμπολιτῶν καὶ τῆς πατρίδος σας, θέλετε διέλθει βεβαίως βίον εὐτυχῆ, ἀγαπώμενοι καὶ τιμώμενοι παρὰ πάντων καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα ἐξ ὅσων περὶ πλούτου μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκθέσεώς μου ταύτης πρέπει νὰ προσθέσω καὶ τοὺς ἀκολούθους περὶ πλούτου στίχους τοῦ Γεροστάθου·

« *Ὁ πλοῦτος χωρὶς φρόνησιν καὶ εὐγενῆ καρδίαν,*
» *Οὔτε ὑπόληψιν γεννᾷ, ἀλλ' οὔτε εὐτυχίαν.*
» *Ἂν ὅμως πλοῦτος κι' ἀρετὴ εἰς σὲ συνενωθῶσι,*
» *Εὐδαίμων κ' εὐϋπόληπτος θέλεις διαβιώσει.*

II.

ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ.

« *Τὸ γνῶθι σαυτὸν χρήσιμον καὶ*
» *πρὸς νουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων.* »

(Βίαντος.)

Ἡ ὡραία καὶ δροσερὰ ἄνοιξις εἶχεν ἐπανέλθει, καὶ τὰ τερπνὰ ἄνθη κατεστόλιζον ἤδη καὶ τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς λόφους, ὅτε εἷς ἐκ τῶν προὐχόντων τῆς Ἄρτας ἦλθε μετὰ τοῦ υἱοῦ του εἰς τὴν κωμόπολίν μας.

Ὁ κὺρ Θάνος, οὕτως ὠνομάζετο ὁ προὔχων, εἶχεν υἱὸν μονογενῆ καλούμενον Θεόδωρον, ἀσθενήσαντα βαρέως εἰς Ἄρταν· ὅτε δὲ ἀνέλαβεν ὀλίγον, οἱ ἰατροὶ ἐσυμβούλευσαν τὸν πατέρα του, πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ ἀέρος καὶ πρὸς πλήρη ἀνάῤῥωσιν τοῦ Θεοδώρου, νὰ μεταβῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑγιεινοτάτην κωμόπολίν μας.

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, πρὸς τὸν ὁποῖον ἦτο συστημένος ὁ κὺρ Θάνος, ἐφρόντισεν ἀμέσως νὰ εὑρῇ δι' αὐτὸν καταλληλοτάτην κατοικίαν εἰς τὴν ὑγιεστέραν τῆς κωμοπόλεως θέσιν· καὶ πολλὰς δὲ ἄλλας φροντίδας προθύμως κατέβαλεν ὁ γέρων φιλοξενῶν τὸν κὺρ Θάνον μετὰ τοῦ υἱοῦ του, οὐχὶ διὰ λόγων καὶ προσποιήσεων, ἀλλὰ δι' ἔργων καὶ ἀφελεστάτου τρόπου.

ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟΝ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ.

Ἔτρεχεν ἤδη τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ νέος Θεόδωρος, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ ἀναστήματός του πολὺ νεώτερος ἐφαίνετο. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο μᾶλλον

εὐειδές, ἀλλὰ χλωμὸν καὶ μαραμένον ὑπεδείκνυε τὴν φιλάσθενον κρᾶσιν του. Ἐνδύετο δὲ πάντοτε λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ φορέματα, τὰ ὁποῖα συχνὰ ὑπομειδιῶν παρετήρει ἐναρμενιζόμενος εἰς τὴν λαμπρότητά των, καὶ τεχνηέντως ἐπεδείκνυεν αὐτὰ πρὸς τοὺς διαβάτας διὰ νὰ προκαλῇ οὕτω τὸν θαυμασμόν των.

Τὸ ὕφος του ἦτο μᾶλλον βαρὺ καὶ σοβαρόν· ἐκράτει δὲ συνήθως τοὺς μὲν ὤμους ὑψωμένους, τὸν δὲ τράχηλον καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω, τὰς ὀφρῦς κυρτωμένας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους, προσπαθῶν οὕτω καὶ ὑψηλότερος ἀφ' ὅσον ἡ φύσις τὸν ἔπλασε νὰ φαίνεται, καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὡς ὄντα κατώτερα δῆθεν αὐτοῦ νὰ μὴ βλέπῃ.

Ὁ Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν πάντοτε νὰ γίνεται ὠφέλιμος πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους του, ἤρχισεν ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας νὰ δίδῃ συμβουλὰς πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Θεοδώρου περὶ τῆς ὑγείας τοῦ υἱοῦ του. Παρεκίνει λοιπὸν αὐτὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ μαλακὰ στρώματα καὶ προσκέφαλα τοῦ Θεοδώρου δι' ἄλλων σκληροτέρων καὶ ἐπομένως ὑγιεινοτέρων, νὰ ἐξυπνᾷ δὲ τὸν υἱόν του ἐνωρὶς καθ' ἑκάστην αὐγήν, νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τακτικῶν περιπάτων καὶ ἄλλων σωμασκιῶν, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ τῷ δίδῃ τροφὴν λιτὴν καὶ ἁπλουστάτην.

Προθύμως ἐπροσπάθει ὁ κὺρ Θάνος νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς συμβουλὰς τοῦ γέροντος, καθόσον μάλιστα ἐσυμφώνουν πληρέστατα μ' ὅσα οἱ ἰατροὶ τῆς Ἄρτας τὸν εἶχον παραγγείλει· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς πολλὰς δυσκολίας ἐδοκίμαζε, διότι ὁ Θεόδωρός του καὶ μαλθακός, καὶ ὀκνηρός, καὶ δυσκίνητος ἦτο, καὶ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον εἰς ἄκρον ἠγάπα, καὶ πρὸς τὴν λαιμαργίαν ἔρρεπεν.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι ἔλεγε πρὸς τὸν κὺρ Θάνον ὅτι εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος ὠφελεῖ καὶ μικρὰ διαγωγητικὴ ἐνα-

σχόλησις, καὶ διασκέδασις μετ' ἄλλων συνομηλίκων· ἐπομένως τὸν ἐσυμβούλευε νὰ στέλλῃ τὸν Θεόδωρον εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ ν' ἀκροάζεται τὰ μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, νὰ γυμνάζεται δὲ μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ μονόζυγον καὶ τὰ ἄλλα γυμνάσια, τὰ ὁποῖα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου εἴχομεν, καὶ νὰ μᾶς συνοδεύῃ ἐνίοτε εἰς τοὺς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως περιπάτους.

Μετὰ πολλὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τοῦ πατρός του κατεπείσθη ὁ Θεόδωρος νὰ ἔρχεται ἐνίοτε εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου· ἀλλ' εἰς τὴν γυμναστικὴν καὶ εἰς τοὺς περιπάτους οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ μᾶς συνοδεύσῃ.

Ἐκ τοῦ τρόπου δὲ μὲ τὸν ὁποῖον ἐφέρετο πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀρχοντόπουλον αὐτὸ τῆς Ἄρτας, καὶ ἔκ τινων κοντοσυλλάβων ἀποκρίσεών του εἰς τὰς ἐρωτήσεις τὰς ὁποίας τῷ ἀπευθύναμεν περὶ τοῦ σχολείου καὶ τῶν μαθημάτων τῆς Ἄρτας, εὐκόλως ἐννοήσαμεν ὅτι μεγίστην ἰδέαν εἶχε περὶ τῶν γνώσεών του, καὶ ὅτι ἐπεριφρόνει καὶ ἡμᾶς ὡς πτωχοὺς καὶ ἀμαθεῖς, καὶ τὸ σχολεῖον τῆς κωμοπόλεως ὡς κατώτερον τοῦ σχολείου τῆς μεγαλοπόλεως Ἄρτας.

Ἐν ἑνὶ λόγῳ ἐκ τοῦ ὕφους καὶ ἐκ τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Θεοδώρου ἐπείσθημεν ὅτι ἦτον ὑπερήφανος καὶ οἰηματίας, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πολὺ περιωρισμένου πνεύματος.

Εἶχε δίκαιον ὁ Γεροστάθης λέγων πολλάκις πρὸς ἡμᾶς, ὅτι οἱ ὑπερήφανοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κουτοί, καὶ ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἀδυναμία τοῦ ἐγκεφάλου.

Ἡμέραν τινὰ εἷς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, μὴ ὑποφέρων τὴν οἴησιν τοῦ Θεοδώρου, ἠρώτησεν αὐτὸν διὰ νὰ τὸν πειράξῃ ἂν εἰς τὴν Ἄρταν ἐσπούδασε τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν.— Βεβαίως, ἀπεκρίθη κομπαστικῶς ὁ Θεόδωρος.—Ἐνθυμεῖσαι λοιπόν, ἐπρόσθεσεν ὁ συμμαθητής μας, πῶς ὠνομάζετο ὁ

πατὴρ τῶν υἱῶν τοῦ Ζεβεδαίου; διότι ἡ ἰδική μας ἱστορία δὲν ἀναφέρει τὸ ὄνομά του. — Ὁ Θεόδωρος ἀφοῦ ἐσυλλογίσθη ὀλίγον διὰ νὰ ἐνθυμηθῇ δῆθεν τὸ ὄνομα, ἀπεκρίθη ὅτι οὔτε ἡ ἰδική των ἱστορία δὲν ἀνέφερεν αὐτό.

Καὶ ἄλλοι μὲν ἐξ ἡμῶν δὲν ἠδυνήθησαν τότε νὰ κρατήσωσι τὸν γέλωτα, ἀκούσαντες τὴν ἀπάντησιν ταύτην τοῦ Θεοδώρου, ἄλλοι δὲ οἰκονομήσαμεν τὸν γέλωτα διὰ νὰ μὴ πειράξωμεν τὴν φιλαυτίαν του. Ἀλλ' ἔκτοτε ἐβεβαιώθημεν ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτον ἀσκὸς γεμάτος ἀέρα, καθὼς ὁ Γεροστάθης ὠνόμαζε τοὺς ὑπερηφάνους, διότι, ὡς ἔλεγεν ὁ γέρων, μόνον ὅσοι δὲν ἔχουν προσωπικήν τινα ἀξίαν φουσκόνουν, διὰ νὰ φανῶσιν ὅτι ἔχουν σημασίαν τινά, καθὼς οἱ μὴ ἔχοντες ὑψηλὸν ἀνάστημα τεντόνονται διὰ νὰ φαίνωνται ὑψηλοί.

Μετά τινας ἡμέρας ἐξερχόμενοι μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὸν συνήθη περίπατον ἀπηντήσαμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμόπολιν τὸν Θεόδωρον εἰς γελοιωδεστάτην ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐλεεινὴν κατάστασιν· διότι δὲν ἐκράτει τὸν τράχηλόν του τεντωμένον πρὸς τὰ ἄνω, οὔτε τοὺς ὤμους του ὑψωμένους, οὔτε τὸ βῆμά του ἦτον ἀργὸν καὶ σοβαρόν, οὔτε ἤνοιγε τὸ ἐπανωφόριόν του διὰ νὰ φανῇ τὸ λαμπρόν του ἔνδυμα καὶ τὸ λαμπρότερον λαχούριόν του· ἀλλὰ νεύων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του σφιγκτὰ ἔχων περιμαζωμένον, ἐβάδιζε δρομαίως, ὢν ὁ ἄθλιος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καταλασπωμένος.

Ἤρχισαν τότε τινὲς ἐξ ἡμῶν νὰ γελῶσιν· ἴσως δὲ ὁ γέλως αὐτὸς προήρχετο ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ θέα τῆς ταπεινωμένης ὑπερηφανείας. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπέπληξε τοὺς γελῶντας εἰπὼν ὅτι, εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένας καρδίας τὰ πάθήματα τῶν ἄλλων συμπάθειαν καὶ ὄχι γέλωτα πρέπει νὰ προξενῶσιν.

Ἀμέσως δὲ ἐδιευθύνθη ὁ γέρων πρὸς τὸν κακῶς ἔχοντα Θεόδωρον, διὰ νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἐλεεινῆς καταστάσεως του. Ἀλλ' ὁ Θεόδωρος, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, ἔσπευσε τὰ βήματά του διευθυνόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΩΣΤΑΣ.

Ὀλίγον μακρὰν τοῦ Θεοδώρου παρετηρήσαμεν παιδίον πτωχόν, δεκαετὲς περίπου, ἐπίσης καταλασπωμένον, καὶ κλαῖον. Ἀπὸ τὸ παιδίον ἐκεῖνο θέλομεν μάθει τὰ διατρέξαντα, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ἐπροχωρήσαμεν μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον.

— Τί ἔχεις, παιδάκι μου, καὶ κλαίεις; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Ἐκεῖνο τὸ ἀρχοντόπουλον... μ' ἔδωκεν ἕνα γρόνθον... εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀπὸ τὸν πόνον... ἀκόμη δὲν ἠμπορῶ νὰ πάρω... τὴν ἀναπνοήν μου. — Καὶ τί ἔκαμες, καὶ σ' ἐκτύπησε τόσον δυνατά; ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων. — Τί ἔκαμα! ἀπήντησε τὸ παιδίον, καὶ δὲν βλέπεις πῶς ἐχώθηκα εἰς τὴν λάσπην διὰ νὰ τὸν ἐβγάλω ἀπὸ τὸ χανδάκι, ὅπου εἶχε πέσει! αὐτὸ ἔκαμα! καὶ ἐκεῖνος δι' ἀνταμοιβὴν μ' ἔδωκε τὸν γρόνθον! — Καὶ τὸ παιδίον λέγον αὐτὰ ἐκράτει τὸ στῆθός του καὶ ἐξηκολούθει κλαῖον πικρῶς.

— Ἀλλὰ δὲν μὲ λέγεις, παιδίον μου, τῷ εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς τὸ ἀρχοντόπουλον ἔπεσεν εἰς τὸ χανδάκι; — Λοιπὸν πρέπει νὰ σᾶς εἰπῶ ἀπ' ἀρχῆς ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν; ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Ναί, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ μᾶς εἰπῇς ὅλην τὴν ἀλήθειαν.

— Ἐγὼ ψεύματα ποτὲ δὲν λέγω, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἡ μάνα μου μὲ εἶπεν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας. Μάθετε λοιπὸν ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἡ μάνα μου μ' ἔστειλεν

εἰς τὰ χωράφια νὰ συνάξω ὀλίγα ἄγρια ραδίκια, διὰ νὰ δειπνήσωμεν τὸ βράδυ· ἐνῷ ἐγὼ ἐσύναζα τὰ ραδίκια ἴδα τὸ ἀρχοντόπουλον εἰς ἓν ἄλλο χωράφι καὶ ἔπαιζε τὸ τόπι του, (οὕτως ὠνόμαζε τὸ παιδίον τὴν ἐλαστικὴν σφαῖραν τοῦ Θεοδώρου). Δὲν ἠξεύρω, ἐπρόσθεσε τὸ παιδίον, ἂν τὸ ἀρχοντόπουλον ἐπίτηδες διὰ νὰ μὲ κτυπήσῃ ἢ χωρὶς νὰ θέλῃ, ἔρριψε τὸ τόπι του εἰς τὸ χωράφι ὅπου ἤμουν ἐγώ. Ἓν χανδάκι γεμάτον λάσπην ἐχώριζε τὸ χωράφι μου ἀπὸ τὸ χωράφι του, καὶ τὸ ἀρχοντόπουλον ἄρχισε νὰ φωνάζῃ νὰ τοῦ ῥίψω ὀπίσω τὸ τόπι του, ἐγὼ ὅμως δὲν τοῦ ἔδωκα ἀπόκρισιν.

— Πολὺ κακὰ ἔκαμες, εἶπεν ὁ Γεροστάθης διακόπτων τὴν διήγησιν τοῦ παιδίου· ὁ Θεὸς ὄχι μόνον τοὺς ψεύστας δὲν ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἀποστρέφεται καὶ ὅσους δὲν κάμνουν καλὸν ὁσάκις ἐμποροῦν νὰ τὸ κάμωσι.

— Καὶ αὐτὸ μὲ τὸ εἶπεν ἡ μάνα μου, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἀλλ' ἂν ἤκουες πῶς μ' ἐφώναζε τὸ ἀρχοντόπουλον ; — Πῶς ; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Βρὲ σὺ παλαιόπαιδο, ἦτον ὁ πρῶτός του λόγος. Ἐγὼ δὲν ἀπεκρίθηκα, καὶ ἐκεῖνος τότε μὲ εἶπε· — Βρὲ σὺ κουφάλας εἶσαι, ἓν ἀρχοντόπουλον σὲ ὁμιλεῖ, ῥίψε με τὸ τόπι μου. — Τὸν ἀπεκρίθηκα τότε ὅτι δὲν εἶμαι κουφάλας, καὶ πολὺ καλὰ ἀκούω· ἀλλ' ὅτι αὐτὸ ἀπὸ τοὺς λόγους του δὲν φαίνεται ἀρχοντόπουλον. Καὶ ἐξακολούθησα νὰ μαζεύω ραδίκια. —Πῶς, ἀνόητε, μὲ εἶπεν ἐκεῖνος, δὲν φαίνομαι ἀρχοντόπουλον ! δὲν βλέπεις τὰ φορέματά μου ; ὁ πατέρας μου εἶναι ὁ πρῶτος τῆς Ἄρτας, καὶ σὺ δὲν ἀκούεις τὴν προσταγήν μου ; — Ἐγὼ τότε ἐγέλασα καὶ ἄλλην ἀπόκρισιν δὲν τοῦ ἔδωκα. — Αὐτὸς ἐθύμωσε καὶ ἄρχισε νὰ μὲ ὑβρίζῃ χειρότερα, καὶ νὰ μὲ φοβερίζῃ ὅτι θὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι μου· ἠθέλησε λοιπὸν νὰ πηδήσῃ τὸ χανδάκι ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε, καὶ ἔπεσε μέσα, καὶ ἐχώθηκεν εἰς τὴν λάσπην ἕως εἰς τὸν λαιμόν. Τότε ἄρχισε νὰ κλαίῃ

— Ἰδού, μᾶς εἶπε μετ' ὀλίγον ὁ Γεροστάθης, καὶ ἄλλο δυσάρεστον παρακολούθημα τοῦ πλούτου ὁσάκις δὲν συνοδεύεται ὑπὸ καλῆς ἀνατροφῆς· ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ οἴησις, ἥτις ἔῤῥιψεν εἰς τὴν λάσπην τὸν Θεόδωρον διὰ νὰ τὸν ταπεινώσῃ. Εἴθε τὸ σημερινὸν πάθημα νὰ τοῦ γίνῃ μάθημα!

Ἡ ὑπερηφάνεια, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἀσθένεια τοῦ ἐγκεφάλου· οὐδείς, ἔχων δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, ὑποπίπτει εἰς τὸ πάθος αὐτό.

Οἱ ἀρχαῖοί μας Ἕλληνες, θέλοντες φαίνεται νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι ἡ ἀνόητος ὑπερηφάνεια εἶναι ἀσθένεια ἐγκεφαλικὴ καὶ ἐπικίνδυνος ὡς ἡ λοιμική, ὀρθῶς ὠνόμαζον καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν δὲ τύφον.

Ἡ ἀσθένεια αὕτη τῆς ὑπερηφανείας δὲν εἶναι κολλητικὴ ὡς ἡ τῆς πολυτελείας, ἀλλ' εἶναι γελοία, ὁμοιάζουσα ἄλλην τινὰ ἀσθένειαν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν καλουμένην μονομανίαν, ἥτις κάμνει τοὺς πάσχοντας αὐτὴν νὰ πιστεύωσιν ὅτι εἶναι ἢ βασιλεῖς, ἢ αὐτοκράτορες, ἢ προφῆται, ἢ ὅτι ἔχουν μύτην ὑάλινον, ἢ ὄφιν μέγαν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν. Τοιουτοτρόπως καὶ οἱ πάσχοντες τὴν ἀσθένειαν τῆς ὑπερηφανείας φαντάζονται ὅτι ἔχουν ἀξίαν καὶ προτερήματα τὰ ὁποῖα πραγματικῶς δὲν ἔχουν.

Εἶναι προσέτι ἀσθένεια ἀποτρόπαιος ἡ ὑπερηφάνεια· διότι πάντες ἀποφεύγουν καὶ ἀποστρέφονται τοὺς πάσχοντας τὸ πάθος αὐτό.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶναι καὶ ἐπικίνδυνος, διότι οἱ ὑπερήφανοι, ἔχοντες μικρὰν ἰδέαν περὶ τῶν ἄλλων μεγάλην δὲ περὶ ἑαυτῶν, προσπαθοῦν συνήθως νὰ πετάξωσιν ὑπὲρ τὰς δυνάμεις των, καὶ οὕτω πίπτοντες ἐλεεινῶς καταστρέφονται.

Αὐτὴν τὴν ἐπικίνδυνον ἀσθένειαν πάσχει καὶ ὁ δυστυχὴς

Θεόδωρος, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· ἡ φιλανθρωπία ὅμως ἀπαιτεῖ νὰ μὴ τὸν περιγελῶμεν, νὰ μὴ τὸν ἐμπαίζωμεν· τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα, ἔλεγεν ὁ σοφὸς Χίλων· ἀλλὰ λυπούμενοι τὴν θέσιν του, ἂς προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν, εἰ δυνατόν, ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀσθένειάν του. Ἴσως δὲ τὸ κατορθώσωμεν, διότι ἀκόμη εἶναι νέος, καὶ ἡ ἀσθένεια δὲν ἔλαβεν ἴσως καιρὸν νὰ ῥιζωθῇ εἰς τὴν ψυχήν του.

Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τώρα ἥσυχον τὸν Θεόδωρον, μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πεδιάδα· καὶ σεῖς μὲν ἀρχίσατε τοὺς γυμναστικούς σας ἀγῶνας, ἐγὼ δὲ θέλω συνάξει ἄνθη διὰ νὰ πλέξω στεφάνους, μὲ τοὺς ὁποίους θέλω στεφανώσει ὅσους ἀπὸ σᾶς ἀναφανῶσι νικηταὶ εἰς τὸ τρέξιμον, εἰς τὸ πήδημα καὶ εἰς τὸν δίσκον.

Οἱ στέφανοι τοὺς ὁποίους μᾶς ὑπεσχέθη ὁ Γεροστάθης ἠρέθισαν τὴν νεανικὴν φιλοτιμίαν μας, ὥστε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐτρέξαμεν ταχύτερα, ἐπηδήσαμεν δὲ διαστήματα μεγαλήτερα, καὶ ἐῤῥίψαμεν τὸν δίσκον πολὺ μακρύτερα παρὰ τὸ σύνηθες. Ὁ δὲ ἀθλοθέτης γέρων ἐστεφάνωσε τοὺς νικητὰς ἐν τῷ μέσῳ ζητωκραυγιῶν. Ἀκολούθως δὲ ἐπανήλθομεν εἰς τὴν κωμόπολιν πολὺ πλέον εὐτυχεῖς καὶ εὐχαριστημένοι παρὰ τὸν Θεόδωρον, ὅστις δὲν κατεδέχετο νὰ συγγυμνασθῇ καὶ συνδιασκεδάσῃ μετὰ τῶν πτωχῶν ἡμῶν τέκνων τῆς κωμοπόλεως.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης ἐπροσκάλεσε τινὰς ἐξ ἡμῶν νὰ τὸν συνοδεύσωμεν· ἀποχαιρετήσας δὲ τοὺς ἄλλους μικροὺς φίλους του ἐδιευθύνθη πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ κὺρ Θάνου, λέγων ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγωμεν ὅπως ἴδωμεν μήπως ἔπαθέ τι κακὸν ὁ Θεόδωρος ὡς ἐκ τῆς πτώσεώς του εἰς τὸ χανδάκιον, καθ' ὅσον μάλιστα ἦτο καὶ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος.

Η ΕΣΠΕΡΙΝΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Ἐμβάντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κὺρ Θάνου εὕρομεν αὐτὸν μὲν ἀναγινώσκοντα, τὸν δὲ υἱόν του καθήμενον πλησίον του καὶ ἀκροαζόμενον. Χαίρων ὑπεδέχθη ὁ κὺρ Θάνος καὶ τὸν Γεροστάθην καὶ ἡμᾶς· ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἐφάνη μᾶλλον δυσαρεστημένος ὅτε μᾶς ἴδεν εἰσερχομένους.

Ὁ Γεροστάθης πλησιάσας ἀμέσως τὸν Θεόδωρον ἤρχισε μὲ γλυκεῖς λόγους νὰ τὸν προσελκύῃ διασκεδάζων οὕτω καὶ τὴν δυσαρέσκειαν καὶ τὴν ἐντροπήν, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπίσκεψίς μας ἐπροξένει εἰς αὐτόν.

— Εὖγε, φίλε Θεόδωρε, τῷ εἶπεν ὁ γέρων, ἀξιόλογα διασκεδάζεις τὰς ἑσπερινάς σου ὥρας, ἀκροαζόμενος τὸν καλόν σου πατέρα ἀναγινώσκοντα. Τί καλὸν βιβλίον ἀνεγίνωσκεν ὁ πατήρ σου;

— Τὴν Ἱστορίαν τοῦ Σουλίου, ἀπεκρίθη ὁ Θεόδωρος σοβαρῶς.

— Ἴδες, φίλε, πόσον ἀνδρεῖοι, πόσον γενναῖοι εἶναι οἱ ἔνδοξοι Σουλιῶται! ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης· καὶ σύ, τέκνον μου, ἐπίσης ἀνδρεῖος, γενναῖος καὶ ἔνδοξος θέλεις γίνῃ ἂν ἀσπασθῇς τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωμασκίαν.

Ὁ Θεόδωρος ἀκούσας ὅτι δύναται νὰ γίνῃ ἔνδοξος ἐφάνη εὐχαριστημένος, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ Γεροστάθης ἀπέφυγε ν' ἀναφέρῃ περὶ τῆς πρό τινων ὡρῶν συναντήσεώς μας· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησίς του διεκόπη, ὅτε ὁ πατήρ του λαβὼν τὸν λόγον εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην· — Ναὶ πολὺ καλὴ εἶναι ἡ σωμασκία καὶ πολὺ ὠφελεῖ τὸν Θεόδωρόν μου, ἀλλ' ἐξ αἰτίας αὐτῆς θέλων νὰ πηδήσῃ σήμερον ἓν χανδάκιον ἔπεσεν εἰς αὐτό, καὶ εἰς κακὴν κατάστασιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν.

— Μήπως ἐκτύπησες, φίλε Θεόδωρε; ἠρώτησεν ὁ Γε-

θὼς καὶ τὸ παγόνιον δὲν ἐγνώριζεν, ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ δὲν προσθέτουν οὔτε ἀξίαν οὔτε ὑπόληψιν· καὶ ὅτι τὸ μὲν φυσικὸν κάλλος εὐκόλως μαραίνεται ἢ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἢ ὑπὸ τῆς ἡλικίας, τὰ δὲ λαμπρὰ φορέματα εὐκόλως φθείρονται ἢ ὑπὸ τῆς λάσπης ἢ ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας, καὶ ὅτι μόνον τὸ ψυχικὸν κάλλος εἶναι ἀμάραντον· ἀλλὰ ψυχικὸν κάλλος καὶ ὑπερηφάνεια δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσιν.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς στραφεὶς πρὸς τὸν Θεόδωρον εἶπε·— Τὰ λαμπρά σου ἐνδύματα βεβαίως δὲν σὲ ὠφέλησαν σήμερον εἰς τὸ πήδημα τοῦ χανδακίου, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἴσως σὲ ἔβλαψαν· ἂν ἀντὶ λαμπρῶν ἐνδυμάτων εἶχες γυμνασμένον τὸ σῶμά σου, ἤθελες πηδήσει τὸ χανδάκιον χωρὶς νὰ πέσῃς εἰς αὐτό, κινδυνεύων οὕτω νὰ συντρίψῃς ἢ τὴν χεῖρα ἢ τὸν πόδα σου. Εἶσαι σύμφωνος, φίλε Θεόδωρε; ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης.

—Ὄχι, δὲν εἶμαι διόλου σύμφωνος, ἀπήντησεν ὁ Θεόδωρος· ἂν ἔπεσα εἰς τὸ χανδάκιον δὲν πταίουν τὰ λαμπρά μου φορέματα, ἀλλὰ πταίει ἓν πτωχὸν βρωμόπαιδον, τὸ ὁποῖον ἐπρόσταξα νὰ μὲ ῥίψῃ τὴν σφαῖράν μου καὶ δὲν ὑπήκουσεν, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ πηδήσω καὶ νὰ πέσω.

—Ὦ! τί κακὸν παιδίον· ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, καὶ πῶς τοῦ ἔδωκες τὴν προσταγήν σου, φίλε Θεόδωρε; —Βρὲ σύ! τὸν εἶπα, ῥίψε με τὴν σφαῖράν μου. Ἐκεῖνος δὲν ἀπεκρίθη· καὶ τότε τὸν ἠρώτησα ἂν ἦναι κουφάλας, κ' ἐκεῖνος ἐγέλασεν, ἐγὼ δὲ ἐθύμωσα, καὶ θελήσας νὰ πηδήσω τὸ χανδάκιον ἔπεσα μέσα.

—Καὶ διατί, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσῃς εὐγενικῶς νὰ σοὶ ῥίψῃ τὴν σφαῖράν σου, ἐπροτίμησας νὰ τὸ προστάξῃς μὲ τὸ βρὲ σύ;

—Νὰ τὸ παρακαλέσω εὐγενικά! εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ

ὁ Θεόδωρος· ἓν παλαιόπαιδον μὲ ξεσχισμένα φορέματα δὲν ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ μὲ ὑπακούσῃ, ἐνῷ πολὺ καλὰ ἔβλεπεν ἀπὸ τὰ ἐνδύματά μου ὅτι δὲν ἤμουν ὅμοιός του;

— Βλέπεις λοιπόν, Θεόδωρε, ὅτι τὰ ἐνδύματα πταίουν; Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐφόρει πτωχικά. Σὺ δέ, ὢν υἱὸς πλουσίου, ἐνδυμένος λαμπρά, ἐνόμισας ὅτι διὰ τοῦτο ἦσο καὶ ἀνώτερος ἐκείνου· διὰ τοῦτο ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσῃς, τὸ ἐπρόσταξες μὲ τὸ βαρβαρικὸν βρὲ σύ, δι' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνο, ἀντὶ νὰ ὑπακούσῃ ἐγέλασε· καὶ δι' αὐτὸ καὶ σὺ ἔπεσες εἰς τὸ χανδάκιον.

Μόνον οἱ βάρβαροι, φίλε Θεόδωρε, καὶ οἱ τύραννοι ὑβρίζουν καὶ περιφρονητικῶς προστάζουν τοὺς σκλάβους των· ἀλλ' οὔτε τὸ πτωχὸν παιδίον ἦτο σκλάβος σου, οὔτε σὺ ἔπρεπε ποτὲ νὰ καταδεχθῇς νὰ λάβῃς τὸ ὕφος βαρβάρου καὶ κακοαναθραμμένου τυράννου.

Καὶ σὺ καὶ τὸ πτωχὸν παιδίον εἴσθε ὅμοια καὶ ἰσότιμα πλάσματα τοῦ Θεοῦ· κἀνὲν δικαίωμα δὲν ἔχει ὁ εἷς νὰ περιφρονῇ τὸν ἄλλον· ὅλοι ὡς ἀδελφοὶ ἰσότιμοι πρέπει ν' ἀγαπώμεθα, διότι ὅλοι εἴμεθα τέκνα τοῦ αὐτοῦ Ὑψίστου πατρός, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι τὰ ἐνδύματά μας καὶ ἡ κατάστασίς μας.

Εἰπέ μοι, φίλε Θεόδωρε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἂν υἱός τις πατρὸς πλουσιωτέρου τοῦ ἰδικοῦ σου, καὶ πολὺ πλέον λαμπροστολισμένος ἀπὸ σέ, ἤθελε σὲ προστάξει μὲ τὸ ὑβριστικὸν βρὲ σύ, ἤθελε σὲ ἀρέσει; ἤθελες λάβει συμπάθειαν πρὸς αὐτόν; ἤθελες τὸν ὑπακούσει; ἤθελες προθύμως τὸν βοηθήσει;

— Ὄχι βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Θεόδωρος· ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι πτωχὸς καὶ ξεσχισμένος, ὡς ἦτο τὸ παιδίον ἐκεῖνο.

— Ἐὰν λοιπόν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἠθέλετε ποτὲ δυστυχήσει καὶ χάσει ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν

σίωσίν των, ἀποθανόντας δὲ θάνατον γλυκύτατον καὶ ἄλυπον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

Ὁ ὑπερήφανος καὶ διὰ τὰ πλούτη του καὶ διὰ τὴν βασιλικήν του θέσιν καὶ δύναμιν Κροῖσος, ὀργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν· — Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν κατατάττεις καὶ ἐμὲ μεταξὺ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς;

Ὁ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει ὅτι εἰς τοὺς βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν των, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον· «ὅτι τὸ » μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἄδηλον καὶ ἀβέβαιον, καὶ δι' αὐτὸ » οὐδεὶς πρέπει νὰ μεγαλαυχῇ καὶ ὑπερηφανεύεται διὰ τὴν » παροῦσαν εὐτυχίαν του· εὐδαίμων δὲ ἀληθῶς εἶναι ὁ τε» λειόνων εὐδαιμόνως τὸν βίον του· διότι ὁ βίος τοῦ ἀν» θρώπου ὁμοιάζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δὲ πρὶν τελειώσῃ ὁ » ἀγὼν οὐδένα στεφανοῦμεν οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, » οὕτω μηδένα πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ » τοῦ τέλους τοῦ βίου του.»

Οἱ σοφοὶ αὐτοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος ἀντὶ νὰ σωφρονίσωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, ὥστε δυσαρεστημένος ἀπέπεμψε τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ὁ ὑπερηφανευόμενος διὰ τὰ πλούτη καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν εὐτυχίαν του Κροῖσος ἀπέκτησε δύο υἱούς, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἦτο βωβός, ὁ δέ, νέος ὢν ἔτι, ἐφονεύθη. Ἀκολούθως δὲ ἡ ὑπερηφάνεια καὶ τὰ πλούτη του ἔσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον δὲ αὐτὸν νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου ὁ Κροῖσος ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν πρωτεύουσάν του

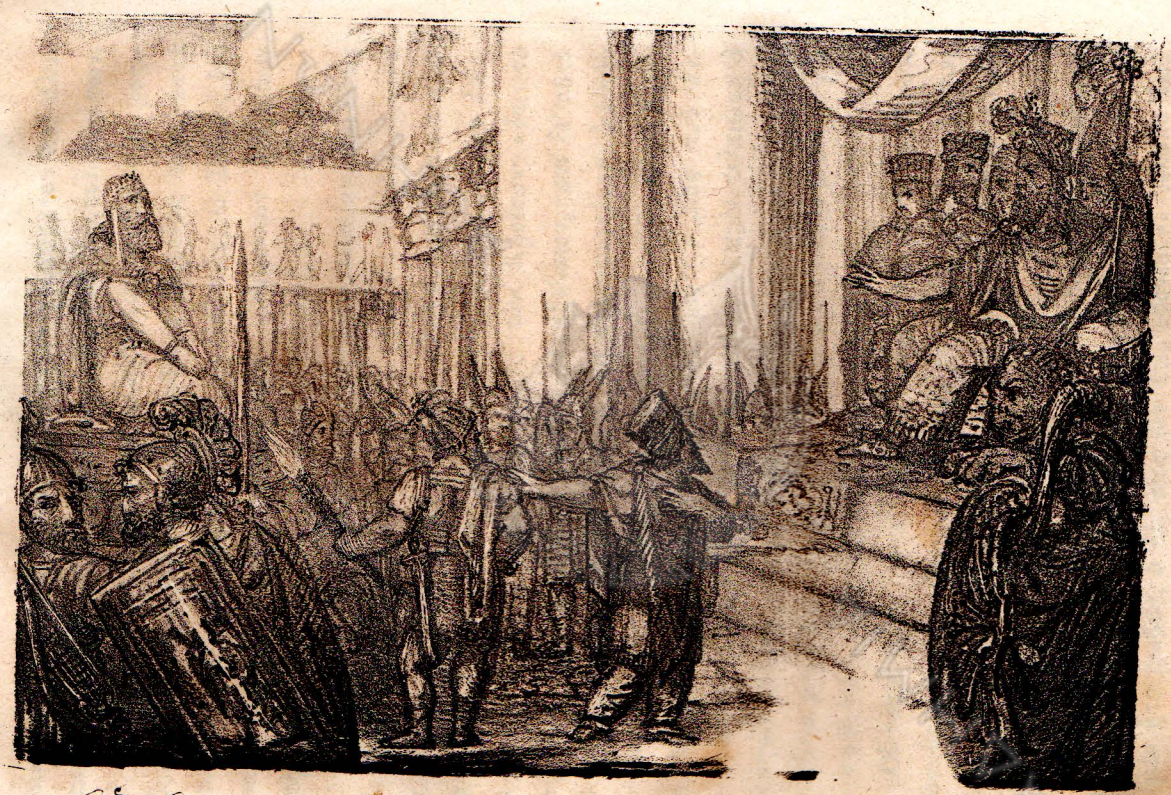

Ὁ Κροῖσος ἐπὶ τῆς πυρᾶς Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακαρίζει.

τὰς Σάρδεις, καὶ ὅλους τοὺς θησαυροὺς καὶ τὰ πλούτη του· συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του ὀδυνηρότατα· διότι ὁ Κῦρος διέταξε νὰ τὸν καύσωσι ζῶντα ἐνώπιόν του.

Ἡ πυρὰ ἡτοιμάσθη καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐνῷ ἐπρόκειτο ν' ἀνάψωσι τὸ πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς σοφοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος, ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τρίς· Σόλων, Σόλων, Σόλων!

Ὁ Κῦρος ἠρώτησε τότε ποῖος ἦτον αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Κροῖσος ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἐπεκαλεῖτο;

Ὅτε δὲ ὁ Κροῖσος ἐδιηγήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευξίν του καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους τοὺς ὁποίους παρὰ τοῦ Ἕλληνος ἐκείνου ἤκουσεν, ὁ Κῦρος, πολὺ φρονιμώτερος τοῦ Κροίσου, συνῃσθάνθη ὅλην τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ ὀδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροίσου ἐπεβεβαίονε τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν· φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς δυστυχήσῃ καὶ καταστραφῇ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ καταβιβάσωσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐχάρισε τὴν ζωήν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο τόσον ἀπανθρώπως νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ.

Τοιουτοτρόπως ὁ σοφὸς Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἔσωσεν ἀπὸ τὴν πυράν, καὶ τὸν Κῦρον ἐσωφρόνισε.

— Βλέπεις, φίλε Θεόδωρε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην, πόσον εὐκόλως χάνονται ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας καὶ πλούτη καὶ θησαυροὶ καὶ ὁλόκληρα βασίλεια; Ἂν ὁ Κροῖσος δὲν ἐμεγαλαύχει διὰ τὰ πλούτη του, ἂν ἡ ὑπερηφάνεια δὲν τὸν ἐτύφλονεν ὥστε καὶ τοῦ ἐχθροῦ του τὰς δυνάμεις νὰ περιφρονήσῃ, καὶ τὰς ἰδικάς του νὰ θεωρήσῃ πολὺ ἀνωτέρας ἐκείνων, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπι-

χειρισθῇ τὸν πόλεμον, δὲν ἤθελεν ἐπομένως ταπεινωθῇ, δὲν ἤθελε στερηθῇ τὸ πᾶν, κινδυνεύσας καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξίν του.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ Κροῖσος, ὅστις ἐκ τῆς ὑπερηφανείας του ἐδυστύχησε· πολλοὶ ἄλλοι ἄνδρες καὶ πόλεις καὶ ἔθνη, ἅμα ὑποκύψαντα εἰς τῆς ὑπερηφανείας τὸν τυφώδη πυρετόν, ἔπεσαν καὶ διὰ παντὸς ἐδυστύχησαν.

Μᾶς ἐδιηγήθη δὲ τότε ὁ Γεροστάθης τὰ ἀκόλουθα περὶ τοῦ Ξέρξου, τοῦ Τιγράνου καὶ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος.

Η ΕΛΕΥΣΙΣ ΚΑΙ Η ΦΥΓΗ ΤΟΥ ΞΕΡΞΟΥ.

Ἐνθυμεῖσθε βέβαια ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν πόσον ὑπερηφάνως ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας Ξέρξης, καὶ συγχρόνως πόσον κατησχυμμένος ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὅτε τὸ ῥεῦμα τοῦ Ἑλλησπόντου κατέστρεψε τὴν γέφυραν, τὴν ὁποίαν πρὸς διάβασιν τῶν στρατῶν του εἶχε στήσει ὁ Ξέρξης, εἰς τὴν παραφορὰν τῆς ὑπεροψίας του διέταξε νὰ μαστιγώσωσι καὶ νὰ ἁλυσοδέσωσι τὴν θάλασσαν, τὴν αὐθαδιάσασαν κατὰ τῆς γεφύρας του.

Ὅτε δὲ ἴδε τὴν ὑψηλὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Ἄθω, ἐφοβέρισεν αὐτὸ ὅτι θέλει τὸ κατακρημνίσει ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἂν τολμήσῃ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν διάβασιν τοῦ στόλου του.

Τόσον δὲ βέβαιος περὶ τῆς ὑποδουλώσεως τῆς Ἑλλάδος ἦτον ὁ ὑπερήφανος βασιλεύς, ὥστε ἔλεγεν ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς δὲν θέλει πλέον ἀγοράζει τὰ ὡραῖα σῦκα τῆς Ἀττικῆς, διότι ἡ Ἀττικὴ θέλει εἶσθαι ἐπαρχία τοῦ κράτους του· καὶ ὅτι τόσον θέλει ἐκτείνει τὸ βασίλειόν του ὥστε ὁ ἥλιος θέλει ἀνατέλλει καὶ δύει ἐντὸς αὐτοῦ.

Προσθέτουν δὲ ὅτι καὶ ἁλύσεις πρὸς δέσμευσιν τῶν Ἑλλήνων ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ μάρμαρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπρόκειτο νὰ χαράξῃ τὰς κατὰ τῆς Ἑλλάδος νίκας του.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν τριακοσίων του εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἐταπείνωσαν τὴν ὑπερήφανον ὀφρὺν τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ἰδὼν δὲ ἰδίοις ὀφθαλμοῖς ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ του θρόνου τὴν καταστροφὴν τοῦ μεγάλου στόλου του εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ τὴν αἰσχρὰν ἧτταν καὶ φυγὴν αὐτοῦ, ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Ἀσίαν κατῃσχυμμένος καὶ τεταπεινωμένος ἀφίνων καὶ ἁλύσεις καὶ μάρμαρα καὶ σῦκα.

Ο ΤΙΓΡΑΝΗΣ ΚΑΙ Η ΥΠΟΔΟΥΛΩΣΙΣ ΤΟΥ.

Καὶ ἄλλος μέγας βασιλεὺς τῆς Ἀσίας, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἀποκτήσας διὰ τῆς ὑπερηφανείας του ἐχθρούς, ἀντιπαθείας, μίση καὶ φθόνους, κατεστράφη ἐπὶ τέλους καὶ αἰσχρῶς ἐταπεινώθη. Αὐτὸς δὲ ἦτον ὁ Τιγράνης, βασιλεὺς τῆς Ἀρμενίας, ὅστις εἶχεν ὑποτάξει ὅλα σχεδὸν τὰ τότε βασίλεια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἀποκτήσας ὁ Τιγράνης διὰ τῶν κατακτήσεών του πλούτη μεγάλα, τοσοῦτον ὑπερηφανεύθη ὥστε ἐπωνομάσθη βασιλεὺς τῶν βασιλέων· τοὺς δὲ βασιλεῖς τοὺς ὁποίους ὑπέταττε μετεχειρίζετο καὶ ἐντὸς τοῦ παλατίου του, καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ δημοσίους παρατάξεις, ὡς δούλους καὶ ἱπποκόμους αὐτοῦ.

Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ὑπερηφάνειά του δὲν ἔμεινεν ἐπὶ τέλους ἀτιμώρητος· διότι κατατροπωθεὶς περὶ τὸ ἑξηκοστὸν ἔτος πρὸ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ μεγάλου στρατηγοῦ τῆς Ῥώμης Πομπηΐου, ἠναγκάσθη χαμερπῶς νὰ θέσῃ ἰδίαις χερσὶ τὴν βασιλικήν του τιάραν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ῥωμαίου νικητοῦ, καὶ μετὰ ποταπῶν δακρύων νὰ ζητήσῃ τὸ ἔλεος τοῦ Πομπηΐου.

Ο ΜΕΓΑΣ ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ Η ΑΓΙΑ ΕΛΕΝΗ.

Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν, εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, τοὺς ἀρχαίους, διότι ἔχομεν σύγχρονον καταπληκτικὸν παράδειγμα τὸν μέγαν Ναπολέοντα.

Αὐτὸς πρὸ ὀλίγων χρόνων δὲν ἦτο παρὰ ἁπλοῦς ἀξιωματικὸς τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ· κατώρθωσε δὲ διὰ τῶν μεγάλων στρατιωτικῶν προτερημάτων του ν' ἀναγορευθῇ αὐτοκράτωρ τῆς Γαλλίας καὶ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὰς θελήσεις του ὅλην τὴν κεντρικὴν καὶ μεσημβρινὴν Εὐρώπην, καὶ νὰ ἀνυψώσῃ ἐπὶ τῶν θρόνων τῆς Ὁλλάνδας, τῆς Ἱσπανίας, τῆς Βεσφαλίας, τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Σβεκίας ὡς βασιλεῖς τοὺς ἀδελφούς του, τοὺς γαμβρούς του καὶ τοὺς στρατηγούς του.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους νικηθεὶς εἰς τὸ Βατερλὼ τοῦ Βελγίου ἐστερήθη καὶ θρόνους καὶ πλούτη καὶ δόξαν καὶ σύζυγον καὶ μονογενῆ υἱὸν καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ ἠναγκάσθη νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ ἔλεος τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν του, τῶν Ἄγγλων.

Τοιουτοτρόπως εἶχε καταφύγει εἰς τὸ ἔλεος τῶν Περσῶν, ζητῶν ἄσυλον εἰς τὴν Ἀσίαν ὁ νικητὴς τῆς Σαλαμῖνος, ὅτε ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του κατεδιώχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλ' ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις δὲν ἐμιμήθη τὸ παράδειγμα τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ὅστις φιλοφρόνως ὑπεδέχθη τὸν πρόσφυγα ἐχθρόν του· διότι ἀντὶ νὰ δώσῃ ἄσυλον εἰς τὸν πρόσφυγα Ναπολέοντα, τὸν συνέλαβεν ὡς κατάδικον, καὶ εἰς τὴν ἐρημόνησον τοῦ Ὠκεανοῦ, τὴν καλουμένην ἁγίαν Ἑλένην, ἐξώρισε καὶ ἐφυλάκισεν αὐτόν, ὅστις καὶ βασιλεῖς εἶχεν ἐκθρονίσει, καὶ λαοὺς καὶ ἔθνη ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του εἶχε καθυποτάξει.

Ποῖος ἐξεύρει, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ἂν εἰς τὸν

κύκλον τῶν ἀνθρωπίνων συμβεβηκότων δὲν ἀναγκασθῇ νὰ μετανοήσῃ ἡμέραν τινα ἡ Ἀγγλία διὰ τὴν τοιαύτην διαγωγὴν τῆς κυβερνήσεώς της, καὶ δὲν προσέλθῃ ζητοῦσα συγχώρησιν ἐνώπιον τοῦ τάφου τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός!

Ἐν τούτοις ἂν ἡ φιλοδοξία, ἡ δίψα τῶν κατακτήσεων καὶ ἡ ὑπερηφάνεια δὲν ἤθελον παρασύρει τὸν μέγαν Ναπολέοντα, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ἴσως δὲν ἤθελε πέσει, . . . καὶ τότε . . . ἴσως ὁ μεγαλοφυὴς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἤθελε συντελέσει δραστηρίως εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ γένους μας ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν ζυγόν, ὅστις καὶ ἡμᾶς καταθλίβει, καὶ τὴν λεγομένην χριστιανικὴν Εὐρώπην ἀτιμάζει καὶ ἐξευτελίζει.

ΑΙ ΑΡΧΑΙΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ.

Αἱ πλουσιώταται καὶ λαμπραὶ μητροπόλεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἡ Σιδών, ἡ Τύρος, ἡ Καρχηδών, ὡς ἐκ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ὑπερηφανείας των κατεστράφησαν.

Ἡ κοσμοκράτωρ καὶ ὑπερήφανος Ῥώμη ἔγινεν ἐπὶ τέλους παρανάλωμα τῶν Βανδάλων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ τὰς ἐνδόξους νίκας των κατὰ τῶν Περσῶν καὶ μετὰ τὰ Περσικά των λάφυρα, ὑπερηφανευθέντες καὶ θελήσαντες νὰ κατασταθῶσι πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων, ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῆς Σπάρτης· τὴν δὲ ὑπερήφανον Σπάρτην ἐταπείνωσεν ἔπειτα ὁ Ἐπαμεινώνδας, μέχρις οὗ ἅπασα ἡ ὑπερήφανος Ἑλλὰς ταπεινωθεῖσα κατέστη Μακεδονική, ἀκολούθως Ῥωμαϊκὴ καὶ ἐπὶ τέλους Τουρκικὴ ἐπαρχία.

Ὁ κὺρ Θάνος, ὅστις σιωπηλὸς καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο τὸν Γεροστάθην διηγούμενον τὰ ἀνωτέρω, τῷ ἀπεύθυνε τότε τὴν ἀκόλουθον παρατήρησιν· — Συμφωνῶ ὅτι κακὸν καὶ ψυχρὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, καὶ βλέπω ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας των παρεσύρθησαν εἰς ἀνοήτ

τους πολέμους καὶ δι' αὐτὸ κατεστράφησαν· ἀλλ' ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν ὅτι οὔτ' ἐγώ, οὔτε ὁ Θεόδωρός μου θέλομεν ποτὲ ἐπιχειρισθῆ πολέμους, καὶ ὅτι ἑπομένως θέλομεν δυνηθῆ νὰ διατηρήσωμεν τὴν μικρὰν κατάστασιν τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν.

Ἡ παρατήρησις αὕτη ἤρεσεν ὑπερβολικὰ εἰς τὸν Θεόδωρον, ὅστις εἰρωνικῶς ἐπρόσθεσεν· — Ὦ βέβαια, βέβαια, κὺρ Γεροστάθη, ἡμεῖς οὔτε πολέμους, οὔτε ἐχθροὺς θέλομεν ποτὲ κάμει διὰ νὰ δυστυχήσωμεν.

Ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων χαμογελῶν ἀπήντησε·—Τοῦτο ἐπιθυμῶ καὶ εὔχομαι καὶ ἐγὼ ἐκ ψυχῆς· πάντοτε εὐτυχεῖς καὶ εὐχαριστημένοι νὰ ἦσθε, καὶ ποτὲ νὰ μὴν ἐπιχειρισθῆτε πολέμους ὀλεθρίους. Ἀλλὰ λυποῦμαι, φίλε Θεόδωρε, διότι παρατηρῶ ὅτι ἔχεις ἤδη μεγίστην πολεμικὴν διάθεσιν.

— Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Θεόδωρος. — Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν· — Ἰδοὺ πῶς· νομίζων ὅτι, ἐπειδὴ εἶσαι υἱὸς πλουσίου εἶσαι καὶ ἀνώτερος τοῦ πτωχοῦ παιδίου τὸ ὁποῖον ἴδες σήμερον, ἐπεριφρόνησας καὶ ὕβρισας αὐτό. Ἀλλ' ἡ ὕβρις, φίλε, εἶναι πόλεμος κατὰ τῶν καλῶν ἠθῶν· ἑπομένως καὶ πόλεμον ἔκαμες σήμερον, καὶ ἐχθρὸν ἀπέκτησας τὸ πτωχὸν ἐκεῖνο παιδίον· ὡς ἐκ τοῦ πολέμου δὲ τούτου καὶ ἐταπεινώθης πεσὼν εἰς τὸ χανδάκιον, καὶ ἐζημιώθης καταλασπώσας τὰ λαμπρά σου φορέματα.

Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος ἔμεινε συλλογιζόμενος, ὁ δὲ γέρων ἐξηκολούθησε λέγων·

— Ἡ ὑπερηφάνεια δὲν γεννᾷ μόνον πολέμους ἐνόπλους· κατὰ δυστυχίαν γεννᾷ καὶ ἄλλου εἴδους πολέμους, πολὺ πλέον ἐπικινδύνους καὶ ὀλεθρίους.

Ὁ ὑπερήφανος περιφρονῶν καὶ αὐθαδιάζων κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς χρηστοηθείας καὶ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς· μὴ καταδεχόμενος νὰ ἐργάζεται, κηρύττει πόλεμον κατὰ

τῆς φιλεργίας καὶ τῆς φιλοπονίας, θέλων πρὸς ἐπίδειξιν νὰ ἐξοδεύῃ πολλὰ κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς ὀλιγαρκείας καὶ τῆς οἰκονομίας, μὴ ἀναγνωρίζων ἄλλους φρονιμωτέρους αὐτοῦ, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῶν καλῶν συμβουλῶν· καὶ ἐπὶ τέλους νομίζων ὅτι γνωρίζει ὅσα δὲν γνωρίζει, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς φρονήσεως, τῆς φιλομαθείας καὶ τῆς προόδου.

Τοιουτοτρόπως ἐπισύρων ὁ ὑπερήφανος καθ' ἑαυτοῦ τόσους ἐχθρούς, ἐξ ἀνάγκης καταστρέφεται καὶ ἐπὶ τέλους δυστυχεῖ.

Ἂν μὲ ἐγγυηθῇς, φίλε Θεόδωρε, ὄχι μόνον ὅτι θέλεις ἀποφύγει τοὺς τοιούτους πολέμους, ἀλλ' ὅτι μάλιστα θέλεις προσπαθήσει νὰ ζήσῃς πάντοτε φίλος καὶ σύμμαχος ὅλων αὐτῶν τῶν μεγάλων δυνάμεων τὰς ὁποίας σοὶ ἀνέφερα, τότε καὶ ἐγὼ σὲ ἐγγυῶμαι ὅτι ποτὲ δὲν θέλεις δυστυχήσει, ποτὲ δὲν θέλεις περιφρονηθῇ, ἀλλ' εὐτυχῶν καὶ παρὰ πάντων ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος θέλεις διέλθει τὸν βίον μακάριον.

Ἂν ἤμεθα ἀληθεῖς χριστιανοί, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς μας, εἰς πᾶν κίνημα, εἰς πάντα λογισμόν μας, ἂς ἐνθυμώμεθα καὶ ἂς πιστεύωμεν τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ θείαν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν μεταξὺ πολλῶν ἄλλων μᾶς ἐδίδαξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, εἰπὼν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον· « ὅστις ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται· » καὶ « ὁ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος ».

Οἱ θεῖοι αὐτοὶ λόγοι ἐπεβεβαίωσαν τὸ « Κύριος τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, » ἐπεσφραγίσθησαν δὲ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ θείου παραδείγματος, τὸ ὁποῖον ἔδωκε πρὸς ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του· διότι καὶ ἐγεννήθη, καὶ ἔζησε, καὶ ἀπέθανε ταπεινῶς, καὶ τοὺς πόδας δὲ τῶν πτωχῶν αὐτοῦ

μαθητῶν ἔνιψεν ἐπὶ τέλους διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ἐμπράκτως τὸ σωτήριον μάθημα τῆς μετριοφροσύνης, καὶ τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ ν' ἀγαπῶμεν καὶ περιποιώμεθα ὄχι μόνον τοὺς ὁμοίους ἀλλὰ καὶ τοὺς κατωτέρους ἡμῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ αὐτὸς κατὰ τῆς ὑπερηφανείας νόμος διέπει καὶ τὴν ἔμψυχον καὶ τὴν ἄψυχον φύσιν· διότι καὶ ὁ ἄνεμος τὰ ὑ ψ η λ ό τ ε ρ α δένδρα ἐκριζόνει καὶ ῥίπτει κατὰ γῆς, καὶ ὁ κεραυνὸς τὰς ὑ ψ η λ ο τ έ ρ α ς πάντοτε κορυφὰς κτυπᾷ καὶ κατακαίει, καὶ αὐτὸς ὁ σεισμὸς τὰ ὑ ψ η λ ό τ ε ρ α κτίρια κλονίζει καὶ καταστρέφει.

Τόσον δὲ μεγάλη καὶ φανερὰ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται καὶ τιμωρεῖ τοὺς ὑπερηφάνους, ὥστε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς πολυθείας καὶ εἰδωλολατρείας, πρὶν ἢ διδαχθῶσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀληθῆ λατρείαν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ καὶ τὰ θεῖα τοῦ χριστιανισμοῦ παραγγέλματα, ὁ Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητής, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας τὴν ἀλήθειαν ταύτην λέγων·

« Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων. »

Τὴν αὐτὴν δὲ ἀλήθειαν ἐδίδασκε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία εἰς τοὺς ἀρχαίους λαοὺς τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ μύθου τῆς Νιόβης.

Οἱ λόγοι τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος φαίνεται ὅτι εἶχον ἤδη ἀρχίσει νὰ καρποφορῶσιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Θεοδώρου· διότι μὲ ὕφος γλυκύτατον καὶ εὐγενές, ὁποῖον βεβαίως δὲν ἦτο τὸ σύνηθες αὐτοῦ ὕφος, παρεκάλεσε τὸν Γεροστάθην νὰ διηγηθῇ τὸν μῦθον τῆς Νιόβης. Ὁ δὲ γέρων εὐχαρίστως ὑπήκουσεν.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΝΙΟΒΗΣ.

Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν ὑπῆρξεν εἰς τὰς Θήβας γυνή τις Νιόβη καλουμένη, θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου καὶ σύζυγος τοῦ Ἀμφίωνος.

Ἀποκτήσασα ἡ Νιόβη δώδεκα τέκνα, τοσοῦτον ὑπερηφανεύθη διὰ τὴν πολυτεκνίαν της ταύτην, ὥστε ἐνόμισεν ἑαυτὴν ἀνωτέραν καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν θεὰν Λητώ, ἥτις μόνον δύο τέκνα εἶχεν ἀποκτήσει τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν.

Ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις ἀγανακτήσαντες κατὰ τῆς ὑπερηφάνου Νιόβης, ἠθέλησαν νὰ τιμωρήσωσι τὴν ὑπεροψίαν της καὶ τὴν κατὰ τῆς μητρός των περιφρόνησίν της. Ὅθεν κατετόξευσαν καὶ ἐφόνευσαν καὶ τὰ δώδεκα τέκνα της· τὴν δὲ Νιόβην μετεμόρφωσεν ὁ Ζεὺς εἰς πέτραν χύνουσαν πάντοτε δάκρυα.

Ὁ μῦθος αὐτὸς ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας ν' ἀποστρέφωνται τὴν ὑπερηφάνειαν, διότι καὶ οἱ θεοὶ τῶν ἀπεστρέφοντο τοὺς ὑπερηφάνους καὶ σκληρῶς ἐτιμώρουν αὐτούς. Ἀλλ' ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς Ἕλληνας ὄχι μόνον ν' ἀποστρεφώμεθα τὴν ὑπερηφάνειαν μᾶς διδάσκει ὁ μῦθος τῆς Νιόβης, ἀλλὰ καὶ ἄλλο μάθημα ὠφέλιμον καὶ διδακτικώτατον μᾶς δίδει.

Ὅταν βλέπωμεν τὸν μὲν Δία νὰ μεταβάλλῃ τὴν δυστυχῆ Νιόβην εἰς ἄψυχον πέτραν, τὸν δὲ Ἀπόλλωνα καὶ τὴν ἀδελφήν του Ἄρτεμιν, ὠργισμένους καὶ πνέοντας ἐκδίκησιν νὰ κατατοξεύωσι καὶ νὰ φονεύωσιν ἀνηλεῶς τὰ ἀθῶα τῆς Νιόβης τέκνα, δὲν δυνάμεθα εἰμὴ ν' ἀποστραφῶμεν τοιαύτας σκληρὰς καὶ ἐκδικητικὰς θεότητας, καὶ ἔτι μᾶλλον ν' ἀγαπήσωμεν καὶ νὰ θαυμάσωμεν τὴν ἀληθῶς θείαν καὶ ἥμερον καὶ γλυκυτάτην θρησκείαν, τὴν ὁποίαν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς μᾶς ἐδίδαξεν.

Ἐν τούτοις, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, εἴτε ὑπὸ τοῦ μύθου τῆς Νιόβης, εἴτε ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, τῆς πείρας καὶ τῆς φρονήσεως ὁδηγούμενοι οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀνεφάνησαν πάντοτε ἐχθροὶ τῆς ὑπερηφανείας καὶ φίλοι τῆς μετριοφροσύνης.

Ὁ Ἀριστείδης μετριοφρογῶν ἐτέθη καὶ εἰς τὸν Μα-

ραθῶνα ὑπὸ τὸν Μιλτιάδην, καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα ὑπὸ τὸν Θεμιστοκλέα, μετριοφρονῶν δὲ παρεχώρησε καὶ τῆς τιμῆς τὴν θέσιν εἰς τοὺς Τεγεάτας κατὰ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, κατεδέχθη καὶ ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν νὰ διορισθῇ ὑπὸ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του, καὶ ὡς ἁπλοῦς στρατιώτης νὰ ἐκστρατεύσῃ πολλάκις ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἀναξίων καὶ πολὺ κατωτέρων αὐτοῦ στρατηγῶν.

Ὁ Φωκίων, αὐτὸς ὁ ἔνδοξος πολίτης καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του κατεδέχετο διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ χειρῶν ν' ἀντλῇ τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του ἐνῷ ἡ σύζυγός του ἐζύμονε, καὶ εἰς τὰς δημοσίους ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν σεμνῶς καὶ ταπεινῶς ἐβάδιζεν, οὔτε τὰς χεῖράς του αὐθαδῶς κινῶν, οὔτε εἰς τὴν ἀνδρίαν του ἢ εἰς χρυσοῦς στολισμοὺς κομπάζων, οὔτε τὴν σπάθην του κατὰ τῶν λίθων ἐν καιρῷ εἰρήνης κτυπῶν.

Παράδειγμα δὲ ὡραῖον τῆς ἀξιεπαίνου μετριοφροσύνης τῶν ἀρχαίων σοφῶν μας ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος τὸ ἑξῆς. Ἐξηκολούθησε δὲ διηγούμενος ὁ Γεροστάθης τὰ ἀκόλουθα.

Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΤΡΙΠΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ.

Ἐνῷ τινες Κῶοι ἔσυρον ἐκ τῆς θαλάσσης τὸ δίκτυόν των, Μιλήσιοί τινες, παρευρεθέντες εἰς τὸ παράλιον, ἠγόρασαν παρὰ τῶν Κώων, πρὶν εἰσέτι ἐξέλθῃ τὸ δίκτυον, ὅσα δι' αὐτοῦ ἤθελον σύρει.

Ἀλλὰ τὸ δίκτυον μεταξὺ τῶν ὀψαρίων ἀνέσυρε καὶ χρυσοῦν Τρίποδα, τὸν ὁποῖον ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑλένη τοῦ Μενελάου εἶχε ῥίψει ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐκ τῆς Τρῳάδος ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐγεννήθη τότε φιλονεικία μεταξὺ τῶν πωλητῶν καὶ ἀγοραστῶν περὶ τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ Τρίποδος· διότι οἱ μὲν διε-

τείνοντο ὅτι μόνον ὀψάρια ἐπώλησαν, οἱ δὲ ὅτι ἠγόρασαν πᾶν τὸ περιεχόμενον ἐντὸς τοῦ δικτύου. Τὴν φιλονεικίαν δὲ ταύτην οἰκειοποιήθησαν ἑπομένως ἡ Μίλητος ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ Κὼς ἀφ' ἑτέρου. Ἀλλὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος διέλυσε τὴν διαφοράν, διότι ἐρωτηθεῖσα ἡ Πυθία ἀπήντησεν ὅτι ὁ Τρίπους ἔπρεπε νὰ δοθῇ εἰς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ὅθεν οἱ Κῶοι προθύμως ἐπρόσφεραν τὸν χρυσοῦν Τρίποδα εἰς τὸν Θαλῆν ἂν καὶ Μιλήσιον, διότι αὐτὸν ἐσέβοντο περισσότερον μεταξὺ τῶν τότε ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Θαλῆς ὅμως δὲν ἐδέχθη τὴν προσφοράν, εἰπὼν ὅτι σοφώτερον αὐτοῦ θεωρεῖ τὸν Βίαντα· ἀλλὰ καὶ ὁ Βίας ἀπέστειλε τὸν Τρίποδα εἰς ἄλλον ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν. Τοιουτοτρόπως ὁ Τρίπους περιῆλθε καὶ τοὺς ἑπτὰ σοφούς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐδέχθη αὐτόν, διότι ἡ μετριοφροσύνη, θυγάτηρ τῆς ἀληθοῦς σοφίας, δὲν ἐσυγχώρει εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν νὰ νομισθῇ σοφώτερος τῶν ἄλλων. Τότε δὲ ὁ χρυσοῦς Τρίπους ἀφιερώθη ὑπὸ τῶν Κώων εἰς τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα, ὡς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Η ΠΥΘΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ.

Τὴν αὐτὴν μετριοφροσύνην τῶν ἑπτὰ ἀρχαίων σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἀπέδειξε καὶ ὁ σοφὸς Σωκράτης. Ἐρωτηθὲν τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος ποῖος εἶναι ὁ σοφώτερος τῶν Ἑλλήνων, ἀπήντησε διὰ τῆς Πυθίας, ἥτις ἦτον ἡ ἱέρισσά του, ὅτι «Σοφὸς μὲν Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, ἀλλὰ σοφώτερος πάντων Σωκράτης ἐστί.»

Δὲν ὑπερηφανεύθη ὁ ἀληθῶς σοφὸς Σωκράτης ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης· ἀλλ' ἔλεγεν ὅτι ὠνομάσθη σοφώτερος τῶν ἄλλων, διότι αὐτὸς ἐγνώριζεν ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε λέγων· «ἓν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα», ἐνῷ οἱ ἄλλοι

νομίζοντες ὅτι γνωρίζουν ὅσα πραγματικῶς ἠγνόουν δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀμάθειάν των.

Αὐτὴν τὴν ἀξιέπαινον μετριοφροσύνην του ἐπροσπάθει ὁ ἐνάρετος ἐκεῖνος ἀνὴρ νὰ ἐμπνέῃ καὶ εἰς ὅσους ἐκ τῶν φίλων του ἔβλεπεν ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τῆς οἰήσεως καὶ ὑπερηφανείας. Πολλάκις δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὅτι καθὼς ὁ ἀὴρ φουσκόνει τοὺς ἀσκούς, παρομοίως καὶ ἡ ὑπερηφάνεια φουσκόνει τοὺς ἀνοήτους· «τοὺς κενοὺς ἀσκοὺς τὸ πνεῦμα διίστησι, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἡ ὑπερηφάνεια.»

Εἶχε δίκαιον ὁ σοφὸς Σωκράτης· μόνον οἱ κενοὶ νοὸς γεμίζουν ὑπερηφάνειαν, ἀλλ' ὅσοι ἔχουν νοῦν ὑγιᾶ καὶ κρίσιν ὀρθὴν ποτὲ δὲν ὑπερηφανεύονται.

Μεταξὺ τῶν φίλων τοῦ Σωκράτους ἦτο καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅστις ἀνήκων εἰς λαμπρὰν οἰκογένειαν τῶν Ἀθηνῶν, συγγενὴς τοῦ μεγάλου Περικλέους, διακρινόμενος διὰ τὸ κάλλος καὶ τὰ πλούτη του καὶ παρὰ πάντων θαυμαζόμενος καὶ κολακευόμενος διὰ τὴν εὐγλωττίαν του καὶ τοῦ πνεύματός του τὴν ζωηρότητα, εἰς τόσον βαθμὸν τύφου κατήντησεν, ὥστε οὐδένα ἄλλον ἤθελε ν' ἀναγνωρίσῃ ἀνώτερον ἢ ὅμοιόν του.

Ὁ Σωκράτης, φοβούμενος μήπως ὡς ἐκ τοῦ ἐλαττώματος τούτου ὁ Ἀλκιβιάδης κατασταθῇ ἡμέραν τινα ὀλέθριος καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὴν πατρίδα, ἐπέτυχε νὰ οἰκειωθῇ μετ' αὐτοῦ, ὅπως διὰ τῶν φρονίμων λόγων του καταστήσῃ, εἰ δυνατόν, πολίτην ἀγαθόν, μετριόφρονα καὶ ὠφέλιμον τὸν ἐπικίνδυνον Ἀλκιβιάδην.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ἐνῷ ἡμέραν τινα ὁ Ἀλκιβιάδης ἐκαυχᾶτο διὰ τὰ εἰς Ἀθήνας μεγάλα κτήματά του, ὁ Σωκράτης τὸν ὡδήγησεν ἐνώπιον γεωγραφικοῦ τινος πίνακος, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ εὕρῃ εἰς αὐτὸν τὰς Ἀθήνας· ὁ δὲ Ἀλκιβιά-

δης ἔδειξεν ἐπὶ τοῦ πίνακος τὸ μικρὸν σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὸ ὄνομα τῶν Ἀθηνῶν. — Δεῖξαί με τώρα καὶ τὰ εἰς Ἀθήνας κτήματά σου, τῷ ἐπρόσθεσεν ὁ Σωκράτης.—Ἀλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης γελάσας εἶπεν ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ σημειωθῶσι, ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ πίνακος κτήματα τόσον μικρά.—Λοιπὸν δὲν εἶναι ὀρθόν, τῷ εἶπε τότε ὁ Σωκράτης, νὰ ὑπερηφανεύεταί τις διὰ κτήματα, τὰ ὁποῖα οὐχὶ δυσδιάκριτα, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἀόρατα εἶναι.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ Ἀλκιβιάδης, ἀποχωρισθεὶς καὶ ἀπὸ τὸν Σωκράτην καὶ ἀπὸ τὰς φρονίμους συμβουλάς του, ἐπέφερε πραγματικῶς καὶ τῆς πατρίδος του καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του τὸν ὄλεθρον, προκαλέσας τὴν κατὰ τῆς Σικελίας καταστρεπτικὴν ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων, αὐτὸς δὲ ἀποθανὼν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐξόριστος μακρὰν τῆς πατρίδος του, θάνατον βίαιον καὶ ἄδοξον.

Ἐνθυμούμενοι λοιπὸν τὸν Κροῖσον, φίλε Θεόδωρε, ἂς μὴν ὑπερηφανευώμεθα διὰ τὰ πλούτη μας· ἐνθυμούμενοι τὸν μέγαν Ναπολέοντα, ἂς μὴν ἐπαιρώμεθα εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν μας· ἐνθυμούμενοι τὸν Φωκίωνα ἂς μὴ καυχώμεθα διὰ τὰ ἀνδραγαθήματά μας· μιμούμενοι δὲ τὸν Σωκράτην, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἂς μὴν ὑπερηφανευώμεθα, ἂς μὴ φουσκόνωμεν ὅσην παιδείαν, ὅσην σοφίαν καὶ ἂν ἀποκτήσωμεν. Οἱ ἔχοντες ἀληθῆ παιδείαν συναισθάνονται τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ λάθη εἰς ὅσα ὑπόκεινται, καὶ ἐπομένως οὐδέποτε ὑπερηφανεύονται· μόνον οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ βάναυσοι καὶ κουφόνοες ἐπαίρονται εἰς τὰς γνώσεις των, καὶ διὰ βαναυσολογιῶν καὶ ἐμπαθῶν ἐκφράσεων προσπαθοῦν ν' ἀναδείξωσι τοὺς μὲν ἄλλους ἀμαθεῖς, ἑαυτοὺς δὲ σοφωτέρους τῶν ἄλλων.

Ἀλλὰ σύ, φίλε Θεόδωρε, ὅσον πεπαιδευμένος καὶ ἂν γίνῃς, ἐνθυμοῦ πάντοτε τὸν χρυσοῦν Τρίποδα καὶ τοὺς ἑπτὰ σοφούς, ἐνθυμοῦ τὸ Σωκρατικὸν «ἓν οἶδα ὅτι οὐδὲν

οἶδα.» ποτὲ μὴ συσταλῇς νὰ εἴπῃς ἐλευθέρως καὶ καθαρὰ ὅτι δὲν γνωρίζεις πρᾶγμά τι τὸ ὁποῖον πραγματικῶς δὲν γνωρίζεις, ἢ νὰ ἀναγνωρίσῃς λάθος τι, εἰς τὸ ὁποῖον ὡς ἄνθρωπος ὑπέπεσας.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης παρετήρησε τὸ ὡρολόγιόν του, καὶ εἶπεν ὅτι ἦτον ἤδη ἀργά, καὶ ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσωμεν εἰς τὰ ἴδια.

Ἀλλ' ὁ Θεόδωρος, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ψυχὴν τὸ ἀφελὲς καὶ ἥμερον ὕφος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος καὶ αἱ ποικίλαι διηγήσεις αὐτοῦ εἶχον προξενήσει εὐάρεστον ἐντύπωσιν, παρεκάλεσε τὸν Γεροστάθην νὰ μὴν ἀναχωρήσῃ λέγων ὅτι ἀκόμη ἦτον ἐνωρίς, καὶ ὅτι ἐπεθύμει ν' ἀκούσῃ καὶ ἄλλας ἱστορίας.

Ὁ ἀγαθὸς γέρων εὐχαρίστως ὑπήκουσε, καὶ ἐδιηγήθη τὸ ἑξῆς.

Ο ΜΑΚΕΔΩΝ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, ἀφοῦ ὀργανίσας τὸν στρατόν του κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Θηβαίων ἐστερεώθη ἐπὶ τοῦ Μακεδονικοῦ θρόνου του, καὶ καθυπέταξεν ὅλους τοὺς πέριξ τῆς Μακεδονίας λαούς, καὶ ἐκυρίευσεν ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς παραλίους πόλεις τῆς Μακεδονίας, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ θέσῃ ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του καὶ ὅλην τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα, ἥτις δυστυχῶς εἶχεν ἤδη παραλύσει ὡς ἐκ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν ἠθῶν.

Τὸ σχέδιόν του αὐτὸ κατώρθωσεν ὁ Φίλιππος εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, κατατροπώσας εἰς αὐτὴν τοὺς στρατοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβαίων.

Τόσην δὲ χαρὰν ἠσθάνθη διὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ ἀποφασιστικὴν νίκην του, ὥστε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἤρχισαν νὰ σκοτίζωσι τὸν ἐγκέφαλόν του. Ἀλλ' ὡς ἔχων

..Φέρεπτε ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι θνητός!

δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν ἐννόησεν ἀμέσως ὅτι ἂν τυχὸν κυριευθῇ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανείας, ἠδύνατο νὰ ἐκτεθῇ εἰς μεγάλους κινδύνους, νὰ περιφρονήσῃ τοὺς ἐχθρούς του, νὰ πράξῃ κατ' αὐτῶν σκληρότητας, καὶ νὰ ἐξάψῃ καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀπελπισίαν καὶ ἀγανάκτησίν των, καὶ οὕτω νὰ διακινδυνεύσῃ τὸ πᾶν.

Ὅθεν διὰ νὰ προφυλαχθῇ κατὰ τοῦ ἐπικινδύνου αὐτοῦ πάθους διέταξεν ὑπηρέτην του τινὰ νὰ εἰσέρχεται ἑκάστην αὐγὴν ἐντὸς τοῦ δωματίου του καὶ νὰ τῷ λέγῃ· «Φίλιππε, ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι θνητός».

Τοιουτοτρόπως ὁ Φίλιππος ὑπενθυμιζόμενος καθ' ἡμέραν ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι ἄνθρωπος ὡς οἱ ἄλλοι, ὅτι καὶ αὐτὸς θέλει ἀποθάνει ἡμέραν τινα ὡς οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ἐπομένως ὡς ἄνθρωπος ὑπόκειται καὶ αὐτὸς εἰς ὅλας τὰς μεταβολὰς καὶ τὰς περιπετείας τῆς τύχης, ἐπεριόριζε τὴν πρὸς τὴν ὑπερηφάνειαν ῥοπήν του, καὶ ἐπρολάμβανε τοὺς καθημερινοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπερηφάνεια ἠδύνατο νὰ τὸν σπρώξῃ.

Παρακάλεσε καὶ σύ, φίλε Θεόδωρε, ἐὰν θέλῃς, τὸν καλόν σου πατέρα νὰ σὲ ὑπενθυμίζῃ κάθε αὐγὴν ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος, καὶ ὅτι ἂν τυχὸν ἦσαι πλούσιος, πεπαιδευμένος, ὡραῖος ἢ ἔξυπνος, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι καὶ ὡραιότεροι καὶ πλέον πεπαιδευμένοι καὶ ἔξυπνοι ἀπὸ σέ· τότε δὲ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλεις ἀποφύγει καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου σου καὶ τὸν περίγελων καὶ τὴν ἀποστροφὴν καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπερηφάνεια ἐκθέτει τοὺς ἀνοήτους φίλους αὐτῆς.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ Γεροστάθης ἐκαλονύκτισε τὸν κὺρ Θάνον καὶ τὸν μικρὸν Θεόδωρον, καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν θύραν διὰ ν' ἀναχωρήσῃ, ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. Ἀλλ' ἀφοῦ ἤνοιξε καὶ ἴδεν ὅτι οὐδεὶς ἦτον ἔξω τῆς θύρας, ἐπα-

νῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ μὲ σιγαλὴν φωνὴν μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς·

— Ἐλησμόνησα, φίλοι μου, νὰ σᾶς εἴπω ὅτι εἶναι πολὺ ἄτοπον καὶ ἀπρεπές, ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες νὰ ὑπερηφανευώμεθα καὶ νὰ φουσκόνωμεν, ἀναισθητοῦντες εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τόσων ἄλλων ὁμογενῶν ἀδελφῶν μας.

Ἂν λοιπὸν ἐννοήσωμεν ποτὲ ὅτι οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἀρχίζουν νὰ μᾶς σκοτίζωσιν, ἂς ἐνθυμώμεθα ἀμέσως ὄχι ὅτι εἴμεθα θνητοὶ ὡς ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ὅτι εἴμεθα δοῦλοι ἢ ὅτι ἔχομεν ἀδελφοὺς δούλους· ἂς ἐνθυμώμεθα ὁποίαν θέσιν κατεῖχε ποτὲ εἰς τὸν κόσμον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ ὁποίαν κατέχει σήμερον, καὶ τότε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας θέλουν βεβαίως διαλύεσθαι, ἄλλαι δὲ σκέψεις καὶ ἄλλαι φροντίδες καὶ ἄλλοι ἀγῶνες θέλουν ἐνασχολεῖ τὸν νοῦν μας.

— Ἀλλ' ἂν ποτὲ ὁ Θεὸς μᾶς ἐλευθερώσῃ . . . ἐπρόσθεσεν ὁ κὺρ Θάνος.

Ὁ δὲ Γεροστάθης στενάξας καὶ ὑψώσας ὀφθαλμοὺς ἱκετικοὺς πρὸς τὰ ἄνω ὡς νὰ ηὔχετο, εἶπεν· — Ἂν ποτὲ ὁ Θεὸς μᾶς ἐλευθερώσῃ ...τότε, τότε μάλιστα πρέπει νὰ ὁπλισθῶμεν καὶ νὰ προφυλαχθῶμεν κατὰ τῆς ὑπερηφανείας. Ἡ ὑπερηφάνεια τότε θέλει προσπαθήσει νὰ λάβῃ τὴν θέσιν τῆς ἐκθρονισθείσης τυραννίας, ὅπως φθείρῃ τοὺς καρποὺς τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἐμποδίσῃ τὴν ἐθνικὴν πρόοδον καὶ βελτίωσίν μας.

Οἱ πρόγονοί μας, ἀφοῦ ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν ἐπικειμένην δουλείαν τῶν Περσῶν, ἀφοῦ κατετρόπωσαν τοὺς Ἀσιανούς, τότε κατετροπώθησαν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὑπεροψίαν καὶ ὑπερηφάνειαν.

Ἡ ἀντιζηλία, ἡ διχόνοια, ἡ περιφρόνησις τῶν ἄλλων, ἡ ἀνόητος περὶ ἑαυτῶν πεποίθησις, ἡ αὐθάδεια, αἱ πατραγα-

θίαι καὶ ἡ περὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἀναλγησία καὶ ἀδιαφορία, ὅλαι αὐταὶ αἱ πισταὶ καὶ ὀλέθριαι ἀκόλουθοι τῆς ὑπερηφανείας, κατέσκαψαν μετὰ τοὺς ἐνδόξους Περσικοὺς πολέμους τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, καὶ κατεκρήμνισαν τὸ δυστυχὲς ἔθνος εἰς τὰ δεινὰ τῆς δουλείας.

Τὰ παθήματα λοιπὸν τῶν προγόνων, ἂς μᾶς γίνωσι μαθήματα, καὶ ἂν ποτὲ ἐλευθερωθῶμεν, ὡς εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίζω, ἂς καταπνίξωμεν πάντα πειρασμὸν ὑπερηφανείας, συλλογιζόμενοι ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια γεννᾷ αὐθάδειαν, ἡ αὐθάδεια ἐχθρούς, καὶ οἱ ἐχθροὶ καταστροφήν.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ἡ συναναστροφή μας διελύθη, καὶ ἕκαστος ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια.

Ἔκτοτε δὲ παρετηρήσαμεν μεγίστην μεταβολὴν εἰς τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἄρτας. Ἡ κεφαλή του, αἱ ὀφρῦς καὶ οἱ ὦμοί του ἔλαβον τὴν φυσικήν των θέσιν, ἡ συμπεριφορά του κατέστη εὐγενὴς καὶ εὐπροσήγορος, τὰ δὲ ἐνδύματά του σεμνὰ καὶ ἁπλούστατα. Ἐπὶ τέλους δὲ τόσον οἰκειώθημεν μετ' αὐτοῦ, ὥστε ὡς καλοὶ σύντροφοι καὶ ἀδελφοὶ ἀγαπώμεθα. Ὁ Θεόδωρος ἐφαίνετο τότε πολὺ πλέον εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής, παρὰ ὅτε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἐσκότιζον τὸν ἐγκέφαλόν του.

Πολλάκις δὲ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰς γυμναστικὰς διασκεδάσεις ἐτραγουδούσαμεν μετὰ τοῦ φίλου μας Θεοδώρου τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ γέροντος·

« *Καπνοὺς ὁ ὑπερήφανος 'ς τὴν κεφαλήν του ἔχει·*
» *Καὶ πάσχων τὸν ἐγκέφαλον φρονεῖ ὅτι ἐξέχει.*
» *Ἀλλ' ὁ ὑψόνων ἑαυτόν, περιφρονῶν τοὺς ἄλλους,*
» *Κρημνίζεται κ' ἐκτίθεται εἰς ἐμπαιγμοὺς μεγάλους.*
» *Ὅστις δὲ εἶναι ταπεινός, κ' ἔχει γλυκὺν τὸν τρόπον,*
» *Αὐτὸς τιμᾶται πάντοτε παρ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων.*

Ρ.

ΤΑ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΩΒΟΥ.

« Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. »

(Χίλωνος.)

Ἐξερχόμενοι αὐγήν τινα εἰς πρωϊνὸν περίπατον μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας Γεροστάθου, ἀπηντήσαμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμόπολιν νέον πτωχὸν κρατοῦντα ῥάβδον εἰς τὴν ἀριστεράν, καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ζητοῦντα ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης ἅμα ἰδὼν τὸν πτωχὸν νέον ἐδιευθύνθη πρὸς αὐτόν, ἡμεῖς δὲ τὸν ἠκολουθήσαμεν.

— Πόθεν ἔρχεσαι; ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. — Ἀλλ' ὁ πτωχός, ἐξακολουθῶν νὰ ἐκτείνῃ τὴν δεξιάν του πρὸς ἐλεημοσύνην, ἀνοίγει τὸ στόμα του, μᾶς δεικνύει αὐτὸ διὰ τῆς ῥάβδου του, καὶ ἀφίνει νὰ ἐξέλθωσιν ἄναρθροί τινες φωναί, ἐκ τῶν ὁποίων ἀμέσως ἐννοήσαμεν ὅτι ὁ δυστυχὴς ἦτο βωβός.

Ἠθέλησε νὰ βεβαιωθῇ τότε ὁ Γεροστάθης ἂν ὁ πτωχὸς αὐτὸς νέος ἦτο μόνον βωβὸς ἢ συγχρόνως καὶ κωφός· διότι, ὡς μᾶς εἶπε, τινὲς στεροῦνται μόνον τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἄλλοι, πολὺ δυστυχέστεροι, γεννῶνται εἰς τὸν κόσμον καὶ βωβοὶ καὶ κωφοί, καὶ αὐτοὶ ὀνομάζονται κωφάλαλοι.

Ἠρώτησε λοιπὸν ὁ ἀγαθὸς γέρων τὸν βωβὸν ποῦ πηγαίνει; Ἀλλ' ὁ πτωχὸς οὐδὲν σημεῖον ἔκαμεν, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ φανῇ ὅτι ἤκουσε τὴν ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου· οὗτος δὲ ἐπανέλαβεν αὐτὴν φωνάζων δυνατώτερα πλησίον

εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πτωχοῦ. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐξακολουθῶν νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην καὶ νὰ ἐκφέρῃ ἤχους ἀνάρθρους, μᾶς ἔδειξε καὶ τὰ αὐτία του, ὥστε ἐβεβαιώθημεν ὅτι ὁ δυστυχὴς ἦτο κωφάλαλος.

Ὁ Γεροστάθης σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐστράφη πρὸς τὸν συμμαθητήν μας Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ὁδηγήσῃ τὸν κωφάλαλον εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ νὰ εἴπῃ νὰ τῷ δώσωσιν ὀλίγον φαγητόν, καὶ νὰ τὸν κρατήσωσιν ἐκεῖ μέχρις οὗ ὁ Γεροστάθης ἐπανέλθῃ.

Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος διὰ χειρονομιῶν καὶ ἄλλων κινημάτων ἔπεισε τὸν πτωχὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐνῷ ἡμεῖς ἐπροχωρήσαμεν μετὰ τοῦ γέροντος εἰς τὸν περίπατόν μας.

Περίεργοι δὲ ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην διατί παρήγγειλε νὰ μείνῃ ὁ κωφάλαλος εἰς τὴν οἰκίαν του μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του.

— Ἐσκέφθην, μᾶς ἀπήντησεν ὁ γέρων, ν' ἀπαλλάξω εἰ δυνατὸν τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ζητείας, καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσω διά τινος ἐργασίας χρήσιμον καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ εἰς ἄλλους. Ἂν παρήρχοντο ἡμέραι τινές, καὶ ὁ δυστυχὴς δὲν ἐπετύγχανεν ἐλεήμονας διαβάτας, ἴσως ἤθελε καταντήσει κλέπτης ἢ λῃστὴς ἢ φονεύς.

— Καὶ ποῖον ἄλλο ἔργον δύναται νὰ ἔχῃ ἕνας πτωχὸς κωφάλαλος παρὰ νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην; ἠρώτησέ τις ἐξ ἡμῶν.

— Ναί, παιδία μου, εἶπεν ὁ γέρων, εἰς τὰ βάρβαρα καὶ ἀπολίτευτα ἔθνη ἡ ζητεία δυστυχῶς εἶναι ἡ μόνη ἐνασχόλησις τῶν τυφλῶν καὶ τῶν κωφαλάλων· ἀλλ' εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη ὑπάρχουν συστημένα φιλανθρωπικὰ καταστήματα πρὸς παρηγορίαν καὶ περίθαλψιν τῶν τυφλῶν καὶ κω-

φαλάλων· ἐντὸς δὲ τῶν καταστημάτων αὐτῶν ὄχι μόνον διάφορα ἐργόχειρα διδάσκονται, ἀλλὰ καὶ γράμματα μανθάνουν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι.

Διὰ βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὰ γράμματα ἐξέχοντα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ χαρτίου, διδάσκονται οἱ τυφλοὶ ἐγγίζοντες αὐτὰ διὰ τῶν δακτύλων των νὰ τὰ διακρίνωσιν καὶ νὰ τὰ ἀναγινώσκωσιν.

Οἱ δὲ κωφάλαλοι διδάσκονται νὰ γράφωσι, καὶ διὰ τῆς γραφῆς ἢ καὶ διὰ σημείων συμφωνημένων, τὰ ὁποῖα μανθάνουν νὰ κάμνωσι διὰ τῶν δακτύλων, κατορθόνουν ν' ἀνταποκρίνωνται, καὶ ἐνίοτε ν' ἀποκτῶσι τὰς πλέον ἀφῃρημένας καὶ ὑψηλὰς ἰδέας.

Πρὸς βεβαίωσιν τῶν λόγων του ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον.

ΠΟΙΟΝ ΤΟ ΕΥΑΡΕΣΤΟΤΕΡΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ.

Περιηγητὴς περίεργος καὶ φιλάνθρωπος ἐπεσκέφθη ποτὲ σχολεῖον κωφαλάλων· διὰ νὰ γνωρίσῃ δὲ τὴν διανοητικὴν αὐτῶν πρόοδον καὶ ἱκανότητα ἔγραψεν ἐπί τινος πίνακος τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν, καὶ ἐζήτησεν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀπάντησιν τῶν κωφαλάλων· ποῖον εἶναι τὸ εὐαρεστότερον αἴσθημα εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Οἱ κωφάλαλοι, ἀφοῦ ἀνέγνωσαν καθ' ἑαυτοὺς τὸ ζήτημα, ἔλαβον τὰς πλάκας των, καὶ σκεφθέντες ὀλίγον ἔγραψεν ἕκαστος χωριστὰ τὴν ἀπάντησίν του· καὶ ὁ μὲν ἔγραψε «τὸ αἴσθημα τῆς χαρᾶς,» ὁ δὲ «τὸ αἴσθημα τῆς ἐλπίδος,» ἄλλος δὲ «τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης» καὶ ἄλλος ὅτι τὸ εὐαρεστότερον αἴσθημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ αἴσθημα τῆς μετανοίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἐκ τῶν ὡραίων αὐτῶν καὶ εὐστόχων ἀπαντήσεων βλέπε-

τε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἰς ποῖον βαθμὸν διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ παιδείας δύνανται νὰ φθάσωσιν οἱ κωφάλαλοι.

Ἀλλ' ἂν καὶ αὐτοὶ οἱ τυφλοὶ καὶ κωφάλαλοι διδάσκωνται καὶ φωτίζωνται, ὁποία ἐντροπὴ δι' ὅσους ἔχουν παρὰ Θεοῦ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν αὐτίων των τὴν χρῆσιν νὰ μένωσιν ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας των ἀγράμματοι καὶ ἄλαλοι, τυφλοὶ εἰς τὸ ζωογόνον φῶς τῆς παιδείας, καὶ κωφοὶ εἰς τὰς σωτηρίους συμβουλὰς τῶν καλῶν βιβλίων.

Ἀλλ' οἱ βωβοί, ἂν καὶ δυστυχεῖς διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ προφορικοῦ λόγου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, εἶναι ὅμως ἐλεύθεροι ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἀπὸ πολλὰς ἄλλας δυστυχίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται οἱ ἔχοντες τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης των.

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὅστις εἶπεν ὅτι « οὐδὲν κακὸν ἄμικτον καλοῦ. » Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον αἱ δυστυχίαι εἶναι πάντοτε ἀναμεμιγμέναι μὲ εὐτυχίας. Εἰς πᾶσαν δυστυχίαν σκεφθῆτε ὀλίγον καὶ θέλετε εὑρεῖ καλόν τι συνοδεῦον ἢ παρακολουθοῦν αὐτήν· ἀπ' ἐναντίας δὲ πᾶσαν εὐτυχίαν συνοδεύει ἢ παρακολουθεῖ καί τι κακόν. Ἐπομένως εἰς μὲν τὰς δυστυχίας ἂς παρηγορώμεθα, εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας ἂς μὴ ἁρπαζώμεθα. « Οὐδὲν κακὸν ἄμικτον καλοῦ, καὶ οὐδὲν καλὸν ἄμικτον κακοῦ. »

— Καὶ ποῖα εἶναι τὰ κακὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐλεύθεροι οἱ βωβοί; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Πολλά, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, εἶναι τὰ δυστυχήματα ἢ ἐλαττώματα τῶν ὁποίων ὄργανον εἶναι ἡ γλῶσσα. Διὰ τῆς γλώσσης ψευδόμεθα, διαβάλλομεν, συκοφαντοῦμεν, ἀπατῶμεν, κολακεύομεν, φλυαροῦμεν, κακολογοῦμεν, ὑβρίζομεν,

περιγελῶμεν, φιλονεικοῦμεν, περιαυτολογοῦμεν, προδίδομεν μυστικά.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν οἱ βωβοί, ὄντες ἐλεύθεροι ὅλων αὐτῶν τῶν γλωσσικῶν κακοηθειῶν, ὅλων αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα καὶ κακίστην ἀνατροφὴν ἀποδεικνύουν, καὶ εἰς μυρίους κινδύνους μᾶς ἐκθέτουν.

Βεβαίως ἤθελα προτιμήσει νὰ ἦμαι βωβός, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων παρὰ ψεύστης, ἢ κακολόγος, ἢ κόλαξ, ἢ προδότης μυστικῶν τὰ ὁποῖα φίλοι μὲ ἐνεπιστεύθησαν.

Ἐνθυμεῖσθε τὴν ἱστορίαν τοῦ Βαρθολομαίου· ἐνθυμεῖσθε ὅτι ἡ *ὀκνηρία* καὶ ἡ *ψευδολογία του* καὶ τὸν δυστυχῆ του πατέρα ἐθανάτωσαν καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον κατέστρεψαν.

Ποτέ, παιδία μου, μὴ καταδεχθῆτε νὰ καταφύγετε εἰς τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔγκλημα καὶ συγχρόνως θύρα πολλῶν ἐγκλημάτων.

Ἀγαπήσατε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν διὰ νὰ ἀγαπήσῃ καὶ ὑμᾶς ὁ Θεός. Μόνον ὅστις δὲν σέβεται ἑαυτὸν καὶ δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπολήψεως δύναται νὰ ψευδολογήσῃ· ἀλλ' ὁ ἀληθῶς φιλότιμος εἶναι πάντοτε καὶ φιλαλήθης. Ὅλοι τιμῶσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς φιλαλήθεις· ἀπ' ἐναντίας ὅλοι ἀποστρέφονται καὶ περιφρονοῦν τοὺς ψευδολόγους.

Οἱ ψεῦσται καταντῶσι νὰ μὴ πιστεύωνται καὶ ὁσάκις τυχὸν λέγωσι τὴν ἀλήθειαν· καὶ αὐτὴ εἶναι μία ἐκ τῶν μεγάλων τιμωριῶν τῶν ψευδολόγων.

Τοιουτοτρόπως ἐτιμωρήθη ὁ δυστυχὴς υἱὸς φίλου μου τινός, τοῦ ὁποίου τὴν ἱστορίαν θέλω σᾶς διηγηθῆ διὰ ν' ἀποστραφῆτε ἔτι μᾶλλον τὸ ψεῦδος. Ἐξηκολούθησε δὲ ὁ Γεροστάθης διηγούμενος τὰ ἑξῆς.

Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΛΟΓΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

Φίλος μου τίς εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Ἀντώνιον, ὅστις παιδιόθεν ἔκλινεν εἰς τὴν ψευδολογίαν. Οἱ γονεῖς του ἀπὸ ὑπερβολικὴν ἀγάπην δὲν ἐφρόντισαν νὰ τὸν συμβουλεύσωσι κατὰ τῆς πρώτης ψευδολογίας τὴν ὁποίαν ἤκουσαν παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε νὰ τὸν ἐπιπλήξωσι διὰ τὴν δευτέραν, καὶ νὰ τὸν τιμωρήσωσι διὰ τὴν τρίτην. Ἐλησμόνησαν οἱ δυστυχεῖς, ὡς ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς καὶ ἐπομένως σφαλερᾶς φιλοστοργίας των, ὅτι τὸ δένδρον ὅταν μεγαλώσῃ στραβόν, δυσκόλως λιγύζει.

Ὁσάκις ὁ Ἀντώνιος, ἀπολογούμενος διά τινα ἀταξίαν του ἢ διά τινα ζημίαν τὴν ὁποίαν ἐπροξένησε, κατέφευγεν εἰς ψευδολογίας, οἱ γονεῖς του ἐνόμιζον ὅτι ὁ υἱός των ἦτο φιλότιμος καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὡμολόγει τὰ σφάλματά του, συγχρόνως δὲ ἐθεώρουν αὐτὸν πνευματώδη καὶ εὐφυῆ, διότι εὐκόλως ἐφεύρισκε ψεύδη πρὸς ὑπεράσπισίν του.

Ὁσάκις δὲ ἔλεγε ψεύδη διὰ ν' ἀπατᾷ αὐτοὺς ἢ ἄλλους, καὶ ἔπειτα νὰ γελᾷ διὰ τὴν εὐπιστίαν των, οἱ γονεῖς του ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἦτο φίλος τῶν ἀθώων ἀστεϊσμῶν. Δὲν ἠγανάκτουν λοιπόν, οὐδὲ ἐλυποῦντο, οὐδὲ ἀνησύχουν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐηρεστοῦντο ἀκούοντες τὰς ψευδολογίας τοῦ μικροῦ Ἀντωνίου.

Τοιουτοτρόπως ὁ Ἀντώνιος, αὐξάνων κατὰ τὴν ἡλικίαν, συνηύξανε καὶ κατὰ τὴν ψευδολογίαν· ὥστε καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας του ἀπέκτησε βαθμηδὸν τὸ ἄτιμον ἐπώνυμον τοῦ ψεύστου.

Οἱ γονεῖς του ἤνοιξαν ἐπὶ τέλους τοὺς ὀφθαλμούς των· ἤρχισαν δὲ τότε καὶ νὰ συμβουλεύωσι, καὶ νὰ ἐπιπλήττωσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ τιμωρῶσι τὸν Ἀντώνιον διὰ τὰς ψευδολογίας του· ἀλλὰ καθὼς ὅλα τὰ ἐλαττώματα, οὕτω καὶ

τὸ ψεῦδος δυσκόλως ἐκριζόνεται, ἀφοῦ ἅπαξ διὰ τῆς συνηθείας δυναμώσῃ ἡ ρίζα του. Ὁ Ἀντώνιος μ' ὅλον ὅτι εἶχεν ἀρχίσει νὰ συναισθάνεται ἐντροπήν, ἐπονομαζόμενος παρὰ πάντων ψεύστης, μ' ὅλον τοῦτο συνειθίσας εἰς τὴν ψευδολογίαν, ἐδυσκολεύετο ν' ἀσπασθῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐξηκολούθει ψευδόμενος.

Ἡμέραν τινὰ οἱ γονεῖς του ἔλειπον ἐκ τῆς οἰκίας των· ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐξῆλθεν εἰς τὸν κῆπον μόνος πρὸς διασκέδασιν. Μετ' ὀλίγον οἱ ὑπηρέται τῆς οἰκίας ἀκούουν φωνὰς τοῦ Ἀντωνίου, κράζοντος αὐτοὺς κατ' ὄνομα· ἀλλὰ πολλάκις ἐσυνείθιζε νὰ κράζῃ αὐτοὺς ἄνευ τινὸς αἰτίας ἢ ἀνάγκης, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ γελᾷ καὶ ἐμπαίζῃ αὐτούς. Ὅτε λοιπὸν ἤκουσαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰς φωνάς του ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κήπου, ἀντὶ νὰ τρέξωσι πρὸς αὐτόν· «Ἰδοὺ » πάλιν ὁ ψεύστης μᾶς φωνάζει, εἶπον, διὰ νὰ μᾶς γελάσῃ· » ἂς φωνάζῃ ὅσον θέλει. » Καὶ ἐξηκολούθησαν τὰς οἰκιακάς των ὑπηρεσίας.

Ἀλλὰ μετά τινας στιγμὰς αἱ φωναὶ τοῦ Ἀντωνίου ἔπαυσαν, αὐτὸς δὲ δὲν ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκον, οὔτε ἐφαίνετο περιπατῶν ἐντὸς τοῦ κήπου. Οἱ ὑπηρέται λοιπὸν ὑποπτευθέντες ἐξῆλθον πρὸς ἀνεύρεσίν του· ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος πούποτε δὲν ἐφαίνετο, οὐδ' ἀπεκρίνετο εἰς τὰς προσκλήσεις αὐτῶν.

Ἔντρομοι τότε οἱ ὑπηρέται ἐνθυμοῦνται τὴν μικρὰν λίμνην, ἥτις εὑρίσκετο εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου· τρέχουν λοιπὸν δρομαίως πρὸς αὐτήν, καὶ μένουν οἱ δυστυχεῖς ὡς ἀπολιθωμένοι, βλέποντες ἀντὶ τοῦ Ἀντωνίου πλέοντα ἐπὶ τοῦ ὕδατος κλῶνον, ὅστις ἐφαίνετο νεωστὶ σπασμένος ἀπὸ δένδρον, τοῦ ὁποίου οἱ κλάδοι ἐκτείνοντο ἐπὶ τῆς λίμνης.

Ἐννόησαν ἀμέσως ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ πίπτων ἐπρόφθασε νὰ κρεμασθῇ ἀπὸ τὸν κλῶνον ἐκεῖνον, καὶ ὅτι τότε ἐφώναζεν αὐτοὺς πρὸς βοήθειάν του,

μέχρις οὗ ὁ κλῶνος ἔσπασε, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐβυθίσθη ἐντὸς τῆς λίμνης. Πραγματικῶς δὲ εἰσελθόντες ἀμέσως εἰς τὴν λίμνην ἀνεῦρον ἀναίσθητον τὸ σῶμα τοῦ Ἀντωνίου.

Κατὰ τὴν θλιβερὰν ἐκείνην στιγμὴν εἰσήρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν των οἱ γονεῖς αὐτοῦ. Φαντασθῆτε τὴν λύπην των, τὴν ἀπελπισίαν των καὶ τὰ πικρά των δάκρυα.

Ἀλλὰ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ συγχωρῶμεν εἰς τὸ αἴσθημα τῆς λύπης ἢ τῆς χαρᾶς νὰ μηδενίζῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ λογικοῦ μας.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντωνίου ἐν τῷ μέσῳ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀπελπισίας του ἐνθυμήθη τὸν ἰατρόν, ὅστις κατὰ καλὴν τύχην ἐκατοίκει πλησίον των· δρομαίως λοιπὸν τρέχει πρὸς αὐτόν. Ὁ ἰατρὸς φθάνει καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ τρίβῃ δραστηρίως τὸ ἀναίσθητον σῶμα τοῦ Ἀντωνίου, μεταχειριζόμενος καὶ ἄλλα τινὰ ἰατρικὰ μέσα πρὸς ἀναζωογόνησιν τοῦ πνιγέντος· ἀλλὰ σημεῖον ζωῆς δὲν παρουσιάζεται, καὶ ὁ ἰατρὸς ὑποπτεύεται μήπως δυστυχῶς προσεκλήθη πολὺ ἀργά. Μ' ὅλον τοῦτο ἐξακολουθεῖ δραστηρίως τὰς φιλανθρώπους προσπαθείας του, μέχρις οὗ αἰσθάνεται μικράν τινα ἀναπνοὴν τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις βαθμηδὸν ἐπανέρχεται ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ζωήν.

Ἔκτοτε ὁ δυστυχὴς Ἀντώνιος ἠσθάνθη φρίκην κατὰ τῆς ψευδολογίας· τὰ χείλη του οὐδέποτε πλέον ἐψεύσθησαν, καὶ ἐντὸς τῆς λίμνης ἀπέπλυνεν ὅλην τὴν φθοροποιὰν ῥυπαρότητα τὴν ὁποίαν τὸ ψεῦδος τῷ ἐπροξένει.

Ναί, παιδία μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὸ ψεῦδος εἶναι μαῦρος ἄνθραξ, ἀμαυρόνων τὴν ὑπόληψιν τῶν ψευδομένων. Πολλάκις ἄνθρωποι ὡς ἐκ τῆς ψευδολογίας των ἔχασαν μέλλον λαμπρόν. Ἀκούσατε, τὸ ἀκόλουθον ἱστορικὸν ἀνέκδοτον.

Ο ΤΡΑΪΑΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΣ ΤΗΣ ΔΑΚΙΑΣ.

Ἐκ τῶν ὀλίγων καλῶν αὐτοκρατόρων τῆς ἀρχαίας Ῥώμης ἦτο καὶ ὁ Τραϊανός, ὅστις ἀνέβη τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον κατὰ τὸ ἐννενηκοστὸν ἕβδομον ἔτος μετὰ Χριστόν. Ὁ Τραϊανὸς ἦτο φίλεργος καὶ ἐχθρὸς τῆς πολυτελείας, ἔζη δὲ ἁπλούστατα, διεκρίνετο διὰ τὴν ὀρθὴν κρίσιν του, καὶ διὰ τὴν εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο νὰ καταστήσῃ εὐτυχεῖς τοὺς λαούς του. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἔργων τὰ ὁποῖα ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ὑπηκόων του ἐνήργησεν, ἦσαν μεγάλαι δημόσιοι ὁδοί, βιβλιοθήκη, θέατρον, καὶ ἡ Τραϊανὴ ἀγορὰ εἰς τὴν Ῥώμην.

Ὁ Τραϊανὸς πολεμήσας κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Δακίας Δεκεβάλου κατετρόπωσεν αὐτὸν καὶ κατέστησε τὴν Δακίαν ἐπαρχίαν Ῥωμαϊκήν. Ὁ Δεκέβαλος ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του ἐφονεύθη, ὁ δὲ Τραϊανὸς αἰχμαλωτίσας τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην ὅπου φιλανθρώπως τὸν ἀνέτρεφε, σκοπεύων ν' ἀναβιβάσῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἤδη καταστραφέντος θρόνου τῆς Δακίας, τὸν ὁποῖον χάριν τοῦ νέου τούτου βασιλόπαιδος ἐσχεδίαζε πάλιν ν' ἀνεγείρῃ.

Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ παρετήρησεν ὅτι ὁ νέος τὸν ὁποῖον ἐπροστάτευεν, ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σχολεῖόν του, διεσκέδαζεν ἐντὸς περιβολίου. Τὸ ἑσπέρας ἐρωτᾷ αὐτὸν ποῦ ἐπέρασε τὴν ἡμέραν του; — Εἰς τὸ σχολεῖον, ἀπήντησεν ὁ βασιλόπαις. — Καὶ δὲν ἐμβῆκες εἰς κανὲν περιβόλιον; προσθέτει ὁ αὐτοκράτωρ.

— Ὄχι, ἀποκρίνεται ψευδόμενος ὁ νέος. — Ὁ Τραϊανὸς τότε ἐγκατέλιπεν ἀμέσως τὰ σχέδιά του περὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ νέου τούτου ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Δακίας, εἰπὼν ὅτι· « ὅστις ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας ἀγαπᾷ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν

» ἀπάτην, καθίσταται ἀνάξιος συμπαθείας καὶ εὐεργεσίας, » καὶ πολὺ πλέον ἀνάξιος νὰ κυβερνήσῃ λαούς. »

Ἂς ἀγαπήσωμεν λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸν τὸν καθαρὸν καὶ λαμπρὸν ἀδάμαντα, ὅστις καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων μᾶς καθιστᾷ ἀγαπητούς. Τότε δὲ μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρων τὰ ἀκόλουθα.

Η ΦΙΛΑΛΗΘΕΙΑ ΑΝΤΑΜΕΙΒΟΜΕΝΗ.

Ἀγαθή τις μήτηρ ξενητεύουσα ποτὲ τὸν υἱόν της ἔρραψεν ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του, χάριν ἀσφαλείας, φλωρία τινά, διὰ νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὰ ὁ υἱός της ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης· ἀποχαιρετοῦσα δὲ αὐτὸν τῷ παρήγγειλε « ποτὲ εἰς τὴν » ζωήν του νὰ μὴ εἴπῃ ψεῦδος, διὰ νὰ τὸν προστατεύῃ καὶ » ἀγαπᾷ ὁ Θεός. »

Ἡ συνοδία, μετὰ τῆς ὁποίας ἀνεχώρησεν ὁ νέος, ἔπεσε κατὰ δυστυχίαν εἰς χεῖρας λῃστῶν, οἵτινες, ἀφοῦ ἐλήστευσαν ὅλους τοὺς ταξειδιώτας, ἔλαβον καὶ τὸ μικρὸν δισσάκκιον τοῦ νέου, τὸν ὁποῖον συγχρόνως ἠρώτησαν ἂν ἔχῃ καὶ ἐπ' αὐτοῦ χρήματα.

Ὁ εὐπειθὴς καὶ καλὸς υἱὸς ἐνθυμήθη τότε τὴν παραγγελίαν τῆς μητρός του, καὶ ἰδίως ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς φιλαλήθεις· ὅθεν ἄνευ τινὸς δισταγμοῦ λέγει ἀμέσως πρὸς τοὺς λῃστὰς ὅτι ἔχει καὶ φλωρία τινα ῥαμμένα εἰς διάφορα μέρη τῶν ἐνδυμάτων του. Οἱ λῃσταὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀστειεύεται, μ' ὅλον τοῦτο ἀνέφεραν τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχηγόν των.

Ὁ ἀρχιλῃστὴς ἐρωτᾷ τότε τὸν νέον, ἂν ἀληθῶς ἔχῃ φλωρία ῥαμμένα ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος ἀπαντᾷ ὅτι αὐτὸς ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα. Σχίζονται λοιπὸν τὰ ἐνδύματά του ὑπὸ τῶν λῃστῶν πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ πραγματικῶς ἀνευρίσκονται τὰ κεκρυμμένα φλωρία τοῦ νέου.

Ἐκπεπληγμένοι δὲ οἱ λῃσταὶ ἐρωτῶσιν αὐτὸν πῶς ἄνευ τινὸς βίας ἀπεφάσισε νὰ φανερώσῃ τὰ φλωρία του.

— Ἡ μήτηρ μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος, μὲ παρήγγειλε ποτὲ νὰ μὴ λέγω ψεύματα, καὶ ὡς καλὸς υἱὸς χρεωστῶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς λόγους τῆς μητρός μου. Ὁ Θεός, μὲ εἶπεν ἡ μήτηρ μου, δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας, καὶ ἐγὼ θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

Οἱ λῃσταὶ ἔμειναν ἄφωνοι καὶ συλλογισμένοι· οἱ ἀφελεῖς λόγοι τοῦ νέου διεπέρασαν τὴν σκληρὰν ψυχήν των. Μετά τινας δὲ στιγμὰς ὁ ἀρχηλῃστὴς στραφεὶς πρὸς τοὺς συντρόφους του εἶπεν· — Ἂν αὐτὸς ὁ νέος εἶναι τόσον ὑπήκοος εἰς τὰς παραγγελίας τῆς μητρός του, εἶναι ἐντροπὴ ἡμεῖς νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις βέβαια οὔτε λῃστείας, οὔτε κλοπάς, οὔτε ἐγκλήματα θέλει· ἂν ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τοὺς ψεύστας, πολὺ πλέον ἀποστρέφεται τοὺς κακούργους· ὅθεν ἀπὸ σήμερον ἀποχαιρετῶ καὶ σᾶς καὶ τὸν λῃστρικὸν βίον.

Οἱ δὲ λῃσταὶ ἀμέσως ἐφώναξαν ὅτι θέλουν ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ὅλα λοιπὸν τὰ λῃστευθέντα ἀπεδόθησαν τότε εἰς τοὺς ταξειδιώτας. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος διασώσας διὰ τῆς φιλαληθείας του καὶ τοὺς λῃστὰς ἀπὸ τὸν ἄτιμον βίον των, καὶ τοὺς συνοδοιπόρους του ἀπὸ τὴν λῃστείαν, καὶ τὸ δισσάκκιον καὶ τὰ φλωρία του, ἐξηκολούθησε τὸ ταξείδιόν του, καὶ πιστὸς πάντοτε εἰς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρός του ἀποκατέστη ἐπὶ τέλους εὐτυχής.

Ὁ Γεροστάθης ἐπρόσθεσε τότε καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον.

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΟΝΕΟΣ ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ.

Ἡγεμών τις τῆς Ἱσπανίας, θελήσας νὰ ἐξετάσῃ αὐτοπροσώπως τοὺς ἐν τῇ φυλακῇ καταδίκους διὰ νὰ δώσῃ χάριν

εἰς ὅσους ἐξ αὐτῶν ἤθελεν ἐγκρίνει, ἐπῆγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ ἤρχισε νὰ ἐρωτᾷ ἕκαστον κατάδικον περὶ τῆς αἰτίας τῆς φυλακίσεώς του. Ὅλοι διεμαρτύροντο κατὰ τῆς ἀδίκου δῆθεν καταδίκης των, ἀποδίδοντες αὐτὴν ἄλλος μὲν εἰς τὴν συκοφαντίαν τῶν ἐχθρῶν του, ἄλλος δὲ εἰς τὴν ψευδολογίαν τῶν μαρτύρων, καὶ ἄλλος εἰς τὴν κακὴν κρίσιν τῶν δικαστῶν του.

Μόνον νέος τις κατάδικος ὡμολόγησεν εἰλικρινῶς ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος ὅτι κατεδικάσθη, διότι πραγματικῶς ἔκλεψεν εὑρεθεὶς εἰς ἄκραν στενοχωρίαν.

— Σὺ λοιπὸν εἶσαι κλέπτης καὶ ἔνοχος, εἶπε τότε ὁ ἡγεμών, ἐνῷ ὅλοι αὐτοί, ὡς λέγουν, εἶναι ἀθῶοι. Σὺ λοιπὸν ὁ ἔνοχος θέλεις ἐξέλθει ἐλεύθερος ἀπὸ τὸν τόπον αὐτόν, διὰ νὰ μὴ παρενοχλῇς μὲ τὴν παρουσίαν σου αὐτοὺς τοὺς ἀθώους.

Τοιουτοτρόπως ἡ φιλαλήθεια ἀπέπλυνε τὸ ἔγκλημα τοῦ νέου καταδίκου, ὅστις λαβὼν ἀμέσως πλήρη χάριν ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν φυλακήν· οἱ δὲ λοιποὶ κατάδικοι, προσθέσαντες εἰς τὰ ἄλλα ἐγκλήματά των καὶ τὸ ἔγκλημα τῆς ψευδολογίας, ἐξηκολούθησαν στενάζοντες ἐντὸς τοῦ δεσμωτηρίου.

Τῆς κακοήθους ψευδολογίας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, θυγατέρες κακοηθέστεραι εἶναι ἡ κολακεία, ἡ συκοφαντία, ἡ ἀπάτη καὶ ἡ διαβολή. Ὅλαι αὐταὶ αἱ κακίαι ἐπὶ τοῦ ψεύδους στηρίζονται.

Βεβαίως οἱ ἔπαινοι, τοὺς ὁποίους ἡ πονηρὰ καὶ κόλαξ ἀλώπηξ ἔλεγε πρὸς τὸν κόρακα δὲν ἦσαν παρὰ ψεύδη.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἠρώτησεν ἂν ἐγνωρίζομεν τὸν μῦθον αὐτὸν τοῦ Αἰσώπου· ἡμεῖς δὲ παρεκαλέσαμεν τὸν γέροντα νὰ μᾶς διηγηθῇ τὸν μῦθον, διότι δὲν εἴχομεν ποτὲ ἀκούσει αὐτόν.

ΚΟΡΑΞ ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΞ.

Κόραξ ἁρπάσας κομμάτιον κρέατος ἐκάθησεν ἐπί τινος δένδρου διὰ νὰ τὸ φάγῃ· ἀλώπηξ τις ὅμως, ἰδοῦσα αὐτὸν καὶ θέλουσα νὰ λάβῃ τὸ κρέας ἀπὸ τὸ στόμα του, ἐπῆγεν ὑποκάτω τοῦ δένδρου καὶ ἤρχισε νὰ λέγῃ πρὸς αὐτόν·

— Πόσον μεγάλον καὶ ὡραῖον πτηνὸν εἶσαι, ὦ φίλτατε κόραξ! πόσον ἀνδρεῖον! πόσον ἁρμόζει εἰς τὸν βασιλέα τῶν πτηνῶν τὸ σοβαρὸν χρῶμα τῶν πτερῶν σου! βεβαίως ἤθελες εἶσθαι ὁ μόνος ἄξιος νὰ βασιλεύσῃς ἐπὶ τῶν πτηνῶν ὅλων ἂν εἶχες καὶ φωνήν.

Ὁ κόραξ πιστεύσας τοὺς λόγους τῆς ἀλώπεκος, καὶ θέλων νὰ δείξῃ εἰς αὐτὴν ὅτι ἔχει καὶ φωνήν, ἀνοίγει τὸ στόμα του, ἀφίνει τὸ κρέας, καὶ ἀρχίζει νὰ φωνάζῃ δυνατά.

Ἡ δὲ πονηρὰ ἀλώπηξ, ἁρπάζουσα τὸ κρέας καὶ φεύγουσα, εἶπε πρὸς τὸν κόρακα· — Ὅλα τὰ ἔχεις, φίλε, ἀλλὰ νοῦς σὲ λείπει.

Ἂς μὴ πιστεύωμεν λοιπόν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τοὺς αἰσχροὺς καὶ ἀναιδεῖς κόλακας, οἵτινες μᾶς φορτόνουν ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἀξίζομεν διὰ νὰ μᾶς ἀπατῶσιν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πίπτωμεν εἰς τὰς παγίδας τῶν κολάκων, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλὰ τὸν ἑαυτόν μας, καὶ νὰ μὴ νομίζωμεν ἀνοήτως ὅτι ἔχομεν προτερήματα καὶ ἀρετάς, τὰς ὁποίας πραγματικῶς δὲν ἔχομεν. Τὸ γνῶθι σαυτὸν εἶναι λοιπὸν ἀντιφάρμακον καὶ κατὰ τῆς κολακείας.

Ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος Ἀντισθένης ὀρθῶς ἔλεγεν ὅτι οἱ κόλακες εἶναι πολὺ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς κόρακας, διότι οὗτοι μὲν κατατρώγουν τὰ πτώματα τῶν ἀποθανόντων, ἐκεῖνοι δὲ κατατρώγουν τὰς ψυχὰς τῶν ζώντων.

Ἐὰν λοιπὸν ἦναι μωρία τὸ νὰ πιστεύωμεν τοὺς κόλακας, βεβαίως εἶναι αἰσχρότης μεγίστη τὸ νὰ ἦναί τις κόλαξ ἢ

ἀπατεὼν ἢ ψεύστης· καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἐσχάτως ἀνεγίνωσκα βιβλίον ξένου τινὸς περιηγητοῦ, ὅστις μᾶς στολίζει μ' ὅλα αὐτὰ τὰ λαμπρὰ ἐπίθετα.

Ο ΞΕΝΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ.

— Τί λέγει ὁ περιηγητής; ἠρωτήσαμεν περίεργοι τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπήντησε τὰ ἑξῆς·

— Περιηγηθεὶς ὅλην τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν Τουρκίαν ἔγραψε περὶ αὐτῆς, περὶ τῶν Τούρκων καὶ περὶ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων· λέγει δὲ περὶ ἡμῶν καὶ καλὰ καὶ κακά.

Μᾶς θαυμάζει διότι ὑπὸ τοιοῦτον καταστρεπτικὸν ζυγὸν ἠμπορέσαμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν θρησκείαν μας, τὴν γλῶσσάν μας καὶ τὸν ἐθνισμόν μας· μᾶς ἐπαινεῖ διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα κλίσιν μας, καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τόσων Ἑλληνικῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν, τὰ ὁποῖα διέσωσαν καὶ διασώζουν τὸν ἑλληνισμὸν καὶ τὴν ἐθνικότητά μας.

Ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς ὀνομάζει κόλακας χαμερπεῖς τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας, ψεύστας, ἀπατεῶνας, κρυψίνοας, φθονεροὺς καὶ ἐπιρρεπεῖς εἰς τὰς διαβολάς.

— Ὦ τὸν ἀχρεῖον! ἐφώναξε τότε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ συμμαθητής μας Ἰωάννης, καὶ δὲν ἐντρέπεται νὰ μᾶς ὑβρίζῃ τόσον αἰσχρῶς! Ἂν ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ εἰς τὰς περιηγήσεις του κόλακά τινα ἢ ψεύστην ἢ ἀπατεῶνα, ἦτο δίκαιον νὰ κακολογήσῃ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος μας, καὶ νὰ λησμονήσῃ ὁποίων ἐνδόξων προγόνων ἀπόγονοι εἴμεθα;

Ὁ Γεροστάθης χαμογελῶν ἀπήντησε πρὸς τὸν Ἰωάννην·

—Ἐπαινῶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοτιμίαν σου, φίλτατε Ἰωάννη, ἀλλ' ἀποδοκιμάζω τὴν ἀγανάκτησίν σου. Ὁσάκις μᾶς κακολογῶσι δὲν πρέπει ν' ἀγανακτῶμεν, οὔτε εἰς ἀντικακο-

λογίας νὰ καταφεύγωμεν, διότι δι' αὐτῶν θέλομεν προκαλέσει νέας καὶ ἴσως χειροτέρας καθ' ἡμῶν κακολογίας. Ἀλλὰ κακολογούμενοι πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν ἡσύχως καὶ ἀπαθῶς ἂν πραγματικῶς ἔχωμεν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς κακίας τὰς ὁποίας μᾶς προσάπτουν· καὶ ἂν τυχὸν εὕρωμεν ὅτι δυστυχῶς τὰς ἔχομεν, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν ν' ἀποπλύνωμεν αὐτάς, ἀγανακτοῦντες οὐχὶ κατὰ τῶν κακολογούντων, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν αὐτῶν. Μόνον τοιουτοτρόπως δυνάμεθα νὰ καταπαύσωμεν τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας, καὶ οὐχὶ ἀγανακτοῦντες καὶ ἀνθυβρίζοντες.

Ὁ μέγας ποιητὴς Ὅμηρος ὀρθότατα λέγει εἰς τὴν Ὀδύσσειάν του ὅτι· «αἱ δουλικαὶ ἡμέραι ἀφαιροῦν ἀπὸ τὸν δοῦλον τὸ ἥμισυ τῆς ἀρετῆς του.» «Ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται... δούλιον ἦμαρ.»

Δὲν εἶναι λοιπὸν διόλου παράδοξον ἂν ἡ πολυχρόνιος δουλεία τοῦ ἔθνους μας, καὶ αἱ καθημεριναὶ καταπιέσεις, ἁρπαγαί, ἀτιμώσεις, φυλακίσεις, στρεβλώσεις καὶ σφαγαὶ ἀναγκάζωσί τινας νὰ καταφεύγωσι, καὶ βαθμηδὸν νὰ συνειθίζωσιν εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὴν κολακείαν, εἰς τὴν κρυψίνοιαν, εἰς τὴν δολιότητα, ὅπως δι' αὐτῶν τῶν αἰσχρῶν μέσων ὑπερασπίζωνται κατὰ τῆς αἰσχροτέρας διαγωγῆς τῶν τυράννων των.

Ἂς προσπαθήσωμεν λοιπόν, ἀντὶ ν' ἀγανακτῶμεν κατὰ τῶν κακολογούντων ἡμᾶς, νὰ ἐκριζώσωμεν, εἰ δυνατόν, τὴν αἰτίαν αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων. Αἰτία δὲ τούτων εἶναι ἡ δουλεία, καὶ ἐπομένως ἡ ὑπ' αὐτὴν κακὴ καὶ ἀνελεύθερος ἀγωγή μας.

Ἂς μὴ μᾶς φαίνεται δὲ παράδοξον ἢ ἄδικον, φίλτατε Ἰωάννη, ἂν ἐξ αἰτίας ὀλίγων ἀπατεώνων, ὀλίγων κολάκων,

ὀλίγων φθονερῶν, ὀλίγων δολίων καὶ διεφθαρμένων κατηγορεῖται ὁλόκληρον τὸ ἔθνος ὡς τοιοῦτον.

Ὀλίγοι ἦσαν καὶ μεταξὺ τῶν προγόνων μας οἱ ἄριστοι ποιηταί, οἱ ἄριστοι φιλόσοφοι, οἱ ἄριστοι γλύπται καὶ ἀρχιτέκτονες· ὀλίγοι οἱ Μιλτιάδαι, οἱ Θεμιστοκλεῖς, οἱ Κίμωνες, οἱ Ἐπαμεινῶνδαι καὶ οἱ μεγάλοι Ἀλέξανδροι· καὶ ὅμως ἡ δόξα αὐτῶν τῶν ὀλίγων ἐπεχύθη ἐφ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· ὥστε ὁλόκληρος ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐδοξάσθη καὶ ὁλονὲν θαυμάζεται διὰ τὴν ὡραίαν ποίησίν της, διὰ τὴν ὑψηλὴν φιλοσοφίαν της, διὰ τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν της καὶ διὰ τὰ λαμπρὰ στρατιωτικά της ἔργα.

Ἀλλ' ἡ δόξα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν προγόνων δὲν δύνανται δυστυχῶς νὰ καλύψωσι τὴν ἀδοξίαν καὶ τὰς ἐνδεχομένας κακίας ἢ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀπογόνων. Ἀπ' ἐναντίας ὅσον πλέον ἐνάρετοι, σοφοί, φιλόκαλοι καὶ φιλοπάτριδες ἦσαν οἱ πρόγονοι, τόσον πλέον καταφανὴς καὶ ἀξιοκατάκριτος ἀποκαθίσταται ἡ διαφθορά, ἡ ἀπαιδευσία, ἡ ἀφιλοκαλία καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀδιαφορία τῶν ἀπογόνων.

Ὁ κακοήθης καὶ ἀμαθὴς υἱὸς πατρὸς ἐναρέτου καὶ πεπαιδευμένου εἶναι ἀσυγκρίτως πλέον ἀξιοκατάκριτος παρὰ τὸν ἀμαθῆ καὶ κακοήθη υἱὸν ἀμαθοῦς καὶ κακοήθους πατρός.

Ὁσάκις λοιπὸν ἀκούωμεν κατηγορίας ἃς μὴ προτείνωμεν πατραγαθίας πρὸς ἀντίκρουσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἃς προσπαθῶμεν τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν βελτίωσίν μας, ἂν αἱ κατηγορίαι ἔχωνται ἀληθείας.

Τοῦτο μᾶς συμβουλεύουν καὶ οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας. Ἂς ἐκτελῶμεν δὲ τὰς συμβουλάς των· ἃς μιμώμεθα τὰς καλὰς καὶ ἐναρέτους πράξεις των, καὶ τότε μόνον θέλομεν κατασταθῆ ἄξιοι ἀπόγονοί των, καὶ θέλομεν ἀποστομώσει τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας.

Μετὰ ταῦτα ὁ Γεροστάθης ἐδιηγήθη καὶ τὰ ἑφεξῆς.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ.

Ὁ Ἐπίκτητος γεννηθεὶς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἦτον ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων Στωϊκῶν φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος. Διωχθεὶς ἀπὸ τὴν Ῥώμην ὑπὸ τοῦ σκληροῦ αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ, κατέφυγε περὶ τὸ ἐννενηκοστὸν ἔτος μετὰ Χριστὸν εἰς τὴν Νικόπολιν, τὴν σημερινὴν Πρέβεζαν τῆς Ἠπείρου, ὅπου συνέγραψε πολλὰ καὶ καλά. Ὅτε δὲ ἠρωτήθη πῶς δύναταί τις νὰ προφυλαχθῇ κατὰ τῶν κακολόγων, ἀπεκρίθη·— Ἐὰν διορθόνωμεν τὰ σφάλματα, διὰ τὰ ὁποῖα μᾶς κακολογοῦν, ἡ καθ' ἡμῶν κακολογία βεβαίως θέλει παύσει.

Διὰ νὰ προφυλαττώμεθα δὲ ἀπὸ τὰς δεινὰς συνεπείας τῆς φιληδονίας ἐσυμβούλευεν· « Ὁσάκις μᾶς ἔρχεται ἐπιθυμία ἡδονῆς τινος ν' ἀναβάλωμεν πρὸς ὥραν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ νὰ σκεπτώμεθα ἀφ' ἑνὸς τὰς λυπηρὰς συνεπείας τῆς ἡδονῆς καὶ τὴν μετὰ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς μετάνοιαν καὶ δυσαρέσκειάν μας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν τὴν ὁποίαν θέλομεν αἰσθανθῇ, ἂν καταβάλλοντες τὴν ἐπιθυμίαν μας ἀναφανῶμεν νικηταί. »

Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΝ ΤΟΥ.

Ὁ Ἀναξίμανδρος ἐκ τῆς Μιλήτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔζη περὶ τὰ ἑξακόσια ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἦτο δὲ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων τῆς Ἰωνικῆς σχολῆς, τὴν ὁποίαν πρῶτος ὁ σοφὸς Θαλῆς ἐθεμελίωσεν.

Ὅτε δέ τις εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ παιδία γελῶσιν ὁσάκις τὸν ἀκούωσι τραγουδοῦντα, ὁ Ἀναξίμανδρος

ἀντὶ νὰ θυμώσῃ ἀπεκρίθη· — Λοιπὸν διὰ νὰ μὴ γίνωμαι γελοῖος, πρέπει νὰ μάθω νὰ τραγουδῶ καλήτερα.

Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΤΟΥ.

Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος, ὁ ἔνδοξος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὅστις ἐδίδασκε τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἀκούσας ὅτι ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς κακολογοῦντας αὐτόν· « Θέλω φροντίσει, εἶπε, νὰ καταστήσω τὴν διαγωγήν μου τοιαύτην, ὥστε οὐδεὶς νὰ μὴ πιστεύῃ τὰς κακολογίας τῶν ἐχθρῶν μου. » Ὁσάκις δὲ παρετήρει εἰς ἄλλους ἐλάττωμά τι ἢ σφάλμα ἀντὶ νὰ κακολογῇ αὐτούς, ἐπροτίμα νὰ ἐξετάζῃ μήπως καὶ αὐτὸς ὑπόκηται εἰς τὸ ἴδιον σφάλμα ἢ ἐλάττωμα ὅπως διορθώσῃ αὐτό.

Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ.

Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὅστις διὰ τῆς στρατηγικῆς καὶ πολιτικῆς του ἱκανότητος κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, ἦτον εὐγνώμων πρὸς τοὺς ῥήτορας τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες διὰ νὰ ἐξάπτωσι τοὺς Ἀθηναίους εἰς πόλεμον κατ' αὐτοῦ, τὸν ὠνόμαζον βάρβαρον, ἅρπαγα, ἀπατεῶνα, δόλιον, ἐπίορκον καὶ τὰ τοιαῦτα· διότι, ὡς ἔλεγεν, ἐπροσπάθησε νὰ βελτιώσῃ καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις του διὰ ν' ἀποδεικνύῃ ψευδομένους, καὶ ἀναξίους πίστεως τοὺς κακολογοῦντας αὐτὸν ῥήτορας.

Ἡ ἰσχυροτέρα ἀσπὶς κατὰ τῶν βελῶν τῆς κακολογίας, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι, παιδία μου, ἡ καθαρὰ συνείδησις. Ἡ κακολογία, ἡ διαβολή, ἡ συκοφαν-

τία κατὰ τῶν ἐχόντων τὴν συνείδησίν των καθαράν, ὁμοιάζουν καπνὸν μαῦρον ἀμαυρόνοντα πρὸς ὥραν ἀδάμαντα λαμπρόν, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ λαμπρότης διὰ μικρᾶς τριβῆς ἐπανέρχεται ζωηροτέρα.

Οἱ σπινθῆρες τῆς κακολογίας, τῆς διαβολῆς, τῆς συκοφαντίας εὐκόλως σβύνονται, ἂν διὰ τῆς κακῆς διαγωγῆς μας δὲν φυσῶμεν καὶ δὲν ἐξάπτωμεν αὐτοὺς εἰς πυρκαϊάν.

Ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος, ὅστις ὑπέκειτο ὀλίγον εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιλογίας, παρετήρησε τότε εἰς τὸν Γεροστάθην ὅτι ἐὰν ἡ κακολογία συντελῇ εἰς τὴν βελτίωσίν μας διορθόνουσα τὰ ἐλαττώματά μας, ἄρα δὲν βλάπτει ἀλλὰ μάλιστα ὠφελεῖ, καὶ ἐπομένως οἱ κακολογοῦντες δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἀξιοκατάκριτοι, ἀλλ' ἀξιέπαινοι.

— Καὶ τὰ ἰατρικὰ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, συντελοῦν εἰς τὴν ὑγείαν μας, καὶ ὅμως τὰ ἀποστρεφόμεθα, φίλε Ἀθανάσιε, ὡς πικρὰ καὶ ἀηδέστατα. Τοιουτοτρόπως ἀποστρεφόμεθα καὶ τοὺς κακολόγους, ἂν καὶ οἱ κακολογούμενοι δύνανται ἐνίοτε νὰ διορθωθῶσι καὶ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Οἱ κακολογοῦντες δὲν κακολογοῦν διὰ νὰ ὠφελήσωσιν, ἀλλὰ ἢ διὰ νὰ βλάψωσιν, ἢ διότι εὑρίσκουν εὐχαρίστησιν ἐν τῇ κακολογίᾳ των ὁποίαν καὶ οἱ μέθυσοι ἐν τῇ οἰνοποσίᾳ των.

Ἡ δὲ ἀγαθότης ἢ ἡ κακία τῶν πράξεων δὲν κανονίζεται ὡς ἐκ τοῦ ἐνδεχομένου καλοῦ ἢ κακοῦ ἀποτελέσματος αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἀγαθῆς ἢ κακῆς προθέσεως ἥτις παράγει αὐτάς.

Ἐκτὸς τούτου ὁ συνηθίσας εἰς τὸ ὀλέθριον τῆς κακολογίας ἐλάττωμα δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀπαθῆ κατάκρισιν τῶν ἀληθῶν σφαλμάτων, ἀλλὰ πολλάκις προσβάλλει ἀδίκως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ δυστυχῶς πιστεύουν τὰς κακολογίας ἀνε-

ξετάστως, καὶ ὁ κακολογούγενος οὕτω θυσιάζεται ἢ πρὶν μάθῃ ὅτι ἐκακολογήθη, ἢ πρὶν προφθάσῃ ν' ἀποδείξῃ τὸ ψεῦδος τῆς κατ' αὐτοῦ κακολογίας.

Ἀλλ' ὄχι μόνον τοὺς ἄλλους βλάπτουν οἱ κακολογοῦντες, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς πολλάκις καταστρέφουν· διότι ὅλοι κοινῶς ἀποφεύγουν καὶ ἀποστρέφονται τοὺς κακολόγους. Ἐνίοτε δὲ οἱ κακολογούμενοι, ὄντες εὐερέθιστοι καὶ ἐκδικητικοί, καταφεύγουν εἰς ἀντικακολογίας, εἰς ὕβρεις, εἰς ξυλοκοπήματα, εἰς πληγώσεις, καὶ εἰς φόνους κατὰ τῶν κακολογούντων αὐτούς.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ὁ συμμαθητής μας Κωνσταντῖνος, ὅστις εἶχεν ὁδηγήσει τὸν βωβὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνοδίαν μας. Ὁ Γεροστάθης δὲ τότε μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ καθήσωμεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλου πλατάνου, καὶ μᾶς ἐδιηγήθη τὸ ἑξῆς.

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΡΑΛΙΑ.

Ἔμπορός τις εὐκατάστατος συστημένος πρὸ χρόνων εἰς Τεργέστην, ὑποπέσας εἰς ἀλλεπάλληλα δυστυχήματα, ἐπὶ τέλους ἐπτώχευσε, καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν, ἀφήσας εἰς ἄκραν πενίαν χήραν φιλάσθενον, υἱὸν εἰκοσαετῆ ὀνομαζόμενον Δημήτριον, καὶ τέσσαρα ἄλλα ἀνήλικα τέκνα.

Ἀλλ' ἐὰν τὰ χρήματα χάνωνται, τὰ δὲ κτήματα καταστρέφωνται, ἡ παιδεία ὅμως καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφὴ διασώζονται πρὸς παρηγορίαν τῶν δυστυχούντων.

Ὁ Δημήτριος, ἂν καὶ ἔμεινεν ἄνευ τινὸς πατρικῆς περιουσίας, εἶχεν ὅμως λάβει παρὰ τοῦ καλοῦ πατρός του καὶ ἀνατροφὴν καλὴν τῆς καρδίας του, καὶ παιδείαν τοῦ νοός του, ἐπιδώσας ἰδίως εἰς τὴν μουσικὴν καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Ὅτε λοιπὸν ἀποθανόντος τοῦ πατρός του ἴδε τὴν ἀπελπισίαν τῆς δυστυχοῦς μητρός του, παρεκάλει αὐτὴν νὰ μὴ λυπῆται, λέγων ὅτι ἐσκόπευε νὰ μετέλθῃ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διατήρησιν καὶ τῆς καλῆς του μητρός, καὶ τῶν φιλτάτων του ἀδελφῶν.

Ἐντὸς ὀλίγου ἐσυστήθη τῷ ὄντι διά τινος πατρικοῦ του φίλου εἴς τινα τῶν πρώτων οἰκογενειῶν τῆς Τεργέστης, ὅπου ἤρχισε νὰ δίδῃ μαθήματα τῆς μουσικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἰς τὴν θυγατέρα των Ἀσπασίαν.

Διὰ τῆς οἰκογενείας δὲ ταύτης, ἥτις καὶ ὑπόληψιν καὶ ἐπιρροὴν εἶχεν εἰς Τεργέστην, ἐσυστήθη καὶ εἰς ἄλλας οἰκογενείας· καὶ οὕτως ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Δημητρίου ἐξεπληρώθη, διότι κατώρθωσε διὰ τῶν μαθημάτων του νὰ διατηρῇ ἐν ἀνέσει καὶ τὴν φιλάσθενον μητέρα του καὶ τοὺς ἀνήλικας ἀδελφούς του.

Ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις αὕτη τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς οἰκογενείας του δὲν διήρκεσε δυστυχῶς ἐπὶ πολύ, χάρις εἰς τὴν κακολογίαν φλυάρου τινὸς νέας, ὀνομαζομένης Κοραλίας.

Ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἐλαττωμάτων τῆς γλώσσης εἶναι καὶ ἡ φλυαρία· διότι ὁ φλύαρος καὶ ἀπεγθὴς ἀποκαθίσταται κατακουράζων τοὺς ἀκροατάς του διὰ τῆς πολυλογίας του, καὶ ἀνοησίας ἀναγκάζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ λέγῃ κεντώμενος ὑπὸ τῆς γλωσσομανίας του. Ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ προφθάσῃ τὴν ταχύτητα τῆς γλώσσης του. Καθὼς δὲ ὅσον ἐλαφρότερον εἶναι τὸ φορτίον, τόσον ταχύτερα τρέχει ὁ ἵππος, τοιουτοτρόπως ὅσον περισσότερον τρέχει ἡ γλῶσσα, τόσον ἐλαφρότερα καὶ ἀνοητότερα εἶναι τὰ λεγόμενα παρ' αὐτῆς.

Οἱ φλύαροι διὰ νὰ δίδωσι τροφὴν εἰς τὴν γλωσσαλγίαν

των καταφεύγουν προσέτι καὶ εἰς ψευδολογίας, καὶ εἰς κακολογίας, καὶ εἰς ἐμπαιγμούς. Ὀρθῶς λοιπὸν Ἰσοκράτης ὁ Ἀθηναῖος, ὅτε ἐπαρουσιάσθη εἰς αὐτὸν νέος φλύαρος διὰ νὰ διδαχθῇ παρ' αὐτοῦ, τῷ ἐζήτησε διπλᾶ δίδακτρα, τὰ μὲν διὰ νὰ τὸν ἀπομάθῃ τὴν φλυαρίαν, τὰ δὲ διὰ νὰ τὸν διδάξῃ τὴν καλλιλογίαν.

Ἡ Κοραλία, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ὡραιότερος στολισμὸς τῶν νεανίδων εἶναι ἡ σεμνὴ σιωπή· ὅθεν δυστυχῶς καὶ φλύαρος καὶ κακολόγος ἦτον. Ἡ δὲ γλῶσσά της ἔχαιρε χαρὰν μεγάλην μόνον ὁσάκις ἡ Κοραλία ἐκοιμᾶτο, διότι τότε μόνον ἄφινε τὴν γλῶσσάν της ἥσυχον καὶ ἀτάραχον.

Πολλὰ ὀλίγαι κυρίαι τῆς Τεργέστης, καὶ αὐταὶ πολλὰ σπανίως, ἐπεσκέπτοντο τὴν Κοραλίαν εἰς τὴν οἰκίαν της, διότι καὶ τὴν φλυαρίαν της ἐφοβοῦντο καὶ τὴν κακολογίαν της ἀπεστρέφοντο. Ἀλλ' ἡ Κοραλία, μὴ ὑποφέρουσα νὰ μένῃ μόνη καὶ σιωπηλή, καθ' ἡμέραν ἐξήρχετο εἰς ἐπισκέψεις, διὰ νὰ εὑρίσκῃ καὶ ἀφορμὰς καὶ ἀκροατὰς τῆς πολυλογίας καὶ τῆς κακολογίας της.

Ὅτε ὁ Δημήτριος ἀνέλαβε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἡ Κοραλία ἐχάρη, διότι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐπρόσφερε νέαν ὕλην εἰς τὴν ἀκούραστον γλῶσσάν της. Ἔκτοτε περιφερομένη κατὰ τὸ σύνηθες ἀπὸ οἰκίαν εἰς οἰκίαν, περὶ τοῦ Δημητρίου καὶ περὶ τῶν μαθητριῶν αὐτοῦ ἐξηκολούθει πολυλογοῦσα.

— Πῶς ἀποφασίζετε νὰ δέχεσθε τὸν Δημήτριον εἰς τὰς οἰκίας σας; ἔλεγε μεταξὺ τῶν ἄλλων ἡ Κοραλία· γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι μέθυσος· τὸν ἴδα νὰ ροφᾷ τὸ ῥακίον μὲ πολλὴν ὄρεξιν· ἀντὶ δὲ νὰ ἐξοδεύῃ τὰ μηνιαῖα, τὰ ὁποῖα τῷ δίδετε, πρὸς περίθαλψιν τῆς οἰκογενείας του, αὐτὸς βεβαίως τὰ ἐξοδεύει εἰς τὰ καπηλεῖα. Πρέπει δὲ νὰ

ἦναι καὶ πολὺ ἀσυνείδητος, διότι διδάσκει μουσικὴν καὶ Γαλλικά, ἐνῷ οὔτε μουσικὴν οὔτε Γαλλικὰ γνωρίζει. Ἐξεύρω ὅτι ἔχει φίλους ἕνα μουσικὸν καὶ ἕνα Γάλλον, οἱ ὁποῖοι φαίνεται τὸν προετοιμάζουν εἰς τὰ ἄθλια μαθήματα, τὰ ὁποῖα παραδίδει. Τὸν ἤκουσα ἡμέραν τινα νὰ ὁμιλῇ Γαλλικά· ὁ Θεὸς νὰ τὰ κάμῃ Γαλλικά. Ἐξερκαδίσθην ἀκούουσα τὴν ἀθλιεστάτην καὶ γελοίαν προφορὰν τῶν Γαλλικῶν του. Ὁ Δημήτριος, ἐπρόσθετεν ἡ Κοραλία, ἐλπίζει νὰ νυμφευθῇ τὴν Ἀσπασίαν· τὸ ἐννόησα ἀπὸ διαφόρους λόγους, τοὺς ὁποίους περὶ αὐτῆς μὲ εἶπεν· ἀπορῶ δὲ πῶς οἱ γονεῖς τῆς Ἀσπασίας τὸν δέχονται εἰς τὴν οἰκίαν των· τοιοῦτος γαμβρὸς βέβαια δὲν τοὺς προξενεῖ πολλὴν τιμήν.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐφλυάρει ἡ Κοραλία, μ' ὅλον ὅτι οὐδὲν προσωπικὸν πάθος ἢ ἔχθραν εἶχε κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ Δημητρίου, ἀλλὰ παρασυρομένη ἀπὸ τὴν κακίστην ἕξιν τῆς φλυαρίας καὶ κακολογίας. Δὲν ἤργησαν δὲ ταῦτα πάντα, διαδιδόμενα ἀπὸ γυναικεῖον εἰς γυναικεῖον στόμα, νὰ φθάσωσι καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς μητρὸς τῆς νέας Ἀσπασίας, ἥτις ὑπερήφανος καὶ ὀργίλη, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ ποία ἦτον ἡ πηγὴ τῶν τοιούτων κακολογιῶν, ἀμέσως εἰδοποίησε τὸν Δημήτριον ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ θυγάτηρ της δὲν θέλει λαμβάνει μαθήματα παρ' αὐτοῦ. Τὸ παράδειγμά της δὲ ἔσπευσαν ν' ἀκολουθήσωσι καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ κυρίαι, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐδίδασκεν ὁ δυστυχὴς Δημήτριος.

Ἐξαίφνης λοιπὸν ὁ Δημήτριος βλέπει ἑαυτὸν ἄνευ μαθητῶν καὶ ἄνευ χρημάτων πρὸς περίθαλψιν τῆς οἰκογενείας του. Βαθυτάτη δὲ μελαγχολία διαδέχεται τὴν προτέραν εὐχαρίστησίν του, καθ' ὅσον μάλιστα δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχὴς τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης αἰφνιδίας καὶ συγχρόνου ἐγκαταλείψεως του παρ' ὅλων τῶν μαθητῶν του.

Ἡ φιλάσθενος μήτηρ του συμμερίζεται τὴν μελαγχολίαν

τοῦ υἱοῦ της, ἀπελπίζεται, κλαίει, χάνει τὸν ὕπνον της, καὶ ἐντὸς ὀλίγου μεταβαίνει εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, συσταίνουσα διὰ τῶν τελευταίων λόγων καὶ βλεμμάτων της εἰς τὴν ἀγάπην καὶ προστασίαν τοῦ Δημητρίου τὰ ἀνήλικα τέκνα της.

Ἀπερίγραπτος ἦτο τότε ἡ λύπη τοῦ Δημητρίου· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς θλίψεώς του οὔτε μίαν στιγμὴν δὲν ἔπαυσε περιποιούμενος τοὺς μικροὺς ἀδελφούς του, προσπαθῶν συγχρόνως νὰ εὕρῃ νέον τινα πόρον ζωῆς, καὶ ἐξετάζων νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς δυστυχίας του.

Ἐν τούτοις διὰ νὰ διατηρῇ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἀδελφούς του ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ τινὰ ἐκ τῶν ἐπίπλων τῆς οἰκίας των· ἀλλ' ἔχων καθαρὰν τὴν καρδίαν, ἤλπιζε πάντοτε εἰς τὸν πολυεύσπλαγχνον Θεόν, καὶ αἱ ἐλπίδες του δὲν ἐψεύσθησαν.

Ἐπληροφορήθη ἐπὶ τέλους ὅτι αἰτία τῆς δυστυχίας του ἦτον ἡ κακολογία τῆς φλυάρου Κοραλίας, διότι αὕτη εἶχε διαδώσει ὅτι ἦτο μέθυσος καὶ ἀμαθής, καὶ ὅτι δῆθεν ἐκαυχᾶτο ὡς μελλόνυμφος τῆς Ἀσπασίας.

Πολὺ ὀρθῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐσυμβούλευσεν ὁ γέρων Ἰσοκράτης τὸν νέον Δημόνικον νὰ φοβῆται τὰς διαβολὰς καὶ ἂν ἦναι ψευδεῖς. Ἡ δυστυχία τοῦ Δημητρίου ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους. Ὁ Δημήτριος εἶχε θυσιασθῇ, μ' ὅλον ὅτι ὅλαι αἱ κατ' αὐτοῦ κατηγορίαι τῆς Κοραλίας ἀπεδείχθησαν ἐπὶ τέλους ψευδέσταται. Ἀνεφάνη ὅτι ὁ Δημήτριος οὐδέποτε ἠγάπησε τὸ κρασίον, καὶ ὅτι πάντοτε ἀπεστράφη τὰ πνευματώδη ποτά· ἀλλ' ὅτι μίαν καὶ μόνην φοράν, πάσχων σφοδρὸν κωλικόπονον, κατὰ συμβουλὴν φίλου του, ἔπιεν ὀλίγον ῥακίον, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς τὸν ὠφέλησε· τοῦτο δὲ ἰδοῦσα ἡ Κοραλία ἔπλασεν ἀμέσως ὅτι ἦτο μέθυσος.

Ἀπεδείχθη ἐπίσης ὅτι ὁ μουσικὸς καὶ ὁ Γάλλος ἦταν

φίλοι του, τοὺς ὁποίους ἐσυναναστρέφετο ὄχι διὰ νὰ τὸν προετοιμάζωσιν εἰς τὰ μαθήματά του, ἀλλὰ διὰ νὰ τελειοποιῆται ἐκ τῆς συναναστροφῆς των, διότι καὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν πολὺ καλὰ ἐγνώριζεν ὁ Δημήτριος.

Ἠναγκάσθη δὲ ἡ ἀπερίσκεπτος Κοραλία νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον διαφόρων ἀξιοτίμων ὑποκειμένων, ὅτι οὐδὲν ἄλλο περὶ τῆς Ἀσπασίας εἶχεν εἰπεῖ πρὸς αὐτὴν ὁ Δημήτριος, παρ' ὅτι εἶναι νέα ἔχουσα καλλίστην ἀνατροφήν, ὅτι προοδεύει εἰς τὰς σπουδάς της, ὅτι ἔχει καρδίαν ἀγαθήν, καὶ ὅτι βεβαίως θέλει καταστήσει εὐτυχῆ τὸν μέλλοντα σύζυγόν της.

Ταῦτα πάντα οἱ φίλοι τοῦ Δημητρίου ἐκοινοποίησαν ἀμέσως εἰς Τεργέστην πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ ἀνόρθωσιν τοῦ δυστυχοῦς νέου. Γενικὴ κατακραυγὴ καὶ ἀγανάκτησις ἐγεννήθη τότε κατὰ τῆς κακολόγου Κοραλίας· γενικὴ δὲ συμπάθεια ἀνεφάνη καθ' ὅλην τὴν πόλιν ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου θύματός της.

Ἔμπορος λοιπὸν πλούσιος ἐζήτησεν ὡς γραμματέα τοῦ ἐμπορικοῦ του καταστήματος τὸν καλὸν κἀγαθὸν Δημήτριον. Διὰ τῆς τιμιότητος δέ, τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς ἱκανότητός του, τόσον ἐπροόδευσεν εἰς τὴν εὔνοιαν τοῦ ἐμπόρου, ὥστε μετά τινα χρόνον καὶ γαμβρός του καὶ κληρονόμος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀποκατέστη.

Ἀλλ' ἡ Κοραλία, μισημένη καὶ ἐγκαταλελειμμένη παρὰ πάντων, ἀφοῦ ἐξώδευσε τὴν μικρὰν πατρικήν της περιουσίαν, ἔμεινεν ἄπορος καὶ δυστυχής. Κλαίουσα δὲ καὶ μετανοοῦσα διότι διὰ τῆς γλώσσης της καὶ τὸν ἑαυτόν της κατέστρεψε, καὶ τὴν μητέρα τοῦ Δημητρίου ἐθανάτωσε, καὶ τὸν Δημήτριον ἐδυστύχησε, κατήντησε τόσον μελαγχολικὴ καὶ σιωπηλή, ὥστε πολλοὶ τὴν ἐξελάμβανον ὡς βουβήν.

Ὁ ἀμνησίκακος ὅμως Δημήτριος, πληροφορηθεὶς τὴν δυστυχίαν της καὶ συγχρόνως τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν διόρθωσίν

της, εὐσπλαχνίσθη καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν του.

Τὴν ἱστορίαν αὐτήν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἤκουσα παρὰ τοῦ ἰδίου Δημητρίου, ὅστις σήμερον γέρων ὢν εὐκατάστατος καὶ εὐϋπόληπτος ζῇ εἰς Τεργέστην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀξιοτίμου οἰκογενείας του, ἔχων ἀποκαταστημένους ἄριστα καὶ ὅλους τοὺς μικροτέρους ἀδελφούς του.

Ἦτο πρώτη Μαρτίου ὅτε ἐπῆγα εἰς τὸ γραφεῖόν του διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω, μεταβαίνων εἰς τὴν πατρίδα· ἐκεῖ ἰδα εἰσερχομένην μετὰ πολλῆς συστολῆς γυναῖκα μαυροφορεμένην· ἐρωτήσας δὲ περὶ αὐτῆς τὸν ἀγαθὸν Δημήτριον, ἔμαθον παρ' αὐτοῦ ὅτι ἡ μαυροφορεμένη γυνὴ ἦτον ἡ δυστυχὴς Κοραλία, ἥτις ἤρχετο εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Δημητρίου κατὰ μῆνα, διὰ νὰ λαμβάνῃ τὴν μηνιαίαν περίθαλψίν της.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸν ἥλιον καὶ τὸ ὡρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτον ὥρα νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ἡμεῖς μὲν διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ σχολεῖον, αὐτὸς δὲ διὰ νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ βωβοῦ, ὅστις τὸν ἐπερίμενεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐσηκώθημεν λοιπὸν καὶ ἐπροχωρούσαμεν· ἀλλ' ὁ Κωνσταντῖνος ἔμεινεν ὄπισθεν ἡμῶν καθήμενος ὑπὸ τὸν πλάτανον· ὅτε δὲ ὁ Γεροστάθης τὸν παρετήρησεν, εἶπεν ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος μείνας τελευταῖος τὸν ἐνθύμισε τὸν τελευταῖον τῆς λέσχης.

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΤΗΣ ΛΕΣΧΗΣ.

Ἐσυνείθιζον ὀκνηροί τινες, μᾶς εἶπεν ὁ Γεραστάθης, νὰ συνέρχωνται πρὸς τὸ ἑσπέρας τακτικώτατα εἴς τινα λέσχην, ὅπου πίνοντες, καπνίζοντες, παίζοντες καὶ φλυαροῦντες διεσκέδαζον τὴν ὀκνηρίαν των.

Ἔβλεπον δὲ ἑκάστην ἑσπέραν ἐρχόμενον εἰς τὴν λέσχην

των καί τινα σοβαρὸν καὶ σιωπηλόν, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ ἀνεγίνωσκεν ἢ ἠκροάζετο τοὺς ἄλλους συνομιλοῦντας.

Ὅτε ἡ ὥρα τῆς νυκτὸς ἐπροχώρει, ἡ συνέλευσις τῶν ὀκνηρῶν βαθμηδὸν διελύετο, καὶ τὰ μέλη αὐτῆς ἀνεχώρουν εἰς τὰ ἴδια τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο. Ὁ σοβαρὸς ὅμως φιλαναγνώστης ἀνεχώρει πάντοτε τελευταῖος.

Τοῦτο παρετηρήθη ὑπὸ διαφόρων· ὅθεν ἡμέραν τινὰ ἠρώτησαν αὐτὸν διατί ἔμενε πάντοτε τελευταῖος εἰς τὴν λέσχην, περιμένων ν' ἀναχωρήσωσιν ὅλοι οἱ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ. — Διὰ νὰ μὴ γίνωμαι καὶ ἐγὼ ἀντικείμενον τῆς κακολογίας σας, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, καθὼς γίνονται ὅλοι οἱ ἀναχωροῦντες πρὸ ὑμῶν.

Ἀλλ' ὁ φίλος μας Κωνσταντῖνος, ἐπρόσθεσε μειδιῶν ὁ ἀγαθὸς γέρων, δὲν ἔμεινε τελευταῖος ὑπὸ τὸν πλάτανον φοβούμενος τὴν κακολογίαν μας, διότι γνωρίζει ὅτι ὅλοι τὴν ἀποστρεφόμεθα καὶ τὴν ἀποφεύγομεν ὅσον καὶ αὐτός.

Ἐνῷ δὲ ἐπροχωρούσαμεν ἐπιστρέφοντες, ὁ Ἀθανάσιος πλησιάσας τὸν Γεροστάθην εἶπε πρὸς αὐτόν· — Πολὺ παράδοξον μ' ἐφάνη ν' ἀκούσω ὅτι ὁ Δημήτριος, ὅστις, ὡς μᾶς εἴπετε, εἶχε καλὴν ἀνατροφήν, κατήντησεν εἰς τόσους ἐπαίνους τοῦ ἑαυτοῦ του, διηγούμενος τὴν ἱστορίαν του, διότι ἐξ αὐτῆς ἀναφαίνεται καὶ καλὸς υἱός, καὶ καλὸς ἀδελφός, καὶ πεπαιδευμένος, καὶ ἐπιμελής, καὶ ἀμνησίκακος, καὶ ἐλεήμων.

— Ὦ! βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἂν ὁ Δημήτριος ἦτο τόσον περιαυτολόγος, ὥστε νὰ σωρεύσῃ τόσους ἐπαίνους ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἤθελα τὸν ἀποστραφῆ, καὶ ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς τὴν ἀγάπην καὶ εἰς τὸν σεβασμόν σας, ἤθελα σᾶς παρουσιάσει αὐτὸν ὡς τύπον περιαυτολογίας, τὴν ὁποίαν πᾶς φρόνιμος πρέπει ν' ἀποφεύγῃ διὰ νὰ μὴ γίνεται καὶ γελοῖος καὶ μισητός.

Ὁ Δημήτριος, φίλε Ἀθανάσιε, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, μόνον ξηρὰ τὰ περιστατικὰ τοῦ βίου του μ' ἐδιηγήθη ἄνευ κομπασμοῦ καὶ περιαυτολογίας, ἀπ' ἐναντίας μὲ πολλὴν ἀφέλειαν καὶ μετριοφροσύνην. Ἀλλὰ τὰ περιστατικὰ ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε διηγούμενος ἐγὼ αὐτὰ δὲν ἠδυνήθην παρὰ νὰ προσθέσω τοὺς δικαίους ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου ἐπαίνους.

Ὁ καυχώμενος καὶ ἐπαινῶν τὸν ἑαυτόν του βεβαίως δεικνύει ὅτι δὲν ἔχει ἀρκετὴν κρίσιν· ἀλλ' ὁ Δημήτριος ἐκ νεότητός του ἀπέδειξε πολλὴν φρόνησιν καὶ κρίσιν, καὶ ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Αἰσώπου εἶχε πάντοτε ἔμπροσθεν καὶ ὄχι ὄπισθεν τὸν σάκκον τῶν ἐλαττωμάτων του.

Τοιοῦτος δὲ ὢν βεβαίως οὔτε κακολόγος οὔτε περιαυτολόγος ἠδύνατο ποτὲ νὰ ἦναι.

— Ποία εἶναι ἡ συμβουλὴ τοῦ Αἰσώπου, καὶ ποῖος ὁ σάκκος τῶν ἐλαττωμάτων; ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην· αὐτὸς δὲ εἶπε τὰ ἑξῆς.

ΟΙ ΔΥΟ ΣΑΚΚΟΙ.

— Ὁ Αἴσωπος ἔλεγεν ὅτι ἕκαστος ἄνθρωπος φέρει ἐπ' αὐτοῦ δύο σάκκους, ἐκ τῶν ὁποίων τὸν μὲν ἕνα ἔχει ἔμπροσθέν του, τὸν δὲ ἄλλον ὄπισθέν του. Καὶ εἰς μὲν τὸν ἔμπροσθεν σάκκον συνήθως θέτομεν τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· εἰς δὲ τὸν ὄπισθεν κρύπτομεν τὰ ἰδικά μας· καὶ διὰ τοῦτο εὐκόλως βλέπομεν τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων, λησμονοῦντες τὰ ἰδικά μας.

Τοιουτοτρόπως φέρουν τοὺς σάκκους των, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἰδίως οἱ ἀνόητοι, οἱ κακολόγοι, οἱ περιγελασταὶ καὶ οἱ περιαυτολόγοι.

Ἀλλ' οἱ φρόνιμοι εἰς μὲν τὸν ἔμπροσθεν σάκκον θέτουν τὰ ἰδικά των σφάλματα διὰ νὰ τὰ βλέπωσι καὶ νὰ τὰ διορθό-

νωσι, προσέτι δὲ καὶ διὰ νὰ μὴ παρεκτρέπωνται εἰς περιαυτολογίας λησμονοῦντες αὐτά· εἰς δὲ τὸν ὄπισθεν σάκκον θέτουν τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, διὰ νὰ μὴ βλέπωσιν αὐτά, καὶ λαμβάνωσιν οὕτως ἀφορμὰς πρὸς περίγελων καὶ κακολογίαν.

Τοῦτο ἔπραττε καὶ ὁ φρόνιμος Δημήτριος· τοῦτο δὲ συμβουλεύω νὰ πράττετε καὶ σεῖς πάντοτε, καλοί μου φίλοι, διότι τοῦτο μᾶς παραγγέλλει καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν εἰς τὸ Ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον μᾶς λέγῃ· «Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; — Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κατακριθῆτε. — Ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

Ὅτε δὲ ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν κωμόπολιν ἀπηντήσαμεν τὸν Κὺρ Ἀλέξην, κάτοικον τῆς κωμοπόλεως, καθημενον ἐπὶ ὄνου φορτωμένου ὄρνιθας, καὶ παρακολουθούμενον ὑπὸ τοῦ ὀνηλάτου.

— Ὥρα καλή, Κὺρ Ἀλέξη, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. — Ὑπάγω εἰς Ἰωάννινα, ἀπεκρίθη ὁ Κὺρ Ἀλέξης, διὰ νὰ διαλύσω ἐκεῖ τὰς διαφοράς, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων μου ἔχω, διότι δὲν ἠμπόρεσα νὰ τοὺς καταπείσω περὶ τῶν δικαίων μου... — Ἐνῷ δὲ ἡτοιμάζετο ν' ἀρχίσῃ ὁ Κὺρ Ἀλέξης τὴν διήγησιν τῶν φιλονεικιῶν, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων του εἶχεν, ὁ Γεροστάθης εὐχήθη εἰς αὐτὸν καλὸν κατευόδιον καὶ καλὰ τέλη, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτησε.

Στραφεὶς δὲ μετ' ὀλίγον πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρων μᾶς εἶπεν. — Ἐλησμόνησα νὰ εὐχηθῶ εἰς τὸν Κὺρ Ἀλέξην, νὰ μὴ καταντήσῃ εἰς φιλονεικίας καὶ μὲ τὸν ἀγωγιάτην του περὶ τῆς σκιᾶς τοῦ ὄνου του, καθὼς τὸ ἔπαθεν ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος.

ΦΙΛΟΝΕΙΚΙΑ ΠΕΡΙ ΟΝΟΥ ΣΚΙΑΣ.

Ἀθηναῖός τις, θέλων νὰ μεταβῇ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Μέγαρα, ἐσυμφώνησε μετά τινος ἀγωγιάτου ὅπως τὸν μεταφέρῃ ἐπὶ τοῦ ὄνου του. Ἦτο δὲ ἡμέρα θέρους καὶ ὁ ἥλιος καυστικώτατος, ὅτε ὁ Ἀθηναῖος ἐξεκίνησε παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ὀνηλάτου.

Μετά τινων ὡρῶν ὁδοιπορίαν ὁ ὄνος ἐκουράσθη, καὶ ὁ ταξειδιώτης ἐπεθύμησεν ὀλίγην ἀνάπαυσιν· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ μέρος ἔτυχεν ὅλως ἄδενδρον καὶ ἄσκιον· ὅθεν ὁ Ἀθηναῖος ἐξηπλώθη εἰς τὴν σκιάν, τὴν ὁποίαν ἐσχημάτιζε τὸ σῶμα τοῦ ὄνου· ἀλλ' ὁ ἀγωγιάτης μετ' ἀγανακτήσεως τὸν ἀπέσυρεν ἀμέσως λέγων, ὅτι ἡ σκιὰ ἀνῆκεν εἰς αὐτόν, διότι μόνον περὶ τοῦ ὄνου ἐσυμφώνησαν οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς σκιᾶς αὐτοῦ.

Ὁ Ἀθηναῖος ἀπ' ἐναντίας διϊσχυρίζετο ὅτι ἡ σκιὰ ἦτο παρακολούθημα τοῦ ὄνου, καὶ ὅτι ἀφοῦ ἐσυμφώνησε τὸν ὄνον ὑπεννοεῖτο καὶ ἡ σκιὰ αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ ἀγωγιάτης ἐπέμενεν εἰς τὴν ἰδέαν του, καὶ οὕτως ἐξηκολούθησεν ἡ περὶ ὄνου σκιᾶς φιλονεικία των.

Ἐκ τῆς φιλονεικίας των δὲ ταύτης οὔτε ὁ ταξειδιώτης οὔτε ὁ ὀνηλάτης ἠδυνήθησαν βεβαίως νὰ χαρῶσι τὴν τόσον ποθητὴν σκιὰν τοῦ ὄνου. Φιλονεικοῦντες δὲ καὶ λογομαχοῦντες ἠδύναντο νὰ καταντήσωσι καὶ εἰς ὕβρεις, καὶ εἰς πληγώσεις, καὶ εἰς φόνους, καὶ εἰς τὰ δικαστήρια, καὶ εἰς ἔξοδα, καὶ εἰς φυλακάς, καὶ εἰς δεσμά. Ἰδοὺ τὰ συνήθη ἀποτελέσματα τῶν φιλονεικιῶν.

Οἱ βωβοί, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι ἐλεύθεροι καὶ τοῦ ἐλαττώματος τούτου, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπεχθεῖς μᾶς καθιστᾷ, καὶ εἰς κινδύνους μᾶς ἐκθέτει, καὶ γελοίους πολλάκις μᾶς ἀναδεικνύει.

Ὅσοι ὑπόκεινται εἰς τὸ πάθος τῆς φιλονεικίας ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχουν καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦ πείσματος, τὸ ὁποῖον, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπα, εἶναι ἐλάττωμα ἴδιον τῶν ὄνων, καὶ οὐχὶ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων ἀνθρώπων. Οἱ φρόνιμοι ἐξεύρουν ὅτι ὡς ἄνθρωποι δύνανται νὰ σφάλωσιν· ἐπομένως δὲν φιλονεικοῦν ἐπιμένοντες πεισματωδῶς εἰς τὰς ἰδέας των, διότι δυνατὸν νὰ ἦναι καὶ λανθασμέναι.

Εἶναι οἴησις ἡ ψευδοφιλοτιμία ἀξιοκατάκριτος τὸ νὰ θεωρῇ τις τὰς κρίσεις του ἀλανθάστους, καὶ φιλονεικῶν νὰ ἐπιμένῃ εἰς αὐτὰς ἀποκρούων πεισματωδῶς τὰς τῶν ἄλλων.

Τὸ καταλληλότερον ὅπλον κατὰ τῆς φιλονεικίας εἶναι ἡ σιωπή, οὐδέποτε δὲ ἡ ἀντιλογία· διότι αὕτη οὐδὲν ἄλλο κατορθόνει παρὰ νὰ δίδῃ τροφὴν εἰς τὸ ἀνόητον πάθος τῶν ἀγαπώντων τὴν πεισματώδη φιλονεικίαν.

Ἂς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὰς φιλονεικίας καὶ τὰς ἀντιλογίας, καὶ ἂς προσπαθῶμεν νὰ ἤμεθα συμβιβαστικοὶ καὶ εἰρηνικοὶ πρὸς πάντας.

Εἰρήνη ὑμῖν, μᾶς παραγγέλλει ὁ Λυτρωτής μας Ἰησοῦς. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, μᾶς προσθέτει εἰς τὸ Ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον, διότι αὐτοὶ θέλουν ὀνομασθῇ υἱοὶ Θεοῦ. — Πρὸς τὸν θέλοντα νὰ κριθῇ μετὰ σοῦ καὶ νὰ λάβῃ τὸν χιτῶνά σου, δόσε καὶ τὸ ἱμάτιόν σου· — « Τῷ θέλοντι σοὶ κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον, » μᾶς λέγει ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης.

Τοὺς ἀγαπῶντας λοιπὸν τὰς φιλονεικίας καὶ τὰς κρισολογίας, τοὺς ἐχθροὺς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας δὲν ἀναγνωρίζει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς τέκνα Θεοῦ, ὡς ἀληθεῖς χριστιανούς· διότι χριστιανοὶ καὶ τέκνα Θεοῦ εἶναι ὅσοι πιστεύοντες εἰς Χριστὸν, ἐκτελοῦν ἐντὸς τοῦ καθημερινοῦ βίου των τὰ θεῖα παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Κὺρ Ἀλέξης ἂν ἐσυμβίβαζε τὰς διαφοράς του φιλικῶς καὶ εἰρηνικῶς, ἤθελεν εἶσθαι βέβαια καὶ Χριστιανὸς ἀληθὴς, καὶ ἄνθρωπος φρονιμώτερος. Ἀλλὰ τώρα, ἐπιμένων εἰς φιλονεικίας καὶ κρισολογίας, καὶ τὴν θείαν ἐντολὴν παραβιάζει καὶ τοὺς γείτονάς του θέλει καταστήσει ἐχθρούς του, καὶ τὸν καιρόν του θέλει χάσει, καὶ τὰς τακτικὰς ὑποθέσεις του θέλει παραμελήσει, καὶ τὰ χρήματά του θέλει ἐξοδεύσει, καὶ τὰς ὄρνιθάς του θέλει στερηθῆ, καὶ ἐπὶ τέλους ἴσως δὲν κατορθώσῃ τίποτε.

— Ἐγὼ ἐξεύρω, εἶπε τότε ὁ συμμαθητής μας Πέτρος, ὅτι ὁ Κὺρ Ἀλέξης θέλει κατορθώσει τοὺς σκοπούς του εἰς Ἰωάννινα· διότι μίαν ἡμέραν ὁ πατήρ μου τὸν ἐσυμβούλευε νὰ συμβιβασθῆ καὶ νὰ μὴ τρέχῃ εἰς Ἰωάννινα, ἐπειδὴ αἱ ἀπαιτήσεις του εἶναι προφανῶς ἄδικοι· ἐκεῖνος δὲ πλησιάσας τὸ στόμα του εἰς τὸν αὐτίον τοῦ πατρός μου τῷ εἶπε κρυφίως ὅτι δίδων εἴς τινα Τοῦρκον, ἰσχυρὸν τῶν Ἰωαννίνων, χίλια γρόσια, εἶναι βέβαιος ὅτι οἱ γείτονές του καταδικάζονται. Αὐτὰ τὰ εἶπε μυστικά· ἀλλ' ἐγὼ τὰ ἤκουσα· ὁ δὲ πατήρ μου τὸν ἐπέπληξε τότε ἔτι περισσότερον.

Ὁ Γεροστάθης, ἐνόσῳ ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Πέτρος, ἐσκυθρώπαζεν· ὅτε δὲ ἐτελείωσεν εἶπε πρὸς αὐτὸν μὲ ὕφος σοβαρόν.

— Ὅσον ἀξιέπαινος εἶναι ὁ πατήρ σου, ὅστις ὡς καλὸς ἱερεὺς καὶ ὡς ἀληθὴς χριστιανὸς ἐσυμβούλευσε συμβιβασμὸν καὶ εἰρήνην, καὶ ἐπέπληξε τὸν Κὺρ Ἀλέξην διὰ τοὺς αἰσχροὺς σκοποὺς τῆς δωροδοκίας, ἄλλο τόσον ἀξιοκατάκριτος εἶσαι σύ, φίλε Πέτρε, ὅστις καὶ τὴν κρυφομιλίαν ἐπροσπάθησας ν' ἀκούσῃς, καὶ τὸ μυστικὸν τὸ ὁποῖον ἤκουσας ἠθέλησας σήμερον νὰ προδώσῃς.

Ἡ περιέργεια εἶναι ἀξιέπαινος ὁσάκις πρόκειται νὰ μάθωμεν πράγματα ὠφέλιμα καὶ σπουδαῖα· ἀλλ' ὁσάκις οὐδένα

τοιοῦτον σκοπὸν ἔχει, εἶναι ἀξιόμεμπτος καὶ ὀχληρὰ πολυπραγμοσύνη. Καταντᾷ δὲ κακοήθεια μεγίστη, ὁσάκις προσπαθεῖ τις ν' ἀκούσῃ ἢ νὰ μάθῃ τὰ μυστικὰ τῶν ἄλλων ἐναντίον τῆς θελήσεώς των. Οἱ τοιοῦτοι λέγονται ὠτακουσταί, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τοὺς κλέπτας, διότι καὶ αὐτοὶ κρυφίως κλέπτουν τὰ μυστικά σου, ὡς οἱ κλέπται τὴν περιουσίαν σου.

Ἀλλ' ἡ προδοσία τῶν μυστικῶν, τὰ ὁποῖα ἢ ἐμάθομεν ἢ μᾶς ἐνεπιστεύθησαν, εἶναι βεβαίως ἓν ἐκ τῶν αἰσχροτέρων γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων. Ἀποφεύγετε λοιπὸν καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο γλωσσικὸν ἐλάττωμα. Ὁ νοῦς καὶ ἡ ἀρετὴ ἂς ὁδηγῶσι πάντοτε καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς πράξεις σας· ἀλλέως εὐτυχεῖς οἱ βωβοί.

Εἴχομεν ἤδη φθάσει εἰς τὴν κωμόπολιν ὅτε ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω. Καὶ αὐτὸς μὲν τότε μᾶς ἀπεχαιρέτησε, διευθυνθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡμεῖς δὲ παρηγοροῦντες τὸν φίλον μας Πέτρον, καταλυπημένον καὶ κατακόκκινον ὄντα, ἐπήγαμεν εἰς τὸ σχολεῖον.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

Ὁποία παράδοξος σύμπτωσις! τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα, τῆς ἡμέρας ἐκείνης, διελάμβανε διάφορα Ἑλληνικὰ ῥητά, τὰ ὁποῖα ἐπεβεβαίοναν ὅσα περὶ τῶν γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων κατὰ τὸν πρωϊνὸν περίπατον μᾶς εἶχεν εἰπεῖ ὁ γέρων. Ἴσως ὁ Γεροστάθης, διευθυνόμενος εἰς τὴν οἰκίαν του, συνεννοήθη μετὰ τοῦ διδασκάλου, ὅπως κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς παραδώσῃ ἐπίτηδες τὰ ἀκόλουθα· « Ἡ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὄλεθρον ἤγαγεν. » Ἡ γλῶσσα πολλοὺς ἔφερεν εἰς ὄλεθρον. « Γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει. » Ἡ σιωπὴ στολίζει τὰς γυναῖκας. « Πυθαγόρας ἔλεγε δύο ταῦτα ἐκ τῶν Θεῶν τοῖς

ἀνθρώποις δεδόσθαι κάλλιστα, τό, τε ἀληθεύειν καὶ τὸ εὐεργετεῖν. » Ὁ Πυθαγόρας ἔλεγεν ὅτι αὐτὰ τὰ δύο εἶναι τὰ ὡραιότερα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους δῶρα τῶν θεῶν, τὸ νὰ λέγωσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ νὰ εὐεργετῶσι.

«Χίλων, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, προσέταττε γλώττης κρατεῖν, μὴ κακολογεῖν τοῖς πλησίον, ἀτυχοῦσι μὴ ἐπιγελᾷν. » Χίλων, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, παρήγγελλε νὰ κρατῶμεν τὴν γλῶσσαν, νὰ μὴ κακολογῶμεν τὸν πλησίον, νὰ μὴ περιγελῶμεν τοὺς δυστυχεῖς.

«Ζήνων πρὸς τὸ φλυαροῦν μειράκιον, διὰ τοῦτο, εἶπε, δύο ὦτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἕν, ἵνα πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἧττονα δὲ λέγωμεν. » Ὁ Ζήνων εἶπε πρὸς τὸν φλύαρον νεανίσκον, διὰ τοῦτο ἔχομεν δύο αὐτία καὶ ἓν στόμα, διὰ ν' ἀκούωμεν πολλὰ καὶ νὰ λέγωμεν ὀλίγα.

« Σιμωνίδης ἔλεγεν ὅτι λαλήσας μὲν πολλάκις μετενόησε, σιωπήσας δὲ οὐδέποτε.»

Ἀλλ' ὁ διδάσκαλος δὲν ἐπεριορίσθη εἰς τὴν ξηρὰν ἐξήγησιν τῶν ἀνωτέρω τεμαχίων, καὶ εἰς τοὺς ξηροτέρους κανόνας τῆς γραμματικῆς, οὐδὲ εἰς ψυχρὰς καὶ ἀναιτιολογήτους συμβουλάς, αἵτινες οὐδεμίαν ἐπωφελῆ ἐντύπωσιν προξενοῦν συνήθως εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν μαθητῶν· ἀλλ' ἀφοῦ, ὡς ἀνωτέρω, μᾶς ἐξήγησε τὰ ῥητά, καὶ ἐπ' αὐτῶν μᾶς ἔκαμε τεχνολογικὰς καὶ ὀρθογραφικὰς παρατηρήσεις, ἤρχισε νὰ μᾶς ἀναπτύσσῃ διὰ διαφόρων παραδειγμάτων τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν σοφίαν τῶν ἀνωτέρω τεμαχίων.

Συγχρόνως δὲ μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τὰ ἑξῆς περὶ τῶν διαφόρων ἐνδόξων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀνεφέροντο εἰς τὸ Ἑλληνικόν μας μάθημα.

ΟΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΟΥ.

Ὁ Πυθαγόρας ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νῆσον Σάμον περὶ τὰ πεντακόσια τριάκοντα πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατήρ του ἦτο δακτυλιογλύπτης, καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὡς καλὸς υἱός, ἐδιδάχθη τὴν τέχνην τοῦ πατρός του.

Ἀκολούθως ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν Φερεκύδην, φιλόσοφον γεννηθέντα εἰς τὴν νῆσον Σύρον. Περιηγήθη δὲ καὶ διάφορα μέρη, ἰδίως δὲ τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ ἐκπαιδευθῇ καὶ αὐξήσῃ ἔτι μᾶλλον τὰς γνώσεις του, ἀναδειχθεὶς οὕτως εἷς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρῶτος ὁ Πυθαγόρας ὠνομάσθη φιλόσοφος ἐκ μετριοφροσύνης, θεωρήσας οἴησιν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Σοφοῦ, τὴν ὁποίαν οἱ πρὸ αὐτοῦ εἶχον. Ἀποκατασταθεὶς δὲ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, ἥτις κατὰ τοὺς τότε χρόνους ὡς ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν της μεγάλη Ἑλλὰς ὠνομάζετο, ἐπωνομάσθη ἀρχηγὸς τῆς Ἰταλικῆς σχολῆς τὴν ὁποίαν ἐκεῖ ἐσύστησεν.

Ὁ Πυθαγόρας, λευκοφορεμένος πάντοτε, διεκρίνετο διὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ καθαριότητα καὶ διὰ τὴν σεμνότητα τοῦ ἤθους του. Ὁσάκις ἠσθάνετο ἑαυτὸν θυμωμένον οὔτε ἔλεγεν οὔτε ἔπραττέ τι διαρκοῦντος τοῦ θυμοῦ του. Δὲν ἔπινεν εἰμὴ καθαρὸν νερόν, καὶ δὲν ἔτρωγεν εἰμὴ ἄρτον, μέλι, ὀπώρας καὶ χόρτα, συσταίνων διὰ τοῦ παραδείγματός του τὴν ἐγκράτειαν ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Ἐθαύμαζε τὰ ἐκ τῆς φιλίας καλά, λέγων ὅτι μεταξὺ φίλων τὰ πάντα κοινά. Ἀπαιτοῦσε δὲ ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα ἔτη τῆς μαθητείας των, σιωπήν, διότι σιωπῶντες ἠδύναντο καὶ ν' ἀκροάζωνται περισσότερον καὶ νὰ σκέπτωνται ὡριμώτερα. Ἐσυμβούλευε προσέτι αὐτοὺς νὰ γυμνάζωσι καθ'

ἡμέραν τὸ σῶμά των διὰ νὰ γίνωνται ὑγιεῖς καὶ ἀνδρεῖοι, νὰ σέβωνται τὸ Θεῖον, ν' ἀγαπῶσι τοὺς γονεῖς των καὶ νὰ τιμῶσι τοὺς γέροντας.

Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ ὁ Πυθαγόρας τοὺς μαθητάς του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς, ἐσυμβούλευεν αὐτοὺς καθ' ἑσπέραν νὰ ἐξετάζωσι κατ' ἰδίαν τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐλλείψεις των, ὅπως γίνωνται τὴν ἐπιοῦσαν καλήτεροι. Τὴν χρυσῆν αὐτὴν συμβουλὴν τοῦ Πυθαγόρου ἐπιθυμῶ ν' ἀκολουθῆτε καὶ σεῖς, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, καὶ θέλω σᾶς τὴν ἐκθέσει διά τινων στίχων, ὅπως ἐντυπωθῇ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν μνήμην σας. Μᾶς ὑπαγόρευσε δὲ καὶ ἐγράψαμεν τοὺς ἑξῆς στίχους·

« *Ὁπότε εἰς τὴν κλίνην σου ὑπάγεις τὸ ἑσπέρας,*
» *Τὰς πράξεις σου ἐξέταζε ἐκείνης τῆς ἡμέρας.*
» *Ἐκπλήρωσας τὰ χρέη σου ὅλα μετ' ἀκριβείας ;*
» *Ἢ μήπως δὲν ἐκτέλεσας κἀνὲν ἐξ ἀμελείας ;*
» *Ἂν παρημέλησας τυχὸν κἀνὲν ἐκ τῶν χρεῶν σου,*
» *Συγγνώμην καὶ διόρθωσιν ζήτει ἀπ' τὸν Θεόν σου. »*

ΖΗΝΩΝ Ο ΣΤΩΪΚΟΣ.

Ὁ Ζήνων, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἐγεννήθη εἰς τὸ Κίτιον, πόλιν τῆς νήσου Κύπρου. Ἐρχόμενος δὲ εἰς Ἀθήνας ἐναυάγησε πλησίον τοῦ Πειραιῶς, καὶ χάσας ὅλην του τὴν περιουσίαν ἀνέβη εἰς τὴν πόλιν ὅπου προσεκολλήθη εἰς τὸν Κυνικὸν φιλόσοφον Κράτην.

Ἀλλ' ἀκολούθως ἀποσπασθεὶς ὁ σεμνὸς Ζήνων ἀπὸ τοὺς Κυνικοὺς φιλοσόφους ἀποκατέστη ἀρχηγὸς νέας φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἥτις ἐπωνομάσθη Στωϊκή, ὡς ἐκ τῆς Ποικίλης Στοᾶς τῶν Ἀθηνῶν ὅπου ἐδίδασκεν. Ἦτο δὲ ἡ Ποικίλη Στοὰ λαμπρότατον κτίριον κατεστολισμένον διὰ τῶν

ὡραίων εἰκόνων τοῦ Πολυγνώτου καὶ ἄλλων ἐνδόξων ζωγράφων τῆς ἀρχαιότητος.

Τόσον δὲ εὐφραίνετο ὁ Ζήνων ἀπὸ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ὥστε πολλάκις εὐχαρίστει τοὺς ἀνέμους, οἵτινες διὰ τοῦ ναυαγίου τὸν κατέστησαν πτωχόν, καὶ οὕτως ἠνάγκασαν αὐτὸν ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὰς ἠθικὰς μελέτας.

Ὁ Ζήνων ἀπέφευγε τὴν πολυφαγίαν, τὰ συμπόσια, τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτείας, τὴν πολυλογίαν καὶ τὴν οἴησιν· ἐδίδασκε δὲ τὴν ἀρετήν, ὄχι μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σεμνῆς καὶ ἐναρέτου διαγωγῆς του. Τόσον ἐγκρατὴς δὲ καὶ σώφρων ἦτον, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι, ὁσάκις ἤθελον νὰ ὑπερεπαινέσωσί τινα διὰ τὴν σωφροσύνην του, παροιμιακῶς ἔλεγον ὅτι εἶναι καὶ Ζήνωνος ἐγκρατέστερος.

Εὑρεθεὶς ποτὲ εἰς γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρευρίσκοντο πρέσβεις τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, δὲν ὡμίλησε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος· ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν πρέσβεων τί νὰ εἴπωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα των, ἀπεκρίθη ὅτι « ὑπάρχει· εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄνθρωπος ἐξεύρων νὰ σιωπᾷ. »

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ μὴ Ἀθηναῖον, καὶ ζῶντα ἐσεβάσθησαν καὶ ἠγάπησαν τὸν Ζήνωνα καὶ μετὰ θάνατον τὸν ἐτίμησαν, διότι διὰ τῶν διδασκαλιῶν του καὶ πολὺ πλέον διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου του ὠφέλησεν οὐσιωδῶς τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐνόσῳ ἔζει, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ ὑπολήψεώς των, εἰς αὐτὸν παρακατέθετον τὰς κλεῖς τῆς Ἀκροπόλεως ὅπου ἐφυλάττοντο ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῶν Ἀθηνῶν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του τὸν ἐτίμησαν διὰ ψηφίσματος ὡς εὐεργέτην τῆς πόλεως μὲ χρυσοῦν στέφανον καὶ μὲ δημόσιον τάφον εἰς τὸν Κεραμεικόν, ὅπου ἐθάπτοντο οἱ ἔνδοξοι πολῖται.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΩΝ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ἑπτὰ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος, διεκρίθησαν διὰ τὴν μεγίστην φρόνησίν των, διὰ τὰς γνώσεις των, καὶ ἰδίως διὰ τὰ σοφὰ πρακτικὰ παραγγέλματά των, δι' ὧν ἐπροσπάθησαν νὰ προάξωσι τὴν βιωτικὴν τέχνην, καὶ ἐπομένως τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ ἑπτὰ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος. Μᾶς ὑπαγόρευσε δὲ τότε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀκόλουθα·

1) Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος. Μεγίστην τῶν εὐτυχιῶν ἐθεώρει τὴν πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαθοποιίαν. Ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς·

Μέτρῳ χρῶ. — *Μὴ πλούτει κακῶς.* — *Ἀνιαρὸν ἀργία.* — *Χαλεπὸν τὸ εὖ γνῶναι.* — *Βλαβερὸν ἀκρασία.* — *Βαρὺ ἀπαιδευσία.* — *Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον.* — *Μὴ πᾶσι πίστευε.* — *Ἀργὸς μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῇς.* — *Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός.* — *Μὴ προσδέχου τὸ φαῦλον.*

2) Κλεόβουλος ὁ Ῥόδιος. Ἐφρόνει ὅτι ἀρίστη τῶν πολιτειῶν εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται, ὄντες φιλότιμοι, φοβοῦνται μᾶλλον τὴν κατάκρισιν παρὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου. Ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς·

Πᾶν μέτρον ἄριστον. — *Γονεῖς δεῖ αἰδεῖσθαι.* — *Τέκνα παιδεύειν.* — *Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχήν.* — *Γλῶσσαν εὔφημον.* — *Γλώττης κρατεῖν.* — *Εὐσέβειαν φυλάσσειν.* — *Βίᾳ μηδὲν πράττειν.* — *Ἔχθρας διαλύειν.* — *Ἀρετῆς οἰκεῖον ἀδικίαν μισεῖν.* — *Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν.* — *Μὴ ἐπιγελᾶν τῷ σκώπτοντι.* — *Εὐπορούντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀπορούντα μὴ ταπεινοῦσθαι.*

3) Θαλῆς ὁ Μιλήσιος. Ἐσυμβούλευε *νὰ μὴ πράττωμεν πᾶν ὅ,τι ηθέλομεν κατακρίνει τοὺς ἄλλους πράττοντας·* ἔλεγε δὲ καὶ τὰ ἑξῆς·

Κτῆσαι ἀΐδια. — Κακοπραγοῦντα μὴ ὀνείδιζε. — Παρακαταθήκας ἀπόδος. — Ἀσαφὲς τὸ μέλλον. — Ἄπληστον τὸ κέρδος. — Φίλει τὴν παιδείαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν φρόνησιν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν τέχνην, τὴν εὐσέβειαν.

4) Σόλων ὁ Ἀθηναῖος. Ἐσυμβούλευε τὰ ἑξῆς·

Μηδὲν ἄγαν. — Μὴ ψεύδου ἀλλ' ἀλήθευε. — Τὰ σπουδαῖα μελέτα. — Μὴ κακοῖς ὁμίλει. — Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ. — Πρᾶος ἴσθι. — Ἡδονὴν φεῦγε ἥτις λύπην τίκτει. — Ἄρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσῃ. — Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα.

5) Βίας ὁ Πριηνεύς. Ἐθεώρει δυστυχῆ ἐκεῖνον μόνον ὅστις δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ γενναίως τὴν δυστυχίαν του· ἐσυμβούλευε δὰ τὰ ἑξῆς·

Νόει τὸ πραττόμενον. — Βραδέως ἐγχείρει, ὃ δ' ἂν ἄρξῃ διαβεβαιοῦ. — Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν. — Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον. — Ἕξεις πόνῳ ἐγκράτειαν, πλούτῳ φιλίαν, σιγῇ κόσμον.

6) Περίανδρος ὁ Κορίνθιος. Ἐβεβαίονεν ὅτι διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐργασίας τὰ πάντα κατορθοῦνται· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς·

Μελέτη τὸ πᾶν. — Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δ' ἀρεταὶ ἀθάνατοι. — Ἐπισφαλὲς προπέτεια. — Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία. — Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι, ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος. — Παρασκεύαζε σεαυτὸν ἄξιον τῶν γονέων. — Λόγων ἀπορρήτων ἐκφορὰν μὴ ποιοῦ. — Κώλυε τοὺς μέλλοντας ἁμαρτάνειν. — Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ, ἀποθανὼν δὲ μακαρίζου. — Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.

7) Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος. Ἐσυμβούλευε τὰ ἑξῆς·

Γνῶθι σαυτόν. — Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον. — Πρεσβύτερον τίμα. — Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα. — Θυμοῦ κράτει. — Μὴ

ἐπιθύμει ἀδύνατα. — Νόμοις πείθου. — Ἀδικούμενος διαλλάσσου. — Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. — Ζημίαν αἰροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχρόν, τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ ἀεί. — Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως.

Ἀφοῦ ὁ Διδάσκαλος μᾶς ὑπαγόρευσε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀνωτέρω, μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ τὰ ἑξῆς σύντομα ἀλλ' ὡραῖα γνωμικὰ τὰ ὁποῖα, ὡς μᾶς εἶπεν, εἰς τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς ἐπίσης ἀποδίδονται.

Θεοὺς σέβου. — Θνῆσκε ὑπὲρ πατρίδος. — Ἄκούσας νόει. — Ἄρχε σεαυτοῦ. — Φίλοις βοήθει. — Πρόνοιαν τίμα. — Σοφίαν ζήλου. — Ψέγε μηδένα. — Ἐπαίνει ἀρετήν. — Πρᾶττε δίκαια. — Κακίας ἀπέχου. — Ἴδια φύλασσε. — Ἀλλοτρίων ἀπέχου. — Εὔφημος ἴσθι. — Χρόνου φείδου. — Ὅρα τὸ μέλλον. — Ἔχων χαρίζου. — Δόλον φοβοῦ. — Γονεῖς πρᾶττε. — Σοφοῖς χρῶ. — Εὐεργεσίας τίμα. — Φθόνει μηδενί. — Διαβολὴν μίσει. — Δικαίως κτῶ. — Ἀγαθοὺς τίμα. — Αἰσχύνην σέβου. — Χάριν ἐκτέλει. — Τύχην στέργε. — Ἔριν μίσει. — Κρῖνε δίκαια. — Χρῶ χρήμασι. — Λέγε εἰδώς. — Ὁμίλει πράως. — Φιλοφρόνει πᾶσιν. — Πέρας ἐπιτέλει μὴ ἀποδειλιῶν. — Εὐπροσήγορος γίνου. — Πρᾶττε ἀμεταμελήτως. — Ἁμαρτάνων μετανόει. — Φιλίαν φύλασσε. — Εὐγνώμων γίνου. — Ὁμόνοιαν δίωκε. — Ἄρρητον μὴ λέγε. — Ἐπὶ ῥώμῃ μὴ καυχῶ. — Πλούτει δικαίως. — Μανθάνων μὴ κάμνε. — Κινδύνευε φρονίμως. — Νεωτέρους δίδασκε. — Πλούτῳ ἀπίστει. — Σεαυτὸν αἰδοῦ. — Ἀτυχοῦντι συνάχθου. — Τύχῃ μὴ πίστευε. — Παῖς ὢν κόσμιος ἴσθι, ἡβῶν ἐγκρατής.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ.

Ὁ Σιμωνίδης, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα, μᾶς εἶπεν ἔπειτα ὁ διδάσκαλος, ἐγεννήθη εἰς τὴν Κέαν, νῆσον τοῦ Αἰγαίου πελάγους τῷ 556 πρὸ Χριστοῦ. Ἀνεφάνη δὲ ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων ποιητῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος

δος, ἀριστεύσας καὶ βραβευθεὶς εἰς πεντήκοντα καὶ ἓξ ποιητικοὺς διαγωνισμούς, καθ' οὓς τὰ ποιήματά του ἐκρίθησαν ἀνώτερα τῶν ποιημάτων ὅλων ὅσοι διηγωνίσθησαν πρὸς αὐτόν.

Βλέπετε, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος, πόσους σοφοὺς καὶ ἐνδόξους προγόνους ἔχομεν! Οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι καὶ ὅλα τὰ νεώτερα ἔθνη, σπουδάζοντες καὶ μεταφράζοντες τὰ ἀθάνατα συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων, καὶ προσπαθοῦντες καὶ τὰς ἀρετάς των νὰ μιμῶνται καὶ τὰ σοφά των παραγγέλματα νὰ ἐκτελῶσιν, ἐπολιτίσθησαν, ἐξευγενίσθησαν καὶ εὐτύχησαν.

Ἐξ ὅσων περὶ τῶν διαγωνισμάτων τοῦ Σιμωνίδου σᾶς εἶπα, παρατηρεῖτε ὅτι παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐδιδάχθησαν καὶ τοὺς διαγωνισμοὺς καὶ τὰ βραβεῖα, διὰ τῶν ὁποίων σήμερον οἱ Εὐρωπαῖοι ἐνθαῤῥύνουν καὶ προάγουν τὰ γράμματα, τὴν δημόσιον ἠθικήν, τὴν καλλιτεχνίαν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

Ἂν λοιπὸν οἱ ξένοι ὠφελήθησαν καὶ ὁλονὲν ἐξακολουθοῦν ὠφελούμενοι ἐκ τῆς σοφίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, εἶναι βεβαίως ἐντροπὴ ἡμεῖς οἱ φυσικοὶ καὶ νόμιμοι κληρονόμοι των νὰ παραμελῶμεν τὴν πολύτιμόν μας κληρονομίαν.

Ἂς σπουδάζωμεν λοιπὸν μετ' ἐπιμελείας καὶ ζήλου τὴν προγονικήν μας γλῶσσαν, ὄχι διὰ νὰ μάθωμεν νὰ ὁμιλῶμεν καὶ νὰ γράφωμεν ἑλληνιστί, ἀλλὰ κυρίως ὅπως δι' αὐτῆς γνωρίσωμεν ὁποῖοι ἦσαν οἱ πρόγονοί μας, ὁποῖαι αἱ ἀρεταί των, καὶ ὁποῖα τὰ σοφὰ καὶ ἀθάνατα παραγγέλματά των. Ὥστε μιμούμενοι τὰς ἀρετὰς καὶ ἐκτελοῦντες τὰς συμβουλάς των, ἐξευγενίζοντες δὲ οὕτω καὶ φρόνημα καὶ αἴσθημα ν' ἀναδειχθῶμεν ποτὲ ἄξιοι τοῦ ἐνδόξου ὀνόματος τὸ ὁποῖον μᾶς ἐκληροδότησαν.

Ἡ ἐκμάθησις λοιπὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἂς μὴ εἶ-

ναι ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς σπουδῆς μας, ἀλλὰ τὸ μέσον τῆς διανοητικῆς καὶ [illegible]χῆς ἀναπτύξεώς μας.

Ἐπειδὴ δέ, ὡς εἴπομεν, πρέπει νὰ μιμώμεθα τὰ καλὰ τῶν Ἑλλήνων θέλω ἀρχίσει καὶ ἐγώ, ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος, νὰ προκαλῶ μεταξύ σας διαγωνισμούς. Ἑπομένως θέλω σᾶς δίδει κατὰ Σάββατον ἓν θέμα ἱστορικόν, ἢ ἠθικόν, ἢ περιγραφικόν, ἢ ἐπιστολικὸν διὰ νὰ γράφετε ἐπ' αὐτοῦ· ὅστις δὲ παρουσιάζῃ τὴν καλητέραν καὶ ὀρθοτέραν σύνθεσιν, θέλει λαμβάνει παρ' ἐμοῦ βραβεῖον.

Πολὺ μᾶς ἤρεσεν ἡ πρότασις αὕτη τοῦ διδασκάλου· ἐν γένει δὲ ὁλόκληρον τὸ μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς ἄκρον μᾶς εὐχαρίστησε· διότι οὔτε ξηρόν, οὔτε ψυχρὸν καὶ ἄψυχον, ἀλλὰ καὶ ζωηρὸν καὶ ἔμψυχον, καὶ ποικίλον καὶ διδακτικώτατον ἦτον. Ἔκτοτε δὲ καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου ἠγαπήσαμεν ἔτι μᾶλλον καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν.

Η ΕΥΤΥΧΗΣ ΗΜΕΡΑ.

Ἀνυπομόνως ἐπεριμέναμεν νὰ φθάσῃ ἡ ἑσπέρα διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ὄντες βέβαιοι ὅτι πολὺ ἤθελε χαρῇ ὁ ἀγαθὸς γέρων ἂν ἐμάνθανε τὴν εὐχαρίστησιν τὴν ὁποίαν τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα μᾶς εἶχε προξενήσει· προσέτι δὲ ἤμεθα καὶ περίεργοι νὰ πληροφορηθῶμεν τί ἔπραξε περὶ τοῦ βωβοῦ, τὸν ὁποῖον εἴχομεν ἀπαντήσει εἰς τὸν πρωϊνὸν περίπατον.

Φιλοφρονέστατα μᾶς ὑπεδέχθη καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης· καθὼς δὲ ἐσυνείθιζε πάντοτε, ἤρχισε νὰ μᾶς ἐρωτᾷ καὶ περὶ τῶν μαθημάτων, καὶ περὶ τῶν γυμναστικῶν μας ἀγώνων, καὶ περὶ τῶν ἐργασιῶν μας τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἀνέκφραστος δὲ τῷ ὄντι ἦτον ἡ χαρὰ τοῦ γέροντος ὅτε

μᾶς ἤκουσε διηγουμένους μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζωηρότητος τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ μας μαθήματος.

Μᾶς ἐβεβαίωσε δὲ ὅτι ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τόσον περισσοτέρας καλλονὰς θέλομεν ἀνακαλύπτει, καὶ τόσον περισσοτέρας εὐχαριστήσεις θέλομεν ἀπολαμβάνει, διότι ὁ διδάσκαλος, ὡς μᾶς εἶπεν, ἔχει σκοπὸν διὰ τῶν παραδόσεών του νὰ ἐξελληνίσῃ ὄχι μόνον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ αὐτία μας, ἀλλὰ ἰδίως τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας.

Ἀκολούθως δὲ ἠρωτήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην τί ἀπέγινεν ὁ κωφάλαλος τοῦ πρωϊνοῦ περιπάτου μας; Εὐχαρίστως δὲ ἐμάθαμεν παρ' αὐτοῦ ὅτι τὸν ἐσύστησεν εἴς τινα ἀρτοποιὸν τῆς κωμοπόλεως, ὅπως ζυμόνων καὶ κοσκινίζων ἀπολαμβάνῃ τροφήν, κατοικίαν καὶ μικρόν τινα μισθόν. Μᾶς εἶπε δὲ ὅτι μεγίστη ἦτον ἡ χαρά, ἥτις ἐζωγραφήθη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ δυστυχοῦς βωβοῦ ὅτε τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον, καὶ διὰ χειρονομιῶν τῷ ἐξήγησεν ὅτι ἐκεῖ ἐργαζόμενος ἤθελε ζῇ ἡσύχως καὶ ἀνέτως.

— Ἀλλὰ βεβαιωθῆτε, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἀσυγκρίτως μεγαλητέραν ἡδονὴν καὶ ἀγαλλίασιν παρὰ τὸν βωβὸν ἠσθάνθην ἐγὼ σήμερον, ἐπιτυχὼν νὰ ἐλευθερώσω ἕνα δυστυχῆ ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς πτωχείας, τῆς ἀργίας καὶ τῆς ζητείας. Τοιαύτας ἡδονὰς εὔχομαι ν' ἀγαπήσετε καὶ νὰ αἰσθανθῆτε καὶ ὑμεῖς, καλοί μου φίλοι, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ ἀληθεῖς ἡδοναί, αἵτινες ἀθῶαι, εὐγενεῖς, διαρκεῖς καὶ πάντοτε χαρμόσυνοι καὶ γλυκύταται, ζωογονοῦν τὸν βίον, ὡραίαν δὲ καὶ σκόπιμον καθιστῶσι τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ὕπαρξίν μας. Ἐνῷ αἱ ἡδοναὶ τοῦ σώματος στιγμιαῖαι, κτηνώδεις, ἐπικίνδυνοι

καὶ πολλάκις θανατηφόροι, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἰσχραὶ καὶ διὰ τοῦτο φίλαι τοῦ σκότους.

Εὐτυχὴς τῷ ὄντι ἦτο ἡ σημερινή μου ἡμέρα, παιδία μου· θέλει δὲ εἶσθαι βεβαίως ἐκ τῶν εὐτυχεστέρων τοῦ βίου μου, ἂν κατ' αὐτὴν συνετέλεσα εἰς τὸ νὰ προφυλάξω καὶ ὑμᾶς τοὺς μικρούς μου φίλους ἀπὸ τὰ διάφορα τῆς γλώσσης ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων τὴν ἀσχημίαν καὶ τοὺς κινδύνους μᾶς ὑπενθύμισεν ἡ μετὰ τοῦ βωβοῦ συνάντησίς μας.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσεν ἡ ἑσπερινή μας συναναστροφή, ὁ ἀγαθὸς γέρων μᾶς ἀπεχαιρέτησε διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου, ἀνακεφαλαιόνων οὕτω τὰ τῆς ἡμέρας ἐκείνης·

« Ἡ γλῶσσα εἶναι δίκοπον καὶ τρομερὸν μαχαίρι·
» Ἂν δὲν προσέχωμεν αὐτὴν πολλὰς πληγὰς μᾶς φέρει. »

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

Ἢ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ.

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ.

« *Κειμήλια ἐσθλὰ καὶ νέοισι χρήσιμα.* »
(Εὐριπίδου.)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ Δ. ΒΙΛΑΡΑ.
1858.

Η

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

ΤΗΣ

ΠΑΛΑΙΑΣ ΜΟΥ ΦΙΛΙΑΣ

ΟΠΩΣ

ΔΙΔΟΤΟΣ ΜΕΛΑ.

« *Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.* »

« *Οὐδὲν Πατρίδος φίλτερον.* »

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Δ. ΒΙΛΑΡΑ.

1838.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΟΥ

ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

—ooo—

Σ. Ἡ πρώτη ἀγάπη. . . . . Σελ. 395
Ὁ πάππος, ὁ υἱὸς καὶ ὁ μικρὸς Θωμᾶς. . . » 400
Ὁ Αἰνείας καὶ ὁ πατήρ του. . . . . » 401
Χειλωνίς, φιλόστοργος θυγάτηρ, καὶ καλὴ σύζυγος. » 403
Ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ οἱ γονεῖς του. . . » 406
Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Ὀλυμπιάς. . » 406
Ὁ κῆπος τοῦ Γεροστάθου καὶ ἡ καρδία τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. . . . . » 409
Ὁ Κοριολάνος καὶ ἡ μήτηρ του. . . . » 411
Ὁ Βάσιγκτων καὶ ἡ μήτηρ του. . . . » 415
Τ. Μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα. . . » 418
Ὁ κλῶνος καὶ τὸ δεμάτιον. . . . » 421
Οἱ δύο μικροὶ φίλοι, Φίλιππος καὶ Ἀνδρέας. . » 423
Ὁ Σωκράτης καὶ οἱ φίλοι του Ἀλκιβιάδης καὶ Ξενοφῶν. . . . . » 427
Ἡ φιλία τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου. . » 430
Δάμων καὶ Πυθίας. . . . . » 432
Υ. Ἡ δονὴ γλυκυτάτη. . . . . » 436
Ὁ Πέτρος καὶ ὁ πτωχὸς μαθητής του. . . » 438
Ὁ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τέλειος ἄνθρωπος. . » 440
Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς. . . . . » 443
Ὁ τελευταῖος ἄρτος τοῦ βασιλέως Ἀλφρέδου. . » 445
Ὁ ἐλεήμων ἱερεὺς τῆς Μόσχας. . . . » 447
Ὁ Κίμων καὶ αἱ ἐλεημοσύναι του. . . » 449
Φ. Ὁ Θεῖος νόμος. . . . . » 457
Ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θησέως. . . . » 458
Τὸ μεγαλήτερον προτέρημα τοῦ Περικλέους. . » 463
Ὁ ἐφημέριος τῆς κωμοπόλεως. . . . » 467
Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη. . . . » 469
Ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Σκμαρείτου. . . . » 471

Ὁ χωρικός, ὁ ἐπονομασθεὶς Σωτήρ. . . . » 472
Ὁ ὄνος καὶ ὁ ἵππος. . . . . » 475
Ὁ χωρικὸς καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰβάν. . . . » 475
Ὁ Λέων καὶ ὁ Ἀνδροκλῆς. . . . . » 479
Ὁ ἀγαθὸς Τῖτος. . . . . » 484
Οἱ Τριάκοντα Τύραννοι καὶ ὁ Σωκράτης. . . » 486
Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης. . . . . » 488
X. Ἡ ὑπερτάτη ἀρετή. . . . . » 493
Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Εὐφροσύνη. . . . . » 493
Σωτήριον μάθημα. . . . . » 496
Ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Ἄλκανδρος. . . . . » 498
Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ στρατιώτης. . . . . » 499
Ὁ Περικλῆς ὑβριζόμενος. . . . . » 500
Ὁ Σωκράτης προαπόστολος. . . . . » 501
Ἡ τελευταία παραγγελία τοῦ Φωκίωνος. . . » 503
Ὁ Δημοσθένης καὶ τὸ ὄνειον γάλα. . . . » 507
Ἡ ἀμνησικακία τοῦ Ἀριστείδου. . . . . » 509
Ἡ ἐκδίκησις τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος. . . . » 512
Ψ. Ὁ ἱερώτερος ἔρως. . . . . » 515
Ῥήγας ὁ Φεραῖος. . . . . » 516
Ἡ δεσμία μήτηρ. . . . . » 519
Ὁ θάνατος τοῦ Κόδρου. . . . . » 525
Ἡ Θυσία τῆς Ἀγραύλου. . . . . » 527
Ὁ ὅρκος τῶν νέων. . . . . » 528
Ἡ Ἀργεία Τελέσιλλα. . . . . » 529
Αἱ Σπαρτιάτιδες κατὰ τοῦ Πύῤῥου. . . . » 531
Ἡ Κρατησίκλεια εἰς τὴν Αἴγυπτον. . . . » 533
Ὁ Θρασύβουλος κατὰ τῶν Τριάκοντα Τυράννων. » 536
Ὁ Πελοπίδας ἐλευθερόνων τὰς Θήβας. . . » 537
Ὁ Σωκράτης ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. . . . . » 539
Ὁ Ῥέγουλος ἐνώπιον τῆς Ῥωμαϊκῆς Γερουσίας. » 542
Ὁ Λάμπρος Τζαβέλας, ὁ υἱός του, καὶ ἡ Μόσχω. » 543
Ὁ Λυκοῦργος ἑκουσίως ἐξοριζόμενος. . . » 546
Ὁ Ἱπποκράτης καὶ ὁ Ἀρταξέρξης. . . . . » 548
Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ τὰ Στάγειρα. . . . . » 549
Θυσία παθῶν. . . . . » 550
Ὁ φιλόπατρις καὶ φιλόπονος. . . . . » 554
Ἀμοιβαὶ καὶ ἀχαριστία. . . . . » 555

Ὁ στόμαχος καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος . . » 557
Ω. Ἡ Δύσις. . . . . » 559
Ἡ ἀσθένεια. . . . . » 562
Ἡ τελευταία ἐπίσκεψις. . . . . » 564
Αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Γεροστάθου. . . » 568
Ἡ Διαθήκη. . . . . » 572
Ἡ κηδεία καὶ τὸ ἐπιτύμβιον. . . . » 575

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

Σελ. 403	Στίχ.	19	Χαλκιούκου	Γράφε	Χαλκισίκου
417		3	ἀναγκαίαν	»	ἀκμαίαν
421		4	εἶσθε	»	ἦσθε
445		30	ἡμίσεως	»	ἡμίσεος
447		29	ἀντέμειβε	»	ἀντήμειβε
448		30	πληγάς των	»	πληγάς του
449		10	Μὰς	»	Μᾶς
472		16	ΚΑΙ Ο	»	Ο
473		28	τὴν	»	τὸν
475		17	δυστύχμα	»	δυστύχημα
484		12	δι'	»	δ'
490		15	τότε	»	ὅτε
490		17	καὶ ὅτε εἷς	»	καὶ εἷς
496		18	ἡμῶν	»	ὑμῶν
497		2	κάμουν	»	κάμνουν
500		27	ἡμεροτάτη	»	ἡμερωτάτη
522		13	γεννέσθαι	»	γενέσθαι
525		14	εἰςβαλλόντες	»	εἰσβαλόντες
543		4	εἰσέτει	»	εἰσέτι
557		3	ὑπὸ	»	ὑπὲρ
563		12	κατεπελεμήθη	»	κατεπολεμήθη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ.

Σ.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ.

« *Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας.* »

(Ἰσοκράτους.)

Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἑκάστης Κυριακῆς ἐπηγαίναμεν συνήθως εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, ὅστις πάντοτε εὕρισκεν εὐχάριστόν τι καὶ ὠφέλιμον νὰ μᾶς εἴπῃ.

Ἦτο δὲ Κυριακὴ τῶν Βαΐων ὅτε ἐπισκεφθέντες τὸν Γεροστάθην εὕρομεν αὐτὸν συνομιλοῦντα μετὰ τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖον ἀγαπήσας πρό τινος καιροῦ διὰ τὴν φιλομάθειάν του εἶχε προσλάβει ὡς ψυχοϋιόν.

Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου ἀφήσας τὴν κωμόπολίν μας εἶχε μετοικήσει μετὰ τῆς λοιπῆς οἰκογενείας του εἰς Σκόδραν, ὅπως μετέλθῃ ἐκεῖ ἐπωφελῶς τὸ τῆς ὁπλοποιίας ἐπάγγελμα. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ὑπηρετῶν ἔκτοτε τὸν Γε-

ροστάθην, ἐξηκολούθει συγχρόνως μετ' ἄκρας ἐπιμελείας καὶ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου μας.

Ὅτε εἰσήλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Γεροστάθου, ἡ μετ' αὐτοῦ ὁμιλία τοῦ Κωνσταντίνου ἀμέσως διεκόπη· παρετηρήσαμεν δὲ τὸν Κωνσταντῖνον σπρώχνοντα διὰ τῆς χειρός του πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἐκάθητο ὁ γέρων, χρήματά τινα τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὁ Γεροστάθης ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς εἰσερχομένους,—Εἰς πολὺ καλὴν ὥραν ἤλθετε, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν, ἔχω νὰ σᾶς κοινοποιήσω εἴδησιν ἥτις βεβαίως θέλει σᾶς χαροποιήσει, καὶ ἔτι μᾶλλον θέλει αὐξήσει τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἀγάπην σας.

Ὁ Κωνσταντῖνος, ἅμα ἀκούσας τὸ ὄνομά του, ἐξῆλθε τοῦ δωματίου ἐπὶ προφάσει ὑπηρεσίας τινός· ἀλλ' ὡς ἀκολούθως ἐφάνη, συστολὴ ἀξιέπαινος ἐπροκάλεσε τὴν ἔξοδόν του.

— Ἐξεύρετε, παιδία μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, ὅτι τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θέλομεν ἑορτάσει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γνωρίζετε προσέτι μὲ πόσην προθυμίαν, καὶ μὲ πόσην τάξιν καὶ καθαριότητα μὲ ὑπηρετεῖ ἤδη πρό τινος καιροῦ ὁ Κωνσταντῖνος, ἐνῷ συγχρόνως τακτικώτατα ἀκροάζεται καὶ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου. Ἐνόμισα λοιπὸν σήμερον δίκαιον νὰ τῷ δώσω ὀλίγα χρήματα διὰ νὰ προμηθευθῇ ἐνδύματα νέα διὰ τὸ Πάσχα. Ἀλλ' ὁ Κωνσταντῖνος ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ αὐτὰ ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχει ἀνάγκην νέων ἐνδυμάτων. Ὅτε δὲ ἐγὼ ἐπέμεινα λέγων ὅτι πρέπει νὰ λάβῃ τὰ ὁποῖα τῷ ἐπρόσφερα χρήματα, ἐξεύρετε τί μὲ εἶπεν; — Ὑπακούω, τὰ λαμβάνω καὶ σᾶς εὐχαριστῶ· ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ θερμῶς νὰ τὰ στείλετε ἐκ μέρους μου πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς μου, διότι, ὅτε ἐκατοίκουν ἐδῶ, ἐβοήθουν διὰ τῆς ἐργασίας μου τὸν πατέρα μου εἰς τὸ ἐπάγγελμά

του· ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν οὐδεμίαν ἄλλην βοήθειαν δύναμαι νὰ τῷ δώσω. — Καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐσυνόδευσαν δάκρυα καρδίας συναισθανομένης βαθύτατα τὸ ἱερὸν καὶ τρυφερώτατον αἴσθημα τῆς υἱϊκῆς ἀγάπης.

Οἱ λόγοι τοῦ Κωνσταντίνου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθύμισαν τὴν νεότητά μου καὶ τοὺς γονεῖς μου, καὶ συνεκίνησαν καὶ τὴν ἰδικήν μου γεροντικὴν καρδίαν. Πόσον ἠγάπων καὶ ἐγὼ τοὺς γονεῖς μου, πόσον τοὺς ἐσεβόμην, πόσον εὐτυχὴς ἤμην ὁσάκις ἠμπόρουν νὰ τοὺς εὐχαριστῶ! Ἀνέκφραστος ἦτον ἡ χαρὰ τὴν ὁποίαν ἠσθάνθην ὅτε εἰς τὴν ξενητείαν μου ἠξιώθην διὰ τῶν πρώτων μου κόπων νὰ κερδίσω μικρὸν χρηματικὸν ποσόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ στείλω μέρος πρὸς τὴν καλὴν μητέρα μου, ὡς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης μου. Αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ εὐλογίαι της μὲ κατέστησαν ἔκτοτε εὐτυχῆ.

Μιμούμενοι τὸν ἀγαθὸν Κωνσταντῖνον προσπαθήσατε καὶ σεῖς, φίλοι μου, νὰ κατασταθῆτε ἄξιοι τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῶν γονέων σας. Εἰς αὐτοὺς, μετὰ τὸν Θεὸν, χρεωστεῖτε, τὴν ὕπαρξίν σας, τὸ παρελθόν, τὸ παρόν, τὸ μέλλον σας, ἐν ἑνὶ λόγῳ τὸ πᾶν.

Βρέφη γυμνὰ, πεινῶντα καὶ ἀδύνατα, ἡ μήτηρ σας πρώτη θερμῶς σᾶς ἐνέδυσε, καὶ μὲ τὸ γάλα της σᾶς ἔθρεψε, καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας της σᾶς περιέθαλψε, καὶ διὰ τῶν φιλοστόργων φροντίδων της τὴν ἀδυναμίαν σας ἐπροστάτευσεν.

Ἀσθενῆ καὶ πάσχοντα ἡ μήτηρ σας ἐφρόντισε νὰ σᾶς θεραπεύσῃ, νύκτας ὁλοκλήρους ἀγρυπνοῦσα εἰς τὸ προσκέφαλόν σας, μὲ τὴν μίαν χεῖρα τὸ ἰατρικὸν κρατοῦσα καὶ μὲ τὴν ἄλλην τὰ σιωπηλά της δάκρυα σφογγίζουσα.

Κλονιζόμενα ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων ποδῶν σας αὐτὴ σᾶς ὑπεστήριξε, καὶ σᾶς ἐνεθάρρυνεν εἰς τὰ πρῶτα ἀβέβαια βήματα τῆς ζωῆς σας.

Ψελλίζοντα φωνὰς ἀνάρθρους, αὐτὴ πρώτη σᾶς ἐδίδαξε τὴν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν ὁμιλεῖτε, τὴν ὁποίαν δι' αὐτὸ καὶ μητρικὴν ἀποκαλεῖτε.

Ἐγειρόμενα δὲ τὴν αὐγὴν ἐκ τῆς κλίνης ἡ μήτηρ σας πρώτη σᾶς ἐδίδαξε τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ σταυρόνουσα μὲ σέβας τὰς χεῖράς σας ἐπὶ τοῦ ἀθώου σας στήθους, αὐτὴ πρώτη σᾶς ἐδίδαξε πρὸς ἀνατολὰς στρεφόμενα νὰ προσεύχεσθε ἐπικαλούμενα τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν.

Τὸ πᾶν, τὸ πᾶν, παιδία μου χρεωστεῖτε εἰς τοὺς καλοὺς γονεῖς σας, αὐτοὶ ἐκοπίασαν διὰ τὸ παρελθόν, καὶ κοπιάζουν διὰ τὸ παρόν σας, ἀγωνιζόμενοι πάντοτε ὅπως προετοιμάσωσι καὶ τὸ μέλλον σας εὐχάριστον καὶ εὐτυχές.

Τέκνα, τὰ ὁποῖα τυχὸν δὲν ἀγαπῶσι, δὲν σέβονται, δὲν τιμῶσι τοὺς γονεῖς των, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπομένως δὲν προσπαθοῦν νὰ δείξωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην των προθύμως ὑπακούοντα εἰς τὰς θελήσεις των, καὶ περιθάλποντα τὰς ἀνάγκας, τὰς ἀδυναμίας, τὴν ἀσθένειαν, τὸ γῆρας αὐτῶν, τοιαῦτα τέκνα εἶναι θηρία, εἶναι ἐκτρώματα· ἔχοντα δὲ καρδίαν ἀνεπίδεκτον ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης, θέλουν ζήσει βεβαίως δυστυχῆ καὶ ἄθλια.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τόσον ἐπικινδύνους εἰς τὴν πατρίδα ἐθεώρουν τοὺς ἀχαρίστους υἱούς, ὥστε οὔτε ἄρχοντας τῆς πόλεως ἐδιόριζον ποτὲ ἐξ αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ τοῦ βήματος ἐσυγχώρουν αὐτοὺς ν' ἀναβῶσι καὶ ν' ἀγορεύσωσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων· διότι ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του, οὔτε τὴν γεννήσασαν αὐτὸν πατρίδα δύναται ποτὲ ν' ἀγαπήσῃ, καὶ ἐπομένως οὔτε διὰ τῶν ἔργων ἢ διὰ τῶν λόγων του δύναται ποτὲ νὰ ὠφελήσῃ αὐτήν.

« Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοὶ γένηται, » λέγει μία ἐκ τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Ὑψίστου.

« Ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ, » μᾶς λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

« Εὐχαὶ γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἴκων. » — « Ἄκουε, υἱέ, πατρὸς τοῦ γεννήσαντός σε, καὶ μὴ καταφρόνει ὅτι γεγήρακέσου ἡ μήτηρ, » μᾶς λέγουν τὰ ἱερὰ βιβλία μας.

Ὁ δὲ θεάνθρωπος Ἰησοῦς διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπακοὴν καὶ ἀφοσίωσιν, καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του προθύμως καὶ ἄνευ τινὸς ἀντιλογίας ἐξῆλθε τοῦ ἱεροῦ καὶ ἠκολούθησε τὴν μετέρα του καὶ τὸν Ἰωσὴφ εἰς τὴν Ναζαρὲτ ὢν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς, ὡς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ὅτε ἐπρόκειτο νὰ παραδοθῇ εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ νὰ ἐκπνεύσῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, « Πάτερ, εἶπε, μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸσὸν θέλημα γενέσθω. »

Καὶ ὁ οὐρανὸς λοιπὸν καὶ ἡ γῆ ἀποστρέφονται τὰ ἄστοργα, τὰ ἀπειθῆ, τὰ ἀγνώμονα τέκνα.

Ἀλλ' ἂν ποτὲ υἱοὶ ἀχάριστοι καὶ σκληροκάρδιοι γίνωσι πατέρες, πῶς θέλουν τολμήσει ν' ἀπαιτήσωσιν ἀγάπην σέβας καὶ ὑπακοὴν παρὰ τῶν τέκνων αὐτῶν, ἀφοῦ αὐτοὶ οὔτε ἐσεβάσθησαν οὔτε ἠγάπησαν, οὔτε ὑπήκουσαν τοὺς ἰδίους αὐτῶν γονεῖς ;

Ὁ σοφὸς Πιττακὸς δικαίως ἔλεγεν ὅτι ὁποίας προσφορὰς προσφέρομεν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοιαύτας πρέπει νὰ περιμένωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ γηρατεῖα ἀπὸ τὰ τέκνα μας· « Οἵους ἐράνους εἰσενέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιούτους αὐτὸς ἐν τῷ γήρᾳ παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου. » Τὸ παράδειγμα τῶν γονέων μεγίστην ἔχει ἐπὶ τῶν τέκνων ἐπιρροήν.

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῆς ἐπιῤῥοῆς ταύτης θέλω σᾶς διηγηθῆ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, περιστατικόν τι συμβὰν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἀλλὰ παρατηρήσας τότε ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἦτον ἐντὸς τοῦ δωματίου, ἐπροσκάλεσεν αὐτόν, καὶ ἐξηκολούθησεν οὕτως.

Ο ΠΑΠΠΟΣ, Ο ΥΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΘΩΜΑΣ.

Πτωχὸς γέρων συνέζη εἴς τι χωρίον τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ μονογενοῦς του υἱοῦ, παρὰ τοῦ ὁποίου ἤλπιζεν ὁ δυστυχὴς περίθαλψιν καὶ παρηγορίαν εἰς τὰ ἔσχατα καὶ ἀσθενῆ γηρατεῖά του.

Ἀλλ' ἀφοῦ διά τινα καιρὸν διέθρεψεν ὁ υἱὸς τὸν γέροντα πατέρα του, δυσαρεστηθεὶς ἡμέραν τινα τοῦ χειμῶνος κατ' αὐτοῦ, τὸν λέγει ὅτι πρέπει ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς οἰκίας του, διότι δὲν δύναται πλέον νὰ τὸν διατηρῇ. — Καὶ πῶς θέλω ζήσει ; ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ δυστυχὴς γέρων. — Ζητῶν ἐλεημοσύνην, τῷ ἀπαντᾷ ὁ σκληροκάρδιος υἱός.

Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ ὀκταετοῦς Θωμᾶ, ὅστις ἀγαπῶν τὸν πάππον του, ἐπερίμενε τεθλιμμένος νὰ ἴδῃ ὁποία θέλει εἶσθαι ἡ ἔκβασις τῶν σκληρῶν λόγων τοῦ πατρός του.

Ὁ γέρων ἐστέναξε βαθέως, ἐδάκρυσε, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἔγγονόν του Θωμᾶν νὰ τῷ φέρῃ ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου ἓν μάλλινον κάλυμμα, διὰ νὰ ἔχῃ αὐτὸ ὡς στρῶμα καὶ ἐφάπλωμα εἰς τὴν πλανητικὴν καὶ ὕπαιθρον ζωήν του.

Ὁ Θωμᾶς ἔτρεξεν ἀμέσως πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τοῦ πάππου του· ἀλλὰ φέρων τὸ περικάλυμμα, ἀντὶ νὰ δώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν πάππον του, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν πατέρα του, πρὸς τὸν ὁποῖον μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, εἶπε νὰ κόψῃ αὐτὸ εἰς δύο.—Καὶ διατί ; τὸν ἠρώτησεν ὁ πατήρ του.

— Διότι εἶναι πολὺ μεγάλον, ἀπήντησεν ὁ Θωμᾶς· τὸ

ἥμισυ θέλει εἶσθαι ἀρκετὸν διὰ τὸν πάππον μου· τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἴσως χρειασθῇς σύ, πάτερ, ὅταν καὶ σὺ γηράσῃς, καὶ ἐγὼ σὲ διώξω τότε ἐκ τῆς οἰκίας μου, καθὼς σὺ διώκεις σήμερον τὸν γέροντα πατέρα σου.

Οἱ ἀφελεῖς οὗτοι λόγοι τοῦ μικροῦ Θωμᾶ βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὸν ἀχάριστον καὶ σκληροκάρδιον υἱόν. Συνελθὼν δὲ τότε εἰς ἑαυτόν, ἔπεσε γονυπετὴς ἐνώπιον τοῦ γέροντος πατρός του, καὶ χύνων δάκρυα μετανοίας ἐζήτει συγγνώμην, ὑποσχόμενος καλητέραν εἰς τὸ μέλλον διαγωγήν.

Σωφρονισθεὶς δὲ ἔκτοτε ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ παιδός του ἐξηκολούθησε διατρέφων καὶ περιθάλπων τὸν ἀσθενῆ καὶ γηραλέον πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γέρων μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν εὐλογῶν καὶ τὸν μετανοήσαντα υἱόν του καὶ τὸν ἀγαπητόν του Θωμᾶν.

Πόσον διάφορος τοῦ ἀχαρίστου τούτου υἱοῦ ἦτον ὁ ἀρχαῖος Αἰνείας, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης. Κατὰ παράκλησίν μας δὲ μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ Αἰνείου.

Ο ΑΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Αἰνείας ἦτον εἷς ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἡρώων, οἵτινες μετὰ τοῦ Ἕκτορος γενναίως ὑπερασπίσθησαν τὴν Τρῳάδα κατὰ τῆς δεκαετοῦς πολιορκίας τῶν Ἑλλήνων. Διηγοῦνται δὲ ὅτι, ἀφοῦ μετὰ τὴν πολυχρόνιον πολιορκίαν ἐκυρίευσαν ἐπὶ τέλους τὴν Τρῳάδα οἱ Ἕλληνες, εὐσπλαγχνισθέντες τὴν δυστυχίαν τῶν νικηθέντων ἐκήρυξαν ὅτι ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἓν ἐκ τῶν πολυτιμοτέρων του καὶ ν' ἀναχωρήσῃ.

Ὁ Αἰνείας παραβλέψας πᾶν ἄλλο ἐκ τῶν πολυτιμοτέρων ὑπαρχόντων του ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐφε-

στείας Θεότητός του, ὅπως ἔχῃ αὐτὴν βοηθόν, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ.

Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, εὐχαριστηθέντες εἰς ἄκρον διὰ τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρός, ἐσυγχώρησαν τότε εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ δεύτερον ἐκ τῶν πολυτιμοτέρων ἀντικειμένων του. Ὁ δὲ Αἰνείας ἀγαπῶν μετὰ τὸν Θεὸν τὸν πατέρα του Ἀγχίσην, ὄντα ὑπέργηρων, ἀσθενῆ καὶ τυφλόν, ἔλαβεν ἀμέσως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἐκίνησε, παραβλέψας πάντα ἄλλον θησαυρόν. Τόσον δὲ ἐθέλχθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ταύτην τοῦ Αἰνείου, ὥστε τῷ ἀπέδωκαν ἀμέσως ὅλην τὴν πολύτιμόν του περιουσίαν, ἀποδείξαντες οὕτως ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοστόργους υἱοὺς καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροί των τιμῶσι καὶ σέβονται.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, οἱ Σπαρτιᾶται διεκρίνοντο διὰ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ ἐν γένει διὰ τὸ πρὸς τοὺς γέροντας σέβας των· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν καὶ περισσότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη ἀγάπη, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι δὲ καὶ τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς ἀγαθῆς, τῆς εὐαισθήτου καὶ ἐναρέτου καρδίας. Ὁ ἀγαπῶν τοὺς γονεῖς του υἱὸς δύναται ν' ἀγαπήσῃ καὶ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ τοὺς συγγενεῖς του, καὶ τοὺς φίλους του, καὶ τοὺς συμπολίτας του, καὶ τὴν κοινὴν μητέρα, τὴν πατρίδα. Ἀλλ' ὁ μὴ αἰσθανόμενος εὐγνωμοσύνην, σέβας καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτὸν γονεῖς, πῶς εἶναι ποτὲ δυνατὸν ν' ἀγαπήσῃ ἄλλους, νὰ εὐγνωμονήσῃ πρὸς τοὺς εὐεργέτας του, νὰ σεβασθῇ τοὺς ἀνωτέρους του καὶ ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν πατρίδα του;

Ὁ Πλούταρχος, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ἀναφέ-

ρεί ἓν ὡραῖον παράδειγμα Σπαρτιατικῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τοὺς γονεῖς· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι καλά, συγχωρήσατέ μοι νὰ τὸ εὕρω διὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ αὐτὸ ἀκριβῶς. Διευθυνθεὶς δὲ ὁ γέρων πρὸς τὴν βιβλιοθήκην του, ἔλαβεν ἕνα τόμον τοῦ Πλουτάρχου, καὶ εὑρὼν τὸν βίον τοῦ Ἄγιδος, διέτρεξε σελίδας τινάς, καὶ ἐπομένως μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

ΧΕΙΛΩΝΙΣ, ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΟΣ ΘΥΓΑΤΗΡ ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Ἐβασίλευε ποτὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδας, ὁμώνυμος τοῦ ἐνδόξου ἥρωος τῶν Θερμοπυλῶν· ἔχων δὲ θυγατέρα ὀνομαζομένην Χειλωνίδα ἐνύμφευσεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Κλεομβρότου, καταγομένου ἐπίσης ἀπὸ βασιλικὸν γένος.

Ἀλλ' ὁ Κλεόμβροτος, φιλόδοξος καὶ δοξομανής, ἐνήργησεν ὥστε ὁ Λεωνίδας, ὑποβληθεὶς εἰς δίκην, νὰ στερηθῇ τὸ βασιλικόν του ἀξίωμα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ν' ἀναβῇ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Σπάρτης.

Ὁ Λεωνίδας, φοβηθεὶς τότε τὴν καταδρομὴν τῶν ἐχθρῶν του, κατέφυγεν ἱκέτης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιούκου Ἀθηνᾶς. Ἡ δὲ Χειλωνὶς τόσον ἠγάπα τὸν γέροντα πατέρα της καὶ τόσον συνεκινήθη ὑπὸ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, ὥστε ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸν βασιλέα σύζυγόν της, καὶ ὅλας τὰς βασιλικὰς τιμὰς καὶ δόξας, πενθηφοροῦσα δὲ καὶ μὲ λυμένην κόμην νὰ τρέξῃ εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιοίκου, διὰ νὰ συνικετεύσῃ μετὰ τοῦ γέροντος πατρός της, καὶ παρηγορήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ ἀπομόνωσίν του.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μακρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ θυγάτηρ του Χειλωνὶς προθύμως ἐσυνόδευσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐξορίαν του, περιποιουμένη τὰ γη-

ρατεῖά του, καὶ παρηγοροῦσα τὴν θλῖψιν του· προτιμήσασα εὐχαρίστως νὰ συμμερισθῇ τὴν δυσυχίαν τοῦ ἐξορίστου πατρός της, παρὰ τὴν δόξαν καὶ τὰς τιμὰς τοῦ βασιλέως συζύγου της.

Μετά τινα καιρὸν οἱ φίλοι τοῦ ἐξορίστου Λεωνίδου κατώρθωσαν νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτὸν ἐκ τῆς ἐξορίας του, καὶ ν' ἀνακηρύξωσιν αὐτὸν πάλιν βασιλέα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε ὁ Λεωνίδας καὶ ἡ θυγάτηρ του ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην, ὁ Κλεόμβροτος, φοβούμενος τὴν ὀργὴν τοῦ πενθεροῦ του, κατέφυγεν ἱκέτης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Λεωνίδας λαβὼν τότε στρατιώτας, διευθύνθη πρὸς τὸν ναὸν ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ἐπίβουλον Κλεόμβροτον.

Ἀλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις καὶ μέγας ὁ θαυμασμὸς τοῦ Λεωνίδου καὶ ὅλων τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτε ἐμβάντες εἰς τὸν ναὸν εὗρον ἐκεῖ τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν, ἐναγκαλιζομένην τὸν ἱκέτην σύζυγόν της, καὶ πλησίον της ἔχουσαν τὰ δύο ἀθῶά της τέκνα.

Ἡ Χειλωνίς, ἀναφανεῖσα ἄπαξ φιλόστοργος καὶ εὐαίσθητος θυγάτηρ, ἀνεφάνη ἐπίσης καὶ σύζυγος ἀφωσιωμένη καὶ ἐνάρετος. Ἤρχισε λοιπὸν νὰ παρακαλῇ θερμῶς τὸν βασιλέα πατέρα της ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ δυστυχοῦς συζύγου της. — Ἂν αἱ παρακλήσεις καὶ τὰ δάκρυα μιᾶς θυγατρός, μιᾶς συζύγου καὶ αὐτῶν τῶν ἀθώων τέκνων, δὲν κατευνάσωσι τὴν ὀργήν σου, εἶπεν ἐπὶ τέλους ἡ Χειλωνὶς πρὸς τὸν πατέρα της, μάθε ὅτι σταθερὰν ἀπόφασιν ἔχω ν' ἀποθάνω πρὶν ἴδω ἀποθνήσκοντα τὸν σύζυγόν μου. Ἐὰν τυχὸν δὲν φανῶ ἀξία νὰ ἐπισύρω τὸ ἔλεος τοῦ πατρός μου ἱκετεύουσα ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός μου, βεβαίως δὲν θέλω ἀνεχθῇ ποτὲ νὰ ζήσω ὑπὸ τοιοῦτον αἶσχος ἐνώπιον τῶν γυναικῶν τῆς Σπάρτης.

Ἡ Χειλωνὶς εἰποῦσα ταῦτα ἔκλινε τὸ πρόσωπόν της ἐπὶ

τῆς κεφαλῆς τοῦ συζύγου της, καὶ στρέφουσα πρὸς τοὺς περιεστῶτας τοὺς μαραμένους ἀπὸ τὰ δάκρυα ὀφθαλμούς της, ἐζήτει διὰ τῶν θλιβερῶν βλεμμάτων της ἔλεος ὑπὲρ τοῦ κινδυνεύοντος Κλεομβρότου.

Ἅπαντες δὲ τότε συνεκινήθησαν καὶ ἐδάκρυσαν, καὶ πάντες ἐθαύμασαν τὴν ἀρετὴν τῆς Χειλωνίδος.

Ὁ δὲ πατήρ της Λεωνίδας, συσκεφθεὶς μετὰ τῶν φίλων του, τὸν μὲν Κλεόμβροτον διέταξε νὰ φύγῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης, τὴν δὲ θυγατέρα του Χειλωνίδα ἐπροσκάλεσεν εἰς τὴν Σπάρτην διὰ νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐτοῦ τὰς τιμὰς τοῦ θρόνου.

Ἀλλ' ἡ ἐνάρετος Χειλωνίς, προτιμήσασα καὶ τότε νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ συζύγου της παρὰ τὴν δόξαν τοῦ πατρός της, ἔθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κλεομβρότου τὸ ἓν ἐκ τῶν τέκνων της· λαβοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς ἰδικάς της τὸ ἄλλο, ἐπροσκύνησε τὸν βωμὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ μελαγχολικὴ ἀλλὰ μὲ βῆμα σταθερὸν ἠκολούθησε τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν ἐξορίαν του.

Πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Πλούταρχος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἂν ὁ Κλεόμβροτος δὲν ἦτο διεφθαρμένος ὑπὸ τῆς κενοδοξίας, ἤθελε θεωρήσει τὴν μετὰ τοιαύτης σπανίας καὶ πολυτίμου γυναικὸς ἐξορίαν του εὐτύχημα ἀσυγκρίτως μεγαλήτερον καὶ ἐνδοξότερον παρὰ τὴν βασιλείαν τῆς Σπάρτης.

Ὅλοι οἱ ἔνδοξοι καὶ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, διεκρίθησαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς των ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν των. Ὁσάκις καρδία, συναισθανομένη ζωηρῶς τὸ ἱερὸν αἴσθημα τῆς υἱϊκῆς ἀγάπης, διευθύνῃ τὸν βίον μας, ἡ ἀγάπη τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων βεβαίως μᾶς συνοδεύει, ὁ δὲ βίος εὐκόλως τότε ἀποκαθίσταται εὐδαίμων καὶ ἔνδοξος.

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ μέγας πολίτης καὶ εὐεργέτης τῶν Θηβῶν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς του ἀγάπην, χαίρων ὁσάκις ἐκεῖνοι ἔχαιρον, καὶ εὐτυχῶν ὁσάκις ἐκεῖνοι εὐτύχουν.

Ὅτε εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας στρατηγῶν τοὺς Θηβαίους ἐνίκησε τὴν λαμπρὰν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν νίκην, στραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους του εἶπεν ὅτι «κατὰ τὴν ἡμέραν » ἐκείνην ἦτον εὐδαίμων, ὄχι διότι ἐνίκησεν, ἀλλὰ διότι θέ- » λουν χαρῆ οἱ γέροντες γονεῖς του, μανθάνοντες τὴν νίκην » τοῦ υἱοῦ των.»

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ ἐνδόξου Ἐπαμεινώνδου ἀποδεικνύουν πόσον τρυφερὰ ἦτον ἡ καρδία του πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτόν. Ἂν ὁ Ἐπαμεινώνδας ἦτο τυχὸν σκληροκάρδιος πρὸς τοὺς γονεῖς του, δὲν ἤθελε βεβαίως ἀναφανῆ εὐεργέτης καὶ προστάτης ὅλων τῶν πτωχῶν καὶ δυστυχῶν συμπολιτῶν του· οὔτε ἤθελεν ἀναδειχθῆ τέκνον ἀφωσιωμένον εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνδρίας του ἐδόξασε, καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του εἰς τὴν Μαντινείαν ἡρωϊκῶς ἐθυσίασεν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Η ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα του Ὀλυμπιάδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του.

Ἡ Ὀλυμπιὰς ἦτο δυστυχῶς χαρακτῆρος δυστρόπου καὶ αὐστηροῦ· ἐπεθύμει νὰ ἐπεμβαίνῃ καὶ ν' ἀναμιγνύεται εἰς τὰ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ της Ἀλεξάνδρου· πολλάκις δὲ διὰ τῶν ἐπιστολῶν της ἐπέπληττε πικρῶς αὐτόν, ἐνῷ εἰς τὴν

Ἀσίαν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἑλλήνων ἐθριάμβευε κατὰ τῶν βαρβάρων. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ὡς καλὸς υἱός, ὑπέφερε πράως καὶ τὰς δυστροπίας καὶ τὰς ἐπιπλήξεις καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς μητρός του, ἐξηκολούθει δὲ πάντοτε ἀγαπῶν καὶ σεβόμενος αὐτήν.

Ὅτε ὁ Ἀντίπατρος, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει τοποτηρητήν του εἰς τὴν Μακεδονίαν, τῷ ἔγραψεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπιστολὴν ἐκτεταμένην καὶ πλήρη παραπόνων κατὰ τῆς Ὀλυμπιάδος, ὁ Ἀλέξανδρος, ἀναγνώσας τὴν ἐπιστολήν, εἶπε· « δὲν γνωρίζει ὁ Ἀντίπατρος ὅτι ἓν μόνον δάκρυον τῆς » μητρός μου ἀρκεῖ νὰ σβύσῃ μυρίας τοιαύτας ἐπιστολάς. »

Πολλὰ δὲ δῶρα καὶ πολλὰ ἐκ τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὁποῖα ἐκυρίευεν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀγῶνάς του, συχνάκις ἀπέστελλε πρὸς τὴν μητέρα του, δεικνύων οὕτως ὅτι ποτὲ δὲν ἔπαυεν ἐνθυμούμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτήν.

Τοιαῦτα πρὸς τὴν μητέρα του αἰσθήματα ἔχων ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀνατραφεὶς δὲ ἐναρέτως ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ του Λεωνίδου καὶ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἀνεφάνη ἀνὴρ εὐαίσθητος, εὐγνώμων, εὐεργετικὸς καὶ μεγαλόδωρος ὄχι μόνον πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ πρὸς τοὺς φίλους του, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς αἰχμαλώτους του· ὥστε ἐὰν ἡ ἀνδρία καὶ ἡ ἔξοχος στρατηγικὴ ἱκανότης κατέστησαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ ἀγαθότης ὅμως τῆς ψυχῆς του κατέστησεν αὐτὸν ἀγαπητὸν καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον.

Ὅτε ἐκυρίευσε τὴν Τύρον καὶ τὴν Γάζαν, πόλεις τῆς Συρίας, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Λεωνίδαν πεντακόσια τάλαντα λιβανωτοῦ καὶ ἑκατὸν τάλαντα σμύρνης, εὐγνωμονῶν διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς του κόπους τοῦ παιδαγωγοῦ του.

Διὰ πολλῶν δὲ μεγαλοδωρημάτων ἀπέδειξε καὶ τὴν πρὸς τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην του.

Καὶ πρὸς τὸν χρηστὸν καὶ ἐνάρετον πολίτην τῶν Ἀθηνῶν Φωκίωνα καὶ ἐπιστολὰς φιλόφρονας ἔγραφε, καὶ δῶρα πλουσιώτατα ἐπρόσφερεν.

Ἅπαντας δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν στρατηγούς, ὡς ἔλεγεν ἡ μήτηρ του Ὀλυμπιάς, διὰ τῶν μεγαλοδωριῶν καὶ εὐεργεσιῶν του εἶχε καταστήσει φίλους καὶ ἰσοβασιλεῖς.

Ὅτε εἰς τὴν μάχην τῶν Γαυγαμήλων κατέστρεψε τὴν Περσικὴν μοναρχίαν, ἐπιθυμῶν νὰ συμμερισθῇ τὴν χαράν του ἅπασα ἡ Ἑλλάς, πρὸς ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις ἀπέστειλε τὴν αὐτονομίαν των· διέταξε δὲ ν' ἀνοικοδομηθῶσι καὶ αἱ Πλαταιαί, δεικνύων οὕτω τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὴν πόλιν ταύτην, ἥτις εἶχε ποτὲ ἀγωνισθῇ ἐνδόξως ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Μέρος δὲ ἐκ τῶν λαφύρων του ἔστειλε καὶ πρὸς τοὺς Κροτωνιάτας τῆς Ἰταλίας, διὰ νὰ τιμήσῃ καὶ ἀνταμείψῃ τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ προθυμίαν ἑνὸς τῶν ἀρχαίων Κροτωνιατῶν, ὅστις εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος αὐθόρμητος ἔτρεξε μετὰ τοῦ πλοίου του πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων.

Αἰχμαλωτίσας τὴν μητέρα, τὴν σύζυγον, καὶ τὰς δύο θυγατέρας τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Δαρείου, φιλανθρωπότατα καὶ τιμιώτατα προσεφέρθη πρὸς αὐτάς, διατηρήσας ὅλην τὴν θεραπείαν καὶ τὰς τιμάς, τὰς ὁποίας καὶ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας των εἶχον, καὶ διαφυλάξας αὐτὰς ἐντὸς τοῦ στρατοπέδου του ὡς εἰς παρθενῶνα ἱερὸν καὶ ἀμόλυντον.

Ἐπίσης γενναίως καὶ φιλοφρόνως προσεφέρθη καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἰνδικῆς, τὸν ἀνδρειότατον Πῶρον, τὸν ὁποῖον νικήσας καὶ αἰχμαλωτίσας ἠρώτησε πῶς θέλει νὰ τὸν μεταχειρισθῇ. Ἀποκριθέντος δὲ τοῦ Πώρου — βασιλικῶς, ὁ Ἀλέξανδρος ὄχι μόνον τὸν ἀποκατέστησε σατράπην ἐπὶ

τῶν χωρῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων προηγουμένως ὁ Πῶρος ἐβασίλευεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἐπαρχίας τῷ παρεχώρησε.

Τοιαῦται πράξεις βεβαίως δὲν ἤθελον στολίσει τὸν βίον τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἂν ἡ καρδία του δὲν ἔπαλλε πρῶτον τοὺς γλυκυτάτους παλμοὺς τῆς υἱϊκῆς ἀγάπης.

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ ΚΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τὰς ἀνωτέρω διηγήσεις του μᾶς ὡδήγησεν εἰς τὸν κῆπόν του, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὰς γεωργικὰς προόδους τοῦ συμμαθητοῦ μας Ἰωάννου. Ὁ γέρων εἶχε προσλάβει βοηθὸν τὸν Ἰωάννην εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κήπου του, διὰ νὰ διδάξῃ αὐτὸν καὶ θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τὴν γεωπονίαν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ὡς ἓν ἐκ τῶν εὐγενεστέρων καὶ χρησιμωτέρων ἐπαγγελμάτων.

Τόσον δὲ ὁ Ἰωάννης εὐχριστεῖτο ἐκ τῆς ὑγιεινῆς καὶ διασκεδαστικῆς ταύτης ἐνασχολήσεως, ὥστε βαθμηδὸν κατήντησε μεγίστη ἡ πρὸς τὴν γεωργίαν κλίσις του, αἱ δὲ πρόοδοί του ἐντὸς ὀλίγου ἀνεφάνησαν ἀξιοθαύμαστοι.

Μᾶς ἔδειξε δὲ ὁ Γεροστάθης τότε ἐντὸς τοῦ κήπου του διάφορα νεόφυτα δενδράκια ὑγιέστατα καὶ ἀνθισμένα, διάφορα λαμπρότατα ἄνθη, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα προϊόντα, τὰ πάντα φυτευθέντα, σπαρθέντα καὶ καλλιεργηθέντα ὑπὸ τοῦ φίλου μας Ἰωάννου. Παρὼν δὲ ὁ Ἰωάννης εἰς τὸν κῆπον ἐξέταζε καὶ παρετήρει μειδιῶν καὶ χαίρων τὰ ἔργα του, καθὼς μειδιᾷ καὶ χαίρει φιλόστοργος πατὴρ ὁσάκις τρυφερῶς ἀτενίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων τέκνων του.

Ὁ Γεροστάθης βλέπων ὅτι ἐθαυμάζομεν τὰς ὡραιότητας τοῦ κήπου του, μᾶς ἠρώτησεν ἂν εὑρίσκωμεν ὁμοιότητά

τινα μεταξὺ τοῦ κήπου του καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, περὶ τοῦ ὁποίου προηγουμένως μᾶς εἶχε διηγηθῇ.

Ἡμεῖς δὲ μὲ ἀπορίαν ἀντηρωτήσαμεν τὸν γέροντα, ποία ποτὲ ὁμοιότης δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ ἑνὸς κήπου καὶ ἑνὸς ἀνθρώπου;

— Μεγάλη, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης. Αἱ καλαὶ καὶ ἐνάρετοι πράξεις, αἵτινες στολίζουν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, εἶναι τὰ καλὰ προϊόντα καὶ τὰ ὡραῖα ἄνθη τὰ στολίζοντα τοὺς κήπους. Καὶ καθὼς ἐὰν τὸ ἔδαφος τοῦ κήπου εἶναι ἀμμῶδες ἢ πετρῶδες ὁ κῆπος δὲν εὐδοκιμεῖ, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἔχων καρδίαν σκληρὰν καὶ ἀναίσθητον, δὲν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ ἀληθῶς νὰ εὐτυχήσῃ. Καθὼς δὲ ὅσον εὔφορος καὶ εὐγνώμων καὶ ἂν ἦναι ἡ γῆ τοῦ κήπου, ὁ κῆπος δὲν προοδεύει ἂν κηπουρὸς ἄξιος δὲν ἐπιμεληθῇ καὶ καλλιεργήσῃ αὐτόν, τοιουτοτρόπως δύναταί τις νὰ ἔχῃ μὲν ἐκ φύσεως καρδίαν ἀγαθήν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο νὰ μὴ διαπρέψῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου του, διότι δυστυχῶς παρημέλησε τὴν προσήκουσαν καλλιέργειαν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς ψυχῆς του.

Ἡ καρδία τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθὼς τὸ ἀπέδειξεν ἡ πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἀγάπη του, ἦτο φύσει εὐαίσθητος καὶ καλή, ὅσον καλὴ καὶ εὔφορος εἶναι ἡ γῆ τοῦ κήπου μου.

Καθὼς δὲ ὁ κῆπός μου ἐπέτυχε δύο ἐπιμελεῖς κηπουρούς, ἐμὲ καὶ τὸν φίλον μου Ἰωάννην, παρομοίως καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέτυχε νέος ὢν δύο ἀξιολόγους κηπουρούς, τὸν Λεωνίδαν καὶ τὸν Ἀριστοτέλην, πρὸς καλλιέργειαν καὶ μόρφωσιν τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας του.

Καθὼς δὲ ἡ φυσικὴ εὐφορία ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ καλλιέργεια ἀφ' ἑτέρου τοῦ κήπου μου παρήγαγον αὐτὰ τὰ ποικίλα ἄνθη, αὐτὰ τὰ θάλλοντα δένδρα, αὐτὰ τὰ ὡραῖα προϊόντα,

τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀγαθὴ ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκπαιδευθεῖσα ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου του, παρήγαγε τὰς εὐεργετικάς, τὰς ἐναρέτους, τὰς φιλανθρώπους πράξεις, αἵτινες ὡραίζουν τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἰδού, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ὁμοιότης τὴν ὁποίαν ἐγὼ εὑρίσκω μεταξὺ τοῦ κήπου μου καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀλλ' ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν καὶ διαφορά τις οὐσιώδης· διότι ἡ μὲν καλλονὴ τοῦ κήπου μου εἶναι φθαρτὴ καὶ πρόσκαιρος, τὸ δὲ κάλλος τῶν ἐναρέτων πράξεων τοῦ Ἀλεξάνδρου θέλει διαμείνει ἀμάραντον καὶ ἀθάνατον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Γεροστάθου ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος ἐξήγαγε τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα·—Λοιπὸν δὲν ἀρκεῖ ν' ἀγαπᾷ τις τοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ ἔχῃ ἐκ φύσεως καλὴν καρδίαν διὰ νὰ εὐτυχήσῃ;

—Ὄχι βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης, δὲν ἀρκεῖ μόνον καλὴ γῆ διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ καλὸς κῆπος, ἀπαιτεῖται καὶ καλλιέργεια τῆς καλῆς γῆς. Τοῦτο δὲ μᾶς ἀποδεικνύει σαφῶς ὁ βίος τοῦ Ῥωμαίου Κοριολάνου, ὅστις μείνας ἄνευ ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως, μ' ὅλην τὴν ἀγαθὴν καρδίαν του, ἔγινεν ἐπὶ τέλους δυστυχὲς θῦμα τῶν ἀδαμάστων παθῶν του.

Κατὰ παράκλησίν μας ὁ ἀγαθὸς γέρων μᾶς ἐδιηγήθη τότε τὸ ἑξῆς περὶ τοῦ Κοριολάνου.

Ο ΚΟΡΙΟΛΑΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Κοριολάνος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ οἰκογένειαν τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Ἐκ νεανικῆς ἡλικίας ἠσπάσθη τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· ἐθαυμάζετο δὲ διὰ τὴν ἀποχήν του ἀπὸ πᾶσας ἡδονὰς καὶ τὴν φιλοχρηματίαν, διὰ τὴν καρτερίαν του εἰς τοὺς κόπους, διὰ τὴν ἀνδρίαν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα του μεγίστην ἀγάπην του.

Μείνας ὀρφανὸς πατρὸς εἰς τὴν τρυφερὰν αὐτοῦ ἡλικίαν, πρὸς τὴν χήραν μητέρα του ἀφωσίωσεν ὅλα τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς του. Νέος ὢν ἔτι ἤρχισε νὰ ἐκστρατεύῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του· ἀγωνισθεὶς δὲ γενναίως εἰς πολλὰς μάχας, πάντοτε ἠρίστευσε, καὶ πάντοτε ἐστεφανωμένος ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ῥώμην.

Ἐνῷ δὲ οἱ ἄλλοι στρατιωτικοὶ ἠγωνίζοντο διὰ τὴν δόξαν, ὁ Κοριολάνος ἔλεγεν ὅτι δὲν ἐπεθύμει τὴν δόξαν διὰ τὴν δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐφροσύνην, τὴν ὁποίαν ἡ δόξα του ἐπροξένει εἰς τὴν μητέρα του.

Ὁσάκις ἡ μήτηρ του ἐπαινούμενον ἢ ἐστεφανωμένον μὲ δάκρυα χαρᾶς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔσφιγγεν αὐτὸν εἰς τὰς μητρικάς της ἀγκάλας, ὁ Κοριολάνος τότε ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀληθῶς εὐτυχῆ καὶ ἔνδοξον.

Ἐφρόντιζε δέ, ὡς καλὸς υἱός, νὰ διπλασιάζῃ τὸ πρὸς τὴν μητέρα του σέβας καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ὑπακοήν του, προσφέρων εἰς αὐτὴν καὶ τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπακοήν, ἅτινα πρὸς τὸν ἀποθανόντα πατέρα του ἐχρεώστει.

Ὁ Κοριολάνος ἐνυμφεύθη, διότι ἡ μήτηρ του τὸ ἠθέλησεν. Ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ἔγινε σύζυγος καὶ πατὴρ ἐξηκολούθησε συνοικῶν μετὰ τῆς μητρός του, καὶ περιποιούμενος αὐτὴν μεθ' ὅλης τῆς υἱϊκῆς τρυφερότητος.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἡ καρδία τοῦ Κοριολάνου δὲν ἦτο κακή· ἀλλὰ δυστυχῶς στερηθεὶς ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας τὸν πατέρα του, ἔμεινεν ἄνευ ἀνατροφῆς τινος καὶ παιδείας· ὥστε μετὰ τῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις τῷ ἐχάρισε, τῷ ἔμειναν καὶ πολλὰ ἐλαττώματα· ὡμοίαζε λοιπὸν γῆν εὔφορον μὲν ἀλλ' ἀκαλλιέργητον, ἥτις μεταξὺ τῶν αὐτοφυῶν ὡραίων ἀνθέων παρουσιάζει καὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Ὁ Κοριολάνος ὑπέκειτο εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος τοῦ θυμοῦ, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπέκτησε πολλοὺς ἐχθρούς· ἠγάπα τὰς πεισματώδεις φιλονεικίας, καὶ ἐπομένως οἱ συμπολῖταί του ἀπέφευγον τὴν συναναστροφήν του· ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγήν του, ἀγνοῶν ὅτι οὐχὶ ἡ καταγωγή, ἀλλ' ἡ διαγωγὴ ἑκάστου τιμᾷ ἢ ἀτιμάζει αὐτόν· ἐπὶ τέλους ὑπερηφανευόμενος διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀνδραγαθίας του, ἐπεριφρόνει τοὺς συμπολίτας του, καὶ φορτικῶς ἐφέρετο πρὸς αὐτούς, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τῆς ὑπεροψίας του καθίστατο μισητός, ἐνῷ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἤθελεν ἀνυψωθῆ εἰς τὴν ἀγάπην καὶ εὔνοιαν τοῦ λαοῦ.

Ἐὰν ὁ Κοριολάνος ἐκ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἀνετρέφετο καὶ ἐξεπαιδεύετο πρεπόντως, ἴσως μεγάλος δὲν ἤθελεν ἔχει τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλους ἐκορύφωσαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησιν καὶ ἀπέχθειαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ, καὶ ἐπροκάλεσαν τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐξορίαν του.

Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ προσφυγὼν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, οὐδὲν πάθος, οὐδεμίαν μνησικακίαν κατὰ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του διετήρησεν εἰς τὴν εὐγενῆ του καρδίαν· ἐπροτίμησε μάλιστα, ὡς λέγουν, νὰ πίῃ τὸ κώνειον παρὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Περσῶν κατὰ τῆς φίλης πατρίδος του.

Ὁ Ἀριστείδης ἐξοστρακισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων δὲν ἠγανάκτησε, δὲν ἐπεθύμησεν ἐκδίκησιν, ἀλλ' ἐξερχόμενος τῶν Ἀθηνῶν ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ εὐχήθη ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῶν συμπολιτῶν του· ἅμα δὲ ἰδὼν τὴν πατρίδα του κινδυνεύουσαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, προθύμως ἔτρεξε πρὸς βοήθειάν της.

Ὁ Ῥωμαῖος ὅμως Κοριολάνος ἐξορισθεὶς ἀπὸ τὴν Ῥώμην, οὔτε τὸν Θεμιστοκλέα μας οὔτε τὸν Ἀριστείδην μας ἐμιμήθη.

Ὁ ὀργίλος καὶ ὑπερήφανος χαρακτὴρ τοῦ Κοριολάνου ἐπροκάλεσεν εἰς τὴν ψυχήν του τὸ βδελυρὸν πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Προσφυγὼν εἰς τοὺς Βουλούσκους, ἐχθροὺς τῶν Ῥωμαίων, καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος του ὅπως σβύσῃ τὴν φλόγα τῆς ἐκδικήσεώς του ἐντὸς τοῦ αἵματος τῶν συμπολιτῶν του. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐνώπιον τῶν τειχῶν τῆς Ῥώμης καὶ ἐπαπείλει τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, οἱ Ῥωμαῖοι ἔντρομοι τῷ ἀπέστειλαν διαφόρους πρεσβείας, ὅπως ἀποτρέψωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ὀλεθρίους καὶ καταστρεπτικοὺς σκοπούς του. Ἀλλ' ὁ Κοριολάνος ἐπέμενεν ἄκαμπτος εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος.

Τότε ἡ μήτηρ του ἐπιθυμοῦσα καὶ τὴν πατρίδα νὰ σώσῃ ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, καὶ τὸν υἱόν της νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὸ αἴσχος τῆς κακουργίας, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ ἄγρια πάθη του ἔσπρωχναν αὐτόν, παρέλαβε μεθ' ἑαυτῆς τὴν σύζυγον καὶ τὰ δύο τέκνα τοῦ Κοριολάνου, τεθεῖσα δὲ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σημαντικωτέρων γυναικῶν τῆς Ῥώμης, ἐξῆλθε τῶν τειχῶν, καὶ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον τοῦ υἱοῦ της.

Μόλις ὁ Κοριολάνος ἀνεγνώρισε μακρόθεν ἐρχομένην τὴν μητέρα του, καὶ ἡ καρδία του συνεκινήθη, τὰ ἄγρια πάθη του κατεπραύνθησαν, καὶ τρέξας δρομαίως πρὸς προϋπάντησιν τῆς φιλτάτης μητρός του μετὰ δακρύων ἐνηγκαλίσθη αὐτήν, καὶ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του.

Ἡ μήτηρ του, παρακινοῦσα τότε αὐτὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ κατὰ τῆς Ῥώμης ὀλέθρια σχέδιά του, τῷ εἶπε τὰ ἑξῆς·

— Κοριολάνε, ἐὰν ἐπιμένῃς νὰ εἰσέλθῃς ἐχθρικῶς εἰς τὴν Ῥώμην, θέλεις πατήσει πρότερον ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς μητρός σου· διότι βεβαίως δὲν θέλω ὑποφέρει ποτὲ νὰ ζήσω καὶ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ υἱός μου

θέλει θριαμβεύσει κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος. Συλλογίσθητι ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον μεγάλου καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ν' ἀποκαθίσταται δοῦλος τῆς ὀργῆς του, τῆς μνησικακίας του, τῶν παθῶν του. Ἐὰν δὲ εἶσαι φιλόστοργον τέκνον μου, σεβάσθητι καὶ τίμησον τὴν μητέρα σου, καὶ ὑπάκουσον εἰς αὐτὴν ἱκετεύουσαν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης, τῆς μεγάλης μητρός σου.

Γονυπετεῖς δὲ ἔπεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κοριολάνου καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Κοριολάνος τότε ἐγείρων τὴν μητέρα του, καὶ σφίγγων τὴν δεξιάν της· — Ἐνίκησας, εἶπεν, ὦ μῆτερ, νίκην εὐτυχῆ μὲν διὰ τὴν πατρίδα, ἀλλ' ὀλεθρίαν εἰς τὸν υἱόν σου· ἀναχωρῶ, ἐπρόσθεσε, μακρὰν τῆς Ῥώμης, νικημένος ὑπὸ τῆς μητρός μου. — Καὶ ἡ πολιορκία διελύθη ἀμέσως.

Τοιουτοτρόπως, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ἀγάπη καὶ τὸ σέβας τοῦ Κοριολάνου πρὸς τὴν μητέρα του ἔσωσαν καὶ τὴν Ῥώμην ἀπὸ τὴν καταστροφήν της, καὶ τὸν Κοριολάνον ἀπὸ τὸ αἰώνιον αἶσχος, τὸ ὁποῖον ἤθελε περικαλύψει τὴν μνήμην του, ἂν τυχὸν ἤθελον ἐκτελεσθῆ οἱ κατὰ τῆς πατρίδος πατροκτόνοι σκοποί του, τοὺς ὁποίους ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ τῆς κακῆς ἀνατροφῆς του εἶχε συλλάβει.

Ο ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Καὶ ὁ μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς Βάσιγκτων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔδωκε δείγματα τῆς πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπης καὶ ὑπακοῆς.

Περὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐπεθύμησεν ὁ νέος Βάσιγκτων ν' ἀφιερωθῆ εἰς τὸ ναυτικὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον χωρὶς ποτὲ νὰ γνωρίσῃ ὑπερβολικὰ ἠγάπησεν.

Ἡ μήτηρ του, ἥτις καὶ τὸν υἱόν της δὲν ἤθελε ν' ἀποχωρισθῇ, καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τὰ δεινὰ τοῦ ναυτικοῦ βίου κάλλιον τοῦ ἀπείρου υἱοῦ της ἐγνώριζεν, ἀπέκρουε τὰ σχέδια τοῦ νέου Βασιγκτῶνος· ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμένων ν' ἀσπασθῇ τὸν βίον τοῦ ναύτου, συμφωνεῖ ἐπὶ τέλους μετά τινος πλοιάρχου ὅπως παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖόν του, ἕτοιμον ἤδη πρὸς ἀπόπλουν· μετακομίσας δὲ τὸ μικρὸν κιβώτιόν του εἰς τὴν λέμβον, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς μητρός του διὰ ν' ἀποχαιρετήσῃ αὐτὴν καὶ λάβῃ τὴν εὐχήν της. Ἀλλ' ἡ μήτηρ του τότε σιωπῶσα ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τὰ δὲ σιωπηλὰ αὐτὰ δάκρυα τόσην ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὴν εὐαίσθητον καὶ εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ νέου Βασιγκτῶνος, ὥστε ἀμέσως ἐπαναφέρει τὸ κιβώτιον ἀπὸ τὴν λέμβον εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποχαιρετᾷ τὸν πλοίαρχον, καὶ θυσιάζει προθύμως τὸν ναυτικὸν ἔρωτά του ἐνώπιον τῆς υἱϊκῆς του ἀγάπης.

Ἡ θυσία αὕτη τοῦ εὐαισθήτου υἱοῦ, καὶ ἐπομένως ἡ εὐλογία καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς φιλοστόργου μητρός του ἠξίωσαν ἐπὶ τέλους τὸν Βασιγκτῶνα ν' ἀναφανῇ ὁ πρῶτος πολίτης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καὶ νὰ ἐπονομασθῇ πατὴρ τῆς πατρίδος διὰ τὰς ἐξόχους ἐκδουλεύσεις, τὰς ὁποίας διὰ τῆς φρονήσεως, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνδρίας του ἐπρόσφερεν εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Ἂν ὁ νέος Βάσιγκτων, μὴ ἀγαπῶν τὴν μητέρα του, δὲν ὑπήκουε προθύμως εἰς τὰ μητρικὰ δάκρυά της, ἀλλὰ παρασυρόμενος ἀπὸ τὴν νεανικὴν ἐπιθυμίαν του ἠσπάζετο τὸ ριψοκίνδυνον στάδιον τοῦ ναύτου, καὶ βίον ἴσως ἄσημον καὶ δυστυχῆ ἤθελε ζήσει, καὶ δυστυχέστερον ἴσως θάνατον ἐντὸς τῶν κυμάτων ἤθελεν εὑρεῖ, καὶ τὴν πατρίδα του δὲν ἤθελεν ἐλευθερώσει, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἤθελεν ἀπαθανατίσει.

Ἀγαπᾶτε λοιπὸν καὶ σεῖς, παιδία μου, τοὺς γονεῖς σας, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Ἡ ἀγάπη σας ὅμως αὕτη ἂς μὴ ἦναι νεκρά, ἀλλὰ ζωηρὰν καὶ ἀναγκαίαν διατηρεῖτε αὐτὴν διὰ τῆς ἐναρέτου διαγωγῆς σας, διὰ τῆς προθύμου ὑπακοῆς σας καὶ διὰ τῶν καλῶν σας ἔργων.

Ὁ συμμαθητής σας Κωνσταντῖνος δι' ἔργου ἀπέδειξε σήμερον τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του ἀγάπην του. Δι' ἔργων λοιπὸν καὶ σεῖς προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε υἱοὶ καλοὶ καὶ φιλόστοργοι, ἄξιοι τῶν εὐχῶν τῶν γονέων σας καὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Ὑψίστου.

Ἔχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι οἱ γονεῖς σας διατρέχοντες ἤδη πρὸ καιροῦ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν σεῖς τώρα κατὰ πρῶτον ἐμβαίνετε, γνωρίζουν πολὺ κάλλιον ὑμῶν τοὺς κινδύνους, τὰ βάραθρα καὶ τοὺς κρημνοὺς τῆς δυσκόλου ταύτης ὁδοῦ. Ὅθεν προθύμως ὑπακούετε εἰς τὰς συμβουλάς των, ὅπως φωτίζετε τὴν νεανικὴν ἀπειρίαν σας διὰ τῆς πείρας ἐκείνων· τοιουτοτρόπως θέλετε διατρέξει ἀσφαλέστερον τὸ δύσβατον καὶ κινδυνῶδες στάδιον τοῦ βίου σας.

Ὁ ἀγαθὸς γέρων μᾶς ὑπαγόρευσεν ἀκολούθως τοὺς ἑξῆς στίχους, ὡς ἀνακεφαλαίωσιν τῶν ὅσων περὶ υἱϊκῆς ἀγάπης μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην·

Οἱ πρῶτοι εὐεργέται μας εἶν' οἱ καλοὶ γονεῖς μας
Ἂς ἀγαπήσωμεν αὐτοὺς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μας.
Διὰ τῆς πείρας οἱ γονεῖς, διὰ τῶν συμβουλῶν των
Τὴν ἀπειρίαν σώζουσι τῶν εὐπειθῶν υἱῶν των.
Λοιπὸν ἂς ὑπακούωμεν, καὶ ἂς εὐγνωμονῶμεν,
Δι' ἔργων δὲ ἂς δείχνωμεν ὅτι αὐτοὺς τιμῶμεν.

Τ.

ΜΙΑ ΨΥΧΗ ΕΙΣ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΑ.

« *Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.* »

(Περιάνδρου.)

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς συστάσεως τοῦ σχολείου μας συχνάκις συνέβαινον μεταξὺ τῶν μαθητῶν λογομαχίαι, ὕβρεις, ξυλοκοπήματα καὶ λιθοβολισμοί. Τούτων δὲ συνέπειαι δυσάρεστοι ἦσαν ἐνδύματα ἐσχισμένα, βιβλία μελανωμένα, μύται αἱματωμέναι, ὀφθαλμοὶ φλογισμένοι, κεφαλαὶ πληγωμέναι, καὶ ἐπομένως πάθη, ἔχθραι, ἐκδικήσεις καὶ ἀντεκδικήσεις.

Ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς προστάτης μας Γεροστάθης διὰ τῶν φρονίμων συμβουλῶν του, καὶ διὰ τῆς πραότητος τοῦ χαρακτῆρος του ἐπροσπάθησε νὰ καταπαύσῃ τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων κατάστασιν, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ μεταξὺ ὅλων ἡμῶν τὴν ἀγάπην, τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἁρμονίαν.

Ποτὲ δὲν ἴδομεν τὸν Γεροστάθην ὠργισμένον, ἐξημμένον ἢ σκληρὸν πρός τινα ἐξ ἡμῶν, εἰς ὁποιαδήποτε ἀτοπήματα καὶ ἂν ἐξετραχηλιζόμεθα· ἀλλὰ μὲ ὑπομονήν, μὲ φρόνησιν καὶ μὲ ἡσυχίαν μᾶς ἐξήγει τὰ σφάλματά μας καὶ τὰς δυσαρέστους συνεπείας αὐτῶν, προσπαθῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν συναίσθησιν, τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διορθώσεως.

Διὰ τοῦ λ ό γ ο υ, ἔλεγεν, ἐκριζόνονται διὰ παντός, ἐνῷ διὰ τοῦ τ ρ ό μ ο υ μόνον προσωρινῶς καταθλίβονται τὰ σπέρματα τῆς κακῆς διαγωγῆς. Ὅθεν κεντῶν εὐστόχως

τὴν φιλοτιμίαν μας πρὸς τὴν ἀρετήν, ποτὲ δὲν μᾶς ἀπεύθυνεν ὕβρεις, κακολογίας ἢ ῥαβδισμούς.

Ἐγνώριζεν ὁ ἀγαθὸς γέρων ὅτι ἡ καρδία τῶν παιδίων ὁμοιάζει τὸ μαλακὸν κηρίον, τὸ ὁποῖον εὐκόλως λαμβάνει πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐντύπωσιν· καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου αἱ παιδικαὶ καρδίαι σχηματίζονται κατὰ τὰ καλὰ ἢ κακὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἐνώπιόν των ἔχουν. Πολλάκις τὰ παιδία χάριν παιδιᾶς, καὶ πολλάκις ἀνεπαισθήτως καὶ ἀκουσίως μιμοῦνται τοὺς λόγους, τὰ κινήματα, τὰς πράξεις, τὸ ὕφος καὶ τὰς διαθέσεις τῶν μεγαλητέρων των, ἰδίως δὲ τῶν γονέων καὶ διδασκάλων των· καὶ οὕτω διὰ τῆς μιμήσεως ἀποκτῶσι βαθμηδὸν τὴν συνήθειαν τῶν ὅσων μιμοῦνται· ἐπὶ τέλους δὲ ἡ ἕξις καταντᾷ εἰς αὐτὰ δευτέρα φύσις.

Ὅθεν ὁ Γεροστάθης ὄχι μόνον ἀπέφευγε τὸ νὰ μᾶς δίδῃ ἀφορμὰς κακῶν ἕξεων θυμόνων, ὑβρίζων ἢ ξυλοκοπῶν, ἀλλὰ ἐπισφραγίζων τὰς συμβουλάς του διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του, καθίστανεν ἀποτελεσματικωτέραν τὴν ἠθικήν μας βελτίωσιν.

Πολλάκις μᾶς ὑπενθύμιζεν ὁ γέρων τὰς δύο μεγάλας ἐντολάς, ἐντὸς τῶν ὁποίων, ὡς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἐμπεριέχονται ὅλα τὰ χρέη τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ· « Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.» Τὴν διπλῆν δὲ ταύτην ἀγάπην μᾶς ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ δεικνύωμεν διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καθημερινῶν ἔργων μας.

Ὁσάκις λογομαχία τις, ὕβρις, ἢ ξυλοκόπημα συνέβαινεν, ἡσύχως καὶ πράως ἠρώτα τὸν πταίστην ἂν ἦναι χριστιανός, ἂν λέγῃ τὸ « Πάτερ ἡμῶν, » καὶ ἂν ἀκούῃ τὴν θείαν λειτουργίαν.

Ὅτε δὲ ἀπεκρινόμεθα καταφατικῶς εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτὰς τοῦ γέροντος, ἐπρόσθετε τὰ ἑξῆς·

— Δὲν εἶναι Χριστιανοὶ ὅσοι πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλ' ὅσοι γνωρίζουν καὶ ἐκτελοῦν τὰς θείας τοῦ Χριστοῦ παραγγελίας. « Τί μὲ καλεῖτε, λέγει ὁ Ἰησοῦς, Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; — Μακάριοι δὲ οἱ πραεῖς, Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, » μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον.

Ἐὰν λοιπὸν ἐναντίον τῶν θείων τούτων λόγων λογομαχῆτε, ὑβρίζεσθε, διχονοῆτε καὶ διαπληκτίζεσθε, βεβαίως δὲν εἶσθε ἀληθῆ τέκνα τοῦ Ἰησοῦ· εἶσθε ψευδοχριστιανοί· τοιοῦτοι δὲ εἶναι ὅσοι ἐπικαλοῦνται ψευδῶς καὶ ἀναξίως τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, πράττοντες ἐναντία τῶν θείων αὐτοῦ παραγγελμάτων.

Ποῖος πατὴρ ἠγάπησε ποτὲ τὰ τέκνα του, μᾶς ἔλεγε προσέτι ὁ Γεροστάθης, ὅταν ἀντὶ τοῦ δεσμοῦ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ὁμονοίας, ἡ διχόνοια, ἡ ἔχθρα, τὸ μῖσος ἡ ἀντιζηλία καὶ ὁ φθόνος διαχωρίζωσιν αὐτά; Ἐὰν τοιαῦτα ἀποτρόπαια αἰσθήματα ἐμφωλεύωσιν εἰς τὰς ψυχάς μας, βεβαίως ψευδολογοῦμεν καὶ βλασφημοῦμεν, ἀποτεινόμενοι πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς προσευχῆς « Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ...» Διὰ νὰ εἰσακουσθῇ ἡ προσευχή μας καὶ διὰ νὰ ὀνομάσωμεν ἐπαξίως τὸν Θεὸν πατέρα ἡμῶν, ἀπαιτεῖται προηγουμένως νὰ εἴμεθα ἄξια τέκνα αὐτοῦ, ἤτοι ἀδελφοὶ διάγοντες ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ. Τότε μόνον ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ἡμῶν· τότε μόνον εἰσακούει τὰς δεήσεις μας καὶ εὐλογεῖ τὸν βίον μας.

Δὲν ἀρκεῖ δὲ νὰ παρευρίσκεσθε εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ἢ ἐξ ἁπλῆς συνηθείας, ἢ διότι οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι

σᾶς παρήγγειλαν νὰ ἐκκλησιάζεσθε εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου, ἀπαιτεῖται νὰ εἰσέρχεσθε μὲ τὴν πρόθεσιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐξέλθετε ἠθικώτεροι καὶ χριστιανικώτεροι ἀφ' ὅσον εἴσθε ὅτε εἰς τὸν ναὸν εἰσήλθετε· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀπαιτεῖται νὰ προσέχετε εἰς τοὺς θείους λόγους τοὺς ὁποίους ἐκεῖ ἀκροάζεσθε, καὶ κατὰ τοὺς θείους αὐτοὺς λόγους νὰ κανονίζετε τὴν καθημερινὴν διαγωγήν σας, τὰς καθημερινὰς πράξεις σας.

Ἐὰν λοιπὸν προσέχετε εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, θέλετε ἀκούει τὸν ἱερέα τοῦ Ὑψίστου ὑπενθυμίζοντα πάντοτε τὸ θεῖον θέλημα, καὶ λέγοντα πρὸς ἡμᾶς· «Ἀ γ α π ή σ ω μ ε ν ἀ λ λ ή λ ο υ ς, — Ε ἰ ρ ή ν η π ᾶ σ ι ν.» Ἂς ἀγαπώμεθα λοιπὸν ἀμοιβαίως, ἂς ζῶμεν ἐν ἀδελφικῇ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ἐὰν θέλωμεν ὄχι μόνον νὰ ὀνομαζώμεθα, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ εἴμεθα χριστιανοί.

Αὐτὰ συχνάκις μᾶς ἐπανελάμβανεν ὁ Γεροστάθης μ' ὅλην τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πραότητα καὶ γλυκυτάτην ἐκφραστικότητα.

Ο ΚΑΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΜΑΤΙΟΝ.

Ἡμέραν τινὰ περιδιαβάζοντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχήν, ἴδομεν γέροντα ὅστις ἔκοπτε κλώνους λεπτοὺς ἰτέας.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὡδήγησε πρὸς τὸν γέροντα, τὸν ὁποῖον πλησιάσας ἐχαιρέτησε φιλοφρόνως, καὶ ἠρώτησεν εἰς τί καταγίνεται.

— Κόπτω κλώνους διὰ νὰ πλέξω καλάθια, ἀπεκρίθη ὁ γέρων καλαθοποιός.

— Πολὺ φρόνιμα κάμνεις, τῷ εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ὅστις δὲν ἐργάζεται ἢ ἀποθνήσκει τῆς

πείνης, ἢ ζῇ ἀτίμως· ὁ δὲ ἄτιμος βίος εἶναι πολὺ χειρότερος τοῦ θανάτου.

Λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν τοῦ γέροντος ἐπῆρεν ἕνα ἐκ τῶν λεπτῶν κλώνων, καὶ παρουσιάσας αὐτὸν εἰς ἡμᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ τὸν σπάσωμεν.

Ἐγελάσαμεν διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου, καὶ λαβών τις ἐξ ἡμῶν τὸν κλῶνον, ἔσπασεν αὐτὸν ἀμέσως διὰ τῶν δύο δακτύλων του.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐπῆρεν εἰς τὴν παλάμην του συνάμα πολλοὺς κλώνους, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ περιέδεσε διὰ λεπτοῦ σχοινίου, μᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ σπάσωμεν καὶ τὸ δεμάτιον τοῦτο.

— Ὄχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σπάσωμεν αὐτοὺς ἑνωμένους ὅλους ὁμοῦ;

— Ἰδού, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἑ ν ώ σ ε ω ς, τῆς ἀ γ ά π η ς, τῆς ὁ μ ο ν ο ί α ς.

Ἐὰν οἱ ἀδελφοί, οἱ συγγενεῖς, οἱ συμμαθηταί, οἱ συμπολῖται, οἱ ὁμοεθνεῖς, οἱ ὁμόφυλοι εἶναι ἑνωμένοι ἀγαπώμενοι ἀμοιβαίως καὶ ὁμονοοῦντες, βεβαίως θέλουν κατασταθῆ δυνατοὶ καὶ ἄθραυστοι καθὼς αὐτοὶ οἱ λεπτοὶ κλῶνοι συνενωθέντες εἰς τὸ δεμάτιον τοῦτο· ὄντες δὲ τότε ἰσχυροὶ εὐκόλως θέλουν ἀνθέξει εἰς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης ἢ τῶν ἀνθρώπων, καὶ θέλουν θριαμβεύσει, καὶ θέλουν εὐδαιμονήσει.

Ἀλλ' ἐὰν δυστυχῶς ἡ διχόνοια, ἡ ζηλοτυπία, τὸ μῖσος, ὁ φθόνος, ἡ ψευδοφιλοτιμία, ἡ ἰδιοτέλεια διαχωρίζωσι καὶ ἀπομονόνωσιν αὐτούς, εὐκόλως τότε ἕκαστος θέλει κατασυντριφθῆ, ὡς διὰ τῶν δύο δακτύλων σας εὐκόλως ἐσυντρίφθη ὁ ἀπομεμονωμένος κλῶνος, τὸν ὁποῖον σᾶς ἐπαρουσίασα.

Ἡ ἕνωσις λοιπόν, καὶ ἑπομένως ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμόνοια, ἡ σύμπραξις αὐξάνει τὰς δυνάμεις· ὁ δὲ διαχωρισμός, ἡ δι-

χόνοια, ἡ ἀντενέργεια, ἡ ἀπομόνωσις ἐλαττόνει καὶ καταστρέφει αὐτάς. Ὅσον δὲ αἱ ἠθικαὶ καὶ φυσικαὶ δυνάμεις ἔθνους τινος αὐξάνουν, τόσον μεγαλήτερα καὶ ἐπωφελέστερα εἶναι τὰ ἔργα του καὶ βεβαιοτέρα ἡ εὐδαιμονία του.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀποχαιρετῶν τὸν γέροντα, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν οἰκίαν του δύο καλάθια· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω ἂν πραγματικῶς εἶχεν ἀνάγκην αὐτῶν, ἢ ἂν ἁπλῶς τὰ παρήγγειλε διὰ νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν φιλοπονίαν τοῦ πτωχοῦ τεχνίτου, ἢ διὰ ν' ἀποζημιώσῃ αὐτὸν διὰ τὴν ἐνόχλησιν τὴν ὁποίαν τῷ ἐδώκαμεν.

Ἐντούτοις τὸ εὔθραυστον τοῦ κλώνου καὶ τὸ ἄθραυστον τοῦ δεματίου, οἱ χριστιανικοὶ λόγοι τοῦ Γεροστάθου καὶ κυρίως ἡ ζῶσα πρᾳότης τοῦ ἀνδρός, τὴν ὁποίαν καθ' ἡμέραν ὡς ὑπογραμμὸν ἐνώπιόν μας εἴχομεν, κατέστησαν βαθμηδὸν καὶ ἡμᾶς πράους, εἰρηνικούς, εὐπροσηγόρους καὶ ὡς ἀδελφοὺς ἠγαπημένους.

Αἱ δὲ θυμώδεις φιλονεικίαι, αἱ λογομαχίαι, αἱ ὕβρεις, οἱ διαπληκτισμοὶ καὶ αἱ δυστυχεῖς συνέπειαι τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν δὲν ἀσχήμιζον πλέον οὔτε τὴν ἐντός, οὔτε τὴν ἐκτὸς τοῦ σχολείου διαγωγήν μας.

Ἀλλ' ἂν καὶ ὅλοι ὡς καλοὶ ἀδελφοὶ ἠγαπώμεθα, δύο ὅμως ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, διεκρίνοντο ἰδίως διὰ τὴν μεγίστην φιλίαν, ἥτις συνέδεε τὰς τρυφερὰς των καρδίας. Περὶ αὐτῶν δὲ θέλω ἐκθέσει ἐνταῦθα ὀλίγα τινά, τὰ ὁποῖα ἔκτοτε ἐντυπωμένα ἔμειναν εἰς τὴν μνήμην μου.

ΟΙ ΔΥΟ ΜΙΚΡΟΙ ΦΙΛΟΙ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΑΣ.

Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας ἦσαν συμμαθηταὶ καὶ σχεδὸν συνομήλικες.

Οἱ γονεῖς των, πτωχοὶ μὲν ἀλλὰ τίμιοι ἄνθρωποι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί, ἦσαν γείτονες, ὥστε τὰ τέκνα των ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἐσχετίσθησαν καὶ ἠγαπήθησαν.

Εἰς τὰ ἥμερα καὶ ἱλαρὰ πρόσωπά των ἐφαίνετο ζωγραφισμένη ἡ πραότης καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν καρδιῶν των. Πληρεστάτη ἁρμονία φρονημάτων καὶ ἐπιθυμιῶν, ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ αὐτῶν· ἀδελφικὴ δὲ ἀγάπη, καὶ στενὴ φιλία, συναυξανομένη μετὰ τῆς ἡλικίας των, διαρκῶς συνήνονεν αὐτούς.

Πολλὰ δὲ δείγματα ἀληθοῦς φιλίας ἔδιδον ἀμοιβαίως οἱ δύο αὐτοὶ συμμαθηταί μας, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι ἦσαν βεβαίως εὐγενεῖς, διότι τὸ ἱερὸν αἴσθημα τῆς φιλίας, ὡς ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔλεγε, μόνον αἱ εὐγενεῖς καὶ ἐνάρετοι καρδίαι δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι.

Δὲν ἐπερίμενεν ὁ Φίλιππος νὰ λάβῃ χάριν τινα παρὰ τοῦ Ἀνδρέου διὰ ν' ἀνταποδώσῃ αὐτήν· ἀλλ' οὔτε ὁ Ἀνδρέας ἐπερίμενε ποτὲ τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς χάριτός του διὰ νὰ προβῇ εἰς ἄλλην νέαν χάριν. Τοιούτους λεπτοὺς ὑπολογισμοὺς δὲν γνωρίζει ἡ ἀληθὴς φιλία.

Ὁ ἀληθὴς φίλος προσέτι αἰσθάνεται τὰς δυστυχίας τοῦ φίλου του πολὺ ζωηροτέρας ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦντος φίλου του. Τοιοῦτοι δὲ φίλοι ἦσαν ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Φίλιππος.

Ἡμέραν τινα, ὅτε κατὰ τὸ σύνηθες ὅλοι οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου ἐξήλθομεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς περίπατον, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας συνδιαλεγόμενοι καὶ βραδέως περιπατοῦντες ἔμειναν ὄπισθεν ἡμῶν, οἵτινες προχωρήσαντες εἴχομεν ἤδη ἀναβῇ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὡραίου λόφου.

Ἐκεῖθεν στρέψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν τερπνοτάτην θέαν τῆς πεδιάδος, διεκρίναμεν τὸν μὲν Ἀνδρέαν ἀναβαίνοντα ἐπὶ ὑψηλοῦ δένδρου, τὸν δὲ Φίλιππον

προχωροῦντα πρός τινα μάνδραν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον βλέπομεν τὸν Φίλιππον ὀπισθοδρομοῦντα δρομαίως, καὶ ἐντρόμως κραυγάζοντα, διότι κατόπιν τρέχων μέγας σκύλος ὀργίλως ἐγαύγιζε. Συγχρόνως δὲ βλέπομεν τὸν Ἀνδρέαν πίπτοντα μὲ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς ἐκ τοῦ δένδρου, καὶ τρέχοντα μεταξὺ τοῦ φίλου του καὶ τοῦ σκύλου. Ἐκεῖ δὲ σταθεὶς ἀτρόμητος ἐνατενίζει θαῤῥαλέως τὸν σκύλον, καὶ σκύπτει διὰ νὰ λάβῃ λίθον κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ σκύλος ἅμα ἰδὼν τὸν νέον τοῦτον ἐχθρὸν ὁπλιζόμενον καὶ γενναίως περιμένοντα αὐτόν, στρέφει ἀμέσως τὰ νῶτα, καὶ κατηῤῥυμμένος ἐπανέρχεται εἰς τὴν μάνδραν του.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐλάμβανον χώραν ὁ Γεροστάθης εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ καταβαίνῃ τὸν λόφον τρέχων πρὸς βοήθειαν τῶν μικρῶν αὐτῶν φίλων, παρακολουθούμενος καὶ παρ' ὅλων ἡμῶν. Ἀλλ' ὅτε ἴδομεν τὸν θρίαμβον τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Φιλίππου, ὁ Γεροστάθης χειροκροτῶν ἐφώναξεν· — Εὖγε! εὖγε! Ἀνδρέα! ἡμεῖς δὲ πλήρεις χαρᾶς, καὶ ζητωκραυγάζοντες, ἐτρέξαμεν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Φίλιππον.

Πλησιάσας καὶ ὁ ἀγαθὸς γέρων ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τὸν εἶπε· — Σήμερον ἀνεφάνης, φίλτατε Ἀνδρέα, καὶ φίλος ἀληθὴς καὶ Ἕλλην γενναῖος· ἐνῷ ἦσο ἀσφαλέστατος ἐπὶ τοῦ δένδρου ἐπροτίμησας νὰ κινδυνεύσῃς διὰ νὰ σώσῃς τὸν φίλον σου. Ἰδού, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἑνώσεως καὶ τοῦ διαχωρισμοῦ. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας χωρισθέντες ἀπὸ ἡμᾶς, διεκινδύνευσαν νὰ κακοπάθωσιν· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ φιλία ἥτις συνενόνει αὐτοὺς ἔσωσε τὸν Φίλιππον ἀπὸ τὸν καταδιωγμὸν τοῦ ὠργισμένου σκύλου. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἂς διαμένῃ ἐντυπωμένη εἰς τὴν μνήμην σας, ὅπως ἀγαπᾶτε πάν-

τοτε τὴν ἕνωσιν καὶ τὴν ὁμόνοιαν, ἀποστρέφεσθε δὲ τὴν διαίρεσιν καὶ τὰς διχονοίας.

Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ τιμῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν μας, πολλῷ δὲ μᾶλλον τῶν φίλων μας, σᾶς προτείνω νὰ πλέξετε δύο στεφάνους, τὸν μὲν ἀπὸ κλάδους δρυός, τὸν δὲ ἀπὸ κλάδους μυρσίνης διὰ νὰ προσφέρωμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, τὸν μὲν πρὸς τιμὴν τῆς ἀνδρίας του, τὸν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν ἀπέδειξε σήμερον πρὸς τὸν Φίλιππον.

— Ναί, ναί, ἐφωνάξαμεν ἅπαντες, καὶ ἀμέσως ἐτρέξαμεν πρὸς ἀνεύρεσιν κλάδων δρυὸς καὶ μυρσίνης· ἀλλὰ προθυμότερος πάντων ἐφαίνετο ὁ μικρὸς Φίλιππος, σκιρτῶν ἀπὸ χαρὰν διὰ τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ τιμὴν ὁ φίλτατός του Ἀνδρέας.

Ὁ Γεροστάθης καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς ἐπροσπάθει νὰ μᾶς συνειθίσῃ ν' ἀναγνωρίζωμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τοὺς καλητέρους ἡμῶν, σβύνων εἰς τὰς ἁπαλὰς καρδίας μας πάντα ἐνδεχόμενον σπινθῆρα ψευδοφιλοτιμίας, φθόνου, ἀντιζηλίας καὶ διχονοίας.

Πολλάκις μᾶς ἀνέφερεν ὁ ἀγαθὸς γέρων ὅτι ἡ κυριωτέρα αἰτία, ἥτις κατέστρεψε τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτον ἡ ἀντιζηλία, ὁ φθόνος, ἡ διχόνοια καὶ ἡ διαίρεσις τῶν προγόνων μας. Τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα τῆς ἰσότητος, τὸ ὁποῖον παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπεκράτει, παρέσυρεν αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ μὴ ἀνέχωνται τοὺς ὑπερέχοντας. Ὅθεν ὁσάκις ἔξοχοι ἄνδρες ἐπαρουσιάζοντο, ἀμέσως ἀντιζηλίαι, φθόνοι καὶ καταδρομαὶ παρηκολούθουν αὐτούς. Ἀλλ' ὅπου οἱ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἱκανότητά των ἐξέχοντες ἀντὶ νὰ ἐνισχύωνται, κατατρέχονται ὑπὸ τῶν φθονερῶν καὶ ἰδιοτελῶν συμπολιτῶν των, ἐκεῖ βεβαίως ἡ πατρὶς δυστυχεῖ καὶ καταῤῥέει.

Ἐντούτοις ἑτοιμάσαμεν τοὺς δύο στεφάνους, καὶ ἐφέραμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Γεροστάθην, ὅστις ἐν ὀνόματι ὅλων ἡμῶν τοὺς ἐπρόσφερε πρὸς τὸν συμμαθητήν μας Ἀνδρέαν.

Ὁ Ἀνδρέας μετὰ συστολῆς καὶ συγκινήσεως πολλῆς εὐχαρίστησε καὶ τὸν γέροντα καὶ ὅλους ἡμᾶς· λαβὼν δὲ μόνον τὸν ἐκ δρυὸς στέφανον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην τὰ ἑξῆς· — Ὁ ἄλλος στέφανος τῆς φιλίας δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν Φίλιππον· διότι ἂν ἐγὼ αἰσθάνομαι φιλίαν πρὸς αὐτόν, τὴν φιλίαν μου ταύτην χρεωστῶ εἰς τὴν καλὴν καρδίαν καὶ τὸν γλυκύτατον χαρακτῆρα τοῦ Φιλίππου. Ὁ Φίλιππος εἶναι ἡ πρώτη αἰτία τῆς φιλίας ἥτις μᾶς συνδέει, καὶ εἰς αὐτὸν ἐπομένως ἀνήκει ὁ στέφανος τῆς μυρσίνης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀνδρέου εἰς ἄκρον ἐχαροποίησαν τὸν Γεροστάθην· ὅθεν προθύμως ἐπρόσφερε τὸν ἄλλον στέφανον πρὸς τὸν Φίλιππον. Τοιουτοτρόπως δὲ εὐχαριστήθη ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις ὡς ἀληθὴς φίλος ἐπεθύμει νὰ συμμερισθῇ μετὰ τοῦ Φιλίππου του τὴν δόξαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ὁ Γεροστάθης ἀφοῦ ἐπαίνεσε τὸν Ἀνδρέαν διὰ τὴν ἀγαθήν του ψυχήν, ἐπρόσθεσεν ὅτι ἡ πρὸς τὸν Φίλιππον γενναία διαγωγὴ τοῦ Ἀνδρέου ὁμοιάζει πολὺ τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην εἰς τὴν μάχην τῆς Ποτίδαιας, καὶ μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΦΩΝ.

Ὁ ἐνάρετος Σωκράτης πολλάκις ἔλεγεν ὅτι τὸ πολυτιμότερον καὶ χρησιμώτερον ἀφ' ὅσα κτήματα δύναταί τις ν' ἀποκτήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι εἰλικρινὴς καὶ πιστὸς φίλος. Πολλάκις δὲ παρεκίνει τοὺς ἀκροατάς του νὰ προσπαθῶσι διὰ τῆς

ἀρετῆς καὶ τῶν ἀγαθοεργιῶν των τὴν ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοιούτου πολυτίμου θησαυροῦ.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης δὲν ἦτον ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, οἵτινες ἄλλα διδάσκουν καὶ ἄλλα πράττουν. Δὲν ἦτον ἐξ ἐκείνων οἵτινες, κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, θέλουν κληθῆ ἐλάχιστοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, διδάσκοντες τὰς ἐντολὰς ἀλλὰ μὴ φυλάττοντες αὐτάς. Ἀπ' ἐναντίας ὁ Σωκράτης ἦτον ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ὄχι μόνον διδάσκουν ἀλλὰ καὶ πράττουν τὸ ἀγαθόν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· « Ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται. »

Τοιοῦτος ὢν ὁ Σωκράτης, ἐνίσχυε πάντοτε τὰς διδασκαλίας του διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἐγνώριζεν ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ὅτι τὸ καλὸν παράδειγμα ὠφελεῖ πολὺ περισσότερον παρὰ τὰς συμβουλὰς καὶ διδασκαλίας, καὶ ὅτι ἀπ' ἐναντίας τὰ κακὰ παραδείγματα πολλάκις καταστρέφουν καὶ αὐτῶν τῶν ὡραιοτέρων συμβουλῶν τὰ ἀποτελέσματα.

Ὅθεν καὶ τὴν περὶ φιλίας διδασκαλίαν του ἐπεσφράγιζε διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς του· διότι διὰ τῆς πραότητος τοῦ χαρακτῆρός του, διὰ τῆς ἐναρέτου ἀφιλοκερδείας του, καὶ διὰ τῶν ὠφελίμων ἠθικῶν καὶ πατριωτικῶν συμβουλῶν του κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ φίλους πολλούς.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προσοικειώθη καὶ τὸν νέον Ἀλκιβιάδην, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν χρήσιμον εἰς τὴν πατρίδα, διορθόνων τὰ ἐλαττώματα τῆς πολυτελείας, τῆς ὑπερηφανείας, τῆς δοξομανίας καὶ τῆς ἀστασίας, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἀσχήμιζον τὸν βίον τοῦ εὐφυοῦς καὶ ζωηροῦ τούτου νέου τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν εἰς τὴν Ποτίδαιαν, πόλιν τῆς Μακεδονίας, συνεξεστράτευσε καὶ ὁ Σωκράτης

μετὰ τοῦ φίλου του Ἀλκιβιάδου. Ἀμφότεροι κατὰ τὴν μάχην ἠνδραγάθησαν· ἀλλ' ὁ νέος Ἀλκιβιάδης πληγωθεὶς ἔπεσεν· οἱ δὲ ἐχθροὶ βεβαίως ἤθελον αἰχμαλωτίσει ἢ φονεύσει αὐτόν, ἂν ὁ Σωκράτης γενναίως δὲν τὸν ὑπερασπίζετο, διακινδυνεύσας προθύμως τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τοῦ φίλου του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ δώσωσιν οἱ στρατηγοὶ τὰ βραβεῖα τῆς ἀνδρίας εἰς τὸν ἀριστεύσαντα κατὰ τὴν μάχην ταύτην, πρῶτος ὁ Σωκράτης ἐμαρτύρει ὑπὲρ τῆς ἀνδρίας τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅπως δοθῶσιν εἰς τὸν νέον αὐτὸν φίλον του ὁ στέφανος καὶ ἡ πανοπλία, ἐνῷ ταῦτα δικαιωματικῶς εἰς τὸν Σωκράτην ἀνῆκον. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἐπεθύμει διὰ τῆς βραβεύσεως ν' αὐξήσῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ νέου Ἀλκιβιάδου εἰς τὰ ὑπὲρ πατρίδος καλὰ ἔργα· ὡς ἀληθὴς δὲ φίλος πᾶσαν εὐτυχίαν τῶν φίλων του ὡς ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν ἐθεώρει.

Βλέπετε λοιπόν, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἡ διαγωγὴ σήμερον τοῦ Ἀνδρέου πρὸς τὸν φίλον του Φίλιππον δικαίως μ' ἐνθύμισε τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν φίλον του Ἀλκιβιάδην.

Ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης. ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, καὶ πρὸς ἄλλον μαθητὴν καὶ φίλον του τὰ αὐτὰ γενναῖα καὶ φιλικὰ αἰσθήματα ἀπέδειξε.

Διηγοῦνται ὅτι ἡμέραν τινὰ ἀπήντησεν εἴς τινα στενὴν ὁδὸν τῶν Ἀθηνῶν τὸν Ξενοφῶντα, ὅστις νέος ἔτι ὤν, ὑπέσχετο μέλλον ἀγαθόν. Τοιοῦτον δὲ νέον ἐπιθυμῶν νὰ προοικειωθῇ ὁ Σωκράτης ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, σταματᾷ αὐτὸν διὰ τῆς βακτηρίας του, καὶ τὸν ἐρωτᾷ ποῦ πωλοῦν διάφορα χρήσιμα εἰς τὸν βίον πράγματα. Ἀφοῦ δὲ ὁ νέος ἀπήντησεν εἰς τὸν Σωκράτην, ἠρωτήθη ἂν γνωρίζῃ καὶ ποῦ οἱ νέοι γίνονται ἐνάρετοι. Ὅτε δὲ ὁ Ξενοφῶν ἀπεκρίθη ὅτι

δὲν γνωρίζει τοῦτο, ὁ Σωκράτης τῷ εἶπεν, — ἀκολούθει με καὶ θέλεις τὸ μάθει. — Ἔκτοτε, λέγουν, ἠκολούθησεν ὁ Ξενοφῶν τὸν ἠθικὸν ἐκεῖνον φιλόσοφον, καὶ κατέστη ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων μαθητῶν καὶ ἐπιστηθίων φίλων του.

Εἰς δὲ τὴν μάχην, τὴν συγκροτηθεῖσαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν εἰς τὸ Δήλιον, πόλιν τῆς Βοιωτίας, παρευρέθη καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος. Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι νικηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγήν, καταδιωκόμενος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Ξενοφῶν ἔπεσεν ἐκ τοῦ ἵππου του, καὶ ἐκινδύνευε νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἢ νὰ φονευθῇ. Ἀλλ' ὁ φίλος του Σωκράτης, ἂν καὶ πεζός, ὁρμᾷ γενναίως πρὸς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος φίλου του, ἁρπάζει αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του, καὶ τρέχων δρομαίως διασώζει μακρὰν τῶν ἐχθρῶν τὸν φίλον του Ξενοφῶντα.

Διὰ τοιούτων γενναίων ἔργων, διὰ τοιαύτης αὐταπαρνήσεως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διακρίνονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι, καὶ αἱ ἀληθῶς ἐνάρετοι καὶ εὐγενεῖς ψυχαί. Ἀλλὰ τοιούτους φίλους σπανίως κατὰ δυστυχίαν μᾶς ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἐκ τῶν σπανίων δὲ τούτων φίλων ἦσαν οἱ Θηβαῖοι Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας· καὶ περὶ αὐτῶν μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἀκόλουθα.

Η ΦΙΛΙΑ ΤΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΥ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ.

Ὁ γέρων Πλούταρχος, λυπούμενος διὰ τὰς διχονοίας, τὰς ζηλοτυπίας καὶ τοὺς φθόνους οἵτινες δυστυχῶς διεχώρισαν τοὺς πλείστους πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς ἄνδρας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, δικαίως ἐπαινεῖ καὶ ἀγαλλόμενος θαυμάζει τὴν εὐγενῆ φιλίαν, ἥτις, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν Θηβῶν, ἥνωσε τὸν Πελοπίδαν καὶ Ἐπαμεινώνδαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου των.

Ὅσοι ἐκ τῶν πολιτικῶν ἐπιθυμοῦν δόξας καὶ πλούτη οὐχὶ

διὰ τὴν πατρίδα ἀλλὰ δι' ἑαυτούς, δυσκόλως δύνανται νὰ συμβιβάσωσιν ἀμοιβαίως τὰ ἀτομικὰ καὶ ἐγωϊστικά των συμφέροντα· ὅθεν εἰς ἔριδας, εἰς ζηλοτυπίας, εἰς ἔχθρας, εἰς καταδρομὰς καὶ ὑποσκελισμοὺς καταντῶσι, λησμονοῦντες ὅτι οὕτω φονεύουν τὴν πατρίδα, ἥτις μόνον διὰ τῆς ἑνώσεως καὶ τῆς ἀμοιβαίας συνεργείας τῶν τέκνων της δύναται νὰ εὐδαιμονήσῃ.

Ἀλλ' ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀσπασθέντες ἐκ νεαρᾶς των ἡλικίας τὴν ἀρετήν, καὶ ὑπὸ τοῦ θείου ἔρωτος τῆς πατρίδος ἀμφότεροι ἐμπνεόμενοι, δὲν ἠγωνίζοντο ὑπὲρ ἀτομικῶν ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος συμφερόντων, καὶ οὕτω ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσι πάντοτε φίλοι εἰλικρινεῖς καὶ ἀχώριστοι, συστρατηγοὶ ὁμονοοῦντες, καὶ συνάρχοντες συμφωνότατοι, ἐπιτυχόντες διὰ τῶν κοινῶν προσπαθειῶν καὶ ἀγώνων των νὰ ἴδωσι τὴν πατρίδα των ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα, καὶ πρώτην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Διηγοῦνται ὅτι εἴς τινα μάχην ὁ Πελοπίδας ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ πατρίδος καὶ λαβὼν ἑπτὰ πληγὰς ἔπεσεν ἡμιθανὴς ἐπὶ σωροῦ πληγωμένων. Ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, μ' ὅλον ὅτι ἐθεώρει φονευμένον ἤδη τὸν ἑπτάκις πληγωθέντα Πελοπίδαν, τρέχει ὅμως ἀμέσως πρὸς ὑπεράσπισιν, ἂν ὄχι τῆς ζωῆς, τοὐλάχιστον τοῦ σώματος καὶ τῶν ὅπλων τοῦ συμπολίτου καὶ συστρατιώτου του. Ἀγωνίζεται δὲ γενναίως, πληγόνεται καὶ αὐτὸς εἰς μὲν τὸ στῆθος διὰ λόγχης, εἰς δὲ τὸν βραχίονα διὰ ξίφους, ἀλλ' ἐπιμένει, καὶ ἐπὶ τέλους σώζει ὄχι μόνον τὸ σῶμα καὶ τὰ ὅπλα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ ἐνδόξου Πελοπίδου.

Τινὲς λέγουν ὅτι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ γένεσιν εἰς τὴν παραδειγματικὴν φιλίαν τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀνδρῶν. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἂν ἀμφότεροι δὲν εἶχον καρδίας ἐναρέτους καὶ εὐγενεῖς, καὶ ὑπὸ ἀληθοῦς

πατριωτισμοῦ φλογιζομένας, οὔτε ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤθελε διακινδυνεύσει γενναίως ὑπὲρ τοῦ Πελοπίδου, οὔτε ὁ Πελοπίδας ἤθελεν ἀναφανῇ φίλος σταθερὸς καὶ εἰλικρινὴς τοῦ μεγάλου Ἐπαμεινώνδου.

Εἰς τοὺς μυθικοὺς καὶ ἡρωϊκοὺς χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀναφέρονται παραδείγματα φίλων πιστῶν, συχνότερα παρὰ εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἱστορικὴν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τούτου δὲ ἐσυμπέρανεν ὅτι διὰ ν' ἀνάψῃ τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς φιλίας ἀπαιτοῦνται ἤθη ἀρχαϊκά, ἀθῶα καὶ εἰλικρινῆ· καὶ ὅτι ὅσον τὰ ἤθη φθείρονται, τόσον σπανιώτερον ἀποκαθίσταται τὸ ὡραῖον καὶ λαμπρὸν φαινόμενον τῆς ἀληθοῦς φιλίας.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ὡς ζεύγη παραδειγματικῆς φιλίας μνημονεύονται ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, — ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Πειρίθους, — ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πάτροκλος, — ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ Πυλάδης.

Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἱστορία ὡς παραδειγματικὴν ἀναφέρει καὶ τὴν φιλίαν, ἥτις ἤνωσε τὸν Δάμωνα μετὰ τοῦ Πυθίου.

ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΠΥΘΙΑΣ.

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Πυθίας ἦσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορικῆς σχολῆς· ἔζων δὲ εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

Ὁ Πυθίας κατηγορηθεὶς ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τυράννου τῶν Συρακουσῶν, κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἀλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ πρὸ τοῦ θανάτου του τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπί τινας ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλ-

λον εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῇ, ἂν αὐτὸς κατὰ τὴν προσδιορισθησομένην ἡμέραν δὲν ἐμφανισθῇ.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία δὲν ἐγνώριζε παρὰ τὸ αἴσθημα τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τοῦ συμφέροντος καὶ τῆς ἰδιοτελείας, ἦτο πεπεισμένος ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτον ἀδύνατον νὰ εὕρῃ ὁ Πυθίας· ἐπὶ τῇ πεποιθήσει δὲ ταύτῃ τῷ παρεχώρησε τὴν ἄδειαν ἀπουσίας, ἂν παρουσιασθῇ ἄλλος ν' ἀναλάβῃ τὴν καταδίκην του ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ.

Μεγίστη δὲ ἦτο τοῦ Διονυσίου ἡ ἔκπληξις, ὅτε ἴδε παρουσιαζόμενον εἰς τὸ δεσμωτήριον τὸν φίλον τοῦ Πυθίου Δάμωνα, πρόθυμον ν' ἀναδεχθῇ τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Πυθίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἐντάμωσιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δὲ δεσμά του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἀλλ' ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φλάνει, καὶ ὁ Πυθίας δὲν φαίνεται. Ὅτε λοιπὸν ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ ἀπόντος Πυθίου, ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὅλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε καὶ φρυάττει κατὰ τῆς αἰσχρᾶς προδοσίας τοῦ Πυθίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἕτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ εὐαπατήτου Δάμωνος.

Ὁ δὲ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Πυθίου.

Μόνος ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσαν τὴν στιγμήν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἤλπιζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρά του δὲν ἦτο πλήρης, διότι γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Πυθίου, ἐπερίμενεν ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ.

Ἐπὶ τέλους ὁ δήμιος ἑτοιμάζεται, ὁ πέλεκυς ἀνυψοῦται,

καὶ ἡ τρομερὰ στιγμὴ ἐπίκειται, ὅτε ἐξαίφνης κραυγαὶ θορυβώδεις ἀκούονται λέγουσαι·—ὁ Πυθίας, ὁ Πυθίας! Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Πυθίας τὰ πλήθη, καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος. Ζητεῖ τότε ν' ἀναλάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου· ἀλλ' ὁ Δάμων διαφιλονεικεῖ τὴν θέσιν ταύτην ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Πυθίας ἐπαναλαμβάνει ζωηροτέραν τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων σταθερῶς ἐπιμένει εἰς τὴν ἄρνησίν του.

Ἔκθαμβοι καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους, καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε οὔτε ἠσθάνθη οὔτ' ἐφαντάσθη. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῇ τὴν ὕπαρξιν τοιούτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ ἐπομένως χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Πυθίαν, καὶ τὸν Πυθίαν εἰς τὸν φίλον του Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην· ζητεῖ δὲ ὡς χάριν νὰ συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας των, ἥτις ἀπετέλει τὰς δύο ἐναρέτους ψυχάς των ψυχὴν μίαν ἐντὸς δύο σωμάτων.

Τὰ ἀνωτέρω περὶ φίλων διηγήματα τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος εἰς ἄκρον εὐηρέστησαν τὰς νεανικάς μας καρδίας· ἔκτοτε δὲ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἐπεθύμησε ν' ἀποκτήσῃ εἰ δυνατὸν φίλον ὁποῖος ἦτον ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπαμεινώνδας ἢ ὁ Δάμων· πολλάκις δὲ ἔκτοτε δίδοντες ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς ὁμιλῇ περὶ φιλίας, ἠκούαμεν παρ' αὐτοῦ τὰ ἑξῆς·

« Εἶναι ἀνάξιος φιλίας ὅστις ἀλλάζει τοὺς φίλους του συχνὰ ὡς τὰ ὑποκάμισά του.

» Πρὶν συγδέσῃς μετά τινος φιλικὰς σχέσεις, σπούδασε

μετὰ προσοχῆς τὰς διαθέσεις αὐτοῦ, μήπως ἀντὶ φίλου ἀληθοῦς ἀποκτήσῃς ἰδιοτελῆ τινα κόλακα, ἢ ψευδόφιλον, ἢ κακοήθη σύντροφον.

» Βραδέως μὲν ἀπόκτα φίλον, ἀλλ' ἡ φιλία σου ἂς διαμένῃ σταθερὰ καὶ διαρκής.

» Εἰς τὰς δυστυχίας τῶν φίλων των δοκιμάζονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι.

» Τίμα τὴν περιουσίαν σου διὰ νὰ βοηθήσῃς φίλον σου τινὰ σπουδαῖον δυστυχοῦντα. »

Ταῦτα δὲ πάντα μᾶς ἔλεγεν ὁ Γεροστάθης ὅτι τὰ ἐδιδάχθη παρὰ τῶν σοφῶν προγόνων μας· διότι ὁ μὲν Σόλων ἔλεγε· « Φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ μὴ ταχὺ ἀποδοκίμαζε. » Ὁ δὲ Ἰσοκράτης· « Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν. — Τὸ μὲν χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις. — Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, ἕνεκα τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ δυσυχοῦντι βοηθῆσαι. »

Ἡ δὲ Πυθία, ἡ ἱέρισσα τοῦ Ἀπόλλωνος, πρός τινα νεανίσκον, ὅστις ἀφῆκεν ἀβοήθητον τὸν φίλον του εἰς χεῖρας τῶν λῃστῶν καὶ ἔφυγεν αἰσχρῶς, ὄχι μόνον νὰ χρησμοδοτήσῃ δὲν ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπεδίωξεν αὐτὸν εἰποῦσα τὰ ἑξῆς·

« Ἀνδρὶ φίλῳ θνήσκοντι παρὼν πέλας οὐκ ἐβοήθεις.

» Οὐ σὲ θεμιστεύσω· περικαλλέος ἔξιθι νηοῦ. »

Παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου ἠκούσαμεν καὶ τὸν ἀκόλουθον περὶ φιλίας ἀληθέστατον στίχον·

« Δῶρον Θεοῦ πολύτιμον εἶν' ἡ πιστὴ φιλία.
» Εἰς τοὺς κακοὺς δὲν δίδεται τοιαύτη εὐτυχία. »

Υ.

ΗΔΟΝΗ ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ.

« Ἀκολουθεῖ ἐλευθεριότητι ἡ φιλανθρωπία καὶ τὸ ἐλεητικὸν εἶναι. »

(Ἀριστοτέλους.)

Αὐγήν τινα τοῦ Μαΐου ἐπρόκειτο ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον ἐξοχήν, γέμουσαν ἀγρίων τριανταφύλλων. Ὅλοι δὲ κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν ἤμεθα παρόντες εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκτὸς τοῦ συμμαθητοῦ μας Πέτρου, ὅστις δὲν ἐφαίνετο.

Παράδοξος ἡ ἀργοπορία τοῦ Πέτρου, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Αὐτὸς ἐξυπνᾷ πάντοτε τόσον ἐνωρίς, ὥστε εἶναι καὶ ὁ ὑγιέστερος μαθητὴς τοῦ σχολείου σας. Ἀλλὰ σήμερον φαίνεται τὸν ἐγέλασεν ὁ δόλιος ὕπνος τῆς ἀνοίξεως. Ἐντούτοις ἂς ὑπάγωμεν, καὶ διαβαίνοντες ἀπὸ τὴν κατοικίαν του τὸν ἐξυπνοῦμεν, καὶ τὸν ὑπενθυμίζομεν ὅτι ὁ πολύς, καὶ μάλιστα ὁ πρωϊνὸς ὕπνος, χαυνόνει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν.

Ἐξήλθομεν λοιπὸν διευθυνόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου· ἀλλὰ διαβαίνοντες ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας, παρετηρήσαμεν ὅτι ἡ θύρα της ἦτον ἡμίκλειστος· συγχρόνως δὲ ἠκούσαμεν ἔξωθεν τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου. Πλησιάσαντες τότε ἐν σιωπῇ καὶ ἡσυχίᾳ περὶ τὴν θύραν τῆς Ἐκκλησίας, διεκρίναμεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐδίδασκε νὰ συλλαβίζῃ ἓν παιδίον, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ μᾶς ἦτον ἄγνωστος. Ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ χαμογελῶν ἠκροάσθη ὀλίγον τὴν διδασκαλίαν

τοῦ Πέτρου, ἔσπρωξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν νάρθηκα τῆς Ἐκκλησίας, παρακολουθούμενος παρ' ὅλων ἡμῶν.

Ὁ Πέτρος, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς, ἔκλεισε τεταραγμένος τὴν ὁποίαν ἐκράτει φυλλάδα, ἐσηκώθη, καὶ μετὰ συστολῆς πολλῆς ἐζήτησε συγχώρησιν παρὰ τοῦ Γεροστάθου, διότι ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, μὴ ἐννοήσας ὅτι παρῆλθεν ἡ προσδιωρισμένη ὥρα.

— Καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐνομίζαμεν ὅτι ἀκόμη κοιμᾶσαι.

—Ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, εἶμαι ἔξυπνος πρὸ δύο ὡρῶν. Πλησίον δὲ τοῦ Πέτρου ἵστατο μικρὸν παιδίον, τοῦ ὁποίου ἡ φυσιογνωμία δὲν μᾶς ἦτον ἄγνωστος, ἀλλὰ δὲν ἐνθυμούμεθα ποῦ καὶ πότε εἴχομεν ἰδεῖ τὸ παιδίον αὐτό.

— Καὶ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ καλὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον διδάσκεις ν' ἀναγινώσκῃ; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Πέτρον.

Ὁ δὲ Πέτρος ἀπήντησε· — Δὲν ἐνθυμεῖσθε τὸν Κώσταν, ὅστις ἔσωσε τὸν Ἀρτινὸν Θεόδωρον ὅτε ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ χάνδακος καὶ ἐχώθη εἰς τὴν λάσπην;

Ἦτο τῷ ὄντι πολὺ δύσκολον ν' ἀναγνωρίσωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ Γεροστάθης τὸν μικρὸν Κώσταν, διότι καθ' ἣν ἡμέραν τὸν εἴχομεν ἰδεῖ κλαίοντα καὶ ἀκολουθοῦντα τὸ ὑπερήφανον καὶ ἀχάριστον ἀρχοντόπουλον τῆς Ἄρτας, εἶχε καὶ τὸ πρόσωπον καὶ ὅλον τὸ σῶμά του καταλασπωμένον, γυμνοὺς τοὺς πόδας, ἐνδύματα δὲ ῥυπαρὰ καὶ ἐσχισμένα· ἐνῷ ὁ μικρὸς μαθητὴς τοῦ συμμαθητοῦ μας Πέτρου ἦτο καθ' ὅλα καθαρώτατος· οὔτε ἀνυπόδητος ἦτο πλέον, ἀλλ' οὔτε ῥακενδύτης.

Ἐξήλθομεν ἐντούτοις ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὴν ἐξοχήν· διαφόρους δὲ καθ' ὁδὸν ἐρωτήσεις περὶ τοῦ Κώστα ἀπεύθυνεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν

Πέτρον· ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἐπαναλάβω ἐνταῦθα διαδοχικῶς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις τοῦ Γεροστάθου καὶ τὰς ἀπαντήσεις τοῦ Πέτρου, θέλω διηγηθῆ ἐν περιλήψει τὸ ἐξαγόμενον τῆς συνομιλίας των.

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΤΩΧΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ.

Ἀνέφερα προηγουμένως τὴν μεταξὺ τοῦ ὑπερηφάνου Θεοδώρου καὶ τοῦ πτωχοῦ Κώστα σκηνήν, καθ' ἣν ἐνῷ ὁ Θεόδωρος ὄχι μόνον ἐξύβρισε βαρβαρικῶς τὸν Κώσταν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ξυλοκοπήσῃ ἠθέλησεν, ὁ Κώστας ἅμα ἰδὼν αὐτὸν πεσόντα καὶ κινδυνεύοντα ἐντὸς τῆς λάσπης, ἀμέσως ἔτρεξε πρὸς βοήθειάν του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ κατώρθωσεν.

Ἡ χριστιανικὴ αὕτη διαγωγὴ τοῦ μικροῦ Κώστα, καὶ ἡ ἀφέλεια μὲ τὴν ὁποίαν ἐβεβαίωσε τότε τὸν Γεροστάθην ὅτι κατὰ συμβουλὴν τῆς μητρός του ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα, ἐπέσυραν τὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν τοῦ ἀγαθοῦ Πέτρου.

Ἅμα λοιπὸν ἀκούσας ὁ Πέτρος ὅτι ὁ πτωχὸς Κώστας δὲν εἶχεν ἄλλα ἐνδύματα, ἐκτὸς τῶν λασπωμένων καὶ ἐσχισμένων τὰ ὁποῖα ἐφόρει, ὡδήγησεν ἀμέσως αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ παρεκάλεσε τοὺς καλούς του γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὸν πτωχὸν Κώσταν τινὰ ἐκ τῶν ἰδικῶν του ἐνδυμάτων.

Οἱ γονεῖς τοῦ εὐσπλαγχνικοῦ Πέτρου προθύμως εἰσήκουσαν τὴν παράκλησίν του. Ὁ δὲ Πέτρος ἀφοῦ ἐφρόντισε νὰ πλυθῇ καὶ νὰ καθαρισθῇ ὁ Κώστας, τὸν ἐνέδυσε τὰ καθαρά του φορέματα, τῷ ἐσύστησε στενῶς τὴν καθαριότητα, τῷ ἔδωκε καὶ ἓν ψωμίον μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ πατρός του, καὶ ἀκολούθως ἐσυνόδευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτωχικήν του καλύβην.

Ἡ καλὴ μήτηρ τοῦ Κώστα, ἰδοῦσα τὸν υἱόν της οὕτω

μεταμορφωμένον, καὶ μαθοῦσα παρ' αὐτοῦ τὰ διατρέξαντα, ἔχυσε δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης· εὐχαρίστησε τὸν Ὕψιστον, καὶ εὐχήθη πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὸν καλὸν Πέτρον. Τὰ δὲ μικρά της παιδία, ἅμα ἰδόντα τὸν Κώσταν κρατοῦντα τὸ ψωμίον, ἐπερικύκλωσαν πηδῶντα καὶ χαίροντα τὸν ἀδελφόν των καὶ τῷ ἐζήτουν ἀνὰ ἓν τεμάχιον.

— Ποτέ, ἔλεγεν ὁ Πέτρος, ἡ καρδία μου δὲν ἠσθάνθη ἡδονὴν γλυκυτέραν ἀπὸ τὸ γλυκύτατον καὶ ἡδονικώτατον ἐκεῖνο αἴσθημα τὸ ὁποῖον μοὶ ἐπροξένησεν ἡ διαγωγή μου τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἐπιστρέψας ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν του ἐδιηγήθη εἰς τὴν μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του, τὸν ἱερέα τῆς κωμοπόλεως, τὴν κατανυκτικὴν σκηνὴν τῆς καλύβης, τὴν ἀγαθότητα τῆς πτωχῆς ἐκείνης γυναικός, τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας της, τὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης της καὶ τὴν ζωηρὰν χαρὰν τῶν πεινα λέων τέκνων της, ὅτε ἴδον τὸν Κώσταν φέροντα τὸ ψωμίον.

Ἀκολούθως δὲ παρεκάλεσε τοὺς γονεῖς του νὰ στέλλωσι δι' αὐτοῦ καθ' ἡμέραν εἰς τὴν πτωχὴν μητέρα τοῦ Κώστα ἓν ψωμίον, ὑποσχόμενος ὅτι αὐτὸς θέλει τρώγει εἰς τὸ ἑξῆς ὀλιγώτερον, καὶ ὅτι συγχρόνως θέλει προσέχει τὰ ἐνδύματά του περισσότερον, ὅπως οἰκονομῶσι τοιουτοτρόπως οἱ γονεῖς του τὸ ψωμίον τῆς πτωχῆς οἰκογενείας.

Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς καὶ ἡ φιλάνθρωπος σύζυγός του συνεκινήθησαν ἀπὸ τὰ εὐσπλαγχνικὰ καὶ ἐλεήμονα αἰσθήματα τοῦ Πέτρου των· κατεφίλησαν δὲ αὐτόν, καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν τὸ ζητηθὲν ψωμίον.

Ἀλλ' ἡ ἀγαθὴ καρδία τοῦ Πέτρου δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπῃ τὸν Κώσταν ἀργὸν καὶ ἀγράμματον. Ὅθεν ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἀναδέχεται εὐχαρίστως νὰ τὸν μάθῃ ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, ἂν καὶ ἐκεῖνος ἀνεδέχετο νὰ βοηθῇ

τακτικῶς τὸν κανδυλανάπτην εἰς τὴν καθαριότητα τῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ὁ Κώστας προθύμως ἐδέχθη καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν πρότασιν ταύτην. Ἔκτοτε δὲ τακτικώτατα καὶ μετὰ τοῦ κανδυλανάπτου εἰργάζετο εἰς τὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὸν νάρθηκα καθ' ἑκάστην αὐγὴν ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἐδιδάσκετο. Οὐδεὶς δ' ἐγνώριζε τὴν μυστικὴν ταύτην ἐλεημοσύνην τοῦ Πέτρου, μέχρις οὗ τυχαίως μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἀνεκαλύψαμεν αὐτὴν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ τοιαύτη πρὸς τὸν Κώσταν καὶ τὴν οἰκογένειάν του διαγωγὴ τοῦ Πέτρου εἰς ἄκρον εὐχαρίστησε τὸν φιλάνθρωπον Γεροστάθην· καὶ ἡμεῖς δὲ ἔκτοτε ἐδιπλασιάσαμεν τὴν πρὸς τὸν ἀγαθὸν Πέτρον ἀγάπην μας· ἐπεριμέναμεν δὲ ἀνυπομόνως νὰ παρουσιασθῇ περίστασις κατάλληλος, ὅπως μιμηθῶμεν τὸ καλὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος μᾶς ἔδωκεν.

Ὁ Γεροστάθης ἐννοήσας τὴν καλὴν διάθεσιν, τὴν ὁποίαν εἰς τὰς καρδίας μας ἐγέννησεν ἡ διαγωγὴ τοῦ Πέτρου, καὶ θέλων ἔτι μᾶλλον νὰ ἐνισχύσῃ αὐτήν, ἐπαίνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὰ ἐλεήμονα αἰσθήματά του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι, ἂν ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν αὐτὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς εὐσπλαγχνικὴν διάθεσιν, θέλει ἀποκατασταθῇ ἄνθρωπος τέλειος.

Ἰδοὺ δὲ ποῖον ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς θεωρεῖ ἄνθρωπον τέλειον, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης· καὶ ἐξηκολούθησε λέγων τὰ ἑξῆς.

Ο ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Ἡμέραν τινα, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, διάφορα παιδία ὡδηγήθησαν εἰς τὸν Ἰησοῦν ὅπως εὐλογήσῃ αὐτὰ καὶ προσευχηθῇ ὑπὲρ αὐτῶν. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογήσας αὐτὰ

εἶπεν· « ὅτι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν», διότι αἱ καρδίαι τῶν παιδίων εἶναι εὐαίσθητοι, καθαραὶ καὶ ἀμίαντοι ἀπὸ τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη, καὶ ἑπομένως ἄξιαι τῆς θείας ἀγάπης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, προσθέτει ὁ εὐαγγελιστής, ἐπαρουσιάσθη καὶ νεανίσκος τις, ὅστις ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν· — Τί ἀγαθὸν νὰ πράξω διὰ νὰ ἔχω ζωὴν αἰώνιον; Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ ἀπήντησεν· — Ἐὰν θέλῃς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν φύλαξον τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

— Ὅλας τὰς ἐντολὰς ἐκ νεότητός μου ἐφύλαξα, ἀπεκρίθη ὁ νέος, τί ἄλλο λοιπὸν μοὶ μένει;

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· — Ἐὰν θέλῃς νὰ γίνῃς τέλειος, ὕπαγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δὸς εἰς τοὺς πτωχούς, καὶ ἀντὶ τῶν ἐπιγείων αὐτῶν ὑπαρχόντων θέλεις ἀποκτήσει οὕτω θησαυρὸν αἰώνιον καὶ ἄφθαρτον εἰς τοὺς οὐρανούς.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος προσθέτει ὅτι ὁ νεανίσκος μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Ἰησοῦ ἀνεχώρησε λυπημένος, διότι ἔτυχεν ἔχων κτήματα πολλά, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς σκληρύνουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς καρδίας τῶν πλουσίων· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεάνθρωπος εἶπεν ὅτι οἱ πλούσιοι δυσκόλως εἰσέρχονται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Βοηθοῦντες λοιπὸν τοὺς πτωχούς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὄχι μόνον αἰσθανόμεθα ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν γλυκυτάτην, ἀλλὰ καὶ τέλειοι γινόμεθα, διότι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἀποκτῶμεν θησαυρὸν αἰώνιον, ὁ δὲ θησαυρὸς οὗτος εἶναι ἡ θεία ἀγάπη, τὸ θεῖον ἔλεος.

Δανείζει Θεῷ ὁ ἐλεῶν πτωχόν, εἶπεν ὁ σοφὸς

Σολομῶν εἰς τὴν Γραφήν, ὁ δὲ Ἰησοῦς μᾶς λέγει· Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Ὅλον δὲ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον του διῆλθεν ὁ Ἰησοῦς ἐλεῶν καὶ ἀγαθοποιῶν τοὺς πτωχούς, τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀσθενεῖς, ὅπως καὶ διὰ τοῦ ζῶντος παραδείγματός του μᾶς διδάξῃ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ ἐλεημοσύνην.

Τινὲς νομίζουν ὅτι ἀπαιτεῖται νὰ ἦναί τις πλούσιος διὰ νὰ ἦναι καὶ ἐλεήμων. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἰδέα εἶναι ἐσφαλμένη. Οἱ πλούσιοι, ἔχοντες περισσότερα μέσα, ἔπρεπε βεβαίως νὰ ἐνεργῶσι καὶ περισσοτέρας ἐλεημόσυνας, ἐνῷ αὐτοὶ συνήθως κάμνουν τὰς ὀλιγωτέρας· διότι ὁ πλοῦτος, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπα, διαστρέφει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν νοῦν καὶ σκληρύνει τὴν καρδίαν. Ὅσον ὀλιγώτερον πλούσιος εἶναί τις καὶ ὅσον πλησιέστερα εἰς τὴν πτωχείαν ἐπομένως εὑρίσκεται, τόσον εὐκολώτερα ἐνθυμεῖται καὶ συναισθάνεται τὰ δεινὰ τῆς ἐνδείας, τόσον δὲ ἐπιῤῥεπεστέρα εἰς τὴν ἐλεημοσύνην καθίσταται ἡ καρδία του. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς παρηγορῶν τοὺς πτωχοὺς ἔλεγε περὶ αὐτῶν· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τις πολλὰ διὰ νὰ γίνῃ ἐλεήμων. Ὁ συμμαθητής σας Πέτρος βεβαίως δὲν εἶναι πλούσιος, ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ σώσῃ καὶ περιθάλψῃ ὁλόκληρον πτωχὴν οἰκογένειαν οὐχὶ διὰ τῶν χρημάτων του, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλανθρώπου καὶ ἐλεήμονος καρδίας του. Ἡ ἐλεημοσύνη δὲν ἐνεργεῖται μόνον διὰ τοῦ χρήματος τοῦ διδομένου εἰς τὸν πτωχόν. Πολλάκις μία συμβουλὴ ὠφέλιμος, μία καλὴ διάθεσις, μία σύστασις, μία φροντὶς φιλάνθρωπος, μία διδασκαλία, ἐν ἐργόχειρον, εἶναι ἐλεημοσύναι πολυτιμόταται, μὴ ἀπαιτοῦσαι πλούτη καὶ χρηματικὰς θυσίας, ἀλλὰ μόνον χριστιανικὴν εὐαίσθητον καρδίαν.

Ἂν μόνον οἱ πλούσιοι ἠδύναντο νὰ ἐλεῶσιν, ὁ Θεὸς δὲν ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως τόσον ἄδικος, ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς γενικὸν χρέος εἰς πάντα χριστιανὸν εἴτε πλούσιον, εἴτε πτωχόν.

Τότε ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τὸ ἑξῆς Ἀγγλικὸν ἀνέκδοτον, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ πόσον φιλελεήμων εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν πτωχῶν.

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΤΥΦΛΗΣ.

Εἴς τινα πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὡς ἐκ τῆς σιτοδείας καὶ τῆς καταργήσεως διαφόρων ἐργοστασίων ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν εἶχε πλεονάσει, ὁ ἱερεὺς ὡμίλησεν ἐπ' ἄμβωνος περὶ τῶν καλῶν τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατάς του νὰ συνεισφέρωσιν ἕκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων συμπολιτῶν των.

Μετὰ τὴν διδαχὴν πολλοὶ προθύμως προσῆλθον εἰς τὸν ἱερέα, προσφέροντες τὸν ὀβολὸν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησεν ὁ ἱερεὺς νεάνιδά τινα τυφλὴν πτωχικῶς ἐνδεδυμένην, ὁδηγηθεῖσαν πλησίον του καὶ προσφέρουσαν ποσὸν ἀνώτερον παντὸς ἄλλου.

— Ὄχι, κόρη μου, τῇ εἶπεν ὁ ἱερεύς, εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος· ἡ προσφορά σου εἶναι μεγάλη· δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπήντησεν ἡ νεᾶνις, εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Εἰς τὸ κατάστημα τῶν τυφλῶν ἔμαθα νὰ πλέκω καλάθια, καὶ ἤδη διὰ τῆς ἐργασίας μου ἀπολαμβάνω τὰ ἀναγκαῖά μου. Ἡ προσφορά μου εἶναι τὸ περίσσευμα τῶν κόπων μου καὶ ἡ ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομία μου· διότι ἐγώ, ὡς τυφλή, δὲν ἔχω ἀνάγκην λύχνου ἐργαζομένη κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας τοῦ χειμῶνος. Παρακαλῶ λοιπόν, πάτερ, δέχθητι τὴν προσφο-

ράν μου. Γνωρίζω τί ἐστι πτωχεία. Πρὶν ἐμβῶ εἰς τὸ κατάστημα ἐγύριζα νυχθημερὸν ζητεύουσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονήσεις τῶν διαβατῶν, καὶ τοὺς πικρούς των λόγους, καὶ τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὁποίας ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινῶσα, ἐπέρασα ἄϋπνος εἰς τοὺς δρόμους. Ἡ καρδία μου κλαίει ὁσάκις περὶ πτωχῶν ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὐφραίνεται ὁσάκις δύναμαι νὰ τοῖς προσφέρω μικράν τινα βοήθειαν.

Ἅπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυφλῆς νεάνιδος, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ ἐφώναξεν· — Ἰδού, φίλτατοι ἀδελφοί, διατί ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπεν ὅτι τῶν πτωχῶν εἶναι ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Τὸ γενναῖον παράδειγμα τῆς ἀομμάτου κόρης, καὶ οἱ κατανυκτικοί της πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι διήγειραν τὰ συμπαθητικὰ αἰσθήματα ὅλων τῶν παρευρεθέντων, ὥστε ἀμέσως αἱ συνεισφοραί των ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πόλεως ἐξοικονομηθέντες ἀρκούντως εὐλόγουν τοὺς εὐεργέτας των, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ αὐτῶν τὴν τυφλὴν νεάνιδα.

Ὅλαι αἱ ἐφημερίδες τῆς Ἀγγλίας ἐξύμνησαν τὴν φιλελεήμονα καλαθοποιόν. Πανταχόθεν δὲ συνέῤῥεον εἰς τὴν κατοικίαν της διὰ νὰ τὴν γνωρίσωσι καὶ προσωπικῶς, καὶ διὰ ν' ἀγοράσωσι καλάθιόν τι ἐκ τῶν χειρῶν της.

Τοιουτοτρόπως ἡ ἐλεήμων τυφλή, ὄχι μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν πλουσιοπαρόχως ἐλεήθη παρὰ τοῦ Ὑψίστου· διότι τιμωμένη καὶ ἀγαπωμένη παρὰ πάντων ἔζησεν ἐν ἀνέσει, ἐξακολουθοῦσα πάντοτε διὰ τῆς ἐλεημοσύνης νὰ παρηγορῇ τὸν πτωχόν, νὰ ἡδύνῃ τὴν ψυχήν της καὶ νὰ εὐαρεστῇ τὸν πλάστην της.

Μεταξὺ τῶν περὶ ἐλεημοσύνης ἀνεκδότων, τὰ ὁποῖα ὁ γέρων μᾶς ἐδιηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐνθυμοῦμαι καὶ τὸ ἀκόλουθον.

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΑΡΤΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΦΡΕΔΟΥ.

Ὁ μέγας Ἀλφρέδος, βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, καταπολεμηθεὶς ὑπὸ τῶν Δανῶν καὶ καταδιωκόμενος ὑπ' αὐτῶν, διεσώθη μετὰ τῆς οἰκογενείας του καί τινων πιστῶν ὀπαδῶν του, καταφυγὼν εἰς ἀπόκρυφον καὶ μοναχικὸν οἰκίσκον ἀποκέντρου τινος ἐξοχῆς.

Ἐνῷ δὲ ἡμέραν τινα, ἱστάμενος ἐνώπιον τοῦ παραθύρου τῆς ἀποκρύφου οἰκίας του, ἐθεώρει μελαγχολικὸς τὸν μελαγχολικὸν καὶ νεφελώδη οὐρανὸν τῆς Ἀγγλίας, συλλογιζόμενος τὴν ἀβεβαιότητα καὶ ἀστασίαν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἴδε πτωχόν τινα γέροντα κλονιζόμενον ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ὅστις ἅμα διακρίνας αὐτὸν εἰς τὸ παράθυρον, ἤρχισε μετὰ παρακλήσεων καὶ δακρύων νὰ ζητῇ ὀλίγον ψωμίον, προσθέτων ὅτι τρεῖς ἤδη ὁλοκλήρους ἡμέρας ἦτο νηστικός.

Ἡ καρδία τοῦ ἐκθρονισμένου βασιλέως εἶχεν ἤδη μαλαχθῇ ὑπὸ τῆς δυστυχίας· ὅθεν διατάττει ἀμέσως νὰ δώσωσιν εἰς τὸν πτωχὸν ἓν ψωμίον. Ἀλλ' ἡ βασίλισσα πληροφορεῖ τὸν βασιλέα ὅτι δὲν τοῖς ἔμενε πλέον παρὰ εἷς καὶ μόνος μικρὸς ἄρτος, ὅστις οὔτε δι' αὐτοὺς θέλει ἐπαρκέσει, προσθέτουσα ὅτι πολὺ ἀμφίβολον εἶναι ἂν ὁ ὑπηρέτης, τὸν ὁποῖον πρὸς ἀνεύρεσιν ζωοτροφιῶν ἔστειλαν, ἐπιτύχῃ νὰ φέρῃ τοιαύτας.

Εἰς τοὺς ἀπελπιστικοὺς αὐτοὺς λόγους τῆς βασιλίσσης ὁ βασιλεὺς πλήρης χριστιανικῆς ἀγάπης, πίστεως καὶ ἐλπίδος ἀπαντᾷ οὕτως· — Ἂς δώσωμεν εἰς τὸν πτωχὸν τὸ ἥμισυ τοῦ τελευταίου ἄρτου μας· ἐκεῖνος δὲ ὅστις διὰ πέντε ἄρτων καὶ δύο ἰχθύων ἐχόρτασε πέντε χιλιάδας ἀνθρώπων, θέλει χορτάσει βεβαίως καὶ ἡμᾶς διὰ τοῦ ἄλλου ἡμίσεως.

Τὸ ἥμισυ λοιπὸν τοῦ τελευταίου ἄρτου ἐδόθη ἀμέσως εἰς τὸν πτωχόν· μετά τινα δὲ ὥραν ὁ ὑπηρέτης ἐπανῆλθεν ἐπιτυχὼν εὐτυχῶς ἄφθονα τρόφιμα. Ὁ βασιλεὺς τότε στραφεὶς πρὸς τὴν σύζυγόν του ὑπενθύμισεν αὐτὴν τοὺς εὐαγγελικοὺς λόγους· «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται,» προσθέσας ὅτι· — ὁ Ἰησοῦς δὲν μᾶς εἶπε παρὰ ἀληθείας καὶ ἀληθείας μεγάλας· μόλις ἐλεήσαμεν, καὶ ἰδοὺ ἀμέσως ἠλεήθημεν.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην τοῦ Γεροστάθου, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν, ἴσως ὁ Ἀθανάσιος, εἶπε τὰ ἑξῆς πρὸς τὸν γέροντα· — Ἄλλοτε, νομίζω, μᾶς εἴπετε ὅτι δίδοντες ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς ἐπαίτας, ἐνθαρρύνομεν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν αὐτῶν.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν· — Ὅσάκις τις καταφεύγει εἰς τὴν ζητείαν ὡς ἐκ τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας του, βεβαίως εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

Ὁ τρέφων τοὺς ἀργοὺς καὶ ὀκνηροὺς δὲν ἐλεεῖ, ἀλλ' ἁμαρτάνει, παραβιάζων τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου κατὰ τὸν ὁποῖον «οἱ μὴ βουλόμενοι ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτωσαν.»

Ἐλεημοσύνη διδομένη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς εἶναι βεβαίως ἄδικος ζημία τῶν ἀληθῶς ἀξίων ἐλεημοσύνης.

Ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς τοὺς ἀργοὺς ἐλεημοσύνη εἶναι ἡ πρὸς αὐτοὺς χορήγησις, οὐχὶ χρημάτων ἢ τροφῆς, ἀλλ' ἐργασίας τινός, ὅπως δι' αὐτῆς κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἀλλ' εἶναι καὶ πολλοὶ πτωχοί, οἵτινες, ἂν καὶ ἐργάζονται ἐπιμελῶς, δὲν ἐπαρκοῦν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἔξοδα τῶν οἰκογενειῶν των. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ γήρατος ἢ τῆς ἀσθενοῦς ἢ ἀναπήρου σωματικῆς καταστάσεώς των εἶναι φυσικῶς ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἀναντιρρήτως εἶναι ἄξιοι συμπαθείας καὶ περιθάλψεως.

Αὐτὰ πολλάκις μ' ἔλεγεν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, φίλος μου τις ἱερεὺς τῆς Μόσχας, τοῦ ὁποίου τὰς ἀξιομιμήτους ἐλεημοσύνας εὐχαρίστως θέλω σᾶς διηγηθῆ.

Ο ΕΛΕΗΜΩΝ ΙΕΡΕΥΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ.

Διατρίβων πρό τινων χρόνων εἰς τὴν Μόσχαν τῆς Ῥωσσίας ἐγνώρισα ἱερέα τινα σεβάσμιον διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν του, διακρινόμενον δὲ ἰδίως διὰ τὴν εὐσπλαγχνικὴν καὶ ἐλεήμονα ψυχήν του.

Ποτὲ πτωχὸς ἄξιος ἐλέους δὲν ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἱερέως χωρὶς νὰ ἐλεηθῆ.

Οἱ παρηγορητικοὶ μάλιστα λόγοι, αἱ χριστιανικαὶ συμβουλαὶ μετὰ τῶν ὁποίων ὁ ἱερεὺς ἐσυνόδευε πάντοτε τὰς ἐλεημοσύνας του, ἐδιπλασίαζον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ἀλλ' ὁσάκις πτωχός, δυνάμενος ὁπωσδήποτε νὰ ἐργασθῆ, ἐπαρουσιάζετο εἰς τὸν ἀγαθὸν ἱερέα ζητῶν ἐλεημοσύνην· — Διατί δὲν ἐργάζεσαι; ἦσαν οἱ πρῶτοι λόγοι τοῦ ἱερέως. Μετ' αὐτοὺς δὲ ἀμέσως ἐπρόσθετεν· ὁ δυνάμενος καὶ μὴ θέλων νὰ ἐργασθῆ εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

— Δὲν εὑρίσκω ἐργασίαν, ἦτον ἡ πρόχειρος καὶ συνήθης ἀπάντησις τῶν πτωχῶν. — Λοιπόν, τοῖς ἔλεγε τότε ὁ ἱερεύς, ἀντὶ νὰ σὲ δώσω ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ σὲ εὕρω ἐργασίαν, ὅπως διὰ τοῦ κόπου σου καὶ τοῦ ἱδρῶτος τοῦ προσώπου σου κερδίσῃς καὶ φάγῃς τὸν ἄρτον σου. Ἐπομένως ἄλλους μὲν ἐκ τῶν πτωχῶν τούτων παρήγγειλε νὰ σχίζωσι ξύλα, ἄλλους νὰ σπάνωσι πέτρας, ἄλλους νὰ μεταφέρωσιν ὕδωρ, ἄλλους ν' ἀνοίγωσιν αὐλακας, ἄλλους νὰ κόπτωσι ξηρὰ δένδρα, καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας των ταύτας πλουσιοπαρόχως ἀντέμειβε τοὺς κόπους αὐτῶν.

Ἡμέραν τινά, ἐνθυμοῦμαι, μὴ ἔχων ὁ ἱερεὺς πρόχειρόν

τινα ἐργασίαν νὰ δώσῃ ἀντὶ ἐλεημοσύνης εἴς τινα πτωχὸν ὑγιῆ καὶ δυνάμενον νὰ ἐργασθῇ, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὴν μίαν γωνίαν τῆς αὐλῆς του εἰς τὴν ἄλλην σωρὸν καυσίμων ξύλων.

Ἀφοῦ ὁ πτωχὸς μετέφερε τὰ ξύλα καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἱερέως ὡς ἀνταμοιβὴν τοῦ κόπου του ἓν ῥούβλιον, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἔχῃ καὶ ἄλλην τινα ἐργασίαν νὰ τῷ δώσῃ. Ὁ δὲ ἀγαθὸς ἱερεὺς μὴ ἔχων ἐργασίαν, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐργατικὴν διάθεσιν τοῦ πτωχοῦ, διέταξεν αὐτὸν ἐπὶ λόγῳ ὅτι μετενόησε διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ξύλων του, νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὰ εἰς τὴν προτέραν των θέσιν· καὶ μετὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν μεταφορὰν ἔδωκε καὶ δεύτερον ῥούβλιον εἰς τὸν πτωχόν.

Τοιουτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς ἀργοὺς ἐσυνείθιζεν εἰς τὴν ἐργασίαν ὁ φιλάνθρωπος ἱερεὺς τῆς Μόσχας, καὶ τὴν ἐργασίαν ἐπωφελῆ καὶ ἐπομένως εὐάρεστον καθίστανεν, ὅπως ἔτι μᾶλλον συνοικειόνῃ μετ' αὐτῆς τοὺς πτωχούς.

Αὐτή, πολλάκις μ' ἔλεγεν, εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐλεημοσύνη, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν εἰς τοὺς ἐξ ὀκνηρίας ἢ ἐξ ἀργίας πτωχούς.

Ἀλλὰ δὲν ἐπεριορίζετο ὁ ἐνάρετος ἱερεὺς εἰς τὰς τοιαύτας ἐφημέρους καὶ διαβατικὰς ἐλεημοσύνας. Ἰδίως ἐφρόντιζε νὰ εὑρίσκῃ μονίμους καὶ διαρκεῖς ἐργασίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πτωχῶν.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐπρόσθεσεν ὅτι ἐὰν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, τῶν κωμοπόλεων, τῶν χωρίων ἐμιμοῦντο τὸ χριστιανικὸν παράδειγμα τοῦ ἱερέως τῆς Μόσχας, ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν, τῶν ἐπαιτῶν, τῶν ἀργῶν ἤθελε βεβαίως σμικρυνθῆ οὐσιωδῶς, καὶ τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἤθελεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐπικινδύνους πληγάς των.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ καὶ θεραπείαν τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

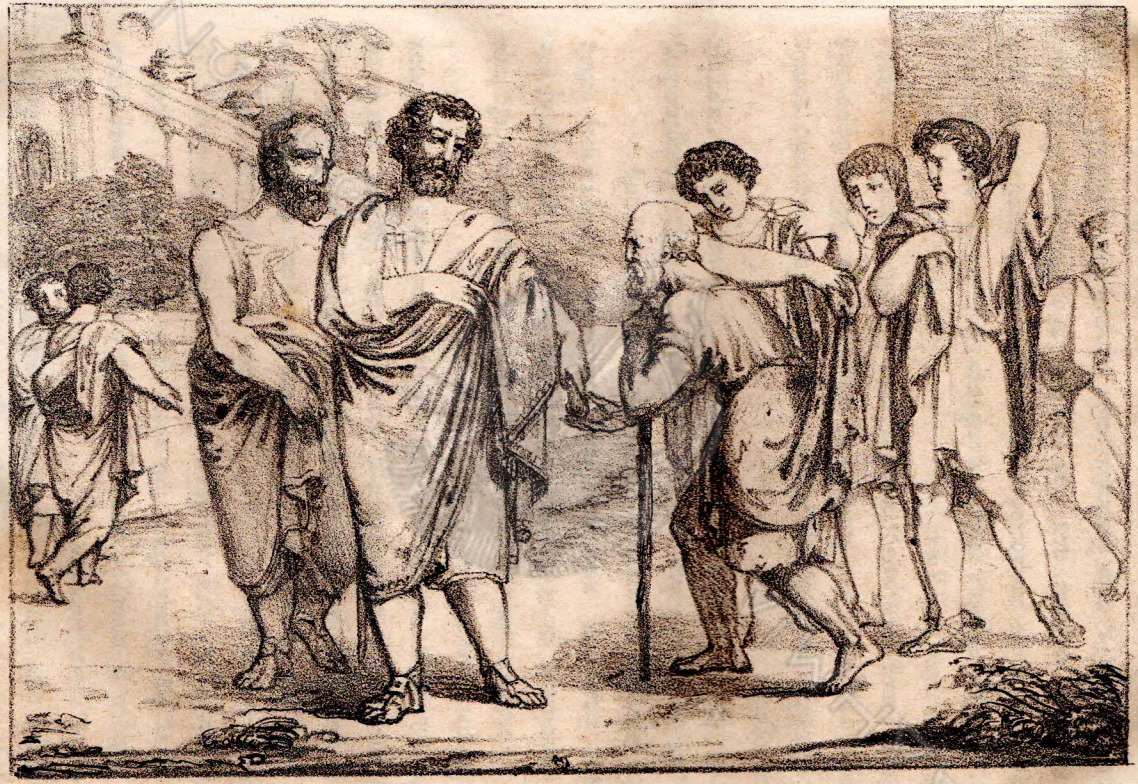

Ἡ πρὸς τοὺς συμπολίτας τοῦ ἐλευθερίστης τῶν Κυμαίων

πληγῶν, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων ὅτι εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη οἱ εὔποροι πολῖται συνεισφέρουν καὶ συσταίνουν νοσοκομεῖα πρὸς νοσήλευσιν τῶν ἀσθενῶν, πτωχοκομεῖα πρὸς περίθαλψιν καὶ ἐνασχόλησιν τῶν ἀπόρων, ὀρφανοτροφεῖα, καταστήματα διανέμοντα τροφὴν εἰς ἐνδεεῖς οἰκογενείας, καταστήματα τῶν κωφῶν καὶ ἀλάλων, γεροντοκομεῖα, ἐργοστάσια τῶν πτωχῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα θεάρεστα καταστήματα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἐλεημοσύνης, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸν προπάτορά μας, τὸν ἔνδοξον καὶ ἐλεήμονα Κίμωνα. Μὰς ἐξέθεσε δὲ περὶ αὐτοῦ τὰ ἀκόλουθα.

Ο ΚΙΜΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΑΙ ΤΟΥ.

Ἀφοῦ ὁ Μιλτιάδης εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὰς Πλαταιὰς ἀπέκρουσαν τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα βαρβάρους καὶ διέσωσαν τὴν Ἑλληνικὴν αὐτονομίαν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμόν, ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κίμων, ὅστις συνήνωσεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατηγικὴν ἱκανότητα τοῦ Μιλτιάδου, καὶ τὴν πολιτικὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Ὁ Κίμων, τὸν ὁποῖον περιγράφουν εὐειδῆ τὸ πρόσωπον, ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ μὲ κόμην μακρὰν καὶ οὖλην, εἶχε χαρακτῆρα γλυκύτατον, διάθεσιν εὐεργετικὴν καὶ πατριωτισμὸν ἔνθερμον.

Διὰ τῆς στρατηγικῆς δὲ φρονήσεώς του καὶ τῆς ἀκουράστου δραστηριότητός του κατώρθωσε νὰ περιστείλῃ καὶ νὰ ταπεινώσῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Περσίας, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος τῶν Ἑλλήνων.

Ἀφοῦ οἱ βάρβαροι ἀπεκρούσθησαν γενναίως εἰς τὴν Σα-

λαμῖνα καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς, ὁ Κίμων καταδιώξας καὶ κατατροπώσας αὐτοὺς δραστηρίως καὶ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἠλευθέρωσεν ὅλους τοὺς ἐκεῖ Ἑλληνικοὺς λαοὺς ἀπὸ τὰ βάρβαρα ὅπλα καὶ τὴν Περσικὴν δυναστείαν.

Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος, ποταμοῦ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου Περσικοῦ στόλου κατέστρεψε, κυριεύσας διακόσια ἐχθρικὰ πλοῖα, καὶ τὰ λείψανα τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἐξωλόθρευσεν, ἀποβιβάσας αὐθημερὸν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ στρατεύματά του.

Ἡ κατὰ τὴν ἔνδοξον ἐκείνην ἡμέραν διπλῆ νίκη τοῦ Κίμωνος κατά τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν, δικαίως ἐθεωρήθη λαμπροτέρα καὶ ἀπὸ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος καὶ ἀπὸ τὴν πεζομαχίαν τῶν Πλαταιῶν.

Τόσον δὲ ἐταπείνωσε καὶ ἀπενέκρωσε διὰ τῆς νίκης του ταύτης τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ὥστε ὁ ὑπερήφανος ἐκεῖνος μονάρχης ἠναγκάσθη νὰ συνθηκολογήσῃ ταπεινοτάτην εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐνδοξοτάτην εἰς τοὺς Ἕλληνας εἰρήνην· διότι διὰ τῆς συνθήκης ταύτης τοῦ Κίμωνος ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἀνεγνώρισε τὴν αὐτονομίαν τῶν κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν Ἑλληνικῶν πόλεων, καὶ ὑπεχρεώθη μήτε Περσικὸς στόλος ν' ἀναφανῇ ποτὲ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας, μήτε Περσικὸς στρατὸς νὰ πλησιάσῃ ποτὲ τὰ Ἑλληνικὰ τῆς Ἀσίας παράλια.

Ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων κατὰ τῶν βαρβάρων νικῶν του ἀπέκτησεν ὁ Κίμων, οὐχὶ δι' ἑαυτόν, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν συμπολιτῶν του, χρήματα ἱκανά, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸ νότειον τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως κατεσκεύασε, καὶ τὴν ἀγορὰν φιλοκάλως μὲ πλατάνους κατεφύτευσε, καὶ τὴν ἀκαδημίαν μὲ ὕδατα καὶ μὲ συσκίους περιπάτους κατεστόλισε.

Πρῶτος δὲ αὐτὸς εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνεφάνη προστάτης τῶν ἐλευθερίων καὶ ὡραίων τεχνῶν, αἵτινες ὀσάκις συνειθίζωσι τὰ αἰσθητήρια καὶ τὴν ψυχὴν εἰς τὸ αἴσθημα τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀληθῶς ὡραίου, ἐξημερόνουν καὶ ἐξωραΐζουν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἐθνῶν.

Ποτὲ ὁ φιλότιμος Κίμων δὲν κατεδέχθη νὰ ὠφεληθῇ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ν' ἀτιμασθῇ ἐκ τῶν δημοσίων χρημάτων τῆς πατρίδος του. Ἀπεστράφη πάντοτε τὰς καταχρήσεις, καὶ ποτὲ δὲν ἐμόλυνε τὰς χεῖρας καὶ τὴν συνείδησίν του διὰ σφετερισμῶν ἢ δωροδοκιῶν.

Ὅτε ὁ βάρβαρος Ῥοισάκης, ἀποστατήσας κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, κατέφυγεν εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ πολλῶν χρημάτων, ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Κίμωνα δύο ἀγγεῖα πλήρη νομισμάτων, ἐλπίζων οὕτω ν' ἀποκτήσῃ τὴν προστασίαν καὶ ὑπεράσπισιν τοῦ ἐνδόξου ἀνδρός. Ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Κίμων μειδιῶν ἠρώτησε τὸν Ῥοισάκην τί προτιμᾷ, νὰ ἔχῃ τὸν Κίμωνα φίλον ἢ μισθωτόν; — Φίλον, ἀπήντησεν ὁ Ῥοισάκης.

— Λοιπὸν λάβε τὰ χρήματά σου, ἐπρόσθεσεν ὁ Κίμων, καὶ ὕπαγε, διότι γινόμενος φίλος σου, ἂν ποτὲ λάβω ἀνάγκην αὐτῶν, θέλω τὰ μεταχειρισθῇ.

Ὄχι μόνον δὲν ἠθέλησε ν' ἀποκτήσῃ ποτὲ ἀδίκως χρήματα ὁ Κίμων, ἀλλ' ὅσα ἀπέκτησε, τὰ ἀπέκτησε διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζεται· τὰ ἐμεταχειρίζετο δὲ διὰ νὰ τιμᾶται εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας του. « Κτᾶσθαι μὲν τὰ χρήματα ὡς χρῶτο, χρῆσθαι δὲ ὡς τιμῶτο, » δικαίως ἔλεγε περὶ αὐτοῦ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος.

Ἐκ νεότητός του ὁ Κίμων ἐγεύθη τὴν πικρίαν τῆς πτωχείας, διότι καὶ τὸν πατέρα του Μιλτιάδην, τὸν ἔνδοξον ἥρωα τοῦ Μαραθῶνος, ἴδεν ἀποθνήσκοντα ἐν τῇ φυλακῇ, μὴ ἔχοντα ὡς ἐκ τῆς ἐντίμου πενίας του νὰ πληρώσῃ πεντή-

κοντα τάλαντα, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε καταδικασθῆ, καὶ αὐτὸς δὲ ὢν ἐνδεὴς ἠναγκάσθη νὰ διαδεχθῇ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν ἀποθανόντα πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γαμβρός του Καλλίας τὸν ἠλευθέρωσε πληρώσας ἀντ' αὐτοῦ τὸ πατρικόν του χρέος.

Τὰ παθήματα ταῦτα ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ γλυκύτης τῆς πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας τοῦ Καλλίου ἀφ' ἑτέρου ἤνοιξαν τὴν θύραν τῆς ἐλεημοσύνης εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ νέου Κίμωνος· ὥστε γενναίως ἀφιέρωσε πᾶν ὅ,τι ἐντίμως ἀπέκτησε πρὸς περίθαλψιν τῶν πτωχῶν συμπολιτῶν του.

Ὅθεν καὶ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους του εἶχεν ἀνοικτοὺς εἴς τε τοὺς συμπολίτας του καὶ τοὺς ξένους, ὅπως οἱ πτωχοὶ ἐλευθέρως λαμβάνωσιν ἐκ τῶν καρπῶν καὶ ὀπωρικῶν του· καὶ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν οἰκόν του εἶχε δεῖπνον λιτὸν μέν, ἀλλ' ἄφθονον, ὅστις δὲ τῶν πτωχῶν συνδημοτῶν του ἤθελεν, ἐλευθέρως εἰσήρχετο καὶ ἀνεξόδως ἐδείπνει. Δὲν ἐκάλει εἰς τὰ γεύματά του, ὡς οἱ σημερινοὶ πλούσιοι, πλουσίους πρὸς ἐπίδειξιν πολυτελείας καὶ ματαιοφροσύνης, ἀλλὰ πτωχοὺς καὶ πεινῶντας πρὸς παρηγορίαν τῆς ἐνδείας των.

Ὁσάκις δὲ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του ἐσυνοδεύετο ὑπό τινων ὑπηρετῶν, δι' αὐτῶν δὲ καὶ ἐνδύματα ἐχορήγει εἰς τοὺς ῥακενδύτας γέροντας, καὶ χρήματα σιωπηλῶς, ἀλλὰ γενναίως, διένειμεν εἰς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας συμπολίτας του.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ Κίμων, ὥστε δικαίως ὁ Πλούταρχος θαυμάζων καὶ ἐπαινῶν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ ἀνδρός, λέγει ὅτι διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν του ἐπανέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν μυθολογούμενον χρυσοῦν αἰῶνα τοῦ Κρόνου.

Ἀλλ' ἐγώ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θαυμάζω τὸν Κίμωνα καὶ δι' ἄλλον λόγον, ὅστις ἴσως σᾶς φανῇ παράδο-

ξος. Τὸν θαυμάζω διότι, ἐνῷ ἦτον υἱὸς ἐνδόξου πατρός, τοῦ Μιλτιάδου, ἀνεφάνη υἱὸς ἐνδοξότερος τοῦ πατρός του.

— Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πολὺ φυσικόν, παρετήρησε τότε τις ἐξ ἡμῶν. Παράδοξον ἤθελεν εἶσθαι ἂν ἔχων πατέρα τοιοῦτον, δὲν ἀνεφαίνετο υἱὸς ἄξιος τοῦ πατρός του.

— Οὕτως ἔπρεπε νὰ ᾖναι, ἀπήντησεν ὁ γέρων, καὶ μ' ὅλον τοῦτο, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλτιάδου, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἄλλον τινὰ υἱὸν ἐνδόξου πατρὸς ἀναφανέντα ἄξιον τοῦ πατρός του.

Ὁ Φωκίων ἀποθανὼν ἀφῆκεν υἱὸν τὸν Φῶκον, ὁ Ἀριστείδης τὸν Λυσίμαχον, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Σωκράτης ἀφῆκαν ἐπίσης υἱούς· ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν διεκρίθη, οὐδεὶς ἀνεδείχθη ἀνώτερος ἢ ἴσος τοῦ πατρός του. Θέλετε καὶ ἄλλο πρόχειρον παράδειγμα; Ἐνθυμηθῆτε ποίων ἐνδόξων προγόνων τέκνα καὶ ἀπόγονοι εἴμεθα ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες· καὶ μ' ὅλον τοῦτο τοσοῦτον κατωτέρους καὶ διαφέροντας ἐκείνων μᾶς εὑρίσκουν τινές, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν γνησιότητα τῆς καταγωγῆς μας ἐτόλμησαν νὰ διαφιλονεικήσωσι.

Τὰ ἀναφυόμενα ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλων δένδρων φυτὰ δυσκόλως εὐδοκιμοῦν, διότι τὰ μεγάλα δένδρα καὶ τὴν ὑγρασίαν τῆς γῆς ἀπορροφῶσι διὰ τῶν μεγάλων ριζῶν των, καὶ τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐμποδίζουν διὰ τῆς μεγάλης σκιᾶς των.

Παρόμοιόν τι συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς μεγάλων πατέρων. Ἐπαναπαύονται συνήθως οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν πατραγαθιῶν των· νομίζουν δὲ ὅτι ἡ προσωπικὴ δόξα τῶν πατέρων των εἶναι ἱκανὴ νὰ λαμπρύνῃ καὶ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀδοξίαν· ἐπομένως γινόμενοι οἰηματίαι καὶ ὑπερήφανοι, ἀντὶ νὰ προσπαθήσωσιν ὅπως δι' ἰδίων ἀγώνων καὶ ἔργων, δι' ἰδίων πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσιῶν καὶ ἐκδου-

λεύσεων διακριθῶσι καὶ αὐτοὶ ὡς διεκρίθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν, διάγουν μὲν βίον ἀμελῆ, ὀκνηρὸν καὶ ἄδοξον, ἀποθνήσκουν δὲ θάνατον πολὺ ἀδοξότερον.

Μόνον τὸ λαμπρὸν καὶ ἄφθονον φῶς τοῦ ἡλίου δύναται ἀντανακλώμενον ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄλλων σκοτεινῶν οὐρανίων σωμάτων νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ λαμπρύνῃ αὐτά. Ἀλλ' ἡ λάμψις τῶν γονέων δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ λαμπρύνῃ ποτὲ σκοτεινὰ καὶ ἄδοξα τέκνα· ἀπ' ἐναντίας ἔτι μᾶλλον σκοτεινοτέραν ἀναδεικνύει τὴν ἀδοξίαν αὐτῶν.

Ἂς μὴ ἐπαναπαυώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς πατραγαθίας· ἂς μὴ ζῶμεν μόνον καυχώμενοι εἰς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀνδρίας, διανοίας καὶ τέχνης τὰ ἔξοχα ἔργα· ἂς μὴ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ δόξα τῶν προγόνων θέλει δοξάσει ποτὲ καὶ ἡμᾶς ζῶντας ἀδόξως. Ἀλλά, κατὰ τὸ ὡραῖον παράδειγμα τοῦ Κίμωνος, ἂς προσπαθήσωμεν δι' ἰδίων ἔργων, δι' ἰδίων κόπων, ἀγώνων καὶ ἀρετῶν, ν' ἀναφανῶμεν ἡμέραν τινα ἔνδοξα τέκνα τῶν ἐνδόξων προγόνων μας.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐσιώπησεν, ἡμεῖς δὲ ἐβαδίζομεν πλησίον αὐτοῦ ἀναλογιζόμενοι τὰ περὶ Κίμωνος. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι εἰς πολλῶν ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου τὰς καρδίας εἶχεν ἤδη γεννηθῆ ἀγάπη καὶ σέβας πρὸς τὸν ἔνδοξον ἐκεῖνον ἄνδρα, καὶ ἐπιθυμία ζωηρὰ τοῦ ν' ἀναδειχθῶμεν ἡμέραν τινα καὶ ἡμεῖς ἀνδρεῖοι καὶ τροπαιοῦχοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος, ἐνάρετοι δὲ καὶ εὐεργετικοὶ πρὸς τοὺς συμπολίτας ἡμῶν.

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης ἐξηκολούθησε λέγων·

—Ἀλλὰ παντοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἄνθρωποι κακῶς ἀνατεθραμμένοι οἵτινες, μὴ θέλοντες ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ πράξωσιν ἔργον τι καλόν, φθονοῦν, διαβάλλουν, ἐμπαίζουν, κακολογοῦν τὰς ἀγαθοεργίας τῶν ἄλλων. Τοιοῦτοι φθονεροὶ καὶ κακεντρεχεῖς εἶπον καὶ περὶ τοῦ Κί-

μωνος ὅτι ζῶν ἐντὸς τῶν δημοκρατουμένων Ἀθηνῶν, κατέφευγεν εἰς τὰς ἀγαθοεργίας καὶ ἐλεημοσύνας, ὅπως δι' αὐτῶν περιποιούμενος καὶ κολακεύων τὸν λαὸν ἀπολαμβάνῃ τὴν εὔνοιαν αὐτοῦ.

Ὁ ἀγαθὸς ὅμως Πλούταρχος διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ ἐλεημοσύναι τοῦ Κίμωνος ἦσαν ἀπόῤῥοια τῆς φιλανθρώπου ψυχῆς του, καὶ οὐχὶ μέσα κολακείας καὶ δημαγωγίας, ὀρθότατα μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ Κίμων δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ δημοκρατικόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀριστοκρατικὸν κόμμα τῶν Ἀθηνῶν, διότι ἦτο φανερὰ κηρυγμένος εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὲρ τοῦ Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος, κατὰ τὸ ὁποῖον οὐχὶ ὁ ἄπειρος καὶ ἀμαθὴς λαός, ἀλλὰ οἱ ἄριστοι καὶ ἐκλεκτοὶ τῶν πολιτῶν ἐκυβέρνων τὴν Σπάρτην. Ὢν λοιπὸν τοιοῦτος ὁ Κίμων οὔτε κόλαξ τοῦ λαοῦ ἠδύνατο νὰ ᾖναι, οὔτε τὰς ἀγαθοεργίας του ἐπομένως δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐνήργει χάριν εὐνοίας καὶ δημαγωγίας.

— Ἀλλ' ἐγώ, εἶπε τότε τις ἐξ ἡμῶν εἰς τὸν Γεροστάθην, ἂν ἤμην πλούσιος, ἤθελον μὲν εὐχαρίστως δίδει ἐλεημοσύνας εἰς τοὺς πτωχούς, ὄχι ὅμως φανερὰ ὡς ὁ Κίμων.

— Εὖγε, φίλε, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Σὺ ὅμως εἶσαι Χριστιανός, καὶ ὁ Πέτρος, ὅστις εἰς τὸν νάρθηκα κρυφίως ἐδίδασκε τὸν πτωχὸν Κώσταν, εἶναι ἐπίσης Χριστιανὸς καὶ υἱὸς μάλιστα σεβασμίου ἱερέως τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὁ Κίμων, γεννηθεὶς πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὰς χριστιανικὰς τοῦ Εὐαγγελίου παραγγελίας, δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τοὺς ἀκολούθους λόγους τοῦ Ἰησοῦ·

« Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι. — Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου. — Ἡ ἐλεημοσύνη σου ἐν τῷ κρυ-

πτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.»

Ὅστις δίδει τὴν ἐλεημοσύνην του φανερά, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ φαίνεται καὶ νὰ θαυμάζεται ὡς ἐλεήμων, αὐτὸς βεβαίως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει οὔτε ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων οὔτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ τοιοῦτος δὲν ἀγαπᾷ τὸν πτωχόν, ἀλλὰ τὸν ἑαυτόν του, δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς χριστιανικὴν ἀρετήν, ἀλλ' ὡς μέσον ἐπιδείξεως καὶ κομπασμοῦ. Ὅλαι δὲ αἱ καλαὶ καὶ ἐνάρετοι πράξεις, ὁσάκις χρησιμεύωσιν ὡς μέσα ἰδιοτελῶν καὶ κατακριτέων σκοπῶν, παύουν ἀμέσως τοῦ νὰ ᾖναι ἐνάρετοι, βεβηλόνονται καὶ εἰς κακίας μεταμορφόνονται. Ἀληθὴς ἐνάρετος εἶναι μόνον ὅστις ἐνεργεῖ σταθερῶς τὴν ἀρετὴν διὰ τὴν ἁγνὴν ἀγάπην αὐτῆς τῆς ἀρετῆς.

Τοιοῦτος δὲ ἦτο καὶ ὁ Κίμων, διότι ἂν ἐνίοτε αἱ ἐλεημοσύναι του ἐφαίνοντο δὲν ἐγίνετο τοῦτο χάριν ἐπιδείξεως καὶ κομπασμοῦ, ἀλλ' ὅπως διεγείρεται καὶ εἰς τὰς καρδίας ἄλλων εὐπόρων ἡ φιλελεήμων διάθεσις.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μικρῶν φίλων του τὴν χριστιανικὴν καὶ προπατορικὴν συγχρόνως ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ γέροντος περὶ τῶν τριῶν χαρίτων τῆς ἀρετῆς ταύτης·

« Τρεῖς εἶν' αἱ θεῖαι χάριτες τῆς ἐλεημοσύνης,
» Κ' αἱ τρεῖς ὡραῖαι ὡς τὸ φῶς τῆς ἱλαρᾶς σελήνης.
» Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ, καὶ ἡδονὴ γλυκεῖα
» Τοῦ ἐλεοῦντος, καὶ Θεοῦ ἐξ ὕψους εὐλογία.

Φ.

Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ.

« Τὸν μηδὲν εὖ πράττοντα οὔτε χρήσιμον οὔτε θεοφιλῆ εἶναι, ἔφη Σωκράτης. »

(Ξενοφῶντος.)

Ἦτον ἡμέρα Σαββάτου ὅτε τελειώσαντες ἐνωρὶς τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἀπήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας Γεροστάθου, ἐπὶ σκοπῷ νὰ περιδιαβάσωμεν εἰς τὸν ὡραῖον κῆπόν του, ἢ νὰ ἐξέλθωμεν μετ' αὐτοῦ εἰς περίπατον.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ὅσον περισσότερον ἐπροχωροῦσαμεν εἰς τὰ μαθήματα, καὶ ὅσον περισσότερον ἐσυναναστρεφόμεθα τὸν Γεροστάθην, τόσον ηὔξανεν ἡ ἐπιθυμία τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς μας, τόσον δὲ γλυκυτέρας εὑρίσκαμεν τὰς συνδιαλέξεις τοῦ γέροντος.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀντὶ ν' ἀκροασθῶμεν ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην, ἠθέλησεν αὐτὸς πρῶτος ν' ἀκροασθῇ ἡμᾶς. Ἐγνώριζεν ὅτι κατὰ Σάββατον ἐπαρουσιάζαμεν εἰς τὸν διδάσκαλον συνθέσεις, καὶ ὅτι ἡ καλητέρα κατά τε τὴν καλλιγραφίαν, καλλιέπειαν, ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν ἐβραβεύετο.

Ἀφοῦ λοιπὸν μὲ τὸν συνήθη του φιλόφρονα καὶ γλυκύτατον τρόπον μᾶς ὑπεδέχθη· — Τίνος σύνθεσις ἐβραβεύθη σήμερον; μᾶς ἠρώτησε.

— Τοῦ Γεωργίου, ἀπεκρίθημεν. Ἦτο δὲ ὁ Γεώργιος, ὁ συμμαθητής μας ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὰ φιλότιμα δάκρυα κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν δημοσίων ἐξετάσεών μας εἶχον δώσει

ἀφορμὴν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα νὰ μᾶς ὁμιλήσῃ περὶ φιλοτιμίας.

— Καὶ περὶ τίνος ἐγράψατε; ἠρώτησε τότε ὁ Γεροστάθης τὸν φιλότιμον Γεώργιον. —Περὶ τοῦ Θησέως, ἀπεκρίθη αὐτός. Κατ' αἴτησιν δὲ τοῦ Γεροστάθου ἀνέγνωσε μετὰ συστολῆς τὴν ἀκόλουθον σύνθεσίν του, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον διετήρησα, διότι, κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, ἅπαντες ἀντεγράφαμεν τὰς βραβευομένας συνθέσεις.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΤΟΥ ΘΗΣΕΩΣ.

«Ὁ Θησεύς, υἱὸς τῆς Αἴθρας καὶ τοῦ Αἰγέως, βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Τροιζῆνα τῆς Πελοποννήσου. Νέος ὢν ἔτι ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ λογίου καὶ σοφοῦ πάππου του Πιτθέως. Ἀλλ' ἡ δόξα τοῦ Ἡρακλέους κατέκαιε τὴν φιλότιμον ψυχὴν τοῦ νέου Θησέως· προθύμως καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο πάντοτε ὅσους ἐδιηγοῦντό τι περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους· νύκτα δὲ καὶ ἡμέραν οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο εἰμὴ πῶς νὰ δοξασθῇ καὶ αὐτὸς ὡς ἐκεῖνος δι' ἔργων κλεῶν καὶ μεγάλων.

»Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀνομίας τὸ βάρβαρον καὶ αἰσχρότατον ἔγκλημα τῆς λῃστείας ἐμόλυνε δυστυχῶς καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ νέος Θησεὺς ἀποφασίσας νὰ μεταβῇ ἐκ Τροιζῆνος, ὅπου ἀνετρέφετο, εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ πατήρ του ἐβασίλευεν, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς καθ' ὁδὸν λῃστὰς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μήτηρ του καὶ ὁ πάππος του, φοβούμενοι τοὺς κινδύνους τοῦ διὰ ξηρᾶς ταξειδίου, παρεκίνουν αὐτὸν νὰ μεταβῇ διὰ θαλάσσης εἰς Ἀθήνας. Ἀλλ' ὁ γενναῖος Θησεὺς ἐπιθυμῶν ν' ἀναφανῇ ἐφάμιλλος τοῦ Ἡρακλέους ἀνεχώρησε

διὰ ξηρᾶς. Εἰς δὲ τὴν Ἐπίδαυρον κατέστρεψε τὸν λῃστὴν Περιφήτην· εἰς τὸν Ἰσθμὸν τὸν ἀπάνθρωπον Σίννιν, τὸν καὶ Πιτυοκάμπτην ἐπονομασθέντα· εἰς τὰ Μέγαρα τὸν ἄσπλαγχνον λῃστὴν Σκίρωνα· εἰς τὴν Ἐλευσῖνα τὸν Κερκύονα· ἐπὶ τέλους δὲ ἐξολοθρεύσας καὶ τὸν λῃστὴν Προκρούστην ἐνδόξως εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

»Ἐκεῖ μανθάνει ὅτι ταῦρός τις ἄγριος, Μαραθώνιος καλούμενος, ἐζημίονε καὶ κατέστρεφε καθ' ἡμέραν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ἐξέρχεται λοιπὸν προθύμως πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, τὸν συλλαμβάνει ζῶντα, καὶ ὑποχείριον τὸν φέρει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ λαοῦ θυσιάζει αὐτὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

»Τότε εἶχον ἐλθεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Κρήτης διὰ νὰ λάβωσι παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὸν φόρον τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ παρθένων. Εἰς τὸν σκληρὸν αὐτὸν φόρον εἶχε καθυποβάλει τοὺς Ἀθηναίους ὁ Μίνως, ὁ Βασιλεὺς τῆς Κρήτης, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν εἰς Ἀθήνας συμβᾶσαν δολοφονίαν τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω.

Οἱ ἑπτὰ οὗτοι νέοι καὶ αἱ ἑπτὰ παρθένοι ἀπαγόμενοι εἰς Κρήτην κατεκλείοντο ἐντὸς τοῦ ἐκεῖ λαβυρίνθου ὅπου, κατὰ τὰς μυθικὰς διηγήσεις, κατετρώγοντο ἀπὸ τὸν Μινώταυρον, τερατόμορφον θηρίον κατοικοῦν ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου.

Τὰ δεκατέσσαρα αὐτὰ θύματα τοῦ Μινωταύρου ἐπροσδιορίζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ κλήρου. Ὅτε δὲ ὁ Θησεὺς ἴδε κατὰ τὴν κλήρωσιν τὰ δάκρυα, τὴν θλῖψιν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν δυστυχῶν γονέων, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀπελπισίαν τῶν δυστυχεστέρων τέκνων, τόσον σφοδρῶς συνεκινήθη ἡ ψυχή του, ὥστε αὐθορμήτως ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἑνὸς τῶν κληρωθέντων νέων, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἤθελε κατορθώσει νὰ φονεύσῃ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου τὸν Μινώταυ-

ρον, καὶ οὕτω νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν καὶ πικρότατον αὐτὸν φόρον.

»Ἅπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἠγάπησαν τὸν νέον Θησέα διὰ τὴν γενναίαν αὐτὴν πρότασίν του· ὁ δὲ Αἰγεύς, ὅτε ἴδε τὸν υἱόν του σταθερὸν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον ἀλλὰ φιλάνθρωπον ἀπόφασίν του, εὐχηθεὶς εἰς αὐτὸν ἐπιτυχίαν, τὸν παρήγγειλεν, ἂν τυχὸν ἐπανέλθῃ ζῶν ἐκ τῆς Κρήτης, ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου, τὸ ὁποῖον εἶχε πάντοτε τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὰ θύματα, νὰ ὑψώσῃ πανίον λευκόν, ὡς σημεῖον τῆς σωτηρίας των.

»Ὁ Θησεὺς φθάσας εἰς Κρήτην ἐφόνευσεν εὐτυχῶς τὸν Μινώταυρον, καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ λαβυρίνθου ὁδηγούμενος ἀπὸ τὸν μίτον τῆς Ἀριάδνης, ἐπαγῆλθε σῶος εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν διασωθέντων καὶ εὐγνωμονούντων συντρόφων του. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς των λησμονοῦν νὰ ὑψώσωσι τὸ λευκὸν ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου. Ἰδὼν δὲ τοῦτο μακρόθεν ὁ Αἰγεὺς καὶ νομίσας ὅτι ὁ υἱός του ἐχάθη, ἔπεσε καὶ ἐπνίγη εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις ἔκτοτε ὠνομάσθη Αἰγαῖον Πέλαγος.

»Τὸν Θησέα καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον ἐτίμησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες, κατατάξαντες αὐτὸν μεταξὺ τῶν μεγάλων ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

»Ὁ Κίμων μετὰ πολλοὺς χρόνους μετέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν νῆσον Σκῦρον, ὅπου ὁ Θησεὺς εἶχεν ἀποθάνει, τὰ ὀστᾶ καὶ τὰ ὅπλα του.

»Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ λαμπρᾶς πομπῆς ὑπεδέχθησαν καὶ ἔθαψαν αὐτά, καθιερώσαντες καὶ θυσίας καὶ ἑορτὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Θησέως· πρὸς διαιώνισιν δὲ τῆς μνήμης τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ ἥρωος, τοῦ εὐεργέτου καὶ βασιλέως των, ἀνήγειραν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ μέχρι τοῦδε σωζόμενον Θησεῖον.»

— Εὖγε, εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητήν μας Γεώργιον, δικαίως ἐβραβεύθη ἡ σύνθεσίς σου.

Ὁ Γεώργιος ἐρυθριάσας καὶ ἀπὸ συστολὴν καὶ ἀπὸ εὐχαρίστησιν, ἀπεκρίθη μὲ τὴν συνήθη του εἰλικρίνειαν καὶ μετριοφροσύνην, ὅτι ἡ σύνθεσις τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσε, δὲν ἦτον ὁποία αὐτὸς κατὰ πρῶτον τὴν ἔγραψεν, ἀλλ' ὁποία ἐδιορθώθη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Γεροστάθης ἔλαβε τότε ἀνὰ χεῖρας τὴν σύνθεσιν τοῦ Γεωργίου, διὰ νὰ ἴδῃ ἴσως τὰς διορθώσεις, ἀφοῦ δὲ τὴν διέτρεξε μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς·

— Σκληρὸς τῷ ὄντι καὶ ἀποτρόπαιος ἦτον ὁ φόρος τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ νεανίδων, τὸν ὁποῖον ἐπροκάλεσεν ἡ ἐν Ἀθήναις συμβᾶσα δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω. Ἡ ἐγκληματικὴ ἁρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος κατέστρεψε τὴν Τρῳάδα, καὶ ἡ ἐγκληματικὴ δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω κατήσχυνε τὰς Ἀθήνας, κατεπίκρανε τόσους γονεῖς καὶ κατέστρεψε τόσους ἀθώους νέους καὶ τόσας νεάνιδας τῶν Ἀθηνῶν. Μακράν, μακράν, παιδία μου, ἀπὸ ἀδικίας, καὶ ἀπὸ ἐγκλήματα, διότι αἱ συνέπειαί των εἶναι τρομεραί, εἶναι ἀκαταλόγιστοι.

— Ἀλλὰ ποία ἦτον ἡ αἰτία, μᾶς ἠρώτησε τότε ὁ γέρων, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θησεὺς καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον ἠγαπήθη καὶ ἐδοξάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων;

— Ἡ μεγάλη ἀνδρία του, ἀπήντησεν ἀμέσως τις ἐξ ἡμῶν, ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἐσυλλογιζόμεθα εἰσέτι ὁποίαν ἀπάντησιν νὰ δώσωμεν εἰς τὸν Γεροστάθην.

— Καὶ νομίζεις, φίλε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅτι δύναται ποτὲ μόνη ἡ σωματικὴ ἀνδρία, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦναι, νὰ ἐπισύρῃ ἀγάπην τιμὴν καὶ δόξαν ἀληθῆ;

Ὁ Μίλων ὁ Κροτωνιάτης, ὁ ἰσχυρότερος ἀθλητὴς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὅστις τοσάκις ἐνίκησε τοὺς ἀν-

τιπάλους του εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, καὶ ὅστις ἠμπόρεσε νὰ διατρέξῃ ὅλον τὸ στάδιον φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων του βοῦν τετραετῆ, εἶχε βεβαίως δύναμιν πολὺ μεγαλητέραν ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Θησέως· ἀλλ' οὔτε ἠγαπήθη, οὔτε ἐδοξάσθη.

Ἡ σωματικὴ ἀνδρία εἶναι, καθὼς καὶ ὁ πλοῦτος, μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελοῦνται μεγάλα ἔργα, μεγάλαι εὐεργεσίαι· ἀλλ' ὁσάκις ἔχων τις τὰ μέσα ταῦτα δὲν μεταχειρίζεται αὐτὰ πρεπόντως, ὄχι μόνον δὲν ἀγαπᾶται καὶ δὲν τιμᾶται, ἀλλὰ καὶ βδελυκτὸς πολλάκις ἀποκαθίσταται.

Ὁ Θησεὺς λοιπὸν ἠγαπήθη καὶ ἐτιμήθη οὐχὶ διὰ τὴν ἀνδρίαν του, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλανθρωπικήν του διάθεσιν, ἥτις μεταχειρισθεῖσα τὴν ἀνδρίαν του ἐπ' ἀγαθῷ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ ἀπὸ τὰ θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς λῃστὰς καὶ ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν φόρον τοῦ Μινωταύρου γενναίως ἠλευθέρωσεν αὐτούς.

Καθὼς δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡρακλέους, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἀνέδειξε τὸν Θησέα ἥρωα καὶ εὐεργέτην τῶν συμπολιτῶν του· καθὼς τὸ Μαραθώνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου ἀνέδειξεν ἐπίσης ἔνδοξον εἰς τὴν Σαλαμῖνα τὸν φιλότιμον Θεμιστοκλέα· καθὼς οἱ ὁμηρικοὶ ἔπαινοι τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλλέως ἀνέδειξαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον τῆς Μακεδονίας· καθὼς τὰ ἔνδοξα στρατηγικὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐφιλοτίμησαν καὶ μέγαν στρατηγὸν τῆς Ῥώμης ἀνέδειξαν τὸν Ἰούλιον Καίσαρα· τοιουτοτρόπως τὰ λαμπρὰ παραδείγματα τῶν προγόνων μας ἂς ἀνάπτωσι καὶ εἰς τὰς ἰδικάς μας ψυχὰς τοὺς σπινθῆρας τῆς Ἑλληνικῆς φιλοτιμίας, ὅπως καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι, προθύμως εὐεργετῶμεν τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς ἀρετῆς, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων, διὰ τῶν κόπων, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγ-

ματος, τὸ ὁποῖον πᾶς ἀγαθὸς πολίτης ὀφείλει καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ἀλλὰ δὲν διεκρίθη μόνον ὁ Θησεύς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, διὰ τὰς φιλανθρώπους εὐεργεσίας του. Οἱ πλεῖστοι τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος διὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῶν εὐεργεσιῶν των ἀνεδείχθησαν τοιοῦτοι.

Ὁ Κίμων, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας Ἀλέξανδρος διὰ τῶν φιλανθρωπικῶν των αἰσθημάτων, διὰ τῆς εὐεργετικῆς ἐλευθεριότητός των, διὰ τῶν ἀξιεπαίνων ἀγώνων των ὠφέλησαν τοὺς φίλους, τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα των, καὶ δι' αὐτὸ ἐδοξάσθησαν καὶ ἀπεθανατίσθησαν.

Διὰ τῆς φιλανθρωπίας ἠθέλησεν ἰδίως νὰ διακριθῇ καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἔνδοξος Περικλῆς, περὶ τοῦ ὁποίου μᾶς ἐδιηγήθη τότε ὁ ἀγαθὸς γέρων τὰ ἑξῆς.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΗΤΕΡΟΝ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ.

Ὁ Περικλῆς, ὁ ἱκανώτερος πολιτικὸς ἀνὴρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ἀνεφάνη, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ γέροντος Πλουτάρχου, πολίτης ὠφελιμώτατος εἰς τὴν πατρίδα του, εὐτυχήσας ν' ἀνατραφῇ παιδιόθεν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου, φιλοσόφου φιλοπάτριδος καὶ φιλελευθέρου, καὶ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀναξαγόρου, τὸν ὁποῖον διὰ τὴν μεγίστην σύνεσίν του Νοῦν ἐπωνόμασαν οἱ Ἕλληνες.

Τεσσαράκοντα ὁλόκληρα ἔτη κατώρθωσεν ὁ Περικλῆς διὰ τῆς πολιτικῆς του φρονήσεως καὶ ἱκανότητος νὰ διευθύνῃ τὰ δημόσια πράγματα τῆς πατρίδος του, διασώζων τοιουτοτρόπως αὐτὴν ἀπὸ τὴν καταστροφήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνηλεῶς ὠθεῖτο ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων καὶ ἐμπαθῶν δημοκόπων.

Ἀλλ' ὁ Περικλῆς δὲν διεκρίθη μόνον ὡς πολιτικὸς ἀνήρ· διότι καὶ ὡς στρατηγὸς πολλάκις ὡδήγησε τοὺς συμπολίτας του εἰς διαφόρους μάχας, καὶ πολλάκις νικηφόρος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐννέα τρόπαια στήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του.

Ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν ἱκανότητά του, οὔτε εἰς τὰς νίκας καὶ τὰ πολλὰ τρόπαιά του ἐπαίρετο ὁ μέγας Περικλῆς. Προτέρημα μεγαλήτερον ὅλων αὐτῶν ἐθεώρει τὴν φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς του, τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας ἀγάπην του, τὴν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς του ἡμερότητα καὶ ἐπιείκειάν του.

Ὅτε ἤρχισεν ὁ δυστυχὴς δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐμφύλιος Πελοποννησιακὸς πόλεμος, λοιμὸς θανατηφόρος ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἴσως διὰ τοῦ λοιμοῦ τούτου ἠθέλησεν ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀδελφικὴν ἐκείνην ἀλληλοσφαγίαν τῶν Ἑλλήνων.

Προσβληθεὶς τότε καὶ ὁ Περικλῆς ὑπὸ τῆς δεινῆς ταύτης ἀσθενείας ἔκειτο κλινήρης καὶ ἔπνεε τὰ λοίσθια· οἱ δὲ φίλοι του καὶ τῶν συμπολιτῶν του οἱ ἄριστοι παρακαθήμενοι εἰς τὴν κλίνην του, καὶ νομίζοντες αὐτὸν ἀναισθητοῦντα ἤδη, ἠρίθμουν τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰ τρόπαιά του, ἐσυλλυποῦντο δὲ καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα διὰ τὴν στέρησιν τοιούτου ἀνδρός.

Ἀλλ' ὁ Περικλῆς ἀκούσας ἐντὸς τοῦ βύθους του τὰ παρὰ τῶν φίλων του λεγόμενα, εἶπε πρὸς αὐτούς· — Αἱ νίκαι καὶ τὰ τρόπαια εἶναι πολλάκις δῶρα τῆς τύχης· οὐδεὶς Ἀθηναῖος ἐφόρεσε ποτὲ ἐξ αἰτίας μου μαῦρον ἱμάτιον. Ἰδοὺ τὸ μόνον ἀληθὲς προτέρημά μου.

Τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἀγάπην καὶ ἀκακίαν ἐθεώρει λοιπὸν ὁ μέγας Περικλῆς ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἀρε-

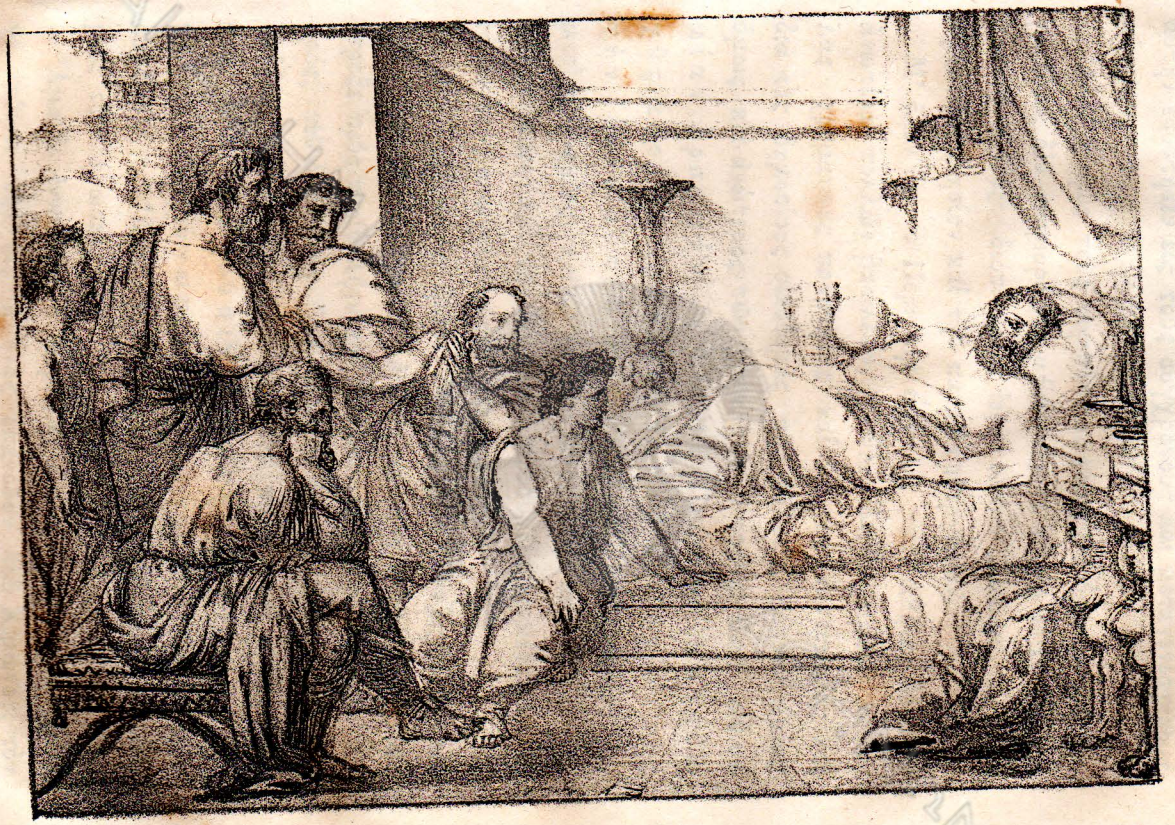

Ὁ δὲ Ἀ[illegible] ἐκπυριστόν τεν ἕκεμα τοῦ Περιμλέους

τῶν καὶ διὰ τῶν τελευταίων του λόγων, ὡς διὰ διαθήκης, αὐτὴν ἐσύστησεν εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ἀλλ' ἡ πρὸς τοὺς συμπολίτας του φιλανθρωπία τοῦ Περικλέους δὲν ἐπεριορίζετο μόνον εἰς τὸ νὰ μὴ ἀδικῇ καὶ κακοποιῇ αὐτούς· διότι χρέος ἱερὸν αὐτοῦ ἐθεώρει καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα εὐεργεσίαν.

Μ' ὅλον ὅτι ὁ Περικλῆς εἶχεν εἰς τὰς Ἀθήνας δύναμιν ἀνωτέραν πολλῶν βασιλέων, μ' ὅλον ὅτι διεχειρίσθη μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας καὶ διὰ τὰς ἐκστρατείας καὶ διὰ τὰς δημοσίους οἰκοδομὰς τῆς πόλεως, τόσον τίμιος ὅμως καὶ ἀνώτερος τῶν χρημάτων ἀνεφάνη, ὥστε οὔτε μίαν δραχμήν, ὡς βεβαιοῖ ὁ Πλούταρχος, κατεδέχθη ποτὲ νὰ προσθέσῃ ἐκ τοῦ δημοσίου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Ἀπ' ἐναντίας ζῶν μετ' οἰκονομίας καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν σπατάλην, τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἀσωτίαν, προθύμως περιέθαλπεν ἐξ ἰδίων τοὺς πτωχοὺς αὐτοῦ συμπολίτας.

Ὅτε ἡμέραν τινα ἔμαθεν ὅτι ὁ γέρων Ἀναξαγόρας στερούμενος τῶν ἀναγκαίων ἀπέθνησκε τῆς πείνης, δρομαίως ἔτρεξε πρὸς περίθαλψιν καὶ διάσωσιν τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρός, τοῦ ὁποίου τὴν ζωὴν ἐθεώρει ἀναγκαιοτάτην εἰς τὰς Ἀθήνας ἕνεκα τῶν φρονίμων καὶ πολυτίμων συμβουλῶν του. «Ὅσοι ἔχουσιν ἀνάγκην λύχνου ἀπαιτεῖται νὰ χύνωσιν ἔλαιον εἰς αὐτόν,» ἦτο συμβουλὴ τοῦ Ἀναξαγόρου, τὴν ὁποίαν ὁ Περικλῆς προθύμως ἐξεπλήρωσεν.

Ἅμα δὲ ἐννοήσας ὁ Περικλῆς ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἤρχισαν νὰ ποθῶσι τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον τοῦ Κίμωνος, τὸν ὁποῖον ὡς ἀντίπαλόν του εἶχον προηγουμένως ἐξοστρακίσει, ἀμέσως ἔγραψε ψήφισμα ἀνακαλοῦν τὸν ἐξόριστον Κί-

μωνα, θυσιάζων τοιουτοτρόπως ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος τὰς προσωπικάς του ἀντιπαθείας καὶ ἀντιζηλίας.

Τὸν Φειδίαν, τὸν ἐνδοξότερον ἀγαλματοποιὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, τὴν περίφημον διὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν εὐγλωττίαν της Ἀσπασίαν καὶ τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν, κατηγορουμένους καὶ καταδιωκομένους ἀδίκως ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὁ φιλάνθρωπος Περικλῆς γενναίως ἐπροστάτευσε καὶ ὑπερασπίσθη, διασώσας ἐπὶ τέλους αὐτοὺς ἀπὸ τὴν καταφορὰν τῶν συμπολιτῶν του.

Ἐπιθυμῶν δὲ διὰ τῆς ἐργασίας νὰ ὠφελήσῃ τοὺς συμπολίτας του καὶ συγχρόνως νὰ προάξῃ τάς τε κοινὰς καὶ ὡραίας τέχνας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του, ἐπεχείρησε καὶ ἀνήγειρεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς του τὰ ἀμίμητα ἐκεῖνα ἔργα τοῦ Παρθενῶνος, τῶν προπυλαίων καὶ τοῦ Ὠδείου, συστήσας εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ θέατρον καὶ ἀγῶνας μουσικῆς.

Εἶναι ὁμολογούμενον, παιδία μου, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἡ ζωγραφία, ἡ γλυπτική, ἡ ἀρχιτεκτονική, ἡ ποίησις καὶ ἡ μουσικὴ ὁσάκις διὰ τοῦ αἰσθήματος τοῦ ἀληθῶς ὡραίου καὶ καλοῦ κρούωσι τὰς ὑψηλὰς καὶ εὐγενεῖς χορδὰς τῆς ψυχῆς, ἀνυψόνουν τὸ φρόνημα, ἐξευγενίζουν τὴν καρδίαν καὶ πολιτίζουν τὰ ἔθνη. Ἀλλ' ὁσάκις αἱ ὡραῖαι αὗται τέχναι, λησμονοῦσαι τὴν εὐγενῆ ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν πρὸς ἠθοποίησιν καὶ ἀνύψωσιν τῶν ἐθνῶν ἔχουν, περιορίζωνται εἰς τὸ νὰ καθηδύνωσι τὰ αἰσθητήρια μόνον καὶ νὰ ὑποθάλπωσι τὴν φιληδονίαν καὶ τὰ αἰσχρὰ πάθη, ἀντὶ ὡραίων δυσειδεῖς βεβαίως ἀποκαθίστανται.

Ὅταν ὁ θρησκευτικὸς ὕμνος καὶ τὸ ἡρωϊκὸν ᾄσμα μεταβάλλωνται εἰς βακχικὰς ἢ ἐρωτικὰς ᾠδάς, ἡ δὲ ὑψηλὴ τραγῳδία καὶ ἠθοποιὸς κωμῳδία εἰς κακοήθη δράματα, εἰς φθοροποιὰ μυθιστορήματα καὶ εἰς θηλυπρεπῆ μελοδράματα·

ὅταν τὸ σεμνὸν ἄγαλμα τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς ἀντικαθίσταται ὑπό τινος ἀσέμνου Ἀφροδίτης, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἀκολάστου Πάριδος διαδέχεται τὰς ἡρωϊκὰς εἰκόνας τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Λεωνίδου· τότε βεβαίως καὶ τὰ φρονήματα ἐκφαυλίζονται, καὶ αἱ καρδίαι ἀποχαυνοῦνται καὶ τὰ ἤθη διαφθείρονται, καὶ τὰ ἔθνη παρακμάζουν, παραλύουν καὶ πίπτουν.

Ἀλλ' ὁ ἔμφρων καὶ μέγας Περικλῆς διὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ τοῦ σεβαστοῦ Παρθενῶνος καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτοῦ ἀμιμήτων θρησκευτικῶν καὶ ἡρωϊκῶν ἀναγλύφων τοῦ Φειδίου, ἠθέλησε καὶ τῶν συγχρόνων του τὸ φρόνημα καὶ τὸ αἴσθημα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Πατρίδα ν' ἀνυψώσῃ καὶ τῶν μεταγενεστέρων τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἑλληνισμὸν νὰ διαιωνίσῃ.

Ὁ Περικλῆς προσέτι ἐθαυμάσθη, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, καὶ διὰ τὴν ἔξοχον αὐτοῦ εὐγλωττίαν. Ἐκφωνῶν δὲ ποτὲ ἐπιτάφιον λόγον πρὸς ἔπαινον τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων ὠνόμασεν αὐτοὺς ἀθανάτους ὡς τοὺς Θεούς, διότι πεσόντες, ὡς εἶπεν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος κατέστησαν ἄξιοι νὰ τιμῶνται ὡς οἱ εὐεργετοῦντες τὴν ἀνθρωπότητα ἀθάνατοι Θεοί.

Ἐνῷ δὲ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τὰ ἀνωτέρω περὶ Περικλέους εἰσῆλθε πρὸς ἐπίσκεψίν του ὁ σεβάσμιος ἱερεὺς τῆς κωμοπόλεως, τὸν ὁποῖον μὲ σέβας καὶ μὲ φιλοφροσύνην ὑπεδέχθη ὁ γέρων· ἅπαντες δὲ ἐπροσηκώθημεν ἀμέσως πρὸς χαιρετισμὸν τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου μας.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΗΣ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ.

Ἦτο πραγματικῶς ὁ ἱερεὺς οὗτος ἀνὴρ ἀγαθός, ἐνάρετος, σεβάσμιος καὶ κατὰ πάντα ἄξιος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γε-

ροστάθου, ὅστις ὡς ἐφημέριον καὶ συγχρόνως ὡς διδάσκαλον εἶχε προσκαλέσει αὐτὸν εἰς τὴν κωμόπολίν μας.

Ἦτο πάντοτε καθαρὸς καὶ κόσμιος κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, γλυκὺς καὶ εὐπροσήγορος, μετριόφρων καὶ ταπεινός, ὀλιγαρκὴς καὶ λιτώτατος, φιλάνθρωπος καὶ ἀφιλοχρήματος, ἐλεήμων καὶ εὐεργετικός, παρήγορος τῶν δυστυχούντων, συνδιαλλακτὴς τῶν διχονοούντων, σύμβουλος δὲ καὶ ὁδηγὸς εὐάρεστος παντὸς παρεκτρεπομένου ἀπὸ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἐχάραξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς.

Ὁ ἐφημέριος οὗτος ἐν ἑνὶ λόγῳ συναισθάνετο πληρέστατα τὴν θείαν καὶ ὑψηλὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν πᾶς ἱερεὺς τοῦ ὑψίστου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λογικοῦ ποιμνίου του ἔχει.

Καθ' ἑκάστην Κυριακὴν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἀπήγγελλεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν σύντομον, καθαρὸν καὶ γλυκύτατον λόγον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνέπτυσσε καὶ ἐσύσταινε τὰς ὡραιότητας τινὸς ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἐκθέτων συγχρόνως καὶ τὰς ἀσχημίας τῆς ἀντιθέτου κακίας. Ἐπροσπάθει δὲ πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ ἐντὸς τοῦ πρακτικοῦ βίου τὰς θείας ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ οὕτω νὰ καθιστᾷ τοὺς ἀκροατάς του χριστιανικῶς διάγοντας οὐχὶ μόνον ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν τοῦ βίου των.

Καὶ εἰς τὸ σχολεῖον δὲ διὰ τῶν παραδόσεών του ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς μας ἠγωνίζετο, προσπαθῶν νὰ ἐγχαράξῃ τὰς θείας ἐντολὰς καὶ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν εἰς τὰς νεανικὰς ἡμῶν καρδίας.

Ἀλλ' οὔτε διὰ τῶν διδαχῶν του, οὔτε διὰ τῶν παραδόσεών του ὠφέλει τόσον, ὅσον διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του· διότι προσελκύων διὰ τῆς γλυκείας καὶ ἀμέμπτου δια-

γωγῆς του τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐδείκνυεν οὕτω, καὶ διευκόλυνεν εἰς πάντας τὴν ὁδὸν τοῦ χριστιανικοῦ βίου.

Καὶ νέοι, καὶ ἄνδρες καὶ γέροντες, ὡς ὄντα μιμητικά, ὁσάκις ἔχωμεν ἐνώπιον ἡμῶν καλὰ παραδείγματα, εὐκολώτερα βαδίζομεν τῆς ἀρετῆς τὴν ὁδόν. Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινωνίαι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἄρχοντες, οἱ ἱερεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ συγγραφεῖς, οἱ ποιηταί, οἱ καλλιτέχναι καὶ τὰ θέατρα δὲν παρουσιάζουν εἰμὴ ὑποδείγματα ἐκλεκτὰ καὶ ὡραῖα ἀρετῆς καὶ φρονήσεως.

Ἀφοῦ δὲ ὁ σεβάσμιος οὗτος ἐφημέριος εἰσῆλθε καὶ ἐκάθησεν, ἠρώτησε τὸν Γεροστάθην περὶ τίνος ἦτον ὁ λόγος.

— Ἐδιηγούμην εἰς τοὺς μικρούς μου φίλους, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρων, τοῦ Περικλέους τὰς εὐεργετικὰς πρὸς τοὺς συμπολίτας του πράξεις.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπρόσθεσε τότε τὰ ἑξῆς.

Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΑΓΑΠΗ.

Πόσον τῷ ὄντι εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων χριστιανῶν τοῦ κόσμου εἴμεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες χριστιανοί, ἔχοντες διπλοῦν κέντρον πρὸς τὴν ἠθικὴν βελτίωσίν μας, τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων μας ἀφ' ἑνός, καὶ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Πῶς νὰ μὴ γίνωμεν φιλάνθρωποι καὶ πρὸς τοὺς συμπολίτας ἡμῶν εὐεργετικοί, ἐὰν ἀληθῶς εἴμεθα καὶ Ἕλληνες καὶ Χριστιανοί.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας Περικλῆς, Κίμων, Σωκράτης, Ἐπαμεινώνδας, τὴν ἀγαθοποιΐαν μᾶς διδάσκουν. Ὁ δὲ φιλάνθρωπος Ἰησοῦς καὶ διὰ τῶν πράξεών του καὶ διὰ τῶν θείων του λόγων τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον κυρίως μᾶς παραγγέλλει, ὡς τὸν μέγαν καὶ θεῖον νόμον, ἐκ τοῦ

ὁποίου πηγάζουν ὅλα τὰ λοιπὰ χριστιανικὰ καθήκοντα καὶ ἀρεταί· διότι πραγματικῶς ὁ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὸν πλησίον του ἀναφαίνεται καὶ εὐπροσήγορος καὶ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος καὶ ἐλεήμων καὶ εὐεργετικὸς καὶ φιλόπατρις.

«Πάντες ὑμεῖς ἀδελφοὶ ἐστέ. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν», μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε νὰ θυσιασθῇ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ σωτηρίαν μας, τὴν αὐτὴν παραγγελίαν, ὡς τὴν τελευταίαν διαθήκην του, ἐπανέλαβεν εἰπὼν πρὸς τοὺς μαθητάς του· «Ταῦτα ἐντέλλομαι ἡμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.»

Ἀλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ «ὃ σὺ μισεῖς ἑτέρῳ μὴ ποιήσῃς» δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ μὴ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν θέλομεν οἱ ἄλλοι νὰ πράττωσι πρὸς ἡμᾶς· διότι διὰ νὰ ἦναι πλήρης καὶ ἀληθὴς ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἀπαιτεῖται καὶ νὰ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους πᾶν ὅ,τι θέλομεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς. «Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.»

Δὲν ἀρκοῦν λοιπὸν αἱ ἀρνητικαὶ ἀρεταὶ διὰ νὰ μᾶς καταστήσωσιν ἀληθεῖς χριστιανούς. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, τὴν ψευδολογίαν, τὴν ἀπάτην καὶ ἀπὸ τὰς λοιπὰς κακίας· ἀλλ' ἀπαιτεῖται δι' ἔργων θετικῶν νὰ δεικνύωμεν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην μας. «Ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, οὗτος εἰσελεύσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. — Ἀδελφοί μου δὲ εἰσίν, εἶπε προσέτι ὁ Ἰησοῦς, οἱ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες·» οὐχὶ δὲ οἱ ἀκούοντες καὶ μὴ ποιοῦντες ἢ οἱ διδάσκοντες καὶ μὴ ἐκτελοῦντες.

Ἔργα λοιπὸν καλὰ πρὸς τὸν πλησίον ἀπαιτεῖ παρ'

ἡμῶν ὁ Ἰησοῦς καὶ οὐχὶ νεκρὰν ἀγάπην. Καὶ διὰ τοῦτο μᾶς λέγει ὅτι· « Πᾶν δένδρον τὸ ὁποῖον δὲν κάμνει καλοὺς καρπούς, ἐκκόπτεται καὶ εἰς τὸ πῦρ ῥίπτεται· » διὰ τοῦτο ἀποστέλλων καὶ τοὺς Ἀποστόλους του εἰς τὸν κόσμον ἀγαθοποιίας παρήγγειλεν εἰς αὐτούς· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν νομικόν, ὅστις τὸν ἠρώτησε τί πρέπει νὰ κάμνῃ διὰ νὰ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον ζωήν, ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ Σαμαρείτου.

Η ΕΥΣΠΛΑΓΧΝΙΑ ΤΟΥ ΣΑΜΑΡΕΙΤΟΥ.

Καταβαίνων τις ἀπὸ Ἱεροσόλυμα εἰς τὴν Ἱεριχὼ συνηντήθη ὑπὸ λῃστῶν, γυμνωθεὶς δὲ καὶ καταπληγωθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἔπεσεν ἡμιθανής.

Ἱερεὺς διαβαίνων ἐκεῖθεν ἴδεν αὐτόν, ἀλλ' ἀδιαφορήσας ἐπροχώρησεν. Ἐπίσης ἀδιαφόρησε καὶ τις Λευίτης διαβὰς καὶ ἰδὼν τὸν ἡμιθανῆ.

Ἀλλὰ διαβαίνων καί τις Σαμαρείτης ἐπλησίασε καὶ εὐσπλαχνίσθη αὐτόν· καὶ δέσας ἀμέσως τὰς πληγάς του, ἐπεβίβασε τὸν δυστυχῆ ἐπὶ τοῦ ζώου του, καὶ τὸν ὡδήγησεν εἰς ξενοδοχεῖον, ὅπου φιλανθρώπως ἐφρόντισε περὶ αὐτοῦ. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἀναχωρῶν ἐκ τοῦ ξενοδοχείου ἔδωκε χρήματα εἰς τὸν ξενοδόχον, καὶ παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ ἐπιμεληθῇ τὸν ἀσθενῆ, ὑποσχεθεὶς ὅτι ἂν τυχὸν ἐξοδεύσῃ περισσότερα, εἰς τὴν ἐπιστροφήν του προθύμως θέλει τοῦ τὰ πληρώσει.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην εἶπεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν Νομικόν· « Ὕπαγε λοιπὸν καὶ σὺ καὶ πράττε, ὄχι ὡς ἔπραξεν ὁ Ἱερεὺς καὶ ὁ Λευίτης, ἀλλ' ὡς ἔπραξεν ὁ φιλάνθρωπος Σαμαρείτης, καὶ οὕτω θέ εις ἀγαπηθῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ Πατρός μου, καὶ θέλεις ἀξιωθῇ τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.»

Λοιπόν, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, μόνον ὁσάκις ὑπὸ τῆς

ἀγαθοποιίας συνοδεύεται ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, εὐαρεστεῖ τὸν Ὕψιστον.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἠκροάζετο τὸν ἱερέα λέγοντα πρὸς ἡμᾶς τὰ ἀνωτέρω εὐαγγελικὰ λόγια. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς ἐτελείωσεν, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων τὰ ἑξῆς·

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθοποιΐα ὄχι μόνον τὸν Θεὸν εὐαρεστοῦν καὶ τὸν εὐεργετούμενον εὐφραίνουν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν εὐεργετοῦντα ἡδύνουν.

Πολλάκις δὲ ἡ εὐγενὴς ἡδονή, τὴν ὁποίαν ἡ εὐεργεσία προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εὐεργετοῦντος, εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε χάριν αὐτῆς καὶ χρήματα προθύμως θυσιάζει, καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξίν του διακινδυνεύει ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλησίον του. Μᾶς ἐδιηγήθη δὲ τότε ὁ γέρων τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΠΩΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΣΩΤΗΡ.

Ἐπλημμύρησε ποτὲ ὁ ποταμὸς τῆς Ἰταλίας Ἀδίγης, καὶ διὰ τοῦ ὁρμητικοῦ ῥεύματός του κατεκρήμνισε τὰς δύο ἄκρας τῆς γεφύρας τῆς πόλεως Βερόνης, κειμένης εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου. Ἔμενε δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ σαλευόμενος ὁ μέσος θόλος τῆς γεφύρας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο μικρὰ καλύβη, κατοικουμένη ὑπό τινος πτωχῆς οἰκογενείας.

Ἀπομονωθεῖσα οὕτως ἡ δυστυχὴς οἰκογένεια ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ, ἐπερίμενεν ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν ἀγωνιῶσα τὴν κατακρήμνισιν τοῦ θόλου καὶ ἐπομένως τὸν ὄλεθρόν της· ὅθεν διὰ κραυγῶν, ὀδυρμῶν καὶ ἀπελπιστικῶν κινημάτων ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν ἐκ τῆς ὄχθης.

Πολλοὶ κάτοικοι τῆς Βερόνης συναθροισθέντες εἰς τὰς ὄχθας ἔβλεπον περίλυποι τὴν δεινὴν ταύτην θέσιν τῆς οἰκο-

γενείας, ἀκούοντες ἀφ' ἑνὸς τοὺς ὀλολυγμοὺς τῶν ἀδυνάτων τέκνων, καὶ παρατηροῦντες ἀφ' ἑτέρου τὰ ἀπελπιστικὰ καὶ ἱκετικὰ κινήματα τῶν δυστυχῶν ἐκείνων γονέων.

Ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐμβῇ εἰς πλοιάριον καὶ νὰ τρέξῃ πρὸς σωτηρίαν τῶν κινδυνευόντων. Ἡ ὁρμὴ καὶ τὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ ἦσαν τρομερά, καὶ μέγας ὁ κίνδυνος τοῦ πλοιαρίου, τὸ ὁποῖον ἤθελε τολμήσει νὰ πλησιάσῃ τὸν ἤδη κλονιζόμενον καὶ κινδυνεύοντα θόλον.

Εἰς μάτην πλούσιός τις κάτοικος τῆς Βερόνης ἐπροκήρυξεν ἀμέσως βραβεῖον ἑκατὸν φλωρίων εἰς ὅποιον ἤθελε σώσει τὴν κινδυνεύουσαν οἰκογένειαν.

Οὔτε τὸ βραβεῖον αὐτό, ἀλλ' οὔτε ὁ ὁλονὲν αὐξάνων κίνδυνος παρεκίνησάν τινα ἐκ τῶν περιεστώτων, νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς διάσωσιν τῶν πτωχῶν ἐκείνων.

Ἀλλ' οἱ γενναῖοι καὶ εὐεργετικοὶ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἂν καὶ σπάνιοι, ποτὲ ὅμως δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὴν γῆν· ὁ πανάγαθος Θεὸς τοὺς ἀποστέλλει ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ὅπως μᾶς ὑπενθυμίζωσι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν του· καὶ δι' αὐτῶν, ὡς διὰ φωτεινῶν λύχνων, μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν θείαν ὁδὸν τῆς ἀγαθοποιίας καὶ αὐταπαρνήσεως.

Χωρικός τις ἔτυχε διαβαίνων ἐκεῖθεν· ἰδὼν δὲ τὸν κόσμον συνηθροισμένον, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς συρροῆς ταύτης· ὅτε δὲ τῷ εἶπον τὸν κίνδυνον τῆς οἰκογενείας καὶ τὸ τεθὲν βραβεῖον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς, πηδᾷ ἀμέσως ἐντὸς πλοιαρίου, λαμβάνων δὲ τὰ κωπία εἰς τὰς στιβαράς του χεῖρας, ἀρχίζει ν' ἀντικρούῃ τὰ ὁρμητικὰ τοῦ ῥεύματος κύματα, προσπαθῶν μετὰ μεγάλου ἀγῶνος καὶ κόπου νὰ πλησιάσῃ τὴν σαλευόμενον θόλον.

Οἱ θεαταὶ ἐταλάνιζον ἐντούτοις τὸν δυστυχῆ χωρικόν, ὅστις δι' ἑκατὸν φλωρία, ὡς ἔλεγον, ἀπεφάσισε νὰ χάσῃ τὴν ζωήν του.

Ἀλλ' ὁ γενναῖος χωρικὸς μετὰ πολὺν κίνδυνον καὶ ἀγῶνα κατορθόνει ἐπὶ τέλους νὰ παραλάβῃ ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου τὴν οἰκογένειαν, καὶ σώαν ν' ἀποβιβάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὄχθην ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς καὶ τῶν ζητωκραυγιῶν ὅλων τῶν περιεστώτων.

Ὅλοι συγχαίρουν καὶ θαυμάζουν τότε τὸν φιλάνθρωπον χωρικόν· ὁ δὲ προτείνας τὸ βραβεῖον τῶν ἑκατὸν φλωρίων, προθύμως προσφέρει αὐτὰ εἰς τὸν σωτῆρα τῆς δυστυχοῦς οἰκογενείας. Ἀλλ' αὐτός· — Δὲν πωλῶ, λέγει, κύριε, τὴν ζωήν μου διὰ χρήματα. Εἶμαι χριστιανὸς καὶ ὡς τοιοῦτος ἐξεπλήρωσα τὸ χριστιανικὸν καθῆκον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Ἀρκετὴ ἀμοιβὴ μοὶ εἶναι ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν ἡ πρᾶξίς μου μ' ἐπροξένησεν. Εἶμαι μὲν πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῶν κόπων καὶ τῆς ἐργασίας μου ἐξοικονομῶ τὰς ἀνάγκας μου. Δὸς λοιπόν, παρακαλῶ, τὰ ἑκατὸν φλωρία σου εἰς αὐτὴν τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν, ἥτις ἔχει μεγαλητέραν ἀνάγκην αὐτῶν.

Τὰ φλωρία ἐδόθησαν ἀμέσως εἰς τὴν διασωθεῖσαν οἰκογένειαν· ὁ χωρικὸς ἐπωνομάσθη ἔκτοτε παρὰ πάντων Σωτήρ, αἱ δὲ εὐχαὶ καὶ αἱ εὐλογίαι τῆς εὐγνωμονούσης οἰκογενείας ἐσυνόδευσαν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Ὁλόκληρον τὸ ἀκροατήριον τοῦ Γεροστάθου ἐνθουσιάσθη ὑπὲρ τοῦ χωρικοῦ ἐκείνου· ὅλοι ἐθαυμάσαμεν καὶ ἠγαπήσαμεν τὸν Σωτῆρα, καὶ ὅλοι εὐχήθημεν εἰς ὁμοίαν τινα περίστασιν νὰ μιμηθῶμεν τὸ ὡραῖον παράδειγμα τῆς φιλανθρωπίας, τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς ἀφιλοχρηματίας του.

Ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων ἐπρόσθεσεν ὅτι ὁ μὴ εὐεργετῶν τὸν πλησίον του, ὄχι μόνον τὴν γλυκυτάτην ἡδονὴν τῆς εὐεργεσίας στερεῖται, ἀλλὰ πολλάκις βλάπτει καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτόν του. Πρὸς βεβαίωσιν δὲ μᾶς ἐδιηγήθη τὸν ἑξῆς Αἰσώπειον μῦθον.

Ο ΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΙΠΠΟΣ.

Ἄνθρωπός τις ὑπάγων εἰς ἐμπορικὴν πανήγυριν ὡδήγει μεθ' ἑαυτοῦ ἵππον νέον καὶ ὑπερήφανον, ὁμοῦ δὲ καὶ ὄνον βαρέως φορτωμένον. Κουρασθεὶς καθ' ὁδὸν ὁ δυστυχὴς ὄνος, παρεκάλεσε τὸν συνοδοιπόρον του ἵππον νὰ λάβῃ μέρος ἐκ τοῦ μεγάλου φορτίου του, διότι, ὡς ἔλεγεν, αἱ δυνάμεις του ἐξέλιπον καὶ ἐκινδύνευε νὰ σκάσῃ.

Ἀλλ' ὁ ὑπερήφανος καὶ σκληροκάρδιος ἵππος οὐδεμίαν ἀπάντησιν, οὐδεμίαν βοήθειαν ἔδωκεν εἰς τὸν σύντροφόν του. Γελάσας δὲ περιφρονητικῶς ἐπροχώρει.

Μετ' ὀλίγον ὁ ὄνος πίπτει νεκρὸς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ· ὁ δὲ κύριος τῶν ζώων ἀναγκάζεται νὰ φορτώσῃ ἐπὶ τοῦ ἵππου ὄχι μόνον ὁλόκληρον τὸ βαρὺ φορτίον τοῦ ψοφήσαντος ὄνου, ἀλλὰ καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ.

Τότε δὲ μόνον ἐννόησεν ὁ ἀνόητος ἵππος ὅτι βοηθῶν ἐν καιρῷ τὸν πλησίον του ἤθελε βοηθήσει τὸν ἴδιον ἑαυτόν του.

Τὸ δυστύχημα τοῦ ἵππου, παιδία μου, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἂς γίνῃ μάθημα εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς σας. Ὅσάκις δύνασθε νὰ συνδράμετε, νὰ ὠφελήσετε, νὰ παρηγορήσετε, νὰ εὐεργετήσετε τινὰ μὴ τὸ ἀμελήσετε, διὰ νὰ μὴ μετανοήσετε ὡς μετενόησεν ὁ σκληροκάρδιος ἵππος. Ἐστὲ βέβαιοι ὅτι βοηθοῦντες τοὺς πάσχοντας, βοηθᾶτε ὑμᾶς αὐτούς. Ἀκούσατε τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον μ' ἐδιηγήθησαν ὅτε διέτριβον εἰς τὴν Μόσχαν.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΙΒΑΝ.

Πτωχός, ἀλλὰ καλοκάγαθος οἰκογενειάρχης Ῥῶσσος, ἐκατοίκει μικρὰν καλύβην χωρίου τινὸς πλησίον τῆς Μόσχας. Ἐνῷ δὲ ἐσπέραν τινὰ κατεγίνετο περιποιούμενος ἀφ' ἑνὸς τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, καὶ ἀφ' ἑτέρου φροντίζων

τὰ ἓξ μικρὰ τέκνα του, ἀκούει κτύπους εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης του. Ἀνοίγει ἀμέσως· ἄνθρωπος δὲ ἄγνωστος καὶ πενιχρὰ ἐνδεδυμένος ἀλλὰ κόσμιος καὶ εὐπρεπὴς παρουσιάζεται εἰς αὐτὸν ζητῶν φιλοξενίαν. — Εἶμαι κατακουρασμένος, τῷ λέγει, καὶ πεινῶν ὁδοιπόρος· εἰς μάτην ἐζήτησα ἄσυλον εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου τούτου, παντταχοῦ σκληρῶς μὲ ἀπέκρουσαν· δός μοι παρακαλῶ ὀλίγον ἄρτον, καὶ συγχώρησόν μοι νὰ διανυκτερεύσω εἰς γωνίαν τινὰ τῆς καλύβης σου, καὶ ὁ Θεὸς τῆς ὀρθοδοξίας θέλει σὲ ἀνταμείψει.

— Εἰς κακὴν ὥραν ἦλθες, φίλε, τῷ ἀπαντᾷ ὁ πτωχὸς χωρικός· ἡ σύζυγός μου πάσχει βαρέως, ἡ δὲ καλύβη μου δὲν ἔχει παρὰ δύο δωμάτια· εἰς τὸ ἓν κοίτεται ἡ σύζυγός μου, τὸ δὲ ἄλλο κατέχεται ἀπὸ τὰ ἓξ παιδία μου. Μ' ὅλα ταῦτα εἴσελθε, καὶ θέλω προσπαθήσει νὰ σὲ ἐξοικονομήσω ὅπως δύναμαι. Ὁ μακαρίτης πατήρ μου μ' ἔλεγε πάντοτε « κάμνε καλὸν καὶ ὁ Θεὸς μαζή σου. » Ἂν κακοδειπνήσῃς καὶ ἂν κακονυκτήσῃς, δὲν θέλει εἶσθαι σφάλμα τῆς θελήσεώς μου, ἀλλὰ τῶν περιστάσεών μου.

Ὁ χωρικὸς ὡδήγησε τότε τὸν ξένον του εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἑτοιμάζοντο νὰ κοιμηθῶσι τὰ τέκνα του· τὸν παρεκάλεσε δὲ νὰ περιμείνῃ μίαν στιγμήν, καὶ ἀμέσως ἔτρεξε νὰ ἴδῃ πῶς εἶναι ἡ πάσχουσα σύζυγός του· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπανῆλθε φέρων πρὸς τὸν ξένον ἄρτον καὶ λάχανα ξυνά, ἐκφράζων συγχρόνως τὴν λύπην του διότι δὲν εἶχε καλητέραν τροφὴν νὰ τῷ προσφέρῃ.

Ὁ ξένος ἔφαγεν ὀλίγον, ὑπερευχαριστηθεὶς ἀπὸ τὴν καλλίστην προαίρεσιν τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ. Ἐνῷ δὲ αὐτὸς ἐδείπνει ὁ χωρικὸς ἔβαλε τὰ τέκνα του νὰ προσευχηθῶσι, καὶ ἀκολούθως νὰ κοιμηθῶσι πλησιέστερα παρὰ τὸ σύνηθες, διὰ νὰ οἰκονομήσῃ τόπον καὶ διὰ τὸν ἄγνωστον ξένον του· δεί-

ξας δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὁποίαν τῷ ἡτοίμασε κλίνην, ἔτρεξε πάλιν πρὸς τὴν ἀσθενῆ σύζυγόν του.

Ἔπεσεν ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ ξένος, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῇ διαλογιζόμενος τὴν πρὸς αὐτὸν καλοκαγαθίαν καὶ φιλοξενίαν τοῦ πτωχοῦ οἰκοδεσπότου, τὴν πρὸς τὰ τέκνα του τρυφερότητά του, τὴν ἀνησυχίαν του διὰ τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, τὴν καθαριότητα καὶ τάξιν τῆς πτωχῆς καλύβης, καὶ τὸν ἀθῶον καὶ ἥσυχον ὕπνον τῶν ἓξ πλησίον του κοιμωμένων παιδίων. Τοιαῦτα εὐάρεστα διαλογιζόμενος ἴδεν ἐπανερχόμενον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ἐγερθεὶς τότε, καὶ ἑτοιμαζόμενος ν' ἀποχαιρετήσῃ τὸν οἰκοδεσπότην καὶ ν' ἀναχωρήσῃ, βλέπει εἰσερχόμενον ἐντὸς τοῦ δωματίου τὸν χωρικόν, κρατοῦντα βρέφος νεογέννητον καὶ λέγοντα πρὸς αὐτόν· — Ἰδού, φίλε, νέος υἱός, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς μοὶ ἀπέστειλε κατὰ τὴν νύκτα ταύτην· εὐχήθητι ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ εὐτυχίας αὐτοῦ.

Ὁ δὲ ξένος λαβὼν τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας καὶ παρατηρήσας αὐτό, ἐβεβαίωσε τὸν πατέρα μετὰ προφητικῆς τινος πεποιθήσεως, ὅτι τὸ νεογέννητον ἐντὸς ὀλίγου θέλει φέρει εὐδαιμονίαν εἰς ὁλόκληρον τὴν πατρικήν του οἰκογένειαν.

Ἐγέλασεν ὁ πτωχὸς χωρικὸς ἀκούων τὴν προφητείαν ταύτην, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησε μᾶλλον ὡς τρόπον εὐχαριστήσεως τοῦ ξένου διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλοξενίαν του.

Ἀναχωρῶν δὲ ὁ ξένος ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν χωρικόν, πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει τῷ προμηθεύσει σημαντικὸν ἀνάδοχον τοῦ νεογεννήτου τέκνου του.

Ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν ὁ χωρικὸς λησμονήσας καὶ τὸν ξένον του, καὶ τὰς προφητείας του, καὶ τὰς ὑποσχέσεις του, ἡτοιμάζετο νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου διὰ νὰ βαπτίσῃ τὸ βρέφος του.

Ἐξαίφνης ὅμως ἡ αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ παρουσιάζεται ἐνώπιον τῆς καλύβης τοῦ χωρικοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ αὐτοκράτωρ Ἰβὰν μετὰ λαμπρᾶς συνοδίας ἐμφανίζεται ζητῶν παρὰ τοῦ ἐκπεπληγμένου χωρικοῦ τὸ βρέφος του διὰ νὰ βαπτίσῃ αὐτό.

— Ἐγὼ εἶμαι, φίλε, λέγει ὁ αὐτοκράτωρ πρὸς τὸν χωρικόν, ὁ χθεσινός σου ξένος. Σὲ ὑπεσχέθην ἀνάδοχον, καὶ ἰδοὺ ἐκπληρῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου.

Διὰ νὰ γνωρίσω τὰ χριστιανικὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου πολλῶν θύρας ἔκρουσα χθὲς τὸ ἑσπέρας ζητῶν τροφὴν καὶ ἄσυλον, ἀλλὰ σὺ μόνον ἐξεπλήρωσας τὸ χριστιανικὸν χρέος τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης· ὅθεν ἀνταμείβων σήμερον τὴν ἀρετήν σου, ἐκπληρῶ καὶ ἐγὼ τὸ πλέον εὐάρεστον τῶν ἡγεμονικῶν καθηκόντων μου. Τὸ νεογέννητον τέκνον σου θέλω βαπτίσει καὶ θέλω ἀναθρέψει δι' ἐξόδων μου, καὶ ἂν, ὡς ἐλπίζω, ἀναδειχθῇ ἄξιος καὶ τίμιος νέος, θέλω τὸν προβιβάσει εἰς τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα τῆς αὐλῆς μου. Σὺ δὲ θέλεις ἔχει εἰς τὸ ἑξῆς καὶ οἰκίαν εὐρυχωροτέραν ἀπὸ αὐτὴν τὴν καλύβην, καὶ κτήματα καὶ ποίμνια ὅπως εὐκολώτερον δύνασαι νὰ ἐξασκῇς τὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα τῆς καλῆς σου καρδίας. Τοιουτοτρόπως, ἐπρόσθεσεν ὁ αὐτοκράτωρ χαμογελῶν, πραγματοποιεῖται ἡ χθεσινή μου προφητεία.

Φαντασθῆτε, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἔκπληξιν τοῦ πτωχοῦ ἐκείνου χωρικοῦ, ὅστις ἀκίνητος ὡς ἄγαλμα ἀκούων τοὺς λόγους τοῦ αὐτοκράτορος, ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο. Ἀλλὰ τὸ γλυκὺ αὐτὸ ὄνειρόν του προσεχῶς ἐπραγματοποιήθη πληρέστατα, διότι καὶ ὁ υἱός του ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ κτήματα καὶ ποίμνια πολλὰ καὶ κατοικίαν εὐρύχωρον ἀπέκτησε.

Τοιουτοτρόπως καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον του ἀγάπη τοῦ

χωρικοῦ πλουσιοπάροχον ἀνταμοιβὴν ἔλαβε, καὶ πρὸς τοὺς σκληροκαρδίους συγχωρίους αὐτοῦ διδακτικώτατον μάθημα ἐδόθη.

Ὁ Ἰβάν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἦτο φαίνεται ἐκ τῶν σπανίων ἐκείνων ἡγεμόνων, οἵτινες μόνον ἐκ τῆς εὐδαιμονίας τῶν ὑπηκόων των περιμένουν καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν εὐδαιμονίαν καὶ δόξαν· τὴν δὲ εὐδαιμονίαν τῶν λαῶν των προσπαθοῦν νὰ προάξωσιν ἐγκαρδιόνοντες καὶ ἀνταμείβοντες οὐχὶ τὴν πολυτέλειαν, τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν κολακείαν, ἀλλὰ τὴν ἀρετήν, ἄνευ τῆς ὁποίας οὔτε τὰ ἄτομα οὔτε ἔθνη δύνανται ποτὲ νὰ εὐδαιμονήσωσιν.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιία, ἐπαρατήρησεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, γεννᾷ καὶ ἄλλο ἐπίσης εὐγενὲς καὶ ὡραῖον αἴσθημα, τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, ἥτις καὶ τὸν εὐεργετηθέντα τιμᾷ καὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστεῖ.

Ἐὰν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθοποιία τοῦ πλησίον ἦναι χρέος ἱερὸν παντὸς ἀνθρώπου, ἀσυγκρίτως ἱερώτερον χρέος εἶναι βεβαίως ἡ ἀγάπη, τὸ σέβας, ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν εὐεργετουμένων πρὸς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία, αἰσθάνονται τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης· οἱ ἀγνώμονες λοιπὸν εἶναι θηριωδέστεροι καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων θηρίων. Καὶ τότε ὁ Γεροστάθης ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς περὶ Ἀνδροκλέους.

ΟΔΕΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΟΚΛΗΣ.

Ὁ Ἀνδροκλῆς ἦτο δοῦλος πλουσίου τινὸς Ῥωμαίου διατρίβοντος εἰς τὴν Ἀφρικήν· ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ πλέον τὰς καθημερινὰς μαστιγώσεις καὶ τὰ βασανιστήρια τοῦ σκληροῦ κυρίου του, ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς οἰκίας του, διὰ ν' ἀναπνεύσῃ ἐλεύθερον ἀέρα εἰς τὰ βουνά, εἰς τὰ

δάση, εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς. Τοιαύτη εἶναι ἡ σκληρὰ τύχη τῶν ἀπηλπισμένων δούλων. Προκρίνουν πολλάκις νὰ ζῶσι μεταξὺ ἀγρίων θηρίων, παρὰ ὑπὸ τὴν μάστιγα των ἀγριοτέρων τυράννων των.

Ἐνῷ δὲ ἡμέραν τινα ἀνεπαύετο ὁ δραπέτης Ἀνδροκλῆς ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιὰν σπηλαίου τινός, ἔντρομος βλέπει ἄγριον λέοντα εἰσερχόμενον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. Τετέλεσται, εἶπε καθ' ἑαυτόν, καὶ ἀπνευστὶ ἐπερίμενε τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ κατασπαραχθῇ ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ θηρίου.

Ἀλλ' ὁ λέων χωλαίνων πλησιάζει ἡσύχως τὸν Ἀνδροκλῆν, καὶ ὑψόνων τὸν πόδα του δεικνύει αὐτὸν πρὸς τὸν ἀκίνητον καὶ ἀπολιθωμένον δραπέτην.

Ὁ Ἀνδροκλῆς ἐντούτοις παρατηρεῖ ἄκανθαν ἐμπηγμένην βαθέως εἰς τὸν πόδα τοῦ λέοντος· λαμβάνων δὲ μὲ τρέμουσαν χεῖρα τὸν πόδα τοῦ θηρίου, ἀποσύρει τὴν ἄκραν τῆς ἀκάνθης, καὶ οὕτω ἐλευθερόνει τὸν λέοντα ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑπέφερε πόνους.

Ὁ λέων διὰ νὰ ἐκφράσῃ τότε τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην εὐγνωμοσύνην του, ἤρχισε νὰ γλύφῃ αὐτὸν ἡμέρως διὰ τῆς γλώσσης του. Ὁ δὲ Ἀνδροκλῆς συνελθὼν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ τρόμου του, συνοικειώθη βαθμηδὸν μετὰ τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, καὶ ἐπί τινας ἡμέρας συνέζησε καὶ συνετράφη μετ' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου.

Ἀλλ' αὐγήν τινα ἐξελθὼν πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς συλλαμβάνεται ὑπό τινων Ῥωμαίων στρατιωτῶν, καὶ δέσμιος ἀποπέμπεται εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου εἶχε μεταβῇ ὁ κύριός του. Ἐκεῖ δὲ μετά τινα καιρὸν καταδικάζεται ὁ δυστυχὴς νὰ γίνῃ βορὰ τῶν θηρίων.

Καθὼς ἡ ταυρομαχία διασκεδάζει σήμερον τοὺς Ἱσπανούς, τοιουτοτρόπως τὸ ἀποτρόπαιον θέαμα τῆς θηριομαχίας διε-

σκέδαζε ποτὲ τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν. Ἀλλ' ἡ σκληρὰ αὕτη πάλη μεταξὺ ἀγρίων θηρίων καὶ δυστυχῶν ἀνθρώπων, εὐαρεστοῦσα τοὺς Ῥωμαίους, ὄχι μόνον τὸ σκληροκάρδιον αὐτῶν ἀπεδείκνυεν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν θηριωδίαν ἐδίδασκεν εἰς αὐτούς.

Θέαμα παριστάνον ἀνθρώπους δυστυχεῖς, παραδιδομένους ἀνηλεῶς εἰς τοὺς ὄνυχας τῶν ἀγρίων θηρίων, καὶ ὑπ' αὐτῶν κατασπαραττομένους πρὸς διασκέδασιν τοῦ λαοῦ, τοιοῦτον θέαμα βεβαίως ἢ αἱμοχαρεῖς ἔχει τοὺς θεατάς, ἢ αἱμοχαρεῖς θέλει καταστήσει αὐτούς.

Εὐτυχεῖς αἱ κοινωνίαι, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅπου τὰ θέατρα καὶ ἐν γένει τὰ δημόσια θεάματα δὲν ἔχουν ἄλλον σκοπὸν παρὰ τὴν θελκτικὴν διαμόρφωσιν τῶν ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων ἠθῶν, καὶ τὴν εὐγενῆ ἀνύψωσιν τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας τῶν θεατῶν.

Ἐνώπιον λοιπὸν τοῦ περιεστῶτος ῥωμαϊκοῦ λαοῦ ὁ κατάδικος Ἀνδροκλῆς ἐκτίθεται εἰς τῆς θηριομαχίας τὸ ἀμφιθέατρον· ἀφ' ἑτέρου δὲ πεινηλέος καὶ ἄγριος λέων ἀπολύεται κατὰ τοῦ τρέμοντος καὶ ἤδη ἡμιθανοῦς καταδίκου. Ὁρμᾷ τότε ὁ λέων διὰ νὰ κατασπαράξῃ τὸ θῦμά του καὶ νὰ χορτάσῃ τὴν πεῖνάν του· ἀλλ' ἅμα πλησιάσας τὸν Ἀνδροκλῆν, παρατηρεῖ αὐτὸν μετὰ προσοχῆς, ὀπισθοδρομεῖ, καταπραΰνει τὸ ἄγριον ὕφος του, καὶ μετ' ὀλίγον πλησιάζει ἐκ νέου αὐτόν, οὐχὶ πλέον διὰ νὰ κατασπαράξῃ ἀλλὰ διὰ ν' ἀσπασθῇ τὸν παλαιόν του φίλον καὶ εὐεργέτην.

Οἱ θεαταὶ δικαίως ἐκπλήττονται ἐνώπιον τοῦ παραδόξου τούτου θεάματος. Ὁ δὲ Ἀνδροκλῆς, ἀναγνωρίζων τὸν εὐγνώμονα τῆς Ἀφρικῆς φίλον του, ἀφόβως ἐναγκαλίζεται αὐτὸν καὶ διηγεῖται εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους θεατὰς τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ λέαντος εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Ἀφρικῆς διατρέξαντα.

Οἱ Ῥωμαῖοι τότε συνεμερίσθησαν τὴν πρὸς τὸν Ἀνδροκλῆν εὐσπλαγχνίαν τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, καὶ ἐπομένως τῷ ἐχάρισαν τὴν ζωήν, ὁμοῦ δὲ μὲ αὐτὴν καὶ τὸν φίλον του λέοντα.

Ὁποῖον αἶσχος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θηρίον ἄγριον νὰ διδάσκῃ εὐσπλαγχνίαν εἰς λογικοὺς καὶ πολιτισμένους ἀνθρώπους!

Ὁποία δὲ θηριωδία πρέπει νὰ ἐμφωλεύῃ εἰς τὰς ἀγνώμονας ψυχάς, ὅταν καὶ αὐτὰ τὰ θηρία τῆς Ἀφρικῆς ἀναφαίνωνται τόσον εὐγνώμονα.

Τὸ διήγημα τοῦτο, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, δὲν εἶναι μῦθος, ἀλλ' εἶναι ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ὁ Πλειστονίκης, μάρτυς αὐτόπτης τοῦ συμβάντος, ἐδιηγήθη αὐτὸ εἰς τὸν Αὖλον Γέλλιον, συγγραφέα τῆς Ῥώμης, ὅστις μᾶς τὸ μετέδωκε διὰ νὰ φρυάττωμεν ἐνώπιον τῆς ἀγνωμοσύνης, ἐνθυμούμενοι τὸν λέοντα τοῦ Ἀνδροκλέους.

Ἀλλ' οἱ σοφοὶ πρόγονοί μας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, δικαίως ἐφρόνουν ὅτι ἂν ὁ εὐεργετούμενος πρέπῃ νὰ ἐνθυμῆται τὴν εὐεργεσίαν, ὁ εὐεργετῶν πρέπει ἀπ' ἐναντίας νὰ λησμονῇ αὐτήν.

Ὅσον εὐκολώτερα λησμονεῖ ὁ εὐεργετῶν τὴν εὐεργεσίαν του, τόσον ἡ ἀξία αὐτῆς αὐξάνει, καὶ τόσον ζωηρότερα συναισθάνεται αὐτὴν ὁ εὐεργετούμενος.

Ἀπ' ἐναντίας ἐὰν ὁ εὐεργετῶν ἐνθυμῆται καὶ ἀναφέρῃ τὰς εὐεργεσίας του, καὶ δι' αὐτὰς καυχᾶται, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν ἡ ἀξία ἐξαφανίζεται, καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ αἴσθημα ἐξασθενεῖ καὶ ἐκπνέει.

Τοιουτοτρόπως ἴσως ἐξηγεῖται, παιδία μου, μᾶς εἶπε λυπημένος ὁ ἀγαθὸς γέρων, ἡ πρὸς τὸ ἔθνος μας ἀδιαφορία καὶ ψυχρότης, διὰ νὰ μὴ εἴπω ἀποστροφὴ καὶ καταφορὰ

πολλῶν Εὐρωπαίων. Πολλάκις ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μας, διὰ νὰ ἐξυπνίσωμεν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν συμπάθειάν των, ὑπενθυμίζομεν αὐτοὺς ὅτι εἰς τὰ ἀθάνατα συγγράμματα τῶν προγόνων μας χρεωστοῦν τὰ φῶτα καὶ τὸν πολιτισμόν των, καὶ ὅτι διὰ τῆς ὡραίας Ἑλληνικῆς γλώσσης μας ἐδιδάχθησαν τὴν θείαν καὶ ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ θρησκείαν. Ἀλλ' ὑπενθυμίζοντες τὰς παρελθούσας ταύτας εὐεργεσίας, ἀντὶ νὰ διεγείρωμεν φιλελληνισμόν, ἴσως προσβάλλομεν τὴν φιλαυτίαν αὐτῶν, καὶ οὕτως ἐξάπτομεν τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσαρέσκειαν καὶ ἀποστροφήν των.

Ἂς ἀποσιωπῶμεν λοιπὸν τὰς παρελθούσας εὐεργεσίας, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον οὐχὶ ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐπρόσφεραν αὐτὰς εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἂς προσπαθήσωμεν δὲ οὐχὶ διὰ τῶν πατραγαθιῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν διαγωγῆς νὰ προσελκύσωμεν τὴν ἀγάπην, τὴν ὑπόληψιν, τὸ σέβας καὶ τὴν εὐγενῆ συνδρομὴν τῶν χριστιανικῶν λαῶν καὶ κυβερνήσεων.

Δύσκολον εἶναι τὸ ἔργον, ἐπρόσθεσε στενάζων ὁ Γεροστάθης· ἀλλ' ὁ Δημοσθένης μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν ὑπάρχει δυσκολία, τὴν ὁποίαν ἡ σταθερὰ θέλησις καὶ ἡ φιλοπονία δὲν δύνανται νὰ ὑπερνικήσωσιν.

Ἂς φωτίζωμεν ἐν τούτοις καὶ ἂς αὐξάνωμεν τὰς διανοητικὰς καὶ σωματικάς μας δυνάμεις. Ἂς ἀγαπήσωμεν τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἂς ἐξευγενίζωμεν καὶ ἂς ἀνυψόνωμεν τὰ αἰσθήματά μας διὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἂς ἐξημερόνωμεν τὴν ψυχήν μας διὰ τοῦ γλυκυτάτου χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ Θείου Νόμου τῆς ἀγάπης. Ναί, ἂς ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, καὶ ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς φίλης πατρίδος θέλει εἶσθαι βεβαία.

Καθὼς ὁ Θεὸς ἐπέχυσε τὸ θερμαντικὸν εἰς τὴν φύσιν, ὅπως δι' αὐτοῦ ζωογονῆται ὁ ὑλικὸς κόσμος, τοιουτοτρόπως

ἐπέβαλε καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, ὅπως ζωογονούμενοι δι' αὐτῆς ζῶμεν εὐδαίμονες. — Καθὼς δὲ τὸ παγετῶδες ψῦχος τῶν πόλων ἀπονεκρόνει ἅπασαν τὴν περὶ αὐτοὺς φύσιν, οὕτω καὶ ὁ ἐγωϊσμός, αὐτὸς ὁ ψυχρὸς ἀντίπους τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἀπομονόνει καὶ καταστρέφει καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη.

Ἡ ἀρετὴ λοιπὸν καὶ ἡ ἀγάπη, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ἂς ὁδηγῶσι πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς σας.

Ποτέ, παιδία μου, μὴ διαλογισθῆτε, μὴ εἴπετε, μὴ πράξετε, ἢ μὴ παραλείψετε τί, διὰ τὸ ὁποῖον ἠθέλετε ἡμέραν τινα ἐντραπῆ ἢ μετανοήσει.

« Πράξεις δι' αἰσχρὸν ποτὲ μήτε μετ' ἄλλου, μήτ' αὐτός, » ἔλεγε καὶ ὁ Πυθαγόρας. Τοῦτο δὲ θέλετε κατορθώσει ἂν ἀσπασθῆτε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀγάπην.

Ἂν ὅλα τὰ παιδία ὑπὸ τὰς ἀρχὰς ταύτας ἀνετρέφοντο εἰς τὰ σχολεῖα τῆς νεότητός των, εἰσερχόμενα δὲ ἀκολούθως εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ κόσμου ἔμεναν ἀνεπηρέαστα ἀπὸ τὰ φθοροποιὰ μιάσματα αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἀλλὰ κινδυνώδους σχολείου, βεβαίως ἡ ἀσχημία καὶ τὰ δεινὰ τῶν σημερινῶν κοινωνιῶν ἤθελον ἐκλείψει καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤθελον εἶσθαι εὐδαιμονέστεροι.

Ἀλλ' ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐξ ἀνάγκης πρέπει ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὰς δύο σεμνὰς θυγατέρας τῆς Ἀγάπης, ἤτοι τὴν Ἀγαθοεργίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην.

Ο ΑΓΑΘΟΣ ΤΙΤΟΣ.

Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης Τῖτος τόσην ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν εἶχεν, ὥστε ὑπάγων ἑσπέραν τινὰ εἰς τὴν κλίνην του, λυπούμενος ἔλεγεν· — Ἡ σημερινή μου

ἡμέρα ἐχάθη ἐπὶ ματαίῳ· οὐδεμίαν ἀφορμὴν εὐεργεσίας τινὸς ἔλαβον σήμερον.

Ἂς μὴ προφασιζώμεθα δὲ λέγοντες ὅτι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα αὐτοκράτορες, οὔτε πλούσιοι, οὔτε ἰσχυροὶ καὶ ἐπομένως δὲν δυνάμεθα νὰ εὐεργετῶμεν.

Ἐὰν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιία δὲν ἦτον εὐκολωτάτη εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁ δίκαιος καὶ προνοητικὸς Θεὸς βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιβάλει αὐτὴν ὡς ἀπαραίτητον χρέος παντὸς χριστιανοῦ.

Δὲν ἀπαιτοῦνται πρὸς εὐεργεσίαν μόνον πλοῦτος καὶ δύναμις. Μυρία ἄλλα μέσα ἀγαθοποιίας μᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος. Μυρίας δὲ εὐεργεσίας ἐπιδαψιλεύει καθ' ἑκάστην εἰς ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἡμεῖς μιμούμενοι τὸ θεῖον παράδειγμά του προθύμως εὐεργετῶμεν ἀλλήλους.

Ἤθελε δὲ εἶσθαι μωρία ἀσυγχώρητος ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ εὐμεταβλήτου κόσμου νὰ εἴπῃ τις, ὅσον πλούσιος, ὅσον εὐτυχὴς καὶ μέγας καὶ ἂν εἶναι, ὅτι δὲν ἔχει, οὔτε θέλει λάβει ποτὲ ἀνάγκην βοηθείας τινός, καὶ ὅτι περιττὸν ἐπομένως εἶναι νὰ βοηθῇ ἄλλους.

Ἄπειροι εἶναι αἱ περιπέτειαι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ ἀτελεύτητοι αἱ ἀμοιβαῖαι τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκαι. Ἀλλὰ δύο εἶναι αἱ μέγισται, αἱ ἀναπόφευκτοι καὶ διαρκεῖς ἀνάγκαι παντὸς ὁποιουδήποτε ἀνθρώπου, ἡ εὐάρεστος συναίσθησις τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἄλλων. Μόνον δὲ βοηθοῦντες καὶ εὐεργετοῦντες δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὰς δύο ταύτας ἀναποφεύκτους ἀνάγκας.

Ἂς λυπώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὡς ὁ ἀγαθὸς Τίτος, ὁσάκις ὑπάγοντες εἰς τὴν κλίνην ἐνθυμώμεθα ὅτι ἐχάσαμεν τὴν ἡμέραν ἄνευ τινὸς ἀγαθοποιίας· διότι ἄνευ ἀγαθοποιίας οὔτε ἀγάπην, οὔτε ὑπόληψιν, οὔτε ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν δυνάμεθα ποτὲ ν' ἀποκτήσωμεν.

Ἀλλὰ διὰ ν' ἀσπασθῶμεν τὴν ἀγαθοποιίαν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πρέπει προηγουμένως ν' ἀγαπήσωμεν τὴν δικαιοσύνην. «Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ», ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι σοφοί μας. Τὸ μὲν πρῶτον βῆμα τῆς ἀγάπης εἶναι βεβαίως ἡ μὴ ἀδικία, τὸ δὲ δεύτερον ἡ εὐεργεσία. Ἄνθρωπος ὅστις δὲν σέβεται ὡς ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα τὸ πρόσωπον, τὴν ἰδιοκτησίαν, τὴν τιμήν, τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁμοίων του· ἄνθρωπος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄδικος καὶ ἱκανὸς νὰ κακοποιήσῃ, βεβαίως οὔτε φιλάνθρωπος οὔτε εὐεργετικὸς δύναται ποτὲ νὰ ἦναι.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς πρὸς μὲν τοὺς ἀδίκους εἶπεν· «Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν», περὶ δὲ τῶν δικαίων· «Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.»

Ἄνευ χρηστῶν ἠθῶν, ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ δικαιοσύνης καὶ αὐτὴ ἡ ζωογονοῦσα τὰ ἔθνη ἐλευθερία μεταβάλλεται εἰς ἀκολασίαν, ἥτις ἐπὶ τέλους φέρει τὴν κακοδαιμονίαν ἢ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς τυραννίας, ἢ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ὑποδουλώσεως.

Ὁ Γεροστάθης ἐνθυμήθη τότε τοὺς τριάκοντα τυράννους τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστείδου.

Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν μᾶς εἶπεν.

ΟΙ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΙ ΚΑΙ Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Μετὰ τὸν δυστυχῆ Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ Ἀθηναῖοι χάσαντες τὴν ἀρχαίαν των ἀρετήν, συναπώλεσαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν των. Ὅτε δὲ ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν τριάκοντα τυράννων ἐστέναζον, τὰ μεγαλήτερα κακουργή-

ματα, αἱ ἀναιδέστεραι ἁρπαγαί, οἱ ἀπανθρωπότεροι φόνοι, αἱ τρομερώτεραι ἀδικίαι ἐπλημμύρισαν τὰς Ἀθήνας.

Ὅλος σχεδὸν ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν εἶχε τότε ἐξαχρειωθῇ. Ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ ἀδικία ἦσαν ὁ κανών, ἐξαίρεσις δὲ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη.

Πρῶτος ὅλων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ἔντιμον ταύτην ἐξαίρεσιν ἦτον ὁ ἐνάρετος Σωκράτης, διαμαρτύρησις ζῶσα καὶ κατὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν συγχρόνων του, καὶ κατὰ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν τριάκοντα.

Θέλοντες οἱ τύραννοι οὗτοι νὰ συλλάβωσι καὶ νὰ φονεύσωσιν ἀδίκως μεταξὺ ἄλλων καί τινα Λέοντα Σαλαμίνιον, διέταξαν τὸν Σωκράτην καὶ ἄλλους τέσσαρας Ἀθηναίους νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παρανόμου συλλήψεως τοῦ Λέοντος.

Καὶ οἱ μὲν τέσσαρες Ἀθηναῖοι ὑπείκοντες μετέβησαν ἀμέσως· ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ εἰς παρανόμους διαταγάς, καταφρονήσας γενναίως καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν αἱμοβόρων τυράννων· ἐπροτίμησε δὲ νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξίν του, παρὰ νὰ γενῇ ὄργανον ἀδικίας καὶ παρανομίας.

Τοιαύτην μεγαλοψυχίαν καὶ αὐταπάρνησιν ἐμπνέουν εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς τὰ ἱερὰ αἰσθήματα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Τὴν αὐτὴν δὲ μεγαλοψυχίαν ἀνέδειξεν ὁ φιλοδίκαιος Σωκράτης καὶ ὅτε μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Πεντακοσίων ἐπρόκειτο νὰ δικάσῃ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες εἶχον κατατροπώσει τὸν ἐχθρικὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὰς Ἀργινούσας πλησίον τῆς Μιτυλήνης.

Ὁ παράφορος ὄχλος, ἐξαπτόμενος ὑπὸ τῶν ῥαδιούργων καὶ κακοηθεστάτων δημαγωγῶν, ἀπῄτει τὴν θανατικὴν καταδίκην τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἐφρόντι-

σαν νὰ διασώσωσι μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἰς μάτην οἱ στρατηγοὶ ἐπεκαλοῦντο τὴν τρομερὰν τρικυμίαν, ἥτις εἶχε καταστήσει ἀδύνατον τὴν διάσωσιν τῶν πεσόντων. Οἱ βουλευταὶ ἔντρομοι ὑπέκυψαν εἰς τὴν παραφορὰν καὶ εἰς τὰς ἀπειλὰς τοῦ ὄχλου. Μόνος δὲ ὁ βουλευτὴς Σωκράτης ἀτρόμητος ἀνέκραξεν, ὅτι ἐνόσῳ ζῇ βεβαίως δὲν θέλει μολύνει διὰ τῆς ἀδικίας τὴν συνείδησίν του, διακινδυνεύσας καὶ τότε τὴν ζωήν του χάριν τῆς δικαιοσύνης.

Οἱ στρατηγοὶ ἐντούτοις κατεδικάσθησαν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου· ἀλλὰ μετά τινας χρόνους, μετανοήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἄδικον καταδίκην, ἐδικαίωσαν τὸν Σωκράτην, τιμωρήσαντες τοὺς κατηγόρους τῶν θανατωθέντων στρατηγῶν.

Τοιουτοτρόπως μετανοήσαντες κατεδίωξαν καὶ τοὺς κατηγόρους τοῦ Σωκράτους, ἀφοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ἐπότισαν τὸ κώνειον τοῦ θανάτου.

Ἀλλ' αἱ τοιαῦται παράκαιροι καὶ ἀνωφελεῖς μετάνοιαι δὲν ἀποπλύνουν τὸ αἰώνιον αἶσχος τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς φρονήσεως εἶναι ἡ π ρ ό ν ο ι α· ἡ δὲ μ ε τ ά ν ο ι α δὲν ἀποδεικνύει παρὰ τὴν παρελθοῦσαν ἀφροσύνην.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ τότε ἀφροσύνη, ἡ τότε διαφθορὰ τῶν Ἀθηναίων κατεπίκρανε τὰ σπλάγχνα τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐμφάνισις ὅμως τοῦ Σωκράτους ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁρίζοντος ἐπαρηγόρησε τὴν πατρίδα καὶ συνεκάλυψε τὴν τότε ἀδοξίαν αὐτῆς.

Ο ΔΙΚΑΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

Ὁ δὲ Ἀριστείδης, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, γεννηθεὶς εἰς ἐποχὴν εὐτυχεστέραν τοῦ Σωκράτους, διὰ τῆς

ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης του ἐλάμπρυνεν ἔτι μᾶλλον τὴν τότε δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὁ Ἀριστείδης ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας ἀνέδειξε χαρακτῆρα σεμνὸν καὶ σταθερόν, ἀγάπην ἔνθερμον πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀποστροφὴν κατὰ τῆς ψευδολογίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς κολακείας. Οὔτε χάριν ἀστεϊσμοῦ δὲν κατεδέχετο, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ προσφύγῃ ποτὲ εἰς τὰ δυσειδῆ ταῦτα ἐλαττώματα.

Τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του σταθερῶς ἠσπάσθη, ἦτον ὅτι ὁ ἀγαθὸς πολίτης πρέπει νὰ λέγῃ καὶ νὰ πράττῃ μόνον τὰ χρηστὰ καὶ τὰ δίκαια. Τοιουτοτρόπως δὲ ἠξιώθη τὴν θείαν ἐπωνυμίαν τοῦ δικαίου.

Διηγοῦνται ὅτι ἐνήγαγε ποτέ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὁ δὲ δικαστὴς ἅμα ἀκούσας τὸν Ἀριστείδην, γνωρίζων τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸ φιλοδίκαιον αὐτοῦ, ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀντίδικόν του ἄνευ τινὸς ἀπολογίας. Ἀλλ' ὁ Ἀριστείδης θερμῶς παρεκάλεσε τὸν δικαστὴν νὰ μὴ σχηματίσῃ μηδὲ νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, πρὶν ἢ ἀκούσῃ καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀντιδίκου του. Τοιαύτη ἦτον ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη του. Δὲν ἀνείχετο νὰ ἐνεργηθῇ οὔτε παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε παρ' ἄλλων ἀδικία καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐναντίων του· ἀδικία δὲ μεγίστη βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι τὸ νὰ καταδικάσῃ ὁ δικαστὴς ἄνθρωπον χωρὶς προηγουμένως ν' ἀκούσῃ αὐτόν.

«Τίμιος μὲν καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν, εἶπεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου.» Διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἀριστείδης, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἠδίκει, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὰς ἀδικίας.

Τόσην δὲ ὑπόληψιν καὶ σέβας ἔτρεφον πρὸς αὐτὸν οἱ συμπολῖταί του διὰ τὸν φιλοδίκαιον χαρακτῆρά του, ὥστε ἀντὶ νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἔτρεχον εἰς τὸν Ἀριστείδην πρὸς διάλυσιν τῶν διαφορῶν των.

Ἐνῷ δὲ ἡμέραν τινα ἐδίκαζε δύο πολίτας, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ τὸν διερεθίσῃ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου του, ἀνέφερεν ὅτι πολλάκις ὁ ἀντίδικός του ἠδίκησε καὶ αὐτὸν τὸν Ἀριστείδην. Ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Ἀριστείδης κατασιγάζων ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης πᾶν ἰδιαίτερον αὐτοῦ πάθος, εἶπε πρὸς τὸν δικαζόμενον· «Ἀντὶ ν' ἀναφέρῃς τὰς πρὸς ἐμὲ ἀδικίας τοῦ ἀντιδίκου σου, εἰπὲ κάλλιον ποίαν ἀδικίαν ἔπραξεν αὐτὸς πρὸς σέ, διότι σήμερον ὁ ἀντίδικός σου δὲν δικάζεται μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ μετὰ σοῦ.»

Δικαίως λοιπὸν τότε εἰς τὸ θέατρον τῶν Ἀθηνῶν παριστάνετο ἡ τραγῳδία τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, καὶ ὅτε εἷς τῶν ὑποκριτῶν εἶπεν ὅτι ὁ Ἀμφιάραος

« *Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει,* »

ἤτοι

« *Οὐχὶ νὰ φαίνεται δίκαιος, ἀλλὰ νὰ ᾖναι θέλει.* »

ὅλοι οἱ θεαταὶ ἔστρεψαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὸν Ἀριστείδην, δεικνύοντες οὕτως ὅτι εἰς αὐτὸν μάλιστα ἤρμοζεν ὁ στίχος τοῦ Αἰσχύλου.

Τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Ἀριστείδου ἀνεφάνη καὶ ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι συνέλαβε σχέδιόν τι, τὸ ὁποῖον, ἂν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτελέσῃ, ἤθελεν ἀποβῆ ὠφελιμώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἀμέσως ματαιωθῆ ἂν τυχὸν πρὸ τῆς ἐκτελέσεώς του ἐγίνετο γνωστόν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐμπιστευόμενοι ἰδίως εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Ἀριστείδου εἶπον εἰς τὸν Θεμιστοκλέα νὰ κοινοποιήσῃ τὸ μυστικὸν σχέδιόν

του εἰς τὸν Ἀριστείδην, ὥστε ἂν ἐπιδοκιμασθῇ παρ' αὐτοῦ τότε μόνον νὰ ἐκτελεσθῇ.

Ἀνακοινόνει λοιπὸν ὁ Θεμιστοκλῆς πρὸς τὸν Ἀριστείδην ὅτι τὸ σχέδιόν του συνίστατο εἰς τὸ νὰ καύσωσιν ἐξαίφνης τοὺς στόλους ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, ὄντας τότε συνηγμένους εἴς τινα λιμένα, καὶ οὕτω νὰ μείνωσιν οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὅλης.

Ὁ Ἀριστείδης ἀκούσας ταῦτα, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δήμου καὶ εἶπε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους φαίνεται μὲν ὠφελιμώτατον, ἀλλ' εἶναι ἀδικώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐνάρετοι τότε καὶ φιλοδίκαιοι, ἀποστρεφόμενοι τὰς ἐξ ἀδικιῶν ὠφελείας καὶ τὰ ἐπὶ ἀδικημάτων στηριζόμενα ψευδῆ μεγαλεῖα, ἀπέκρουσαν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομών, καὶ ἡ ἀδικία καταστρέφει αὐτά. Εἴθε ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια νὰ ὁδηγῇ πάντοτε καὶ τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς κυβερνῶντας αὐτούς!

Δι' ἀδικιῶν, δι' ἁρπαγῶν, διὰ δολιοτήτων δύνανται βεβαίως νὰ ὠφεληθῶσι καὶ νὰ μεγαλυνθῶσι πρὸς ὥραν καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη· ἀλλὰ τῆς κακίας ἡ τιμωρία δὲν βραδύνει. Ἡ ἀδικία γεννᾷ τύψεις συνειδότος, ἐχθρούς, ἀπομόνωσιν, ἀντεκδικήσεις καὶ ἐπὶ τέλους καταστροφήν. Μόνα τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς τιμιότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποκτώμενα ὠφελήματα καὶ μεγαλεῖα εἶναι διαρκῆ, βέβαια καὶ γλυκύτατα.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς καὶ πιστὸς φίλος τῆς δικαιοσύνης, ὁ Σωκράτης, ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ πρᾶξις ἄδικος δὲν δύναται νὰ ἦναι καὶ ἀληθῶς ὠφέλιμος, ἀλλ' ὅτι μόνον τὸ δί-

καιον εἶναι καὶ πραγματικῶς ὠφέλιμον. Ἐνόσῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἠκολούθουν τὰς ἀναλλοιώτους ταύτας ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς, ὡς κόρην δὲ ὀφθαλμοῦ ἐφύλαττον τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, καὶ ἡ ἐλευθερία συνεβασίλευε μετὰ τῆς εὐνομίας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἀλλ' ὅτε ἡ ἀρετὴ ἐξέλιπε, τότε καὶ ἡ ἐλευθερία ἄνευ χρηστῶν ἠθῶν ἐξέκλινεν εἰς ἀκολασίαν, ἡ δὲ τυραννία διεδέχθη τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ ἀδικία τὴν δικαιοσύνην· οἱ δὲ ἄλλοτε φιλοδίκαιοι Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν νικηφόρους στρατηγοὺς των ἀδίκως κατεδίκαζον τότε εἰς θάνατον, εἰς δὲ τὸν ἐνάρετον Σωκράτην καὶ τὸν χρηστὸν Φωκίωνά των ἀπανθρώπως ἐπότιζον τὸ κώνειον.

Ἔκτοτε, παιδία μου, ἐπρόσθεσε τεθλιμμένος ὁ γέρων, ἡμέραν καλὴν δὲν ἴδε πλέον ἡ δυστυχὴς Ἑλλάς, συμποτισθεῖσα καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν φιλτάτων της τέκνων Σωκράτους καὶ Φωκίωνος τὸ κώνειον τῆς κακοδαιμονίας.

Προσπαθήσατε λοιπὸν σεῖς, τὰ νέα τέκνα της, αἱ νέαι ἐλπίδες της, ἀνατρεφόμενοι καὶ ζῶντες χριστιανικῶς καὶ ἐναρέτως νὰ φέρετε εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς οὐχὶ τὸν ψευδῆ πολιτισμὸν τῆς Εὐρώπης, τὴν ἡδυπάθειαν, τὴν πολυτέλειαν, τὴν ἀκολασίαν καὶ τὸν κτηνώδη ὑλισμόν, ἀλλὰ τὴν ἀρετήν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην, διὰ νὰ ζήσῃ πάλιν ἔνδοξος καὶ εὐδαίμων ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Ἐντούτοις ἕκαστος ἐξ ὑμῶν ἂς ἐγγράψῃ ἀπὸ τοῦδε εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας του, ὡς βάσιν τῆς μελλούσης διαγωγῆς του τοὺς ἀκολούθους στίχους·

« Ἀγάπα τὸν πλησίον σου· ποτὲ μὴ ἀδικήσῃς·
Καὶ ἔσο εὐεργετικός, διὰ νὰ εὐτυχήσῃς. »

X.

Η ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΑΡΕΤΗ.

« Οὔτε ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν
οὐδένα, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν πάσχω ὑπ' αὐτῶν. »

(Σωκράτους.)

Ἀνέφερα ἄλλοτε ὅτι ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων τοῦ Γεροστάθου, ὅτε ἐσύστησε τὸ ἐν τῇ κωμοπόλει σχολεῖόν μας, ἦτο νὰ στήσῃ εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ διάφορα γυμναστικὰ ὄργανα, ὅπως δι' αὐτῶν διατηρῶμεν καὶ αὐξάνωμεν τὰς σωματικάς μας δυνάμεις, καὶ οὕτως ἐνισχύωμεν τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοὸς τὴν ὑγείαν.

Ἐνῷ δὲ ἡμέραν τινὰ κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν τῆς γυμναστικῆς ἤμεθα ὅλοι οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, καὶ ἐγυμναζόμεθα παρόντων τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας Γεροστάθου, συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα μεταξὺ τοῦ συμμαθητοῦ μας Παύλου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Εὐφροσύνης.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ.

Ὁ ὀκταετὴς Παῦλος ἦτο ἔξυπνος καὶ ζωηρός, εἶχε δὲ καλὴν καὶ εὐαίσθητον καρδίαν, ἀλλ' ἐνίοτε ὡς ἐκ τῆς πολλῆς ζωηρότητός του παρεκτρέπετο εἰς κινήματα καὶ εἰς πράξεις ἀτόπους, διὰ τὰς ὁποίας ἀκολούθως ἔχυνε δάκρυα μετανοίας καὶ λύπης.

Ἡ ἀδελφή του Εὐφροσύνη, νεᾶνις δεκαετής, γλυκεῖα καὶ φιλάδελφος, ἤρχετο τακτικώτατα κατὰ τὴν ὥραν τῆς γυμναστικῆς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, ὅπως μετὰ τὴν σω-

μασκίαν τοῦ ἀδελφοῦ της συνοδεύῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρικήν των οἰκίαν.

Ἐνῷ δὲ ἡ Εὐφροσύνη ἐπερίμενεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν αὐλὴν θεωροῦσα τὰς διαφόρους γυμνάσεις μας, ὁ Παῦλος ἀποτυχὼν εἴς τινα ἐπὶ τοῦ μονοζύγου στροφήν του ἔπεσεν ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ πτῶσις τοῦ Παύλου ἐπροκάλεσαν τὸν γενικὸν γέλωτα ὅλων ἡμῶν, τὸν ὁποῖον συνεμερίσθη καὶ ἡ ἀδελφή του Εὐφροσύνη.

Ἀλλ' ὁ Παῦλος ἐντραπεὶς διὰ τὴν ἀποτυχίαν του καὶ θυμώσας διὰ τὸν γέλωτα, τὸν ὁποῖον ἡ πτῶσίς του ἐπροκάλεσε, πλησιάζει τὴν Εὐφροσύνην εἰσέτι γελῶσαν, καὶ ὀργίλως καταφέρει κατὰ τοῦ προσώπου της σφοδρὸν γρόνθον, ὅστις καὶ πόνον δριμύτατον καὶ αἱμορραγίαν ἐπροξένησεν εἰς αὐτήν.

Κρατοῦσα τότε ἡ Εὐφροσύνη τὸ αἱμοσταγὲς πρόσωπόν της καὶ ὑψώσασα τὴν δεξιάν της, τρέχει δρομαίως κατόπιν τοῦ φεύγοντος Παύλου διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν.

Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης προφθάνει, καὶ συλλαμβάνων τὴν Εὐφροσύνην ἀπὸ τὴν χεῖρα λέγει πρὸς αὐτήν· — Ἂν θέλῃς νὰ τιμωρήσῃς, κόρη μου, τὸν Παῦλον, καὶ νὰ ἐκδικηθῇς κατ' αὐτοῦ, πρέπει νὰ τὸν φιλήσῃς καὶ ὄχι ποτὲ νὰ τὸν κτυπήσῃς.

Ἡ Εὐφροσύνη στρέφουσα μὲ ἀπορίαν καὶ θαυμασμὸν τὰ βλέμματά της πρὸς τὸν Γεροστάθην· — Νὰ τὸν φιλήσω! λέγει, ἐνῷ αὐτὸς τόσον δυνατὰ μὲ ἐκτύπησε!

— Ναί! νὰ τὸν φιλήσῃς, ἐπαναλαμβάνει ὁ Γεροστάθης. Ἂν τὸν κτυπήσῃς, θ' ἀναφανῇς καὶ σὺ κακὴ ὡς αὐτός· ἀντὶ δὲ νὰ τὸν διορθώσῃς διὰ τοῦ κτυπήματος, θέλεις τὸν ἐξάψει ἔτι μᾶλλον, καὶ εἰς τὴν ἔξαψίν του ἴσως σὲ κακοποιήσῃ ἔτι περισσότερον.

Ἂν τὸν κτυπήσῃς, ἀντὶ νὰ τὸν κάμῃς νὰ σ' ἀγαπήσῃ καὶ

νὰ φέρεται ἀδελφικῶς πρὸς σέ, θέλεις αὐξήσει τὴν ἀποστροφήν του, καὶ θέλεις χειροτερεύσει τὴν κακήν του διαγωγήν.

Ἂν ὅμως, Εὐφροσύνη μου, τὸν φιλήσῃς, θ' ἀναφανῇς σὺ πολὺ καλητέρα ἐκείνου· διὰ τοῦ καλοῦ σου παραδείγματος θέλεις τὸν σωφρονίσει, διὰ τῆς πραότητος καὶ γλυκύτητός σου θέλεις τὸν κάμει νὰ συναισθανθῇ εὐκολώτερα τὸ σφάλμα του, νὰ μετανοήσῃ, καὶ νὰ σὲ ἀγαπήσῃ γινόμενος καὶ ἐκεῖνος γλυκὺς καὶ πρᾷος. Ἰδέ τον μὲ πόσην λύπην παρατηρεῖ τὸ αἱματωμένον πρόσωπόν σου! ἤρχισεν ἤδη νὰ μετανοῇ! τρέξε λοιπὸν καὶ φίλησέ τον, δόσε καλὸν ἀντὶ κακοῦ, φίλημα ἀντὶ κτυπήματος, καὶ οὕτω θέλεις θριαμβεύσει.

Ἐνόσῳ ὁ Γεροστάθης ὡμίλει, ὁ θυμὸς τῆς μικρᾶς Εὐφροσύνης βαθμηδὸν ἐπραύνετο· μόλις δὲ ὁ γέρων ἐτελείωσε, καὶ ἡ Εὐφροσύνη τρέχει, ἐναγκαλίζεται, καὶ καταφιλεῖ τὸν ἀδελφόν της.

Τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ φίλημά της προκαλεῖ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Παύλου δάκρυα μετανοίας καὶ συγχρόνως ἀδελφικώτατον ἀντιφίλημα· ἡ δὲ καλὴ Εὐφροσύνη σφογγίζουσα τὰ δάκρυά του παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ κλαίῃ, λέγουσα ὅτι ὁ πόνος της ἔπαυσεν ἤδη.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἔπλυνε τὸ πρόσωπον τῆς Εὐφροσύνης διὰ ψυχροῦ ὕδατος ὅπως παύσῃ τὸ στάζον αἷμα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη λαβοῦσα τὴν δεξιὰν τοῦ μελαγχολικοῦ ἀδελφοῦ της ἐδιευθύνθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν των. Ἅπαντες δὲ οἱ παρευρεθέντες εἰς τὴν σκηνὴν ταύτην ἐθαυμάσαμεν ἰδόντες ἰδίοις ὀφθαλμοῖς πόσην δύναμιν, πόσον ὕψος καὶ πόσον ὡραῖα ἀποτελέσματα ἔχει τὸ ν' ἀνταποδίδῃ τις καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν γυμναστικήν μας ἐξήλθομεν εἰς περίπατον μετὰ τοῦ Γεροστάθου, εἷς ἐξ ἡμῶν τῷ εἶπεν ὅτι εἰς

ἄκρον τὸν ἤρεσε τὸ πρὸς τὴν Εὐφροσύνην μάθημά του· ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων ἀπήντησε τὰ ἑξῆς.

ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

Τὸ καλὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν εἶναι ἰδικόν μου μάθημα, καλοί μου φίλοι· εἶναι μάθημα σωτήριον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἶναι ἡ θειοτέρα παραγγελία ἀφ' ὅσας μᾶς ἔδωκεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο πόσοι ὀνομαζόμενοι χριστιανοί, τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη των, λησμονοῦν καὶ παραβιάζουν τοὺς θείους τούτους λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ Χριστὸς μᾶς εἶπεν·

« Ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἀγαθοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ καταδιωκόντων ἡμᾶς. Οὕτω θέλετε ἀναφανῆ τέκνα τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρός, ὅστις ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐπὶ τῶν πονηρῶν, καὶ ὅστις βρέχει τὴν δρόσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ τῶν δικαίων καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων. Ἐὰν ἀγαπᾶτε μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖος θέλει εἶσθαι ὁ μισθὸς ἡμῶν; ἀγαπᾶτε καὶ εὐεργετεῖτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν ὅπως γίνετε τέλειοι ὡς ὁ Θεὸς ὁ Πατὴρ ἡμῶν. »

Τοὺς δὲ θείους αὐτοὺς λόγους του ἐπεσφράγισεν ὁ Ἰησοῦς καὶ καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος· διότι ὅτε ὁ ὄχλος τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ μανιώδει παραφορᾷ του κατεδίωξεν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, τὸν ἐσυκοφάντησε, τὸν ἐνέπαιξε καὶ ἐπὶ τέλους εἰς τὸ Κρανίον τὸν ἐσταύρωσεν ἐν τῷ μέσῳ δύο λῃστῶν, δὲν ἠγανάκτησεν ὁ θεάνθρωπος κατὰ τῶν θανασίμων αὐτῶν ἐχθρῶν του, δὲν ἐπεθύμησεν ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἀδίκων αὐτῶν καταδιωκτῶν του, δὲν ἐπεκαλέσθη τὴν τιμωρίαν τῶν φονέων του παρὰ τοῦ Παντοδυνάμου Πατρός του· ἀλλ' ἐν τῇ θείᾳ αὐτοῦ ἀ-

γαθότητι παρεκάλεσε τὸν Ὕψιστον νὰ συγχωρήσῃ τοὺς φονεῖς του, διότι δὲν ἠξεύρουν τί κάμουν. « Πάτερ, εἶπεν, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν. »

Ἰδού, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἡ ὑπερτάτη ἀρετή, τὴν ὁποίαν μᾶς διδάσκει ἡ γλυκυτάτη θρησκεία μας. Προσπαθήσατε ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ αἰσθανθῆτε τὸ θεῖον καὶ ὑψηλὸν κάλλος τῆς ἀρετῆς ταύτης, καὶ ἐπομένως νὰ ἐγκολπωθῆτε αὐτὴν καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ βίου σας.

Πολλοὺς κακεντρεχεῖς θέλετε δυστυχῶς ἀπαντήσει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας· ἄλλοι θέλουν σᾶς ἀπατήσει, ἄλλοι θέλουν σᾶς ἀδικήσει, ἄλλοι θέλουν προσβάλει τὴν ὑπόληψίν σας· ἀλλ' ὑμεῖς ἐστὲ πάντοτε γενναῖοι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί· μὴ μισήσετε αὐτούς, μὴ ζητήσετε ἐκδίκησιν, μὴ ἀνταποδώσετε κακὸν ἀντὶ κακοῦ· ἀγαπήσατε ἀπ' ἐναντίας αὐτούς, ἀνταποδώσατε καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτω θέλετε πάντοτε θριαμβεύσει.

Τὰ ἀποτρόπαια πάθη τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ χριστιανοῦ καὶ μὲ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Γλυκεῖα ἴσως ἀλλὰ βραχυτάτη εἶναι ἡ ἡδονὴ τῆς ἐκδικήσεως· πικρόταται ὅμως, διαρκεῖς, καὶ ἀκαταλόγιστοι εἶναι αἱ συνέπειαί της.

« Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου ψώμιζε αὐτόν, ἐὰν διψᾷ πότιζε αὐτόν, » μᾶς εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Σολομών.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς κακοήθους πολυθείας ἀνεφάνησαν ἄνδρες γλυκεῖς, πρᾷοι καὶ ἀμνησίκακοι ἀνταποδόσαντες πολλάκις καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Θέλω δὲ σᾶς ἀναφέρει, μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, τοιαῦτά τινα προγονικὰ παραδείγματα, ὅπως καὶ δι'

αὐτῶν ἐνισχυθῇ εἰς τὰς ἁπαλάς σας καρδίας τὸ εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν αἴσθημα τῆς ὑπερτάτης ταύτης ἀρετῆς. Μᾶς ἐδιηγήθη δὲ τότε ὁ γέρων διάφορα Ἑλληνικὰ ἀνέκδοτα, ἐξ ὧν θέλω ἐκθέσει ἐνταῦθα ὅσα διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΛΚΑΝΔΡΟΣ.

Ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης Λυκοῦργος, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς ἀνέφερα, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ τοὺς συμπολίτας του εὐρώστους, ἀνδρείους καὶ φίλους τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πατρίδος, διέταξε γυμνάσια, βίον λιτόν, ἰσότητα καὶ νόμους κατὰ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας.

Ἀλλ' εὑρέθησάν τινες Σπαρτιᾶται, οἵτινες, ἀγαπῶντες περισσότερον τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πολυτέλειαν παρὰ τὴν πατρίδα αὐτῶν, ἠγανάκτησαν κατὰ τῶν σοφῶν διατάξεων τοῦ Λυκούργου. Ἡμέραν δέ τινα ἐνῷ ὁ Λυκοῦργος εὑρίσκετο εἰς τὴν ἀγοράν, εἷς ἐξ αὐτῶν, νεανίας ὀξύθυμος καὶ αὐθάδης, Ἄλκανδρος καλούμενος, ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς βακτηρίας του ἐξορύττει ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν του.

Δὲν ἐξήφθη ὁ ἔμφρων Λυκοῦργος, δὲν ἠγανάκτησεν, οὐδὲ τὴν βακτηρίαν του ὕψωσε διὰ ν' ἀνταποδώσῃ κτύπημα ἀντὶ κτυπήματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ· ἀλλ' ἀτάραχος παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν του, ἔδειξε πρὸς αὐτοὺς τὸ καθημαγμένον πρόσωπόν του καὶ τὸ τυφλωμένον ὄμμα του.

Ἡ ἀταραξία αὕτη καὶ ἡ πραότης τοῦ Λυκούργου συνεκίνησε τότε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς του, οἵτινες πλήρεις αἰσχύνης καὶ κατηφείας παρέδωκαν ἀμέσως εἰς τὰς χεῖράς του τὸν νέον Ἄλκανδρον, ὅπως ἐκδικηθῇ τιμωρῶν αὐτὸν κατ' ἀρέσκειαν.

Εὐχαρίστως δὲ ὁ Λυκοῦργος παρέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν τυφλώσαντα αὐτὸν νέον· ἀλλά, καθὼς μᾶς βεβαιό-

νει ὁ Πλούταρχος, ὄχι μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτόν, ἀλλ' οὔτε λόγον ψυχρὸν τῷ ἀπεύθυνεν. Ἀπ' ἐναντίας φερόμενος πράως καὶ γλυκύτατα πρὸς τὸν Ἀλκανδρον, συμβουλεύων αὐτὸν φρονίμως, ὁδηγῶν αὐτὸν διὰ τοῦ παραδείγματός του εἰς τὴν ἀρετήν, συνειθίζων αὐτὸν εἰς τὴν ὑπακοὴν καὶ εὐπείθειαν, εἰς τοὺς ὠφελίμους κόπους καὶ εἰς τὴν λιτὴν δίαιταν, κατέστησε τὸν ἐχθρόν του φίλον αὐτοῦ ἐπιστήθιον, καὶ οὕτω παραλαβὼν τὸν Ἀλκανδρον αὐθάδη καὶ κακοήθη, ἀπέδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα πολίτην ἐνάρετον καὶ σωφρονέστατον.

Ἰδοὺ ἀμνησικακία, ἰδοὺ ἀρετή. Ἀλλ' ἂν ὁ Λυκοῦργος, ὢν μνησίκακος καὶ ἐκδικητικός, ἠγανάκτει κατὰ τοῦ αὐθάδους Ἀλκάνδρου καὶ διὰ νὰ ἐκδικηθῇ ἐκτύπα αὐτόν, ὁ Ἀλκανδρος βεβαίως ἤθελε γενῇ αὐθαδέστερος, ὁ δὲ Λυκοῦργος ἴσως ἔχανε καὶ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του. Ἡ πραότης ὅμως, ἡ ἀμνησικακία του καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ καὶ τὸν Ἀλκανδρον ἐσωφρόνισαν, καὶ τὸν Λυκοῦργον ἀνέδειξαν πολὺ πλέον ἀξιαγάπητον καὶ ἀξιοσέβαστον.

Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ.

Ὅτε εἰς τὸν Πελοπίδαν, τὸν μέγαν στρατηγὸν τῶν Θηβαίων, κατεμήνυσαν ὅτι ἐχθρός του τις στρατιώτης ἐκακολόγει αὐτόν, ὁ γενναῖος Πελοπίδας ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑβριστήν, ἰδοὺ τί ἀπήντησεν εἰς τὸν καταμηνυτήν·

« Οὔτε τὰς κακολογίας, οὔτε τὰς κατ' ἐμοῦ ὕβρεις τοῦ στρατιώτου ἤκουσα ποτὲ διὰ νὰ τιμωρήσω αὐτόν· ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίας αὐτοῦ ἴδον ἰδίοις ὀφθαλμοῖς εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, καὶ ἐπομένως δὲν δύναμαι παρὰ νὰ θαυμάζω καὶ ν' ἀγαπῶ τοιοῦτον στρατιώτην. »

Διὰ τῆς γενναίας ταύτης ἀπαντήσεώς του ὁ Πελοπίδας, ἀνταποδώσας ἔπαινον ἀντὶ ὕβρεως, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τοῦ στρατιώτου ἀναμφιβόλως προσείλκυσε, καὶ τὰς ἐναντίον του κακολογίας βεβαίως κατέπαυσεν.

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΥΒΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ὁ μέγας πολιτικὸς καὶ στρατιωτικὸς ἀνὴρ τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Περικλῆς, ἀνατραφεὶς ἀπὸ τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν, μεταξὺ ἄλλων ἀπέκτησε καὶ τὰ ὡραῖα προτερήματα τῆς πραότητος, τῆς ἀταραξίας καὶ τῆς ἀμνησικακίας, δι' ὧν ἠγαπήθη καὶ ἐθαυμάσθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του.

Ἡμέραν τινα εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν ἐνῷ κατεγίνετο εἰς τὰ ἔργα του, ἄνθρωπός τις κακοήθης καὶ βδελυρὸς ἤρχισε νὰ ἐξυβρίζῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ μέγας ἀνὴρ ἀταράχως καὶ σιωπηλῶς ἀκούων τὰς ὕβρεις ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος.

Ὅτε δὲ ἐνύκτωσε καὶ ὁ Περικλῆς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὁ αὐθάδης ὑβριστὴς παρηκολούθησεν αὐτὸν ὑβρίζων καὶ κακολογῶν. Ἀλλ' ὁ Περικλῆς δὲν ἐθύμωσεν, οὔτε τὴν τιμωρίαν τοῦ ὑβριστοῦ ἐπροκάλεσεν, ἂν καὶ ἦτο παντοδύναμος ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν. Ἀπ' ἐναντίας εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του παρήγγειλεν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λάβῃ φῶς, καὶ νὰ συνοδεύσῃ τὸν ὑβριστήν του μέχρι τῆς κατοικίας του μήπως κακοπάθῃ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

«Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεως, τὸ δὲ θηριώδους», εἶπεν ὀρθότατα ὁ σοφὸς Πιττακός· ἡ δὲ φύσις τοῦ Περικλέους οὖσα τῷ ὄντι ἡμεροτάτη καὶ οὐχὶ θηριώδης, ἐπροτίμησε τὴν συγγνώμην ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν.

Προσπαθήσατε, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλεργίας, τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀρετῆς νὰ καταστα-

θῆτε μίαν ἡμέραν ἄτρωτοι ἀπὸ τὰ βέλη τῆς κακολογίας, τῆς ὕβρεως καὶ τῆς διαβολῆς· τότε δὲ καὶ ἡ γενναιότης καὶ ἡ ἀμνησικακία καὶ ἡ συγγνώμη καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ εὐκολώτερα θέλουν στολίσει τὸν βίον σας.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΡΟΑΠΟΣΤΟΛΟΣ.

Καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ἐδίδασκε μεταξὺ τῶν ἄλλων ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀνταποδίδωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀδικίαν ἀντὶ ἀδικίας, βλάβην ἀντὶ βλάβης. Ὅταν κακοποιῇς, ὅταν βλάπτῃς τὸν πλησίον σου εἶσαι ἄδικος, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὁποιονδήποτε κακὸν ἢ ἀδικίαν καὶ ἂν ὑπέφερες παρ' αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ὅσα διὰ τῶν λόγων του ἐδίδασκεν εἰς τοὺς φίλους καὶ ἀκροατάς του, ἐπεσφράγιζεν αὐτὰ πάντοτε καὶ διὰ τῶν ἔργων του. Πολλάκις λοιπὸν εἰς τὸν βίον του ἀπέδειξε καὶ τὴν πραότητά του καὶ τὴν ἀμνησικακίαν του.

Ἡ κακή του τύχη τῷ ἔδωκε σύζυγον τὴν Ξανθίππην, γυναῖκα εἰς ἄκρον ὀξύθυμον καὶ διεστραμμένην, πολλάκις αὐθαδιάζουσαν καὶ βαναύσως φερομένην κατὰ τοῦ σεβασμίου ἐκείνου ἀνδρός· ἀλλὰ μὲ πραότητα καὶ ἀμνησικακίαν ὑποφέρων ὁ Σωκράτης ὅλας τὰς παραφορὰς τῆς ἀνοήτου Ξανθίππης, ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῇ κατ' αὐτῆς καὶ ν' ἀνταποδώσῃ ὕβριν ἀντὶ ὕβρεως, κακὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ἡμέραν τινὰ ἐνῷ ἡ παράφορος γυνὴ ἐκραύγαζε μανιωδῶς καὶ βροντοφώνως ἐξύβριζε τὸν σύζυγόν της, αὐτὸς ἀτάραχος καὶ ἥμερος ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του. Ἡ Ξανθίππη τότε λαβοῦσα ἀγγεῖον πλῆρες ἐκένωσεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ συζύγου της· ὁ δὲ Σωκράτης ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ, γελῶν εἶπε· «μετὰ τὰς βροντὰς ἐπέρχεται καὶ

ἡ βροχή,» διδάσκων οὕτω τὴν ὑπομονήν, τὴν πραότητα καὶ τὴν ἀμνησικακίαν.

Ἄλλοτε κακοήθης τις ἐκτύπησε σφοδρῶς τὸν Σωκράτην κατὰ πρόσωπον, ὥστε καὶ ἐξωγκώθη καὶ κατεπληγώθη τὸ πρόσωπόν του· ὁ δὲ Σωκράτης ἀφοῦ ἀταράχως ὑπέφερε τὴν προσβολήν, ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὸ ὄνομα τοῦ κακοήθους ἐκείνου, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνδριάντων γράφεται τὸ ὄνομα τοῦ γλύπτου· καὶ αὕτη ἦτον ἡ μόνη ἐκδίκησις τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός.

Ὅτε δὲ ὁ κωμικὸς ποιητὴς τῶν Ἀθηνῶν Ἀριστοφάνης, θέλων νὰ ἐμπαίξῃ τοὺς λεπτολόγους καὶ ματαιολόγους σοφιστάς, εἰσήγαγε τὸ πρόσωπον τοῦ Σωκράτους εἰς τὴν κωμῳδίαν του τὴν ἐπονομαζομένην Νεφέλας, ὁ Σωκράτης παρευρεθεὶς εἰς τὸ θέατρον, ὄχι μόνον ἀταράχως ἐθεώρει τὸ πρόσωπόν του ἀδίκως ἐμπαιζόμενον ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ, ἀλλ' ἅμα ἐννοήσας ὅτι ξένοι τινὲς θεαταὶ ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσωσι προσωπικῶς τὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς κωμῳδούμενον Σωκράτην, ἠγέρθη εἰς τὴν θέσιν του ὅπως εὐκολώτερα τὸν ἴδωσιν οἱ περίεργοι ξένοι, ἀποδείξας τοιουτοτρόπως ὅτι ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ εἶναι ἀνωτέρα πάσης ὕβρεως καὶ παντὸς ἐμπαιγμοῦ.

Ὅτε δὲ οἱ διεφθαρμένοι συμπολῖταί του, μὴ ἀνεχόμενοι αὐτὸν στηλιτεύοντα τὴν κακίαν καὶ διδάσκοντα τὴν ἀρετήν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος, τὸν κατεδίκασαν νὰ πίῃ τὸ κώνειον, «οὐδὲν πάθος, εἶπεν ὁ Σωκράτης, οὐδὲν αἴσθημα ἐκδικήσεως αἰσθάνομαι κατὰ τῶν κατηγόρων καὶ δικαστῶν μου· οὔτε ν' ἀνταδικῶμεν, οὔτε νὰ κακοποιῶμεν πρέπει τινά, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν πάσχωμεν ὑπ' αὐτῶν.» Καὶ διὰ τῶν χριστιανικωτάτων αὐτῶν λόγων ἐπεσφράγισεν ἐν τῇ φυλακῇ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ βίον.

Ὀρθότατα λοιπὸν εἶπόν τινες ὅτι ἂν ὁ Σωκράτης δὲν εὐτύχησε νὰ γεννηθῇ χριστιανός, ἀνεφάνη ὅμως ἀληθὴς προαπόστολος τοῦ χριστιανισμοῦ, διότι διὰ τῆς ἐναρέτου διδασκαλίας καὶ διαγωγῆς του προητοίμασεν ἀποχρώντως τὰ πνεύματα πρὸς εὐκολωτέραν παραδοχὴν τῶν θείων τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχῶν.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΦΩΚΙΩΝΟΣ.

Τὸ κώνειον τοῦ Σωκράτους, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης καθήσας ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλου πλατάνου, μ' ἐνθυμίζει, παιδία μου, τὸ κώνειον τοῦ Φωκίωνος· διότι καὶ αὐτὸς ὁ ἐνάρετος καὶ χρηστὸς πολίτης τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ κωνείου ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακήν.

Νέος ὢν ὁ Φωκίων ἤκουσε τὰς διδασκαλίας τοῦ Πλάτωνος. Μαθητὴς λοιπὸν τοῦ μαθητοῦ τοῦ Σωκράτους, ἀνεφάνη καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἐναρέτου καὶ αὐστηρᾶς διαγωγῆς του ἄξιος ὀπαδὸς τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

Ἀναδειχθεὶς δὲ φιλάνθρωπος, τίμιος, φιλαλήθης, ἀφιλοχρήματος, φιλόπονος, ἀνδρεῖος, ἀμνησίκακος καὶ εἰς ἄκρον φιλόπατρις, δικαίως ἀπέκτησε τὴν ἐπωνυμίαν τσῦ Χρηστοῦ, καθὼς ὁ Ἀριστείδης εἶχεν ἀξιωθῇ τὴν τοῦ Δικαίου.

Ποτὲ ὁ Φωκίων δὲν ἐκακοποίησε συμπολίτην του, ἀλλ' οὔτε ἐθεώρησε ποτέ τινα ὡς ἐχθρόν του· πολλάκις μάλιστα, ὡς μᾶς βεβαιόνει ὁ Πλούταρχος, ἐβοήθησε καὶ γενναίως ὑπερασπίσθη ἀνθρώπους, οἵτινες τὸν εἶχον βλάψει.

Ὅτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἔφθασεν ἡ εἴδησις τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν τόσον ἐχάρη, ὥστε εἰς τὴν παραφορὰν τῆς χαρᾶς του ἡτοιμάζετο νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοιούτου ἐπικινδύνου ἐχθροῦ. Ἀλλ' ὁ ἔμφρων καὶ ἀμνη-

σίκακος Φωκίων τοὺς ἐμπόδισεν, εἰπὼν ὅτι εἶναι ἀγενὲς νὰ ἐπιχαίρωσιν εἰς τὸν θάνατον ἑνὸς ἐχθροῦ.

Ὅτε δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου Ἀλέξανδρος ἐξεστράτευε κατὰ τῶν Θηβῶν, ὁ δὲ Δημοσθένης ἐν τῇ πατριωτικῇ παραφορᾷ του ἐξύβριζε τὸν Ἀλέξανδρον καὶ ἐξῆπτε κατ' αὐτοῦ τοὺς Ἀθηναίους, ὁ χρηστὸς Φωκίων παρετήρησεν εἰς τὸν Δημοσθένην ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐρεθίζῃ ἄγριον ἄνδρα, διότι ἄλλως θέλει ῥίψει καὶ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν πυρκαϊὰν τῶν Θηβῶν. Διὰ τῆς πραότητος δὲ καὶ τῆς φρονήσεώς του κατώρθωσε τότε καὶ τὴν πατρίδα του νὰ σώσῃ, καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰ ὅπλα ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Ἀσίας νὰ στρέψῃ.

Τόσον δὲ φιλόπατρις ἦτον ὁ Φωκίων, ὥστε ὄχι μόνον αὐτὸς πολλάκις διεκινδύνευσεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν στενόν του φίλον Νικοκλῆ, εἶπεν ἡμέραν τινά, ὅτι προθύμως ἤθελε θυσιάσει, ἂν ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐπρόκειτο νὰ σώσῃ τοὺς συμπολίτας του.

Πιστὸς δὲ ὀπαδὸς τοῦ Σωκράτους ἠγάπα νὰ λέγῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν ἀλήθειαν, ὅσον πικρὰ καὶ ἂν ἦτον αὕτη. Ἐνώπιον δὲ τῆς ἀληθείας καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του προθύμως ἐθυσίαζε.

Συμβουλεύων ποτὲ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ βλέπων αὐτοὺς δυσαρεστουμένους καὶ θορυβοῦντας, εἶπε πρὸς αὐτούς· «Δύνασθε μέν, ὦ Ἀθηναῖοι, νὰ μὲ βιάσετε νὰ πράξω ὅ,τι δὲν θέλω, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλετε δυνηθῆ νὰ μὲ ἀναγκάσετε νὰ σᾶς ὁμιλήσω ἐναντίον τῆς πεποιθήσεώς μου.»

Ὅτε δὲ ὁ ῥήτωρ τῶν Ἀθηνῶν Ὑπερίδης ἠρώτησε δημοσίως τὸν εἰρηνικὸν Φωκίωνα, πότε θέλει ἀποφασίσει νὰ συμβουλεύσῃ τοὺς Ἀθηναίους εἰς πόλεμον, ὁ Φωκίων μ' ὅλην τὴν παῤῥησίαν ἀπήντησεν· «Ὅταν ἴδω τοὺς μὲν

νέους ἀνδρείους καὶ φίλους τῆς πειθαρχίας, τοὺς δὲ πλουσίους προθύμως συνεισφέροντας ὑπὲρ πατρίδος, καὶ τοὺς πολιτικοὺς μὴ κλέπτοντας τὰ δημόσια.»

Εἴς τινα κατὰ τῶν Μακεδόνων ἐκστρατείαν, καθ' ἣν ἐστρατήγει, οἱ ὑπ' αὐτὸν Ἀθηναῖοι διατρέχοντες τὸ στρατόπεδον ἐξέφραζον ἕκαστος γνώμην καὶ σχέδιον περὶ τῆς συγκροτηθησομένης μάχης. Ὁ δὲ Φωκίων διὰ νὰ σωφρονίσῃ αὐτοὺς ἀνέκραξεν· «Ὦ πόσον πολλοὺς στρατηγοὺς καὶ πόσον ὀλίγους στρατιώτας ἔχει ἡ πατρίς!»

Ὅτε δὲ ἀπέτρεπε τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Βοιωτῶν, οἱ δὲ φίλοι του τῷ ἔλεγον ὅτι ἂν ἐξακολουθήσῃ ἐναντιούμενος εἰς τὰς ὀρέξεις τοῦ λαοῦ κινδυνεύει νὰ θανατωθῇ, ὁ φιλόπατρις Φωκίων δὲν ἐταράχθη, δὲν ἐφοβήθη, δὲν μετέβαλεν οὔτε γλῶσσαν οὔτε ἰδέας· ἀλλὰ παρετήρησεν εἰς τοὺς φίλους του· «ὅτι ἐὰν μὲν συμβουλεύῃ τὰ ἀληθῶς συμφέροντα εἰς τὴν πατρίδα, ἀδίκως θέλει θανατωθῇ, ὁ δὲ ἄδικος θάνατος δὲν τὸν τρομάζει· ἐὰν δὲ αἱ συμβουλαί του εἶναι ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα, ὁ θάνατός του θέλει εἶσθαι δίκαιος, καὶ τότε μὲ ὑπομονὴν καὶ ἀγογγύστως χρεωστεῖ νὰ τὸν ὑποφέρῃ.»

Ὁ Φωκίων συνήνονε τὴν γλυκύτητα καὶ ἡμερότητα τοῦ χαρακτῆρός του μὲ ὕφος αὐστηρὸν κατὰ τῶν διεφθαρμένων συμπολιτῶν του· εὐφυῶς δὲ λέγει ὁ Πλούταρχος ὅτι ὡμοίαζε γλυκὺν ἀλλὰ δυνατὸν οἶνον, ὅστις καὶ εὐαρεστεῖ καὶ ὠφελεῖ τοὺς πίνοντας· ἐνῷ οἱ γλυκεῖς καὶ ἀδύνατοι οἶνοι συνήθως εἶναι καὶ ἐπιβλαβεῖς, ὡς οἱ κόλακες καὶ οἱ δημαγωγοί.

Ἀλλὰ καθὼς οἱ μεθύοντες δὲν αἰσθάνονται ἐν τῇ μέθῃ των τὴν ποιότητα τοῦ οἴνου τὸν ὁποῖον πίνουν, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἐν τῇ μέθῃ τῆς ματαιότητος καὶ τῆς διαφθορᾶς των δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν φρόνησιν τῶν συμβουλῶν τοῦ Φωκίωνος. Αἱ ἀλήθειαι μάλιστα τὰς ὁποίας ἔλεγε πρὸς αὐτούς, παρώξυνον κατ' αὐτοῦ τοὺς διεφθαρμένους συμπολίτας του, ἀπαράλλακτα καθὼς τὸ μέλι παροξύνει τὰς πληγάς, τὸ δὲ φῶς τοὺς πάσχοντας ὀφθαλμούς.

Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι, κακῶς διατεθειμένοι κατὰ τοῦ χρηστοῦ Φωκίωνος καὶ ῥᾳδιουργούμενοι ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καὶ ξένων ἐχθρῶν του, οἵτινες οὔτε τὴν ἀρετὴν οὔτε τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρὸς ἀνείχοντο, κατεδίκασαν ἐπὶ τέλους αὐτὸν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

Ἀτάραχος καὶ πρᾷος μετέβη τότε ὁ Φωκίων ἀπὸ τὸ δικαστήριον εἰς τὸ δεσμωτήριον· ἡ δὲ φιλόπατρις ψυχή του πολὺ πλέον ἐλυπήθη διὰ τὴν μωρίαν καὶ τὴν διαφθορὰν τῶν συμπολιτῶν του, παρὰ διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καταδίκην. Ὅτε δὲ ἐπρόκειτο νὰ πίῃ τὸ κώνειον καὶ ν' ἀποθάνῃ, ἐρωτηθεὶς ποία εἶναι ἡ τελευταία αὐτοῦ παραγγελία πρὸς τὸν υἱόν του Φῶκον εἶπε· « Τὸ νὰ μὴ μνησικακήσῃ ποτὲ κατὰ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸν ἄδικον θάνατόν μου, » καὶ διὰ τῆς πατρικῆς ταύτης παραγγελίας του ἐτελείωσε τὸν ἔνδοξον βίον του.

Τοιαύτη ἦτον ἡ ἀγαθότης καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, ὥστε ὄχι μόνον αὐτὸς δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῶν φονέων του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν υἱόν του ἀποθνήσκων ἀμνησικακίαν ἐσύστησε.

Τὰ αἰσχρά, τὰ ὀλέθρια, τὰ ἐπικίνδυνα, τὰ ἀντιχριστιανικὰ πάθη τῆς μνησικακίας, τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως, τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν ἐμόλυναν τὴν ὡραίαν ψυχὴν τοῦ Φω-

κίωνος, ποτέ, παιδία μου, μᾶς εἶπε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ποτὲ ἂς μὴ μολύνωσι καὶ τὰς ἰδικάς σας καρδίας, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν ὑποφέρετε ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΕΙΟΝ ΓΑΛΑ.

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Φωκίων τὸν ἐνθύμισε τὸν σύγχρονόν του Δημοσθένην, τὸν μέγαν ῥήτορα τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις πλήρης ζωηροῦ πατριωτισμοῦ ἐνδόξως ἠγωνίσθη διὰ τῆς ἐνθουσιώδους καὶ ἀνδρικῆς εὐγλωττίας του καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ κατὰ τῶν κατακτητικῶν σχεδίων τοῦ Φιλίππου.

Κατηγορηθεὶς καὶ ὁ Δημοσθένης, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του καὶ καταδικασθείς, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ζῇ εἰς τὰ ξένα.

Ἀλλ' ἂν καὶ τὸ σῶμα τοῦ φιλοπάτριδος ῥήτορος ἦτο μακρὰν τῆς πατρίδος του, ὁ νοῦς ὅμως καὶ ἡ καρδία του ἦσαν πάντοτε εἰς τὰς Ἀθήνας. Πολλάκις δέ, ὡς μᾶς βεβαιόνει ὁ Πλούταρχος, ἐκ τῆς Τροιζῆνος καὶ τῆς Αἰγίνης, ὅπου ἔζη ἐξόριστος, ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων πρὸς τὴν καταδικάσασαν αὐτὸν πατρίδα.

Ἐνῷ διήρκει ἡ ἐξορία τοῦ Δημοσθένους ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ εἴδησις τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐνθαῤῥυνθέντες δὲ ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι ἠθέλησαν ν' ἀναστατώσωσι τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔστειλαν πρέσβεις εἰς διαφόρους πόλεις.

Ὁ δὲ φιλόπατρις Δημοσθένης, λησμονῶν τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν καὶ καταδίκην τῶν συμπολιτῶν του, ἔτρεξε προθύμως καὶ ἀπρόσκλητος πρὸς βοήθειαν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν πρέσβεων τῆς πατρίδος του.

Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ὁ Ὑθέας ἀντικρούων

τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν εἶπε μεταξὺ τῶν ἄλλων· « ὅτι καθὼς εἶναι ἀξιολύπητος οἰκίατις, εἰς τὴν ὁποίαν βλέπομεν εἰσαγόμενον τὸ γάλα τῆς ὄνου, τὸ ὁποῖον πρὸς τροφὴν τῶν ἀσθενῶν καὶ φθισιώντων δίδεται, ἐπίσης ἀξιολύπητοι εἶναι καὶ αἱ πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας βλέπομεν εἰσερχομένους πρέσβεις ἐξ Ἀθηνῶν.»

Ὁ δὲ ἐξόριστος Δημοσθένης ἀπαντῶν εἰς τὸν Πυθέαν, καὶ ὑπερασπιζόμενος τοὺς συμπολίτας του εὐφυῶς καὶ πατριωτικώτατα ἀπήντησεν ὅτι· « καθὼς τὸ ὄνειον γάλα εἰσάγεται εἰς τὰς οἰκίας πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενούντων, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν εἰσέρχονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν.»

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τοὺς πατριωτικοὺς αὐτοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους, καὶ ἐπληροφορήθησαν ἐξ αὐτῶν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀμνησικακίαν καὶ ἀγάπην τοῦ ἐξορίστου, ἀμέσως ἀπεφάσισαν τὴν ἀνάκλησίν του, καὶ ἔστειλαν ἐπίτηδες τριήρη διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ὁ ἐξόριστος ἔφθασεν εἰς Πειραιᾶ ὅλη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, νέοι καὶ γέροντες, πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἰδιῶται, ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς κατέβησαν εἰς τὸν λιμένα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Δημοσθένους· ἀνατείνας δὲ τότε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέκραξεν ὅτι « ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτον ἡ εὐτυχεστέρα τῆς ζωῆς του. »

Ἰδού, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ἀμοιβή, ἡ δόξα, ὁ θρίαμβος τῆς ἀμνησικακίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἐντούτοις ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ Γεροστάθης ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν κωμόπολιν. Ἐνῷ δὲ ἐπεστρέφαμεν μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τὰ ἑξῆς περὶ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος.

Η ΑΜΝΗΣΙΚΑΚΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Ὡραῖον παράδειγμα ἀμνησικακίας καὶ πραότητος παρουσιάζει, παιδία μου, καὶ ὁ βίος τοῦ δικαίου Ἀριστείδου.

Ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας, τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ του μεγίστην ὑπόληψιν καὶ πολιτικὴν ἐπιρροὴν εἶχεν ἀποκτήσει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἀλλά τινες, εἴτε ἐκ πεποιθήσεως, εἴτε ἐκ φθόνου, παρέστησαν ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τὴν τοιαύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχήν, καὶ οὕτω κατέπεισαν τὸν λαὸν νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν δίκαιον αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ δεκαετίαν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν του ἔγραφον ἐπὶ τῶν ὀστράκων τὸ ὄνομά του διὰ νὰ δώσωσιν οὕτω τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφόν των, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτόν, καὶ παρουσιάσας τὸ ὄστρακόν του, τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

— Καὶ τί κακὸν ἔπαθες ποτὲ ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου, καὶ θέλεις νὰ δώσῃς ψῆφον κατ' αὐτοῦ; ἠρώτησε τὸν χωρικὸν ὁ Ἀριστείδης.

— Οὐδέν, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων ἀπανταχοῦ ὀνομαζόμενον αὐτὸν δίκαιον.

Ὁ Ἀριστείδης δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ χωρικοῦ· δὲν κατεχράσθη τὴν εὐήθειαν τοῦ ἀγραμμάτου· οὐδὲ νὰ μεταβάλῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ κατεδέχθη, ἀλλὰ σεβασθεὶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψήφου, καὶ φίλος πάντοτε τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐχθρὸς δὲ ἄσπονδος τῆς ἀπάτης, τοῦ δόλου καὶ τοῦ ψεύδους, ἔγραψεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὀστράκου τὸ ὄνομά του, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὕψωσε τὰς

χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, οὐχὶ διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν κατὰ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχηθῇ διαρκῆ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν εἰς τὴν ἐξορίζουσαν αὐτὸν πατρίδα. «Εἴθε, εἶπεν, οἱ συμπολῖταί μου εὐτυχοῦντες πάντοτε, νὰ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτὲ νὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν Ἀριστείδην!»

Τοιαῦται χριστιανικαὶ τῳόντι εὐχαὶ μόνον ἀπὸ καρδίας εὐγενεῖς, ἀμνησικάκους καὶ φιλοπάτριδας δύνανται νὰ ἐξέλθωσι. Τοιαύτας δὲ καρδίας ἔχοντες οἱ προπάτορές μας καὶ αὐτοὶ ἀπεθανατίσθησαν καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἐδόξασαν.

Ἂν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν μορφώσωμεν τοιαύτας τὰς καρδίας μας, οἱ μὲν ἐχθροὶ δικαίως θέλουν μᾶς ἀποκαλεῖ ἀναξίους ἀπογόνους τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ἡ δὲ πατρὶς ματαίως θέλει περιμένει ἡμέρας νέας δόξης καὶ εὐτυχίας.

Οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν εὐχῶν του, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων ἀπέδειξεν ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀμνησικακίαν τῆς ἐναρέτου ψυχῆς του, καὶ τὴν εὐγενῆ διάθεσιν. τοῦ ν' ἀνταποδίδῃ καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ὅτε ὁ Ξέρξης μετὰ τῶν πολυαρίθμων στρατῶν καὶ στόλων του ἤρχετο κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, ἐφοβήθησάν τινες μήπως ὁ τότε ἐξόριστος Ἀριστείδης ἐν τῇ ἀγανακτήσει του ἤθελε κηρυχθῇ ὑπὲρ τῶν Περσῶν διὰ νὰ ἐκδικηθῇ οὕτω τοὺς ἐχθρούς του Ἀθηναίους.

Μάταιοι φόβοι καὶ ὑποψίαι ἄδικοι! Ὁ Ἀριστείδης δὲν ἦτον ἐκ τῶν μοχθηρῶν ἐκείνων οἵτινες, τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη τῆς φιλοχρηματίας τῆς δοξομανίας ἢ τοῦ μίσους, διὰ νὰ θυσιάσωσι τοὺς ἐχθρούς των συνθυσιάζουν εὐχαρίστως καὶ αὐτὴν τὴν πατρίδα! Ὄχι τοιοῦτος αἰσχρὸς πατραλοίας δὲν ἦτον ὁ Ἀριστείδης.

Ἀπ' ἐναντίας ὅτε οἱ στόλοι τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλ-

Ὁ Ἀριστείδης ἱστορούμενος ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λων Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ἦσαν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, ὁ δὲ ἐξόριστος Ἀριστείδης, εὑρισκόμενος εἰς Αἴγιναν, ἴδεν ἐκεῖθεν τὸν Περσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴν Σαλαμῖνα πρὸς ἀποκλεισμὸν τῶν στενῶν, φοβηθεὶς μήπως οἱ συμπολῖταί του κατακλειόμενοι ἐξαίφνης καταστραφῶσιν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν του ζωὴν πρὸς εἰδοποίησιν καὶ σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους, ὅστις καὶ εἰς τὸν ἐξοστρακισμόν του συνετέλεσε, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς νεότητός του κατ' αὐτοῦ ἀντεφέρετο.

Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς μικρὸν πλοιάριον, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς ἀτρόμητος διαπλέει ἐν τῷ μέσῳ ὅλου τοῦ Περσικοῦ στόλου· φθάνων δὲ σῶος εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἀνακοινόνει ἀμέσως πρὸς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα τὴν προσέγγισιν τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὅπως ὡς ναύαρχος διατάξῃ ἀμέσως τὰ δέοντα.

Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξήγησε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ προσέγγισις τῶν Περσῶν ἦτον ἴδιον αὐτοῦ στρατήγημα, ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσιν ἐντὸς τῶν στενῶν, ὅπου ἡ καταστροφή των ἤθελεν εἶσθαι βεβαιοτέρα καὶ εὐκολωτέρα, ὁ Ἀριστείδης παρεδέχθη ὡς ὀρθότατον τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους, μ' ὅλον ὅτι σχέδιον τοῦ ἀντιζήλου καὶ ἀντιπάλου του, καὶ ὑπεστήριξεν αὐτὸ ὅλαις δυνάμεσιν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ποταπὰ καὶ ὀλέθρια αἰσθήματα τῆς ἀντιζηλίας, τῆς ψευδοφιλοτιμίας, τοῦ φθόνου ἦσαν ὅλως ἄγνωστα εἰς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Στραφεὶς δὲ τότε πρὸς τὸν ἀντίπαλόν του Θεμιστοκλέα εἶπε τοὺς ὡραίους ἐκείνους λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς ἀληθὴς Ἕλλην πρέπει νὰ διατηρῇ ζωηροὺς εἰς τὴν μνήμην του, ὁσάκις περὶ πατρίδος πρόκειται· « Ἂς ἀφήσωμεν κα-

τὰ μέρος, ὦ Θεμιστόκλεις, τὰς ματαίας καὶ νεανικὰς ἀντιζηλίας· ἂς σωφρονισθῶμεν· ἂς θυσιάσωμεν προθύμως τὰ πάθημας ἐνώπιον τῆς πατρίδος, καὶ ἂς φιλοτιμηθῶμεν νὰ συντελέσωμεν ἀμφότεροι εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, σὺ μὲν στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ προθύμως ὑπακούων καὶ συμβουλεύων.»

Ὁ Θεμιστοκλῆς συγκινηθεὶς ἀπὸ τοὺς πατριωτικοὺς αὐτοὺς λόγους ἠσπάσθη τὸν ἀντίπαλόν του, καὶ ὠφεληθεὶς ἀπὸ τὴν ἀνδρίαν, ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ συνδρομὴν καὶ ἀπὸ τὰς φρονίμους συμβουλάς του κατώρθωσε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ἥτις καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσεν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ἀπεθανάτισεν.

Ὁ ἐξόριστος λοιπὸν Ἀριστείδης ὄχι μόνον κακὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν ἀνταπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του διεκινδύνευσε, καὶ ἀνδρείως ἠγωνίσθη πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος του καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐχθροῦ του Θεμιστοκλέους.

Ἂν δὲν ἀποκτήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τοιούτους ἐναρέτους, φιλοπάτριδας καὶ ἀμνησικάκους ἄνδρας, θυσιάζοντας προθύμως τὰ ἰδιαίτερα πάθη των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ἂς μὴ ἐλπίζωμεν, παιδία μου, ἐθνικὴν ἀναγέννησιν καὶ ἐθνικὴν εὐημερίαν.

Η ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Καθὼς ὁ Ἀριστείδης ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην του, τοιουτοτρόπως μετά τινας χρόνους ἐξωρίσθη καὶ ὁ ἔνδοξος Κίμων ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἦτο φίλος τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Καθὼς δὲ ὁ Ἀριστείδης ὄχι μόνον δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῆς πατρίδος του ἐξορισθείς, ἀλλ' εὐχήθη, ἠγωνίσθη καὶ

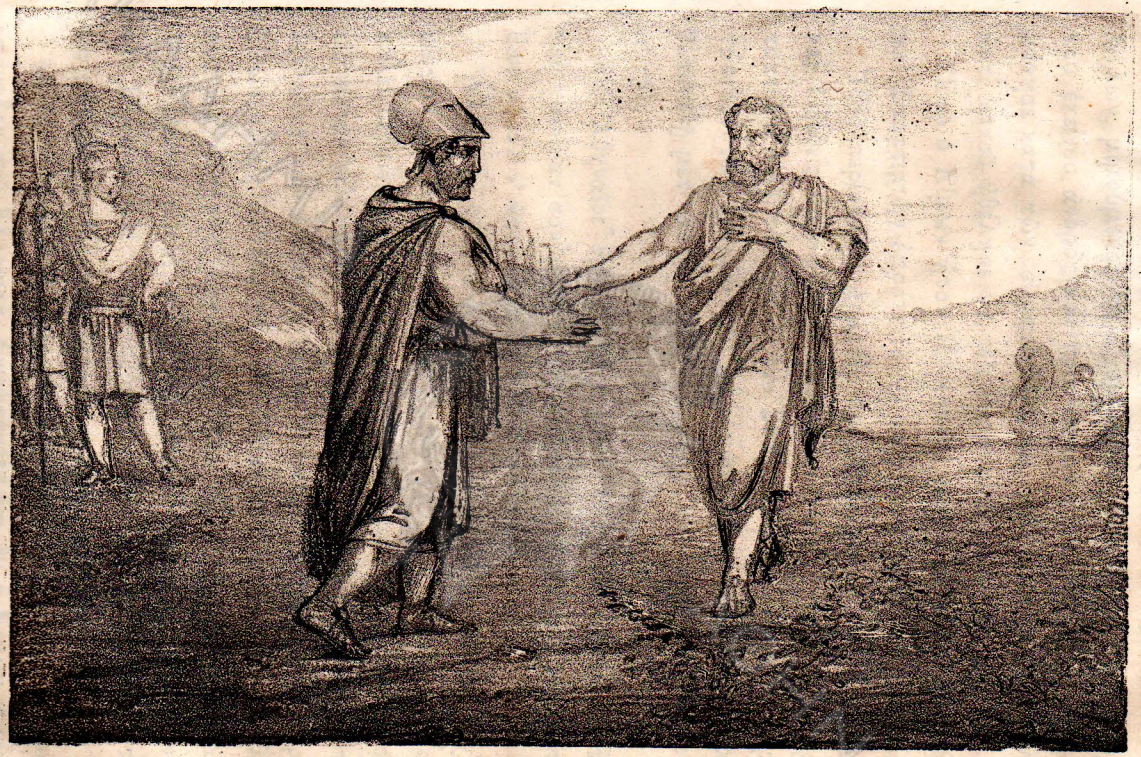

Ρησμονοῦντες τὰς ἀντιτηγίας ἃς συναγωνισθῶμεν ὑπὲρ Πατρίδος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

διεκινδύνευσε πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Κίμων, μιμούμενος τὸ ἀξιομίμητον παράδειγμα τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ προσωπικοῦ φίλου του, δὲν ἐμνησικάκησε κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καλὸν ἀντὶ κακοῦ ἠθέλησε νὰ τοῖς ἀνταποδώσῃ.

Ἐνῷ ὁ Κίμων ἦτον ἐξόριστος, μάχη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὴν Βοιωτίαν. Ἰδοὺ περίστασις ἁρμοδία πρὸς ἐκδίκησιν, εἶπεν ὁ Κίμων· καὶ ἐνδυθεὶς ἀμέσως τὴν πανοπλίαν του τρέχει εἰς τὸ στρατόπεδον, οὐχὶ τῶν φίλων του Σπαρτιατῶν, ἀλλ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν του Ἀθηναίων, ὅπως συναγωνισθῇ καὶ θυσιασθῇ μετ' αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος καὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἀπέκρουσαν τὴν αὐθόρμητον ταύτην καὶ γενναίαν συνδρομὴν τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος, καὶ διέταξαν αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ στρατοπέδου των.

Ἀλλὰ καὶ τότε ὁ Κίμων δὲν ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν ἀχαρίστων καὶ δυσπίστων συμπολιτῶν του· ἀπ' ἐναντίας παρακαλεῖ θερμῶς ἑκατὸν πιστούς, ὁμόφρονας καὶ ἀφωσιωμένους εἰς αὐτὸν φίλους του ν' ἀγωνισθῶσι γενναίως καὶ μέχρι τελευταίας τῶν ἀναπνοῆς ὅπως ἡ πατρὶς θριαμβεύσῃ· παραδίδων δὲ εἰς αὐτοὺς τὴν πανοπλίαν του ἀναχωρεῖ περίλυπος καὶ κατηφής, εὐχόμενος ὑπὲρ τῶν Ἀθηναϊκῶν ὅπλων.

Οἱ ἑκατὸν αὐτοὶ φίλοι του ὑπακούσαντες εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κίμωνος καὶ ἀγωνισθέντες ἀνδρείως, ἔπεσαν ἅπαντες εἰς τὴν μάχην θύματα ἔνδοξα τοῦ πατριωτισμοῦ των.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμέσως διέταξαν τότε τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον τοῦ Κίμωνος, ἐννοήσαντες ὅτι ἂν ὁ Κίμων ἠγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ αὐστηρὰ ἤθη τῶν Σπαρτιατῶν, τὴν πατρίδα του ὅμως ἐλάτρευεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπίγειον ἀγαθόν.

Ὁποία διαφορὰ μεταξὺ Κίμωνος, Ἀριστείδου, Φωκίω-

νος καὶ Δημοσθένους, καί τινων ἐκδικητικῶν ἀνδραρίων, τὰ ὁποῖα, τυφλωμένα ἀπὸ φιλαρχίαν, φιλοχρηματίαν καὶ φθόνον, διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὰ μοχθηρά των πάθη ἐξυβρίζουν ἐν τῇ μανιώδει παραφορᾷ των, συκοφαντοῦν, προδίδουν, ληστεύουν καὶ δολοφονοῦν ὄχι μόνον τοὺς ἀντιπάλους των, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος των.

Διὰ τοῦ ἀκολούθου δὲ διστίχου μᾶς ἐκαλονύκτισεν ὁ γέρων κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην·

« Ἔσο γενναῖος πάντοτε, μηνσίκακος μὴ εἶσαι.
» Δίδε καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτως ἐκδικεῖσαι. »

Ψ.

Ο ΙΕΡΩΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ.

« *Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας*
» *φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.* »
(Σοφοκλέους.)

Κατὰ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου 1820, ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἓν ἔτος ἀκριβῶς πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνεγερσίας, ἐπροσκάλεσεν ὁ Γεροστάθης μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς τὸ γεῦμά του τοὺς δέκα μεγαλητέρους μαθητὰς τοῦ σχολείου· μεταξὺ δὲ αὐτῶν συναριθμεῖτο εὐτυχῶς καὶ ὁ γράφων τὰς παρούσας ἀναμνήσεις του.

Πολλὰ μᾶς ἐδιηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρων, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, περὶ τῆς παρακμῆς καὶ περὶ τῆς θλιβερᾶς πτώσεως τοῦ ἔθνους μας.

Ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ πατριωτισμός, μᾶς εἶπεν, ἐδόξασαν καὶ ἀνύψωσαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἡ πολυτέλεια, ἡ φιλοπρωτία καὶ ἡ διαφθορὰ ἐπέφεραν τὴν παρακμήν της. Ἡ διχόνοια καὶ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐπροκάλεσαν τὰς ἐξωτερικὰς ἐπεμβάσεις, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ὑποδούλωσιν αὐτῆς.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ὅμως κατέκτησε βαθμηδὸν τοὺς Ῥωμαίους κατακτητάς, καὶ ἐξελληνίσας τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συστηθεῖσαν Ῥωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν, Ἑλληνικὴν ἐπὶ τέλους ἀνέδειξεν αὐτήν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ Ἑλληνική μας αὕτη αὐτοκρατορία παραμελήσασα καὶ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τὴν ἐξάσκησιν καὶ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος

τὴν ἀνύψωσιν, καὶ τῆς φιλοπατρίας τὰ ζώπυρα, παρήκμασεν, ἐξησθένησε καὶ κατεστράφη· τὸ δὲ ἔθνος χαῦνον ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸν σκληρὸν καὶ ἄτιμον ζυγὸν τοῦ Μωάμεθ.

Ἐνῷ ὅμως ὁ κατακτητής, Μωάμεθ ὁ δεύτερος, σφάζων καὶ αἰχμαλωτίζων εἰσήρχετο εἰς τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν 29 Μαΐου 1453, ὁ τελευταῖος τῶν αὐτοκρατόρων μας, Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ἡρωϊκῶς ἐμάχετο κατὰ τῶν βαρβάρων εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς πόλεως, καὶ διὰ τοῦ αἵματός του ἔγραφεν ἐπ' αὐτῶν διαμαρτύρησιν αἰώνιον κατὰ τῆς ἁλώσεως καὶ τῆς δουλείας.

Ἀκολούθως μᾶς ἐξέθεσεν ὁ γέρων τὰς σφαγάς, τὰς ἀτιμώσεις, τὰς βιαιοπραγίας, τὸν ἐξευτελισμὸν καὶ τὰ βάσανα τὰ ὁποῖα πρὸ τετρακοσίων ἤδη ὁλοκλήρων ἐτῶν ὑποφέρει ἡ Ἑλληνικὴ φυλή, στενάζουσα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς ἀνομίας· δάκρυα δὲ πικρὰ κατέβρεχον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς παρειάς του.

Ἀλλ' ὅτε ὕψωσε τὰ ὑγρὰ βλέμματά του πρός τινα εἰκόνα, παριστάνουσαν ἄνδρα γενναῖον καὶ πλήρη ζωῆς, τὰ μὲν δάκρυά του ἀμέσως ἔπαυσαν, φαιδρὸν δὲ καὶ πλῆρες ἐλπίδων ἀνεφάνη ἐξαίφνης τὸ πρόσωπόν του.

ΡΗΓΑΣ Ο ΦΕΡΑΙΟΣ.

Ἡ ζωηρὰ αὕτη εἰκών, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, παριστάνει τὸν πρωτομάρτυρα τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, Ῥήγαν τὸν Φεραῖον.

Ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία δὲν ἐδίδαξε τὸν ἄνδρα τοῦτον λέξεις μόνον καὶ φράσεις Ἑλληνικάς· ἀλλ' ἐθέρμανε τὴν καρδίαν του, ἀνύψωσε τὸ φρόνημά του, καὶ ἀντὶ ἑλληνιστοῦ, ἀληθῆ Ἕλληνα, λάτρην δηλαδὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος ἀνέδειξεν αὐτόν.

Πρῶτος ὁ Ῥήγας συνέλαβε τὴν μεγάλην ἰδέαν τῆς γε-

νικῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας. Πρὸς πραγματοποίησιν δὲ τῆς ἐθνοσωτηρίου ταύτης ἰδέας συνεννοήθη μετ' ἄλλων, ἠγωνίσθη, συνέγραψε, καὶ ἐπὶ τέλους γενναίως ἐθυσιάσθη.

Κατὰ τὸ ἔτος 1797 ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις, ἀνακαλύψασα τὰ ἐθνικὰ καὶ φιλελεύθερα σχέδια τοῦ Φεραίου, συνέλαβεν αὐτὸν εἰς Τεργέστην, καὶ δέσμιον τὸν παρέδωκεν εἰς τὴν Σουλτανικὴν κυβέρνησιν, ἥτις εἰς τὸ Βελιγράδιον τῆς Σερβίας ἔσφαξε τὸν ἄσπονδον αὐτὸν ἐχθρόν της.

Ἀλλ' ἀτρομήτως ὑπέστη ὁ Ῥήγας τὸν ὑπὲρ πατρίδος μαρτυρικὸν θάνατόν του· διότι ἦτο βέβαιος ὅτι τὸ αἷμά του χυνόμενον ἤθελε ποτίσει καὶ ζωογονήσει τὰ σπέρματα τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Ναί, φίλοι μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ἀνάστασις τοῦ ἔθνους μας δὲν θέλει βραδύνει. Τὰ δεινὰ τῆς δουλείας ἐκορυφώθησαν. Ἡ ζωή, τὰ τέκνα, ἡ περιουσία, ἡ τιμή μας καὶ αὐτὴ ἡ ἱερὰ θρησκεία τῶν πατέρων μας κατήντησαν ἔρμαια τῶν τυράννων μας. Ἡ ἀπελπισία θέλει κινήσει ἐπὶ τέλους τὸν βραχίονά μας. Τὸ φῶς τῆς παιδείας, τὸ ὁποῖον καταδηλοτέραν παριστάνει τὴν θέσιν μας, θέλει ἐπισπεύσει τὸ ἔργον καὶ καθοδηγήσει τὰ διαβήματά μας. Ἡ δὲ ἀγάπη τῆς θρησκείας, τῆς πατρίδος, καὶ τῆς ἐλευθερίας θέλει στεφανώσει βεβαίως τὸν ἱερόν μας ἀγῶνα.

Ἐξ ὅσων κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης συμπεραίνω ὅτι ὁ γέρων ἦτο μεμυημένος εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς ἑταιρίας, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ 1814 ἔμποροί τινες ὁμογενεῖς, ἀγαπῶντες μᾶλλον τὴν πατρίδα παρὰ τὸ βαλάντιόν των, μυστικῶς εἶχον συστήσει, ὅπως δι' αὐτῆς προετοιμάσωσι τὰ πνεύματα καὶ τὰ μέσα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, συμφώνως μὲ τὰς διακαεῖς εὐχὰς καὶ τὰς ἐνθουσιώδεις προτροπὰς τοῦ πρωτομάρτυρος Ῥήγα.

Πρώτην φορὰν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἠκούσαμεν ζωηρῶς ἐκφωνούμενα ὑπὸ τοῦ Γεροστάθου διάφορα ἡρωϊκὰ ἄσματα, τὰ ὁποῖα ὁ Ῥήγας εἶχε συνθέσει διὰ νὰ ἐξάψῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν δούλων Ἑλλήνων τὸν ἱερώτερον παντὸς ἄλλου ἔρωτος, τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος.

Ἔκτοτε δὲ βαθέως ἐντυπωμένοι ἔμειναν εἰς τὴν μνήμην μου οἱ ἀκόλουθοι ἐνθουσιαστικοὶ στίχοι τοῦ Φεραίου·

Ὡς πότε, παλληκάρια, νὰ ζῶμεν στὰ στερά,
Μονάχοι σὰν λεοντάρια στοὺς βράχους στὰ βουνά;
Σπηλιαῖς νὰ κατοικῶμεν, μέσ' στ' ἄγρια κλαδιά,
Νὰ φεύγωμεν τὸν κόσμον γιὰ τὴν πικρὴ σκλαβιά!
Νὰ χάρωμεν πατρίδα, ἀδέλφια καὶ γονεῖς,
Τοὺς φίλους, τὰ παιδιά μας, κι ὅλους τοὺς συγγενεῖς!
Καλήτερη μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωή,
Παρὰ σαράντα χρόνων σκλαβιὰ καὶ φυλακή!

Ἄχ παιδιά μου
Ὀρφανά μου
Σχορπισμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ,
Διωγμένα
Ὑβρισμένα
Ἀπ' τὰ ἔθνη πανοικεί,
Συναχθῆτε
Νὰ ἰδῆτε
Τὰς πληγάς μου ἐλεεινῶς
Πῶς τὸ αἷμα
Τρέχει ῥεῦμα
Ἀπ' τὰς φλέβας μου δεινῶς!

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἀπήγγειλε τοὺς στίχους αὐτούς· «Ἄχ παιδιά μου, ὀρφανά μου,» δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν τὸν ἠρώτησε ποία εἶναι ἡ μήτηρ, ἥτις ἐκφωνεῖ τοὺς

στίχους αὐτούς, καὶ ποῖα τὰ ὀρφανά της τέκνα πρὸς τὰ ὁποῖα ἀποτείνεται.

— Ἡμεῖς, οἱ Ἕλληνες, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, εἴμεθα τὰ ὀρφανά· ἡ δὲ κοινὴ μήτηρ, τὴν ὁποίαν δυστυχῶς ἐστερήθημεν, εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἡ αὐτόνομος, ἡ ἐλευθέρα, ἡ εὐτυχὴς καὶ ἡ ἔνδοξος πατρίς, τὴν ὁποίαν οἱ μὲν πρόγονοί μας ἔχαιρον, ἡμεῖς δὲ πρὸ τετρακοσίων ἤδη χρόνων στερούμεθα.

— Πῶς! εἶπε τότε ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος, μήπως ἡμεῖς δὲν ἔχωμεν πατρίδα τὴν κωμόπολιν ταύτην, καὶ ὁ Ἰωαννίτης τὰ Ἰωάννινα, καὶ ὁ Ἀρτινὸς τὴν Ἄρταν; Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ὀνομασθῶμεν ὀρφανοὶ πατρίδος;

Ὁ Γεροστάθης μελαγχολικὸς ἐκίνησε τὴν φαλακρὰν κεφαλήν του, βαθέως ἐστέναξε καὶ ἐξηκολούθησεν οὕτως.

Η ΔΕΣΜΙΑ ΜΗΤΗΡ.

— Ὑπόθεσε, φίλε Ἀθανάσιε, ὅτι ἡμέραν τινα ἢ νύκτα, βάρβαροι καὶ σκληροκάρδιοι λῃσταὶ εἰσέβαλον ἐντὸς τῆς μητρικῆς σου οἰκίας, καὶ ἀφοῦ συνέλαβον καὶ ἐδέσμευσαν τὴν μητέρα σου, διαρπάζουν τὴν περιουσίαν της, ἐξυβρίζουν τὴν τιμήν της, βεβηλόνουν τὴν θρησκείαν της, καὶ ἀνοίγοντες καθ' ἡμέραν νέαν πληγὴν εἰς τὰ στενάζοντα στήθη της ἐμποδίζουν αὐτὴν τοῦ νὰ φροντίζῃ περὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῶν τέκνων της, ὥστε καὶ σὺ καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἠναγκάσθητε ἢ νὰ δουλεύετε ὡς ἀνδράποδα τοὺς ἀγρίους λῃστάς, ἢ νὰ καταφύγετε εἰς τὰ ξένα ξένοι καὶ ἀπροστάτευτοι, ἢ νὰ κρυφθῆτε εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰ σπήλαια ἔρημοι καὶ δυστυχεῖς.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων βεβαίως ἔχεις μητέρα, φίλε Ἀθανάσιε, καὶ μ' ὅλον τοῦτο εἶσαι ὀρφανός. Τί λέγω ὀρφανός; ἀσυγκρίτως δυστυχέστερος τοῦ ὀρφανοῦ! διότι ἐκεῖνος μὲν ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς ἔχασε τὴν μητέρα του,

σὺ δὲ καθ' ἡμέραν βλέπεις τὰς πληγάς, τὰ βάσανα, τὰ δάκρυα τῆς δεσμίας μητρός σου, καὶ καθ' ἡμέραν κατασπαράττεται ἡ καρδία σου ὑπὸ τῶν γοερῶν στεναγμῶν της. Ἰδοὺ ἡ πατρὶς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Θεσσαλοί, καὶ οἱ Μακεδόνες, καὶ οἱ Θρᾷκες καὶ ἡμεῖς οἱ Ἠπειρῶται ἔχομεν σήμερον!

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Γεροστάθης ἐσιώπησεν· ἡμεῖς δ' ἐμείναμεν βωβοὶ καὶ ἀπολιθωμένοι ὡς νὰ ἐβλέπαμεν ἀφ' ἑνὸς τοὺς ἀγρίους ληστάς, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν βασανιζομένην μητέρα μας. Ἀλλ' ὁ συμμαθητής μας Κωνσταντῖνος διέκοψε τὴν σιωπὴν διὰ τῶν ἀκολούθων λόγων·

— Ἀλλ' ἐγὼ βεβαίως δὲν ἤθελα ὑποφέρει νὰ βλέπω τὴν μητέρα μου τυραννουμένην ἀπὸ τοὺς ληστάς· ἤθελα προσπαθήσει νὰ τὴν ἐλευθερώσω ἀπὸ τὰς χεῖράς των· ἤθελα προτιμήσει τὸν θάνατον παρὰ τοιαύτην ζωήν.

— Εὖγε, φίλτατε Κωνσταντῖνε! ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης· ἀστραπὴ χαρᾶς ἔλαμψεν ἐπὶ τῶν ζωηρῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ ἐναγκαλισθεὶς τὸν Κωνσταντῖνον κατεφίλησε τὸ μέτωπον αὐτοῦ.

— Ἀλλὰ διὰ νὰ κατορθώσῃς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς δεσμίας καὶ βασανιζομένης μητρός σου, τί νομίζεις ὅτι ἀπαιτεῖται; εἶπεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητήν μας.

— Ἀνδρία καὶ γενναιοψυχία! ἀπεκρίθη ὁ Κωνσταντῖνος.

— Βεβαίως, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃς ἀνδρεῖος καὶ γενναῖος ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃς ὑγιὲς τὸ σῶμα, ἐνδυναμόνων αὐτὸ διὰ τῆς σωμασκίας καὶ τῆς ἐγκρατείας. Ὁ μαλθακὸς καὶ φιλήδονος καὶ ὀκνηρὸς βίος χαυνόνει καὶ ἐξασθενεῖ τὰς δυνάμεις.

Ὅσον ὅμως ἀνδρεῖος καὶ ἂν ἦσαι, φίλε Κωνσταντῖνε, ἐὰν ἤθελες τολμήσει νὰ ὁρμήσῃς μόνος κατὰ τῶν ἀγρίων λῃ-

στῶν, βεβαίως ἤθελες καταστραφῆ, τὴν δὲ δυστυχῆ σου μητέρα δὲν ἤθελες ὠφελήσει.

Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν μόνη ἡ ἀνδρία, ἀπαιτεῖται καὶ φρόνησις διὰ νὰ ἐκτιμήσῃς καὶ τὰς ἐχθρικὰς καὶ τὰς ἰδικάς σου δυνάμεις.

— Βεβαίως, ἐπρόσθεσεν ὁ Κωνσταντῖνος, ἤθελα συνενωθῆ μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ φίλων μου πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ μου.

— Ἀπαιτεῖται λοιπὸν καὶ συνένωσις, διὰ τῆς ὁποίας αὐξάνουν καὶ κραταιοῦνται αἱ ἀτομικαὶ δυνάμεις. Ἀλλὰ συνένωσις, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἄνευ ὁμονοίας καὶ πειθαρχικῆς τάξεως δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὁ δὲ φθόνος, ὁ θυμός, ἡ φιλοχρηματία, ἡ ζηλοτυπία, ἡ φιλοπρωτία καὶ ἡ δοξομανία εἶναι τόσοι ἐχθροὶ θανάσιμοι τῆς ὁμονοίας, τῆς ἑνώσεως, τῆς πειθαρχίας, καὶ ἐπομένως τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιτυχίας.

Ἐὰν κινήσετε κατὰ τῶν ἀγρίων λῃστῶν ἄνευ κεφαλῆς ἀξίας καὶ ἔμφρονος, διευθυνούσης τὴν ἱερὰν ἐπιχείρησίν σας· ἐὰν ἕκαστος ἐξ ὑμῶν, ἐχθρὸς τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας, δοξομανής, φιλόπρωτος, καὶ αἰσχροκερδής, ζητῇ τὴν ἀρχηγίαν παραγνωρίζων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀξίαν, φθονῶν τοὺς ἱκανωτέρους του καὶ ἀποκρούων τὰς γνώμας καὶ τὰ σχέδια αὐτῶν· τότε, φίλοι μου, ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ καταστροφὴ σας θέλει εἶσθαι βεβαία. Εἰς δὲ τὰ βάσανα τῆς δεσμίας μητρός σας θέλετε προσθέσει καὶ τὴν μεγίστην τῶν δυστυχιῶν, τὴν ἀπελπισίαν.

Ἀλλ' ἂς ὑποθέσωμεν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅτι καὶ ἀνδρεῖοι εἶσθε καὶ ἀρχηγὸν κατάλληλον ὅτι ἐκλέξατε, καὶ ὅτι, βδελυττόμενοι τὴν φιλοπρωτίαν καὶ τὴν φιλοχρηματίαν, συνενώθητε σφιγκτὰ διὰ τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς πειθαρχίας· πῶς ἐντούτοις θέλετε καταστρέψει τοὺς

λητάς; πῶς θέλετε συντρίψει τὰ δεσμὰ τῆς μητρός σας; διὰ τῶν ἀόπλων χειρῶν σας;

— Ὄχι βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Κωνσταντῖνος, διὰ τῶν ὅπλων μας θέλομεν καταστρέψει αὐτούς.

— Ἀπαιτεῖται λοιπόν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, καὶ ὁπλασκία καὶ στρατιωτικὴ τέχνη· καὶ ὅπλα, καὶ πολεμεφόδια καὶ ζωοτροφίαι. Ἀλλὰ ταῦτα διὰ τῶν χρημάτων μόνον δύνανται ν' ἀποκτηθῶσιν. Ἀπαιτοῦνται λοιπὸν καὶ χρήματα· καὶ δι' αὐτὸ ὁ μέγας ῥήτωρ τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Δημοσθένης, ὅτε ἐπροκάλει τοὺς συμπολίτας του κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἐβροντοφώνει· «Δεῖ δὴ χρημάτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι γεννέσθαι.» Ἀλλὰ τὰ χρήματα μόνον διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς ἐργασίας, τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς οἰκονομίας ἀποκτῶνται.

Ἐὰν λοιπὸν ἀληθῶς ἀγαπᾶτε τὴν μητέρα σας, ἐὰν ἐπιθυμῆτε νὰ τὴν παρηγορήσετε, νὰ θραύσετε τὰ δεσμά της, νὰ τὴν ἐλευθερώσετε καὶ νὰ τὴν δοξάσετε, ἀγαπήσατε χάριν αὐτῆς τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον, κατασταθῆτε φίλεργοι, ἐπιμελεῖς καὶ οἰκονόμοι, οὐδέποτε δὲ πολυτελεῖς καὶ ἄσωτοι.

Οἱ φιλάργυροι καὶ οἱ ἐγωϊσταὶ ἀφ' ἑνός, καὶ οἱ κατασηπόμενοι ἐντὸς τῆς ὀκνηρίας ἢ τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς πολυτελείας ἀφ' ἑτέρου, εἶναι τέκνα ἄστοργα, ἀποτρόπαια καὶ ὅλως ἀνίκανα νὰ παρηγορήσωσι τὴν δυστυχοῦσαν μητέρα των. Οἱ τοιοῦτοι συνήθως ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους περιμένουν βοήθειαν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς οὔτε τὴν ὀκνηρίαν οὔτε τὴν φιλαργυρίαν ἢ τὴν ἀσωτείαν, οὔτε τὴν πολυτέλειαν ἢ τὸν ἐγωϊσμὸν ηὐλόγησε καὶ ἐβοήθησε ποτέ. Οἱ δὲ προπάτορές μας ἐπικαλεσθέντες ξένους πρὸς βοήθειάν των, αὐτοὶ μὲν κατήντησαν δοῦλοι τῶν ὑπερηφάνων Ῥωμαίων, τὴν δὲ Ἑλλάδα κατέστησαν ἐπαρχίαν Ῥωμαϊκήν.

Ἀλλὰ διὰ νὰ στεφανώσῃ ἡ ἐπιτυχία τὴν ἱερὰν ἐπιχείρησίν σου, φίλτατε Κωνσταντῖνε, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἀπαιτεῖται καὶ καρτερία, ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονή, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδεμία δύσκολος ἐπιχείρησις, οὐδὲν μέγα ἔργον δύναται ποτὲ νὰ εὐοδωθῇ. Πρὸ πάντων δὲ ἀπαιτεῖται πίστις, ἀφοσίωσις καὶ ἐλπὶς εἰς τὸν παντοδύναμον Θεόν, τὸν εὐλογοῦντα καὶ προστατεύοντα πᾶσαν ἱερὰν καὶ ἔντιμον ἐπιχείρησιν.

Τοιουτοτρόπως, φίλοι μου, καὶ οἱ λῃσταὶ βεβαίως καταστρέφονται, καὶ τὰ δεσμὰ τῆς μητρός σας βεβαίως κατασυντρίβονται.

Ἐλευθέρα δὲ τότε ἡ μήτηρ καὶ τὸν Θεὸν τὸν Σωτῆρα ἐλευθέρως θέλει δοξολογεῖ, καὶ τὰ ἐλευθερώσαντα αὐτὴν τέκνα φιλοστόργως θέλει καταφιλεῖ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ πατρίς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι μήτηρ φιλόστοργος, τὴν ὁποίαν καὶ δούλην καὶ ἐλευθέραν χρεωστοῦμεν ν' ἀγαπῶμεν καὶ νὰ εὐεργετῶμεν, τὸ πᾶν προθύμως θυσιάζοντες ὑπὲρ αὐτῆς.

« *Μήτηρ κοινή, τροφὸς ἡμῶν, διδάσκαλος, προστάτις*
» *Εἶν' ἡ πατρίς μας ἡ Ἑλλάς· δόξα εἰς τ' ὄνομά της.*
» *Αὐτὴν ἂς ἔχωμεν στὸν νοῦν, αὐτὴν ἂς ἀγαπῶμεν·*
» *Ὅπου καὶ ἂν ὑπάγωμεν, ἂς μὴ τὴν λησμονῶμεν.*»

Γλυκύτατον καὶ ἐκφραστικώτατον εἶναι τῷ ὄντι τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Ἡ ἀρχὴ τῆς λέξεως ταύτης μᾶς ἐνθυμίζει τὸν πατέρα, ἡ δὲ θηλυκὴ κατάληξις αὐτῆς μᾶς ὑπενθυμίζει συγχρόνως καὶ τὴν μητέρα. Ἐὰν λοιπὸν χρεωστῶμεν ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μας, διπλασίαν ἀγάπην ὀφείλομεν πρὸς τὴν πατρίδα, ἥτις ἐντὸς ἑαυτῆς συνενόνει ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς ὅλους τοὺς προγόνους,

ὅλους τοὺς συγγενεῖς, ὅλους τοὺς φίλους, ὅλους τοὺς συμπολίτας, ὅλον τὸ παρελθὸν καὶ ὅλον τὸ μέλλον μας.

Ἀλλ' ὅταν λέγω πατρίδα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, δὲν ἐννοῶ τὴν κωμόπολιν, ἢ τὸ χωρίον, ἢ τὴν πόλιν ἢ τὴν ἐπαρχίαν εἰς τὴν ὁποίαν τυχὸν ἐγεννήθημεν. Τὰ μῆλα τῆς μηλέας μου δὲν εἶναι προϊόντα τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κλώνου ἢ τοῦ κλάδου αὐτῆς, εἶναι καρποὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, ὅσον πολλαὶ καὶ ἂν ἦναι αἱ ῥίζαι, αἵτινες τὰ τρέφουν, ὅσον διάφοροι καὶ ἂν ἦναι οἱ κλάδοι ἢ οἱ κλῶνοι οἵτινες τὰ φέρουν. Τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Ἠπειρῶται, οἱ Μακεδόνες, οἱ Πελοποννήσιοι, οἱ Θρᾷκες, οἱ Ἰόνιοι, οἱ Στερεοελλαδῖται, οἱ Νησιῶται, οἱ Θεσσαλοὶ εἶναι ἅπαντες Ἕλληνες ὁμογενεῖς, καρποὶ τοῦ αὐτοῦ Ἑλληνικοῦ κορμοῦ, προϊόντα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μεγάλης μητρός, καὶ ἐπομένως ἀδελφοὶ ἀδιάσπαστοι, διότι ἡ αὐτὴ δόξα τοῦ παρελθόντος, ἡ αὐτὴ θρησκεία, ἡ αὐτὴ γλῶσσα, τὰ αὐτὰ αἰσθήματα, τὰ αὐτὰ παθήματα, καὶ αἱ αὐταὶ ἐλπίδες συνήνωσαν καὶ πάντοτε θέλουν συνενόνει αὐτούς.

Ἡ πρὸς τὴν κοινὴν δὲ ταύτην μητέρα, ἡ πρὸς τὴν μεγάλην πατρίδα ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἀποτελεῖ τὴν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὴν ἀρετὴν τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἀλλὰ καθὼς δὲν εἶναι ἀληθὴς χριστιανός, ὅστις πιστεύων εἰς τὸν Χριστὸν, δὲν ἀποδεικνύει τὴν πίστιν του ταύτην διὰ τῶν χριστιανικῶν του ἔργων· τοιουτοτρόπως οὔτε φιλόπατρις εἶναι ὅστις λέγων ὅτι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, δὲν προσπαθεῖ διὰ πατριωτικῶν ἔργων ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀγάπην του ταύτην.

Ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις χρεωστεῖ ὄχι μόνον νὰ μὴ βλάπτῃ τὴν πατρίδα του διὰ τῆς κακοηθείας καὶ τῶν παθῶν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῶν κόπων, τῶν ἀγώνων καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

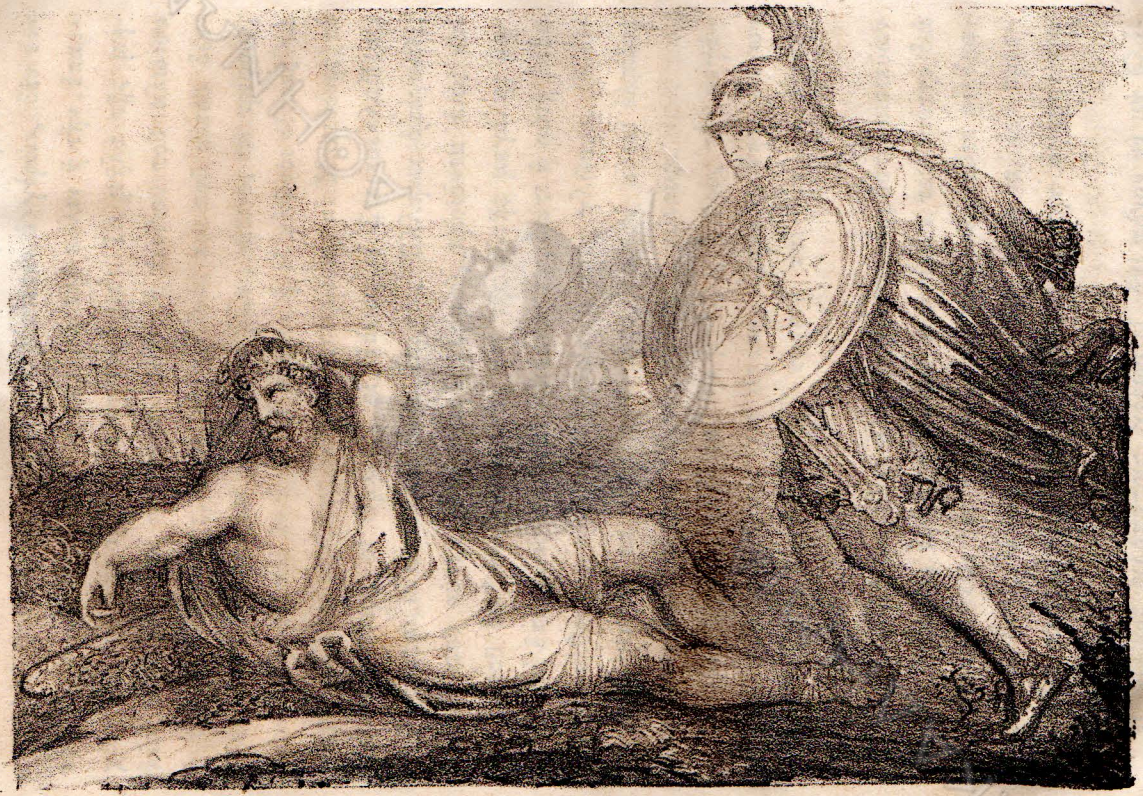

Οἰδ[illegible] Κλέος πίπτην ὑπὲρ Πατρίδος

τῶν θυσιῶν του χρεωστεῖ ν' ἀποκαθίσταται πάντοτε ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας ἐκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς παραδείγματα ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀξιομίμητα ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ.

Διὰ νὰ ἰδῆτε δὲ καὶ θαυμάσετε τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος τῆς φιλοπατρίας των θέλω σᾶς διηγηθῆ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, τινὰ ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων, εὔελπις ὅτι τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ ὁποῖον ἐθέρμανε τὰς καρδίας τῶν προγόνων μας πρὸς δόξαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, θέλει θερμάνει καὶ τὰς ἰδικάς σας καρδίας πρὸς παρηγορίαν τῆς φίλης πατρίδος.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΔΡΟΥ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Ἀθηναῖοι, πρὶν ἡ δημοκρατηθῶσιν, ἔζων ὑπὸ βασιλεῖς. Ὅτε δὲ ἐβασίλευεν εἰς Ἀθήνας ὁ Κόδρος, οἱ Δωριεῖς, εἰσβαλλόντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κυριεύσαντες τὰ Μέγαρα, ἐπαπείλουν καὶ τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ χρησμὸς ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς ἐπιτυχίαν καὶ θρίαμβον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἂν ἤθελον διαφυλάξει τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως Κόδρου.

Ὁ Κόδρος μαθὼν τὸν χρησμὸν τοῦτον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ διαφύλαξις τῆς ζωῆς του ἤθελεν ἐπιφέρει τὴν ὑποδούλωσιν τῶν Ἀθηνῶν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ θυσιάσῃ καὶ θρόνον καὶ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῆς φίλης πατρίδος του.

Ὅθεν ἐνδυθεὶς ὡς χωρικὸς προσέρχεται ἄγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν· ἐκεῖ δὲ διερεθίζων καὶ προκαλῶν τοὺς στρατιώτας, κατορθόνει ἐπὶ τέλους νὰ πληγωθῇ καιρίως ὑπ' αὐτῶν, καὶ οὕτω ν' ἀποθάνῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον, τὸν ἐνδοξότερον καὶ γλυκύτερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Οἱ Δωριεῖς ἅμα πληροφορηθέντες ὅτι ὁ φονευθεὶς χωρικὸς ἦτον ὁ βασιλεὺς Κόδρος, καὶ ὅτι ὁ κατὰ τὸν χρησμὸν

ὅρος τῆς ἐπιτυχίας των ἐματαιώθη, ἀπηλπίσθησαν καὶ ἀνεχώρησαν μακρὰν τῆς Ἀττικῆς.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι θαυμάσαντες τὴν πατριωτικὴν ταύτην θυσίαν τοῦ βασιλέως των, οὐδένα ἄλλον ἐθεώρησαν ἄξιον νὰ διαδεχθῇ τοιοῦτον φιλοπάτριδα βασιλέα· ὅθεν κατήργησαν ἔκτοτε πρὸς τιμὴν τοῦ Κόδρου τὴν βασιλείαν, ἀναγορεύσαντες τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μέδωνα οὐχὶ βασιλέα, ἀλλ' ἄρχοντα τῶν Ἀθηνῶν.

Πόσον σπάνιοι, ἀλλὰ καὶ πόσον ἀναγκαῖοι, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι οἱ τοιοῦτοι φιλοπάτριδες ὡς ὁ Κόδρος βασιλεῖς·

Οἱ βασιλεῖς ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς θέσεώς των εἶναι πατέρες, ὁδηγοί, διδάσκαλοι τῶν ἐθνῶν, τῶν ὁποίων τὰς τύχας διέπουν. Καθὼς δὲ τὰ τέκνα ὑπὸ τῶν γονέων καὶ τῶν διδασκάλων ἐκπαιδεύονται, καὶ τὰς ἀρετὰς ἢ τὰς κακίας αὐτῶν ἀπομιμοῦνται, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ λαοὶ ὑπὸ τῶν βασιλέων των ἀνατρέφονται, καὶ κατὰ τὰς ἀρετὰς ἢ τὰς κακίας αὐτῶν διατυποῦνται.

Ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἦναι ἐγωϊστὴς, πολυτελὴς, ἄσωτος, κακοήθης, φιλοχρήματος, βίαιος καὶ ὑπερήφανος, ἐγωϊσταὶ, πολυτελεῖς, ἄσωτοι, κακοήθεις, φιλοχρήματοι, βίαιοι καὶ ὑπερόπται γίνονται καὶ οἱ ὑπήκοοί του, ἡ δὲ πατρὶς τότε παρακμάζει καὶ πρὸς τὸν ὄλεθρον τρέχει. Ἀλλ' ἐὰν ἡ φιλοπατρία, ἡ φιλοκαλία, ἡ λιτότης καὶ ἡ ἀρετὴ στολίζωσι τὸν βασιλέα, φιλοπάτριδες, φιλόκαλοι, λιτοὶ καὶ ἐνάρετοι ἀναδεικνύονται καὶ οἱ πολῖται, τότε δὲ ἡ πατρὶς εὐδαιμονεῖ καὶ δοξάζεται.

Μεγίστη εἶναι, παιδία μου, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ἡ δύναμις τοῦ καλοῦ παραδείγματος. Καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι τὸν εὐγενῆ πατριωτισμὸν τοῦ Κόδρου καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος

γενναίαν θυσίαν τῆς ζωῆς του ἐπροκάλεσεν ἡ πρὸ αὐτοῦ πατριωτικὴ θυσία τῆς Ἀγραύλου.

Ποία ἦτον ἡ Ἄγραυλος, καὶ ποία ἡ πατριωτική της θυσία; ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπήντησε διὰ τῆς ἀκολούθου διηγήσεως,

Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΥΛΟΥ.

Ἡ Ἄγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνῷ δὲ αὕτη ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐχθροὶ κατεπολέμουν τὴν πόλιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κινδυνεύοντες ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον τί πρέπει νὰ πράξωσιν ὅπως νικήσωσι καὶ σωθῶσι.

Τὸ δὲ μαντεῖον ἀπήντησεν ὅτι τότε μόνον θέλουν νικήσει καὶ σωθῆ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν αὐθορμήτως θυσιασθῆ τις ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ εὐγενὴς βασιλόπαις Ἄγραυλος, συναισθανομένη σφοδρὸν τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος, γενναίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν εἰρημένον χρησμόν, καὶ νὰ θυσιάσῃ αὐθορμήτως τὴν ζωήν της πρὸς σωτηρίαν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος. Ἀναβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς ἀφόβως κατακρημνίζεται, ὅπως διὰ τοῦ θανάτου της δώσῃ ζωὴν καὶ νίκην εἰς τὴν φίλην πατρίδα της.

Εὐγνωμονοῦντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἡρωϊκὴν ταύτην θυσίαν τῆς Ἀγραύλου, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ διαιωνίσωσι τὸν πατριωτισμόν της ἐσύστησαν καὶ ἑώρταζαν ἔκτοτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἑορτὴν δημόσιον, Ἀγραύλια καλουμένην. Ἀνήγειραν δὲ προσέτι πρὸς τιμὴν τῆς φιλοπάτριδος ἡρωίδος ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ ναόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν, οἱ καταταττόμενοι εἰς τὸν στρατόν, ὡρκίζοντο ὅτι θέλουν ὑπερασπίζεσθαι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς τοὺς συμ-

πολίτας των, τὴν θρησκείαν των, τὴν πατρίδα των καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς.

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

Ὁ Γεροστάθης τότε λαβὼν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του βιβλίον τι μᾶς ἀνέγνωσεν ἑλληνιστί, καὶ ἀκολούθως μᾶς ἐξήγησε τὸν ὅρκον, τὸν ὁποῖον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ νέοι, γινόμενοι ἔφηβοι, ὡρκίζοντο. Ἰδοὺ δὲ καθόσον ἐνθυμοῦμαι τὰ διαλαμβανόμενα ἐντὸς τοῦ ὅρκου τούτου·

« Δὲν θέλω ποτὲ καταισχύνει τὰ ὅπλα τῆς πατρίδος. Δὲν θέλω ποτὲ ἐγκαταλείψει εἰς τὴν μάχην τὴν τάξιν καὶ τὸν παραστάτην μου. Θέλω ἀγωνίζεσθαι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πατρίδος. Θέλω τιμᾷ καὶ ὑπερασπίζεσθαι τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τῆς πατρίδος. Θέλω ὑπακούει προθύμως εἰς τοὺς ἐμφρόνως κρίνοντας, καὶ θέλω εἶσθαι εὐπειθὴς εἰς τῆς πατρίδος τοὺς νόμους, καταδιώκων πάντα παραβάτην αὐτῶν. Οἱ δὲ Θεοὶ ἂς ἦναι μάρτυρες τούτων. »

Τοιοῦτον ὅρκον, τοιαύτας ἱερὰς ὑποσχέσεις χρεωστεῖτε εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὑμεῖς, φίλτατοι νέοι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Ὑποσχεθῆτε λοιπὸν καὶ σεῖς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὅτι θέλετε ἀγωνισθῆ ὅπως παραδώσετε τὴν πατρίδα εἰς τὰ τέκνα σας εὐτυχεστέραν, μεγαλητέραν καὶ ἐνδοξοτέραν ἀφ' ὅσον θέλει εἶσθαι ὅταν παραλάβετε αὐτὴν ἀπὸ τοὺς πατέρας ὑμῶν. Ὑποσχεθῆτε ὅτι θέλετε διατηρεῖ πάντοτε τὸν βραχίονά σας ἀνδρεῖον καὶ ἀφωσιωμένον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς τιμῆς καὶ τῶν νόμων τῆς πατρίδος, ἕτοιμοι πάντοτε νὰ κατασυντρίψετε δουλικὰς ἁλύσεις, ζυγοὺς

ἀτίμους, ἐπιθέσεις ἀδίκους καὶ παρανομίας αἰσχράς. Ὑποσχεθῆτε ἐπίσης ὅτι ποτὲ δὲν θέλετε ἀνεχθῆ νὰ ἴδετε τὴν ἱερὰν θρησκείαν τῶν πατέρων σας ἐπιβουλευομένην ἢ περιφρονουμένην παρ' ὁποιουδήποτε ἀλλογενοῦς ἢ ὁμογενοῦς. Ὑποσχεθῆτε ἐπὶ τέλους ὅτι προθύμως θέλετε καὶ σεῖς ὑπακούει εἰς τοὺς ἱκανωτέρους ὑμῶν, καὶ ὅτι προθύμως θέλετε καταδιώκει πάντας τοὺς παραβιάζοντας τοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Καὶ τότε ἐστὲ βέβαιοι ὅτι, ἐὰν τηρήσετε τὰς ὑποσχέσεις σας ταύτας, δὲν θέλει βραδύνει νὰ εὐδαιμονήσῃ καὶ νὰ δοξασθῇ ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου καὶ τὸν ὅρκον τῶν νέων μεγαλοφώνως ὡρκίσθημεν, καὶ τὴν γενναιότητα τῆς νέας Ἀγραύλου δὲν ἐπαύαμεν θαυμάζοντες.

Ὁ δὲ γέρων μᾶς ἐπρόσθεσε τότε ὅτι μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἑλληνίδων δὲν ἀνεφάνη φιλόπατρις καὶ γενναία μόνον ἡ Ἄγραυλος, ἀλλ' ὅτι καὶ ἄλλαι πολλαὶ Ἑλληνίδες, ἐμπνεόμεναι ἀπὸ τὸ εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ, καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὸ γυναικεῖον φῦλον ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν. Μᾶς ἐδιηγήθη δὲ τὰ ἑξῆς περὶ Τελεσίλλας, Ἀρχιδαμίας καὶ Κρατησικλείας.

Η ΑΡΓΕΙΑ ΤΕΛΕΣΙΛΛΑ.

Περὶ τὰ 510 ἔτη πρὸ Χριστοῦ ἤκμαζεν εἰς τὸ Ἄργος ἡ Τελέσιλλα, ἔνδοξος λυρικὴ ποιήτρια. Ἡ Τελέσιλλα ἀνῆκεν εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν τοῦ Ἄργους, οὖσα δὲ φιλάσθενος ἐσυμβουλεύθη τὸ μαντεῖον, καὶ παρ' αὐτοῦ ἔμαθεν ὅτι πρέπει νὰ ὑπηρετήσῃ τὰς μούσας, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ὑγείαν της. Ἡ ὑπηρεσία τῶν μουσῶν διελάμβανε τὴν γυμναστικὴν τοῦ σώματος καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας. Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν λοιπὸν ταύτην τῶν μουσῶν ἀφιερώθη ἡ Τελέσιλλα· καὶ οὕτως ἀποκατέστη ὑγιεστάτη

κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν. Διακριθεῖσα δὲ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ποιητικήν της εὐφυΐαν κατετάχθη μεταξὺ τῶν λυρικῶν μουσῶν τῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ Τελέσιλλα εἶχε καρδίαν εὐαίσθητον, ἐξευγενισθεῖσαν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μαθήσεως· ἔχουσα δὲ τοιαύτην καρδίαν δὲν ἠδύνατο παρὰ ν' ἀγαπᾷ θερμῶς τὴν πατρίδα της. Καὶ πραγματικῶς ὅτε οἱ Ἀργεῖοι εἶχον πόλεμον κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἡ Τελέσιλλα κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ τάγμα ἐξ Ἀργείων γυναικῶν, καὶ τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ, συνηγωνίσθη ἀνδρείως μετὰ τῶν συμπολιτῶν της, ἐξάπτουσα τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν γενναιότητα αὐτῶν καὶ διὰ τῆς ποιητικῆς της λύρας καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς παραδείγματος.

Τοιουτοτρόπως δὲ οἱ Σπαρτιᾶται ἐνικήθησαν, καὶ εἰς τὴν Τελέσιλλαν προσεφέρθη ὁ στέφανος τῆς νίκης. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἀνήγειραν οἱ Ἀργεῖοι τὸ ἄγαλμα τῆς ἡρωίδος ταύτης, φέρον τὰ ἐμβλήματα τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ ἡρωϊκοῦ πατριωτισμοῦ της.

Ὀρθότατα ἔλεγεν ὁ σοφὸς Σόλων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι «ἐκεῖναι αἱ πόλεις εὐδαιμονοῦν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μὲν ἀγαθοὶ τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ τιμωροῦνται.» Ἐνόσῳ οἱ Ἕλληνες ἐτίμων τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν πατριωτισμόν, ἀπαθανατίζοντες δι' εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων τὰς Τελεσίλλας των καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργέτας τῆς πατρίδος, ἐτιμώρουν δὲ καὶ ἐλιθοβόλουν τοὺς προδότας καὶ ἀφιλοπάτριδας Παυσανίαν καὶ Λυκίδην, ἡ Ἑλλὰς εὐτύχει καὶ ἐδοξάζετο· παρήκμασε δὲ καὶ κατεστράφη ὅτε οἱ μὲν μοχθηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἅρπαγες Κλέωνες καὶ Δημάδαι ἐτιμήθησαν, οἱ δὲ ἐνάρετοι Σωκράται καὶ Φωκίωνες ἔπινον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὸ κώνειον.

ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΡΟΥ.

Ὁ Πύρρος ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἤπειρον περὶ τὰ 300 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἀνεφάνη ὁ μεγαλήτερος στρατιωτικὸς ἀνὴρ τῆς ἐποχῆς του. Δὶς ἐνίκησε τοὺς Μακεδόνας καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς Μακεδονίας.

Μεταβὰς δὲ μετὰ τῶν στρατῶν του εἰς τὴν Ἰταλίαν εἰς διαφόρους μάχας κατετρόπωσε τοὺς Ῥωμαίους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἤπειρον, καὶ τότε ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ὅτε δὲ πολιορκῶν ὁ Πύρρος τὴν Σπάρτην ἐπρόκειτο τὴν ἐπιοῦσαν νὰ κάμῃ ἔφοδον κατ' αὐτῆς, οἱ Σπαρτιᾶται τυχόντες ὀλίγοι ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας ἔχοντες, ἀπεφάσισαν ἐν συμβουλίῳ αὐτοὶ μὲν ν' ἀποθάνωσι μαχόμενοι ὑπὲρ πατρίδος, τὰς δὲ γυναῖκάς των νὰ σώσωσιν ἀποστέλλοντες αὐτὰς εἰς τὴν Κρήτην.

Ἀλλ' ὀρθότατα ἔλεγεν ὁ γέρων Πλούταρχος ὅτι ὁ Λυκοῦργος διὰ τῶν νόμων του « εἴθιζε τοὺς πολίτας ὅλους εἶναι τῆς πατρίδος, » διότι ὄχι μόνον οἱ Σπαρτιᾶται, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ Σπαρτιάτιδες ἀνεφάνησαν φιλοπάτριδες ὑπὸ τὴν Νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου.

Ὅτε αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης ἔμαθον τὴν ἀπόφασιν τῆς γερουσίας περὶ διασώσεως αὐτῶν εἰς τὴν Κρήτην, ὅλαι μετὰ γενναίας ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσαν τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἡ δὲ Ἀρχιδάμεια ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ ξίφος κρατοῦσα, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς γερουσίας καὶ ἐβεβαίωσεν αὐτήν, ὅτι ἐὰν ἡ Σπάρτη πρόκειται νὰ χαθῇ, οὐδεμία Σπαρτιάτις θέλει νὰ ἐπιζήσῃ. Ἀμέσως δὲ μικραὶ καὶ μεγάλαι, παρθένοι καὶ σύζυγοι μετέβησαν εἰς τὰ προχώματα τῆς Σπάρτης, ὅπου οἱ στρατιῶται εἶχον ἀρχίσει νὰ κατασκευάζωσι τάφρον μεγάλην

πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς περιμενομένης ἐφόδου τοῦ Πύρρου· ἐργασθεῖσαι δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς δραστηρίως, ἀπεπεράτωσαν αὐταὶ τὴν τάφρον, ὅπως δώσωσιν εἰς τοὺς ἄνδρας καιρὸν ἀναπαύσεως πρὸς ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεών των κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐφόδου.

Ὅτε δὲ τὴν αὐγὴν ἡ ἔφοδος ἤρχισεν, αἱ Σπαρτιάτιδες μένουσαι εἰς τὴν μάχην πλησίον τῶν στρατιωτῶν ὑπηρέτουν αὐτούς, προσφέρουσαι βέλη, ἀκόντια, τροφὴν καὶ ὕδωρ· συγχρόνως δὲ ἐπεριποιοῦντο τοὺς πληγωμένους, καὶ ἐνεψύχοναν τοὺς μαχομένους λέγουσαι πρὸς αὐτούς· « Ἔνδοξος » θέλει εἶσθαι ἡ νίκη σας ἐὰν μαχόμενοι νικήσετε ἐνώπιον » τῆς Σπάρτης ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πατρίδος, γλυκύ- » τατος δὲ θέλει εἶσθαι ὁ θάνατός σας ἐὰν μαχόμενοι ὑπὲρ » πατρίδος, πέσετε εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν μητέρων, τῶν γυ- » ναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων σας. »

Αἱ Σπαρτιάτιδες οὔτε εἰς τοὺς στολισμοὺς καὶ τὴν πολυτέλειαν ἦσαν ἀφωσιωμέναι, οὔτε ὑπὸ τῆς ἀργίας καὶ τῶν νυκτερινῶν διασκεδάσεων ἐκνευρίζοντο, οὔτε ὑπὸ τῆς ἀναγνώσεως θηλυπρεπῶν μυθιστορημάτων ἀπεχαυνοῦντο. Ἀντὶ δὲ μυθιστοριῶν ἤκουον παρὰ τῶν τέκνων αὐτῶν τοὺς ἡρωϊκοὺς τοῦ Ὁμήρου στίχους, τοὺς ὁποίους τὰ τέκνα των εἰς τὰ σχολεῖα ἐμάνθανον· καὶ μεταξὺ τῶν στίχων τούτων βεβαίως οἱ συχνότερα κρούοντες τὰς ἀκοὰς καὶ τὰς καρδίας των ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι·

« *Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.* »

« *Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος ἡδὲ τοκήων.* »

Ἤτοι·

« *Πατρίδος ὑπεράσπισις ἡ καλητέρα μοῖρα.* »

« *Ὅτι οὐδὲν γλυκύτερον πατρίδος καὶ γονέων.* »

Καὶ ἐπομένως οὐδὲν ἄλλο αἴσθημα ἐκυρίευε τόσον σφοδρῶς τὰς γυναῖκας τῆς Σπάρτης ὅσον τῆς πατρίδος ὁ ἔρως.

Ἡ Σπάρτη λοιπὸν ἐσώθη διὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τοῦ

πατριωτισμοῦ τῶν γυναικῶν της· ὁ δὲ Πύρρος ἀποκρουσθεὶς ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ· ἀλλ' ἀφίνων τὴν Σπάρτην ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Ἄργους. Ἐκεῖ δὲ γυνὴ Ἀργεία βλέπουσα ἔκ τινος στέγης τὴν μὲν πατρίδα της κινδυνεύουσαν, τὸν δὲ υἱόν της μαχόμενον καὶ ὑπὲρ πατρίδος προκινδυνεύοντα, λαβοῦσα κεραμίδα ἔρριψεν αὐτὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Πύρρου καὶ ἐφόνευσεν αὐτόν.

Τοιουτοτρόπως εἰς μὲν τὴν Σπάρτην ὑπὸ γυναικῶν ἐστερήθη τὴν νίκην ὁ Πύρρος, εἰς δὲ τὸ Ἄργος ὑπὸ γυναικὸς ἐστερήθη καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του.

Τόσον θαυμασία, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἡ δύναμις τοῦ πατριωτισμοῦ, ὥστε καὶ αὐτὰς τὰς γυναῖκας ἀναδεικνύει ἀνδρείας, μεγαλοψύχους καὶ τῆς πατρίδος σωτῆρας.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐνθυμοῦμαι ὅτι μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρων καὶ τὸ ἑξῆς παράδειγμα γυναικείου πατριωτισμοῦ.

Η ΚΡΑΤΗΣΙΚΛΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ.

Ὅτε ἡ Σπάρτη ἐπολέμει κατὰ τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας καὶ κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἠναγκάσθη πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς πατρίδος του νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου βασιλέως τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη βοήθειαν εἰς τὸν Κλεομένην, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁμήρους, τὰ τέκνα καὶ τὴν μητέρα του Κρατησίκλειαν, θέλων νὰ ἐξασφαλισθῇ τοιουτοτρόπως ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου περὶ τῆς διαρκοῦς συμμαχίας τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἐσυστέλλετο διά τινα καιρὸν ὁ Κλεομένης νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Πολλάκις εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Κρατησικλείας διὰ νὰ τῇ ἀνακοινώσῃ ὁποίαν θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐ-

τῆς τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης· ἀλλὰ τὸ υἱϊκὸν σέβας καὶ ἡ πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπη τῷ ἐπέβαλλον πάντοτε σιωπήν.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ὁ ἔρως τῆς πατρίδος ὑπερίσχυσε, καὶ ὁ Κλεομένης ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Κρατησίκλειαν τὴν πρόταsιν τοῦ Πτολεμαίου.

Ἡ δὲ γενναία καὶ φιλόπατρις Σπαρτιάτις μειδιάσασα εἶπε τότε πρὸς τὸν υἱόν της· « Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι τὸ μυστικόν, » τὸ ὁποῖον πρὸ τόσου καιροῦ ἐσυστέλλεσο νὰ μοὶ φανερώ» σῃς! Ἐὰν αὐτὸ τὸ σῶμά μου στελλόμενον εἰς τὴν Αἴ» γυπτον ἢ ἀλλαχοῦ δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν Σπάρτην, » στεῖλέ το, στεῖλέ το τὸ ταχύτερον πρὶν ἢ διαλυθῇ ὑπὸ » τοῦ γήρατος μένον ἐνταῦθα ἄχρηστον καὶ ἀνωφελὲς εἰς » τὴν πατρίδα. »

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα, ἡ δὲ Κρατησίκλεια ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβῇ μετὰ τῶν ἐγγόνων της εἰς τὸ πλοῖον, λαβοῦσα τὸν Κλεομένην κατ' ἰδίαν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἐνηγκαλίσθη καὶ ἠσπάσθη αὐτόν, ὄντα περίλυπον καὶ τεταραγμένον διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν τῆς τε μητρὸς καὶ τῶν τέκνων του. Ἐξερχομένη δὲ τοῦ ναοῦ εἶπε πρὸς τὸν υἱόν της· « Βασιλεῦ τῶν Λακεδαιμονίων, ἂς μὴ φα» νῶμεν δακρύοντες οὔτε πράττοντές τι ἀνάξιον τῆς Σπάρ» της· » καὶ σφογγίσασα τὰ δάκρυά της ἔλαβε τὰ παιδία καὶ μετ' αὐτῶν ἀταράχως εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον.

Ὅτε δὲ ἡ φιλόπατρις Κρατησίκλεια διαμένουσα εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ μὲν Πτολεμαῖος ἤρχισε νὰ συνεννοῆται μετὰ τοῦ Ἀντιγόνου τοῦ ἐχθροῦ τῆς Σπάρτης, ὁ δὲ Κλεομένης δὲν ἐτόλμα νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, φοβούμενος μήπως ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα του κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, ἔγραψεν ἀμέσως πρὸς τὸν Κλεομένην τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα λόγια· « Πρᾶξε τὰ πρέ» ποντα καὶ τὰ συμφέροντα εἰς τὴν Σπάρτην· μὴ καταδε-

» χθῇς δὲ ποτὲ νὰ φοβηθῇς τὸν Πτολεμαῖον, καὶ νὰ βλα-
» φθῇ ἡ πατρὶς χάριν μιᾶς γραίας καὶ τινων παιδαρίων. »

Τοιαῦται, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἦσαν, παιδία μου, αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες. Ἔχοντες δὲ οἱ προπάτορές μας τοιαύτας μητέρας δικαίως διεκρίθησαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος διὰ τὴν μεγίστην φιλοπατρίαν των.

Αἱ μητέρες ὄχι μόνον νήπια τρέφουν τὰ τέκνα των, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι διδάσκαλοι, καὶ πρῶτοι παιδαγωγοὶ αὐτῶν εἶναι. Αἱ δὲ πρῶται ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἰς τὴν τρυφερωτέραν ἡλικίαν λάβωσι τὰ παιδία, κανονίζουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁλόκληρον τὸν βίον των.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινωνίαι, εἰς τὰς ὁποίας αἱ μητέρες, ἀφοῦ μὲ τὸ γλυκὺ γάλα τοῦ στήθους των θρέψωσι τὰ τέκνα των, ποτίζωσιν ἀκολούθως αὐτὰ καὶ μὲ τὸ ἔτι γλυκύτερον γάλα τῆς ἀρετῆς, τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλοπατρίας.

Ὅπου αἱ γυναῖκες συναισθανόμεναι τὴν ὑψηλὴν καὶ ὡραίαν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν κοινωνιῶν ἔχουν, ἐμπνέονται οὐχὶ ἀπὸ τὰ ποταπὰ πάθη τῆς φιλαρεσκείας καὶ τῆς πολυτελείας, ἀλλ' ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς ἀρετῆς, τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος, ἐκεῖ βεβαίως καὶ πολῖται ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες ἀναφαίνονται, καὶ αἱ πολιτεῖαι εὐδοκιμοῦν καὶ δοξάζονται.

Ὅτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ νέα Ἄγραυλος πίπτουσα ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως ἐθυσιάζετο αὐθορμήτως ὑπὲρ πατρίδος, τότε καὶ ὁ Κόδρος, καὶ ὁ Κυναίγειρος, καὶ ὁ Κίμων, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, καὶ ὁ Ἀριστείδης καὶ τόσοι ἄλλοι ἔνδοξοι Ἀθηναῖοι ἀπεθανατίζοντο διὰ τοῦ πατριωτισμοῦ των.

Ὅτε δὲ ἡ Γοργὼ εἰς τὴν Σπάρτην δίδουσα τὴν ἀσπίδα εἰς τὸν υἱόν της ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάν, καὶ πρώτη ἡ μήτηρ τοῦ Παυσανίου ἐξανίστατο κατὰ τοῦ πρα-

δότου υἱοῦ της, ἱερὰ καὶ παραδειγματικὴ ἀποκαθίστατο ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσίωσις ὅλων τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ἀθάνατοι τριακόσιοί του, πιστοὶ εἰς τοὺς ὅρκους των, καὶ εὐπειθεῖς εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἐνδόξως ἔπιπτον τότε εἰς τὰς Θερμοπύλας.

Ἂν ποτέ, παιδία μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, εὐδοκήσῃ ὁ Ὕψιστος καὶ ἀποκτήσετε πατρίδα ἐλευθέραν καὶ αὐτόνομον, προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε τέκνα ἄξια τοιούτων μητέρων, καὶ ἄξιοι ἀπόγονοι τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ Λεωνίδου, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Ἀριστείδου καὶ τοῦ Κίμωνος, ἕτοιμοι πάντοτε, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ ὑπερασπισθῆτε ἐναντίον παντὸς ὁποιουδήποτε ἐχθροῦ τὴν αὐτονομίαν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πάτριον θρησκείαν τῆς φιλτάτης πατρίδος σας.

Ἀλλ' ἂν δυστυχῶς ἐξακολουθῆτε ἔχοντες πατρίδα δούλην, χαράξατε εἰς τὴν καρδίαν σας τὰ ἔνδοξα ὀνόματα τοῦ Θρασυβούλου καὶ Πελοπίδου, οἵτινες προθύμως διεκινδύνευσαν τὴν ζωήν των ὁ μὲν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν, ὁ δὲ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Μᾶς ἐδιηγήθη δὲ τότε ὁ γέρων τὰ ἑξῆς περὶ τῶν δύο πούτων ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ο ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΩΝ.

Ἐνθυμεῖσθε βεβαίως ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας πῶς ἐτελείωσεν ὁ ὀλέθριος μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Ὁ στρατηγὸς τῆς Σπάρτης Λύσανδρος, ἀφοῦ κατέστρεψε τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον ἐκυρίευσε τὸν Πειραιᾶ, κατεδάφισε τὰ μακρὰ τείχη, καὶ καταλύσας τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων καθυπέταξεν αὐτοὺς ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν Τριάκοντα Τυράννων.

Ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦτον διατελοῦντες οἱ Ἀθηναῖοι ὑπέφερον τὰ πάνδεινα· ἐξωρίζοντο, ἐφυλακίζοντο, καὶ ἀνηλεῶς ἐσφάζοντο· ἡ περιουσία των ἐδημεύετο, καὶ ἡ τιμή των παρεβιάζετο.

Μεταξὺ τῶν ἐξορισθέντων μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν ἦτο εὐτυχῶς καὶ ὁ Θρασύβουλος, πολίτης ἀνδρεῖος, φίλος δὲ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος.

Μὴ ἀνεχόμενος λοιπὸν ὁ Θρασύβουλος νὰ ἔχῃ πατρίδα δούλην καὶ ὑπὸ αἱμοβόρων τυράννων κατασπαραττομένην, ἀποφασίζει γενναίως τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς.

Ὅθεν συνεννοεῖται μυστικῶς μετ' ἄλλων φυγάδων, καὶ συγχρόνως μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις συμπολιτῶν του· προσελκύσας δὲ καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συνδρομὴν Θηβαίων τινῶν, κυριεύει ἐξαίφνης ἐπὶ κεφαλῆς τῶν γενναίων συστρατιωτῶν του τὴν Φυλήν, χωρίον ὀχυρὸν τῆς Ἀττικῆς. Ἀποκρούων δὲ γενναίως τοὺς μισθωτοὺς στρατιώτας τῶν Τριάκοντα, μεταβαίνει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ὀχυρόνεται εἰς τὴν Μουνυχίαν ἐπαπειλῶν ἐκεῖθεν τοὺς Τριάκοντα Τυράννους. Ἀλλ' οἱ Τύραννοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θρασύδειλοι, φεύγουν τότε ἔντρομοι μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οὕτως ὁ Θρασύβουλος ἐπαναφέρει τὴν αὐτονομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπαλλάττων αὐτὴν ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αὐθαιρεσίας, καὶ ἀπὸ τὰ βάσανα τῆς τυραννίας.

Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝΩΝ ΤΑΣ ΘΗΒΑΣ.

Τὸ ἀξιομίμητον παράδειγμα τοῦ φιλοπάτριδος Θρασυβούλου ἐμιμήθη καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Πελοπίδας.

Δοξομανής, ἀλλ' ἀφιλότιμος, ὁ Θηβαῖος Λεοντίδας ἐθυσίασεν ἐνώπιον τῆς φιλαρχίας καὶ τῆς δοξομανίας του τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος του, καὶ διὰ προδοσίας αἰσχρᾶς παρέδωκε τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, τὴν Καδμείαν, εἰς Σπαρτια-

τικὴν φρουράν. Στηριζόμενος δὲ ἐπὶ τῆς στρατιωτικῆς ταύτης κατοχῆς ἐκυβέρνα ἀτίμως καὶ παρανόμως τὴν πατρίδα του.

Ὁ Πελοπίδας καί τινες ἄλλοι φιλοπάτριδες Θηβαῖοι, μὴ ὑποφέροντες τὸ αἶσχος τοῦτο τῆς Σπαρτιατικῆς κατοχῆς, ἐγκατέλιπον τὰς Θήβας καὶ προσέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἂν καὶ νέος τότε ὁ Πελοπίδας, φλεγόμενος ὅμως ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς πατρίδος ἔρωτος, ἀπεφάσισε τὸ πᾶν νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Ὅθεν ποτὲ μὲν ὑπενθυμίζων εἰς τοὺς συμπολίτας του τὸ ἔνδοξον τοῦ Θρασυβούλου ἀνδραγάθημα, ποτὲ δὲ λέγων πρὸς αὐτοὺς ὅτι αἰσχρὸν καὶ ἀνόσιον εἶναι νὰ παραμελῇ ὁ πολίτης τὴν πατρίδα του ἀτιμαζομένην ὑπὸ ξένων ὅπλων, καὶ ἄλλοτε ὅτι προτιμότερος ὁ ἔντιμος θάνατος παρὰ τὴν ἄτιμον ζωήν, δὲν ἔπαυεν οὕτω προετοιμάζων καὶ ἐξάπτων καθ' ἡμέραν τοὺς Θηβαίους πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς δούλης πατρίδος των.

Ὅτε δὲ τὰ πατριωτικά του σχέδια ὡρίμασαν, μεταβὰς μετὰ τῶν φίλων του κρυφίως εἰς τὰς Θήβας, καὶ διακινδυνεύσας τὸ πᾶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν προδοτῶν καὶ τῶν ἐχθρικῶν ὅπλων, κατώρθωσε καὶ τὸν αἰσχρὸν προδότην Λεοντίδαν νὰ καταστρέψῃ, καὶ τὴν Σπαρτιατικὴν φρουρὰν ν' ἀποδιώξῃ, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Δικαίως λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ πατριωτικὴν πρᾶξιν τοῦ Πελοπίδου ἀδελφὴν τῆς τοῦ Θρασυβούλου.

Ἔκτοτε ὁ Πελοπίδας δὲν ἔπαυσεν ἀγωνιζόμενος καὶ διακινδυνεύων μετὰ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Ἐπαμεινώνδου ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς φιλτάτης πατρίδος του.

Τοιοῦτος δὲ ἦτον ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ αὐταπάρνησις τοῦ ἐνδόξου τούτου ἀνδρός, ὥστε ὅτε ποτὲ ἡ σύζυγός του μετὰ δακρύων παρεκάλει αὐτόν, ἐξερχόμενον εἰς ἐκστρατείαν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Θηβαίων, νὰ προσέχῃ τὴν ζωήν του, « ὦ γύναι, εἶπε πρὸς αὐτήν, χρέος τῶν ἀρχηγῶν εἶναι νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων, καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἰδικῆς των. »

Βεβαίως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐὰν τὰ ποταπὰ πάθη τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τῆς φιλοζωίας καὶ τῆς φιλοχρηματίας ἐκυρίευον τὴν ψυχὴν τοῦ Πελοπίδου, οὔτε ἤθελεν εἰπεῖ, οὔτε ἤθελε πράξει ὑπὲρ πατρίδος τοιαῦτα ὑψηλὰ καὶ γενναῖα.

Ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης μᾶς ὡμίλησε καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους, τὸν ὁποῖον τοσούτῳ μᾶλλον πατριωτικὸν ἐθεώρει, καθ' ὅσον ὁ ἐνάρετος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἀπέθανεν εἰς τὸν ἐνθουσιώδη βρασμὸν μάχης τινός, ἀλλ' ἡσύχως καὶ ἐσκεμμένως ἐντὸς τῆς φυλακῆς ἐπροτίμησε νὰ πίῃ τὸ κώνειον, παρὰ νὰ βλάψῃ τὴν φιλτάτην πατρίδα του, παραβιάζων τοὺς νόμους αὐτῆς διὰ τῆς δραπετεύσεώς του.

Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν μᾶς ἐδιηγήθη.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΔΕΣΜΩΤΗΡΙΩ.

Ἐνῷ ὁ Σωκράτης, καταδικασμένος ἤδη εἰς θάνατον, ἐπερίμενε πράως καὶ ἀταράχως ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ πίῃ τὸ θανατηφόρον κώνειον κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου, οἱ φίλοι καὶ μαθηταί του, μὴ ὑποφέροντες νὰ ἴδωσι τὸν ἐνάρετον διδάσκαλόν των ἀποθνήσκοντα ἀδίκως, προητοίμασαν ἐν ἀγνοίᾳ του ὅλα τὰ μέσα τῆς δραπετεύσεώς του ἐκ τῆς φυλακῆς καὶ τῆς εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀσφαλοῦς διασώσεώς του.

Αὐγήν τινα ἐγειρόμενος ὁ Σωκράτης ἐν τῇ φυλακῇ ἀπὸ τὸν ἥσυχον καὶ γλυκὺν ὕπνον, τὸν ὁποῖον μόνον οἱ ἐνάρε-

τοι καὶ εὐσυνείδητοι ἄνδρες καὶ κατ' αὐτὴν τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου των δύνανται νὰ κοιμῶνται, βλέπει ἀπροσδοκήτως καθήμενον πλησίον τῆς κλίνης του τὸν φίλτατον μαθητήν του Κρίτωνα, ὅστις ἀπὸ τὰ χαράγματα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ δεσμωτήριον διὰ νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν ἐπρόκειτο νὰ τῷ δώσωσι τὸ κώνειον, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταπείσῃ αὐτὸν νὰ φύγῃ ἐκ τῆς φυλακῆς, καθόσον τὰ πάντα ἦσαν ἤδη πρὸς τοῦτο ἕτοιμα.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἀκούει μὲ ἀταραξίαν τὴν ἀγγελίαν τοῦ ἐπικειμένου θανάτου του, ἀποκρούει ἀφ' ἑτέρου τὴν ἰδέαν τῆς δραπετεύσεως καὶ τὰς παρακλήσεις τοῦ Κρίτωνος.

Ἡ εὐπείθεια εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ἦτο, κατὰ τὸν Σωκράτην, τὸ ἱερώτερον χρέος παντὸς πολίτου ἀγαπῶντος ἀληθῶς τὴν πατρίδα του· ἐπροτίμησε λοιπὸν νὰ μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ καὶ νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωήν του, παρὰ νὰ δραπετεύσῃ παραβιάζων οὕτω τοὺς νόμους καὶ τὸ καθῆκον τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου.

Διὰ νὰ καταπείσῃ δὲ περὶ τούτου καὶ τὸν φίλον του Κρίτωνα, ὅστις ἐπέμενεν ἐπιθυμῶν τὴν διάσωσιν τοῦ διδασκάλου του, εἶπε πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς·

« Ἐάν, φίλε Κρίτων, ἤθελα ἀποφασίσει νὰ δραπετεύσω ἐκ τῆς φυλακῆς, οἱ νόμοι καὶ ἡ πατρὶς ἤθελον παρουσιασθῇ ἐνώπιόν μου καὶ ἤθελον μὲ εἰπεῖ·

« Τί κάμνεις, ὦ Σώκρατες ; Ἀπεφάσισας νὰ μᾶς καταστρέψῃς ; Δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ πόλις ὅταν οἱ νόμοι της δὲν φυλάττωνται, ὅταν αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων της δὲν ἐκτελῶνται ; Φρονεῖς ἴσως ὅτι σὲ ἠδικήσαμεν καὶ δι' αὐτὸ θέλεις νὰ μᾶς παραβιάσῃς ; Ἀλλ' ἐλησμόνησας τὴν διδασκαλίαν σου μὴ κακὸν ἀντὶ κα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Σωκράτης προτιμῶν τὸν θάνατον παρὰ τὴν εἰς τοὺς Νόμους ἀπείθειαν

κοῦ; Ἡ πατρίς, ὦ Σώκρατες, διὰ τῶν νόμων της καὶ διὰ τῶν φροντίδων της ἐγέννησεν, ἔθρεψεν, ἐκπαίδευσε καὶ σὲ καὶ τοὺς γονεῖς σου καὶ τοὺς προγόνους σου. Εἶσαι τέκνον μου, εἶσαι θρέμμα μου· πῶς λοιπὸν τολμᾷς νὰ μὲ βλάψῃς; Ἐὰν ὁ πατήρ σου ἢ ὁ διδάσκαλός σου σὲ κτυπήσωσιν ἢ ἄλλως πως σὲ κακοποιήσωσιν, ἔχεις ποτὲ δικαίωμα νὰ ἐπιστρέψῃς κατ' αὐτῶν τὸ κτύπημα ἢ τὴν κακοποιΐαν; Ὄχι βέβαια. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ πατρὶς εἶναι πολὺ τιμιώτερον καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς προγόνους σου, ὅτι πρέπει νὰ σέβεσαι καὶ νὰ περιποιῆσαι αὐτήν, καίτοι θυμωμένην καὶ ἄδικον, πολὺ περισσότερον καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς γονεῖς σου, καὶ ὅτι εὐπειθῶς χρεωστεῖς νὰ πράττῃς πᾶν ὅ,τι ἡ πατρὶς διατάττει, καὶ νὰ πληγωθῇς εἰς τὴν μάχην, ἢ καὶ ν' ἀποθάνῃς ὑπὲρ αὐτῆς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἐὰν δὲν ἦναι ὅσιον νὰ παραβιάζῃ τις τοὺς γονεῖς καὶ τὰς διαταγὰς αὐτῶν, πολὺ ὀλιγώτερον ὅσιον εἶναι νὰ παραβιάζῃ τις τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς; »

» Τί ἠδυνάμην, ὦ φίλε Κρίτων, ν' ἀπαντήσω εἰς τὰς σοβαρὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις τῆς πατρίδος; » ἐπρόσθεσεν ἐπὶ τέλους ὁ Σωκράτης. Ὁ δὲ Κρίτων μὴ ἔχων τί ν' ἀπαντήσῃ παρεδέχθη, ἂν καὶ λυπούμενος, ὡς ὀρθὴν τὴν ἀπόφασιν τοῦ διδασκάλου του καὶ ἔπαυσε παρακαλῶν αὐτὸν νὰ δραπετεύσῃ.

Τοιουτοτρόπως δέ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὁ φιλόπατρις Σωκράτης ἔπιε τὴν ἐπιοῦσαν τὸ κώνειον καὶ μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν μάρτυς τῆς ἀρετῆς, τῆς φιλονομίας καὶ τῆς φιλοπατρίας του.

Ἀκολούθως μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρων ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἱστορίας τὸ ἑξῆς ὡραιότατον παράδειγμα πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ.

Ο ΡΕΓΟΥΛΟΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ.

Περὶ τὰ 256 πρὸ Χριστοῦ, ὅτε διήρκει ὁ πρῶτος πόλεμος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων, ὁ Μάρκος Ῥέγουλος, ὢν ὕπατος τῆς Ῥώμης, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλων στρατῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τῆς Καρχηδόνος.

Κατ' ἀρχὰς ἐνίκησεν ὁ Ῥέγουλος εἰς διαφόρους μάχας τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ὅτε οἱ Καρχηδόνιοι ἔκλεξαν ὡς στρατηγόν των Λακεδαιμόνιόν τινα, Ξάνθιππον καλούμενον, κατώρθωσαν καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Μάρκου νὰ καταστρέψωσι καὶ αὐτὸν μετ' ἄλλων πεντακοσίων Ῥωμαίων νὰ αἰχμαλωτίσωσι.

Πέντε ὁλόκληρα ἔτη ἔμεινεν αἰχμάλωτος ὁ Ῥέγουλος ἐντὸς τῆς Καρχηδόνος. Ὅτε δὲ οἱ Καρχηδόνιοι, νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Μετέλλου, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην διὰ νὰ προτείνωσιν εἰρήνην, ἢ τοὐλάχιστον τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων, συναπέστειλαν καὶ τὸν Ῥέγουλον, λαβόντες παρ' αὐτοῦ ὑπόσχεσιν ὅτι θέλει ἐπανέλθει εἰς τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας του, ἂν τυχὸν ἡ Ῥώμη ἀπορρίψῃ τὰς προτάσεις των. Συναποστέλλοντες δὲ καὶ τὸν Ῥέγουλον ἤλπιζον ὅτι ἤθελεν ὑποστηρίξει τὰς προτάσεις τῶν πρέσβεών των, ὅπως ἐλευθερωθῇ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἀλλ' ὁποία ἦτον ἡ ἔκπληξις καὶ τῶν Καρχηδονίων πρέσβεων καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, ὅτε ὁ Ῥέγουλος παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τῆς Ῥωμαϊκῆς γερουσίας ἀντὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς Καρχηδονικὰς προτάσεις, κατεπολέμησεν ἐνθέρμως αὐτὰς ὡς ἀντιβαινούσας εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς Ῥώμης, θυσιάζων οὕτως ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος του πᾶν ἀτομικὸν αὐτοῦ συμφέρον.

Ἡ γερουσία τῆς Ῥώμης πεισθεῖσα ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ

φιλοπάτριδος Μάρκου ἀπέῤῥιψεν ὅλας τὰς προτάσεις τῶν Καρχηδονίων καὶ παρεδέχθη τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου.

Τότε δὲ οἱ φίλοι τοῦ Ῥεγούλου ἐπροσπάθησαν νὰ κρατήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην, προβλέποντες ὅτι, ἂν τυχὸν κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ἤθελεν ἐπανέλθει εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὁ θάνατός του ἤθελεν εἶσθαι βέβαιος.

Ἀλλὰ πατριωτισμὸς ἀληθὴς ἄνευ μεγάλης ἀρετῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὁ δὲ Ῥέγουλος ὢν φιλόπατρις ἀναγκαίως ἦτο καὶ ἐνάρετος, φίλος τῆς τιμῆς, καὶ ἐπομένως φύλαξ πιστὸς τῶν ὑποσχέσεών του. Ὅθεν ἀποκρούσας τὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τῶν συμπολιτῶν του ἐπανῆλθε μετὰ τῶν πρέσβεων εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅπου μαρτυρικὸς θάνατος ἐπεσφράγισε τὸν βίον τοῦ ἐνδόξου τούτου πολίτου τῆς ἀρχαίας Ῥώμης.

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ ΤΖΑΒΕΛΑΣ, Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙ Η ΜΟΣΧΩ.

Ὁ Ῥωμαῖος Ῥέγουλος ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην τοῦ Γεροστάθου τὸν Σουλιώτην Λάμπρον Τζαβέλαν· διότι ἂν ὁ Ῥέγουλος ἐῤῥιψοκινδύνευσε τὴν ἰδίαν του ζωὴν χάριν τῆς Ῥώμης, ὁ Τζαβέλας ἐῤῥιψοκινδύνευσε τὴν ζωὴν τοῦ φιλτάτου υἱοῦ του ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Σουλίου.

Κατὰ τὸ 1792 ὅτε ὁ Ἀλῃπασᾶς ἐπολέμει τὸ Σούλιον, κατώρθωσε νὰ αἰχμαλωτίσῃ δολίως τὸν Λάμπρον Τζαβέλαν μετὰ τοῦ δωδεκαετοῦς υἱοῦ του. Κρατήσας δὲ τὸν υἱὸν ὡς ἐνέχυρον ἀπέστειλε τὸν Λάμπρον κατὰ τοῦ Σουλίου. Ἀλλ' ὁ Τζαβέλας μακρὰν τοῦ νὰ πολεμήσῃ τὴν πατρίδα του, ἔτρεξεν ἀμέσως πρὸς βοήθειαν αὐτῆς καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀλῃπασᾶν ἐπιστολήν, ἥτις θέλει διαμείνει μνημεῖον αἰώνιον τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τοῦ ἡρωϊκοῦ πατριωτισμοῦ του.

Ἰδοὺ δὲ τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λάμπρου·

« Γνωρίζω ὅτι ὁ υἱός μου μένων εἰς χεῖράς σου θέλει ἀποθάνει, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ πρὶν ἀποθάνω ἀπελπισμένα θέλω ἐκδικηθῆ τὸν θάνατόν του. Ἴσως τινὲς μὲ ὀνομάσωσι πατέρα ἄσπλαγχνον, θυσιάζοντα τὸν υἱόν μου ὑπὲρ πατρίδος. Ἀλλ' ἂν σὺ κυριεύσῃς τὸ Σούλιον βεβαίως θέλεις φονεύσει καὶ τὸν υἱόν μου, καὶ ἐμέ, καὶ ὅλην τὴν οἰκογένειάν μου, καὶ ὅλους τοὺς συμπατριώτας μου. Ἂν ὅμως νικήσωμεν ἡμεῖς καὶ τὴν πατρίδα μου θέλω ἔχει, καὶ ἄλλους υἱοὺς θέλω ἀποκτήσει. Ἂν δὲ τυχὸν ὁ υἱός μου δὲν θέλῃ ὑποφέρει μὲ εὐχαρίστησιν καὶ γενναιότητα τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατόν του, ἂς ἀποθάνῃ καλήτερα, διότι τότε θέλει εἶσθαι ἀνάξιος νὰ ζήσῃ, καὶ ἰδικός μου υἱὸς καὶ τῆς Ἑλλάδος τέκνον νὰ ὀνομάζεται! Προχώρησε λοιπόν, ἄπιστε, ἀνυπομόνως σὲ περιμένω.

Ὁ ἐχθρός σου
ΛΑΜΠΡΟΣ ΤΖΑΒΕΛΑΣ.

Ἀλλ' ὁ δωδεκαετὴς υἱὸς τοῦ Λάμπρου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἀνεφάνη ἄξιος τοῦ πατρός του υἱός. Ὅτε ὁ Βελῆπασᾶς, ὁ διοικῶν τὰ Ἰωάννινα ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πατρός του Ἀλῆπασᾶ, μαθὼν τὰ τοῦ Λάμπρου εἶπε πρὸς τὸν νέον Τζαβέλαν ὅτι θέλει τὸν ψήσει ζωντανόν· — Δὲν σὲ φοβοῦμαι, μεγαλοψύχως ἀπεκρίθη ὁ νέος, ὁ πατήρ μου καὶ τὸ Σούλιον θέλουν ζήσει καὶ θέλουν ἐκδικηθῆ τὸν θάνατόν μου.

Ἀλλ' ὄχι μόνον οἱ Σουλιῶται καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ἀνεφάνησαν ἄξιοι τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες τοῦ Σουλίου ἀνεφάνησαν ἄξιαι τῆς Ἀρχιδαμείας, τῆς Κρατησικλείας καὶ τῶν ἄλλων Σπαρτιατίδων.

Ὅτε μετὰ πολυαρίθμων στρατῶν ὥρμησεν ὁ Ἀλῆπασᾶς κατὰ τῶν βράχων τοῦ Σουλίου, ἀφ' ἑνὸς ὁ Τζαβέλας μετὰ τῶν Σουλιωτῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ γενναία Μόσχω, ἡ σύζυγος

τοῦ Λάμπρου μετὰ τῶν ἄλλων ἡρωΐδων τοῦ Σουλίου κατέστρεψαν τὰς Τουρκικὰς δυνάμεις, καὶ ἠνάγκασαν τὸν Ἀλῆπασᾶν νὰ ἐπανέλθῃ κατησχυμμένος εἰς Ἰωάννινα.

Τὸν ἡρωϊσμὸν τοῦτον τῆς Μόσχως εἰσέτει ψάλλει τὸ ἔθνος μας διὰ τῶν ἀκολούθων δημοτικῶν στίχων·

« Ἡ Κυρὰ Μόσχω 'φώναξεν ἐπάνω ἀπὸ τὸ Σοῦλι
Ποῦσθε παιδιὰ Σουλιώτικα καὶ σεῖς οἱ Τζαβελᾶται;
Μαζί μου ὅλοι τρέξετε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες!
Τοὺς Τούρκους κατακόψετε καὶ σπόρον μὴν ἀφῆστε!
Ἡ Μόσχω τότε ὥρμησε μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι,
Τώρα νὰ 'δῆτε πόλεμον καὶ γυναικῶν τουφέκια!
Κ' οἱ Τοῦρκοι τότε φεύγανε, 'σὰν τοὺς λαγοὺς τρεχάτοι,
Καὶ τὰ τουφέκια 'πέταξαν, καὶ 'πίσω δὲν κυττάζουν! »

Ἂς μὴ ἀπελπιζώμεθα λοιπὸν διὰ τὸ μέλλον, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης. Ὁ Μαραθών, αἱ Θερμοπύλαι καὶ ἡ Σαλαμίς, αὐτὰ τὰ μεγάλα σχολεῖα τοῦ ἡρωϊκοῦ πατριωτισμοῦ, εὐτυχῶς δὲν ἐχάθησαν. Ὁ ἥλιος ὅστις ἐθέρμανε ποτὲ τὸν Λεωνίδαν καὶ τὸν Θρασύβουλον, αὐτὸς θερμαίνει καὶ σήμερον τὰς ἰδικάς μας καρδίας. Ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀνέφελον καὶ μαγικὸν οὐρανὸν ζῶμεν καὶ ἡμεῖς. Τὰς αὐτὰς ζωογόνους αὔρας ἀναπνέομεν. Ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἐπομένως ἐμπνεόμενοι καὶ ἡμεῖς μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἂς ψάλλωμεν·

« Θάνατος ὑπὲρ πατρίδος εἶν' ἀθάνατος ζωή·
» Εἶναι λάμψις αἰωνία καὶ ἡρωϊκὴ τιμή. »

Ἔθνη, τῶν ὁποίων οἱ πολῖται δὲν εἶναι ἄξιοι ν' ἀποθάνωσι γενναίως ὑπὲρ πατρίδος, εἶναι ἔθνη χαμερπῆ καὶ χαῦνα, ἀνάξια ἐλευθερίας, ἀνάξια εὐγενοῦς ὑπάρξεως.

Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ πολιτικὴ εὐδαιμονία δὲν δύνανται ν' ἀποκτηθῶσι καὶ πολὺ ὀλιγώτερον νὰ διατηρηθῶσιν, ἐὰν ἕκα-

στος πολίτης δὲν ἦναι πάντοτε ἱκανὸς καὶ ἕτοιμος νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ πατρίδος.

Δὲν εἶναι δέ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, οὔτε ἀδύνατον, οὔτε δύσκολον νὰ μορφωθῶσι τοιοῦτοι οἱ πολῖται. Ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Λυκοῦργος εἰς τὴν Σπάρτην μᾶς ἀπέδειξαν πόσον θαυματουργὸς εἶναι ἡ παιδιόθεν ἔμφρων καὶ σκόπιμος ἀνατροφὴ τῶν πολιτῶν.

Διατηρήσατε λοιπόν, φίλοι μου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Ἑλληνοπαίδων, ζωηρὰν καὶ ἀκμαίαν τὴν ὑγείαν σας διὰ τῆς ἐγκρατείας, τῆς λιτότητος καὶ τῆς σωφροσύνης.

Αὐξήσατε, ὡς ἐκεῖνοι, διὰ τῆς τακτικῆς σωμασκίας καὶ διὰ τῶν κόπων τὰς σωματικάς σας δυνάμεις.

Ἀσπασθῆτε ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν φιλοτιμίαν, τὰ γράμματα, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐργασίαν.

Ἀγαπήσατε ὡς τέκνα τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν γλυκυτάτην θρησκείαν τῶν γονέων σας, καὶ ἐκτελεῖτε πάντοτε τὰ θεῖα αὐτῆς παραγγέλματα.

Ἐμπνευσθῆτε δὲ ὡς οἱ πρόγονοί σας ὑπὸ εὐγενοῦς φιλοπατρίας. Καὶ τότε μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι θέλετε ἀναφανῆ καὶ ὑμεῖς πολῖται ἄξιοι μεγάλης καὶ ἐνδόξου πατρίδος, προθύμως θυσιάζοντες ὑπὲρ αὐτῆς καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν σας.

Βεβαίως τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν τιμὴν εἶναι ἡ ζωή. Ὅσοι λοιπὸν θυσιάζουν τὴν ὕπαρξίν των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος εἶναι ἀναντιῤῥήτως οἱ πολυτιμότεροι πατριῶται· ἀλλ' οὐχ ἧττον φιλοπάτριδες εἶναι, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, καὶ ὅσοι δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος των ὑποκύπτουν προθύμως εἰς ἄλλας θυσίας. Καὶ τότε μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΕΞΟΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ὁ Λυκοῦργος ἐθεώρει τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων ὡς τὸ μέγιστον ἔργον τοῦ σοφοῦ νομοθέτου.

Διὰ τῶν νόμων του λοιπὸν ἐπροσπάθησε νὰ καταστήσῃ τὰ τέκνα καὶ ἐπομένως τοὺς πολίτας τῆς Σπάρτης ὑγιεῖς, ἀνδρείους, ἐγκρατεῖς, ἀφιλοχρημάτους, ἐναρέτους, φέροντας σέβας πρὸς τοὺς γέροντας, εὐπείθειαν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα.

Ὅτε δὲ παρετήρησεν ὅτι αἱ νομοθετικαὶ αὐτοῦ διατάξεις ἤρχιζον ἤδη νὰ εἰσχωρῶσιν εἰς τὰ ἤθη τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ βαθμηδὸν νὰ μεταβάλλωνται εἰς ἐγχώρια ἔθιμα, καὶ ὅτι δι' αὐτῶν ἡ Σπάρτη καὶ ἐτιμᾶτο καὶ ἀνυψοῦτο, ἐπεθύμησε νὰ καταστήσῃ εἰ δυνατὸν διαρκῆ καὶ ἀμετάτρεπτον τὴν νομοθεσίαν του ταύτην ἐπ' ἀγαθῷ τῶν συμπολιτῶν του.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνεκάλεσεν ὁ Λυκοῦργος εἰς συνέλευσιν τοὺς Σπαρτιάτας, καὶ εἰπὼν πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάγῃ εἰς τοὺς Δελφοὺς ὅπως συμβουλευθῇ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος περὶ τῆς νομοθεσίας του, ἐζήτησε νὰ ὁρκισθῶσι προηγουμένως πάντες, ὅτι θέλουν φυλάξει ἀπαρασαλεύτους τοὺς ἤδη καθεστῶτας νόμους αὐτοῦ μέχρις οὗ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Σπάρτην.

Ἀφοῦ δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ γέροντες καὶ πάντες οἱ πολῖται ὡρκίσθησαν τὸν ζητηθέντα ὅρκον, ὁ Λυκοῦργος ἀνεχώρησεν εἰς Δελφούς. Ἐρωτήσας δὲ τὸ μαντεῖον περὶ τῆς νομοθεσίας του εὐχαρίστως ἤκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι οἱ νόμοι του ἦσαν καταλληλότατοι νὰ προάξωσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς Σπάρτης, ἂν οἱ Σπαρτιᾶται ἐξακολουθήσωσι τηροῦντες αὐτούς.

Τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τοῦ μαντείου ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὴν Σπάρτην· ἀποχαιρετήσας δὲ καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, φοβούμενος μὴ λυθῇ διὰ τῆς ἐπανόδου του ὁ ὅρκος τῶν συμπολιτῶν του, καὶ καταργηθῶσιν οἱ νόμοι του πρὸς βλάβην τῆς Σπάρτης.

Τὴν γενναίαν ταύτην καὶ πατριωτικὴν ἀπόφασιν ἐφύλαξε μέχρι τέλους ὁ Λυκοῦργος. Λέγεται μάλιστα ὅτι ἀποθνήσκων εἰς Κρήτην, διέταξε νὰ καύσωσι τὸ σῶμά του καὶ εἰς τὴν θάλασσαν νὰ διασκορπίσωσι τὴν στάκτην του, διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἐξ αὐτοῦ λείψανόν τι, τὸ ὁποῖον μετακομιζόμενον εἰς τὴν Σπάρτην ἠδύνατο νὰ διαλύσῃ τὸν ὅρκον τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐπομένως τοὺς νόμους αὐτοῦ.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ πατριωτισμὸς τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός. Μ' ὅλον ὅτι, καθὼς ὀρθότατα λέγει ὁ Εὐριπίδης, οὐδὲν φίλτερον τῆς πατρῴας γῆς, μακάριος δὲ ὅστις εὐτυχῶν μένει ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, μ' ὅλα ταῦτα ὁ Λυκοῦργος διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Σπάρτης ἐθυσίασε τὴν γλυκυτάτην ταύτην μακαριότητα, καὶ ἑκουσίως ὑπεβλήθη εἰς ὅλας τὰς στερήσεις καὶ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ξενητεία καθ' ἡμέραν ποτίζει τοὺς ξένους.

Διὰ τῆς θυσίας δὲ ταύτης τοῦ Λυκούργου οἱ Σπαρτιᾶται διατηρήσαντες τὰς σοφὰς αὐτοῦ διατάξεις, πεντακόσια ὁλόκληρα ἔτη ἐξηκολούθησαν ζῶντες εὐτυχεῖς καὶ ἔνδοξοι. Πρὸς μνήμην δὲ τοῦ μεγάλου τούτου πολίτου τῷ ἀνήγειραν ἱερόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατ' ἔτος ἐθυσίαζον τιμῶντες τὸν Λυκοῦργον ὡς ἄλλον εὐεργέτην θεόν.

Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΤΑΞΕΡΞΗΣ.

Ὁ Ἱπποκράτης, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, ὁ μέγας ἰατρὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Κῶν, ἐπωνομάσθη δὲ πατὴρ τῆς ἰατρικῆς, καθὼς ὁ Ὅμηρος πατὴρ τῆς ποιήσεως, καὶ ὁ Ἡρόδοτος πατὴρ τῆς ἱστορίας.

Ἐνόσῳ ἔζη ὁ Ἱπποκράτης σοφῶς ἐδίδασκε καὶ συνέγραφε περὶ ἰατρικῆς, καὶ θαυμασίως μετήρχετο τὴν φιλάνθρωπον ἐπιστήμην του. Διὰ τῶν σωζομένων δὲ συγγραμμάτων

του ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς σήμερον φωτίζων πάντας τοὺς θιασώτας τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε ὁ θανατηφόρος λοιμὸς ἐθέριζεν ἀσπλάγχνως τοὺς δυστυχεῖς κατοίκους τῶν Ἀθηνῶν, ὁμοία ἀσθένεια κατερήμονε καί τινας ἐπαρχίας τῆς Ἀσίας, ὑποτελεῖς εἰς τὸν Ἀρταξέρξην τὸν Μακρόχειρα, βασιλέα τῶν Περσῶν.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης, γνωρίζων ἐκ φήμης τὴν μεγάλην ἰατρικὴν ἱκανότητα τοῦ Ἕλληνος ἰατροῦ Ἱπποκράτους, προσεκάλεσεν αὐτὸν τότε εἰς τὴν Ἀσίαν, προσφέρων πλουσιώτατα δῶρα καὶ θησαυροὺς μεγάλους. Ἀλλ' ὁ Ἱπποκράτης ἀπέβαλε καὶ τὰ δῶρα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἀρταξέρξου, καὶ εὐχαρίστως ἐθυσίασε τὸ ἀτομικόν του συμφέρον, προτιμήσας νὰ τρέξῃ εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς βοήθειαν τῶν ὁμοεθνῶν του.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΓΕΙΡΑ.

Παρομοίαν εὐγενῆ θυσίαν τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ συμφερόντων χάριν τῆς πατρίδος του ἔκαμε καὶ ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης.

Ὅτε ὁ Φίλιππος θέλων ν' ἀνταμείψῃ αὐτὸν διὰ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου διδασκαλικοὺς κόπους του, ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖον δῶρον, ποίαν χάριν ἐπιθυμεῖ, «οὐδεμίαν ἄλλην, ἀπεκρίθη ὁ φιλόπατρις Ἀριστοτέλης, παρὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος μου.»

Ὁ Φίλιππος ἐκτιμήσας καὶ θαυμάσας τὴν ἀφιλοκέρδειαν καὶ τὸν εὐγενῆ πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρὸς διέταξεν ἀμέσως τὴν ἀνέγερσιν τῶν Σταγείρων, τὰ ὁποῖα πρό τινος καιροῦ εἶχε καταστρέψει.

Κατὰ τὸ παράδειγμα λοιπὸν τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ πρωτίστη τῶν ἐπιθυμιῶν μας,

ἡ μεγίστη τῶν εὐτυχιῶν μας ἂς ἦναι ἡ ἀνάστασις, ἡ εὐδαιμονία, ἡ δόξα τῆς πατρίδος. Πᾶσα δὲ ἄλλη ἐπιθυμία ἂς ἦναι δευτερεύουσα καὶ ὑποτελὴς εἰς ἐκείνην.

ΘΥΣΙΑ ΠΑΘΩΝ.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι φιλοπάτριδες, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, μόνον οἱ θυσιάζοντες τὴν ζωὴν ἢ τὴν περιουσίαν των ἢ τὰ ἀτομικά των συμφέροντα εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Φιλοπάτριδες θέλετε ὀνομασθῆ καὶ ἂν θυσιάζετε ἢ ἀπεκδύεσθε τὰ πάθη σας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ψυχὴ ἐμπαθὴς καὶ κακοήθης δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῆ τὸν ἱερὸν τῆς πατρίδος ἔρωτα. Ἄνθρωποι ὑπὸ παθῶν κυριευόμενοι ὄχι μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριοι εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται· μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς δύναται νὰ συζήσῃ ὁ πατριωτισμός.

Ἐὰν ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ τὸ μαραθώνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἐθυσίαζεν ἀμέσως τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις νεανικά του πάθη, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναφανῆ εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος ὅλης. Ἐὰν εἰς τὴν Σαλαμῖνα δὲν ἐκυρίευε τὸν θυμόν του, καὶ δὲν ἐθυσίαζε γενναίως τὴν κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου ἀγανάκτησίν του, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναδειχθῆ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ δὲ Ἀριστείδης θυσιάζων εὐγενῶς πᾶν αἴσθημα φιλοπρωτίας καὶ ἐγωϊσμοῦ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, εἰς μὲν τὸν Μαραθῶνα ἐδόξασε τὰς Ἀθήνας, παραχωρήσας τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, εἰς δὲ τὴν Σαλαμῖνα μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τεθεὶς αὐθορμήτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιζήλου του Θεμιστοκλέους, καὶ εἰς τὰς Πλαταιὰς ἐπεσφράγισε τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, παραχωρήσας εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν θέσιν τῆς τιμῆς.

Ἀλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ Ἀθηναῖος κυριευόμενος ἀπὸ

τὸ πάθος τῆς δοξομανίας, ἐπροκάλεσε τὴν κατὰ τῆς Σικελίας παράφρονα ἐκστρατείαν, καὶ δι' αὐτῆς κατέστρεψε καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὁ δὲ Παυσανίας, ὑποχωρῶν εἰς τὰ αἰσχρὰ πάθη τῆς φιλοχρηματίας καὶ φιλαρχίας, κατήντησεν αἰσχρὸς τῆς Ἑλλάδος προδότης καὶ ἀπέθανεν ἄξιον τῆς προδοσίας του θάνατον.

Λυκίδης δὲ ὁ Ἀθηναῖος κυριευόμενος εἴτε ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ ἐγωϊσμοῦ ἢ τῆς δειλίας, εἴτε ἀπὸ τὸ πάθος τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς πολυτελείας, ἦτον ἑτοιμότατος μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος νὰ θυσιάσῃ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος του, καὶ τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἑλλάδος ὅλης, ἂν ὁ Ἀριστείδης μὲ πατριωτικωτάτην ἀγανάκτησιν δὲν ἀπέκρουε καὶ τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, καὶ τὰς ὀλεθρίας συμβουλὰς τοῦ Λυκίδου, καὶ δὲν ἐπροκάλει οὕτω τὴν ἔνδοξον μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Ὁ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλητος καὶ Λύκων, αὐτοὶ οἱ τρεῖς κατήγοροι τοῦ Σωκράτους, ὄντες πολῖται ἐμπαθεῖς, φθονεροὶ καὶ ἐκδικητικοί, ἐπροκάλεσαν τὴν θανατικὴν καταδίκην τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρός, καὶ ἐστέρησαν τὴν πατρίδα των ἀπὸ τὸ πολυτιμότερον καὶ ὠφελιμώτερον τέκνον της. Ὁ Μέλητος ἀκολούθως ἐλιθοβολήθη μέχρι θανάτου· ὁ δὲ Ἄνυτος καὶ Λύκων ἐξωρίσθησαν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλ' ἡ τιμωρία αὐτῶν οὔτε τὸν Σωκράτην βεβαίως ἐπανέφερεν εἰς τὴν ζωήν, οὔτε τὸ αἴσχος τῆς καταδίκης αὐτοῦ ἀπέπλυνεν ἐκ τοῦ μετώπου τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐὰν λοιπὸν τὰ πάθη, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὸν πατριωτισμόν, προσπαθήσατε, ἀγαπητοί μου φίλοι, ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ ἐλευθερωθῆτε ἀπὸ πᾶν ἐλάττωμα, ἀπὸ πᾶσαν κακὴν ἕξιν, ἀπὸ πᾶσαν ἀξιοκατάκριτον διάθεσιν, τὴν ὁποίαν τυχὸν ἀνακαλύπτετε εἰς τὴν ψυχήν σας. Τὰ παραμικρότερα ἐλαττώ-

ματα παραμελούμενα αὐξάνουν, προχωροῦν καὶ ἐπὶ τέλους καταντῶσι πάθη τρομερὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὀλέθρια· ἀπαράλλακτα ὡς τὰ μικρὰ καὶ ἥσυχα ρυάκια, τὰ ὁποῖα προχωροῦντα αὐξάνουν καὶ μεγαλύνονται, μεταβαλλόμενα ἐπὶ τέλους εἰς πλατυτάτους, ὁρμητικοὺς καὶ ἐπικινδύνους ποταμούς.

Τότε, ἐνθυμοῦμαι, μᾶς ἔδειξεν εἰς τὸν Γεωγραφικὸν χάρτην τὰς πηγὰς καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Ῥήνου εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ τοῦ Μισισιπῆ καὶ τῶν Ἀμαζόνων εἰς τὴν Ἀμερικήν. Μᾶς παρετήρησε δὲ πόσον μικροὶ ἀρχίζουν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ποταμοί, καὶ πόσον μεγάλοι τελειόνουν. Ἔχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅτι ἐκτὸς τῆς μητρός, ἥτις σᾶς ἐγέννησεν, ἔχετε καὶ μίαν ἄλλην μεγάλην μητέρα, τὴν ὁποίαν ἐπίσης χρεωστεῖτε νὰ σέβεσθε καὶ ν' ἀγαπᾶτε.

Ἐὰν δὲ ὡς τέκνα φιλόστοργα αἰσθάνεσθε ἀπὸ τοῦδε πόθον τοῦ ν' ἀναφανῆτε ἡμέραν τινα χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα εἰς τοὺς γέροντας γονεῖς σας, τὸν αὐτὸν εὐγενῆ πόθον προσπαθήσατε ἀπὸ τοῦδε νὰ αἰσθάνεται ἡ ψυχή σας καὶ ὡς πρὸς τὴν μεγάλην μητέρα τὴν φίλην πατρίδα σας. Καὶ ὁ Θεὸς τότε, ἐστὲ βέβαιοι, θέλει εὐλογήσει τοὺς ἀγῶνας, τὰς σπουδάς, τοὺς κόπους καὶ τὰ ἔργα σας, καὶ ὁ εὐγενὴς πόθος τῆς ψυχῆς σας θέλει βεβαίως ἐκπληρωθῆ.

Ἀλλὰ τέκνα διχονοοῦντα, καὶ ὑπὸ τῆς ζηλοτυπίας καὶ τοῦ φθόνου κατατρωγόμενα δὲν δύνανται βεβαίως οὔτε αὐτὰ νὰ εὐδαιμονήσωσιν, οὔτε τὴν μητέρα των νὰ ὠφελήσωσι. Μήτηρ δὲ δυστυχής, ἔχουσα τέκνα τοιαῦτα, βεβαίως θέλει θρηνεῖ καὶ τήκεσθαι, ὡς ἐθρήνει ποτὲ κατατηκομένη ἡ Ἰοκάστη ἐπὶ τῶν διχονοιῶν καὶ ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν ἀλληλοσφαγέντων υἱῶν της Ἐτεοκλέους καὶ Πολυνείκους.

Ὅστις λοιπὸν ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ἂς σβύνῃ τὰ πά-

θη του, καὶ ἂς ὁμονοῇ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἐνθυμούμενος τὸν Ἀριστείδην εἰς τὴν Σαλαμῖνα, προσφέροντα φιλικὴν τὴν δεξιάν του εἰς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα.

Ἂς μὴ φθονῶμεν, ἂς μὴ ἀντιπράττωμεν ποτὲ τοὺς ἱκανωτέρους, τοὺς ἐμπειροτέρους, τοὺς ἐμφρονεστέρους συμπολίτας ἡμῶν· ἀλλὰ προθύμως συντρέχοντες αὐτούς, ἂς ὠφελούμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ πατρὶς ὑπὸ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς πείρας αὐτῶν.

Τοὺς δὲ κατωτέρους ἡμῶν ποτὲ ἂς μὴ περιφρονῶμεν, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ ἐνθαῤῥυντικὴν χεῖρα ἂς τείνωμεν πάντοτε πρὸς αὐτούς.

Καθὼς δὲ πρέπει νὰ εἴμεθα πάντοτε ἕτοιμοι καὶ πρόθυμοι πρὸς γενναίαν ἀντίκρουσιν παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος, τοιουτοτρόπως ὀφείλομεν προθύμως νὰ καταπολεμῶμεν καὶ πάντας τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθρούς, οἵτινες πολλάκις εἶναι ἐχθροὶ ἀσυγκρίτως ἐπικινδυνωδέστεροι τῶν ἐξωτερικῶν.

Οἱ ἐσωτερικοὶ αὐτοὶ θανάσιμοι τῆς πατρίδος ἐχθροὶ εἶναι, παιδία μου, ἡ ὀκνηρία, ἡ κακοήθεια, ἡ πολυτέλεια, ἡ διαφθορά, ἡ ἀδικία καὶ τὸ ἔγκλημα.

Τοὺς ἐχθροὺς τούτους, ἂν τυχὸν δὲν δυνάμεθα ν' ἀναμορφώσωμεν, καὶ μετὰ τῆς πατρίδος νὰ συμφιλιώσωμεν, ἂς καταδιώκωμεν ὁμοθυμαδὸν ὁπουδήποτε καὶ ἂν ἀπαντῶμεν αὐτούς, εἴτε μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν καὶ φίλων μας, εἴτε μεταξὺ τῶν συγγενῶν, τῶν ἀδελφῶν ἢ καὶ αὐτῶν τῶν τέκνων μας, ἐνθυμούμενοι πάντοτε τὴν μητέρα τοῦ Παυσανίου, πρώτην φέρουσαν τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τοῦ προδότου υἱοῦ της.

Ὁσάκις δὲ ἔργον τι ἀγαθὸν καὶ κοινωφελὲς προτείνεται ἢ ἐκτελεῖται ὑπό τινος τῶν συμπολιτῶν μας, ἂς μὴ ζηλεύωμεν, ἂς μὴ φθονῶμεν, ἂς μὴ ἀντενεργῶμεν, ἂς μὴ συκοφαντῶμεν· ἀλλ' ὁλοψύχως ἂς ὑποστηρίζωμεν αὐτὸ καὶ ὑπ'

αὐτοῦ τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ μας ἂν ἔγινεν ἡ πρότασις ἢ ἡ πρᾶξις. Τοιουτοτρόπως καὶ τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος προδοτικῶς δὲν ἐμποδίζομεν, καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῆς συνωφελούμεθα καὶ τιμώμεθα.

« *Ὅταν ἡ μήτηρ εὐτυχῇ, ὅλοι συνευτυχοῦμεν,*
» *Καὶ ὅταν ᾖναι εὔδοξος, ὅλοι συνευδοξοῦμεν.*
» *Ἀλλ' ὅταν πέσῃ εἰς αὐτὴν σκότος καὶ δυστυχία*
» *Φεῦ ! ἄδοξα καὶ δυστυχῆ εἶναι καὶ τὰ παιδία ! »*

Ἡ δὲ δόξα τῶν συμπολιτῶν μας ἀντὶ νὰ φαρμακεύῃ, ἀπ' ἐναντίας ἂς εὐφραίνῃ τὴν καρδίαν ἡμῶν· διότι συνήθως ἡ δόξα ὀλίγων ἀτόμων ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Ἐντὸς δὲ τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας ἐπαναπαύεται ἡ φιλοτιμία καὶ ἀνευρίσκεται ἡ εὐτυχία ἑκάστου πολίτου.

Ὁ Ἀριστείδης συντελέσας εἰς τὴν δόξαν τοῦ ἀντιπάλου του, ὑποστηρίξας τὰ ὀρθὰ σχέδιά του καὶ συναγωνισθεὶς ὑπ' αὐτόν, δὲν ἐδόξασε μόνον τὸν Θεμιστοκλέα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν συνεδόξασε, καὶ ὁλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἀπεθανάτισεν.

Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΣ.

Φιλοπατρία ἄνευ φιλοπονίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ φιλόπατρις ἂν διὰ τῶν ἀγώνων του, διὰ τῆς παιδείας του, διὰ τῶν χρημάτων του ἢ διὰ τῆς ἀρετῆς του δὲν ἀναφαίνεται ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' οὔτε ἡ στρατιωτικὴ πεῖρα, οὔτε τὰ χρήματα καὶ ἡ παιδεία, οὔτε ἡ ἀρετὴ δύνανται ποτὲ ν' ἀποκτηθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ὀκνηρίας. Πολῖται διάγοντες βίον ἄεργον καὶ ὀκνηρόν, ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἐνασχολήσεως, καὶ ἐπομένως ἀναιδῶς ἐπιβαρύνον-

τες καὶ συμπολίτας καὶ πατρίδα, βεβαίως ὄχι μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτρόπαιοι καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται.

Διὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν τῆς πατρίδος ἀγωνισθῆτε, φίλοι μου, ἐνόσῳ εἶσθε νέοι ὄχι μόνον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σας διὰ τῶν γραμμάτων νὰ φωτίσετε, ἀλλὰ καὶ πόρον τινὰ ζωῆς σταθερὸν ν' ἀποκτήσετε.

Αἰσχρὸν καὶ ἄτοπον θέλει εἶσθαι, ἂν τυχὸν παρουσιασθῆτε ἡμέραν τινὰ ἐνώπιον τῆς μεγάλης μητρός σας, οὐχὶ προσφέροντες εἰς αὐτὴν ὡς τέκνα φιλόστοργα τὰς ἀπαρχὰς τῶν κόπων σας, ἀλλὰ ζητοῦντες παρ' αὐτῆς, ὡς ὀκνηροὶ ἢ ἄσωτοι υἱοί, τροφήν, περίθαλψιν, μισθοδοσίας καὶ θέσεις.

Ἀσυγκρίτως δ' αἰσχρότερον καὶ ἀναιδέστερον θέλει εἶσθαι ἄν, ὃ μὴ γένοιτο, δι' ἔλλειψιν ἰδίων καταντήσετε ποτὲ σφετεριζόμενοι τὰ τῆς πατρίδος.

Ἡ ἐργασία ἡ σωματική, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπα, παιδία μου, οὔτε τοὺς σοφούς, οὔτε τοὺς πολιτικούς, οὔτε τοὺς στρατιωτικοὺς δύναται ποτὲ ν' ἀτιμάσῃ.

Ὁ Σωκράτης ἦτον ἀγαλματοποιός. Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων νέοι ὄντες μετῆλθον τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Κινκιννάτος, ὁ σωτὴρ τῆς Ῥώμης, καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ τελευταῖος ἔνδοξος στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργουν ἀμφότεροι τοὺς ἀγρούς των. Ἰδίαις χερσὶ καὶ ὁ Φωκίων ἤντλει τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, ἐνῷ ἡ ἐνάρετος σύζυγός του ἐζύμονε τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου της.

Ἐὰν ἀγαπᾶτε λοιπὸν τὴν πατρίδα ἀγαπήσατε ἐκ νεότητός σας καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἀποστραφῆτε δὲ τὴν ἀργίαν, διὰ νὰ μὴ ἀποστραφῇ καὶ ὑμᾶς ἡ πατρίς.

ΑΜΟΙΒΑΙ ΚΑΙ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ.

Ἐὰν δὲ ποτὲ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἐμπνεό-

μενοι, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὑποκύψετε εἰς ἀγῶνας καὶ θυσίας, μὴ καταδεχθῆτε νὰ ζητήσετε παρ' αὐτῆς ἀμοιβὰς καὶ τιμάς.

Αἱ ἀμοιβαὶ καὶ αἱ τιμαί, χορηγούμεναι δικαίως καὶ αὐθορμήτως ὑπὸ τῆς πατρίδος, στολίζουν βέβαια καὶ ἐνθαρρύνουν τὰ ἀγαθὰ τέκνα αὐτῆς· ἀλλὰ ζητούμεναι ἀμαυρόνουν καὶ ἐξευτελίζουν καὶ τοὺς ἀναιδῶς ἐπαιτοῦντας αὐτάς, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ἡ μόνη ὡραία ἀμοιβὴ τῶν ὑπὲρ πατρίδος θυσιῶν καὶ ἀγώνων σας ἂς ἦναι ἡ γλυκυτάτη συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς αὐτὴν υἱϊκῶν καθηκόντων σας.

Μόνον τὰ πατριωτικὰ ἔργα, ἡ φιλοπονία καὶ ἡ ἀρετὴ δύνανται πραγματικῶς νὰ σᾶς τιμήσωσι καὶ νὰ σᾶς δοξάσωσιν· οὐχὶ δὲ αἱ θέσεις, οἱ τίτλοι, τὰ παράσημα καὶ οἱ ἀνδριάντες. Πολλοὶ ἀνάξιοι πολῖται καὶ καταχθόνιοι ἄρχοντες ἀπέκτησαν καὶ καθ' ἡμέραν ἀποκτῶσι τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ δι' αὐτῶν οὔτε ἡ ἀνικανότης οὔτε ἡ μοχθηρία των δύνανται ποτὲ νὰ κρυφθῶσιν.

Ὁ Μιλτιάδης, ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ὁ Πελοπίδας οὐχὶ διὰ τιμῶν καὶ ἀνδριάντων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐνδόξως ἀπεθανατίσθησαν. « Εἰ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι ἐπιθυμεῖς, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν, » ἔλεγεν ἡ Ἀρετὴ πρὸς τὸν νέον Ἡρακλέα.

Ἀλλ' ἂν ποτὲ ἡ πατρίς, καίτοι εὐεργετηθεῖσα παρ' ὑμῶν, φανῇ ἀχάριστος, μὴ ἀδημονήσετε, μὴ ἀγανακτήσετε, ἀλλ' ἐνθυμηθῆτε ἀμέσως τὸν Ἀριστείδην ἐξοριζόμενον, ἀλλ' εὐχόμενον ὑπὲρ τῆς πατρίδος του· τὸν Κίμωνα ἐξωστρακισμένον, ἀλλὰ τρέχοντα γενναίως ὅπως ἀγωνισθῇ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του· τὸν Δημοσθένην εἰς τὴν ἐξορίαν του

ἀγορεύοντα ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν· τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωνα εἰς τὴν φυλακὴν πίνοντας τὸ κώνειον, ἀλλ' εὐπείθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἀμνησικακίαν ὑπὸ τῶν φονέων των συνιστῶντας.

Ποτὲ μὴ συγχύσετε, μὴ ταυτίσετε τοὺς προσωπικοὺς ἀντιπάλους καὶ τοὺς ἀτομικοὺς ἐχθρούς σας μὲ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς πατρίδος· καὶ ἐπομένως ποτὲ μὴ ἀνεχθῆτε ὡς ἐκ τῶν ἀτομικῶν παθῶν σας νὰ βλαφθῇ ὁπωσδήποτε ἡ πατρίς.

Ὅστις βλάπτει τὴν πατρίδα βλάπτει ἑαυτόν. Καὶ ὁ Γεροστάθης εἰπὼν ταῦτα μᾶς ἐδιηγήθη τὸν ἀκόλουθον μῦθον τοῦ Ῥωμαίου Ἀγρίππα.

Ο ΣΤΟΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.

Ἠγανάκτησαν ποτὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος κατὰ τοῦ στομάχου ἐπὶ λόγῳ ὅτι ὅλα εἰργάζοντο χάριν αὐτοῦ, ἐνῷ αὐτὸς δὲν ἔπραττεν ἄλλο παρὰ νὰ χωνεύῃ τὰ προϊόντα τῶν κόπων καὶ τῶν ἐργασιῶν των. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ τὸν ἐκδικηθῶσι καὶ νὰ τὸν βλάψωσι· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἔπαυσαν ἐργαζόμενα, ὥστε οὔτε ἡ κεφαλὴ ἐσκέπτετο πλέον, οὔτε οἱ πόδες ἐπεριπάτουν, οὔτε αἱ χεῖρες εἰργάζοντο. Ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ὡς ἐκ τῆς νηστείας τοῦ στομάχου καὶ ἡ κεφαλὴ ἤρχισε νὰ πάσχῃ καὶ νὰ πονῇ, καὶ αἱ χεῖρες νὰ τρέμωσι, καὶ οἱ πόδες νὰ παραλύωσι. Τότε δὲ συνῃσθάνθησαν ὅτι εἶναι μέλη ἀλληλένδετα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος, καὶ ὅτι μόνον δι' ἀμοιβαίας συνδρομῆς καὶ ἐργασίας δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν. Ὅθεν ἔσπευσαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς συνήθεις των ὑπηρεσίας περιποιούμενα τὸν στόμαχον καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐργαζόμενα χάριν τῆς ἰδίας αὐτῶν συντηρήσεως.

Ὁ στόμαχος, παιδία μου, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, εἶναι ἡ πατρίς, τὰ δὲ μέλη τοῦ σώματος εἶναι οἱ πολῖται αὐτῆς.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν

ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ ἀγαθὸς φίλος μας Γεροστάθης. Ἴσως μᾶς ἀνέφερε καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ὅμως ἡ πολυκαιρία ἐξήλειψεν ἀπὸ τὴν μνήμην μου. Ἀλλ' οὐδέποτε θέλει ἐξαλειφθῆ ἐκ τῆς μνήμης μου ἡ ζωηρὰ συγκίνησις, ἥτις ἐκυρίευε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

Οἱ ὀφθαλμοί του ἤστραπτον, αἱ παρειαί του ἐφλόγιζον, αἱ χειρονομίαι του ἦσαν ἐκφραστικώταται καὶ ἡ φωνή του μελῳδική.

Παθητικώτατα μᾶς ἀπήγγειλε τοὺς στίχους τοῦ Ῥήγα «Ἆχ! παιδιά μου, ὀρφανά μου,» καὶ μὲ ἡρωϊκὴν τωόντι ἀγανάκτησιν ἐξεφώνησε τό· «Ὡς πότε, παλληκάρια, νὰ ζῶμεν 'στὰ στενά.»

Σέβας καὶ ἐνθουσιασμὸς ἐκυρίευον τὸν Γεροστάθην ὁσάκις περὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν προγόνων μας ἐπρόκειτο λόγος· λύπη δὲ καὶ μελαγχολία ἐζωγραφήθησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου του ὅτε περὶ τῶν δεινῶν τῆς δεσμίας μητρὸς μᾶς ἀνέφερεν. Ἀλλ' ὅτε περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς ὡμίλει μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου, γλυκὺ μειδίαμα ἐφάνη εἰς τὰ χείλη του, ἀκτῖνες δὲ χαρᾶς καὶ ἐλπίδος ἔλαμπον ἐπὶ τοῦ μεγάλου μετώπου του.

Ποτέ, ποτὲ δὲν θέλω λησμονήσει τὸν Γεροστάθην τῆς ἡμέρας ἐκείνης! ἦτο θεῖος! καὶ θεῖον τωόντι αἴσθημα ἐνεφύσησεν εἰς τὰς νεανικάς μας καρδίας.

Ὅτε πρὸς τὸ ἑσπέρας ἀπεχωρίσθημεν μᾶς ἔδωκε τοὺς ἀκολούθους στίχους γραμμένους ἰδιοχείρως ἐπὶ τεμαχίου χάρτου, τὸ ὁποῖον εἰσέτι διατηρῶ ὡς τὸ πολυτιμότερον τῶν κειμηλίων μου·

« *Τῶν τέκνων σου αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ φιλοπατρία*
» *Πάλαι ποτὲ σ' ἐδόξασαν, πατρίς μου σεβασμία!*
» *Αὐτὰς λοιπὸν ἂς ἀσπασθῶ ὡς τέκνον γνήσιόν σου,*
» *Καὶ ἂς προσφέρω πρόθυμος τὸ πᾶν εἰς τὸν βωμόν σου!*»

Ω.

Η ΔΥΣΙΣ.

« Οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ οὐδὲν κακὸν
οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι. »
(Πλάτωνος.)

Φθινοπωρινήν τινα ἑσπέραν τοῦ 1820 ἔτους, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης τὴν μεγαλοπρεπῆ δύσιν τοῦ ἡλίου, μᾶς ὡδήγησεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου, ὅπου πρὸ δύο περίπου ἐτῶν εἴχομεν θαυμάσει μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον μεγαλοπρεπῶς ἀνατέλλοντα.

Ὡς νὰ προῃσθάνετο ὁ γέρων ὅτι ἐπλησίαζεν ἡ δύσις τῆς φιλανθρώπου ὑπάρξεώς του, ἐπὶ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, πρὶν ἢ διὰ παντὸς μᾶς ἀποχωρισθῇ, ἠθέλησε νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχήν μας κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐκεῖνον περίπατον.

Ὁποία τῷ ὄντι παράδοξος σύμπτωσις! Ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου πρώτην φορὰν ἴδομεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἀνέτειλον καὶ αἱ πρῶται εὐεργετικαὶ ἀκτῖνες τῆς μετὰ τοῦ γέροντος φιλίας ἡμῶν. Ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου λόφου ἴδομεν μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον δύοντα, ἔδυσαν καὶ αἱ γλυκεῖαι ἀκτῖνες, τὰς ὁποίας ἡ ἀγαθότης τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰς ψυχάς μας ἀπέπεμπεν.

Ἔκτοτε πλέον δὲν συνεπεριδιαβάσαμεν μετ' αὐτοῦ! ἐκεῖνος ἦτον ὁ τελευταῖος μετὰ τοῦ Γεροστάθου περίπατός μας!

Ὁ λόφος ἦτον ὑψηλὸς καὶ ἀνωφερής· ὁ δὲ γέρων, ἂν καὶ εἰσέτι εὔρωστος καὶ ῥοδοκόκκινος, ἀρκετὰ ὅμως ἐκοπίασε καὶ ἐθερμάνθη ἀναβαίνων αὐτόν.

Ἡ ἡμέρα ἦτο μᾶλλον δροσερὰ ὡς ἐκ τοῦ πνέοντος βορείου ἀνέμου· ἀλλ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, ὅτε μάλιστα ὁ ἥλιος κλίνων πρὸς τὴν δύσιν του ἐμετρίαζε τὴν θερμότη-

τά του, ὁ βορέας ἐφύσα μᾶλλον ψυχρός, καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος αἰσθαντικῶς ὑπενθύμιζε.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅτε ἐπὶ τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, μᾶς ἐξήγησεν ὁ ἀγαθὸς γέρων ὅτι εἶναι ἀπάτη τῶν ὀφθαλμῶν τὸ νὰ νομίζωμεν ὅτι ἡ γῆ μένει ἀκίνητος καὶ ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται περὶ τὴν γῆν· μᾶς ἔδειξε δὲ διὰ δύο μήλων, τὰ ὁποῖα μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε, πῶς ἡ γῆ στρεφομένη περὶ τὸν ἄξονά της στρέφεται συγχρόνως καὶ περὶ τὸν ἥλιον, προσθέσας ὅτι ἡ μὲν περὶ τὸν ἄξονα στροφὴ τῆς γῆς γίνεται εἰς τὸ διάστημα εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν, ἀποτελοῦσα τὸ ἡμερονύκτιον, ἡ δὲ περὶ τὸν ἥλιον γίνεται εἰς τὸ διάστημα ἑνὸς ἔτους ἤτοι 365 ἡμερονυκτίων.

Ἐν τούτοις ὁ λαμπρὸς δίσκος τοῦ ἡλίου ἐπλησίαζε νὰ κρυφθῇ ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα· ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπροσκάλεσε τότε τὴν προσοχήν μας ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου φαινομένου.

Βραδέως καὶ βαθμηδὸν κατήρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄστρον τῆς ἡμέρας· λαμπρὸς δὲ καὶ ἀξιοθαύμαστος ἦτον ὁ ποικίλος χρωματισμὸς τῶν πέριξ συννέφων· ἄλλα ἐξ αὐτῶν ἐφαίνοντο ὁλόχρυσα, ἄλλα κατακόκκινα καὶ φλογώδη, ἄλλα ἰοειδῆ καὶ ἄλλα μαῦρα καὶ σκοτεινά· ὡραιοτάτη δὲ ἦτο καὶ ἡ λεπτὴ ἐπιχρύσωσις, τὴν ὁποίαν αἱ δύουσαι ἀκτῖνες ἐπροξένουν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ ἐρυθριώντων ἤδη βουνῶν.

Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἐχάθη ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα, ἡ ἐπιχρύσωσις ἐσβέσθη, ἡ ποικιλία τῶν οὐρανίων χρωμάτων βαθμηδὸν ἐξηλείφθη, καὶ σοβαρὰ μελαγχολία ἐκάλυψεν ἐπὶ τέλους ὅλην τὴν φύσιν.

— Τοιουτοτρόπως, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, ἔδυσε ποτὲ καὶ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁρίζοντος καὶ ὁ πολιτισμός, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀρετή, καὶ ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ δόξα.

Ὑπὸ τὴν ἀχλὺν δὲ τῆς ἀπαιδευσίας, καὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας σκότος καὶ ἀθυμία περιεκάλυψαν ὁλόκληρον τὴν Ἑλληνικὴν φυλήν.

Ἀλλ' ὁ ἥλιος, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἔδυσεν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, λαμπρὸς πάλιν θέλει ἀνατείλει αὔριον διὰ νὰ φωτίσῃ, διὰ νὰ θερμάνῃ, διὰ νὰ ζωογονήσῃ ἐκ νέου καὶ ἡμᾶς καὶ ὅλην τὴν φύσιν. Ποῖος ἐξεύρει ἂν εἰς τὰς βουλὰς τοῦ Ὑψίστου δὲν ἦναι ἀποφασισμένον ὥστε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄστρον ν' ἀνατείλῃ πάλιν, καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁρίζοντος ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐνομία, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, αἱ προγονικαὶ ἀρεταὶ καὶ ἡ ἀρχαία δόξα καὶ λαμπρότης;

Τὴν ποθητὴν ταύτην ἀνατολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστέρος ἂς εὐχώμεθα πάντες ἀπὸ καρδίας, παιδία μου, ὁσάκις αὐγὴν καὶ ἑσπέρας ἐστραμμένοι πρὸς ἀνατολὰς ἀπευθύνομεν πρὸς τὸν ἐλεήμονα καὶ πανάγαθον Θεὸν τὰς εὐχὰς καὶ παρακλήσεις ἡμῶν.

Μία ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν εἶναι βεβαίως καὶ ἡ ἐλπίς· ὡς χριστιανοὶ λοιπὸν ἂς ἐλπίζωμεν πάντοτε τὴν ἀνατολὴν ταύτην. Ἀλλὰ πρὸς πραγματοποίησιν τῆς γλυκυτάτης αὐτῆς ἐλπίδος ἂς μὴ παύωμεν ποτὲ καὶ τὴν ἀρετὴν σταθερῶς ἐργαζόμενοι, καὶ διὰ τῆς παιδείας, τῆς λιτότητος καὶ τῆς φιλοπονίας ἐξασκοῦντες τὰς διανοητικὰς καὶ σωματικάς μας δυνάμεις ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φίλης πατρίδος.

Ἐν τούτοις ὁ βορέας ἐξηκολούθει πνέων σφοδρότερος, καὶ τὸ ψύχος ἐγίνετο δριμύτερον καὶ διαπεραστικώτερον. Συναισθανθεὶς δὲ αὐτὸ ὁ Γεροστάθης συνεκαλύφθη, καὶ μὲ βῆμα ταχὺ ἤρχισε νὰ καταβαίνῃ τὸν λόφον, ἡμεῖς δὲ ἠκολουθήσαμεν τὸν γέροντα μέχρι τῆς οἰκίας του, ὅπου τῷ εὐχήθημεν καλὴν νύκτα, καὶ ἀπεχωρίσθημεν.

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ.

Ἀλλ' αἱ καλονυκτικαὶ εὐχαί μας δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθησαν, διότι ὁ Γεροστάθης διῆλθε νύκτα κακίστην. Τὴν ἐπιοῦσαν δὲν ἴδομεν αὐτόν· ἐμάθομεν δὲ παρὰ τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου ὅτι, ἔχων θέρμην, πονοκέφαλον καὶ βῆχα σφοδρότατον, δὲν ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης του, προσκαλέσας πρὸς ἐπίσκεψίν του τὸν ἰατρὸν τῆς κωμοπόλεως.

Ἀτυχῶς ἡ κωμόπολις δὲν εἶχε παρὰ ἕνα καὶ μόνον ἰατρὸν καὶ αὐτὸν ἐμπειρικόν· δὲν ἦτο μὲν ἀγύρτης καὶ ἀπατεών, ἀλλὰ μὴ ἐξελθὼν ποτὲ ἐκ τῆς κωμοπόλεως δὲν ἐγνώριζε παρ' ὅσα ἡ ἰδία αὐτοῦ πεῖρα καὶ ἡ τοῦ ἀποθανόντος πατρός του εἶχον διδάξει αὐτόν. Αἱ ἰατρικαί του λοιπὸν γνώσεις ἦσαν εἰς πληρεστάτην νηπιότητα, συμπαραβαλλόμεναι μὲ τὰς τῶν ἐπιστημόνων ἰατρῶν, οἵτινες διὰ τῶν σπουδῶν των συγκεντρόνουν εἰς ἑαυτοὺς τὴν πεῖραν καὶ τὰς γνώσεις ὅλων τῶν σοφωτέρων ἰατρῶν τοῦ τε ἀρχαίου καὶ νεωτέρου κόσμου.

Ὁ νέος, τὸν ὁποῖον ὁ Γεροστάθης εἶχεν ἀποστείλει δι' ἐξόδων του νὰ σπουδάσῃ τὴν ἰατρικήν, δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπανέλθει· ὅθεν εἰς τὴν ἀπειρίαν τοῦ ἐμπειρικοῦ ἠναγκάσθη νὰ προσφύγῃ ὁ ἀγαθὸς γέρων.

Ἀλλὰ τὸ ζεστὸν χαμόμηλον καὶ ἡ θερμολουσία, τὰ ὁποῖα διέταξεν ὁ ἐμπειρικός, δὲν ἀπήλλαξαν τὸν Γεροστάθην ἀπὸ τὰ δεινά του, ἂν καὶ πρὸς ὥραν ἐλάφρωσαν ὀλίγον αὐτά. Τὴν ἐπιοῦσαν ἡ θέρμη του ἐπανῆλθε σφοδροτέρα, καὶ ὑπὸ τοῦ σκληροῦ του βηχὸς ἔτι μᾶλλον ἐνοχλήθη.

Ὁλόκληρον τὴν κωμόπολιν κατετάραξεν ἡ ἀσθένεια αὕτη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, τὸν ὁποῖον πάντες ὡς κοινὸν πατέρα ἠγάπων καὶ ἐσέβοντο. Οἱ δὲ προεστῶτες βλέποντες τὴν χειροτέρευσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἔστειλαν ἀμέσως εἰς Ἰωάννινα

ἔφιππον διὰ νὰ προσκαλέσωσιν ἐκεῖθεν τὸν ἐπιστήμονα καὶ εὐυπόληπτον ἰατρὸν Ι. Τ.

Ὁ ἰατρὸς Ι. Τ., ὅστις ἐκ φήμης ἐγνώριζε τὸν ἀξιότιμον Γεροστάθην, ἔσπευσεν ἄνευ ἀναβολῆς τινος νὰ ἔλθῃ πρὸς βοήθειαν τοῦ ἀσθενοῦς. Ἡ δὲ ἐμφάνισις αὐτοῦ εἰς τὴν κωμόπολιν ἐνέπλησεν ὅλους χαρᾶς καὶ ἐλπίδος.

Ματαία ὅμως καὶ διαβατικὴ ἀνεφάνη καὶ ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ χαρά μας. Κατηφὴς καὶ περίλυπος ἐξελθὼν ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ ἀσθενοῦς ὁ ἰατρὸς εἶπε πρὸς τοὺς προεστῶτας· — Λυποῦμαι διότι πολὺ ἀργὰ ἔφθασα· ἡ ἀσθένεια εἶναι σφοδρὰ περιπνευμονία, ἥτις ἀπ' ἀρχῆς ἔπρεπε διὰ φλεβοτομιῶν ἀφθόνων νὰ καταπελεμηθῇ· ἡ φλόγωσις ἤδη ἐκορυφώθη, καὶ μικροτάτη ἐλπὶς θεραπείας μένει πλέον εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ἀπόπληκτοι ἐμείναμεν ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὅτε ἠκούσαμεν τοὺς ἀπελπιστικοὺς αὐτοὺς λόγους τοῦ ἰατροῦ. Ἡμεῖς δὲ οἱ μικροὶ φίλοι τοῦ γέροντος ἀρχίσαντες νὰ κλαίωμεν καὶ νὰ ὀδυρώμεθα, ἠναγκάσθημεν νὰ ἐξέλθωμεν τῆς οἰκίας μήπως διαταράξωμεν τὸν ἀσθενῆ.

Τὸ Σχολεῖον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἶχεν ἐρημώσει. Ἀπὸ τὰ χαράγματα μέχρι τῆς νυκτὸς ὅλοι περίλυποι καὶ σκυθρωποὶ ἐσυσσωρευόμεθα ἐνώπιον τῆς οἰκίας τοῦ Γεροστάθου, περιμένοντες νὰ μάθωμεν νέον τι εὐχάριστον περὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ.

Οἱ δὲ πατέρες καὶ αἱ μητέρες ἡμῶν ἐγκαταλιπόντες καὶ τὰς οἰκίας των καὶ τὰ ἔργα των, δὲν ἔπαυον ἡμέραν καὶ νύκτα περιποιούμενοι καὶ φιλοφρόνως φροντίζοντες τὸν ἀσθενῆ.

Ἀξιοθαύμαστος ἦτο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων ἀνεξαιρέτως ἡ ἀγαθότης τοῦ σεβασμίου ἐκείνου ἀνδρός. Μεγίστη τῷ ὄντι καὶ μαγικὴ ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγαθοεργίας.

Ἐντούτοις ὁ ἰατρὸς ἅμα ἐπισκεφθεὶς τὸν Γεροστάθην, δι-

έταξε διπλῆν φλεβοτομίαν, καὶ ἐπίθεσιν ἀφθόνων βδελλῶν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ· τῷ ἔδωκε δὲ καί τινα ἰατρικὰ, τὰ ὁποῖα μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε φέρει ἐξ Ἰωαννίνων.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Τὴν ἐπιοῦσαν εὐχαρίστως ἐμάθομεν ὅτι ὁ Γεροστάθης, ὢν ὀλίγον καλήτερα, ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἴδῃ· σιωπηλοὶ λοιπὸν καὶ κατηφεῖς εἰσήλθομεν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς·

— Καλῶς ἤλθατε, μικροί μου φίλοι, μὲ φωνὴν βραχνὴν καὶ ἀδύνατον μᾶς εἶπεν ὁ γέρων ὅτε μᾶς εἶδεν, πολὺ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω πρὶν διὰ παντὸς σᾶς ἀποχωρισθῶ· εὐχαριστῶ τὸν Πανάγαθον, ὅστις εἰσήκουσε καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐχήν μου.

Ὑπὸ σφοδροῦ βηχὸς διεκόπη ἡ ὁμιλία τοῦ γέροντος. Ἡμεῖς δὲ ἀκούσαντες περὶ ἀποχαιρετήσεως καὶ ἀποχωρισμοῦ ἠρχίσαμεν νὰ κλαίωμεν καὶ νὰ ὀδυρώμεθα, ἐνῷ ἐκεῖνος ἀγωνιῶν ἔβηχε.

— Μὴ κλαίετε, παιδία μου, ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον ὁ γέρων, ὅλοι ἐγεννήθημεν διὰ ν' ἀποθάνωμεν· εὐτυχὴς δὲ ὁ ἀποθνήσκων ἐν τῷ μέσῳ τόσων φίλων. Μὴ κλαίετε, φίλοι μου, μὴ φοβῆσθε τὸν θάνατον. Διὰ τοῦ θανάτου ὁ Πανάγαθος καὶ Ἐλεήμων Θεὸς ἢ παρηγορεῖ τοὺς δυστυχοῦντας, ἢ ἀπὸ μέλλούσας δυστυχίας ἀπαλλάττει τὰ ἀγαπητὰ πλάσματά του. Ὄχι, παιδία μου, τοῦ χριστιανοῦ ὁ θάνατος δὲν εἶναι καταστροφή, δὲν εἶναι ἐξόντωσις· εἶναι ἐλπὶς ἱλαρωτέρου φωτός, εἶναι ἀρχὴ νέας ζωῆς καὶ ἀθανασία ἀτελεύτητος, ἢ, καθὼς φρονίμως ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὁ θάνατος δὲν εἶναι παρὰ μετοίκησις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐράνιον ζωήν. Ὅλοι ἀργὰ ἢ ὀγλίγωρα θέλομεν ὑποβληθῆ εἰς τὴν μετοίκησιν ταύτην.

Εἰς τὴν παροῦσαν δὲ πρόσκαιρον ἐπὶ τῆς γῆς ὕπαρξιν

εἰσερχόμεθα μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δοκιμασθῶσιν αἱ ψυχαί μας. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριαι ὅσαι δυνηθῶσι νὰ ἐξέλθωσιν ἀκηλίδωτοι καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τῆς φθαρτῆς ταύτης ὕλης, τῶν παθῶν, τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ὑλικῶν συμφερόντων.

Ἐὰν ἤθελα τυχὸν διέλθει τὸν βίον μου ἐν κακίαις καὶ ἐν ἁμαρτίαις, καὶ ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ μου ταύτῃ ὥρᾳ ἤθελα θρηνεῖ ἀναλογιζόμενος τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ὑψίστου, καὶ σεῖς δικαίως τότε ἠθέλετε κλαίει μετ' ἐμοῦ.

Ἀλλ' ὅστις, παιδία μου, ἀποθνήσκει μὲ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσε κατὰ δύναμιν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καθήκοντά του· ὅστις ἀφίνων τὴν γῆν, ἀφίνει συγχρόνως ἐπ' αὐτῆς μνήμην ἀγαθήν, αὐτὸς, παιδία μου, δὲν πρέπει νὰ φοβῆται, οὔτε νὰ τρέμῃ, οὔτε νὰ λυπῆται μεταβαίνων εἰς τὴν αἰωνιότητα· ἀπ' ἐναντίας ἂς χαίρῃ καὶ ἂς ἀγάλλεται, διότι πρὸς αὐτὸν ὁ δίκαιος Κριτὴς φωνάζει· «Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, εἴσελθε εἰς τὴν αἰώνιον χαρὰν τοῦ κυρίου σου».

Μὴ κλαίετε λοιπόν, ἀγαπητοί μου φίλοι· ἂν τὰ φθαρτὰ αὐτὰ σώματά μας πρόκηται ν' ἀποχωρισθῶσιν, αἱ ἀθάνατοι ὅμως ψυχαί μας ποτὲ δὲν θέλουν ἀποχωρισθῆ. Ἡ ἰδική μου μεταβαίνουσα εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν θέλει καθικευτεύει τὸν Ὕψιστον ὅπως σᾶς φωτίζῃ καὶ σᾶς καθοδηγῇ πάντοτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος· καὶ τοιουτοτρόπως θέλει εἶσθαι πάντοτε μεθ' ὑμῶν. Σεῖς δὲ θέλετε εἶσθαι ἐπίσης μετ' ἐμοῦ ἐὰν, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσετε πάντοτε ἀγαπῶντες καὶ ἐνθυμούμενοι τὸν φίλον τῆς νεότητός σας, τοὺς λόγους του, τὰς διηγήσεις του, συλλογιζόμενοι εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς σας τί ἤθελεν εἰπεῖ περὶ αὐτοῦ ὁ γέρων Γεροστάθης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀντὶ νὰ καταπαύσωσιν, ηὔξησαν ἔτι μᾶλ-

λον τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀδυρμούς μας· καὶ καταφιλοῦντες τὰς θερμὰς χεῖρας τοῦ γέροντος κατεβρέχαμεν αὐτὰς μὲ τὰ θερμότερα δάκρυά μας.

Συνεκινήθη τότε καὶ ὁ γέρων, ἐδάκρυσε, μᾶς ἠσπάσθη, καὶ μᾶς ηὐλόγησεν, ἡ δὲ συγκίνησις αὕτη τῷ ἐπέβαλε διά τινα ὥραν σιωπήν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέλους διέκοψε διὰ τῶν ἀκολούθων λόγων, οἵτινες βαθέως ἔμειναν ἔκτοτε ἐντυπωμένοι εἰς τὴν ψυχήν μου, καὶ ζωηροὶ πάντοτε ἐπανέρχονται εἰς τὴν ἀκοήν μου.

— Ζήσατε, φίλοι μου, πιστοὶ πάντοτε εἰς τῶν πατέρων σας τὴν θρησκείαν· αὐτὴ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινῶν τῆς πολυχρονίου δουλείας μᾶς ἐπαρηγόρησεν· αὐτὴ μᾶς ἐδίδαξε μὲ καρτερίαν καὶ μὲ ἐλπίδα νὰ ὑποφέρωμεν τὰ βασανιστήρια τῶν σκληρῶν τυράννων μας· αὐτὴ διετήρησε τὴν ἐθνικὴν ἑνότητά μας, τὴν ὡραίαν μας γλῶσσαν καὶ τὸν ἔνδοξον ἑλληνισμόν μας. Ὑπὸ ὁποιασδήποτε λοιπὸν περιστάσεις, ὑπὸ ὁποιουσδήποτε καταδιωγμοὺς ἢ σατανικὰς ξένων ῥαδιουργίας καὶ ἂν εὑρεθῆτε, μείνατε πάντοτε πιστοί, ἑνωμένοι καὶ ἀκράδαντοι ὑπὸ τὴν ἁγίαν σημαίαν της, ὅπως διατηρηθῇ οὕτω τὸ πολυπαθὲς ἔθνος ἡμῶν πάντοτε ἕν, ὁμόφρον καὶ ἀδιαίρετον.

Μετὰ Θεὸν δὲ ἀγαπήσατε τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς σας· διὰ τῆς φιλοπονίας δέ, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐγενοῦς θυσίας τῶν παθῶν σας προσπαθήσατε ὅπως ἀναφανῆτε ἡμέραν τινὰ τέκνα ὠφέλιμα καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων.

Προσέχετε ἑπομένως τὴν ὑγείαν σας, φωτίζετε τὴν ψυχήν σας, ἐξευγενίζετε τὴν καρδίαν σας, στολισθῆτε μὲ τὰς χριστιανικὰς καὶ προγονικὰς ἀρετάς, καὶ ἀποφεύγετε πᾶν αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον. Ἔχοντες δὲ κατὰ νοῦν πάντοτε ὅτι τὸ μὲν γήϊνον σῶμά σας θέλει ἐπανέλθει ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν γῆν, ἡ δὲ ἀθάνατος ψυχή σας θέλει μεταβῆ εἰς τὴν αἰωνιότητα, μὴ παύσετε ἀγωνιζόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀ-

γαθὴν ν' ἀφήσητε, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τοῦ πλάστου φαιδροὶ νὰ παρουσιασθῆτε.

Εἰς τὸν λαβύρινθον τοῦ κόσμου ἐμβαίνοντες πολλὰς κακίας καὶ πάθη δυσειδῆ θέλετε ἀπαντήσει, παιδία μου· εἰς πολλὰς δὲ δυστυχίας ἀπροσδοκήτως ἴσως θέλετε ἐκτεθῆ.

Καὶ τὰς μὲν δυστυχίας γενναίως ὑπομείνατε, ἀναλογιζόμενοι πάντοτε ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀσυγκρίτως μεγαλήτεραι τῶν ἰδικῶν σας, τὰς ὁποίας μὴ ἔχοντες εὐχαριστεῖτε καὶ δοξάζετε τὸν Θεόν.

Ἐνώπιον δὲ τῆς κακίας καὶ τῶν αἰσχρῶν παθῶν, ἅτινα ἀμαυρόνουν τὰς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, μὴ ἀπελπισθῆτε, διὰ νὰ μὴ καταντήσετε μισάνθρωποι, καὶ ἐπομένως ὄντα περιττὰ καὶ ἄχρηστα ἐπὶ τῆς γῆς. Μὴ δειλιάσετε δὲ διὰ νὰ μὴ καταστραφῆτε ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ γενναίως καὶ ἐμφρόνως παλαίσατε καὶ ἀγωνισθῆτε ὅπως ἡ ἀρετὴ ἀναφανῇ νικηφόρος.

Οὐδεὶς Ὀλυμπιονίκης, παιδία μου, ἄνευ ἀγώνων· ἀγώνων δὲ καὶ μαχῶν στάδιον εἶναι δυστυχῶς τὸ στάδιον τοῦ βίου. Εὐτυχεῖς ἂν ἐξ αὐτῶν ἐξέλθετε νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι, ὡς ἐκ τοῦ λαβυρίνθου τῆς Κρήτης ἐξῆλθε ποτὲ ὁ Θησεύς.

Μὴ παραμελήσετε δὲ ποτὲ τὸ παρόν, ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ τὸ παρελθόν, ἢ ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὸ μέλλον. Τὸ παρελθὸν παρῆλθε, τὸ δὲ μέλλον ἄδηλον καὶ ἀβέβαιον.

Μὴ παύετε λοιπὸν ἐργαζόμενοι πάντοτε δραστηρίως ἐντὸς τοῦ παρόντος, ὠφελούμενοι ἀπὸ τὰ μαθήματα τοῦ παρελθόντος, καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ μέλλοντος προσπαθοῦντες.

Τοιουτοτρόπως ἡ αὔριον θέλει σᾶς εὑρίσκει πάντοτε καλητέρους καὶ εὐτυχεστέρους ἀπὸ τὴν σήμερον. Ὅταν δὲ ἀπὸ τὴν παροῦσαν μεταβῆτε εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, ἴσως

τοιουτοτρόπως ἀφήσετε ἐπὶ τῆς γῆς ἴχνη τινα διακεκριμένα, ἅτινα θέλουν καθοδηγήσει καὶ παρηγορήσει ὅσους κατόπιν ὑμῶν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν πολύπλοκον καὶ κινδυνώδη λαβύρινθον τοῦ βίου.

Ὑπάγετε τώρα, παιδία μου, ἡσυχάσατε.... μὴ κλαίετε πλέον... θέλομεν ἐνταμωθῆ πάλιν.... ἂν ὄχι ἐπὶ τῆς γῆς... βεβαίως ὅμως εἰς τὸν οὐρανόν.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Γεροστάθης ἐσιώπησεν· ἡμεῖς δὲ ὀδυρόμενοι ἐπέσαμεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καταφιλοῦντες τὰς χεῖράς του· καὶ πάλιν ὁ γέρων μᾶς ἠσπάζετο καὶ μᾶς ηὐλόγει.

Ἀλλ' εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον ὁ ἰατρὸς καὶ ἰδὼν τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνήν, μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ ἐξέλθωμεν διὰ νὰ ἐπισκεφθῆ ἐν ἡσυχίᾳ τὸν ἀσθενῆ.

Ἐκείνη ἦτον ἡ τελευταία μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξίς μας· ἔκτοτε πλέον δὲν ἠκούσαμεν τὴν γλυκεῖαν φωνήν του.

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἡ πρωϊνὴ μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξίς μας ἀρκετὰ συνετάραξεν αὐτόν, καὶ ἐχειροτέρευσε τὴν ἀσθένειάν του. Ὁ ἰατρὸς ἐπανέλαβε τὰς φλεβοτομίας· ἀλλὰ μικρὰ βελτίωσις ἀνεφάνη. Ὁ γέρων ἐζήτησε τότε ν' ἀποχαιρετήσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ τοὺς προεστῶτας τῆς κωμοπόλεως διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίδας των. Ἀκολούθως ἐζήτησε τοὺς διδασκάλους, καὶ μετ' αὐτοὺς τὸν ἱερέα διὰ νὰ ἐξομολογηθῆ καὶ κοινωνήσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ καὶ τοῦ τελευταίου τούτου χριστιανικοῦ καθήκοντος συνωμίλησε μετὰ τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἱερέως περὶ τῶν θείων καλλονῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἀγαλλιάσεως τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ θανάτου του.

Ἠθέλητε τότε ν' ἀποχαιρετήσῃ ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ κοιτῶνός του καὶ τὸν ἀγαπητόν του κῆπον. Ὅτε δὲ ἤνοιξαν τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου, βλέμμα μελαγχολικὸν ἔρριψεν ὁ γέρων εἰς τὰ ἄνθη καὶ εἰς τὰ δένδρα τοῦ κήπου του.

Καὶ τὰ μὲν ἄνθη μαραμένα ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Γεροστάθου· κατάχλωμα δὲ τὰ φθινοπωρινὰ φύλλα τῶν δένδρων του τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο ἔπιπτον κατὰ γῆς.

— Τοιουτοτρόπως, εἶπε τότε ὁ γέρων, πίπτουν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, σήμερον ὁ εἷς καὶ αὔριον ὁ ἄλλος. Καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου μου ἐμαράνθησαν καὶ παρῆλθον· ἀλλ' οἱ σπόροι, τοὺς ὁποίους εἰς τὰς ἁπαλὰς καρδίας τῶν μικρῶν μου φίλων ἐπροσπάθησα νὰ ἐνσπείρω, εἴθε νὰ μὴ μαρανθῶσι ποτέ! Εἴθε ἡμέραν τινα νὰ βλαστήσωσι, καὶ ἀμάραντον δόξαν εἰς τὴν πατρίδα νὰ καρποφορήσωσιν! Αὐτὴ εἶναι ἡ θερμοτέρα εὐχὴ τῆς ψυχῆς μου. Εἰς Σὲ δέ, πάτερ ἀγαθέ, καὶ εἰς τοὺς συναδελφούς σου διδασκάλους ἀναθέτω τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐγκαρδίου μου ταύτης εὐχῆς.

Χρέος τῶν καλῶν ἰατρῶν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι νὰ προλαμβάνωσι καὶ θεραπεύωσι τὰς ἀσθενείας καὶ τὰ πάθη τοῦ σώματος, ὑγιὲς δὲ καὶ εὔρωστον νὰ διατηρῶσιν αὐτό. Ἀλλ' ὑπάρχουν δυστυχῶς καὶ ἄλλαι πολὺ κινδυνωδέστεραι τῶν σωματικῶν, αἱ ἀσθένειαι καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς.

Τῶν ἠθικῶν τούτων ἀσθενειῶν ἰατροὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι οἱ ἄρχοντες, οἱ γονεῖς, καὶ ἰδίως ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι.

Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι δυστυχῶς ἐφρόντισαν καὶ ὁλονὲν φροντίζουν πολὺ πλέον περὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ὑλικῆς εὐχαριστήσεως τοῦ σώματός των, τὸ ὁποῖον βλέπουν καὶ αἰσθάνονται, παρὰ περὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς ἀύλου καὶ ἀοράτου ψυχῆς των.

Διὰ τοῦτο ἐνῷ ἡ ἰατρική, καὶ μετ' αὐτῆς ὅλαι αἱ φυσικαὶ

ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι ἔκαμαν καὶ καθ' ἡμέραν κάμνουν μεγίστας καὶ καταπληκτικὰς προόδους, ἡ ἠθικὴ ἔμεινε δυστυχῶς ὅπου πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν τὴν ἀφῆκεν ὁ Ἀριστοτέλης.

Διὰ τοῦτο αἱ εὐρωπαϊκαὶ κοινωνίαι, μ' ὅλην τὴν ἐξαίσιον ὑλικὴν πρόοδόν των, τὴν ὁποίαν ἐσφαλμένως πολιτισμὸν ἀποκαλοῦν, γέμουν εἰσέτι κακοηθείας, αἰσχροτήτων καὶ ἐγκλημάτων, τὰ ὁποῖα οὐχὶ πολιτισμὸν ἀλλ' ἀπολίτευτον βαναυσότητα δυστυχῶς ἀποδεικνύουν.

Διὰ τοῦτο ὁ ὑλισμὸς, ἡ λατρεία τοῦ σώματος, ἡ πολυτέλεια, ἡ φιληδονία καὶ ἡ πλουτομανία διέπουν σήμερον τὰς πλείστας τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινωνιῶν· οἱ δὲ ἀναιδεῖς στολισμοί, τὰ ἄσωτα συμπόσια, αἱ πολυτελεῖς οἰκίαι καὶ ἅμαξαι, οἱ πολύτιμοι τάπητες, τὰ λάμποντα καφενεῖα, τὰ πολυποίκιλα καταγώγια τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς διαφθορᾶς καὶ τὰ κακοηθέστατα θεατρικὰ θεάματα θεωροῦνται κοινῶς ὡς τόσα ὡραῖα καὶ ἀξιοζήλευτα ἄνθη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ὢ μωρία! ὢ πλάνη! ὢ ἀπάτη!

Τὰ τοιαῦτα δὲν εἶναι ἄνθη πολιτισμοῦ, εἶναι ἄνθη φθορᾶς καὶ κοινωνικοῦ θανάτου, ἄνθη νεκρώσιμα, δι' ὧν οἱ ἀρχαῖοί μας ἐστόλιζον τὰ εἰς τὴν σφαγὴν ἀγόμενα θύματά των, οἱ δὲ νεώτεροι τοὺς εἰς τὸν τάφον φερομένους νεκρούς των.

Διὰ τῶν ἀνθέων τούτων στολίζονται τὰ ἔθνη ὁσάκις, ὑπὸ τῶν σκωλήκων τῆς διαφθορᾶς κατατρωγόμενα, βαδίζωσι σεσηπότα καὶ φθισιῶντα εἰς τὸν τάφον τῆς παρακμῆς καὶ τῆς πτώσεώς των.

Εἴθε τοιαῦτα νεκρώσιμα ἄνθη ποτὲ νὰ μὴ στολίσωσι τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν! Εἴθε ποτὲ νὰ μὴ βλαστήσωσιν ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους!

Ἄλλα εἶναι τὰ ὡραῖα ἄνθη τῆς ὑγείας, τῆς εὐρωστίας, τῆς εὐζωΐας, τοῦ ἠθικοῦ ἐξευγενισμοῦ, καὶ ἑπομένως τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ τῶν ἐθνῶν.

Εἴθε δὲ χάριν τοῦ ἀληθοῦς τούτου πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς ὑγείας τῶν ἐθνῶν, ἄνδρες φιλάνθρωποι καὶ σοφοὶ νὰ μὴ παύσωσι σπουδάζοντες καὶ ἀνερευνῶντες τοὺς νόμους, τοὺς διέποντας τὸν ἠθικὸν κόσμον! Τοιοῦτοι νόμοι βεβαίως ὑπάρχουν· εἶναι δὲ καὶ αὐτοὶ τόσον σταθεροὶ καὶ ἀμετάβλητοι, ὅσον καὶ οἱ φυσικοί, οἱ διέποντες τὸν ὑλικὸν κόσμον.

Εἴθε δὲ νὰ μὴ βραδύνῃ ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ἡ σήμερον ἀτελεστάτη ἐπιστήμη καὶ τέχνη τῆς ἀγωγῆς τῶν παίδων νὰ προοδεύσῃ, ν' ἀναπτυχθῇ καὶ ἀποτελεσματικὴ νὰ καταστα θῇ, ὡς ἡ Ἰατρική, ἡ Βοτανικὴ καὶ ἡ Κηπουρική! Συγγράμματα δὲ καθαρὰ καὶ εὔληπτα νὰ διδάξωσι καὶ γονεῖς, καὶ διδασκάλους, καὶ ἱερεῖς, καὶ ἄρχοντας, ὄχι μόνον ποῖαι εἶναι αἱ ἠθικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἀσθένειαι καὶ τῆς ψυχῆς τὰ πάθη, ἀλλὰ καὶ ποῖα τὰ αἴτια, καὶ ποῖα τὰ διαγνωστικά, τὰ θεραπευτικά, καὶ ἰδίως τὰ προληπτικὰ καὶ ὑγιεινὰ μέσα ἑκάστης τῶν ἠθικῶν τούτων ἀσθενειῶν.

Ἐντούτοις, φίλοι μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν ἱερέα καὶ τοὺς διδασκάλους, μὴ παύσετε φωτίζοντες μετὰ ζήλου δι' ὠφελίμων καὶ βιωτικῶν γνώσεων τὸν νοῦν τῶν μικρῶν μαθητῶν σας. Γυμνάζετε καὶ ἐνισχύετε ἰδίως τὴν κρίσιν αὐτῶν καὶ τὴν καλαισθησίαν των, ἤτοι τὸ πρὸς τὴν ἀρετὴν αἴσθημά των. Συνειθίζετε αὐτοὺς εἰς τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν φιλοπονίαν· καὶ μὴ ἐπιτρέπετε ποτὲ εἰς αὐτοὺς ν' ἀγαπῶσι καὶ νὰ περιποιῶνται τὸ φθαρτὸν σῶμά των περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀθάνατον ψυχήν των. Ἡ κατὰ Χριστὸν καὶ ἡ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος διαμόρφωσις τῶν Ἑλληνοπαίδων ἂς ἦναι ὁ κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς ὅλων τῶν ἀγώνων καὶ ὅλων τῶν διδασκαλιῶν σας.

Αὐτὰ ἀγωνιῶν καὶ πυρέσσων εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διακοπτόμενος ὑπὸ σφοδροτάτου βηχός, ὡς ἀκολούθως μᾶς ἔλε-

γον οἱ διδάσκαλοί μας. Μετά τινα δὲ διακοπὴν ἔστρεψε πάλιν πρὸς τὸν κῆπον τοὺς θνήσκοντας ὀφθαλμούς του, ὑψώσας δ' ἔπειτα πρὸς τὸν οὐρανὸν μελαγχολικὸν βλέμμα· «Θεέ μου, εἶπε, πόσα δένδρα ἠξιώθην νὰ ἴδω ἀναστημένα!... ἀλλὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος...» Καὶ μὲ τῆς πατρίδος τὸ γλυκύτατον ὄνομα εἰς τὰ χείλη μετέβη ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐρανίαν ζωήν.

Περὶ τὴν δύσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔδυσε καὶ ὁ βίος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Ἡ δὲ ψυχή του ἐξαγιασθεῖσα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀφῆκε τὰ γήϊνα δεσμά της, καὶ ἀγαλλομένη ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πλάστου της.

Ὅτε δὲ ὁ θάνατος τοῦ γέροντος ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὴν κωμόπολίν μας, πένθος γενικὸν κατέλαβε πάντας. Ἐχάσαμεν τὸν πατέραμας, ἐχάσαμεν τὸν εὐεργέτην μας! ἐφώναζον κλαίοντες μικροὶ καὶ μεγάλοι.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ.

Οἱ προεστῶτες τῆς κωμοπόλεως, οἱ διδάσκαλοι καὶ ὁ ἱερεὺς συνῆλθον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διὰ νὰ ἐξετάσωσιν ἂν ἀφῆκε διαθήκην, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ ἐξασφαλίσωσι καὶ καταγράψωσιν ὅλα τὰ τῆς οἰκίας του.

Καὶ κατὰ πρῶτον ἤνοιξαν τὸ συρτάριον τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας συνήθως ἔγραφε καὶ ἀνεγίνωσκε. Μεταξὺ δὲ διαφόρων ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον, εὗρον καὶ περικάλυμμα φέρον τὴν ἐπιγραφήν· «Ἡ διαθήκη μου.»

Ὁ ἱερεὺς τότε ἀνοίξας τὸ περικάλυμμα ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὸ ἐν αὐτῷ ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ἦτον ἡ ἰδιόχειρος διαθήκη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος.

Τῆς διαθήκης ταύτης οὔτε τὸ πρωτότυπον διεσώθη, οὔτε ἀντίγραφον αὐτῆς ἐλήφθη ποτέ· ὥστε μὴ δυνάμενος νὰ κα-

ταχωρίσω αὐτὴν ἐνταῦθα, θέλω ἀναφέρει ἐν περιλήψει μόνον ὅσας ἐκ τῶν διατάξεών της διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Κατ' ἀρχὰς ἐζήτει ὁ γέρων συγχώρησιν παρὰ πάντων, ὅπως καὶ ὁ πολυεύσπλαγχνος Θεὸς συγχωρήσῃ τὰ ἑκούσια καὶ ἀκούσια ἁμαρτήματα αὐτοῦ.

Ἀκολούθως ἔλεγεν ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἴδια τέκνα οὔτε ἄλλους συγγενεῖς, υἱοθετεῖ καὶ κληρονόμους του ἀποκαθιστᾷ ὅλα τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα τέκνα τῆς πατρίδος του.

Ἀλλ' ἐπειδή, ἐπρόσθετεν, ἐκτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας τὰ πάντα ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι φθαρτά, δὲν διένειμε μεταξὺ τῶν κληρονόμων του τὰ φθαρτὰ χρήματά του, ἀλλὰ διέταττε νὰ μένωσιν αὐτὰ διὰ παντὸς εἴς τινα Ῥωσσικὴν τράπεζαν· διὰ δὲ τῶν ἐτησίων τόκων νὰ ἐξακολουθῇ ἡ διατήρησις τοῦ σχολείου του, ὅπως ἐξ αὐτοῦ οἱ κληρονόμοι του ἀπολαμβάνωσι τὰ μόνα ἄφθαρτα καὶ ἀληθῶς πολύτιμα κτήματα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας.

Τὴν μικράν, ἀλλ' ἐκλεκτὴν βιβλιοθήκην του ἐχάριζεν εἰς τὸ σχολεῖον πρὸς χρῆσιν τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν.

Τὴν οἰκίαν του ἀφιέρονεν εἰς τὰ ὀρφανὰ καὶ εἰς τὰ κοράσια τῆς κωμοπόλεως. Ἐπροσδιόριζε δὲ ἐκ τῆς περιουσίας του καὶ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ τε σχολείου τῶν κορασίων καὶ τοῦ Ὀρφανοτροφείου.

Τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπικαρπίαν τοῦ κήπου του ἀνέθετεν εἰς τὸν συμμαθητήν μας Ἰωάννην· διέταττε δὲ ὅταν ἐπανέλθῃ ἐξ Ἰταλίας ὁ ἀποσταλεὶς παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἰατρικῆς, νὰ μεταβῇ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, ὅπως σπουδάσῃ τὴν γεωπονίαν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πατρίδα διδάσκῃ αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα τῶν κτηματιῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐπροσδιόριζεν ἐκ τῆς περιουσίας του τὸ ἀναγκαῖον χρηματικὸν ποσόν.

Πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ κόπων καὶ ὑπηρεσιῶν

τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου, τοῦ ὁποίου ὁ πατὴρ μετήρχετο τὴν ὁπλοποιΐαν, ἐπροσδιόριζεν ὁ γέρων ποσόν τι χρηματικόν, ὅπως δι' αὐτοῦ μεταβῇ καὶ ὁ νέος αὐτὸς εἷς τι εὐρωπαϊκὸν ὁπλουργεῖον διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν ὁπλοποιΐαν καὶ τὰς ἄλλας σιδηρουργικὰς τέχνας.

Τὴν ὑπὲρ τοῦ Κωνσταντίνου διάταξίν του ταύτην ἐτελείονεν ἐκφράζων λύπην ἐνδόμυχον διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν ὅπλων, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰσέτι ὄχι μόνον οἱ ὑπὸ ξένον καὶ βάρβαρον ζυγὸν διατελοῦντες πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐλεύθεροι λαοὶ πρὸς ὑπεράσπισίν των. Ηὔχετο δὲ συγχρόνως νὰ μὴ βραδύνῃ ἡ ὡραία ἐκείνη καὶ θεία ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐν χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ἀρετῇ ἅπαντες ὡς ἀδελφοὶ φιλάδελφοι ζῶντες θέλουν ἀποτελέσει ἐπὶ τῆς γῆς μίαν ποίμνην ὑπὸ ἕνα ποιμένα.

Ἀκολούθως ἡ διαθήκη τοῦ Γεροστάθου ἐπροσδιόριζε χρηματικάς τινας χορηγήσεις πρὸς περίθαλψιν δυστυχῶν τινων γερόντων καὶ ἀδυνάτων χηρῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ὡς ἐκ τῆς πολυκαιρίας διεγράφησαν ἤδη ἀπὸ τὴν μνήμην μου.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι ἀφιέρονε καὶ χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως κατ' ἔτος ἐκδίδωνται μεταφράσεις σκόπιμοι εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσάν μας Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ἐπὶ τέλους ὠνόμαζεν ἐκτελεστὰς τῆς διηθήκης του ταύτης ἄνδρας ἀκεραίους καὶ ἀξιοσεβάστους, καὶ ἐπρόβλεπεν ὅσον ἔνεστι προνοητικώτερον περὶ τῆς διαρκοῦς ὑπάρξεως τοιούτων ἐκτελεστῶν πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἔντιμον ἐκτέλεσιν τῆς τελευταίας θελήσεώς του.

Ὅτε δὲ ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τὴν κωμόπολιν τὰ τῆς διαθήκης, ἔτι μᾶλλον ἀξιοσέβαστος καὶ ἀξιαγάπητος κατέστη ἡ μνήμη τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου· διότι ἐξ αὐτῆς ἀνεφάνη

ὅτι ὄχι μόνον ζῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἠθέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ.

Τὴν κηδείαν τοῦ Γεροστάθου δὲν ἐσυνόδευσαν οὔτε τύμπανα καὶ μουσικαί, οὔτε ἀρχιερεῖς καὶ ἱερέων στίφη, οὔτε στρατιῶται καὶ νεκρικοὶ πυροβολισμοί.

Γενικὴ ὅμως κατήφεια, βαθυτάτη θλῖψις, στεναγμοὶ καὶ δάκρυα ἐσυνόδευσαν τὸν νεκρὸν εἰς τὸ τελευταῖον κατοικητήριόν του.

Μαθηταί, χῆραι, γέροντες, πτωχοί, ὀρφανὰ καὶ πάντες ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως θρηνοῦντες παρηκολούθουν τὸ λείψανον τοῦ εὐεργέτου των.

Καὶ οἱ μὲν θλιβεροὶ παλμοὶ τῶν καρδιῶν μας ἦσαν οἱ νεκρώσιμοι τῆς κηδείας τυμπανισμοί, ὁ δὲ θρῆνος τῶν παρακολουθούντων ἦτον ἡ κατανυκτικὴ μελῳδία, δι' ἧς τοῦ παραδείσου αἱ πύλαι ἠνοίγοντο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γεροστάθου.

Τοιαύτας κηδείας μόνον οἱ ἐνάρετοι, οἱ φιλάνθρωποι καὶ οἱ φιλοπάτριδες ἀπολαμβάνουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνῷ αἱ ψυχαί των ἀγαλλόμεναι ἀναβαίνουν εἰς τοὺς οὐρανούς.

Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου ὁ διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν ἐξεφώνησε λόγον ἐπιτάφιον, ὅστις καθόσον ἐνθυμοῦμαι ἦτο γλαφυρὸς καὶ διδακτικώτατος· εἶχε δὲ καὶ τὸ μέγα, ἀλλὰ σπάνιον προτέρημα τῆς συντομίας, ὥστε ὅτε ὁ ῥήτωρ ἔπαυσεν, οἱ ἀκροαταί, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῶσιν, ἐλυπήθησαν μᾶλλον παύσαντες ἀκροαζόμενοι ἔργα ὡραῖα κομψῶς ἐξιστορούμενα.

Τὸ ῥητόν, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ διδάσκαλος ἐπροοιμίασε τὸν λόγον του ἦτο τὸ τοῦ Εὐαγγελίου· « ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ

βασιλεία τῶν οὐρανῶν.» Ἀναπτύσσων δὲ ἐπὶ τοῦ ἄνω ῥητοῦ τὸν βίον τοῦ Γεροστάθου ἐξέθεσεν ὅτι ὄχι μόνον διὰ τῶν λόγων καὶ τοῦ παραδείγματός του ἐδίδασκεν ὁ σεβάσμιος αὐτὸς γέρων τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν του εὐηργέτει τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

Διατηρήσας ἀντίγραφον τοῦ ἐπιτυμβίου, τὸ ὁποῖον εἶχε χαραχθῆ τότε ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, εὐχαρίστως καταχωρίζω τοῦτο ἐνταῦθα· εἶχε δὲ οὕτως·

ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ
Ο
ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ,
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΝΑΡΕΤΟΣ
ΚΑΙ
ΕΛΛΗΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ,
ΟΣ
ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΞ ΟΛΗΣ ΨΥΧΗΣ,
ΚΑΙ
ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΩΣ ΕΑΥΤΟΝ
ΑΓΑΠΗΣΑΣ,
ΑΥΤΟΣΤΕ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΝ
ΚΑΙ
ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΑΣ ΕΠΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΝ
ΗΓΕΝ.

Οἱ συντάξαντες τὸ ἐπιτύμβιον τοῦτο συνήνωσαν ἐντὸς αὐτοῦ τὰ δύο μεγάλα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου μετὰ τῶν περὶ Σωκράτους λόγων τοῦ Ξενοφῶντος. Φαίνεται δὲ ὅτι ἠθέλησαν οὕτω νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Γεροστάθου συνενοῦτο ὁ Χριστιανισμὸς μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς συνήνωνεν αὐτοὺς τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου του μάρμαρον.

Μετὰ πολυχρόνιον ἀπουσίαν περιηγηθεὶς ἐσχάτως τὴν ἀναξιοπαθοῦσαν Ἤπειρον, μετέβην καὶ εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ

Γεροστάθου, ὅπου τόσαι γλυκεῖαι ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας θερμῶς μ' ἐπροσκάλουν.

Ἀλλ' εὗρον τὴν κωμόπολιν σχεδὸν ἔρημον. Ἠρώτησα τὴν αἰτίαν τῆς ἐρημώσεως ταύτης, καὶ ἡ ἀπάντησις ἦτον·— Οἱ Τουρκαλβανοί! οἱ Ἀγάδες! ἡ τυραννία! αἱ διαρπαγαί! αἱ ἀδικίαι! αἱ καταπιέσεις! οἱ φόνοι! αἱ ἀτιμώσεις! τὰ βασανιστήρια! καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀτιμωρησία!

Ἐζήτησα τότε μὲ πάλλουσαν καρδίαν τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος· ἀλλὰ δὲν εὗρον παρὰ ἐρείπια.

Περίλυπος μετέβην ἔπειτα ἀπὸ τὸ κοιμητήριον αὐτὸ τῶν ζώντων εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν ἀποθανόντων διὰ ν' ἀσπασθῶ τὸν τάφον τοῦ εὐεργέτου μου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ νὰ κλαύσω τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος. Ἀλλ' οὔτε ἴχνος τοῦ τάφου του δὲν ὑπῆρχε πλέον! Ἡ μοχθηρία τῶν βαρβάρων καὶ αὐτῶν τῶν τάφων μας τὴν ἱερότητα δὲν ἐσεβάσθη!

Δυστυχεστάτη πατρίς! ἀνέκραξα τότε στενάζων βαθέως, πότε θέλει παρέλθει ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου; Πολιτικοὶ τῆς Εὐρώπης, οἵτινες καὶ χριστιανοὶ καὶ πολιτισμένοι ἀποκαλεῖσθε, ἔλθετε, ἴδετε καὶ αἰσχύνθητε! Μωροὶ λοιπὸν καὶ ἄφρονες, ἐπρόσθεσα τότε ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μου, οἱ ἐφ' ὑμᾶς ἐλπίζοντες, καὶ οἱ ἐπὶ τῆς φιλανθρωπίας ὑμῶν ἐπαναπαυόμενοι δοῦλοι λαοί!

Ἀλλ' ὄχι, χριστιανισμὸς καὶ ἀπελπισία εἶναι ἀντίφασις, εἶναι παραλογισμός, εἶναι ἁμάρτημα. Ἂς ἐξακολουθῶμεν λοιπὸν ἐλπίζοντες πάντοτε, ἀλλὰ τὰς ἐλπίδας ἡμῶν ἂς συγκεντρώσωμεν ἰδίως ἐντὸς τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν δυνάμεων· διὰ τῆς παιδείας δέ, διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἀρετῆς ἂς ἐνισχύσωμεν, ἂς ἀναπτύξωμεν, ἂς πολλαπλασιάσωμεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν, καὶ αἱ γλυκεῖαι ἐλπίδες τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς βεβαίως θέλουν πραγματοποιηθῆ.

Τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἄφινε νὰ κοιμηθῇ τὸν

νέον Θεμιστοκλέα· τοιουτοτρόπως καὶ ἡ προγονικὴ εὔκλεια ἂς μὴ ἀφίνῃ ἡμᾶς τοὺς νέους Ἕλληνας νὰ κοιμώμεθα ἥσυχον ὕπνον· ἀλλ' ἡμέραν καὶ νύκτα ἂς ἀγωνιζώμεθα ὅπως ἀξιωθῶμεν ν' ἀποτεινάξωμεν τὴν ἐθνικὴν κακοδαιμονίαν, ἐπαναφέροντες ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐλευθέρων καὶ εὐδαιμόνων ἐθνῶν!

Κατὰ τὴν θλιβερὰν δ' ἐκείνην ἡμέραν ἀπεφάσισα νὰ ἐκδώσω τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, ὅπως διὰ τῶν ἰδίων ἔργων καὶ λόγων τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου ἀνεγείρω εἰς αὐτόν, ἀντὶ τοῦ καταστραφέντος, μνημεῖον ἄλλο διαρκέστερον ἴσως ἐκείνου, σύμφωνον δὲ μὲ τὰς εὐγενεῖς τοῦ ἀνδρὸς διαθέσεις.

« Γαῖαν ἔχοις ἐλαφράν, φίλτατε φίλων! »

ΤΕΛΟΣ.

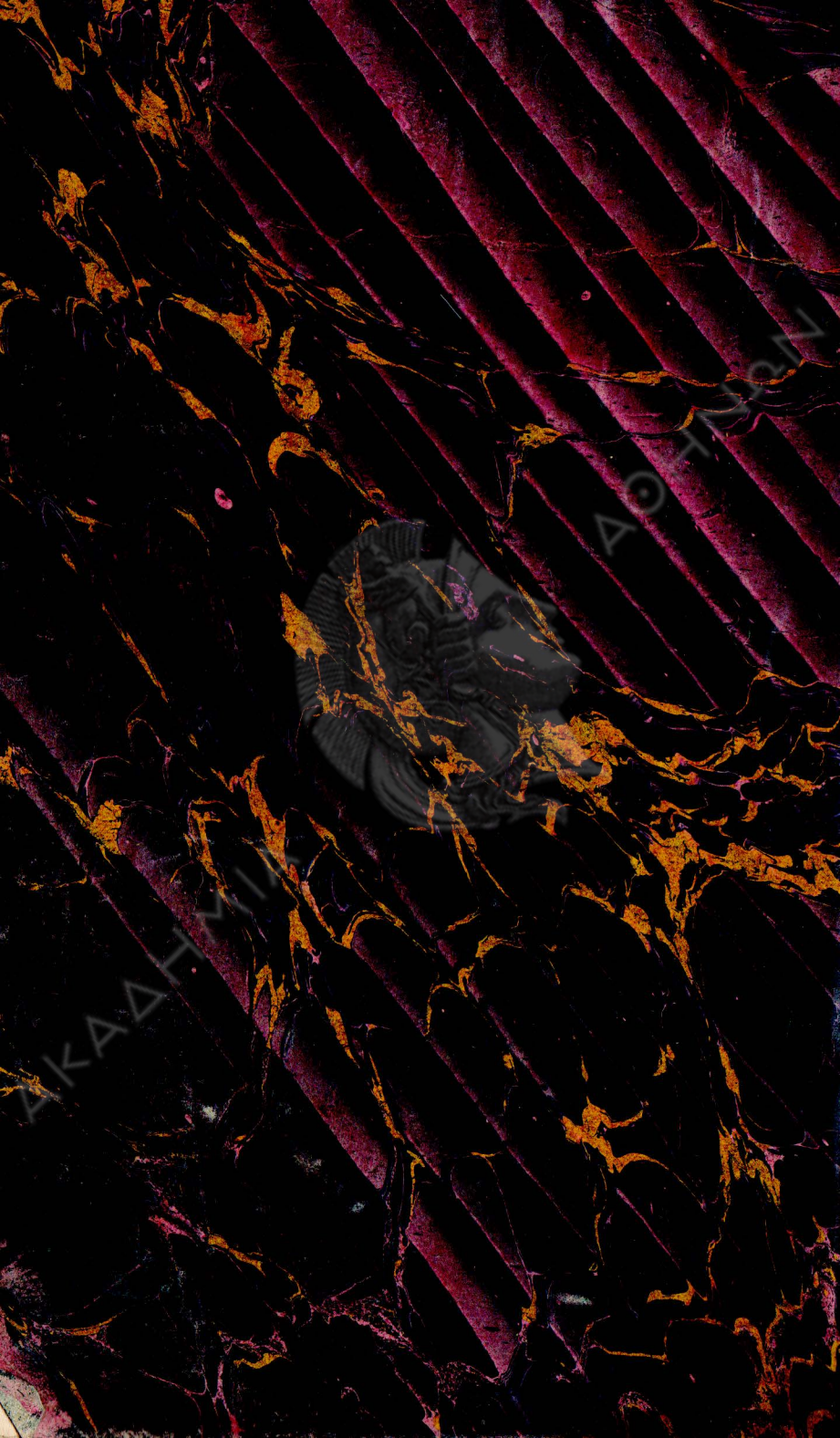

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000081403

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ νὰ φωνάζῃ, διότι ἐκόλλησε καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐβγῇ. Ἐγὼ τὸν ἐλυπήθηκα, καὶ ἀμέσως ἔτρεξα νὰ τὸν βοηθήσω· ἀφοῦ ἐχώθηκα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ χανδάκι κατώρθωσα μὲ πολὺν κόπον νὰ τὸν ἐβγάλω· τοῦ ἔδωκα τότε καὶ τὸ τόπι του, καὶ τὸν εἶπα ἄλλην φορὰν νὰ μὴν ὑβρίζῃ καὶ νὰ μὴν ὑπερηφανεύεται. Ἐκεῖνος ὅμως διὰ εὐχαρίστησιν μ' ἔδωκεν ἕνα δυνατὸν γρόνθον εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀμέσως ἔφυγεν.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τὸ παιδίον πῶς ὀνομάζεται καὶ ἂν ἔχῃ πατέρα. — Κώστας, ἀπεκρίθη· ὁ πατέρας μου ἀπέθανε καὶ ἄφησε τὴν πτωχὴν τὴν μάναν μου μὲ τέσσαρα ὀρφανά· ἐγὼ εἶμαι τὸ μεγαλήτερον. — Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε προσέτι τὸν Κώσταν, ἂν ἔχῃ ἄλλα φορέματα διὰ νὰ ὑπάγῃ ν' ἀλλάξῃ. — Ὄχι, ἀπεκρίθη κλαῖον τὸ πτωχὸν παιδίον, ποῦ νὰ εὕρω τὰ ἄλλα;

Ὁ συμμαθητής μας Πέτρος παρεκάλεσε τότε τὸν Γεροστάθην νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ συνοδεύσῃ τὸν Κώσταν εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἡ μήτηρ του εἶχε φυλαγμένα ὀλίγα ἐνδύματά του, καὶ θέλει τὴν παρακαλέσει νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν πτωχὸν Κώσταν.

Ὁ Γεροστάθης ἐπαίνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὴν καλήν του καρδίαν, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του μετὰ τοῦ Κώστα, ὅστις, συνάξας ἀμέσως τὰ ῥαδίκια του, ἠκολούθησε τὸν Πέτρον εἰς τὴν κατοικίαν του. Ἡμεῖς δὲ μετὰ τοῦ καλοῦ μας φίλου ἐξηκολουθήσαμεν τὸν περίπατόν μας.

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Σιωπηλὸς καὶ σκεπτικὸς ἐπροχώρει ὁ Γεροστάθης· σιωπηλοὶ δὲ τὸν ἠκολουθούσαμεν καὶ ἡμεῖς, καταπνίγοντες τὸν γέλωτα, τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροξένει ἡ ἀνάμνησις τοῦ λασπωμένου Θεοδώρου.